AMMONII
HERMEAE IN LIBROS ARISTOTELIS DE INTER/PRETATIONE.
COMMENTARII.

Bartholomæo Syluanio Salonenſi Interprete.

CVM INDICE, QVO OMNIA QVÆ IN hoc libro notatu digna ſunt, locupletisſime exponuntur.

ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ

ἀγήρως, ζῇ διὰ παντός.

VENETIIS Ex officina Franciſci Bindoni,
Et Maphei Paſini. Anno à virginis partu,
M. D. XXXXX.

CHRISTOPHORO MADRVTIO TRIdenti Epiſcopo Principi Illuſtriſſimo, Bartholomæus Syluanius. S. P. D.

QVAM Iuſtis de cauſis hunc tibi libellum immo uero quidquid ingenio meo elaborari poteſt, quod tamen ſentio quàm ſit exiguum, perpetuo tibi nuncupandum exiſtimem, non ſolum conſtare ijs arbitror, qui teſtes ſunt amoris erga me tui, ſed ijs etiam quos ea legere quæ alias ad te ſcripſimus, nequaquam piguit. Nam cum tuus ipſe ſim, non immerito & mea omnia tibi deberi intelligo. Quapropter nihil eſt quod te in præſentia pluribus morer. tantum quid egerim accipe. Ammonium Hermeã in Prædicamenta Ariſtotelis iam biennium in latinum ſermonem uerti. placuit nunc eundem in librum peri hermenias latine explicare: cum à Philoſophorum ſcolis magnopere expeti uideretur, tum ob eximiam eius eruditionem acumenq; diſſerendi, tum quod opus ut omnibus Philoſophiam diſcere uolentibus apprime neceſſarium interpretetur, ſic inter cęteros Ariſtotelis libros longe diſficillimum. Et quamquam minime eram neſcius, quam graue mihi onus hoc aggreſſu ſubeundum eſſet, cum quod circunfertur Græcum exemplar non ſatis integrum eſſe compertum haberem, hanc tamen prouinciam iuuentutem demerẽdi ſtudio non inuitus ſuſcepi. partimq; uetuſti ope exemplaris, licet exigua partim diuturna commentatione ſic caſtigatum uerſumq; ſpero, ut diſpliciturus nõ planè omnibus ſit. Neq; tamen ego tãtum mihi arrogo ut Ammo-

nium affirmare auſim proſus incolumen euaſiſſe,omniaq; per ſanata eius uulnera,ſed multo melius habere ſe opera noſtra, neque id fieri quidem ſine magnis laboribus atq; immodico temporis diſpendio potuiſſe. Quin nec hactenus tantum nobis fuit laborandum:ſed & Ariſtotelis liber latina oratione interpretandus:cum nec ueteri tranſlationi Ammonium noſtrum, ut quæ barbariem ſapit,ac mendoſior eſt,atque ob id minus perſpicua,nec Argyropyli,cum ipſe liberius aliquanto id egerit, ſatis commode cohæreſcere poſſe animaduerterem.Idq; eo libentius feci quod hæc noſtra pro ueteri illa publico uſui Gymnaſiorum eſſe poterit, niſi illam dedignentur.Eo nanque temperamento,eaq; nos hoc effecimus fide,ut nihil addentes,nihil adimentes uerbum uerbo expreſſerimus:non quidem ſeruato ut ſe græce habent,ordine,ſiquidem & ineptum hoc & ridiculũ eſſe iudico: ſed illis ea ratione diſpoſitis ut latine orationis ſpeciem referant. Accipies igitur & Ariſtotelem de Interpretatione meæ in te obſeruantiæ uere interpretem, eiuſq; explanatorem Ammonium, ea qua cæteras quoq; lucubrationes noſtras humanitate amplecti ſolitus es.quod ubi feceris, putabo non parum illis gratiæ atque auctoritatis acceſſiſſe. Vale.

INDEX IN LIBRVM HVNC Ariſtotelis & Ammonii.

A

ACCENTVS an mutet ꝓpoſitiōis naturam.114
Accentus ratio.118
Accidens, ideſt ſymbamaquid ſignificet Stoicis.43
Accidentibus ex ſolis ſignificatis fieri non poteſt Oratio.70
Accidētia cohęreſcūt ſubſtātiis: nō Subſtātiæ ſubſtātiis : neq; Accidentibus accidentia.70
Accidentia naturam aduentitiam obtinent, eidemq; ineſſe apta ſunt ac non ineſſe.89
Accidētia cur præſertim de indiuiduis prædicentur, de Speciebus uero non propriæ.89
Accidentia nō adſunt ſpeciebus ob incorporeā immutabilēq; ſuiipſarum naturam.89
Accidentia plura inuicem conſerta Subiecta uel p̄dicata Propoſitionem nō faciunt unam.199
Accidentia prædicantur de ſubſtantiis nō quidem per eſſentiā, ſed per naturam. 207
Accidētia duo ſi de eodē p̄dicentur ſubiecto, de ſe mutuo prædicantur per accidēs.ibidem.
Accidens per naturā prædicatur de Subſtātia: Subſtātia de Accidente p̄ter naturam.ibidem.
Accidens quando per ſe prædicetur, Subſtantia uere per accidens.209
Actiones uel affectus a uerbis ſignificantur.28
Actionibus paſſionibusq; priores Subſtantiæ.28
Actiōes uel affect⁹ primū ſignificant Verbis deīde tēpus.31.46
Actiones & paſſiones quatenus ſignificentur Nominibus, quatenus Verbis.47
Actiones & paſſiōes q̄ ī ſubiecto rū ordīe accipiunt, ſolis īfinitiui modis verbi ſignificamus.47
Actiones conſultoriæ cur laude uel uituperatione dignæ.131
Actio Deorum una & ſimplex prorſusq; immutabilis.134
Actionibus cum conſultoria electione ꝑfungētiū tātū eſt conſulere, aliasq; alia facere.134
Actiones ciuiles qua menſura, & quo modo cognoſcat mens humana.135
Actus ſine poteſtate qui.20
Actibus q̄bus cōtrariū, uel non.3
Actu uno ſimplici cuncta ſempq; ſtante intuetur intellectualis .i. Dei ratio.243
Actu eſt quod ex neceſſitate eſt.248.249
Actus cur prior facultate aptitudinem referente. ibidem.

Actus qui poteſtate careant, qui non ibidem.
Actus ita ſe habet ad poteſtatẽ, vt ſẽpiternũ ad generabile. 249
Actus natura prior ptãte. ibidẽ.
Actus qui ſynceri, qui tales dicã tur. 249. vel actus qui ſint,quę uero actu. 240.
Actu ſemper eſt forma',poteſtate materia,compoſitum actu ſiue forma imperitum. 249.
Actus in quibus ſecernatur a ſub ſtantia,uel non. 249
Actus ſubſtãtia eſſe veros Deos. ibidem.
Actus. in dict. Poteſtas.
Actu cõſtans perfectũ eſt, imper fectũ qđ poteſtate habeť. 250
Actu & ptãte præditũ utrunq; ſit oportet contrariorum. 255
Ad aliquid relata an ſimul natura. 253
Additiones arctant ubique. 272
Addubitatiua Oratio Stoicorũ quatenus ab Interrogatiua dif ferat. 4
Ad ſignificare & ſignificare quo modo differant. 30
Ad ſignificãdi duplex modus. 55
Aduerbia quoque apud Græcos poſitiua, nomine poſitionũ ap pellari a nonnullis. 10
Aduerbii ſignificatio. 9
Aduerbia quæ cõferant ad Enũ- ciationem, quæ nõ, ſed ad Ora tiones alias. 11. 12
Aduerbium cur nõ proprie pars Orationis. 12
Aduerbium pars Locutionis nõ, Orationis. 12
Aduerbia an in Nominibus cen- ſeantur, vt Alexander Aphro diſienſis arbitratur. 12
Aduerbium unde dictum. 14
Aequale. in dict. Inæquale. Non æquale.
Aequiuocæ uoces cuique conſe- quẽtes eorũ ſunt quæ ab ipſis ĩ dicanť, ut genera ſpecieb⁹. 241
Aequocæ vocis đfinitio nulla. 64
Aequocæ uoces nũq̃ aſciſcuntur ad deffinitiones cõplendas. 64
Aequiuocum & Vniuerſale quo modo differant. 72. 98
Aequiuocis uocibus quæ conue- niant docendi rationes. 79
Aequiuoca communem nullã na turam declarant. 79
Aequocatio, ĩ verbis quoq; ẽ. 84
Aequiuocus terminus multipli- cẽ propoſitionem reddit. 127
Aeterna. in dict. Sempiterna.
Aeuo in uno inſtante collocata ſunt apud Deos omnia. 134
Affectam ſubſtantialitet rẽ cõple cti non potes Animo, quin & ipſam affectionẽ concipias. 69
Affect⁹ ĩ dict. anima. Paſſio. actio
Affirmatio cõpoſitionẽ, Negatio diuiſionem ſignificat. 195
Affirmatio uniuerſalis quomodo in Negationem tranſeat parti cularem. 119
Affirmatio vniuerſalis quomodo

In Negationem tranſeat uniuerſalem.119
Affirmatio & negatio quid ſit noſſe, unum ex principiis Enũciationis.6
Affirmationem & Negationem qui, & an uere dicant ſpecies Enunciationis.14.64.78
Affirmationem & Negationem, qui & an uere dicant Enunciationis æquiuoca ſignificata.14.64.65.78
Affirmationem & Negationem cur nemo partes dixerit Enunciationis.141
Affirmatio & Negatio Species Enũciationis.14.15.26.66.69
Affirmatio cur perfectior. Negatione.17
Affirmatio quid ſignificet.17
Affirmatio & Negatio cõpoſitionis & diuiſionis nomine dicuntur.25
Affirmationem ſuperat Negatio negatiua particula. qua dépta fit affirmatio. uel Affirmatio Negatione continetur, 40.59.65
Affirmatio prior Negatiõe.64.65
Affirmatio prior Negatiõe quo modo.66.77
Affirmationes uel Negationes quæ ſimpliciores, compoſitiores ue.76.77
Affirmationi & Negationi commune quid.78
Affirmationis definitio.79.79
Affirmatio & Negatio diuidunt uerum & falſum ut in iiſdem terminis.79.81
Affirmatio & negatio quot modis non diuidant uerum & falſum.79.83
Affirmationis omni oppoſita Negatio, Affirmatioq; Negationi.80
Affirmatio quæ cui oppoſita negationi, uel non.80.81 82,83,4
Affirmatio uel negatio quæ uera, quæ falſa.80
Affirmatio & negatio i dict. Oratio, Enũciatio, Vniuerſales, Particulares Impræfinitæ, Singulares, Cõtrariæ, Subcontrariæ, Cõtradictoriæ, Propoſitio, Ap prædicato tertio cõſiſtentes, Modo præditæ, Infinitæ, Tranſpoſititiæ, Priuatiuæ.
Affirmationis & negationis pugna. Contradictio ipſa.90
Affirmatio & negatio quæ oppoſitæ ſint contradictoriæ.90
Affirmatio & Negatio quæ oppoſitæ ſint ſimul falſæ. 90.91
Affirmatio & negatio quæ oppoſitæ ſint ſimul ueræ. 90.91
Affirmationi uniuerſali an particularis Negatio in materia conueniat imposſibili.94.
Affirmationes habitibus analogiæ, Negationes priuationibus.94
Affirmatio notior, Negatione.94.

Affirmatio in quibus uera uniuerſalis.94.
Affirmatio ĩ quibus uera particularis.94
Affirmatio particularis quando particulari Negationi concurrat uel non.94
Affirmatio in negationem quando & quamobrem tranſeat negatiua particula iungenda Prędicato.68.86
Affirmatio in negationem quando & quamobrem tranſeat negatiua particula iungenda aſcititiæ Præfinitioni.95
Affirmationi in negationẽ quando & quamobrem tranſeat negatiua particula iungenda Appraedicato.161
Affirmatio & negationem quando & quamobrem tranſeat negatina particula modo iungẽda.209.210.222.223
Affirmationi quot modis oppoſita Negatio.99.100
Affirmationem & negationem quæ faciant uniuerſales Propoſitiones penes Prædicatos.100
Affirmationem & negationem quæ faciant uniuerſales Propoſitiones penes Præfinitiones aſcititias.100
Affirmatio negatioq; oppoſitæ quando maxime contrarietatem ſignificent.99.100
Affirmationum nomine uocari finita etiam Verba: Negationũ uero,infinita.101
Affirmatio particularis in quam trãſeat negationẽ,adhibita negatiua particula ẽ uerbo.107
Affirmatio particularis in quam tranſeat negationem,adhibita negatiua particula aſcititię prę finitioni.107
Affirmatio in dict.Negatio.
Affirmationem inter & Negationem quæ Ambiguæ uideantur Propoſitiones.117.137
Affirmatio uniuerſalis in quam tranſeat Negationẽ addita negatiua particula eſt uerbo.119.159
Affirmatio uniuerſalis in quam tranſeat negationem addita negatiua particula Prę̨finitioni.119.159
Affirmationi Negatio in quibus eandem quantitatem ſeruet.120
Affirmationi negatio in quibus contradicat.120
Affirmationi negatio in quibus commentiatur.120
Affirmationi Negatio in quibus concordet.121
Affirmationi quomodo oppoſita Negatio in ſingularibus, quomodo uero in uniuerſalibus.120
Affirmationis unius una Negatio.122.191
Affirmationi quæ refragẽtur Ne

gationes uniuerſali.123
Affirmationi quæ refragenẽ Negationes particulari.123
Affirmatio una eſt vel Negatio q̃ vnũ de vno ſignificat.125
Affirmentur de ſe mutuo neceſſe eſt un iuerſaliter nonnunquam oĩno vero ex parte ea ĩ q̃bus Propoſitio una eſſe poteſt.128
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitæ in uniuerſalibus uniuerſaliter.109.110.111
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitæ in uniuerſalibus non uniuerſaliter.111.129
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitæ in ſingularibus. 111.129
Affirmatio in quo contingente magis uera, in quo Negatio, in quo utraque pariter.155
Affirmatio quæ.155
Affirmationi quod ineſt id unum ſit oportet ac de uno.155
Affirmatio Negatioq; omnis ex Nomine & Verbo cõſtat:uel ĩfinito Nomĩne & Verbo.155
Affirmatio Negatioq; nulla ſine Verbo.155
Affirmationes & Negationes ex Nomine finito, priores iis quæ ex infinito.157.158
Affirmationum & Negationum ſpẽs diuerſas facit Subiectus finitus vel infinitus Prędicato codẽ manente: Prædicatus manẽte eodem Subiecto, nõ.157
Affirmationes quas quę Negationes ſequantur.162
Affirmatione ſimplici amplior tranſpoſititia Negatio: tranſpoſititiaq; Affirmatione ſimplex Negatio.163
Affirmatio notior negatione ceu magis finita.165
Affirmationes uel Negationes quæ nõ ſimpliciter dicantur, ſed cum additione.169
Affirmationem uel negationem in omni ueram eſſe quomodo intelligendum.171
Affirmationibus ĩ ſimplicibus cõpoſitum prædicatum habentibus cui prædicatum componentium nominum applicanda negans particula ut tranſpoſititia fiat affirmatio.171
Affirmatio infinita an ſimplici unquam concurrere in eodem poſſit.171
Affirmationis una oppoſitione infinitæ ad finitam non poſſe ex iis conſiderari quodlibet quæ ad compoſitam prędicationem accipiuntur efficiendam.173
Affirmatio & Negatio uniuerſales uniuerſaliter neque ſimul ueræ neque in eodem.180
Affirmationes quæ ex quibus ſequantur Negationibus, & uice obuerſa: quæ non.184
Affirmatio uniuerſalis cur in ſeipſa non reflectatur.186

Affirmatione trāſpoſititia ſimplicem Negationē eſſe amplio ē, quomodo intelligendum. 187

Affirmare quoq; verū eſſe in ſingularibus ſi rogatum inficiari verum ſit. 188

Affirmationi ueræ cui ſimul vera eodem in quāto Negatio. 182

Affirmatione qua ſimplici mētiē te uera ex tranſpoſitu ſit. Affirmatio in iiſdem terminis & quanto quæ non. 188

Affirmatio tranſpoſititia in Singularibus Negationi ſimplici tantundem ualet in vniuerſalibus non contradicenti, uerum contrariæ 189

Affirmatio quaſi finis quædam & forma. 194 228

Affirmatio vniuerſalis cur non reciprocet, ſi trāſpoſita Nomina & verba idē ſignificant. 194

Affirmare ac negare unum de pluribus, uel plura de vno quando Affirmatio atque Negatio una ſit: quando non. 195

Affirmationi per ſe interrogatæ quomodo reſpondendum: quomō uero totiCōtradictiōi. 200

Affirmatione interrogata Negationem quoque facultate contineri. 201

Affirmatio vniuerſalis quæ cui Negationi conſonet uniuerſali 181

Affirmatio ne hæc an Negatio, Contingit nullum eſſe iuſtum hominem. 252

Affirmationes magis finitæ Negationibus. 226

Affirmatio vniuerſalis an cū uniuerſali Negatione cōuertatur in materia Contingente. 233

Affirmationi utrum negatio magis cōtraria, ad Affirmatio cōtrarii. 281 .uſque in finem.

Affirmatio an contraria negatio 255

Affirmatio contrarii & alterius negatio quādo idē: uel nō. 286

Affirmatio contrarii quid afferat. 264

Agentia non ſemper quæ. 152

Agere cur quandoq; nequeant ſempiterna. 152

Agere ſimul idē poteſt circa oppoſita. 172

Ageſilaus .i. dux populi quomodo natura conſtet nomen. 33

Albus quomodo uerbum. 51

Alexandri Aphrodiſiei loca, erratáq;. 12 14 26 37 55 66 100 158 202 243

Aliquis Subiecto ſemper iungitur 81.

Aliquis infiniti Nominis uſus. 70

Aliquis aſcita præfinitio quid ſignificet. 88 96

Aliquis & unus quomodo conueniant differantq; 96

Aliquis ſiue ullus poteſtate contínetur in impræfinita Enunciatione 118

Allelogia quoque ſeu cōdictum

Propoſitionis nomine dicitur 8
Ammonii diuinus pręceptor Proclus ſucceſſor Platonis 1 33 33
Ammonii in hunc librum commẽtatio ſumpta magna ex parte ex enarrationibus Procli.1
Ammonius cur eorum, quæ hoc traduntur uolumine ſtudeat ſeriem ſequelæq; continuitatẽ oſtendere.3 37
Analytica, in dictione Reſolutoria.
Andronicus Rhodius undecimus ab Ariſt.5
Andronicus Rhodius cur librum hunc falſo attributum putauerit Ariſtoteli.5 6
Angulares ĩ dict.Cõtradictoriæ
Animariarum in nobis cognoſcẽdi uel appetendi facultatum inſtrumentum uocifera facultas 15
Anima quæ ſuapte induſtria mouetur, artificioſeq; agere poteſt particeps Homo eſt ſolus mortalium.61
Animæ cogitatricis inſtrumentũ Oratio 61
Anima in dict.Rationalis
Animi ad perfectionem confert Ars 138
Anima cur fœmi.generis 47
Animę rationalis indagatio procreat nomina, non Natura & quomodo 34 38
Animi conceptus.in dict.Mẽtis.
Anima noſtra duplici prædita facultatum genere 4
Animæ uires quę cognoſcẽdi 4
Animæ uires quæ uiuendi concupiſcendiue 4
Anima a concupiſcente quomodo ſpecies orationis aliæ prodeant præter Enunciatiuam 5
Anima nihil intelligit ſine paſſiuo intellectu 5
Animi affectus quam lata ſignificatio apud Ariſtotelem 6
Animæ rationalis intellectionem quomodo uocet affectus nomine Ariſtoteles 6
Animæ pars q̃ expers affectuũ 6
Animo inſitorũ affectuum notæ ea quæ uoce continentur 17
Animi affectus idẽ omnibus 17
Animi affectuum ſigna primum ſunt uoces & literæ 17
Animi affectus rerũ ſimulacra 17
Animi affectus conceptuſue. in dict.Mentis
Animi conceptuum finis, comprehenſio rerum 17
Animi conceptus quãdo ſunt 17
Animi conceptus quid 17
Animi conceptus & res natura conſtant: uoces & literæ poſitione & quamobrem 18 21
Animi conceptibus aliis aliiſque eadem res agnoſci non poteſt 18
Animi conceptus quilibet imago rei cuius eſt, eſt Animo uelut tabula depictus 18

Animi compoſiti ex concurſu ab ſoluuntur ſimplicium.20
Animi conceptibus primum nul loque medio : atque horum nomine uocibus conuenit præ dicari ſubiicique ad prædicationem.20
Animarius Intellectualis, diuinusque, gradus tres primordiales ſuperiorum naturalibus ſubſtantiarum.23
Animi conceptus ab intellectu progigni, uoces ab Anima. 23
Animę rationalis motioni quæ deſeruiant inſtrumenta.23
Animi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione, ſimilia Nomina uerbaq;. 24.52
Animi conceptus ut ſimplices nihil ueri aut falſi ſignificant, cō poſiti autem ſignificant, ſit etiam Voces.24.53
Animi ſimplices an nihil ſignificent ueri uel falſi.25
Animi ſimplicium conceptum ſignificatiua ſunt & compoſita nomina.30
Animi conceptuum compoſitorum ſignificatrices orationes. 30
Animam a mente illuſtrati.34
Anima rationalis & immortalis & non.218
Animalia,in dict.Bruta
Animalibus in mortalibus potiſſimum proportio Maris & Fęminæ.34
Animal cur neutri generis. 35
Animal quomodo uerbum.51
Animati cuiuslibet non quæuis ſublata particula totum labefactauit : ſed ex præcipuis aliqua.86
Anthropos ideſt hō unde a Græcis dictus.36
Apparentis ſumptio atque opinabilis propoſitio diſputatoria quando.205
Appellatiua oratio quæ a Stoicis dicta.2
Apprędicatum in dict.Eſt.
Appræedicato quando iungenda negatiua particula vt fiat Negatio.161
Apprædicatum quomodo tertiū dicatur.167
Apprædicatum prædicatur ſecūdo loco.167
Apprædicetur cur ſolum uerbum eſt.167.178.208
Aptitudinis poteſtas nulla ab intelligibilibus.243.249
Aræi Patræi confutatio,{Nomina poſitione non eſſe contendentis.37
Araneola telam contexit ex natura,non ex arte.62
Archidamus ideſt domitor principum quomodo natura conſtet nomen.33
Archeſilaus ideſt princeps populi quomodo natura conſtans nomen.33

Ariſtocles, Platonis nomen. 19
Ariſtotelis liber, in dictione liber Præſenta Reſolutoria.
Ariſtotelis librorum explanationi quot & quæ capita præfanda. 1
Ariſtoteli familiare præceptorum genus artificioſum ac ſeuerum. 5
Ariſtoteli librum hunc cur falſo attributum Andronicus Rhodius purauit. 5. 6
Ariſtotelis loca citata. 6. 7. 9. 12. 14. 16. 26. 38 44. 48. 55. 57. 62. 69. 84. 102. 107. 113. 115. 121. 126. 134. 139. 150. 162
Ariſtoteles nomina ſtudet conſona rebus oſtendere. 35
Ariſtoteles quę ipſe impoſuerit nomina. 35. 49. 46. 50. 76. 82
Ariſtoteles amator breuitatis. 46. 69. 229
Ariſtotelis docendi modus ordoue. 83
Ariſtoteli reclamantes. 40
Ariſtoteles vbi exquiſitis utatur exemplis, vel non, & quamobrem. 159
Ariſtotelis Dialectica qualis. 207
Ariſtoteli diſiunctiue pronunciatas Hypotheſes ſeſe inuicē ſequi. 207
Ariſto. an ſit caput huiuſce libri poſtremum. 253
Ariſtoteles contraria iis quæ poſtremo huiuſce libri capite diſſeruntur ſentire uidetur in libris ſuis omnibus. 253
Armipotes nullam ſui parte habet ſignificantem, ut potes. 32
Arte ex ipſa non agūt bruta, ſed ex natura. 62
Ars ex quadam inſita nobis progreditur ui, quæ naturam ſuperat. 62
Ars Naturæ agens viribus, naturalia uſurpat inſtrumenta: paratque artificialia ſibi alia ad proprias actiones obeūdas. 62
Ars. in dict. Oratio.
Ars confert ad Animi perfectionem. 138
Ars & Natura cauſæ circa frequens contingens. 143
Ars quandoq; propter ſubiectā fluxibilitatem materiæ aberrat a ſcopo. 142
Artis aut Artis peritorum genus quoddam, Bonum, & quomodo. 209
Artis ratio potens eſt oppoſitorum. 243
Artifex quilibet quę de ſubiectis ſibi debeat rebus cōtēplari. 63
Arteriæ aſperæ vſus. 23. 61
Articulata. in dict. Vox
Articulus nihil ſignificat. 12
Articulus cur non proprie pars Orationis. 12
Articulus pars Locutionis, non Orationis. 12
Articulus vnde dictus. 14
Articulum quando verbis Græci coniungant. 44. 49

Articulus ꝑprie Nominibus additur.44
Articulú quando prępónant Gręci partibus Orationis omnibus.49
Articulus ſingularis & omnis aſcititia Præfinitio quomodo conueniant differantq́; 97 268
Articulus ſingularis quibus iungatur vel nõ 49 114 170 195 268
Articulus ſingularis obtinet uniuerſalis Pręfinitionis 106 268 268
Articuli duales, pluralesq́; quomodo differant ab omnis præfinitione 268
Articuli uſurpandi ratio 272
Aſcenſus deſcenſusq́; idé ſubiecto ſunt:reſpectu differunt.6
Athenienſes ſapientes:269
Attica locutio.45
Auium uoces an literatæ.22
Auis & nõ auis Veſpertilio.272
Axioma in dict. Effatum. Pronunciatum.

B

BASILISCVS.i. Regulus quomodo natura inditum nomen.33
Blityri uox nihil ſignificãt 16 29
Bonus quomodo uerbum dicatur.44 51
Bona ex ſeſe nobis tribuũt facultates Dei.133
Bonus & Sutor ſeorſum de quoquam prædicata non neceſſario etiã prædicãtur 204 205 206
Bonus medicus eſt Hippocrates, una ne hæc prædicatio an plures.118
Bonum quot modis capiatur 119
Bonum genus quoddam Artis aut Artis peritorum quomodo 119
Bonum ſpectatur in Prædicamentis omnibus 209
Bonum prædicatum de medico, per accidés prędicatur de Hippocrate, neque de eo ſine medico prædicari poteſt : ſicut nec prædicatum de Hippocrate vt homine poteſt per ſe de medico prædicari 209
Bonum forma finisq́; eſt : malum non 256
Bono quomodo contrarium Malum.ibidem.
Bono quando oppoſitum malum per contrarietatem : quando vero ꝑ priuationem . ibidem.
Breuitatis amator Ariſto.46 51
Brotos.i.homo,unde a Gręcis dictus 36
Brutorũ uoces q̃les, & unde.23
Brutorũ uoces an literatæ.23
Brutorum voces natura ſignificant 29
Brutorum uoces an nomina 29
Brutorum voces cur illiteratorum ſonorum nomine dicãtur Ariſtoteli 29
Bruta cur nomine ferarum dicta ab.Ariſtotele & Platone 93

Brutis manſuetudo aſcititia 39
Bruta non ex arte,ſed ex natura agere.Intellectu orbata 61
Bruta an uniuerſalium atque intelligibilium compreheuſione impartita 134
Brutorum cur non ſit Praelectio 153

C

CACHINNVS uox natura ſignificans 29
Cęleſtium an materia.250
Cęleſtiũ facultatẽ ſola ratione cogitationeq; ab actu diuelli 251
Cęleſtia corpora non omnino immortalia 238
Cęleſtibus an ſit uis aptitudinis 245
Cęleſtiũ motus ſemper abſolutus ibidem.
Cęlũ cur m.g.Gręci pnunciẽt.34
Cęlum.in dict.Corpus
Calui Myconii 269
Canis.in dict.Latratus.
Caſus.in dict.Nomen. Verbum
Caſus Ariſtotelicum nomen ſignificare rei conſentaneum 36
Caſu non conſtat rerum natura & ordo 133
Caſus & Fortuna cauſę circa rarius cõtingens 143
Caſus & Fortũa qũo differãt 232
Categorema qd ſignificet Stoicis 43
Cauſa omnium prima cur apud Grecos neutri generis 35
Cauſæ, uel cauſæ adiunctæ rerũ omnium Dii.134
Cauſa opifex ac proſpectrix quotuplex 135
Cauſæ ſubſtantiarum ſempiternarum Dii: generaſcentium cauſæ adiunctæ 136
Celox nihil ſignificet in nomine Epactro celox 31
Certitudinẽ obtinent res ſempiternæ ex ſuiipſerũ natura 135
Ciuiles actiones qua menſura & quomodo cognoſcat Mens humana 135
Ciuitatis cur nõ eiuſdem conſortes qui nõ iiſdem utuntur uocibus 17
Cnax,uox nihil ſignificans 29 50
Cnemo odio proſequens homines 115
Cogitatrix ratio qualis 243
Cogitatrix rõ hominis eſt ibidẽ
Cogitatione an utatur Natura ut inſtrumento ad exitum actionum 149
Cogitatricis Animæ inſtrumentum Oratio 61
Cogitatio in quo genere facultatum Animæ 4
Cognitio coniecturalis in quibus uel non 135
Cognoſcẽdi uires Animæ quę 4
Cognoſcendi ordo nobis ab imperfecto ad perfectum 15
Cognitio media inter cognoſcẽtem & rem quæ cognoſcitur. 135

Cognitio quid.135
Cognitio quando re quæ cognoſcit par,pſtātior.deterior.136
Cognitio Dei . & Prophetidis quomodo differant.137
Colorum nulla īter ſe oppoſitio qua ſunt colores.294
Comœdia brutorum animalium voces imitatur.23
Comparari quæ nequeāt.237
Competere quid ſignificet.50
Compoſitio ſimplicium uocum. quæ prima,quæ ſecuuda.3.4
Compoſitionē circa ac diuiſionē falſum uerumq; uerſatur.24
Compoſitio & diuiſio pro Affirmatiōe & Negatiōe dicitur.25
Compoſitionē circa uel diuiſionem omnino uerum & falſum: nō tamen compoſitio uel diuiſio utriuſque horū capax.25
Cōpoſitio uel diuiſio ſubſtantiua ſola capax ueri uel falſi.25
Compoſitio uel diuiſio ſubſtantiua qualis.25
Compoſitio uel diuiſio ſubſtantiua enunciatiuæ orationis eſt duntaxat.25
Compoſitioni ne diuiſioniq; īſit omne uerum.26
Cōpoſitio & diuiſio an in intelligibilibus apud Platonē.26
Compoſitionem quomodo ſignificet ipſum non eſſe.50
Compoſitiora quo ſunt Prædicata eo magis arentant.333
Conceſſiones ſæpe Poſitionum nomine uocari.8
Concluſionem per Propoſitiones petit noſtra. i. cogitatrix. ratio.243
Cōcupiſcēdi uires Animæ q̄.4.5
Concupiſcendi uires Animæ eædem & uiuendi.4
Concupiſcēdi a facultatibus quę pficiſcātur orationes & quo modo.5
Condictum quoque Poſitionis dici nomine.8
Coniecturalis notitia in quibus uel non.134
Conſuuctio nihil ſignificat.12
Coniunctio cur nō proprie pars Orationis.12
Coniunctio pars Locutionis,nō Orationis.12
Coniunctio unde dicta.14
Coniunctione quomodo una ſit Oratio illa Sole terram illuſtrante dies eſt.66
Coniunctione una Oratio quot modis.67.66.71.76
Coniūctionem per copulatiuam una Oratione cur hypothetica magis una.71
Coniunctio diſiunctiua pro copulatiua.208
Conſenſus quoq; dici Poſitionum nomine.8
Conſequens eſſe quid.162.192
Conſilium defectus prudentiæ eſt.134
Conſilio nec nobis præſtantiores egent nec conſulere poſſunt

ſunt

ſunt Bruta.143
Conſulant'ne de rebus Dii.135
Conſulere alias alia & facere quorum ſit.135
Conſultoriæ uoluntates actionesq; cur laude uel uituperatione dignæ.131
Conſultoria ratio potens eſt oppoſitorum.221
Conſultoria, in dict. Voluntas, Præelectio.
Contingenti eſſe & non eſſe quod conueniens uniuerſale: ut contingit omni uel nulli.222
Contingit nullum eſſe iuſtum hominem, Affirmatio'ne hæc an negatio.222
Contingens & neceſſarium oppoſita.223
Contingentis Neceſſariique Propoſitionum inuentio mutuæ conſequentiæ, ibidem.
Contingentis neceſſariiq; conſentientes Propoſitiones, an aliqua in parte differant. 224
Contingens uniuerſalis Negatio an cum uniuerſali Affirmatione conuertatur. ibidem.
Contingit nullum eſſe pennatum Hominem cur proprie negatio eſſe uideatur.ibidem.
Contingit quomodo conſequens Impoſſibile quomodo neceſſarium.226
Contingens & Poſſibile conuerti.229.231
Contingens & Poſſibile media inter Neceſſarium & Impoſſibile. 244.246
Contingentis affirmationi cur cōſequens uideatur negatio neceſſarii.147
Contingens an conſequens neceſſario.245
Contingentis diuiſio.246
Contingens a Poſſibili ſolo nomine diſcerni ab Ariſt.uideri. ibidem.
Contingens quo dibidem
Contingens quòd medinm inter Neceſſarium & impoſſibile.223
Contingens.in dict.Non.
Contingens expullulat a materia.195
Contingentibus omnibus commune.152
Contingens quod.155.223
Contingente in quo magis uera Affirmatio in quo Negatio, in quo utraque pariter.155
Contingentis cuius Ars & Natura.143
Contingentis cuius Fortuna & caſus.144
Contingentis cuius Præelectio. 144
Contingens quod utrumlibet

uocetur.144
Contingens impoſſibile,neceſſarium quomodo differant.144
Contingens uelut centrum Vtrũ libet.144
Contingentia non definite a Diis noſci aſſerentiũ ratio eiuſdẽq; confutatio.144
Contingente pro omni dictum utrumlibet.144
Contingens in quibus ſit : uel non.151
Contingens materia quæ.87
Cõtingẽte in materia quę Propoſitiones ſimul falſæ, q̃ ueræ.91
Contingẽte in materia quæ Propoſitiones uerum & falſum diuidant.130
Cõtingente in materia quæ Propoſitiones ueræ.94
Contingente in materia quomodo impræfinita Negatio pro uniuerſali uſurpetur.115
Cõtingentia futura non definiũt uerum uel falſum.129.131
Contingentibus de futuris Theorema quomodo ad partes omnes pertineat Philoſophiæ.
Contingẽs negantes quo referãt cauſas rerum.132
Contingens negantes . in dictione,neceſſitate fieri omnia dicentes.
Contingens tollentium rationes.132.140
Contingens tollentium confutationes.135,147.
Contingentia cum certo a Diis noſcantur, an eueniant ob id neceſſario.135.137
Contingentia quomodo norint Dii 136
Contingens nobis anceps indefinitumq; Diis uero definitum ac certum.137
Contingens quando & nobis definite cognobile ſit.137
Contingens futurum.in dict. futurum.
Contingens triplex. 143 .150 152
Contingens quæ uerſentur cauſę circa rarius
Contingens quæ uerſentur cauſæ circa frequentius.
Contingens quæ uerſentur cauſæ circa æqualiter.152.153
Contingens & Poſſibile quomodo cõueniant differantq; .124
Continuum ſectile in infinitum ſola aptitudine.252
Cõtradictio quid ſit noſſe, unum ex principiis Enunciationis.6
Contradictio quid ſit . 81.82. 83.91
Contradictio Ariſtotelicum uocabulum.82
Contradictioni efficiendæ quę requirantur.83.124
Contradictiones quot circa idẽ ſubiectum.87
Contradictionem quæ faciãt oppoſitæ Propoſitiones, quæ

non.91.129
Conrradiĉtio.in diĉt. Verum & falſum diuidere
Contradicere ſibi mutuo quæ ui deri posſint impræfinitæ.145
Contradicere ſibi inuicem qui impræfinitas arbitrentur: & quomodo.113
Contradicāt quomodo ſibi inui cem impræfinitæ.117
Contradiĉtio quomodo latius, preſſius'ue capiatur.122.125
Contradiĉtoriæ propoſitiones q̃ & quamobrem. 90. 92. 92. 100.109
Contradiĉtorias quoque cur uo- cet Ariſtoteles uniuerſalium uniuerſaliter appellatiōe.109. 111.138
Contradiĉtio nō omnis uera uel falſa.123.127
Contradiĉtoriarū quæ qua in ma teriauera ſit aut falſa.129.130
Contradicere.in diĉt. Verum & falſum diuidere.
Contradiĉtionis a dignitate De- monſtrationes omnes depro- mi.146
Contradiĉtio quæ non definitæ uerū ac falſū diuidat.147.152
Contradiĉtiones ſpecies diuer- ſas facit Subieĉtus finitus uel infinitus Prædicato eodem ma nente Prædicatus finitus uel infinitus Subieĉto eodem ma- nente non.157
Contradicant quomodo impræ- finitæ & particulares.164
Contradiĉtionem ſimiliter faciūt Propoſitiones uerbum eſt po- teſtate habentes idem aĉtu ha bentibus.177.180
Contradicenti an contrariæ Ne- gationi ſimplici tranſpoſi- titia iuribus par affirma- tio.189
Contradiĉtionis partis alterius poſtulatio eſt Interrogatio di- ſputatoria.200
Coutradiĉtionis quomodo par- tem, quomodo uero Contradi ĉtionem totam proferenti In- terrogationi occurratur.200
Contradiĉtionis partem utranq; uel aĉtu uel facultate in diſpu tatoria interrogatione con- tineri.201.203
Contradiĉtionis pars ne tātum altera, diſputatoria ſit interro gatio, an utraque.204
Contradiĉtoria oppoſitio Propo ſitionum omnium modo ca- rentium, penes ipſum ac non eſſe.209
Contradiĉtiones quot hoc libro tradantur.210
Contradiĉtiones quæ uideantur ſimul ueræ.226
Contradiĉtoriæ oppoſitionis ce- lebratio.252.254.265
Cōtradiĉtio p propoſitione.271
Contrariæ Enunciationes quæ: & unde diĉtę.86.92
Contrariæ quæ non ſint Propoſi

tiones,licet quandoq; contraria ſint quæ indicantur.86
Contrariæ quomodo non ſint Impræfinitæ : ſignificent autem quandoq; contraria.99.100
Contrariæ nunquam ſimul ueræ.109.110
Contrariæ ſimplici Negationi tranſpoſititia tãtum ualet Affirmatio.189
Contrariæ quæ uideantur ſimul ueræ.226
Contrariæ modo prædictæ quę dictæ Ariſtoteli.226
Contrariæ non eo definitæ quod ſint contrariorum.259
Contrariæ opiniones quæ.259
Contraria.in dict.Oppoſita Subcontraria.
Contrariorum differentiæ.91
Contraria nulla ſatis conſtat uacare medio.91
Contraria ſimul in eodem ſubiecto eſſe nequeunt:poſſunt autem ſimul inde abeſſe.92
Contraria maximo interuallo diſtant inter ea quæ ſub eodem ſunt genere.92.264
Contrarium an ſignificet Affirmationi negatio.99
Contrarium quibus non ſit.100
Contraria cur ſignificent quandoq; impræfinitæ ſolæ uniuerſalium.100
Contrarietatẽ nullam ſignificant aſcititiæ Præfinitiones quouis modo oppoſitæ.100
Contrarietatem quando maxime ſignificent impræfinitæ oppoſitæ.101
Contrarii Affirmatio an magis oppoſita quam negatio.252 uſque ad 272
Contrarium cur unum uni.254.264
Contrariorum differentia cæterarum maxima.253
Contrariorum differentia cur pfecta.ibidem
Contrariorum mediæ negationes earundem.254
Contraria cur fiant ex contrariis ibidem
Contraria finita certaq; ſunt.264
Contraria quomodo ex iis quæ in medio ſunt fiant nonnunquam.254
Contraria'ne Affirmationi Negatio.255
Cõtraria proprie dicta ſint oporteat.256.264
Contraria quibus ſignificentur Nominibus.256.258
Contrarium quod infinito ſignificatum nomine. ibidem
Contrarii Affirmatio & alterius Negatio quando idem : uel non.258
Contrario ex ipſo potiſſimum generatio : ex negatione non potiſſimum, ſed quando,265
Contrarii Affirmatio quid aſſe-

rat.262
Contrarium nihil infinito.267
Contraria nunquam ſimul in eodem.271
Copulatiuę loco diſiunctiua.208
Corpus quod in orbem circumagitur immortale & non.209
Corpus in dict. Cæleſte.
Corruptio. in dict. Generatio.
Cratyli ſententia de Nominum naturali impoſitione.32
Cupido in quo genere facultatũ Animæ.4.5

D

DAEMONIAM Ad prouidentiam qui referant cauſas rerum.132
De græce coniunctionis ſignificato.96
De ſubiecto & in ſubiecto promiſcue dici quandoque apud Ariſtotelem.48
Deceptio in iis eſt quæ minus a ſe inuicem diſtent.261
Definitio rationis nomine uocata Ariſtoteli.44
Definitiones principia Geometriæ.6
Definitiones cur poſitionum nomine uocentur.9
Definitiones eorum quæ ſunt uniuſcuiuſque ſubſtantiam ſignificant.8
Definitiones cur ſubiiciantur Demonſtrationibus.9
Definitiones complent genera ſuarum ſpecierum.14
Definitio nulla uocis æquiuocæ.64
Definitionibus complendis nunquam aſciſcuntur uoces æquiuocæ.213
Definitio niſi Verbum addatur uel caſus Verbi, nunquam tranſibit in Enũciationem.67
Definitio unum quid eſt, & non multa.67
Definitio unum nõ eſt quoniam uerba omnia quibus conſtat ſi ne intermiſſione proferantur.67
Definitio, qualis Oratio.68
Definitio quæuis cur una oratio non plures.69
Definitio quoque eſt pro termino uel Subiecto uel Prædicato.67.70
Definitio quid indicet.79
Definitio ſubiecta uel prędicata, cum multa dicat, propoſitionem'ne unam faciat an multas.127
Definitioni infinita plura illa de ſe mutuo neceſſe eſt uniuerſaliter nonnunquam, omnino uero ex parte affirmentur.13.14
Definitione ſubiecta uel prædicata, conſtans Propoſitio, ſi unus terminus alter ſit, una eſt ſignificatu & uoce.198.199

Definitio ſubiecta uel prædicata quando Propoſitionem unam faciat quando uero plures. 198.199
Definitionem ſemper arctant additiones. 211.
Definitio ipſum quid fuit eſſe, p quid eſt dicitur. 188
Delineamentum ſeu Diagrammatum elementa quæ. 6
Demetrio Phalereo quid ſignificet titulus de Interpretatione quid Ariſtoteli. 4
Demonſtrationis inuentio finis logicæ facultatis. 4
Demonſtrationis inuentionē antecedentia. 4
Demōſtratio ſub qua ſpecie orationis. 3
Demonſtrationes ex quibus perficiantur. 9
Demonſtrationibus cur ſubiician tur Definitiones. 9
Demonſtrationum principia quę nomine Poſitionum dicta Ariſtoteli. 9
Demonſtratione ſola licet exacte cognoſcere rerum Naturam. 63
Demonſtrationes omnes depromi ex dignitate Contradictione. 146
Demōſtratiua Propoſitione quo inferior Dialectica. 204
Demonſtratiua Propoſitio unde petatur. 204
Demoſthenes. F. Demoſthenis Phæanicus. 44.45
Demoſthenis locus. 269
Dentium uſus. 23.28.62
Deprecatiua oratio quæ a Stoicis dicta, 2
Deprecatiua oratio neque uera, neque falſa. 61
Deprecatiua oratio ad quos pertineat. 61.
Deſcenſus & Aſcenſus idem ſubiecto ſunt: reſpectu differunt. 9
Deus ſtudiorum ac literarum præſes. 1
Deus cur maſc. generis. 35
Diis nobiſcum pactio nulla. 36
Deorum prouidentia quomodo fruamur nobis congrua. 37
Deus bona ſuppeditat cunctis liberaliter. 37
Dii an ignorare quidquā poſſint ex iis quæ ſunt. 133
Diis mentes impermiſtæ omnino materiæ ſunt. 133
Dii ſupra intellectualem ipſam ꝓprietatē ueræ ſuiipſorū eſſentiæ ſedem ſtatuere. 133
Deorum uita an implicita negociis putanda ſi curent particularia. 133
Deorum quæ ſunt, non ex iis quę ad nos pertinent æſtimanda. 133
Deorū facultas incorporea proꝛſuſq; immateria. 133
Deorum prouidentia quomodo arceri a noſtra ineptia di-

catur.133.
Deorum prouidentiam latere q̃s nuſquam poteſt.133
Deorum prouidẽtia uel minima quæq; inſpectat.133
Deorum facultates bona ex ſeſe nobis tribuunt.133
Deorum ſeſe abdicentes facultatibus quid conſequantur.133
Deorum an incerta de futuris notitia.133
Diis nihil præteritum aut futurum.133.136
Diis nec quod mutatum eſt, nec natura eſt aptum mutationi non ſunt apud Deos.133
Dii ad ea quæ ſunt rationẽ principii obtinent.133
Deos apud ipſos omnia in uno ſunt æuo inſtante collocata.129
Dii auctores rerum omnium uel cauſæ adiunctæ.134
Dii quomodo prouideant.134
Dii conſulant de rebus.134.143
Deorũ una ſimplexq; actio, prorſusq; immutabilis.134
Deorum a prouidẽtia magis par eſſet deſpici res ſempiternas, quam fluxili præditas natura.134
Dii cum certo norint contingentia an ob id eueniunt illa neceſſario.135.136
Dii cognoſcunt una certaq; cognitione atque indeclinabili.136
Dii ſubſtãtiarum cauſæ ſempiternarum: generaſcentium uero cauſæ adiunctæ.136
Dii non ſolum ipſas uelut cernũt ſubſtantias, ſed earum quoque facultates functionesq;, tum quæ ſecundum naturam ſunt, tum quæ præter naturam,136
Dii quomodo cognoſcant contingentia.136
Dii res diuiduas norũt indiuidue, multiplicia forma ſimplici, temporalia ſempiterne, generabiliaq; ingenerabiliter.136
Dei & Prophetidis cognitio quomodo differant.137
Dii nobis utũtur ceu ſponte mobilibus.137
Dii tribuunt omni pro dignitate.138
Deus immortalis tantum.207
Deorum facultates ſi rationis minime ſunt expertes, quomodo ſemper eodem pacto ſeſe habeant ab omni mutatione exceptæ.243
Dei ratio qualis.ibidem
Dei mens & intellectualis ratio an idem.ibidem
Deos ueros ſubſtantia eſſe actus.249
Dii an humana ſpecie prediti.ibidem,
Deorum concubitus quomodo intelligantur.250
Deus cum ſit, quæ fieri ne-

queant.251
Dialectica propoſitio quando p interrogationem proferatur, quando non.203
Dialecticę ꝓpoſitionis uſus.203
Dialectica Propoſitio quo inferior quam demonſtratiua.204
Dialectica Propoſitio unde ſumatur.204
Dialectica interrogatio, Propoſitio quædam eſt.106
Dialectica.in dict. diſputatoria.
Dialecticus quis ſit Ariſtoteli: quis uero Platoni.203
Dialecticus quid.23
Dialecti inſtrumenta.23
Dictile quid ſignificet Stoicis.17
Dictio quomodo differat a Nomine, Verbo, uoce ſimplici, Termino.9.6.4
Dictionis nomine cur pars uocetur Enunciationis.59
Dictio ſignificatioq; in omni oratione eſt neceſsitate ſpectantur.69.78.
Dictione quæ contineantur Orationis differentiæ.70.78
Dictionis uocabulo tantum appellatur Nomen aut uerbum non etiam Enunciationis.73
Dictio quid.73
Dictio ab Ariſt. impoſitum Nomē partibus Enūciationis.74
Dictio quid ſignificet Platoni.74
Differentia præſertim poſtrema, ſpecifica propriaq; perfectrix materiæ.69
Differentia contrariorum maxima omnium.256
Differentia cōtrariorum cur perfecta.255
Dignitas.in dict. Pronunciatum. Contradictio.
Diodori dialectici confutatio uocem omnem ſignificatiuam eſſe exiſtimantis.37
Diſcendum quod ſit primum: deinde quid ſit.205
Diſiunctiue pronunciatas Hypotheſes Ariſtoteli ſeſe inuicem ſequi.207
Diſiunctiua pro copulatiua.208
Diſpoſitio proximæ quædā materiæ forma ipſa.69
Diſputatoria interrogatio quid.199
Diſputatoria'ne interrogatio ipſum quid eſt.200
Diſputatoriam ad interrogationem quomodo redigatur ipſum quid eſt.199
Diſputatoria interrogatio quæ.200
Diſputatoriæ interrogationi quomodo occurrant proferenti contradictionis partem.201
Diſputatorię interrogationi quomodo occurratur proferenti contradictionem totam.201
Diſputatoria in interrogatione partem utranq; contradictionis uel actu uel facultate contineri.201.203

Diſputatoria Propoſitio quid. 203
Diſputatoria interrogatio pars ne tantum altera Cōtradictionis, an vtraque. 203
Diſputatoria. in dict. Dialectica.
Diſputatoria propoſitio quando pars dialectici Syllogiſmi: vel non. 203
Diſputatoriam ad interrogationem quomodo percunctatrix redigatur. 204
Diuina qua menſura cognoſcat Mens humana. 135
Diuinus Intellectualis, & Animarius, tres primordiales Subſtantiarum naturalibus ſuperiorū gradus. 23
Diuinis competit rebus Neceſſarium. 248
Diuina ſynceri ſunt actus, non tales actus. 249
Diuiſionum modi. 14
Diuiſio in Propoſitione quid ſignificet. 25

E

EFFATVM in dict. Pronūciatum.
Electione cum conſultoria actionibus fungentium tantum eſt conſultare, aliaq; alia facere. 134
Elementa diagrammatum quæ dicantur Ariſtoteli. 6
Elementa & litera quomodo conueniāt, differantq;. 21
Elementorum ſeu literarum cauſa effectrix & exemplaris. 21
Empedoclis locus. 249
Ens non contrarium Non enti. 254. 263
Ens non comparatur Non enti. 263
Ens magis enti an non enti oppoſitum. 263
Entium qua ſimpliciter Entia ſunt mutuam oppoſitionē non eſſe quampiam. 263
Entis primi diuina facultas re uera. 186
Entis primi facultas quouſque porrigatur. 186
Entia ſupra omnia non ens quod 212. 213
Entia quæ ſynceri actus, quæ uero tales actus dicant. 160
Entia materiata qualia. 249
Entia ſempiterna nequeunt quandoque non agere. 152
Ens communius quam uerbum Eſt. 53
Ens te ab ipſo ductum uerbum eſſe. 43. 53
Ens non dicit rem eſſe. 53
Enti commiſtum non Ens. 82. 83
Entibus de quibus fiat prædicatio 186
Entibus in quibus ſit, aut non ſit uerum & falſum. 17
Entium gradus exiſtentiæ. 20
Entium quodpiam an ignorare

Dii posſint.133
Ens vnum eſſe,poſitio Parmenidis.8
Ens,in dict.Non ens.
Ens non ſignificat quidquam eſſe
Entia prima ac plane ſūma quæ 249
Entelechea Ariſtotelem nomen formæ conueniens.36
Enunciationem cur nemo in Affirmationem, & Negationem ut totum in partes diuiſerit.14
Enũciationis Species Affirmatio & Negatio.14.26.52.64
Enunciationis genus Oratio.5.14.16.62
Enunciationis pars cum nomine Dictionis appelletur.59
Enunciationis definitio.64
Enunciatiua oratio quæ. 2.60.61
Enunciatiua cur ſola hoc libro tractetur.2.61.63
Enunciatiua ſola capax veritatis falſitatisq;.2.25
Enunciatio Effati vel Poſtulati nomine Stoicis dicta.2
Enunciatione quatenus differant oratio iurādi. Expoſitiua, Suppoſitiua, Pronuuciatio ſimilis.2
Enunciatiuæ ſpecies orationis.3
Enunciatiua de qua oratione agatur,uel non agatur hoc libro.5
Enunciationes ſuppoſitiuæ, ortum prædicatiuis ferunt acceptum.3
Enunciationes hoc uolumine,nō Propoſitiones inſpectantur:in Reſolutoriis contra.4
Enunciatio ſola ex orationibus a cognoſcendi facultate orit.5
Enunciationis uſus.3.66
Enunciatio cur ſola ex orationibus capax ueris & falſi.5
Enunciatiuæ orationis principia quæ.6
Enũciatio omnis ex Nominibus & verbis.8
Enunciationi quæ partes orationis neceſſarię:quæ non.10
Enunciationi quę partes orationis vtiles:quæ non.11
Enunciationi quæ conferant Aduerbia:quę non.11
Enunciationi quanuis adhibitæ, quę non proprie partes Orationis putentur.12
Enunciatio Nomine prorſus conſtat & verbo: non eius tamen pars omnino eſt uerbum.13
Enunciemus quando de ſolis ſpeciebus,non etiā indiuiduis.89
Enunciationem quo diuidi & an recte dicāt in Affirmationem & negationem vt genus in ſpecies.14.64.66.79
Enunciationem diuidi qua & an recte dicant in Affirmationem & Negationem ut genus, aut ut æquiuoca uox in ſignificata.14.64.66.79
Enunciatiuæ orationis eſt tantum ſubſtantiua compoſitio

diuiſioq;.27
Enunciatiua iu qua oratione nec uerum nec falſum.27.42
Enunciationem non perficit caſus tantum nominis eſt uerbo adiunctus.27
Enunciationem facere poteſt caſus nullus Nominis cum uerbo eſt.24.42.44.45
Enunciationem quæ faciant uerba caſibus conſtructa.41
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Categorema & Symbama: quæ
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Paraſymbama:quæ.
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Minus quam Categorema: quæ.
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Minus quam Paraſymbama.43
Enunciatiuæ Orationis contemplatio cur ſolius Philoſophi. 6.31
Enunciatiua una prima oratio Affirmatio: deinde Negatio cæteræ omnes coniunctione una.64
Enunciatio,vt hæc Sole terram illuſtrante dies eſt quomodo coniunctione vna.66
Enunciationes duæ integræ ſiue coniunctione actu accepta ſufficere nequeũt ad Orationem unam faciendam.66
Enunciatio omnis ex Verbo,uel caſu Verbi.67
Enunciatio quæ una quæ plures. 70
Enunciandi modi.74
Enunciationis proprium.74
Enunciatio quę ſimplex: quæ cõpoſita.76
Enunciatio an definiatur per Affirmationem & Negationem. 76
Enunciationis de principiis tradita hoc libro præcepta plurima,eadem pluribus locis apud Platonem leguntur, maxime vero in Sophiſta.82
Enunciatio in dict. Oratio. Propoſitio, Affirmatio & Negatio, Vniuerſalis, Particularis, Impræfinita.Singularis. Contrariæ,Subcontrariæ,Contradictoriæ,Apprædicatio tertio conſiſtens,Modo prædita, Infinita, Tranſpoſititia,Primitiua Subalternæ.
Enũciationem facere nequit præ dicatum Nomẽ ſine verbo ut eſt, uel fuit, uel erit. 47.49. 161.167
Enunciationem ad perfectam opus eſt verbo indicatiui modi.224
Epactrocelox nullam ſui partem habet ſignificantem, vt hanc, Celox.42
Epactrocelox quid.42
Ergo quid ſignificet.47
Erit verbũ nõ cõpetit Diis. 136

Erit uerbum,quod ſignificet,137
Eror in iis accidit quæ a ſe inuicem minus diſtant.261
Eſſe in ipſum generatio eſt iter.138
Eſſe:& non eſſe eundem modalibus obtinēt ordinem ad modos,quem in mōdo carentibus habent ſubiectæ res ac prædicatæ ad ipſum eſſe & non eſſe.229
Eſſe compoſitionem quandam ſignificat quam ſine compoſitis non eſt intelligere.51
Eſſe in ſubiecto,& prædicari de ſubiecto qūo differunt.47
Eſſe in dict.non eſſe.47
Eſſentiæ rei imago eſt Veritas: Falſitas Vero eiuſdem priuationis.91
Eſſentia exilis hæreſq;.136
Eſt & non eſt,quando partes propoſitionis: quando non.13
Eſt verbo iunctus caſus tantum Nominis non perficit Enunciationem.26.27.44
Eſt ab ente deducitur.43.19
Eſt quid ſignificet.43
Eſt uel non eſt uerbo omiſſo, non, prædicatur nomen.47.49.161
Ens ſeu quod eſt.in dict.Ens.
Eſt & non eſt an ſignificent uerum uel falſum.52
Eſt quid potiſſimum,quid ſecundo loco ſignificet.55
Eſt quæ adiiciant affirmationes negatiuam particulam, ut in negationes tranſeant quæ. non.68.86.95.116.247
Eſt addita negatiua particula in præfinitis Propoſitionibus aut ſi cum uerbo eſt exaudiatur ad Prædicatum : uel ad Præfinitionem.116.117.119
Eſt negatiuam particulam iungentes præfinitæ Negationes cur rariores apud Veteres.119
Eſt verbum duplex.136
Eſt uerbum quod competat diis vel non.137
Eſt uerbum quod ſi competens diis omniq; intelligibili quod ſignificet.137
Eſt uerbum quando tertium apprædicatur ,duobus modis oppoſitiones dicuntur.160
Eſt uerbum in dict. Apprædicatum
Eſt Nomen uel Verbum.160
Eſt uerbi uſus & uis in propoſitione.162.168.118
Eſt tertium in propoſitione quando prædicetur:quando apprædicetur.167
Eſt ſolum uerbum appræ dicatur.167.177.118
Eſt uerbi prædicari locum obtinet & uerbum quoduis aliud.178.179
Eſt uerbum actu habentibus propoſitionibus cōtradictionem, ſimiliter faciunt & quæ poteſtate ipſum habent.178

Eſt uerbum quomodo de eo ꝙ non ſit,uere dicatur.94.188
Eſt uerbum pro fuit, & fuit pro eſt.212
Eſt uerbum quando per ſe prædicetur: quando uero per accidens.185.188.210.212
Eſt cum uerbo ſi tranſponatur negatiua particula cur nō mutet propoſitionem193. 194
Eſt uerbum ſolum Propoſitionē integram præſtat ex tertio ap prædicaræ conſiſtentem.208
Eſt uerbum de Homero ut Homero,non vt Poeta quomodo uere prædicari uideatur.212
Eſt ſolo verborū opus eſt in medio præditis Propōnibus.228
Eſt verbum nunquam in fine acuitnr.154
Etymologiam agnoſcunt oēs.35
Eunuchus uir & non vir.211
Ex cōpoſito quid ſignificet.25
Exemplorum uis & vſus.142
Exēplis exquiſitis ubi uſus Ari. uel non:& quare.159
Expoſitiua oratio quæ.2

F

FABVLARVM auctores occaſiones tradere non neglexerūt quibus ei ꝙ dici uidetur fides habenda non eſſet.250
Facere alias alia quorum ſit. 134
Facultas in dict. Naturalis, Animaria;Poteſtas.
Fex iure appellata rerū materia.20
Falſum in dict.Verum.82
Falſum in quibus.82
Falſitas imago eſt rei eſſentiæ priuationis.91
Fato qui cauſas rerū aſcribāt.131
Ferarū nomine cur dicta ſint Bruta animalia Platoni & Ari. 39
Fieri & eſſe an contraria.120
Fieri in dict.Generatio.
Figura de tali propoſitionū complexu dictum nomen, Ariſtot. eſt.36
Figuræ nihil contrarium.100
Finis quædam & forma eſt Bonū, malum non.256
Finis quædam & forma eſt Affirmatio.228
Finitæ magis Affirmationes Negationibus.228
Finitum in dict.Propoſitio.
Finitum finito opponitur non in finitum.256
Finito ſignificari nomine utrūq; oportet contrariorum.286
Fluuius cur maſcu.gene.34
Fœmina in dict.Maſ.
Fons cur græcis fœmi. gen.34
Forma quædam & finis eſt Affirmatio.194.228
Forma quædam & finis eſt Bonū malum non.256
Formæ contraria priuatio quæ.256
Forma in dict.Materia.
Formæ ſeparabiles a materia,

actus ſunt ſine ptāte. 20.74
Formam, ut uniatur Materiæ, nullius alterius egere adiumẽto.69
Forma duplex.ibidem
Forma eſt proximæ quadam Materiæ diſpoſitio.ibi.
Formas materiatas fugere propter aſſiduam fluxionem.76
Formas ſupra omnes non ens quid.211
Forma ſemp actu:ptāte materia: cõpoſitũ actu impertitũ.249
Formæ quę ſyncerorum actuum nomine uocentur. 5 4 9 uel Formæ quæ actus ſint: uero actu.250
Formæ compoſitæ: & unde. ibidem.
Fortuna & caſus cauſæ circa rarius contingens.167
Fortuna & caſus quomodo differant.ibi.
Fructus & ſemen idem ſubiecto ſunt:reſpectu differunt.9
Fuit quid ſignificet.137
Fuit uerbum non competens Diis.ibi.
Fuit pro eſt.213
Futura contingentia non definiunt uerum uel falſum .129.13
Futuris de contingentibus theorema ad partes omnes Philoſophiæ neceſſarium.131
Futuris de contingentibus theorema quomodo Ethicum.
Futuris de contingentibus theorema quomodo Phyſicum.
Futuris de contingentibus theorema quomodo Logicum.
Futuris de cõtingentibus theorema quomodo Theologicũ
Futuris de contingentibus theorema quomodo Vulgare.131
Futura an certo Dii norint.137
Futurum nihil Diis.129.132
Futura cũ certo Dii noſcāt, an ob id eueniāt neceſſario.135
Futura ægrotis quam prædicant Medici.137
Futurum cur ambigue prænuncient Oracula.138
Futurum & quod nondum eſt, ſeu magis græce eſomenon & mellon quomodo differāt.139
Futurum communius dictum de eo quod nodum euenit.151

G

GEMITVS uox natura ſignificans.28
Generabilia magis egẽt Deorũ ꝓuidẽtia q; ſempiterna.134
Generabilia propter ſui fluxibilitatem materiæ ferri in omnis generis mutatione natura uoluit.135
Generabilia non multum habent opifice ac proſpectricis cauſæ eodem modo perpetuo ſe habentium.ibi.
Generaſcentium cauſæ adiunctæ ſunt Dii: ſubſtantiarum ue

ro cauſæ ſempiternarum.136
Generabilia ingenerabiliter Dii norunt.137
Generabilia & corruptibilia quæ.155
Generabilibus in ſolis facultas quæ.144
Generabile ita ſe habet ad ſempiternum ut ptās ad actū.249
Generabilibus priora ſempiterna.ibi.
Generationis perpetuæ Indiuiduorum infinitudinē comprehendit unitq; ſpecies, cum una ex ſuiipſius natura fit.101
Generatio iter eſt in ipſum eſſe.120
Generationi neceſſaria Priuatio.248
Generationem interitumq; agnoſcentium eſt poſſibile proprie dictum.249
Generatio rerū ſucceſſiua a ſuperioribus ad inferiora.251
Generationes ex oppoſitis emanant.172
Generatio ex contrario potiſſimum:ex negatione nō potiſſimum:ſed quando.261
Genera finitiones complent ſuarum ſpecierum.14
Genus in dict.Species.
Genus ſi natura ſit,eſt & ſpecies natura.15
Genus perfectius Specie.ibi.
Generis maſc. fœm. neutri rō apud gręcos in Nominibus.34
Genus pro ſpecie dictum.38
Genus an predicetur de iis quæ priora poſterioraq; inter ſe ſunt.66
Genus materiæ præditum eſſe ratione.112
Genus nō niſi ſpērum interuentu impartitur Indiuiduis.99
Genera diuerſa non comparantur.263
Genere cōuenietium interuallū latiſſimum inter cōtraria.ibi.
Geometriæ principia quæ.6
Geometrarum mos.249
Grammaticorum error.23
Grammatici rectene & qūo Rectū caſum eſſe affirment.39
Grammatici Stoicorum ueluti aſſeclæ ibi.
Grammaticus quatenus de Oratione agat.63
Grammaticus uoces potiſſimum contemplatur.98
Gutta Ariſtotelicum nomen ſignificatæ rei conueniens.36

H

HABITIBVS analogę Affirmationes. Negationes priuationibus.94
Habitus ī dict.Priuatio.Poteſtas.
Habitus notiores Priuationibus.94
He in dict.Articulus.
Heliupolis.i.Soli ciuitas,nomen, an oratio.32

Heracliti poſitio.8
Heraclıti ſententia de Nominum naturali impoſitione.33
Hermini erratum.22
Hermogenes q̃uo poſitione eſſe Nomina dixerit.32.33
Hircoceruus quanuis compoſitum nomen, nihil tamen ueri ſignificat aut falſi.243.27
Hircoceruus in ſola cogitatione eſt.27
Hircoceruo de quo nõ exiſtente prædicetur quidpiam.185
Hircoceruus qui opinabilis & nominabilis:qui non.ibi.
Hirundo nidum ſibi finxit ex natura,non arte.61
Ho.in dict.Articulus.
Homeri.loca.18.96.116,119.121.127.150.208.
Homines odio proſequentes Cnemo Timoq;.115
Hominis curſolius Prælectio.143
Hominum opera per prælectio nem.ibi.
Hominis ratio qualis.243
Homo & Scientiæ capax æqua de ſe mutuo dicuntur prædicatione.54
Homo ſociabile Animal.17
Hominis uox natura ſignificans quæ.29
Hominũ functio eſt duntaxat pactio quæ fit de uocibus.ibi.
Hominis ſolius eſt uti conuento.29
Homo quomõ a Græcis dicatur Anthropos & Merops & Brotos.37
Homo, ſi prædicetur, Verbum eſt.35
Homo ſolus mortalium particepes eius Animæ quæ ſuapte induſtria mouetur, artificioſe q̃ue agere poteſt.61
Hominis ineptia q̃uo arceri dicatur Dei prouidentia.147
Homo mortuus non uere homo dicitur.333
Humani ingenii ad ſummũ exercuerit Proclus Diuinus p̃ceptor Ammonii ueterũ placita interpretandi facultaté ac ſciẽtiarum naturę rerũ iudiciũ.1
Humana uox quæ.23
Humanarum uocum notas eſſe, literarum munus.18.28
Humanæ, uoces ex compoſito.29
Humanã ne ſpecie præditi. Dii.87
Hydor.i.aqua cur genere neutro a Græcis dicatur.35
Hypotheſes diſiunctiue pronunciatas Ariſtoteli ſeſe inuicem ſequi.207
Hypothetica. in dict. Suppoſitiua

I

IAMBLICVS diuinus.135

Iam

Iamblichi expoſitiones opinionesq;.203
Imaginariis de ipſis quoque fit prædicatio.183
Imaginatio in quo genere facultatum Animæ.5
Imaginationem ſæpe ab Ariſtotele in libris de Anima paſſiui intellectus nomine appellari, & quamobrem.6
Imaginatio quomodo differat a ſenſu.ibi
Imaginatione cur agamus per ſomnum ſenſibus feriantibus. ibi.
Imaginatio cum partitione quadam ac ſeparatione quodlibet nouit utpote non ſeparabilis a corpore.ibi:
Imaginatio principium quoddam ſenſum.ibi.
Immortalia quæ tantum ſint:quę uero & immortalia & nō.209
Immortale quotuplex.ibi.
Immutabile prius mutabili. 134
Imperatiua oratio qualis.2
Imperatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate eueniat.5
Impoſſibile inter & Neceſſarium medium Poſſibile uel Contingens proprie dictum.232
Impoſſibile ſolam rei ſubſiſtentiam deſtruit :non etiam ſubſiſtendi modum.247
Impoſſibile uel extra ea quæ ſunt plane excidit.248
Impoſſibile,Con tingens,Neceſſariū,quomodo differant.144
Impoſſibile eſt non fieri qui dicit magis commouet quam qui neceſſe eſt fieri.147
Impoſſibile quotuplex.154
Impoſſibile quod.155
Impoſſibilis & neceſſarii Proportiones quomodo idem ualeant.141.147.147
Impoſſibile & non impoſſibile quomodo conſequentia ſint poſſibili & non poſſibili.231
Impoſſibile idem ualens contra ac neceſſarium redditur.235
Impoſſibilis materia Propoſitionum quæ:& unde dicta.87
Impoſſibili materia quæ ueræ q̄ falſæ Propoſitiones .92.101
Impoſſibili in materia an negatio articularis uniuerſali Affirmationi conſentiat.93
Impræfinitis quoque quomodo conueniant regulæ de Propoſitionum proditæ conſequentia.187
Impræfinitæ rationem habent materiæ ad Pręfinitas.111
Impræfinitæ an tantundē ualeāt Particularibus.ibi.
Impræfinitæ cur tantundem ualeant Præfinitarum deterioribus.112
Impræfinita Negatio particulari'ne Negationi, an uniuerſali tantūdē ualeat 113.115.116

Impræfinitas qui ſibi inuicē contradicere arbitrentur & quomodo.113
Impræfinita Negatio quomodo pro uniuerſali uſurpetur. 114
Impræfinita Negatio an uerax in materia ſola imposſibili, quomodo & uniuerſalis.117
Impræfinita Negatio quomodo ſuæ concurrat Affirmationi: quomodo contradicat. 117. 121
Impræfinitæ nullam ipſæ per ſe certam in quanto poteſtatem habent.117
Impræfinita in Enunciatione poteſtate continetur aliquis ſiue ullus.118
Impræfinita Negatione cur nemo uſus Veterum pro particulari.119
Impræfinita negatio a negatiua incipiens particula ad uniuerſalem magis declinat. 119. 121
Impræfinitæ qua in materia contradicant.130
Impræfinitæ qua ī materia ſimul ueræ ſint.ibid.
Impræfinita Negatio qualis.158
Impræfinitæ quomodo ſimul ueræ: quomodo contradicant. 164
Impræfinita poteſt tota Prædicatum fieri Subiecto extrinſecus addito.170.184
Impræfinitis in ſimplicibus tranſpoſititiisq; oppoſitis non ſequuntur Affirmationes ex Negationibus.184
Impræfinita propoſitio quæ.90
Impræfinita propoſitio. in dict. uniuerſalis non uniuerſaliter.
Impræfinitæ quomodo non contrariæ:ſed contraria quandoq; ſignificent.99
Impræfinitæ cur ſolæ uniuerſaliū ſignificent quandoq; contraria.100
Impræfinitæ quando maxime cōtrarietatem ſignificent.99
Impræfinitæ an contrariæ ſeu tātundem ualeant uniuerſalibus uniuerſaliter.100
Impræfinitæ quæ uideri posſint ſibi mutuo contradicere. 101
Impræfinitas tantundem ualere Particularibus.101.111.119
Impræfinitæ quando ſimul ueræ.113
In ſubiecto & de ſubiecto promiſcue dici, quandoq; apud Ariſtotelem.48
Inæquale cur ſubiectum ei quod eſt non æquale, nihil autem ei quuod non eſt æquale.188
Indiuidua in dict. Singularia. Particularia.
Indiuiduorum perpetuæ generationis infinitudinem comprehendit unitq; ſpecies,cum una ex ſuiipſius natura ſit.191
Indiuiduis in ipſis tantum quan-

do diſtinctionem faciant aſciti tiæ Præfinitiones: quando uero in ſpeciebus primum.88
Indiuiduis non impartitur genus niſi per interuentum ſpecierum.89
Indiuiduis præſertim cur inſint Accidentia:non proprie uero Speciebus.ibi.
Indiuidua modis omnibus mutabilia penes Accidentia Subſtã tiamq;.ibi.
Indiuidue cognoſcunt Dii res diuiduas.137
Ineſſe an modus ſit.207
Ineſſe Propoſitiones iformat modi expertes.207
Inexiſtentium præfinitarum conſequentia.229
Infantium uoces conceptum mentis nullum,ſed affectus quoſdã animi ac diſpoſitiones notant.29
Infinita.in dict.uerba.
Infinitum in dict. Nomen, Verbum,Indiuiduum. Subiectus, prędicatus.
Infinita propoſitio quæ Theophraſto:quæ uero finita.90
Inſtrumentum propoſitio quę dicatur ab Ariſtotele.162
Infinita propoſitio.in dict. Tranſpoſititia.
Infinito nihil contrarium. 267. 269
Ingenerabiliter Dii norunt generabilia.136
Iniuſtum infinitudo eſt & formæ priuatio.253
Inſtante æuo in uno collocata ſunt apud Deos omnia.134
Inſtrumentum naturalis in nobis Facultatis Oratio quomodo ſit,ſi poſitu conſtet.61
Inſtrumentum Nominum uel rerum ſignificationis ipſa Oratio.ibi.
Inſtrumentis egent naturales omnes facultates.58
Inſtrumentum omne naturalis omnis facultatis natura conſtat.ibi.
Inſtrumentum'ne naturalis in nobis Facultatis ipſa Oratio.60
Inſtrumentis naturalibus utitur Ars:aliaq; ſibi artificialia comparat ad proprias actiones obeundas.61
Intellectualis ratio qualis.243
Intellectualis ratio Dei eſt. ibi.
Intellectualis ratio & Deorum mens an idem.244
Intellectualem ſupra ipſam proprietatem ueræ ſuiipſorum eſſentię ſedem Dii ſtatuere.133
Intellectualis, Animarius, Diuinusq;,gradus tres primordiales ſuperiorum naturalibus Subſtantiarum.23
Intellectualis cur Græcis maſcu. gen.47
Intellectus noſter quomodo differat ab eo qui pasſiuus, proprie uocatur.6.

Intellectio rationalis Animę quo modo differat ab eo intellectu qui per ſe abſolutus uocatur. ibi.
Intellectionem rationalis animæ quomodo affectus nomine uoces Ariſt.6
Intellectus paſſiuus corruptibilis, ibi.
Intellectus in quo genere facultatum animæ.4
Intellectus paſſiui nomine Imaginationem ſæpe uocari ab Ariſtotele in libris de Anima: & quare.6
Intelligere quid.19
Intelligere nihil habet contrarium.6
Intelligi nihil harum quæ apud nos rerum ſunt ſine paſſiuo intellectus.6
Intelligibili omni competens uerbum eſt, quod.137
Intelligibilibus apud Platonem an inſit compoſitio & diuiſio, cum uera ſint.26
Intelligibilium comprehenſione an Bruta impartiantur.134
Intelligibilia ſynceri ſunt actus: non rales actus.249
Intelligibilia primum omniū ſum maq; plane entia.248
Intelligibilibus in ipſis nulla poteſtas aptitudinis.249.244
Interpretationis nomen quid ſignificet Demetrio Phalereo quid Ariſtoteli.4
Interpretatio.in dict.Liber.
Interrogatio reſponſioni coniuncta uerum aut falſum declarat.75
Interrogatio re uera neq; nomine neq; uerbo continetur, ibi.
Interrogatum īficiari ſi uerum ſit in ſingularibus, uerum quoque eſſe affirmare.97
Interrogatum īficiari ſi uerum ſit in uniuerſalibus, uerum eſſe & negare.ibi.
Interrogatio in dict. Dialectica. Diſputatoria. percunctatrix
Interrogatio quid eſt non eſt diſputatoria.110.114
Interrogatio quomodo ad diſputatoria redigatur.ibi.
Interrogatiua oratio qualis.2
Interrogatiua ab oratione quatenus differat Addubitatiua Stoicorum.ibi.
Interrogatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate proueniat 5.
Interrogatio quotuplex.114.
Interrogationibus quibus quomodo reſpondendum.124
Interrogatiua Affirmatione Negatione quoque facultate contineri.201.204
Interrogetur quādo diſputatoria Propoſitio: uel non.
Inuitum inter & libens quod medium.10
Ita in quo genere facultatum animæ.5

Iudex Prīceps & nō prīceps.212
Iudicium ſcientiarum naturæ rerum ad humani ingenii ſummū exercuerit Proclus diuinus p̄ceptor Ammonii.
Iurandi oratio:quæ & quatenus differat ab enunciatiua.12
Iuſsio quomodo a concupiſcendi facultate emanet.2
Iuſtus quomodo uerbum dicatur.44.51
Iuſtum finis quidam & forma & habitus & quaſi perfectio eſt. 164

L

LABIORVM Vſus. 23 29.62
Lacedæmonii tolerantes.268
Lacus cur Grȩcis fœminini generis.34
Lapis & non lapis eſt pumex.211
Latratus uox natura ſignificans. 29
Latratus uox natura ſignificans illiterata.30
Lax græcum Aduerbium.i.calcibus.11
Libens īter & inuitum quod medium.10
Libri de interpretatione finis q. 253
Libri huius caput poſtremum an Ariſt.ibi.
Librum de Interpretatione cur quidam inter commentarios hoc eſt hypomnematicos repo nendum cenſuerint.204
Libri de Interpretatione caput tertium pulchra complura obtinet præcepta.217
Libro hoc traditorum omnium ſeriē & ſeqlȩ cōtinuitē cur ſtudioſe oſtēdat Ammonius.ibi.
Liber Ariſt. de Interpretatione celebris apud Philoſophos tū præceptorum frequentia,tum difficultate dictionis.1
Librum Ariſtotelis de Interpretatione cur multos nactus explanatores.1
Libri Ariſtotelis de Interpretatione explanatio hæc magna ex parte ſumpta ab Ammonio ex enarationibus Procli præceptoris ſui.1
Librorum Ariſtotelis explanationi quot & q̄ capita prȩfanda.1
Libri Ariſt. de Interpretatione propoſitum.1.3.8.17.228
Libri Ariſt. de Interpretatione Locus in ordine cæterorum logicæ facultatis librorum.4
Libri Ariſt. de Interpretatione uſus.4
Libris Ariſt. de Interpretatione tituli ratio.ibi.
Libri Ariſt.de Interpretatione diuiſio.7.912.161.214
Liber hic de Interpretatione an reuera Ariſt.5
Liber in dict.Predicamenta Reſolutoria.

Libro de interpretatione de qua agatur oratione.2
Libro de interpretatione de qua agatur oratione enunciatiua.3
Libro de interpretatione oratio nes ut, Enunciationes, non ut propoſitiones inſpectantur in Reſolutoriis contra.4
Liber de interpretatione inſcriptus quid ſignificet Demetrio Phalereo, quid Ariſtoteli.4
Librũ hunc cur Andronicus Rodius falſò attributum putauerit, Ariſtoteli.5.
Libri de interpretatione dictio contorta, plena argumenti, uberibuſq; referta ſẽtẽtiis.7
Libri de interpretatione dictio ex breui permutatione totum quãdoq; ſenſum euariant. ibi.
Libro hoc tradita præcepta pluri ma de prĩcipiis Enũciationis eadem cũ locis pluribus apud, Platonem legũtur, tum uel maxime in Sophiſta.23
Libro hoc tradita an nullo ordine digeſta.82
Libro hoc quo tradãtur Propoſitiones.334
Lingua ſeu dialectus quid.23
Linguæ uſus.23.29.60.62
Litera & elementum quomodo conueniant, differantq;.21
Litera in dict. Elementum.
Literata in dict. Vox.
Fiteratæ'ne uoces Brutorum.23
Literæ ut non omnibus eædem, ita nec uoces.17
Literæ uocesq; ſigna primũ ſunt affectuum Animi.ibi.
Literarum uſus.22.29
Litera & uoces poſitione: res & conceptus natura, & quamobrem.19
Litera magis poſitione quam uoces.17
Literis aliis aliiſq; deſcribi poſſunt eædem uoces.19
Locutionis partes.11
Locutio quid: & quomodo differat ab Oratione.ibi.
Locutoria inſtrumenta quæ.61
Logicæ facultatis finis.102
Logica facultas de quibus agat, uel non.17
Logica in facultate non inſpici rerum naturas, ſed uocum per ſe ipſarum poteſtatem.114
Logicæ facultatis quomodo ſit theorema de futuris contingẽtibus.132
Logicarũ uſus Probationũ.254
Luna cur fœm.gen.34
Luna cur maſc.gen. apud Aegyptios.34.
Luna cur maſculo fœmina dicta ab Ariſtophane in conuiuio Platonis.34
Luna ratione prima lumen a Sole excipit quod poſtea per refractionem in terram tranſmittit.ibi.
Lunæ ſubiacentium materiæ aptitudo qualis.251

Lunæ ſubiacentium formæ, actu ſunt, non autem actus. ibi.

M

MAGNI Negatio quid ſignificet. 255
Malum non eſt forma finisq́; , ut Bonum. 256
Malum quomodo contrarium Bono. ibi.
Malum extremus elapſus a Bono. 256. 265
Mando æquiuocum Verbum. 84
Mare cur Græcis fæm. gen. 34
Maris & fœminæ proportio in quibus. ibi.
Maſculini fœminini neutri generum ratio. 34. 35
Materia & modus quomodo differant. 215
Materia ultra etiã prorſus informem uis porrigitur primi Entis. 185
Materia prorſus informis a quo producta non ente. 12
Materiæ redundantiæ uel defectus uis. 138
Materiæ'ne ex differentia opiniones diuerſæ. ibi.
Materiæ ob ſubiectæ fluxibilitatem Ars quandoq; aberrat a ſcopo. 143
Materia. in dict. Forma.
Materia ab ipſa Poſſibile id qđ a neceſſario differt atque Contingens expullulant. 248
Materia in ipſa & propter materiam ea conſtat facultas quæ in aptitudine ſpectatur. ibi.
Materia poteſtate omnia nihil actu obtinet. ibi.
Materia obſcurior priuatio. ibi.
Materię nõ ineſt emposſibile. ibi.
Materiata entia qualia. 249
Materia ſemper poteſtate : actu forma: compoſitum forma ſiue actu impartitum. ibi.
Materia quę prorſus careãt. ibi.
Materia an cæleſtium. 253
Materia quæ idonea formæ perpetuo retinendæ : quæ uero p uices ſuſcipiendæ atque amittendæ. 250
Materia ſex rerum iure appellata. 35
Materię ratione præditum genus eſſe. 69
Materiæ propriæ perfectrix differentia, præſertim poſtrema. ibidem.
Materia duplex. ibi.
Materia in propoſitione quid: & unde dicta. 87. 215
Materia in dict. Imposſibilis, Neceſſaria, Contingens.
Materia uel analogum materiæ eſt ſubiectum ipſum. 83
Materiæ rationem habent imprę finitæ propoſitiones ad præfinitas. 112

Materia,quoniam informis ,formam adeptis eſt inferior omnibus : eorumq; deterioribus propinquior.ibi.
Materiæ ob fluxibilitatem ferri generabilia in omnis generis mutatione.natura uoluit. 135
Materia quomodo non ens. 214
Materiæ quot Propoſitionum. 44.216
Materia in ipſa rerum earũ quæ ſunt in propoſitionibus ſumptæ natura ſpectari.216
Medici quomodo uere præſagiẽt de futuris circa ægrotos. 137
Media ex contrariis proficiſcuntur. 291
Memoriam perẽnem uocum tueri,finis literarum.17
Mens humana qua menſura cognoſcat ciuiles fũctiones qua.
Mens humana qua menſura cognoſcat ſeipſa.qua uero.
Mens humana qua menſura cognoſcat diuina.135
Mens humana quando in ſummũ ſuæ ipſius perfectionis apicem euecta. 136
Mens in dict. Intellectus.Animus
Mentis conceptus communes, principia Geometriæ.6
Mentis conceptus primum ac proxime ſignificantur a uocibus: deinde res.17
Mentis inter conceptus & Res an quidquam ſit.17
Mentis conceptus cauſæ uocum ibi.
Mentis primum in conceptibus uerum & falſum:poſt in uocibus.ibi.
Mentis conceptus qui ſimplices qui compoſiti.ibi.
Mentis quibus in cõceptibus uerum & falſum: quibus non.17
Mentis cõceptus internos declarantia.17
Mentis conceptum nullum ſignificant uoces Infantium ,ſed quoſdam affectus diſpoſitionesq;.29
Mens cur Græcis maſc.gen.34
Mens illuſtratrix Animæ.ibi.
Mens impermiſtæ omnino materiæ ſunt.Dii.133
Mens humana quando pariter ut intelligibilis rei natura poſtulet intelligat ,quando præſtantius, quando uero deterius. 135
Mens ſacra quæ.251
Mente quæ uolutamus iis conſequentia ſunt , quæ uoce explicantur.252.257.267
Merops.i .homo unde Græcis dictus.37
Metaphyſicæ unus munus . 69. 98
Metaphyſica.i dict. Philoſophia prima.
Minuſquam categorema quid ſificet Stoicis.43
Minuſquam paraſymbama quid ſignificet iiſdem.ibi.

Mobilia.244
Modales quæ tranſpoſititiæ:quę ſimplices.229
Modales contrarię quæ dictæ ab Ariſtotele.234
Modorum princeps Neceſſarius.249
Modo præditis in Propoſitionibus quando duobus modis fiant negationes.225
Modo quando duplici ſenſu nectatur negatiua particula ad negationem faciendam.226
Modo præditæ præfinitæ Negationes quomodo fiant.ibi.
Modo præditis in Propoſitionibus eundem habent ordinem ipſum eſſe, & non eſſe ad modos, quem ſubiectæ res ac prædicatæ ad ipſum eſſe,& non eſſe obtinent in modo carentibus.ibi.
Modo præditorum Propoſitionum conſequentiæ.
Modo præditarum Propoſitionem differentiæ.210
Modo præditarum Propoſitionum Contradictiones quot. ibi.
Modi maxime principes tres. ibi.
Modi præditis in Propoſitionibus quomodo ex Affirmatione fiet Negatio.209.223
Modo præditę Propoſitiones quomodo a carētibus differāt. 222
Modo præditæ Propoſitiones perfectæ non ſunt ſine eſt uerbo.224
Modi uſus in propoſitione.7
Modus quid.216.215
Modorum numerus.226
Modos cur ſolos quatuor ſumpſerit Ariſtoteles in Propoſitionibus cum modo.215
Modi qui maxime uniuerſales & rerum naturæ familiariſſimi.
Modi quomodo a materiis differant.215
Modi quatuor illis materiis affines tantum an accomodētur Propoſitionibus. ibi.
Modo an uſquam alio uſus Ariſto. præter quatuor illos.ibi.
Modus ne ſit ipſum ineſſe.207
Modus ne ſit ipſum ſolum.208
Modus non copulatur ſubiecto. ibi.
Modus pars præſtantisſima in Propoſitione modum habente.209
Modus quid ſignificet.210
Modus impoſsibilis ſolam rei ſubſiſtentiam deſtruit, non etiam ſubſiſtendi modum.247
Moliri quid.149.151
Monſtrorum generatio unde. 137
Monſtra cur rara.143
Morum ad moderatricem Philoſophiam quomodo ſpectet theorema de futuris contingētibus.132

Morum moderatrix Philoſophia quid aſſumat. 111
Motus cœleſtium ſemper abſolutus. 244
Motum abolere tentantes rationes cõfutatu nõ faciles a quodam conſcriptæ. 253
Moueri omnia Heracliti poſitio. 5
Multiplicia cognoſcunt Dii forma ſimplici. 136
Mutabili prius immutabile. 134
Mutatũ quod eſt, uel natura aptũ mutationi non ſunt apud Deos. ibi.
Myconii calui. 268

N

NAM, pro, ergo. 258
Naturis robuſtioribus cur maior debeatur cura quãexilioribus quominus corrumpatur. 152
Natura raro non recte efficit qđ intendit. 143
Naturam nihil fruſtra agere, & geometricis demonſtratum eſt neceſſitatibus, & euidẽtia omni certius demonſtratione conſitetur. 147
Natura an cogitatione vtatur uelut inſtrumento ad exitũ actionum. 148
Natura in dict. Prædicatio.
Naturę rerum familiariſſimi modi qui. 215
Natura excellentior Rationalis Atque artifex in nobis uis. 61
Natura ex ipſa agunt Bruta, non ex arte intellectu orbata. ibi.
Naturalibus inſtrumentis utitur Ars: aliaq; ſibi artificialia cõparat ad proprias actiones obeũdas. ibi.
Natura rerum ſola Demõſtratione exacte cognobilis. 63
Naturalem ad Philoſophiam quo modo ptineat Theorema de futuris contingentibus. 132
Natura an cogat omnia. 138
Natura non poteſt ſuo fini quidquam moliri contrarium. ibi.
Natura & Ars cauſa circa frequẽs contingens. 143
Natura exiſtendi ſignificatum quod poſitionis ſignificatui cõueniat. 35
Naturalis omnis facultatis & inſtrumentum natura eſſe. 61
Natura'ne in nobis facultatis inſtrumentum Oratio ipſa. ibi.
Naturales facultates omnes egẽt inſtrumentis. ibi.
Naturalibus a facultatibus pfecta opera poſitione eſſe poſſunt. ibi.
Natura eſſe quot modis capiatur 33
Natura eſſe. in di. Nomina in dict. præter naturam.
Naturæ rerum ſcientis, eique miniſtrantis tantum eſſe nomina indagare qui dicant. 34

Naturalis quomodo in nobis facultatis inſtrumentum Oratio ſit,ſi omne natura ſit naturalis facultatis inſtrumentum Oratio auté poſitione cõſtet.62
Naturæ ſcientiarum iudicium rerum ad humani ingenii ſummũ exercuit Proclus diuinus præceptor Ammonii.1.
Naturæ ſolius opus. Vox.16
Natura ſi genus ſit,eſt & ſpecies natura.17.
Natura conſtantia quomodo differunt a poſitu conſiſtentibus. 18
Natura una uniuerſi.ibi.
Naturalibus ſuperiorum ſubſtantiarum tres primordiales gradus.23
Natura ſignificantes Voces quæ. 29
Natura ſignificantes uoces an nomina.30
Natura ſignificantes voces in nomine quæ.29
Neapolis.i Noua ciuitas,nomen, an oratio.32
Neceſſaria materia Propoſitionũ quæ.88
Neceſſaria in materia quæ veræ quæ falſę propoſitiones.99. 94.129.130
Neceſſarium,Contingens,Impoſſibile quomodo differant.143
Neceſſarii diuiſio.154
Neceſſarium quod.155
Neceſſarium & contingens oppoſita.228
Neceſſarii & impoſſibilis Propoſitiones quomodo idem ualeãt 227.234
Neceſſe eſt fieri qui dicit, minus commouet dicente impoſſibile eſt non fieri.118
Neceſſe eſt nulli uel non omni, Affirmationes ne an Negationes.227
Neceſſarii Contingentisq; propoſitionum inuentio mutuæ conſequentiæ.228
Neceſſarii Contingentisq; conſentientes Propoſitiones an aliqua in parte differant.ibi.
Neceſſarium quomodo conſequens Poſſibili.230.232.234 236
Neceſſarii negatio cur conſequens videatur Poſſibilis Affirmationi.232
Neceſſe non eſſe, & non neceſſe eſſe quando ſimul falſæ ,uel ſimul ueræ.234
Neceſſe non eſſe,& nõ neceſſe eẽ cur contrariæ Propoſitiones dictæ ſint Ariſtoteli.ibi.
Neceſſe eſſe, & non neceſſe non eſſe quando ſimul uerę uel ſimul falſæ:& cur contrariæ ab Ariſtotele uocentur.ibi.
Neceſſario an conſequens poſſibile.239.239
Neceſſario quod conſequens poſſibile:quod non.238.241
Neceſſario an conſequens ſit con

tingens. 245.246

Neceſſitate an fiant omnia Theorema pertinens ad totam Philoſophiam.130

Neceſſitate omnia qui fieri dicunt quo referant rerum cauſas.132

Neceſſitate omnia fieri aſſerentium rationes, confutationes quæ.ibi.

Neceſſitate fieri dicentes indict. Contingens negantes.

Neceſſarium inter & Impoſſibile medium Poſſibile uel contingens propriedictum.244.246

Neceſſe in dict.Non.

Neceſſarius princeps modorum.247

Neceſſe quod eſt,id actu eſt.247.248

Neceſſarium ſempiternis diuinisq; competit rebus.248

Neceſſarium proprie quod.ibi.

Negationem qualem faciat Prædicatus infinitus in Singularibus.

Negationem qualem faciat Prædicatus infinitus in Impreſinitis.

Negationem qualẽ faciat Prædicatus infinitus in Præfinitis.

Negationem q̃lẽ faciat Prædicatus infinitus,ĩ Particularibus.

Negationẽ q̃lẽ faciat Prędicatus ĩfinitus ĩ Vniuerſalibus.158

Negatio an fiat ex uerbo infinito.249

Negationes quoq; ad ipſas res porrigitur primi Entis.186

Negatio uniuerſalis cur in ſeipſa reflectatur.ibi.

Negare uerũ eſſe ĩ uniuerſalibus ſi rogatũ ĩficiari uerũ ſit.188

Negationi interrogatæ quomodo reſpondendum.quomodo uero toti Contradictioni.200

Negationes quõ duobus modis fiant in Propoſitionibus modo præditis,quomodo in præfinitis ſine modo.225

Negationes præfinitæ cum modo quomodo fiant.226

Negationibus faciendis priuatiuas eſſe oportet Propoſitiones,non Terminos.226

Negationes contrariorum mediæ ſunt eorundem.255

Negatio non perfectam omnino ab Affirmatione differentiam comprehendit.ibi.

Negatione ex ipſa generatio quando.267

Negatio quando Affirmationi contradicat.137

Negatio quando Affimationi conſonet.ibi.

Negatio quando Affirmationi contraria ſit.ibi.

Negatio in dict. Affirmatio.

Negatio eſſentiæ priuationem ſignificat.15

Negatio cur ſit infinitum nomen aut uerbum.40.189

Negationis definitio.79

Negatio particularis an cum uniuerſali Affirmatione ſimul.13 falſa ſit in materia impoſſibili.94
Negatio in quibus uera uel non uniuerſalis.
Negatio in quibus uera uel non particularisq́;.95
Negatio quot modis diuerſum ſignificet ab Affirmatione.97
Negationum præfinitarum utra deterior.112
Negatio in præfinita particulari nã Negationi an uniuerſali tantundem ualeat.113.117
Negatio uniuerſalis an deterior particulari.113.114
Negatio particularis nihil inuehit: ſed uniuerſalem Affirmationem duntaxat tollit.94
Negatio particularis nihilominus abnegat uniuerſali.114
Negatio impræfinita qũo pro uniuerſali uſurpetur.ibi.
Negatio præfinita an uerax in materia ſola impoſſibili quomodo & uniuerſalis.115
Negatio impræfinita quomodo ſuæ Affirmationi concurrat: quomodo uero contradicat. 117.121
Negatione impræfinita cur nemo uſus ueterum pro particulari.120
Negationes præfinitæ uerbo eſt negatiuam iungentes particulam cur rariores apud ueteres.ibi.
Negatio impræfinita a negatiua incipiens particula magis ad uniuerſalem declinat.118.121
Negatio quid dicat.293
Negatiua particula diuiſiui cuiuſdam inſtrumenti uſum in oratione exhibet.25
Negatiua particula in dict. Non
Negatiua particula ut ex Affirmatione fiat Negatio, quando & quare applicanda Prædcato.68.86.116
Negatiua particula ut ex affirmatione fiat Negatio, quando & quare applicanda aſcititiæ Præfinitioni.94
Negatiua particula ut ex Affirmatione fiat negatio, quando & quare applicanda Appprædicato.161
Negatiua particula ut ex affirmatione fiat negatio, quando & quare applicanda Modo. 214.222.223
Negatiua particula parti præſtantiori ſemper admouenda Propoſitionis, ut ex Affirmatione fiat Negatio .68.87 95.161.237
Negatiuam particulam Prædicato iungentes præfinitæ Propoſitiones quid ſignificent.95
Negatiua particula qua faciat Negationem aſcititie Præfinitioni Affirmationis addita, quam autem uerbo eſt aut ſi

cum hoc ad Prædicatum exaudiatur. 116. 119
Negatiua particula in ſimplicibus affirmationibus compoſitũ Prædicatum habentibus cui prædicatum componentium Nominum applicanda ut tranſpoſititia fiat affirmatio. 172
Negatiua particula quando duplici ſenſu modo iungatur ad negationem faciendam. 136
Negatiuæ cautio adhibendæ particulæ in Negationibus præfinitis faciendis. 177. 179
Negatiua particula tranſpoſita quomodo immutet propoſitionem. 193
Negatiua particula ſi cum uerbo eſt iuncta tranſponatur aut nõ mutet propoſitionem. 193
Negatiua particula cum eſt uerbo traſpoſita quomodo Negationem & immutet, & non. 195
Neutri generis ratio 41
Nomine finito ſignificari utrũq; oportet contrariorum. 228
Nomine infinito quod ſignificatum contrarium. ibi.
Nomina noſtra ſi precando uel imprecando proferantur plane nos iu uant, aut lædunt 38
Nomina & uerba natura tantum eſſe quomodo probet Alexan. Aphrodiſienſis. 37
Nomina & uerba uoces non abſolute, ſed materię ratione. 37
Nominis re uera definitio quæ? 38
Nomen quomodo nota & artificiale ſimulacrum. 38
Nominis definitio ſecundum Platonem. ibi.
Nomina quot modis a nonnullis dicantur eſſe natura: quot uero poſitione. 32. 33
Nomen cuique asſignatum rei a natura dicentes. 32
Nomina naturalibus non artificialibus uiſibilium rerum imaginibus ſimilia eſſe dicẽtes. 33
Nomina qui dicant ſimilia naturalibus non artificialibus uiſibilium rerum imaginibus. ibi.
Nomina qui dicant ſimilia imaginibus a pingendi arte perfectis, non autem naturalibus. ibi.
Nomina indere qui dicant cuiuis licere. ibi.
Nomina non a natura procreata, ſed ab rationalis Animæ indagatione: & quõ. 33. 38
Nominum maſc. & fœm. neutro ue genere pronunciandorum ratio apud Græcos. 34
Nõia quo ſignificatu eadem & natura ſint, & poſitione. 36
Nomina ſtudet Ariſt. conſona rebus oſtendere. ibi.
Nomen infinitnm primus uocauit Ariſt. ibi.
Nomina quomodo natura ſint,

ſi res eadem pluribus ſæpe uocetur nominibus: ſi etiam tranſponantur.ibi.
Nomina natura eſſe, a tranſpoſitione uel euidéter oſtendi.ibi.
Nominum quando utamur tranſpoſitione.ibi.
Nominum cuiuſq; rei multitudo nil prohibet quin quodlibet naturæ illius rei conueniat.ibi.
Nomina poſitione conſtare negantium confutatio.38
Nomen & Verbum neceſſariæ partes ſolæ ad Enunciationē faciendam.10
Nomen, unum ex principiis Enunciationis.6
Nominibus & uerbis conſtat omnis Enunciatio.8
Nomen quomodo differat a uerbo, uoce ſimplici, Dictione, Termino.9
Nomina quæ dicantur.9.11
Nomen & uerbum cur ſolæ partes Orationis hic pertractentur.8
Nominibus an comprehendantur Aduerbia, ut Alexander Aphrodiſienſis putat.12
Nomen omnino aut uerbum pars Enunciationis:nō tamen pars eius omnino eſt ipſum uerbum.13
Nominis pronominiſq; ſignificatio quomodo differant.ibi.
Nomen eſt in Animo uoce, & ſcriptura.20
Nomina & uerba ex compoſito, uoces autem natura eſſe, unde palam fiat.ibi.
Nomina & uerba Animi conceptui ſimilia qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione.24.52
Nomina uel uerba, etiam compoſita, niſi quid eis addatur, nihil ueri aut falſi ſignificant.24
Nominum cum uerbis copulatio in Enunciatione quæ non uerum aut falſum declaret.25.43
Nominis caſus cui iunctus uerbo non perficiat Enunciationem.26
Nomen quid.28
Nomen cur prius uerbo.ibi.
Nomina quid ſignificenr.ibi.
Nominis materia quæ uox, quæ genus eiuſdem.ibi.
Nominis definitionis genus.28.38
Nominis definitionis differentiæ.29
Nomina, nō ſunt uoces quæ non ſignificant.ibi.
Nomina ne ſint uoces quæ natura ſignificant.29
Nomen & uerbum in quibus conueniant differantq;.30
Nominis temporalis ſignificatio quomodo differat a uerbi ſignificatione.31
Nomen temporale an tempus

ſignificet.ibi.
Nomen licet integrum,in compoſitione nihil ſignificet.31
Nominum quomodo non ſignificent partes ſimplicium:qúo uero compoſitorum.32.60
Nomina etiam compoſita ſimplicium ſignificatiua ſunt Animi conceptuum.91
Nomina quomodo orationibus iis diſcernas quæ per eaſdem ſyllabas cum Nominibus pronunciantur . ut Noua ciuitas.70
Noīare qui proprie dicerentur Cratylo & Heraclito.32
Nominare cuius ſit.34
Nomen & uerbum ſolæ partes Orationis etiam ſecundum Platonem.38
Nomen infinitum quod:& unde dictum.40.87
Nominis infiniti ſignificatio.49
Nomen infinitum quomodo non negatio.40.155
Nomen infinitum quomodo non oratio.41.189 162
Nominis caſus an Nomina.41
Nominis pronunciatio quæ in recto fit,an caſus dicenda.41
Nominis rectum quomodo caſum eſſe negent Peripatetici.45
Nominis rectum quomodo caſum eſſe affirment Stoici Grammaticiq;.41
Nominis caſus unde dicti.41
Nomen & infinitum Nomen qúo cōueniant differantq;.42
Nomen & caſus Noīs quomodo conueniant differantq;.42.44
Nominis ſolo caſu uno conſtans Oratio quæ.42
Nominum caſibus quæ conſtructa uerba ueram uel falſam orationem conficiant.43
Nomen quid proprie.44
Nominis definitionem cur non principia ſermonis de Nomine reddiderit Ariſt. exquiſitiſſimam.43
Nomē quot modis capiat.44.58
Nominis appellatione quando ueniat & uerbum.43
Nominibus proprie Articulus additur.45.49
Noīs caſus cum uerbo eſt nō perficit Enunciationem.27.29.46
Nomen & uerbum in quibus cōueniant differantq;.41.47
Nomen & uerbum duæ ſolæ ſpecies uocum ſignificatiuarum etiam ſecundum Platonē.46
Nomen non prædicatur ſine uerbo aliquo,ut eſt uel non eſt 47.49.161.168
Nomen quomodo prædicetur ut de ſubiecto,quomodo uero ut in ſubiecto.47.48
Noībus quatenus ſignificentur Actiones Paſſionesq;.48
Nomina quando ſint uerba ipſa infinitiua,quando non.48
Nomine quando nihil differat prædi

prædicatum uerbum.49
Nomina ab Ariſt. impoſita.35.
37.41.46.50.76.81
Nomen quoduis, ſi prædicetur, tranſit in uerbum.52
Nomina fiunt ex uerbis per ſe prolatis.56.155.169
Nomen & uerbum quibus rebus differant ab Oratione.56
Nominis partes uel uerbi cur nō proprie partes etiam orationis.58
Nominum partes nihil ſignificāt qnoniam ſola pronunciatione partes ſunt, non etiam ui ſignificandi.58
Nomen & uerbum duobus modis partes ſunt orationis.58
Nomen & uerbum exiguæ orationis portiunculæ dictæ a Platone.59
Nomen in dict. Vox ſimplex, Dictio, Verbum, Terminus, Subiectus, Oratione pars.
Nominum uel Rerum ſignificationis inſtrumentū Oratio.61
Nomen infinitum Grammaticorum quod & cuius uſus.56
Nomen dictionis tantum uocabulo appellatur, non etiam Enunciationis.62
Nomine aut uerbo non continetur interrogatio.75.
Nominis uniuerſalis ſignificatio quomodo differat a Præfinitionis uniuerſalis ſignificatione.101.155
Nomen quoq; infinitum quodam pacto unum indicat.155
Nomine & uerbo, uel infinito
Nomine & uerbo conſtat omnis affirmatio negatioq;.155
Nomē finitum prius infinito.155
Nomē finitū quot modis unum.157
Nomē infinitum quomodo unū.157
Nomen infinitum quomodo Nominis expers uocetur.157
Nomen finitū uel infinitum quomodo differat a præfinito uel impræfinito.159
Nomina infinita prædicato addita quæ Affirmationem faciant ſimplici concurrentē: quę non.170
Nomine infinito proferendo minus uel ſumus q̄ finito.189
Nomini infinito quid addendum ut uerum aut falſum ſignificet.192
Nomina & uerba ſi tranſponantur in Propoſitione, idem ſignificant.192
Nomina & uerba tranſponere quorum inter ſit uel non.193
Non in dict. Negatiua particula.
Non ens ad ipſum uis porrigitur primi entis.188
Non ens quod opinabile & nominabile: quod non.187.212
Non omnis aſcititia præfinitio

quid ſignificet.88.89.94
Nõ amplius ꝙ dicit apud Deos non eſt,neq; nondum.133
Non ente de ipſo quomodo affirmatiue prædicet quidquã.104
Non ente de quo ṗdicetur.185
Non ens quod apud Deos non ſit.134
Non ens quotuplex.133.213
Non ens ideſt falſum,in qbus.82
Non eſſe quomodo & cõpoſitionem ſignificet.55
Non ente de ipſo uere prædicari negatiue quid poteſt:affirmatiue non poteſt.50
Non homo & ſimilia quomodo infinita Nomina.39.40
Non homo & ſimilia cur neque orationes,neq; Negatiões.40
Non homo & ſimilia nullam ſui partem ſignificantẽ habẽt.40
Non homo & ſimilia quid ſignificent.40
Non contingens quot modis capiatur.246
Non neceſſe eſſe cur illi Non impoſſibile eſſe conſequens non ſit 247
Non ens non contrarium Enti. 254.263
Non ens quod repugnare enti uideatur.263
Non bonũ primus a bono egreſſus:extremus elapſus malum. 264
Non æquali exiſtendi cur ſubiectum inæquale : nihil autem ei quod non eſt æquale.187
Non ens quomodo eſſe dicatur uel non eſſe.210.212
Non ens quod in rebus omnibus. 212.263
Nondum quod dicit,apud Deos non eſt.neq; non amplius.134
Non ualet, & ſimilia quomodo uerba infinita.46.157
Nota & Simulacrum quomodo differant.18
Nota genus Nominis.38
Nota ſeu ſignum quid ſignificet Platoni & Ariſtoteli.46
Notitia coniecturalis in quibus: uel non.134
Nouaciuitas,nomẽ,an oratio.86
Nullum iuſtum hominem eſſe contingit, Affirmatio ne hæc an Negatio.227
Nullus aſcititia præfinitio quid ſignificet.89.186.181
Nullus in dict.V deis V theis.
Nullus & non aliquis quomodo diff.96
Nullus cur Prædicato copulari poſſe uideatur: Omnis autem non.108
Nullus præfinitio quomodo intelligenda cum dicimus nulli contingit.137
Numeri ſectio in infinitum ſola aptitudine.251

O

OBLIVIO unde.56

Omnis nomen, non uniuerſale ipſum ſignificat:ſed uniuerſaliter ineſſe.85.105.109.178.180
Omnis aſcititia præfinitio qualis.83
Omnis in dict. Non omnis.
Omnis & ὁ ſingularis Græcorũ articulus quomodo conueniãt differantq;.97
Omnis quomodo differat ab uniuerſali.100.109
Omnis præfinitionem Prædicato copulans Propoſitio, cur ſola explodatur ab Ariſtotele inter eas quæ Præfinitionum aliquam Prędicato adnectunt. 101.106
Omnis præfinitioni tantundem ualens articulus. 106. 106. 298
Omnis prædicato iunctum quando pars prædicati,non autem præfinitio.107
Omnis præfinitionem cur nõ ferat prędicatum, cum Nullus copulari illic poſſe uideatur. 108
Omnis pręfinitio quomodo intelligẽda cum dicimus contingit omni.46
Omnis quomodo differat a dualibus pluralibusq; articulis.
Opifex cauſa quotuplex.135
Opinabilis atque apparẽtis ſumptio quando fit diſputatoria propoſitio.203
Opinabile nõ ens quomodo.212
Opinio in quo genere facultatum Animæ.
Opiniones quæ Poſitionum nomine dicantur.8
Opinio an noſtræ uoluntatis.138
Opiniones diuerſæ an ex materiæ differentia.138
Opiniones contrariæ non eo definiuntur quòd ſint contrariorum.260
Opiniones contrariæ quæ.259
Opinio quæ ſimplex: uel non. 260
Opinio uera nunquam ueræ contraria.268.268
Opoſitionum duæ ſpecies communiſſimæ in Propoſitionibus.81
Oppoſita circa ipſa poteſt idem ſimul agere.99
Oppoſita ſimul ſuſcipiunt & poteſtates qnædam rationis expertes.188
Oppoſita a quibus ſimul non ſuſcipiãtur facultatibus.242
Oppoſitio quid ſignificet.263
Optatiua oratio qualis.3
Optatiua oratio deprecatiuæ nomine a Stoicis dicta.3
Optatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate emanet.5
Opus a naturali facultate perfectum natura eſſe poteſt.61

Oracula cur ambigue de futuris pronuncient. 137

Oratio quid. 16

Orationis ſpecies. 15. 63

Orationum cur de ſola enunciatiua hoc libro tractetur. 3

Oratio quæ capax ueri & falſi, quæ non. 36

Orationis cuius uſus ad demonſtrationem. 3

Orationum ſingulæ ſpẽs quomodo nominentur a Stoicis. ibi.

Orationis ſpecies apud Stoicos quot & quæ. 4

Orationes quæ Stoicorum ſubiici queant Enunciationi. ibi.

Oratio in dict. Enunciatiua, Vocatiua, Imperatiua, Optatiua, Pronunciatum, Deprecatiua, Appellatiua, Iurandi, Expoſitiua, Suppoſitiua, Pronunciato ſimilis, addubitatiua, Prædicatiua, Propoſitio.

Orationes ut Enunciationes, non ut Propoſitiones hoc uolumine inſpectantur, in Reſolutoriis contra. 6

Orationis quæ ſpecies a quibus Animæ prodeant facultatibus & quomodo. ibi.

Orationis partes quæ neceſſariæ Enunciationi quæ non. 10

Orationis ex partibus cur de ſolo nomine & uerbo hic pertractentur. ibi.

Orationis partes quę in Enũciationem conferant. quæ nõ. ibi.

Orationis partes ſignificatiuæ perſonarum, uel actionum & paſſionum ue, aut cuiuſdam harum complexionis. 10

Orationibus quibus quę conferant Aduerbia. ibi.

Orationis partes proprie que non putentur Ariſtoteli, quanuis alioquin in enunciationem conferantur. 12. 31

Orationis quæ proprie partes eſſe non poſſint. 12

Oratio pars Locutionis. 12

Oratio quomodo differat a Locutione. 12

Oratio quæ proprie, quæ communis dicatur. 14

Orationis an ſim liciter genus uox. 15. 20. 27

Orationis materia quæ uox Nominiſq; & uerbi quæ genus. 15. 20

Orationis genua quod. 15. 38

Oratio eſt in animo, uoce, ſcriptura. 20

Orationis diuiſio quæ. 25

Orationes ſignificatiuæ ſunt cõpoſitorũ animi conceptuũ. 30

Orationes iiſdem ſyllabis prolatas cũ nominibus ut Nouacitas quomodo ab iiſdem diſcernas Nominibus 32

Oratio quę ſecundum Platonem. 38

Orationis ſolę partes Nomẽ & uerbũ etiam ſcd'm Platonẽ. 38

Oratio cur non ſit finitum Nomen.40
Oratio quæ ſolo uno conſtet caſu.40
Orationem uetã aut falſam quę faciant uerba caſibus conſtructa.43
Orationes quæ ex ſolis uerbis cõpoſitæ.46
Oratio una quæ unum ſignificat ante. Ariſt. dicta a Platone.47
Oratiõis partibus omnibus quo modo præponant Græci Articulum.50
Oratio quibus rebus a Nomine & uerbo differat.56
Orationis quæ partes ſignificent quæ non.56.12
Orationis partes quot modis ſignificatiuæ eſſe posſint.57
Oratio quas ſignificatiuas partes ſemper habeat, quas non ſemper.56
Orationis partes cur non proprie ſint nominis partes uel uerbi.65
Orationis partes quæ primæ.57
Orationis partes eædem eſſe & non eſſe poſſunt.58
Orationis partes duobus modis Nomen & uerbum.58
Orationis exiguæ portiunculæ Nomen & uerbum dictę a Platone.58
Oratione omnis partem ſignificantem habeat.59
Oratio ne an ſolo conſtare poſſit nomine, ut Atridæ.59
Oratio eſt & imperfecta.60
Oratio ſignificatiua eſt omnis, non ut inſtrumentum, ſed ex compoſito.60
Oratio quæ enunciatiua: quæ non.60.61
Orationes quæ pertineãt ad Philoſophos.62.63
Orationes quæ pertineãt ad Oratores aut Poetas.60.62
Orationem non poſitione, ſed natura eſſe contendens ſyllogiſmus. eiusq́; confutatio.61
Oratio an naturalis in nobis facultatis inſtrumentum.61
Oratio cuius opus facultatis.61
Oratio inſtrumentum Nominum uel rerum ſignificationis.61
Oratio inſtrumentum cogitatricis Animæ.61
Oratio ſi poſitu cõſtat, quomodo naturalis in nobis facultatis inſtrumentum: cum omne naturalis inſtrumentum facultatis natura conſtat.61
Orationum artis manus.63
Oratio ſe habet ad aliud duobus modis.63
Orationis duplex unitas.64
Oratio ut hęc Sole terram illuſtrante dies eſt quomodo coniunctione una.66
Oratio pluribus cõſtans nomini-

busquãdoq; ꝑ termino Propoſitionis.67
Oratio una ex qbus ſignificatis rebus fieri posſit,uel non.69
Oratione in omni Dictio ſignificatioq; ex necesſitate ſpectatur 70.78
Orationis differentiæ quæ circa dictionem: quæ uero circa ſignificationem.70.78
Oratio una an multæ quomodo à ſignificatis diiudices.70
Oratio coniunctione una quot modis.64.66.71.76
Oratio ſimplex uel compoſita quot modis.76.77
Orationis ueritas ex rei eſſentia: non contra.150.153.177
Orationes interpretes rerum ob idq; ipſarum imitantur naturam.155
Oratione cui occurratur Interrogationi.cui uero non.200.
Oratoribus quæ propriæ Orationes,aút Poetis.59.60.62
Orator uoces conſiderat potisſimum.98.
Oratores quę curẽt in oratione, Philoſophi non.193.
Oratores periti accuſando Virtutes ad proxima transferunt uitia.defendẽdo,uitia. ad propinquas agunt uirtutes.159
Ordo temeritatẽ præcedit in rebus uniuerſis cũ Deus ſit.251
Ordo naturalis rerũ a perfectioribus tendit ad imperfectiora: noſtra autem contra promouetur cognitio.17
Ουδεὶς.in dict.Vdeis

P

PACTO uti ſolius hominis eſt.30
Pædion .i. paerulus cur neutro genere Grȩci pronuncient.35
Palati uſus.23.61.62
Paraſymbama quid ſignificet Stoicis.43
Parmenides magnus.137
Parmenidis poſitio.9
Parmenidis locus.134.137
Pars in dict.Oratio.Totum.Nomen.Verbum.
Partes quæ ſimilares,quæ disſimilares.14
Partes iu rebus perfectis ex ꝓxima,ĩtegritate æſtimamus 58
Particula.in dict.Negatiua.
Particula non quæuis ſublata totum labefactat: ſed ex præcipuis aliqua.87
Particulares Propoſitiones quomodo differant a ſingularibus.90
Particularem cur Theophraſtus nominet Infinitam.90
Particularis & uniuerſalis uniuerſaliter ex aduerſo diuidun tur.90
Particulares oppoſitæ quando uerum & falſum diuidant.91
Particulares oppoſitæ quando ſi

mulueræ,91.92.108.111.282
Particulares cur ſubcontrarias nominent.91
Particulares an re uera oppoſitæ.92
Particularis in dictio. Affirmatio Negatio. Propoſitio. Subcontraria.
Particulares cur non etiam intelligantur uniuerſalium non uniuerſaliter appellatione.90
Particularibus tantundem ualere impræfinitas.101.111.112.117
Particularibus an tantundem ualeant impræfinitæ.111.112 114.116
Particularis Affirmatio in quam tranſeat Negationem adhibita negatiua particula uerbo eſt.116
Particularis affirmatio in quam tranſeat Negationem adhibita negatiua particula præfinitioni.116
Particularis negatio qualis.111
Particulares quomodo ſimul ueræ: quomodo cõtradicant.164
Particularia ĩ dict. indiuidua. Singularia.
Participii uſus in Enunciatione.11
Participii ſignificatio.11.13
Participium unde dictum.13
Paſſio. in dict. Actio. Affectus.
Paſſiuus in dict. intellectus.
Per ſe prædicari.i. per naturam.212
Percunctatrix interrogatio quæ. 200.201
Percũctatrici ĩterrogationi quomodo occurratur.201
Percunctatrix interrogatio quomodo ad diſputatoriam redigatur.204
Perfectum prius imperfecto.252
Perfectum quod actu, cõſtat, imperfectũ quod poteſtate.251
Perfectiora ĩperfectioribus priora naturæ: nobis uero poſteriora.15
Perihermenias liber. in dict. Liber.
Peripatetici quomodo Rectum negent caſum eſſe.41
Phaſis quid.72.73
Philoſophorũ Poſitiones quæ.8
Philoſophorũ peculiaris oratio quæ: & quamobrem.60.61. 63.64
Philoſophia prima. in dict. Metaphyſica
Philoſophus primus principia ſola contemplatur.82
Philoſophus cõtemplatur uoces rerum comprehenſionis gratia.68.98
Philoſophiæ ad partes omnes pertinet Theorema de futuris cõtingentibus.131
Philoſophorum nihil refert tranſponere Nomina & uerba.193
Philoſophi ſignificatum attendunt potiſſimum in oratione.193

Platonis ſucceſſor Proclus diuinus doctor Ammonii.1
Platonis. loca. 10.12.35.45.46.47.58.63.76.81.102.132.133.138.155.157.202.203.205.212.223.255.261.171
Platonis nomen Ariſtocles.19
Platonis dialectica qualis.203
Pluuia ab Ariſt. impoſitū ſignificata rei conſonum.36
Poetarum nugæ.224.249
Poeticæ Orationes quæ. 60.61.63
Poeticæ principia inſpicere cuius Artis ſit.6
Ponere quot ſignificet.8
Porcorum uox an literata, ut coi coi.23
Porphyrii expoſitiones opinionesq́;.14.30.43.46.48.53.66.72.95.96.99.110.127.
Porphyrius cur caput hiuſce libri poſtremum non explanauerit.254
Poſitione eſſe opa poſſunt an fa cultatib⁹ naturalib⁹ pfecta.61
Percunctatrix interrogatio quorum ſit.200
Poſitione eſſe in dict. Nomina.
Poſitione eſſe quot modis capiatur.13.14
Poſitio quot ſignificet.8
Poſitu conſtantia quomodo differant a natura conſiſtentibus.18
Poſitu magis literę conſtant quā uoces.18
Poſitione eſſe & natura eſſe quo modo idem.36
Poſsibile & contingens quomodo conueniant differantq́;.215
Poſsibilis eſſe & non eſſe, uel fieri & non fieri in quibus.
Poſsibile quotuplex.19.239.240
Poſsibile proprie dictum quibus competat.277
Poſsibile proprie dictum quid.246.249
Poſsibili quomodo conſequens impoſsibile.231
Poſsibili quomodo conſequens Neceſſarium.231.234.237
Poſsibile & contingens conuerti.231.230
Poſsibili Affirmationi cur conſequens uideatur Negatio neceſſarii.232
Poſsibile medium inter Neceſſariū & Impoſsibile.233.244
Poſsibile an conſequens neceſſario.239.240.237
Poſsibile quod non ad utrumlibet.239
Poſsibile æquiuocū eſt.239.240
Poſsibile quod dicatur de neceſſario : quod non.240.241
Poſsibile a Contingente diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele uideri.246
Poſsibile quod.246
Poſsibile quod medium inter

Neceſſarium & impoſsibile quod non. 246
Poſsibi le expullulans a materia quod. 247
Poſtulata pricipia Geometriæ. 6
Poſtulata quoq; poſitionum nomine uocari Ariſtote. 4
Poten: nihil ſignificat in nomine Armipotens. 31
Poteſtatis quædam nunquam in actu tranſeuntes. 246
Poteſtatis cur actu prior. 246
Poteſtas quæ penes actũ intelligitur in quibus primũ ſit: in quibus deinceps.
Poteſtas ab actu ſeparabilis an in iis quæ nequaquam mouentur. 245
Poteſtas quæ in ſolis generaſcentibus. 244
Poteſtas quæ in rebus fiunt uniuerſis non parum abeſſe quominus ſub genus unum quodpiam referantur. 244
Poteſtas quotuplex. 239. 244. 245
Poteſtas in dict. naturalis, anima. la. Actus.
Poteſtas quædam etiam ratione crentes oppoſita ſimul ſuſcipint. 240
Poteſtates quæ ſimul oppoſita ſuſcipiant. 242
Poteſtates quæ ſimul oppoſita non ſuſcipiant. 242
Poteſtas aptitudinis nulla in Intelligibilibus. 244. 249
Poteſtas aptitudinis an in cœleſtibus. 244
Poteſtas quæ in materia, & propter materiam. 348
Poteſtate & habitu & actu eſſe quibus competat, uel non. 249 250
Poteſtas ad habitum properat: habitus ad actum, ut ad peculiarem finem. ibi.
Poteſtas inutilis ſi actus ipſius expers maneat. ibi.
Poteſtate eſſe prius tempore: actu eſſe, prius natura, in quibus poteſtas tempore ab actu diſcernitur. 250
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur ſola ratione & cogitatione. 251
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur tempore: ita tamen ut conſequentem ex neceſsitate actum habeat. ibi.
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur tempore, nec conſequentẽ neceſſario actum habeat. ibi
Poteſtate ſola quæ conſiſtant, nec vnquam in actum prodeant. ibi.
Præceptorum genus artificioſum & ſeuerum familiare Ariſto. 2
Prædicamentis in omnibus Bonũ ſpectatur. 209
Prædicamentorum libri propoſitum. 2. 4. 7
Prædicamentorum locus inter cęteros logicos libros. 2. 4

Prędicatiua in Oratione aliud de quo ſermo habetur; aliud qđ de illo dicitur.8

Prædicatiuæ Enúciatione ortum Suppoſitiua refert acceptum. 3.

Prædicatiua oratio quæ.ibi.

Predicatiuam Orationem cur ſolam tradat hoc libro Ariſto. haud uero etiam ſuppoſitiuā. ibi.

Prædicatiua ab oratione ſuppoſitiua perficitur.ibi.

Prædicatiua oratio unde dicta. 14.86

Prædicatiuus Syllogiſmus munimen ſuppoſitiui.3

Prædicatiuus ſimpliciter Syllogiſmus dici poteſt Suppoſitiuus non.ibi.

Prædicatus in propoſitione omnino uel uerbum eſt, uel caſus uerbi, forte uero aliquando & infinitum uerbum.67

Prædicato maxime principatum deberi in Prędicatiua Enunciatione.68

Prædicato in Affirmationibus quādo iungatur priuatiua particula,vt fiat Negatio.86

Prædicatus potior priorq; Subiecto.ibi.

Prædicatio quando de ſolis fiat ſpeciebus non etiam Indiuiduis.89

Prędicati ex diuiſione Propoſitiones quot & quæ.90

Prædicata quodam pacto etiam attingunt aſcititiæ finitiones, licet partes ſint Subiectorum 95

Prædicato iungentes negatiuam particulam præfinitæ propoſitiones quid ſignificent. 96

Prædicari per ſe nequeunt aſcititiæ pręfinitiones; neque aliis rationabiliter prædicatis coniungi.ibi

Prædicatos penes ipſos quę ſunt Affirmationes, Negationesq; quæ non.97

Prędicata per affirmationem Negationemq; oppoſita quādo maxime contrarietatem ſignificet ibi.

Prædicato in vniuerſali uerum non eſt uniuerſaliter prædicare.98

Prædicato addita præfinitio in ſpeciem aliam faciat propoſitionis, ut ſubiecto adiuncta. 99

Prædicato præfinitionum aliquā copulantium propoſitionum cur ſolam illam expungat Ariſtote. quę omnis præfinitionem Prædicata coniugit. 102

Prædicato iungentibus pręfinitionum aliquam propoſitionibus mentiendi anſa præbet quæ omnis pręfinitionem illi connectit.163

Prædicato Præfinitionum copu-

lantes propoſitiones licet ueræ non minus tamen falſis deuitandæ quoniam ſuperuacuæ ſunt. 99
Prędicato addita ab auctoribus præfinitio quid ſignificet. ibi.
Prædicari ſubiiciq; ad prædicationem nequaquam conuenit rebus cõceptibus primum nulloque medio: atque orum nomine uocibus. 20
Prædicatus terminus in propoſitione qui. 7. 94. 195. 195.
Prædicatum uocem omnem Verbique uocabulo appellari. 26. 51
Prædicatum quid ſignificet Stoicis. 43
Prædicatum cur ſemper uerbum. 46. 90. 129
Prædicari nomen nequit ſine uerbo aliquo, ut eſt, uel non eſt. 46. 49. 161. 167
Prædicari de ſubiecto, & eſſe in ſubiecto quomodo differant. 47. 48
Prędicari de alio duobus modis intelligi. ibi.
Prædicari eo quod non eſt uere aliquid poteſt negatiue affirmatiue non poteſt. 50
Prædicatum quoduis Nomen trãſit in uerbum. 51
Prædicatio quæ præter naturam.
Prædicatio quæ ſecundum naturam. 51
Prædicato iunctum omnis quando pars prædicati: non autem præfinitio. 107
Prædicato cur copulari poſſe, nullus præfinitio uideatur: omnis autem non. ibi.
Prædicatum affirmatiue uniuerſaliterq;, Subiectum ſiue ut adæquatum, ſiue ut excedẽs complectitur: & vniuerſam præterea Subiecto comprehẽſorum Indiuiduorum multitudinem ſuo ipſius cõſortio eam ſibiipſi unire natura eſt aptum. 108
Prædicato iuncta negans particula in propoſitionibus pręfinitis quam faciat Negationem. 115. 117. 118
Prædicatus finitus uel infinitus Subiecto eodem manente ſpecies diuerſas non facit affirmationum uel negationum. 157
Prædicatus finitus affirmationẽ facit infinitus negationem. ibi.
Prædicatus infinitus qualem Negationẽ faciat in ſingularibus.
Prædicatus infinitus qualem Negationẽ faciat in impræfinitis.
Prædicatus infinitus qualem Negationẽ faciat in præfinitis.
Prædicatus infinitus qualem Negationẽ faciat ĩ particularibus
Prædicatus infinitus qualem Negationem faciat in vniuerſalibus. ibi.
Principis prudentia prædito quę conueniant nomina. 33

Prædicatum in dict. Appprædicatum.
Prædicato infinito utentes Negationes cõſentiunt Affirmatio nibus finito utentibus:& affirmationes negationibus. 161
Prædicato infinito, utentes in dict. Tranſpoſititiæ.
Principii rationem ad ea quę ſunt obtinent Dii. 133
Prædicari latius uel arctius quid ſignificet. 163
Prædicata quæ fieri poſſint propoſitione integra Subiecto extrinſecus addito: quæ nam. 167
Prædicatum compoſitum in habentibus ſimplicibus Affirmationibus cui prædicatum conponentium Nominum applicanda negãs particula, ut trã ſpoſititia fiat affirmatio. 17
Priuatio quotuplex. 99
Priuatio quæ nõ opponatur Subſtantiæ. 100
Priuatio quot nominandi modis declaretur. 164
Prædicata quæ compoſita per ſubſtantiam: quæ per accidens.
Prædicato addita infinita Nomina quæ eiuſdem prædicati ſimplicis Affirmationi concurrant: uel non. 172
Prædicationem ad compoſitam efficiendam quę capiuntur non poſſe ex iis cõſiderari quodlibet una propoſitione infinitæ Affirmationis ad finitam. 172
Prędicata & alia uerba pro uerbo eſt poſita ſunt. 177. ibidem &. 179
Pronominis uſus in Enunciatione. 10. 11
Pronominis ſignificatio. 10. 14
Pronominis Nominisq́; ſignificatio quomodo differant. 14
Prædicetur quomodo affirmatiue aliquid de iis quæ non ſunt. 183
Prædicari uel non, quod poſſit non ens. 186
Prædicatio de quibus fiat Entibus, ibi.
Prædicata uel ſubiecta Definitione conſtans propoſitio, ſi terminus alter ſit unus, una eſt ſignificatu & uoce. 181
Prædicata uel ſubiecta Definitio quando propoſitionem unam faciat uel non. ibi.
Prædicata ſeorſum quæ ſimul prædicari etiam poſſint: quæ non. 204. 208. 210
Prædicata ſeorſum ſi iuncta quoque uniuerſum prædices, quæ ſequantur abſurda. 205
Prædicata per eſſentiã uel ſimpliciter, uel ex parte cohæreſcere ſuicem natura idonea ſunt. 206
Prædicata per eſſentiam quo nectantur ordine. ibi. 112. 210
Prophetidis & Dei præcognitio

quomodo differant.46
Prædicatio quæ per ſe uel per eſſentiã quæ per accidens.207
Prædicatio quæ per naturam:quę præter.ibi.
Prædicantur accidentia de ſubſtantiis non quidem per eſſentiam,ſed per naturam.ibi.
Prædicantur de ſe mutuo duo accidentia,ſi de eodem prędicentur ſubiecto.ibi.
Prædicatio una ne hæc an plures Hippocrates eſt bonus medicus.208
Prædicetur quando Accidens per ſe:ſubſtantia uero per accidens.209
Prædicatum bonnm de medico, per accidens prædicatur de Hippocrate,neq; de eo prædicari ſine medico poteſt, ſicut & prędicatum de Hippocrate ut homine, non poteſt per ſe de medico prædicari.ibi.
Prædicatio quæ ſubſtantiã vnam ſignificet ſimplicẽ: q̃ uero nõ.
Prædicatio quæ ſubſtantiam unã ſignificet quandam.ibi.
Prædicatio quomodo una ex homine & albo.ibi.
Prędicata compoſita quę prędicari & ſeparatim queant, quę non.210.211.212
Prædicatio quæ quædem:quæ uero ſimpliciter.212
Prædicata quo compoſitiora, eo magis arctant.ibi.
Prędicari per ſe.i.per naturã.ibi.
Prædicatorum uniuerſalium numerus.215
Prædicato quomodo iungatur ſolum.217
Prędicant quomodo uerũ medici de futuris circa ægrotos.227
Pręlectio in quo genere facultatum animę.5
Pręlectio cur in ſolis Hominibus.143
Prælectio circa quod contingens.ibi.
Prælectio in dict. Voluntas conſultoria.
Prçfinitionibus ex quibus conſtet ſolum.128
Præfinitę negationes cum modo quomodo fiant.ibi.
Præfinitorum inuentio mutuæ conſequentiæ modalium.228
Præfinitarum inuentio mutuę cõſequentię inexiſtentiũ.229
Præfinitiones aſcititię ſeu proſdioriſmi quę: & cuius uſus. 68.98.100.181
Præfinitiones aſcititiæ quæ uniuerſales,particulares, affirmatiuæ,Negatiuę.103
Præfinitio in dict.Omnis,Nullus Aliquis Non omnis.
Præfinitiones aſcititiæ quando diſtinctiones faciant in Indiuiduis:quando uero in ſpeciebus primum.103
Præfinitiones adhibite Subiectis an eorum partes.94

Præfiniti ſubiecti uelut formam, adepti a præfinitionibus .ibi.
Præfinitis in propōnibus cardo eſt & caput præfinitio.95
Præfinitiones licet partes ſint Subiectorum ,attingunt tamē quodam pacto & prædicata. ibi.
Præfinitæ propoſitiones non particulam prædicato iungentes quid ſignificent.96
Præfinitiones ſingulæ cur perpetuo ſubiectis adhibantur. ibi.
Præfinitiones neque prædicari per ſe ualent,neq; aliis rationabiliter prædicatis coniungi. ibi.
Præfinitiones quibus nō complicentur Subiectis.ibi.
Præfinitiones quouis modo oppoſitæ nullam ſignificant contrarietatem.100
Præfinitionis uniuerſalis ſignificatio quomodo differat ab uniuerſalis Nomini ſignificatione.101
Præfinitio prædicato adhibita an ſpeciem aliam faciat propoſitionis , ut Subiecto adiuncta.102
Præfinitionum aliqua prædicato iungentium propoſitoinum cur ſolam extrudat Ariſt.eam quæ omnis præfinitionem illi copulat.ibi.& 105
Præfinita propoſitio quæ.98
Præfinita propoſitio quæ uniuerſalis:quæ particularis.ibi.
Præfinitæ propoſitiones oppoſitæ quæ ſint contradictoriæ. 92
Præfinitæ propoſitiones oppoſitæ quæ ſint ſimul falſæ,quæ ſimul ueræ.91
Præfinitæ propoſitiones que uere in materia neceſſaria.91
Præfinitæ propoſitiones quæ ueræ in materia cōtingēte.91
Præfinitis in propoſitionibus ut ex Affirmatione fiat Negatio:cur negatiua particula prę finitioni iungatur : quæ ſubiecto adhæret.94
Præfinita propoſitio unde dicta.95
Præfinitionum ex diſtributione ſecundum utrunq; terminum quot fiat propoſitiones :& quæ ueræ, quæ non.103.104
Præfinitionum aliquam prædicato iungentibus propoſitionibus mentiendi anſam præbet quæ omnis præfinitionem eidem copulat.106
Præfinitionem prædicato copulantes propoſitiones licet ueræ,non minus tamen falſis deuitandæ :quoniam ſuperuacuæ ſunt.ibi.
Pręfinitio ab Auctoribus prædicato addita quid ſignificet. 107
Pręfinitas ad ipſas materię rationem habent impręfinitæ.114

Præfinitarum deterioribus cur tantundem ualeant Impræfinitæ.ibi.
Præfinitarum affirmationum particularis deterior uniuerſali. ibidem.
Præfinitarum negationem utra deterior.ibi.
Præfinitioni addita negatiua particula quam faciat Negationem.116
Præfinitio rationem habet formæ in propoſitione.112
Præfinitæ Negationes eſt uerbo negatiuam iungentes particulam,cur rariores apud ueteres.119
Præfinita Negatio qualis.157
Præfinitum uel impræfinitum quomodo differat a finito uel infinito.159
Præfinitionis uniuerſalis uim obtinet apud Græcos Articulus.170.268
Præfinita cur nequeat prædicatum fieri Subiecto extrinſecus addita.171
Præfinitæ hæ,Simplices infinitæ, priuatiuæ quomodo ſeſe inuicem habeant.172
Præfinitis in Negationibus faciendis cautio adhibenda negatiuæ particulæ.178.179
Præfinitis in ſimplicibus tranſpoſititiisq; oppoſitis Negationes ſequuntur ex affirmationibus:& contra.
Præfinita cur tota fieri prædicatum nequeat Subiecto extrinſecus addito.184.171
Præfinitio quibus iungatur.195
Præfinitiones tranſpoſitæ quando propoſitiones immutent: uel non.ibi.
Præfinitio aſcititia eſt ipſum ſolum.216
Propoſitio nihil ſignificat.12
Præpoſitio pars Locutionis,non Orationis.12
Propoſitio unde dicta.14
Præſens quotuplex.47
Præter naturam eſſe quomodo ſeſe inſinuarit rebus.136
Præteritum nihil Diis.134.137
Prima omnium cauſa cur apud Græcos neutri generis.35
Primordiales gradus tres ſuperiorum naturalibus ſubſtantiarum.23
Princeps & non princeps Iudex.211
Principium in dict.Enunciatio, Geometria.
Priuatio in dict.Habitus.
Priuatio quæ formæ contrariæ: quæ non.256
Priuatio quotuplex.165.256
Priuationes quoque ad ipſas porrigitur uis primi Entis.206
Priuatio obſcurior Materia.247
Priuationi cui non inſint impoſſibile.ibi.
Priuatio neceſſaria ad generationem.ibi.

Priuatiua & ſimplex propoſitio quomodo conueniant differantq́;. 164
Priuatiua propoſitio quę. 165
Priuatiua propoſitio quam ſignificet priuationem. ibi.
Priuatiuæ quomodo ſeſe habeăt ad ſimplices. quomodo ad tranſpoſititias, 169
Priuatiuæ Affirmationes uel negationes non ſimpliciter affirmationes Negationes ue. ibi.
Priuatiuæ Infinitę ſimplices quomodo ſeſe inuicem habeant. 172
Priuatiuos eſſe oportet non terminos, ſed propoſitiones faciendis Negationibus. 226
Prius in quibus poſteriusq́; eſt an de iis prædicetur genus. 66
Priora natura tempore poſteriora: quæ. 247
Pro tempore quid ſignificet 28
Proclus ſucceſſor Platonis diuinus doctor Ammonii. 183
Proclus Veterum placita interpretandi facultatem ac ſcientiarum natura rerum iudiciū ad humani ingenii ſummum exercuit. 1
Procli ex enarrationibus magna ex parte ſumpta eſt hęc Ammonii commentatio. ibi.
Pronunciatum. Effatum ue quid ſignificet Stoicis. 2.
Pronunciato ſimilis oratio quæ dicatur a Stoicis. ibi.
Pronunciato ſimilis oratio quatenus differat ab Enunciatione. ibi.
Pronunciato ex quo demonſtrationes. 146
Pronunciatum quod euidentiſſimum. ibi.
Propoſitiones quæ, & unde dictæ. 2.4
Propoſitiones non hic, ſed Enunciationes inſpectantur: in Reſolutoriis contra. 4
Propoſitionum diuiſio a uocum quibus conſtat multitudine. 7
Propoſitiones quoq; poſitionū dici Nomine. 9
Propoſitionis partes quando ſint aut non ſint eſſe & non eſſe. 13
Propoſitionis pars non omnino eſt uerbum. ibi.
Propoſitionis pars potior quæ. 68
Propoſitio una ne an multę ſint quomodo a ſignificatis diiudices. 71
Propoſitiones quę ſimpliciores compoſitiores ue. 61. 158
Propoſitionum ſpecies quatuor communiſſimæ quæ in ueri & falſi qualitate ſpectant. 81
Propoſitionum duæ ſpecies inſunt oppoſitionum communiſſimæ. ibidem.
Propoſitio in dict. Terminus, Subiectus, Pręedicatus, Oratio, Enunciatio, Affirmatio, Negatio, Vniuerſalis, Particularis.

Impre

Impræfinita, Singularis, Contrariæ, Subcontrariæ, Cōtradictoriç, Apprædicato tertio cō ſiſtés. Mō pdita, Infinita, Trāſpoſititia, Priuatiua Subalternæ, Dialectica, Diſputatoria, Demonſtratiua, Poſſibilis, Impos ſibilis, Neceſſaria. Contingens. Inexiſtens

Propoſitionum ex Subiecto tantum & prædicato cōſiſtentium diuiſiones unde. 87

Propoſitionum materiæ. in dict. Materiæ.

Propoſitio omnis uel ſingularis, uel uniuerſalis. 83

Propoſitio quæ Theophraſto finita: quæ infinita. 90

Propoſitiones quæ a quibus ex aduerſo diuidantur. ibi

Propoſitionum diuiſio a Subiecto. 85. 88. 90. 123. 129. 137

Propoſitionum diuiſio a prædicato. 90

Propoſitionum differentiam fieri quandoq; etiam a temporibus. 99. 129

Propoſitiones ex ſubiecto tantū & prædicato conſiſtentes quot ſint. 160. 90.

Propoſitionum opponendarum modi. 90

Propoſitiones oppoſitæ. in dict. Affirmatio & negatio.

Propoſitio uera imago eſt aſſentiæ rei: falſa, eſſentiæ priuationis. 91

Propoſitionis parti potiori ſemper admouenda negatiua particula ut ex Affirmatiōe fiat negatio. 68. 86. 94. 161. 211

Propoſitionibus in quibus quæ partes præſtantiores. 68. 86. 95. 161. 209

Propoſitionis an Speciem aliam faciat præfinitio prædicato applicita, ut Subiecto adiuncta. 102

Propoſitio præter naturam quæ. ibi.

Propoſitio præfinitionem omnis prædicato copulans cur ſola ex iis quæ præfinitionum aliquam prædicato adnectunt expungatur Ariſtoteli. ibid. 104

Propoſitiones quot fiant ex præfinitionum ſecundum utrunque terminum diſtributiones & quæ ueræ, quæ non. 103. 104

Propoſitio quæ omnis præfinitionem Prædicato copulat, mentiendi anſam, omnibus præbet præfinitionum aliquā prædicato iungentibus. 106

Propoſitiones pfinitioné pdicato addentes licet uerç, nōn minus tamen falſis deuitandæ, quoniā ſuperuacuę ſunt ibidem.

Propoſitio infarta inſtipataq; qualis. 155

Propoſitionū oppoſitarū q̄ pars dignior in quanto: quæ.

Propoſitionum oppoſitarũ quæ pars dignior in quali.112
Propoſitionis naturã an mutet accentus.114
Propoſitiones quæ ambigue uideantur in affirmationem & Negationem.117.227
Propoſitiones quot ex diuiſione ſubiecti.88.89
Propoſitiones quot ex diuiſione prædicati.90
Propoſitiones q̃ſo ſimul ueræ ſint nõ idẽ ſignificantes.122
Propoſitio multa dicens uno nomine quando una quando uero plures.127
Propoſitio ĩ quibus una eſſe põt, hęc uel uniuerſaliter nonnũq̃, omnino uero ex parte de ſe mutuo neceſſe eſt affirmẽt.ibi.
Propoſitiones q̃uo oppoſitæ in ſingularibus.109.128
Propoſitiões quomodo oppoſitæ in uniuerſalibus uniuerſaliter, quomodo in nõ uniuerſaliter.109.110.128
Propoſitionum diuiſio penes materias.154
propoſitiones infinito ſubiecto prædité totidẽ quot finito.157
Propoſitionum ordo.158.159
Propoſitionum duplex oppoſitio quando uerbum eſt appræ dicatur.160
Propoſitiones ex tertio appræ-dicato conſiſtentes unde dictæ.161
Propoſitiones ex tertio appræ-dicato conſiſtentes.161.177
Propoſitionem quam uocet Ariſtotelis ſimplicem quam uero infinitam.180
Propoſitio ſimplex & priuatiua quomodo conueniant differantq;.164
Propoſitiones ſimplices quomodo ſeſe habeant ad tranſpoſitias.163.168.182
Propoſitiones ſimplices quomodo ſeſe habeant ad priuatiuas.165.168
Propoſitiões ſimplices uelut exẽplaria.167
Propoſitionum conſequentiæ cognoſcendæ uſus.170
Propoſitione ex tota quando fieri prædicatum poſsit ſubiecto extrinſecus addito, quando non.170
Propoſitionum tertium apprædicatum babentium oppoſitiones quot.177
Propoſitiones perfectæ & quæ in finito conſtant ſubiecto.195.177
Propoſitionibus uerbum eſt actu habentibus contradictionem ſimiliter faciunt & quæ poteſtate ipſum habent.177.180
Propoſitioni cuiq; conſequentis inueniendæ regulæ.180
Propoſitionis partes duæ.ibidem.
Propoſitionibus circa totas ut to

tas quale quãtũ ſpectatur.ibi
Propoſitiones ut recte tranſumas.170
Propoſitionũ oppoſitiones quot modis capiantur.168
Propoſitionum diuiſio ab earum quantitate & qualitate.ibi.
Propoſitionibus in ſimplicibus tranſpoſititiisq; oppoſitis ſi præfinitæ ſint Negationes ex Affirmationibus ſequuntur & contra,ſi impræfinitæ, Affirmationes non ex Negationibus.183
Propoſitiones circa conſequentes ſe mutuo nullum a Subiectis diſcrimen.185
Propoſitionum cõſequentia quo modo in iis quæ non ſunt ut Hircocetuo ſeruetur.184
Propoſitionum de conſequentia proditæ regulæ quomodo uel impræfinitis proficiant.187
Propoſitionum de conſequentia proditæ regulæ quomodo uel imprȩfinitis proficiant.ibi.
Propoſitionũ conſequentia Subiecto utentium finito uel infinito.191
Propoſitionis nomina & uerba ſi tranſponantur idem ſignificant.192
Propoſitiones quæ diuerſæ inter ſe eſſe uideantur cum non ſint. ibidem.
Propoſitionem quæ mutet tranſpoſitio terminorum : quæ non.192.193
Propoſitionem quomodo immutet tranſpoſita negatiua particula.193
Propoſitionem cur non immutet negatiua particula cum eſt uerbo tranſpoſita.103
Propoſitiones quando immutent tranſpoſitæ præfinitiones: uel non.195
Propoſitio quædam eſt Dialectica ipſa interrogatio.105
Propoſitionis unius non uniuſq; differentiæ.106
Propoſitio cõſtans uno Subiecto & prædicata definitione ,una eſt ſignificatu & uoce.107
Propoſitionem quando unam, quando uero plures faciat definitio ſubiecta uel prædicata. 108
Propoſitionem unam nunquam faciunt plura accidentia inuicem conſerta ſubiecta uel prȩdicata.ibi.
Propoſitionis reſpondendæ poſtulatio eſt interrogatio diſputatoria.109
Propoſitionem ex tertio apprædicato conſiſtentem ſolum eſt uerbum integram præſtat.208
Propoſitiones ſine materiis ſubſiſtere nequeunt.215
Propoſitiones modi expertes ab ipſo ineſſe informari.216
Propoſitionum omnium modo carentium oppoſito contra-

dictoria penes ipſum eſſe ac non eſſe. ibi.
Propoſitionum differentiæ conſiſtentium ex Subiecto & Prædicato. 219.
Propoſitionum differentiæ conſiſtentium ex tertio Appraedicato. ibi.
Propoſitiones quot hoc libro tradantur. ibi.
Propoſitionum eiuſdem ſpeciei omnium regula vna oppotionis. ibi.
Propoſitiones modo præditæ & carentes quomodo differant. 222.
Propoſitionibus in modalibus quomodo duobus modis fiant Negationes: quomodo in præfinitis ſine modo. 12.
Propoſitiones non terminos priuatiuos eſſe oportet faciendis Negationibus. 22.
Propoſitiones quot modis ſibiinuicem opponantnr. 228.
Propoſitionibus in iis quæ modo carent quem ſubiectæ res ac prędicatę ad ipsũ eẽ & nõ eẽ habẽt ordinẽ, eundẽ hoc eẽ & non eſſe ad modos obtinent in modalibus. 229.
Propoſitionibus ab ipſis ad concluſionem noſtra ratio. i. cogitatrix progreditur. 241.
Propoſitio quæ in voce eſt conſequens illi quæ in mente. 252. 257. 268.
Propoſitionum de quarum oppoſitione agatur poſtremo huiuſce libri capite: vel non. 253. 254.
Propoſitionum ſocietas & disſidium vnde. 256.
Propoſitio vera nunquam veræ contraria. 266. 268.
Proſdiotiſmus in dict. Præfinitio.
Proſpectrix cauſa quotuplex. 134.
Proſylloꝑiſmus quid. 268.
Prouidentiam tum ad diuinam, tum ad dæmoniam qui referãt cauſas rerum. 132.
Prouidentia Deorum qualis. 134.
Prudentię defectus conſilium. ibi.
Pulmonis vſus. 23. 60. 62.
Pumex lapis & non lapis. 211.
Purificæ virtutes. 135. 136.

Q

QVALITAS quæ ſubſtantiam vnam ſignificet ſimplicẽ. 209.
Qualitas quæ ſubſtãtiam vnuam ſignificet quandam. 209.
Quanto definito nihil contrariũ. 100.
Quantum in dict. Continuum. Numerus.
Quid eſt interrogatio non eſt diſputatoria. 200. 204.
Quid eſt interrogatio quomodo ad diſputatoriam redigatur. ibidem.

Quid fuit quid eſt indifinitioni bus dicitur.213
Quod ſit diſcendum eſt primum, deinde quid ſit . 205 . 226. 234

R

RANARVM uox in litera ta,ut brececex coax coax.23
Ratio quæ cogitatrix.243
Ratio quæ intellectualis.245
Ratio quæ hominis : quæ uero dei.243
Ratio intellectualis & Deorum mens an idem.243
Ratione carentes etiam poteſtas quædam oppoſita ſimul ſuſci piunt.239
Rationalis noſtri ſubſtantia im- mortalibus æquiuoca.218
Ratio noſtra Poteſt agere & non agere.239
Ratio noſtra quotuplex.234
Ratio noſtra cauſa.222
Ratio pro definitione.45
Rationalis atque artifex in nobis uis excellentior quam Natu- ra.61
Rationalis facultatis ſubſtan- tia a corpore ſeparabilis, 61
Reponere quid.8
Rerum interpretes uoces:ob id- que ipſarum imitantur natu- ram.155
Rebus in omnibus Non ens quod.213.
Rerum cum neceſſaria deficienti um remisſione ſeſe inſinuauit rebus ipſum eſſe præter natu ram.136.
Rei ex eſſentia ueritas Oratio- nis:non contra.150.153.154.
Rem ſubſtantialiter affectam cō plecti non potes Animo, quin & affectionem concipias.69.
Rerum comprehenſionis gratia contemplatur voces Philoſo- phus. 98.
Rerum naturas non inſpici in Logica facultate : ſed vocum per ſeipſarum poteſtatem. 114131
Rerum cauſas quas referant qui ex neceſſitate omnia fieri pu- tant.
Rerum natura & ordo caſu non conſtat.87
Rerum omnium auctores Dii,uel cauſæ adiunctę 134
Rei cuique asſignatum a natura nomen dicentes.32
Rebus conſona ſtudet Ariſt.oſtē dere Nomina.70
Rerum uel nominum ſignifica- tionis inſtrumentum Oratio. 61
Rerum natura exacte co- gnobilis ; ſola demonſtratio- ne 63
Res quæ libet quomodo una. 69

Rerum naturæ familiarisſimi modi qui.215
Rerum ſuccesſiua generatio a ſuperioribus ad inferiora.251
Rerum naturæ ſeries ibi.
Res a Deo:conceptus Animi ab intellectu,uoces ab anima.24
Rerum exiſtentiæ degenerationis ordo.20
Res qualis ſiplex cōpoſita ue.19
Rerum ſimulacra affectus animi ibi.
Rebus Mētisq; conceptibus an quid medium interſeratur. ibidem.
Rebus ne in ſimplicibus compoſitis ue uerum & falſum. ibidem.
Rerum comprehenſio finis Animi conceptuum.17
Res Animiq; conceptus natura conſtant, uoces & literæ poſitione: & quamobrem. 20.22
Res eadē aliis aliiq; nequit agnoſci conceptibus Animi.19
Reſolutoria de orationibus agūt ut Propoſitionibus: non ut enunciationibus.liber de Interpretatione.contra.4
Reſolutoriorum propoſitum. 228
Reſolutoriorum locus inter cæteros logicæ facultatis libros.4
Rhetorica quas Orationes meditetur.62.63
Rhetoricæ principia inſpicere cuius Artis ſit.63
Robuſtioribus naturis quam exilioribus cur maior debeatur cura quo minus corrumpantur.254

S

SACRA mens quæ.250
Sapientis tantum eſſe nominare qui dicant.33
Scientia prius,an ſcibile.253
Scientiæ capax cum Homine exæquatur.37
Scindapſus uox nihil ſignificans.16
Sciptura quæ conſtant, ſigna ſunt uoce conſiſtentium. ibidem
Semen cur neutri generis.35
Semper quot modis capiatur. 154.243
Sempiternas res magis a Deorū prouidentia deſpici par eſſet quā fluxili præditas natura. 134
Sempiterna ex ſui natura certitudinem obtinent.ibi.
Sempiterna cur nequeant quandoq; non agere.52
Sempiterna quæ ſunt, ea priora. 247.249
Sempiternis diuinisq; competit rebus neceſſarium.248
Senſus in quo genere facultatū Animæ.4

Sẽſus quomodo ab Imaginatiõe differat.5
Senſuum principiũ quoddã Imaginatio.5
Senſus an ſenſibile prius.255
Sequi quid.162
Senſibus feriantibus cur Imaginatione per ſomnum agamus.6
Sibilus quando ſignificatiua uox aut non.29
Significare & ad ſignificare quomodo differant.30.46
Significatio dictioq; in omni Oratione ex neceſsitate ſpectantur.70.77
Significatione quæ contineatur Orationis differentia.70.78
Signum.in dict.Nota.
Similia errorem pariũnt.261
Simulacrum & Nota quomodo differant.18
Simplicium uocum compoſitio quæ prima,quæ ſecunda.4
Simpliciter quid ſignificet.28
Singulare diuiduum eſt, atque in mutatione uerſatur.135
Singulare quod.85
Singularis propoſitio quæ.89
Singulares & particulares propoſitiones quomodo differant.90.
Singularem cur finitam Theophraſtus nominet.ibi.
Singularis a ſimpliciter vniuerſali ex aduerſo diuiditur.ibi.
Singulares oppoſitæ an prorſus contradictoriæ.ibi.
Singularium oppoſitio propoſitionum qualis.90.109.111
Singularium quæ vera; uel falſa. in qua materia.130
Singulares quomodo uerum ac falſum diuidant in futuris contingentibus.131
Singularis negatio qualis.156
Singularis cur nequeat Prædicatum fieri Subiecto extrinſecus addito.171
Singularium circa naturam temporis mutationem ſpectari: non uniuerſalium.182
Singularibus in ipſis rogatum ſi inficiari uerum ſit, uerum quoque eſſe affirmare.188
Singularibus in ipſis Affirmatio tranſpoſititia uiribus Negationi ſimplici par in uniuerſalibus non contradiceuti, uerum contrarię.189
Socratis ſimulacrum.18
Sol cur maſc.gen.34
Sol Rex.37.133
Solum quid ſignificet cũ eſt Nomen.217
Solum quid ſignificet cũ eſt Aduerbium.218.
Solum,quomodo Prædicato iungatur.217
Solum an modus ibi.
Solum aſcititia Præfinitio qualis & quid ſignificet ibi.
Solum quando modus.ibi.
Solum ex quibus conſtet Præfinitionibus.217

Sonus & uox quomodo differant 28
Sophiſtæ quot modis fallere co nentur.84
Species pro ratione.244
Species utrum ſit oportet Contrariorum.256
Species inter contrarias maior dimenſio,quam in ſpecie qua libet ab eo quod eſt ad id qđ non eſt.263
Species in dict.Genus.
Specie eadem ubique ſimilia. 18
Specificata eſt differentia præſer tim poſtrema.
Speciebus in ipſis primum quando diſtinctiones faciant aſcititiæ Præfinitiones,quando uero in Indiuiduis . 88 89
Speciebus de ſolis quando enunciemus , non etiam de Indiui duis.89
Speciebus expertes Accidentium ob incorpoream immutabilemq; ſuiipſarum naturá. ibid.
Species cum una ex ſuiipſius natura ſit , comprehendere unireq; perhibetur perpetuæ Indiuiduorum generationis infinitudinem . 98
Speciem ſupra omnem non ens quod.213
Speculatrices uirtutes.136
Sperma cur neutri generis.35
Stœcheon.i.elementum unde a Græcis dictum.21
Stoici quomodo ſpecies nominét ſingulas orationis.2
Stoici quot ſpecies enumerent orationis.2
Stoicis quid ſit Dictile.16
Stoici recte ne & quomodo Rectum caſum eſſe affirment.41
Stoicorum conſtitutio de ſubiectis terminis in propoſitionibus.43
Subalternæ quæ :& unde dictæ. 92
Subcontraria quę.255
Subcontrariæ quæ : & unde dictæ.91
Subcontrariæ quando ſimul ueræ.110
Subiecto potior priorq; Prædicatus.86
Subiectum circa idem Contradictiones quod.87
Subiectum uel materia,uel materiæ analogum.88
Subiecti differentiæ in Propoſitione.ibi.
Subiectis aſcitæ Præfinitiones ſeu græce Proſdioriſmi quid ſignificent.ibi.95
Subiecti ex diuiſione Propoſitiones quot & quæ.88.89
Subiecto ne addatur negatiua particula in Propoſitionibus præfinitis;ut ex Affirmatione fiat negatio.94.95

Subiectorũ ne partes Aſcititiæ Præfinitiones adhibitæ.ibi.
Subiectus terminus in propoſitione.qui.7.94.195
Subiectus omnis ĩ propoſitione, Nomen eſt.44.
Subiectum nunquam Verbum. 46
Subiici prædicariq; nequaquam conuenit rebus : cõceptibus ad primum nulloq; medio,atque horum nomine uocibus. 20
Subiiciatur ne unquam Verbum in propoſitione.88.48
Subiecti præfiniti uelut formam adepti a Præfinitionibus. 94
Subiectis cur ſemper adhibeantur aſcititiæ Præfinitiones. 202
Subiectis quibus non cõplicetur aſcititiæ Præfinitiones ibi.
Subiecto infinito præditæ Propoſitiones totidẽ quot finito. 157
Subiectus finitus uel infinitus Prædicato eodẽ manente ſpecies diuerſas facit Propoſitionum.Prædicatus finitus uel infinitus manente eodem ſubiecto,non.ibi.
Subiecto infinito utentes Negationes quomodo fiãt ex Affirmationibus.177.181
Subiectus quibus extrinſecus addi queat propoſitionibus ut propoſitio tota Prædicatum fiat,quibus.non.170.184
Subiectis ab ipſis diſcrimen nullum circa Propoſitiones ſeſe mutuo ſequentes.211
Subiecto utentium Propoſitionũ conſequentia finito.182
Subiecto utentium Propoſitionum conſequentia infinitio. 191
Subiecto non copulatur modus. 217
Subſtantia quando prædicetur per accidens.209
Subſtantiæ primæ,actus ſine poteſtate.248
Subſtantialiter coaleſcentia plura Prædicata uel Subiecta propoſitionem Vnam faciunt ſignificatu & uoce.198
Subſtantialiter prędicata cohęreſcere inuicem uel ſimpliciter uel ex parte natura idonea ſunt.198
Subſtantialiter prædicata quo nectantur ordine.ibi.
Subſtantia de accidente præter naturam prædicatur.207
Subſtantiua compoſitio vel diuiſio ſola ueri capax & falſi. 24
Subſtantiua compoſitio uel diuiſio qualis.23
Subſtantia compoſitio uel diuiſio ſolius eſt Enũciationis ibi.
Subſtãtiæ priores actionibus paſſionibusq;.ibi.
Subſtantiis ex ſolis ſignificatis ne quid Oratio fieri.69
Subſtantiis cohæreſcunt Acciden

tia: non ſubſtantiæ ſubſtantiis:neq; Accidentibus accidentia.ibi.
Subſtãtiis nihil reſt contrarium. 100
Subſtantiis quæ non oppoſita priuatio. 100
Subſtantias non ſolum ipſas velut cernũt Dii,ſed earum quoque facultates functionesq; tum quæ ſecundum naturam ſunt,tum quæ præter naturam. 136
Subſtantiam vniuſcuiuſq; eorum quæſunt, definitiones ſignificant. 9
Suppoſitiones diſiunctiue prolatas Ariſt.ſeſe inuicem ſequi. 207
Suppoſitiua oratio Stoicorũ quę & quatenus differat ab Enunciatiua. 3
Suppoſitiua oratio ſpecies Enunciatiuæ quæ: & quid ſignificet. 3
Suppoſitiuam orationem cur non tradat hoc libro Ariſtoti. 3
Suppoſitiuæ orationi perfectio a prædicatiua. 3
Suppoſitiui ſyllogiſmi quomodo fidem ſibi arrogent. 3
Suppoſitiui ſyllogiſmi cur ſimpliciter dici nequeant ſyllogiſmi. 3.
Suppoſitiua oratio prædicatiuæ ortum refert acceptum. 3
Suppoſitiua oratio coniunctione una. 71
Suppoſitiua oratio quomodo magis una quam oratio illa quæ unum habet per copulatiuam coniunctionem. 71
Syllogiſmi ſimpliciter notitia intentionem præcedat demonſtrationis. 2
Syllogiſmi ſimpliciter notitiam antecedentia. 2
Syllogiſmi qui ſimpliciter dicantur, qui non ſine additione. 3.
Syllogiſmi dialectici quãdo pars uel non, Propoſitio dialectica. 204
Symbama quid ſignificet Stoicis. 43
Syriani enarrationes. 254

T

TALE nomen quibus competat,uel non. 249
Temporis mutatio circa ſingularium naturam,non vniuerſaliũ ſpectari. 182
Tempus cur ad ſignificari a uerbo dicatur:non autem ſignificari. 30.46
Tempus'ne ſignificet temporale Nomen. 30
Tempus quomodo ſignificetur. 30
Tempus quomodo ad ſignifice-

tur'a Verbo.46.
Temporibus ab ipſis fieri etiã q̃n doq; Propoſitionũ differẽtiã 90.129
Tẽporis mẽſuræ cum Vniuerſi ſubſiſtentia ſimul apparent. 133
Tẽpus quæ metiatur:uel nõ.133
Termini in propoſitione quot eſſe poſſint.7
Terminus q̃ differat a voce Simplici,Noĩe,Verbo,Dictione.9
Termini qui miſceantur inuicẽ, uel non.10
Terminus quid ſignficet Ariſtoteli.36
Terminorum cohærentia quæ. 87.& quotuplex.
Terminorum tranſpoſitio quæ Propoſitionum non mutet, quæ uero mutet.193.194
Terminorum tranſpoſitio quibus aliquid afferat momenti:quibus non.192
Terminorum tranſpoſitio quotuplex.103
Terminorum differentiæ penes uocem & ſignificatum.197
Terminorũ alter uel uterq; ſi Definitio ſit qũo Propoſitionem unam faciat,uel plures.200
Terminos priuatiuos eſſe non oportet ſed propoſitiones faciendis Negationibus.226
Terminis in ipſis eſt ſpacium maximum haud uero non termini ad terminum.36
Terra cur fœm.gen.34
Theologicum quomodo ſit theorema de futuris contingentibus.85
Theophraſtidict.163.90.162.163
Timo odio proſequens homines. 115
Tolerantes Lacedæmonii.
Totius diuiſio ĩ partes qualis.15
Totum in d. Partes.
Traſpoſititia propoſitio q̃ & cur dicat a Theophraſto.162
Tranſpoſititia Negatio ſimplici Affirmationi cõſentit. Affirmatioq; Negationi.163
Tranſpoſititia Negatio amplior eſt ſimplici Affirmatione.& Negatio ſimplex Affirmatio ne tranſpoſititia.163.168
Tranſpoſititiæ qũo ſeſe habeant ad priuatiuas.165.168
Trãſpoſititię Affirmationes Negationesue non ſimpliciter Affirmationes uel Negationes.169
Tranſpoſititia Affirmatio an ſimplici cõcurrere unquam in eodem poſſit.172
Tranſpoſititiæ priuatiuæ & Simplices præfinitę quomodo ſeſe habeant inuicem.173

V

VACVVM Ariſtotelicum nomen ſignificatæ rei conſonum.36

Vdeis apud Grçcos.i.nullus quomodo compoſitum ſit,& quid ſignificet.95
Vdeis & Vthis quomodo conueniant,differantq́;.97
Vel pro &.208
Verbum eſt ſolum propoſitioné integram præſtat ex tertio ap predicato conſiſtente.208
Verbi finitio quæ.158
Verbum aliud quoque prædicatum pro uerbo eſt prædicatur.178.179
Verbũ ĩfinitũ an Negatio ſit.190
Verbo infinito proferẽdo minus ueri ſumus quam finito.ibi.
Verbo infinito quid addẽdum ut uerũ:aut falſum ſignificet.191
Verbi definitio ſecundum Platonem. 38
Verbi caſus an ſint.42
Verba quæ cõſtructa caſibus orationem ueram aut falſam reddant.43
Verbum quando veniat appellatione Nominis.43
Verbum quid.46
Verbum ſemper nota eorum quę de alio dicuntur quomodo.46
Verbum quomodo adſignificare tempus dicatur.46
Verbo quæ communia cum nomine:quæ non.30
Verbum quid ſignificet prima ratione:quid ſecunda.31.46
Verbi ſignificatio qũo differat a tẽporalis Nĩs ſignificatiõe.30
Verbum infinitum primus uocauit Ariſt.36
Verbi genus.38.
Verbi materia quæ uox:quæ genus eiuſdem.28
Verbum vnum ex principiis Enũciationis.6.
Verbum qũo differat a Noĩe,Dictiõe,Termino,uoce ſimplici.9
Verba quæ dicantur.9.12
Verbum non omnino pars enunciationis.13
Verbi duplex uſus in propoſitione.13
Verborum cum nominibus quæ copulatio in Enunciatione uerum aut falſum nõ indicet. 25
Verbũ quot modis capiatur.25.51.205
Verba quæ per ſe uerũ falſum'ue ſignificare videantur.25
Verbo cur prius nomen. 28
Verba quis ſignficent.28
Verbis quando Gręci iungant articulum.44.49
Verbum cur apprædicari nullum præter quam ipſum,eſt,posſit. 167.178.208
Verbo p̃dicatiui modi op'cẽ oĩno ad perfectã Enũciationẽ. 224
Verbum infinitum quod:& vnde dictum.46.50.2
Verbi caſus qui, & quomodo a uerbo differant.46.51
Verbis ſolis conſiſtentes Orationes quæ.46
Verbum cur ſemper prædicetur:

ſubiiciatur nunquam.46
Verbum notæ uocabulo dictum a Platone ante Ariſt.46
Verbum quomodo prædicetur ut in ſubiecto.47
Verbum quomodo prædicetur ut de ſubiecto.48
Verbum an ſubiiciatur unquam in propoſitione.49.44.48
Verbis quatenus ſignificentur Actiones Paſſionesq;49
Verba Infinitiui modi quomodo uerba, q̃uo autẽ Nomina.49
Verbum prædicarum quando nihil a Nomine differat.50
Verborum infinitiui modi ſignificatio.49
Verbum indicatiui modi quomodo ſubiectum fieri poſſit in propoſitione.50.16
Verbum proprie quod:51
Verba ſi per ſe proferantur, nomina ſunt,50
Verba ſignificant aliquid non tamen ſit ne an non ſit.52
Verbum inter ſimplices uoces uerũ falſumq; admittere poſſe maxime uidetur.53
Verbum communiſſimũ.quod 54
Verborũ partes nihil ſignificant, quoniam ſola pronunciatione partes ſunt.non etiam ui ſignificandi.61.
Verbũ omnino eſt,uel caſu uerbi, ferte uero aliquando & infinitum uerbum Prædicatus in propoſitione.67.157
Verbum dictionis tantum appellatur uocabulo, non etiam Enunciationis.73
Verbo reuera non continetur Interrogatio.73
Verbis quoque ineſt Aequiuocatio.84
Verba etiam finita nomine uocari Affirmationum: Negationum ueio infinita.110
Verum & falſum in quibus entibus,quibus non.6.20
Verum & falſum an in rebus ſimplicibus compoſitis ue.ibi.
Verum eſſe quid aut falſum quando dicatur.ibi.
Verum & falſum quotuplex. 19.20.25
Veritatis & falſitatis gradus in entibus.20
Verum & falſum in compoſitione eſt ac diuiſione.24
Veri nihil ſignificant aut falſi Nomina uel Verba etiam compoſita, niſi quid eis addatur. ibi.
Veri capax uel falſi compoſitio uel diuiſio quæ ſit quæ ue non ſit.25
Verum aut falſum quæ non indicet Nominum copulatio cum Verbis in Enunciatione.24
Verum quod ab omni falſi oppoſitione exemptum.ibi.
Verum & falſum quæ per ſe Verba ſignificare uideantur.27
Verum falſumq; an ſignificent

per ſe uerba.ibi.
Verũ falſum ue ſignificat iterro gatio reſponſioni cōiūcta.75
Veritas imago eſt eſſentię rei.91
Veritatis inuentio finis logicæ facultatis.97
Verum uel falſum non definiuntur futura contingentia.128
Verum uel falſum ut ſignificet in finitum nomen uel uerbũ quid addendum.190
Veſpertilio auis & non auis.221
Virtutes purificæ.135
Virtutes ſpeculatrices.136
Virtuti quomodo contrarium uitium.205 258
Virtutes agunt ad proxima uitia Oratores accuſando:defendēdo, uitia transferunt ad propinquas uirtutes.291
Virtutes quæ quibus confines uitiis. ibi.
Vitium extremus delapſus a Virtute.242.257
Vitium in diæ.Virtus.
Viuendi uires animæ quæ.4
Vniuerſalis affirmatio in quam tranſeat Negationem negatiua addita particula eſt uerbo.119
Vniuerſalis Affirmatio in quam tranſeat Negationē negatiua addita particula aſcititiæ Prę finitioni.ibi.
Vniuerſaliũ comprehenſione an Bruta impartiantur.134
Vniuerſalis Negatio qualis.157
Vniuerſalis Affirmatio quæ cui uniuerſali conſonet uniuerſaliter Negationi.182
Vniuerſales uniuerſaliter affirmatio & Negatio neq; ſimul uerę neq; in eodem.ibi.
Vniuerſalium natura non agnoſcit temporis mutationem.183
Vniuerſalis negō cur in ſeipſa reflectatur: Affirmatio non.186
Vniuerſalibus in ipſis ſi uerum ſit interrogatum inficiari,uerum eſſe etiam negare.ibi.
Vniuerſale qūo differat ab æquiuoco.68
Vniuerſale qūo differat ab omnis præfinitione.101
Vniuerſale quid.85
Vniuerſaliter qūo enunciemus in uniuerſali.85
Vniuerſalis propoſitio quæ.88
Vniuerſales uniuerſaliter propoſitiones,& nō uniuerſaliter quo modo differant.90
Vniuerſales ut particulares propoſitiones quæ.ibi.
Vniuerſalis ſimpliciter ex aduerſo a ſingulari diuiditur:uniuerſalis autem uniuerſaliter a particulari.90
Vniuerſales uniuerſaliter an faciant Contradictionem.91
Vniuerſales uniuerſaliter quando ſimul falſæ.ibi.
Vniuerſales uniuerſaliter cur contrariæ uocentur.ibi.
Vniuerſales uniuerſaliter nunquam ſimul ueræ; quando ſi-

mul falſæ.92
Vniuerſales non uniuerſaliter un de dictæ.99.101
Vniuerſalium non uniuerſaliter appellatione cur non ueniant & particulares.99
Vniuerſalium cur ſolę impræfini tæ ſignificent quandoq; cõtra ria.200
Vniuerſales quæ Affirmationem ac negationem faciant penes prædicatum:quę penes.
Vniuerſales quæ Affirmationem ac Negationem faciant penes præfinitiones.ibi.
Vniuerſaliter prędicare uetum nõeſt ĩ uniuerſali p̃dicato.101
Vniuerſalium uniuerſaliter appellatione cur uocet Ariſto.& Contradictorias.109.110
Vniuerſale an particulare deteri us in Negõnibus.112.114
Vniuerſalia particularibus priora in prędicando.206
Vniuerſalium Subiectorum & Prędicatorum numerus.218
Vniuerſale quod contingenti cõ-ueniat.227
Vniuerſalis Affirmatio & negatio an conuertantur in contingentibus.228
Vniuerſi natura una.20
Vna quomodo res quęlibet ſit.69
Vnus & aliquisquatenus conueniant,differantq;.96
Vnum quodam pacto ſignificat & infinitum nomen.155
Vnum quotuplex.157
Vnum quomodo ſit infinitum Nomen.ibi.
Vocatiua oratio qualis.2
Vocatiua oratio appellatiuę nomine a Stoicis dicta.2
Vocatiua oratio qũo a concupiſcendi facultate prodeat.5
Vocatiua oratio uel ſolo uno cõ ſtans caſu 42
Vocatiua oratio unde dicta.5
Vocatiua oratio an ſolo conſtare poſſit Nomine, ut Atride.58
Vocatiua oratio quomodo a uocatione differat.ibi.
Volũtatis ne liberę ſit opinio.137
Voluntas in quo genere facultatum animę.5
Volũtates cõſultorię cur laude uel uituperatione dignę.131
Voluptas quotuplex.20
Voluptas quę magis uera uel falſa.20
Vox ſimplex quomodo differat a Nomine, Verbo.dictione, Termino.9
Vocum ſimplicium quę prima compoſitio, quę ſecunda.3
Vox an ſimpliciter genus orationis.15
Vox quę Orationis materia,Nominiſq; & Verbi quę genus. 15.20.28
Voces nō omnibus eędem, ut neque literę.ibi.
Voces & literę ſigna primũ ſunt affectuum Animi.ibi.

Voces ſignificãtes quid pmũ & pxime ſignificẽt,qd deĩde.ibi.
Voces ſignificatiuæ rerum ſunt p medios cõceptus Animi.ibi.
Vocũ cauſę cõceptus Mentis.ibi.
Vocum uſus.17.19
Vocibus nõ utentes iiſdẽ,cur neq̃ eiuſdẽ cõſortes ſint ciuitatis.19
Voces & literæ poſitione cõſtant res & Animi cõceptus natura & quamobrem.ibi.
Vocibus magis poſitione ſunt literæ.ibi.22
Voces poſitione an natura ſint, quæſitum ueteribus.18.22
Voces eædem poſſunt alis aliisq; deſcribi literis.19
Vocibus conuenit prędicari ſubiiciq; ad prædicationẽ propter conceptus animi.20
Voces natura eſſe.Nomina autem & uerba ex compoſito, unde palam fiat.21
Vocis unde materia.23
Vocis vñ grauitas & acumen.ibi.
Vocis unde articulata explicatio ibi.28
Vox quid.28
Voces natura ſignificantes q̃.28
Voces natura ſignificantes an nomina.ibi.
Voces natura ſignificantes in Nomine quæ.ibi.
Voces infantium conceptum Mẽtis nullum, ſed affectus quoſdã ac diſpoſitiones notant.29
Vox articulata cur aliter literata dicatur,articulata uero aliter illiterata.29
Vox articulata uel inarticulata undę dicta.ibi.
Vox q̃ ſignificatiua & literata.ibi
Vox q̃ ſignificatiua & illiterata.ibi
Vox q̃ nõ ſignificans literata.ibi.
Vox quæ non ſignificans nec literata.ibi.
Voces Brutorum cur ſoni illiterati dicantur Ariſtoteli.30
Vox omnis ſubiecta ĩ propoſitione,Nomen eſt.44
Vocum ſignificatiuarum duæ tantum ſpecies etiam ſecundũ Platonẽ,Nomen,& uerbũ.46
Voces inter ſimplices uerum falſumq; admittere poſſe maxime uidetur Verbum.52
Vox articulata ex noſtro inſtituto conſtat.56
Vocis ſimpliciter ĩſtrumenta quę ſint:quæ.
Vocis articulatæ.60
Vocifera facultas animariarum in nobis cognoſcendi uel appetẽdi facultatũ ĩſtrumẽtũ.64
Voces contemplatur Orator, Grammaticusq; ut uoces ſunt. Philoſophus rerum comprehenſionis gratia.63
Vocis differentiæ.126
Vtis & Vdeis quomodo conueniant,differantq;.96
Vtrum libet ꝙ & unde dictũ.143
Vtrumlibet uelut centrum contingentis.ibi.

FINIS.

AMMONII HERMEÆ PRAEFATIO IN ARISTOTELIS LIBRVM DE INTERPRETATIONE.

CELEBRIS quidem apud Philoſophos, nec quaquàm ignobilis Ariſtotelis de interpretatione liber eſt, tum præceptorum quæ in eo traduntur frequentia, tum dictionis difficultate. Eoq́; factum eſt, ut complures in hunc ſtudii multum Interpretes contulerint, ac commentationis. Quod ſi, Procli diuini Præceptoris noſtri Platonici ſucceſſoris, qui Veterum placita interpretandi facultatem, ac ſcientiarum naturæ rerum iudicium ad humani ingenii ſummum exercuit, memoriæ proditis enarrationibus, quidquam quod ad libri perſpicuitatem faciat in medium adducere uel nobis liceret, magnas certe Deo ſtudiorum ac literarum præſidi gratias ageremus. Sumatur nobis itaq; expoſitionis exordium, capitum quinque illorum explicatio quæ Auctoris explanationem antecedere conſueuerunt, ac quodnam libri de Interpretatione propoſitum ſit, quem inter cæteros Logice Ariſtotelis tractationis libros locum obtineat, quæ huius ipſius de Interpretatione tituli cã habeatur, germanũ quoq; ac legitimũ opus hoc eẽ Ariſtotelis, poſtremo quę omniũque libri huiusce in capita diuiſio ſit apiamus. Nã quid liber de interpretatione philoſophari uolenti afferre vtilitatis poſſit requirere, ubi ipſius nobis propoſitum apparuerit, ſuperuacuæ eſſe oſtendet diligentiæ. Quod igitur hoc tandem eſt propoſitum? id enim definire præ cæteris neceſſum eſt: eiq́: deinceps cuncta connectere. Atque hoc ut diſtincte articulateq́; percipiamus, ea ſunt memoria repetenda quæ in Prædicamentorum prælectionis præfatione diſſeruimus; inuentionem inquàm Demonſtrationis finem eſſe Lo-

gicæ facultatis:huic autem ſimpliciter ſyllogiſmi notitiā anteire: atq; priorem hac rurſum eſſe ſimplicium orationum cōtemplationem quæ ſyllogiſmū componunt:huic uero cōprehenſionē præcedere ſimplicium uocum per genera,ex quibus ſimplex oratio cōſtituitur.Itaque cum in Prædicamentorū libro ſimplicium nobis tractationem uocum tradiderit Ariſtoteles,hic ſimplices nos oratione docere inſtituit,quæ ex uocum ſimplicium abſoluuntur cōtextu.velutq; in medium ꝓferuntur ab iis qui in cōgresſibus ſyllogiſmo ꝓbare quidpiā uolunt:quæ veteribus Propoſitiones nominantur.Verum cū ſpecies quinque ſint orationis.Vocatiua, vt Atride o beate.Imperatiua,ut I celeris perge Iri.Interrogatiua, ut Qui genus:unde domo.Optatiua,ut Iuppiter & nāque o utinam pater.prætereaq; Enunciatiua,qua de re quacunq; decernimus,ut Et Dii uero omnia norūt:immortalis eſt omnis Animus, non de ſimplici nos oratione omni docet hoc tractatu Ariſtoteles,uerū de ſola enunciatiua.neq; id iniuria:quando capax veritatis falſitatiſq; ſpecies hæc ſola eſt orationis ſub eaq; Demonſtrationes cenſentur:quarum cauſa Logica omnis cōcin ata Philoſopho eſt pertractatio. Porrò Enunciatiuā orationē Axiomatis hoc eſt Effati vel Pronunciati nomine vocant Stoici:Optatiuam Deprecatiuæ:Vocatiuā Appellatiuæ, adduntq; his quinque orationum ſpecies alias:quæ ad aliquam earum quas enumerauimus plané referuntur.Quandam enim Iurandi nuncupant, vt Hoc ſcito nūc Terra.Aliā Exponēdi,ut Eſto recta hæc linea. Aliam Supponendi,vt Suppoſitū ſit Terrā Solis orbis centrum eſſe.Aliam Pronunciato ſimilem,vt Fortuna quam humanis ſibi in rebus placet.Quæ omnes cum uerum falſumq; admittant,Enunciatiuæ ſubiici ualent,Iurandi nimirum illa Dei teſtimonio.ea uerò quæ Pronunciato ſimilis eſt quā intentiui Aduerbii adiectu Enūciationem ſuperante.Quintā autē præterea eſſe Addubitatiuā dicūt,vt Dauus uenit:quidnam futurū ut nunciet. quæ Interrogatiuæ eadem plane eſt:eo ſolum differens,ꝙ propoſitionā interrogationi ante ponat.Rurſum uero cū orationis duæ ſpecies ſint Enunciatiuæ, atque altera Prædicatiua,Suppoſitiua altera nomineī.ſignificāte quidē ꝗd cui inſit vel nō inſit Prædicatiua ut cū,ambulat Socrates,dicimus,vel Socrates nō ambulat:(prædicamus enim ambulare uerbū de Socrate affirmatiue ꝗdoque,negatiue nōnūquā) Suppoſitiua autē,quo exiſtēte ꝗd ſit,aut non ſit;vel quo nō exi

ſtente quid nō ſit,aut ſit indicante,velut cū dicimus,Si hō eſt,eſt animal quoque.Si eſt hō,lapis nō eſt.Dies niſi ſit,nox eſt. Si dies nō ſit,nō eſt ſol ſuper terrā. Prædicatiuā ſolā nobis Ariſtoteles orationis enūciatiuæ ſpeciē tradit:ut quæ p ſeipſa pfecta abſolutaq; ſit,atque ad Demonſtrationes uſum afferat.Suppoſitiuā autē uelut mancā,pfectionēq; à prædicatiua prorſus expectantē, nuſquā honore in primis afficiendā cenſuerit.Nā ſuppoſitiui ſyllogiſmi Tranſumptionē quā uocant ſiue Aſſumptionē quandoque, uero & coniunctū diſiunctū ve,qđ rationē poſtulet,abſque demōſtratione capientes fidē ſibi ex oppoſitione arrogarunt,ſiquis primas eorū ſuppoſitiones admittat.Itaque ad ſuppoſitiones has cōfirmandas ſi ſuppoſitiuo alio quis vtatur ſyllogiſmo,huic alia rurſus ad ſuppoſitionum eius aſſertiorē ꝓbatione opus erit:aliaq; ad illam:id infinitum prodibit,ſi ſuppoſitiones munire ſuppoſitionibus uelit.Quod ſi perfecta,nec quaquā inops fieri debeat Demonſtratio,uſus plane expoſcitur Prædicatiui ſyllogiſmi:qui propoſitam rem abſque ulla ſuppoſitione demōſtrare profitetur. Ea propter Prædicatiuos quoque ſimpliciter ſic ſyllogiſmos,Suppoſitiuos autem hoc totum,ſyllogiſmos ex ſuppoſitione,haud uerò etiam ſimpliciter appellamus:cum & alioquin,ſuppoſitiuæ Enunciationes ortum prædicatiuis acceptum referant. Nam alterius ad aliam prædicatiuæ propoſitionis vel conſequentiam vel aduerſionem declarant,quas inter ſe connectunt uel copulatiua,uel diſiunctiua quam uocant coniunctione ut una quæ ex ipſis cōſtat oratio eſſe uideatᷣ,atq; has ob res Prædicatiuam enunciatiuæ ſpeciem orationis pertractat ſolam Ariſtoteles.Eſt ergo huiuſce propoſitum libri, ut ſemel explicem, de prima uocum ſimplicium compoſitum diſſerere,quæ in Prædicatiua ſpecie enunciatiuæ fit orationis.Primam uero inquam quoniam facit & compoſitio ſimplicium uocum ſyllogiſmos:non tamen prima:ſed ea quæ per orationum complexum in prima factarum compoſitione perficitur. Quamobrem ſimplices haſce orationes hoc quidem libro ipſas per ſe contemplando,ut Enunciationes duntaxat,nec ut Propoſitiones inſpectabit. in Reſolutoriis autem, ut partes eas capiens ſyllogiſmorum ſimul quoque ut propoſitiones iure cenſebit conſiderandas: Eas enim quaſi ab iis proponantur qui ſyllogiſmo quidquam affirmare colloquentibus uolunt,ſic Propoſitiones Antiqui nominant.Cæterum quoto liber hic loco etiam

ſit collocandus,per ſeſe ex iis quæ prodidimus nobis perſpicuũ eſt. Nã ſimplices orationes ſi inter uoces ſimplices mediæ ſunt ac ſyllogiſmos,tradunt autẽ Prædicamenta ſimpliciũ uocũ cõtẽplationẽ,orationẽ verò ſimplicium hic qui in manibus liber eſt, Reſolutoria ſyllogiſmorum,medius eſt is inter Prædicamenta & Reſolutoria dubio procul ſtatuendus : ut ſuccedat Prædicamentis: Reſolutoriis vero,ac cæteris omnibus facultatis,Logicæ cõmentationibus antecedat. Quod autem præſens liber ac Logica hanc tractationem vtilis,hæc vero ad totam ſit Philoſophiã,ex ſuperioribus dilucet. Ad hæc igitur tituli cauſam inſpiciẽtes dicamus quid tandem intelligens Ariſtoteles Interpretationis uocabulo hoc pacto De Interpretatione,librum inſcripſerit. Haud enim ſanè vel ipſe,perinde atq; Demetrius,qui volumen deſcribẽdæ orationis forma compoſuit,eiq; ſic De Interpretatione titulum indidit,orationis conficiendæ rationẽ,quaſi de ea diſputaturus hoc volumine ſit,interpretationis nomine cenſet vocandam. Dicendũ itaque eſt,cũ noſtra facultatum duplici genere prædita Anima ſit, tũ cognoſcendi,tũ vero etiã viuendi,quod & concupiſcendi nominamus.(cognoſcendi eas uoco quibus res ſingulas nouimus ut intellectũ,Cogitationem,Opinionem,imaginationem, ac Senſũ. Concupiſcendi verò eas quibus bona quæ vel ſunt, vel videntur expetimus,ut Voluntatem inquàm Prælectionẽ,Irã,Cupidinẽ.) ſpecies quatuor illas orationis,præter Enunciatiuã,ab animæ proprie concupiſcendi facultatibus:nõ agentis ꝑ ſe quidẽ ipſius, ſed ad alium ſe conuertentis qui conducere ad id videtur poſſe quod illa cupit aſſequendum:atque vel ſermonem ab ipſo exigentis, vt in Interrogatiua quam vocant oratione,vel rem. Quod ſi res ſit, aut ipſum illum indipiſci ad quem ſermo eſt exoptantis:vt in Vocatiua,aut aliquã eius operã.eamq; uel à præſtantiore.vt in Optatione.vel inferiore,ut in ea quã proprie nominant Iuſſionem. Solam vero Enũciatiuam à cognoſcendi facultatibus emanare: enũciariq; ab hac inolitam nobis rerum cognitionem veram,vel uero ſimilẽ,atque eo fieri vt ſola hæc etiam capax veritatis ſit, ac falſitatis,reliquarum nulla.proinde Ariſtotelem ſpeciem hanc orationis enunciatiuam Interpretationis appellatione nominare, quaſi quid ſentiat Animus interpretantẽ, operæpreciũ eſſe ducere. Quandoquidẽ igitur,ut ipſe huiuſce libri docebit exordio. sũt & aliæ præter Enunciatiuam orationes(nam deprecatio quoque

oratio eſt,inquit: Enunciatiua autem præſentis eſt contemplatio nis) idcirco de interpretatione librum inſcripſit: perinde quaſi hoc modo,an De Enũciatiua inſcribas oratione, nihil intei ſit. An vero ſit legitimus opus Philoſophi,nemo in Ariſtotelis lectione verſatus,ſi tum orationis probabilitatem artificioſumq; & ſeuerũ ac familiare philoſopho præceptorum genus quæ in eo traduntꝰ tũ cũ aliis eius libris conſenſum reſpiciat,dubitandũ exiſtimabit præter Andronicum Rhodium,qui cum ab Ariſtotele vndecimus fuerit,ipſum autẽ inter huiuſce libri initia conceptus mentis Ani mi affectus vocantem audiuiſſet, addentemq; eſſe de iis in libris de Anima diſputatum,quoniam vbi nam locorum in tractatu de Anima conceptus mentis Philoſophus animæ affectus nominaſſet nequaquam uidebat,neceſſe eſſe duorum operũ,huius illiusq; De Anima,falſo inſcriptum alterum Ariſtoteli dicere arbitratus eſt,magisq; hoc quam illud reiici oportere. Cæterum ſciendũ eſt loca in commentatione De Anima nobis haberi complura in qui bus imaginationem pasſiui intellectus nomine appellet Philoſo phus: Intellectus quidẽ,velut intra ſeipsã cognobilẽ rẽ obtinentis: eoq; differẽtis à ſenſu,qđ quæ foris poſita ſenſus cognoſcit,illorũ, ut circa ipſa agat,prorſus egens præſentia,horũ ſimulacra ac for mulas imitata ꝑ ſenſus Imaginatio,ipſa in ſe habeat,atque exter narũ rerũ opẽ nequaquã poſtulans posſit incumbere. Quo etiam fit,vt ſenſibus feriantibus imaginatione ꝑ ſomnũ agamus. Pasſiui autẽ propterea, quod cum partitione quadam hac ſeparatione quodlibet norit: perinde quaſi eſſentiã actionẽq; à corpore ſeparabilẽ nequaquã obtineat: ac principiũ quoddã ſit ſenſuũ. Ariſtoteles ergo cũ nihil animo noſtro intelligi earum quæ hic rerum ſunt ſine pasſiuo hoc intellectu prodat in libris de Anima,nimirum cũ inquit. Non meminimus uero,quoniam eſt hæc quidem in patibi lis,corruptibilis vero pasſiuus intellectus,cit ra quem nihil intel ligit;& deinde: intellectiua itaque formas intelligit in phantaſma tibus & præterea: At cõceptus mẽtis primi quid intererit quo mi nus ſint phantaſmata ? An neque alii phantaſmata ſunt, verum nõ ſine phantaſmatis,plane & in illis præ ſe fert cõceptus mẽtis Animi affectus nominare. Porrò extendere affectus uocabulum ad Animæ quoquè functiones omnes communius videtur. Itaque eſſe,in libris, inquit illis, dubitationem, vtrum affectus Animæ omnes ſint & habentis communes,an quiſquam ſit uel ipſius Ani

mæ ꝓprius qua ſoluẽda difficultate ſubiungit: Ex plurimis autem abſque corpore neque pati, neque facere ullum uidetur, ut iraſci: audere, concupiſcere, demũ ſentire. At Intelligere, propriũ uidetur maxime eſſe. Quod ſi quædam hoc quoque ſit imaginatio, vel non ſine imaginatione, ne hoc quidem fieri poteſt ut ſit ſine corpore. Et ante hæc in eiuſdẽ ẽt tractatus exordio. Cõtemplari uero inquit ac cognoſcere eius naturam atque ſubſtantiã requirimus. denique circa eã accidunt: quorũ alii ꝓprii eſſe Animæ affectus, alii uel ipſis ineſſe Animantibus illius cauſa uidentur cõmunes. Ex quibus ipſe deprehenditur Animæ quoq; Rationalis noſtræ intellectionẽ: neq;, vel ſi abſq; imaginatione fieret, tamen quin ipsã affectum nominet deuitare: non ſupradicto uidelicet ſenſu, ſed eo quod in ipſa, uis ad eam deducens, actioni cuiusq; tempore antecedat. quod perinde eſt ac ſi perfecto imperfectum præire dixeris quo ſcilicet ab eius intellectus actione differat qui ꝑ ſe abſolutus uocatur: comitẽq; actionẽ habet ſubſtãtiæ. Enimuero intellectum hũc noſtrũ uelut impatibilẽ, impmiſtũq; dicit, atque ab omni corpore ſeparabilẽ, quibus ipsũ rebus ab eo diſcernit qui Paſſiuus ꝓprie uocat: quiq; ab imaginatione, ut dicebamus, neutiquã differt Ea de re cur nos nõ meminerimus causã quoque exquirens, partẽ Animæ illã qua eſſe ipſo fruimur expertẽ affectuũ eſſe inquit, paſſiuũ uero intellectũ poſſe corrũpi, intelligentiãq; huic noſtrã qui corruptibilis eſt cõiugatã, obliuionis cauſam habere. quapropter non iure Andronicus falſo librũ ferri acceptũ Philoſopho ſuſpicatus eſt. Reliquum nobis ſit eorum quæ ab initio propoſuimus ve libri huiuſce diuiſionem in capita tradamus. Quare cũ in quatuor ſegmẽta ꝑſpicue diuidatur, primum de principiis eſt Enunciatiuę orationis. Ea principia Enunciatiuæ orationis uoco, quæ ad eius præceptionem faciunt quo modo Geometriæ principia dixeris Finitiones: Poſtulata: & quos Mentis cõmunes conceptus nominãt: quas Delineamentorũ, ſeu Græce Diagrámatũ elemẽta appellandas cenſuit in prædicamẽtis Ariſtoteles. Quandoquidẽ igitur inter docendum De ꝓpoſitionibus quiddam nomẽ: quiddã itẽ Verbum Affirmationem, Negationem, Enunciationem, ac Contradictionem uocabit, merito quid ſingula ſibi hæc velint nomia prius nos edocet quàm de propoſitionibus quidquàm loquatur. Ac conſentaneum ſanè erat ubi ea prius introductitiis cognita reddidiſſet, ad præcipienda ea quæ propoſuit tranſire. Hoc ergo

libri caput primū eſt, quod de principiis, quæ diximus. Enūciatiuę differit orationis. Quæ tria deinceps ſequuntur, ꝓpoſitionis poſtea nobis ipſas tradunt. Verum quoniam Propoſitiones ex vocibus ſolis aliæ ſimplicibus duabus efficiuntur contextis, una ſubiecta, prædicata altera, ceu cū dico Socrates ambulat (hic enim ſubiectus terminus dicitū Socrate, ambulat Prædicatus: q̄m in prędicatiua omni oratione aliud eſt id de quo ſermo habetur: aliud q̄d de illo dicitū. Ac uocatū ſubiectū id quidē de quo fit ſermo: quale hoc in exēplo eſt Socrates: quaſi de ſe prædicationes accipiat q̄d autē de eo fertur, quale eſt hoc loco uerbū ambulat. Prædicatū: ut q̄d de illo prædicetur celebraturq́;.) Quandoquidē igitur aliæ, ut dicebamus, ex ſubiecto ſolo & prædicato Propoſitiones cōplētur, aliæ apprædicatū quoque tertium obtinēt, ut cū Socrates inquam iuſtus eſt, ſubiectū eſt Socrates, prædicatū, iuſtus, apprædicatū autē ipſum eſt uerbū: aliæ præterea & adiunctū habēt Modum qui quonam pacto in ſubiecto inſit, prædicatū indicat: ut Neceſſarium Impoſſibile (ſic enim tò adynaton, quēadmodum & tò dynaton poſſibile interpretari toto hoc opere liceat) Contingens, Bene, Sapienter, Iuſte: ut cū Socratem dico muſicum eſſe cōtingit: vel ediſſerit ſapienter Socrates. plures vero his terminos qui inuicem complicentur ad propoſitionem unam conflandam, ne complecti quidem animo ualeas, caput libri ſecundum Propoſitiones tradit nobis ſimpliciſſimas. Eritq́; de propoſitione, ſiue Enunciatione quæ ex ſubiecto a prædicato conſtituitur. Tertium compoſitiores his: facta apprædicati adiectione, atque de propoſitione, uel Enunciatione ex ſubiecto, prædicato, ac tertio apprædicato erit compacta. Quartum propoſitiones eas docet quæ cū modo ꝓferuntur. Itaque cum ſpecies omnes hoc pacto Perſecutus Ariſtoteles fuerit propoſitionem, ac fidenter non plures iis contradictiones eſſe pronunciauerit, finem breui tractatui imponit. Ad calcem autem libri quædā præter hæc exulcerabitur quæſtio à præſenti ipſa quoq; contemplatione haud quaquā aliena. Quare his præmiſſis de cætero tēpus eſt nobis ad Dictionis explanationem deſcendamus. quæ contorta cum ſit, & plena argumētis, vberibusq́: referta ſententiis, atq; ex breui permutatione totum quandoq; ſenſum euariet, id q̄d in multis iā accidit exemplaribus, vniuerſam ſuis locis apponere operæprecium eſſe duximus, quo queat dignoſci quæ nā emendatior eſſe dictio uideatur.

ARISTOTELIS LIBRI DE INTERPRETATIONE SECTIO PRIMA.

DE PRINCIPIIS ENVNCIATIVÆ ORATIONIS.

I

PRIMVM *quid Nomen, & quid Verbum ſit, ponendum eſt.* Deinde *quid* Negatio, & *Affirmatio, & Enunciatio, atque Oratio.*

PROPOSITVM, uti diximus, Ariſtoteli eſt præceptionem tradere Enunciatiuæ nobis orationis, Verum quoniam omnis ex nominibus & Verbis oritur Enunciatio, uelut cum inquam Socrates ambulat prius uero ſimpliciora iis vbiq; ſunt quæ ex ipſis conſtant cognoſcenda, decens ob id maxime operis principium ſtatuit Nominis ac Verbi eſſentiæ contemplationem. Nam uerbum PONENDVM pro definiendum acceptum nunc eſt. quod cum de aliis quoque ſignificatis prodatur, hic id quod monemus, Definitionē notat. Enim uero uerbum Ponere pluribus modis appellari conſpicuum eſt, Suppoſitiones enim ſeu conceſsiones ſæpenumero Poſitiones nominamus: ut quando Poſitum ſit dicimus vel concedamus Theatrum tantum capere multitudinis: ſit ſanè decem cubitorum magnitudine: liceat vel Regem eſſe, quid tum faciet? Poſitionum item vocabulo nuncupamus opiniones nobilis cuiuſpiam in Philoſophia Viri ab aliorum ſententiis alienas: vt moueri omnia quieteq; ea quæ ſunt, haudquaquam impertiri: vt Heraclitus affirmabat. vel Id quod eſt eſſe vnum: vt placebat Parmenidi. Poſitiones etiam intelligimus conſenſus Propoſitiones ve:

quemadmodum ſanè & id quod communi lingua apud Græcos Al lelogia,hoc eſt Condictum vocatur,vnde & Reponere dicimus, confesſionem uel pactionem retractare. Sed & Aduerbia quæ po ſitiua Græcis perhibentur, Poſitiones nonnulli appellant:ut ga meteon,peſteuteon, ideſt ducenda Vxor eſt,fides habenda. Poſitione præterea & ipſas appellamus Definitiones.quaſi ante ſubiectas Demonſtrationibus.Si enim perficiuntur ex iis Demonſtrationes quæ ſubſtantiæ nomine rebus inſunt,ſignificant autem Definitiones,eorum quæ ſunt uniuſcuiuſq; ſubſtantiam,merito an tecedere Definitiones ac ſubiici Demonſtrationibus debent. Quin eo communius adhuc Demonſtrationum principia abſolu te omnia quę medio carent,atque ex aduerſo ab Effatis diuidun tur,Poſitiones Ariſtoteles putat uocãdas cuiuſmodi ſunt Definitiones uti commemorauimus,& Poſtulata, dicta gręce Aetemata, & ſuppoſitiones:quæ cum iam exigant Demõſtrationẽ,ſunt absq́ illa deſumptæ:prout explicatum plane eſt in primo Demonſtratiuarum commentationum .Tot quidem,uel pluribus,etiam modis dicitur ponere,ſed pro definire in præſentia id uſurpat Ariſtoteles:vt verbis illis QVID NOMEN,ET QVID VERBVM SIT ſubiungẽdis declarat:hoc eſt pro eo quod nobis Definitionem apertisſime indicat.Cæterum quęſiuerit quiſpiam, cur cum in vniuerſo Prædicamentorum volumine de ſimplicibus egerit Vocibus,hic rurſus de Nominibus dicere Verbiq; inſtitu at,quorum utrunque ſimplicem Vocem eſſe conſtant. Ad quod di cendum ſanè eſt, Vocem ſimplicem,Nomen,Verbum ,Dictionem, Terminum eſſe quidem ſubiecto inter ſe eadem ſolo autẽ reſpectu differre:uelut Semen a Fructus:& Aſcenſus Deſcenſusq́;.Nã ubi ſimplices Voces ut rerum,quibus inditæ ſunt,ſignificatius cõ tẽplamur,ipſum hoc ſolum ſimplices eas Voces appellamuas: ne quaquam hoc caſu diſtinguentes à Verbis.Nomina.Quando vero quadam ipſis duplicitate conſpecta,nonnullas earum Articulis conſtructas inuenimus,alias minime. vel aliquas quæ tẽpus quod dam adſignificent,alias ſecus,à ſe mutuo illas diſtinguimus.Ac iun ctas quidem Articulis,nec tempus adſignificantes quodpiam, No mina vocanda eſſe arbitramur.Verba autem,eas quæ connecti nõ poſſunt Articulis,ac ſecundum tempus quoddam dicuntur.At rur ſus cum Vocum huiuſmodi utranq; non ipſam per ſe ſumimus ſed quaſi Affirmationis partem vel Negationis,tunc Dictionẽ,ipſam

pacto docebit nos dilucide ſuo loco Ariſtoteles, nuncupandã exiſtimamus. Cum vero ut in ſyllogiſmo conſideramus aſſumendas, Terminorum in illis nomen ſtatuimus: vt in Reſolutoriorũ procemiis explicabitur. Sic porrò & Plato in nono de Legibus ſimplices Voces Terminos nominauit. Itaque eos inquit ad miſceri inuicem Terminos, quorum expers medii eſt oppoſitio: ut calidum & non calidum. Interlimitium autẽ obtinere eos quorum eſt aliquod medium: ut calidum ac frigidum uel libens inuitumq́: de quibus eo loco diſputatur, utique cũ vitium inoleſcẽs Animo medium habeant, quod nec pure voluntariũ eſt, nec plane voluntati refragatur. Quãdoquidem igitur tametſi idem ſubiecto ſit Nomẽ, vel Verũ ſimplicem dicere, tamen eo quem prodidimus reſpectu hęc mutuo differunt: prędicamẽtorum autem liber de ſimplicibus nos Vocibus duntaxat docuit, nihilq; inter Nomina ac Verba: ſcrutãda differentia laborauit: cuius uſus frequens eſt ad Enunciatiuæ orationis meditationem: ſiquidem huius opera Subiectos in Enunciationibus terminos à Prædicatis dirimimus, ob id nunc ſpeculationẽ de Nominibus & Verbis tractãdã proponit, ceu præſenti cõmentationi cõiunctiſſimã. Sed quã obrẽ dixerit aliquis cũ multæ ſint quæ à Grãmaticis partes Orationis vocãtur, has nunc ſolas edocemur, Nomen & Verbum? Quoniam ſolæ hæ (reſpondebimus) ſemotis aliis omnibus facere Enunciatiuã poſſunt orationem: vti cum dicimus, homo valet. Ergo de ſolis hiſce Ariſtoteles conſiderat hoc loco: quæ in Enuntiatiua omni oratione ex neceſſitate aſſumuntur, atq; ad ſimplicem cõſtituendam Enunciationem ſufficiunt. Illud autem animaduerſione dignum eſt, ex octo partibus illis uulgo notis Orationis, alias naturarum eſſe quarũdam, ſimpliciter ve perſonarũ ſignificatiuas: vel actionũ, uel paſſionum: aut cuiuſdã harum cõplexionis: ut Nomen, Pronomẽ, Verbum, Participium: quæ ſolæ etiam ad efficiendam ſatis eſſe Enunciatiuam orationem poſſunt: ceu cum dicimus Socrates ambulat: vel Ego ambulo: vel Currens ambulat: Socrates currens eſt, quorũ alterum vt Subiectum capitur, alterum in Prædicatum. alias uero non hæc, ſed quandam prędicati ad Subiectum cohærentiam indicare: quod genus plurima ſunt Aduerbia. Nam uel quo ipſit modo deſignãt Prędicatum Subiecto, uel quando: uel vbi: uel quoties, ſiue certo, ſiue incerto numero: vel quo ad aliud ordine: ut hic poſt hunc currit: aut ab hoc ſeorſum habitat: vel cui ſimiliter

vel quo magis, minus ue: vel etiam ineſſe cum intenſione: vel quo nos ipſum pacto ineſſe aut non ineſſe, ſiue ut coniicientes: ſiue ut affirmantes opinemus: aut etiam, quonam modo affecti ad rem ſimus de qua enunciamus, vel vt dolentes vel ut admirantes: vel vt Enunciationem quoque præſtantioris teſtimonio confirmãtes: uel noſtra intereſſe oſtẽdẽtes prædicatũ eligere, ut in poſitiuis vocatis Aduerbiis: vel clamore celebrantes Animi habitum ſupremo ipſo Bono inſignitum: quemadmodum in diuini furoris Aduerbiis, quæ bene ſe habere Numine afflatos indicant: vel etiam dictam ab aliis Enunciationem per conſenſum amplectentes: vel per negationem, ſiue inficiationem reiicentes. Significare autem quomodo inſit indicatiua in quam medietatis ſeu qualitatis Aduerbia ut bene diſſerit Socrates: Melanthius Vlyſſem calcibus ; quod Grçci lax, aduerbialiter dicunt, percusſit. Apes racematim uolant. & quæ ſimul omnibus de quibus ſermo eſt, uel non ſimul ineſſe Prædicatum declarant: ut una graſſati ſunt hoſtes, vel hinc inde. nam & hæc qualitates quædam ſunt: quandoquidem ſub Quale concretio ac diſcretio referuntur. De cæteris eorum quæ enumerauimus nihil præterea opus eſt addere: cum iis inpropatulo ſint qui uel parum intelligere quid ſingula indicent poſſunt: Hæc itaque, id quod dicebamus, cũ cohærentiam quandam prædicati ad ſubiectũ declarent, cõferre aliquid ad faciendas huiuſmodi Enunciationes uidẽtur. Reliqua ſignificant quidẽ Aduerbia, non tamen utilia ſunt ad Enunciationem: ſed ad ſpecies quaſdam alias Orationis: ut optandi ſignificatiua ad Optatiuam orationem dehortandi uel adhortandi ad Imperatiuam ad Interrogatiuam uero ; interrogandi. Quæ autem partes præter has Orationis dicuntur, ipſæ per ſe uel omnimo ſignificatione vacant: ut articulus apud Græcos, Propoſitio, Coniunctioq́; , Ergo quæ naturarum ac, perſonarum, vel actionum, vel pasſionum ſignificatiuæ ſunt, Ariſtoteles eas omnes in Nomina ac Verba partitur: Verbaq́; illa appellat, quæ ſecundũ tẽpus dicũtur prædicatur ue in Propoſitionibus Nomina, quæ ſine tẽporis proferuntur ſignificatu, vel vſum cõplẽt Subiectorũ. Quæ aũt in neutra ex his loca cõferunt, quãuis alioquin adiaceãt Propoſitionibus, ineſſe uel nõ ineſſe, aut aliquãdo, aut quoquã modo, vel quoties inſit in ſubiecto Prædicatũ, aliũ ue quẽpiã eorũ inter ſe reſpectũ ſignificãtes, ne proprie quidẽ eas autumat partes Orationis nominandas,

Quem enim admodum aſſeres Nauis partes proprie ſunt claui autem, ſtupa, & pix eas connectendi at totius vniendi cauſa adhibentur, eodem pacto & Orationi, coniunctiones, Articuli, Præpoſitiones, ipſaq; Aduerbia vſum quorundam explent clauorum partes autem haud ſanè iure dicerentur: quæ compoſita ipſa per ſe plura conficere nequeunt Orationem. Non ſunt itaque hæc Orationis partes: ſed partes ſunt Locutiones: cuius pars eſt ipſa quoq; Oratio: ut in Libro de poetica, proditum eſt. utileſq; ſunt ad quandam partium inter ſe Orationis compoſitionemq; cōſtructionemq; ut uinculum quoque ad aſcititiam deligatorū unionem. & colla eorum quæ illius opera cohæreſcunt. Sed neq; colligatorum uel glutinatorum partes illæ, neq; Coniunctiones, vel Articuli, vel Præpoſitiones, uel Aduerbia partes ſunt Orationis. Enim vero a Locutione eo differt Oratio, ꝙ ab ſoluta congeries Oratio ſit vocum præſertim earum quæ res ſignificant: illa abſolute omnium quę in diſſerendi facultatem aſſumūtur. Habes & à Platone Orationis cum Locutione differentiam in Tertio de Republica traditam ubi Hactenus, inquit de Oratione, De Locutione vero poſthac conſiderandum ac quæ nobis loquendum ſit & quo pacto loquendum, erit omnino perpēſum. Ex quibus plane ſe oſtendit Orationis nomine ſententiam: Locutionis vero pronuntiacionem appellare: ſeu per maxime neceſſarias partes fiat, Nomen & Verbum, ſecundum quam Oratio illa quæ prolatione continetur, ac proprie dicitur, ſpectatur: ſeu partes quoq; accipiat alias dictæ communis Orationis: quod perinde eſt ac ſi interpretationis dicas quæ iam ad venuſtatem ac certam compoſitionem reſpiciat. Placet igitur Aphrodiſico Interpreti Aduerbia quoq; in Nominibus cenſeri: quomodo & Pronomina. & quam Grammatici Appellationem uocant. Sed nulla videtur hoc præditum eſſe ratione: quoniam alia ex Aduerbiis Nomina eſſe nequaquam putarentur, quod genus Abuerbia ſunt affirmandi, uel negandi, uel prohibendi, uel quæ iuſiurandis præponuntur ut per aliaq; plurima. aliqua uero ex eo quod a Nominibus deducta ſint quibuſdam, uim ei cū Nominibus eandem obtinere viſa fuerint ut bene & perſpicue, à bono perſpicuoq; uelut & iuſte à Iuſtitia. Quod ſi hoc ita ſe habeat, legendum, nauigandum. quæ apud Græcos aduerbia ſunt, uerba, non nomina appellabimus, qua ſi facta ex eo quod eſt legere, uel nauigare oportere. Sed non

eſt rationi cõſentaneum uel verba hæc, vel priora illa nomina di cere, quoniam nec ſubiici in Propoſitionibus, nec prædicari horum aliquod poteſt: quorum alterum Nomini Verboq; vſu venire eſt neceſſe. Nam nomen quidem Perſpicuus in oratione quæ locus hic de interpretatione perſpicuus eſt, inquit, prædicatum in ueniens: perſpicue non item. At vero nec compoſitum aliquod fieri Prædicatum: ex ipſo & eo de quo aduerbium perſpicue dicitur affirmabimus, quale eſt perſpicue enarratur: quemadmodum in hoc mortalis homo: & adulterinus Denarius. Sic enim talium Affirmationum fieri Negationes eodem modo oportebat quo illorũ quæ ſimplex aliquod Prædicatũ habet, vt in compoſitis reuera Prędicatis cõtingit. Nã ut huius Mortuus, hõ eſt, affirmatiõis negatio eſt Mortuus, hõ nõ eſt, huiusq; Mortuus defunctus vita ẽ hæc, Mortuus, uita defunctus nõ eſt ſic illius etiã Mortuus, uita defunctus Homo eſt, hęc mortuus vita defunctus hõ non erit Negatio. At ĩ Propoſitiõibus cũ Modo, diuerſius fieri Negatiões nec vt in iis quæ Modo carent neceſſe eſt. Huius nanque affirmationes. Socrates ambulat. Negatio eſt Socrates non ambulat. At huius Socratem ambulare posſibile eſt non hęc Socratem non ambulare eſt posſibile: ſed hæc Socratem ambulare non posſibile eſt: prout planisſime nos Ariſtoteles poſtremo huiuſce operis docebit ſegmento. Quapropter Enunciatiuam ubiq; inquit Orationem ex Nomine componi & Verbo, in eaq; diſſoluit: perinde quaſi ſolas has ꝓprie partes putet Orationis vocãdas ipſo Eſſe: uel non eſſe alias de quibuſdam absq; medio prędicandis: cũ partes tunc fiant. Propoſitionum: vt in his Socrates eſt: Socrates non eſt: neque à ſubiectis diuaricent. alias in Propoſitionibus quæ uel tertium Ap prædicatum, vel Modum adiunctum habent aſſumendis: quæ, ut in Reſolutoriorũ procemiis edocebimur, Propoſitionis addi partibus dicantur: vel ab iiſdem diuidi: aut huiuſmodi quidquàm ſuſtinere. Quo circa pars Enunciationis aut Nomẽ ſit prorſus oportet, aut Verbum pars omnimo eſt Propoſitionis, nimirum cum de ſubiecto nõ eſt ſeſe prædicatur. quaſi actionem debeat, uel paſſionem, vel ſimpliciter eſſentiam, priuationem ve ſubiecti indicare: ſed prædicati gratia capitur cum ſubiecto concinandi. Quod autem recte hæc nobis prodantur, vel ex ipsa partium Orationis aliarum appellatione conſtat quæ præter Nomen & Verbum dicuntur. Pronomen enim ceu Nomen non naturarũ aliquarum, ſed

perſonarum ſimpliciter,ita nuncupant.& Participium,quaſi partẽ amborũ capiat,Nominis inquam & verbi quãquã magis,cũ ſignificatiuũ quorũdã tẽporũ ſit,ad Verborũ proprietatẽ declinet. Articulum autẽ,velut appenſum Nominibus, relationẽq; habens ad illa. De Propoſitiõe,vel Aduerbio, vel Coniunctione quid etiam opus eſt dicamus?ex quibus Præpoſitionem ſic nominant, quaſi Nominibus Verbiſq; præponatur. Aduerbium,ceu tali modo cõplicetur Verbis. Coniunctionem quaſi ſeiunctas Orationes colligantẽ. Cæterũ cõcedere Ariſtotelẽ videri quibuſdã locis cõperies partes quoque Orationis communis omnes appellari.eaq; de re partes orationis quaſdam eſſe ſignificatiuas poſt affirmabit:perinde quaſi non nullæ quoque ſignificatu careant, niſi aliqua nobis verborum illorum accomodatior expoſitio videretur, nihil ſanè habens quod iis quæ modo prodidimus repugnet. DEINDE QVID NEGATIO, ET AFFIRMATIO, ET ENVNCIATIO, ATQVE ORATIO. Tres quidẽ eſſe qui proprie.dicantur Diuiſionum modi,Generis in ſpecies totius in partes, Vocis æquiuocę in ſignificata diuerſa, diuidiq; Enũciationẽ in affirmationem Negationemq; conſpicuum eſt. Dicimus enim partem alteram Enunciationis affirmatiuam eſſe,alteram negatiuam. Quæſitum vero eſt ab Ariſtotelis Explanatoribus quonam pacto in Affirmationem Negationemq; Enunciatio dirimatur. Atq; alii,velut aphrodiſienſis Alexander ut æquiuoca uox in diuerſa ſignificata ipſam diſiungi,alii ceu genus in ſpecies: vt Porphyrius,Philoſophus,dicere maluerunt. nemo enim diſtrahi tanquam totum ipſam in partes fateri auſus,eſt quoniã nequeat totum diduci in ſimiles partes videtur? ſiquidẽ Affirmationis ad Negationẽ haud leue diſcrimen eſt.neque in diſsimilares: quando nequaquã pars utraque totius nomine vocaretur. Quo igitur modo ſeſe verum habeat,præſtetq; Porphyrii Philoſophi ſentẽtia,ꝑceſſu commentationis noſtræ ſuo loco demonſtrabimus:nimirum vbi proditas ab Ariſtotele finitiones illarũ exponemus. Nunc primum illud monendũ eſt,.verbum PONENDVM hoc eſt definiendum communiter in iis capi oportere, Deinde ponendũ quid ſit Negatio & affirmatio,& Enunciatio, atque Oratio. Ad hæc,dici quatuor enumerata poſt Nomẽ & Verbum definire opus eſſe.quoniam propoſitum eſt, vt docuimus, Prædicatiuam ſpeciẽ tradere Enunciatiuæ orationis. Hæc autem aut Affirmatiua eſt

omnino ,aut Negatiua.Ergo de Affirmatione & Negatione dô ctum opotuit:quare de communi.quoque earũ genere, Enunciatione.Verũ quoniam & Enunciatio inter ſpecies Orationis quædãuna eſt, eratq; in finitione Enunciationis Oratio capiẽda,propterea qđ & genera omnia finitiones cõplent ſuarũ ſpecierũ,notiora autem eſſe conuenit quæ ad docendum de quauis re aſſumuntur,eo quod per illa declaratur,ob id neceſſaria eſſe & Orationis contemplatio uiſa eſt:quaſi anteire Enunciationi debeat. Si quis vero in quæſtione adduceret , cur non genus quoq; Orationis Vox eadem de cauſa cõmemorari meruerit,perinde quaſi debeat uel ipſa,finitione explicari.Dicendum naturalis diſputationis eſſe de Voce diſſerere:quoniam Vox ſolius eſt opus Naturæ: quo modo videre:& audire.uocales enim natura ſumus.At oratio & Enunciatio,atq; ſpecies huius Affirmatio Negatioq; uoces quædã certe ſunt:ſed ꝙ ſpeciẽ naſciſcantur & tali vel tali ratione,proferantur,à noſtra notione accepere,quapropter quædã ipſis quoq; priuatim tributa eſt à Naturalibus diuerſa tractatio,quam Logicen hec eſt Rationalem nuncuparunt.Ergo nec ſimpliciter genus Vox eſt,ut quidam putãt,Orationis,Non enim fieri poteſt,ut cum natura ſit Genus ,non ſit & ſpecies natura, ſed ſi modo ſit,inſitæ Vocis orationi, ſimpliciter Vocem genus eſſe dicendum eſt. Ad ipſam Orationem uero materiæ loco Vocem capi dicemus id quod uel ipſe in quinto de Animalium generatione Ariſtoteles,vbi penes uocem differentias:Animalium contemplatur pronũciat.ſed genus eius non eſt, ut planius ex ſequentibus conſtabit. Quod ſi quis quodnam igitur ſit genus Orationis requirat, huic quanti diuiſio in Prędicamentis tradita ad memoriam reuocanda eſt.Cæterum attendendum in enumeratis quatuor illis Ariſtotelẽ ſumpto à deterioribus principio perfectiora atq; à magis particularibus ad uniuerſaliora euadere . Perfectior enim res Affirmatio eſt Negatione ,ut pote eſſentiam ſignificans : Negatione eſſentię priuationem indicante. Affirmatione Enunciatione:ut quę eius genus eſt,uti diximus. Oratio autem Enunciatione: quoniam una eſt Enunciatiuæ inter ſpecies quinq; Orationis.Eſtq; ordo ad nos prædictæ enumerationis quibus tranſire à deterioribus ad præſtantiora, magisq; particularibus ad magis uniuerſalia eſt natura inſitum.propterea quod noſtra ab imperfecto ad perfectum promoueatur cognitio. Vbi tamẽ de iis de-

cebit ,pro rerum naturali ordine, velut contrario ibit itinere: Genera Speciebus anteponens. perfectioraq; imperfectioribus. Quamobrem ſupradicto ea quoq; modo enumerauit: nimirũ cũ enumerationis finem principium ſtatuere vellet præceptionis.

II.

Sunt ergo quæ uoce continentur, inſitorum animo affectuũ notæ. & quæ ſcribuntur, eorum quæ in uoce conſiſtunt. Ac quo modo nec eædem omnibus literæ, ita nec uoces eædem ſunt. Quorum tamen hæc ſigna ſunt primum, iidem omnibus Animi ſunt affectus. ac quarum ſimulacra ſunt hæc, res iam ſunt eædem. Dictum itaque de his eſt in libris de Anima. nam hæc alterius ſunt tractationis.

Conſequens ſanè erat, ut eſt pollicitus, nominis ac uerbi finitiones poſthac promere. Verum quoniam non eſt omnis dictio Nomen vel Verbum. (nam quæ ſignificatione vacat, ut Blytiri, Sciudapſusq;, horum neutrum eſt, eoq; differunt à Vocibus ſignificatu carentibus Nomina & Verba, quod ſignificatiua quarundam ſunt rerum) docet per hęc prius nos Ariſtoteles quænam in primis ac proximè ab ipſis vocibus indicenter. mentisq; eos eſſe conceptus monet. horum vero interuentu res deſignari. Neque medium aliud præterea quidquam inter conceptum ac rem indagare opportere quod Stoici ſupponentes, Dictile, græce Lecton, appellandum putabant Cum hæc itaque per ea quæ nunc dicuntur tradentur, tum vel maxime quibus in entibus quocunque fuerint modo veritatem ac falſitatē ſcrutari conueniat. De quibus in præſentia nobis perpenſio eſt utrum in rebus ac mentis conceptionibus, an vocibus, an in quibusdam harum duabus, an etiam omnibus. quod ſi in vocibus, qualibus iis verſetur, vtrum in Nominibus Verbisq;, an cōpoſitis ex hiſce Orationibus. Ac ſane prefiniētur Nomina & Verba Voces ſimplices eſſe, quæ nec uerum nec falſum ſignificant in procœmiis quoque dictum eſt. Prædicamentorum circa Enunciatiuam autem Orationem quæ ex illorum cō plexu efficitur, uerum & falſum ſpectari, Ante uoces quoque ipſas hæc circa conceptus conſiderari ut qui cauſæ uocum ſunt. ſiquidem

quidem & horum alii ſimplices habentur,qui à ſimplicibus deſi-
gnatur uocibus:nec ueritatem vllam vel falſitatem admittunt.alii
compoſiti:qui de compoſitis ſubeunt rebus:atq; uocibus decla-
rantur coniunctis,falſitatis capaces ac veritatis. quæ non ipſis ſa
nè per ſe rebus etiam neque in compoſitis animaduerterit quiſ-
piam.Conſtatq; merito de iis ante diſſerere hoc loco Ariſtotelé
quam Nominis & Verbi definitiones reddat. Enim cum de falſi-
tate ac veritate primum contemplari hoc opere propoſuerit,
principio tum quæ harum vtranq; admittere , tum quæ neutri re-
cipiendæ natura eſſent idonea nobis oportuit tradere.atq; ubi in
compoſitis vocibus alterum,in ſimplicibus cõmouerit, poſtea ſim
plices uoces ac nequaquam aut falſi capaces,aut veri,in nomen &
uerbum,compoſitas autem ex hiſce,atque omnino uerum falſum
ve pronunciantes,quod perinde eſt ac ſi ad Enunciatiuam ora-
tionem pertinẽtes dixeris,in proprias rurſum ſpecies,Affirmatio
nē,Negationēq; dirimeret. Hæc cũ ita ſint,nos explicãdis iis quę
philoſopho traduntur,quatuor hæc ba illo his uerbis aſſumi,quæ
ſi utilia ad propoſitam contemplationem dicimus, Res, & cõcep
tus Animi,Voceſq; item,ac Literas .in quibus primum ſibi locũ
res vendicant:conceptus ſecundum:tertium, uoces: poſtremum li
teræ.Nam conceptus quidem Animi,finem obtinent rerum com
prehenſionem.ac tunc ſane re ipſa conceptus ſunt, cum ipſis ve-
lut accommodati rebus fuerint.ſunt enim imagines rerum Animo
inſitæ.Enunciatiuæ autem ſunt voces conceptuum eaq; de re nõ-
bis à Natura datæ,ad animi conceptiones ſeu notiones harum opē
ra inter nos declarandas,ut & mutuo frui commercio , & ciuilia
inuicem præſtare officia poſſimus.Homo nãque ſociabile animal
eſt.Quam ob rem nec qui vocibus non iiſdem vtuntur, eiuſdem
conſortes ciuitatis ſunt:ut qui conceptus inter ſe mentis haudqua
quam norunt. Literæ autem,perennem vocum memoriam tueri fi
nem obtinẽt. Porrò ex his quatuor,duo natura eſſe Ariſtoteles
res conceptuſq; arbitratur: duo item poſitione, voces ac literas.
Quæ autem natura ſunt. ab iis quę poſitione conſtat diſcernit
vtiturq; huiuſmodi regula. Quæ apud omnes inquit ſunt, hæc
natura conſiſtunt:quæ non eadem apud omnes habentur,ea Na-
tura non ſunt, ſed poſitione.idq, non iniuria. Nam cum na-
tura una ſit vniuerſi,ſimilia videlicet ubiq; ea facit quæ cenſeri ea
dem ſpecie dicuntur. quòd ſiqua ſint apud alios atq; alios da-

-uerſa,non erũt utiq; hæc Natura opificia : cũ itaque res mẽtisq; conceptiones eædem apud omnes ſint. (eſt.n.ubi uis eadem ſpecies Hominis,Equi,Leonis,idẽq; eodẽ modo apud omnes de Homine,Lapide,rebusq; aliis ſingulis conceptus.) Voces autẽ & Literæ non omnibus eædẽ.quippe aliis Græci utũtur uocibus.Phœnices aliis:diuerſis item Aegyptii.Nanque alii lingua eſt alia Poetæ inquit carmen,rurſusq; aliis atq; aliis quilibet literis ſuas uoces deſcribunt.idcirco aſſeuerat Res Conceptusq; natura, uoces autem ac Literas poſitione,non natura eſſe conſtitutas.Ac compertum ſanè eſt circa literas magis quam voces poſitionis conditionem ſpectari.Proinde vt mentio de eis haberetur omnino meruerunt. quaſi affinitate quadam uocibus deuinctæ : non ſolum quod ad illarum conferant memoriam:ſed etiam quod poſitione ſint id vt manifeſtum obtineãt:posſintq; ſuo ipſarũ exemplo, poſitione uoces eſſe, certiores nos apertius reddere : quod notum non perinde eſt ac literas poſitu conſtare.De Vocibus igitur quęrendum cenſuerunt veteres,vtrum eæ natura dicendæ, an poſitione eſſent,Saneq; huc pertinebat uter ipſis exiſtendi modus conueniet explicare:eoq; ad definitiones uti Nominis & Verbi,atque ex iis compoſitæ Orationis:Nulla autẽ fuit apud illos de Literis controuerſia.Porro literas nobis alioquin eſſe ad propoſita contemplanda nullo vſui futuras,palàm ipſe faciet deinceps,omisſis illis,res ſolas conceptiones uocesq; interdum vt ſimplices meditãdo,quandoq; uero ut compoſitas. Ex his ergo conceptiones ſimulacra rerum nuncupat. Voces autem non conceptionum ſimulacra,ſimiliter nec literas uocum appellandas,ſed notas ſignaq; arbitratur. Enim vero differt à Nota Simulacrum, quatenus vult hoc ipſam rei naturam quod licet repræſentare : nec ipſum tranſformare nobis eſt integrum.nam quod pictum eſt in tabula ſimulacrum Socratis, niſi & caluiciem, & ſimitatem & oculorum prominentiam Socratis habeat, non eius adhuc ſimulacrum eſſe perhibebitur. Nota autem, vel ſignum (utroque enim uocabulo idem nominat Philoſophus) totum habet in noſtra facultate poſitum : quaſi ex noſtra quoque ſola cogitatione exiſtat. Poteſt verbi cauſa quando inter ſe confligendum ſit bellatoribus ſignum eſſe & tubæ ſonus,& facis iactus : quomodo inquit Euripides,

Emiſſa poſtquam fax,cruenti prælii

Signum, tubæ ſonus velut tyrrhenicæ

Signum quoque ex compoſito ſtatuere quiſpiam poteſt elationem haſtæ, & ſagittæ emisſionem, aliaq; ſexcenta. Quando quidem igitur eædem uoces aliis atque aliis deſcribi literis poſſunt, ut peculiarium quas uocāt ſcribendi figurarum inuenta declarant, aliiſq; idē cōceptus atq; aliis uocibus enunciari, ut Linguarū multitudine, eadēq; in lingua nominū transmutatione indicatur. (Namq; Ariſtotelē Platonis nomine appellare, Veteribus placuit & Theophraſti Tyrtamum.) Fieri uero non poteſt ut res una eademq; aliis conceptibus aliiſq; agnoſcatur: ſed conceptum quemlibet imaginem eſſe rei cuiuſcunque conceptus fuerit neceſſe eſt, in Animo uelut tabula depictum: ſi aliud nihil eſt intelligere, quàm rei formam ſuſcepiſſe quam intelligimus, aut ex prōptam reddidiſſe: propterea rerum ſimulacra Conceptus ipſi, Nomina autē & Verba conceptuum, & Literę nominum ac verborū notæ ſignaq; appellantur. Cæterum ex quatuor hiſce, rebus inquam conceptibus, vocibus, literiſq;, ualere iusſis literis, quaſi neceſſarium nullum ad proximam rerum explanationem præſtent uſum, vult de Rebus potisſimum Philoſophus atque Conceptibus quibus illas cognoſcimus contemplari. Diſſeritq; de Vocibus: ſine quibus diſciplina, aut præceptio confici nequaquam poteſt. Propterea itaque omisſis literis Ariſtoteles res & conceptiones atque item uoces aſſumit: eaſq; ſingulas modo conſiderari inquit ſimplices, modo cōpoſitas (Simplex res eſt verbi gratia Socrates: res compoſita Socrates currens ſubſtantia enim hic Socratis actionem currendi accepit. ſimiliter & compoſita conceptio ea quæ de currente Socrate eſt. uox quoq; compoſita qua dicimus Socrates currit: nimirum cum compoſita Conceptiones quoq; ac Voces ex ſimplicium concurſu abſoluantur.) Ergo ueritas inquit & falſitas in nullo ſpectabuntur ſimplici: ſed in ſolis conceptionibus uocibuſq; exiſtunt compoſitis. neq; enim vel in compoſitis rebus exiſtere verum aliquod posſit quale nunc quærimus, aut falſum: propterea quoniam in reſpectu quodam conceptuum uocumq; ad res uerum huiuſmodi ac falſum perficitur. Nam ubi conceptus uelut congruerint rebus, uel conſonæ uoces rerum ſubſtantiæ fuerint. uerum tunc circa illorum utrunq;: ubi ſecus ſe habuerint, falſum conſiſtere arbitramur: ut ſi Socrate ambulante, nos ipſum quoq; uel animo concipiamus.

uel dicamus ambulare uera tum conceptio, tum enunciatio eſt: ſin non ambulare opinemur dicamus ue ambulantē, falſum pronunciare eſt neceſſe. ipſe autem per ſe res neq; poterunt ueræ, neq; falſæ appellari, ꝙ ad ueritatem illam attinet quæ in cognitionibus ſpectatur. uerè enim ſolemus Socratem hominem eſſe dicere: falſo autem Socratis ſtatuam: nihil ſane aliud per hæc indicantes, quàm uere de Socratis notitia prædicari hominis rationem, de ſtatua, non item, At prædicari ſubiiciq; ad prædicationem nullo pacto rebus conuenit: conceptibus primum nulloq; medio: atq; horum nomine uocibus. quare & de horum tum ueritate, tum falſitate eadem ratio quadrabit. Verum enim uero alio modo uel in ipſis per ſe rebus, & quidem in uoluptatibus uerum eſſe falſu mq; affirmabimus. neque enim perinde entia Formæ ſunt omnes à materia ſeparabiles: (ut poſtea de iis explicabitur) cum actus ſine facultate ſint, & ex quæ materiam ad propriam exiſtentiam requirunt: & hæc informis prorſus, fæx iure appellata rerum Materia: & quæ rerū in ſpectris imagines repræſentantur: ſed partim ceu re uera partim non vera, partim etiā falſo ſunt entia. Non. n. uera ſimiliter eſt quæ & intellectuales, & libidinoſas actiones, & falſas uiſiones comitatur uoluptas. Sed hæc ad propoſitum nihil attinent huiuſce commentationis quandoquidem ſermo de ſola ea ueritate in his eſt quæ in affectionibus loquendi cōſideratur. tot ergo habuimus quæ de uniuerſo Auctoris uerborum ſenſu ſcriberemus.

Rurſus uero Philoſophi dicta ab initio perſequentes, incumbentesq; iis quæ perpenſione digna ſunt, primum neque à rebus ipsū dicimus, neque à literis inſtitutionem de his, ſed à uocibus inchoaſſe: quaſi prædicatiuas uoces Enunciatiuæ orationis inſpicere hoc ſibi tractatu propoſuent. Deinde, Sunt ergo uoces inſitorum animo affectuum hoc eſt conceptuum notæ, nequáquam dixiſſe, ſed QVAE VOCE CONTINENTVR: ut qui continuam totam de nominibns Verbiſq; præceptionem facit. Cum enim, quid nomen & quid Verbum ſit ponendum eſt ab initio protuliſſet quandoquidem tum hæc, tum ex iis conſtans Oratio tribus modis uiſitantur, vel in animo per conceptus ſimplices, orationem intrinſecus, ut uocant, conceptam, uel in eo ipſo ꝙ pronuncientur, uel quod ſcribantur, (nam & eorum quæ ſunt literis mandata, nomen eſſe illud aſſerimus: hoc verbum: orationem illā) Quoniam igitur id quod monebamus, nomina & Verba, quæ pro-

nere dixit oportere,tribus modis contemplamur,vel in eo quod Animo recondantur,uel ꝙ exprimantur uoce,uel ꝙ in literas ꝓ mantur ſic propterea quæ uoce continentur eſſe dixit Animi con ceptuum notas: quos ipſius affectus eſſe inquit,ob eam cauſam quam inter initia prodidimus.& rurſum quæ ſcribuntur notas eſ ſe eorum quæ in uoce conſiſtunt. Aut ergo quæ in uoce ſunt in- quiens,ita huiuſcæ rei gratia ſermonẽ deduxit:aut magis ut aliud uocem eſſe dicere,aliud nomen uel uerbum indicaret: notamq; eſ ſe atq; in totum poſitione,non uoci obſolute,ſed nomini uerbo- q; conuenire.quippe uocem edere nobis eſt natura inſitum:vt ui dere:atque audire.at nomina uerbaq; ex noſtra cogitatione profi ciſcuntur:uoceq; utuntur materia.Nam quo pacto Ianua lignum eſſe,& numus æs aurum ve prohibetur.ita uero appellantur,quã ſi ortum his,quæ res naturales ſunt,ferant acceptum: cum ipſi id quod ſunt ex inditis characteribus ac figuris obtineant. (quippe lingua ubi tali compoſita uel tali modo fuerint, tunc fabricatam ianuam auſellam dicimus;alioqui minime.& aurum ubi tales im- preſſuras acceperit,numus tunc fit.)eodem quoque hic modo nõ ſimpliciter uoces nomina Verbaq; ſunt,ſed cũ à locutiora imagi natione tali ratione formatę conficteq; fuerint,ſignaq; habitæ eo rum quæ in Animo uolutantur. Cernere autem quiſquam in mutis ab ortu quod dicimus natura eſſe Voces,nomina autem & Verba ex compoſito,euidenter poteſt.nam hi uoces quidem articulatas quaſdam emittere,non tamen vti nominibus aut Verbis etiam ui dentur.Hæc itaque exprimens quidam merito dixit, Quæ uoce continentur,quòd huic idem eſt,nomina & Verba quæ uoces sũt nõ ſimpliciter, ſed tali ſe modo habẽtes,talemq; formam adeptæ, quatenus ſunt & ſignificatiuæ conceptuum , poſitiõne ſunt eãq; de re inſitorum animo affectuum notæ uocari poſſunt. Sed quid tandem ſibi uult quod deinceps ſequitur,dictum non eſſe elemẽ ta,neque literas:uerum quæ ſcribuntur notas eſſe eorum quæ in uoce conſiſtunt?Itaque reſpondemus,Cum tribus modis, id quod proditum eſt,nomina Verbaq; appellentur, nempe quæ Animo concipiuntur,quæ pronunciantur, quæ ſcribuntur , ea quæ uoce eduntur notas eſſe poni illorum quæ mens complectitur: & quæ ſcribuntur,eorum quæ uoce proferimus, & quidem ita , ſiquis id ceu de nominibus & uerbis dictum accipiat. Sin abſolute in om nem dictionem extendi contemplationem velit, dicendum eſt

Literarum atque Elementorum nomine tum deſcriptam cenſeri cuiuſque elementi formulam, tum etiam pronunciationem qua unumquodq; appellamus. Ac nomen ſanè utrunq; de ambobus dici: cæterum literæ nomen characterem in primis notare qui per actionem ductumq; abſoluitur: elementi autem, quod Græci Stœcheon nominant prolationem ea de cauſa, ut inquit Dionyſius, quòd ſtœchon quendam atque ordinem habeat. Verum pronunciationem quidem haudquaquam notam eſſe: ſed partem dictum iri nominis. at figuram quoniam aliter ſub eadem pronunciatione aliterq; Animo repręſentatur, notam eſſe dici merito poſſe. Eam ob rem igitur neque elementa, neq; literas dixit: quoniam nominum utrunque horum de pronunciatione fertur, peculiarius elementi: literæ uero communis: ſed ea quæ ſcribuntur: quo planius conſtaret his uerbis elementorum figuras indicari. Tum cauſam deinceps affert cur notas tum uoces conceptuum, tum vocum literas nominauerit: ambasq; poſitione eſſe affirmauerit voces ac literas. hoc autem perinde eſt atque eaſdem apud omnes neutras eſſe. Nam AC QVO MODO inquit NEC AEEDEM OMNIBVS LITERAE, ITA NEC VOCES AEEDEM SVNT. ſimulq; ex hoc palam fecit, propter vſum vocum literas quoq; commemorandas ſenſuiſſe: vt quæ id quod poſitione eſt euidentius habeant. ac nobis declarent, vt hæ vocum, ſic voces quoq; pro intercedente ſimilitudine notas dici poſſe conceptuum. Huic verò de conceptibus addit ac Rebus: nempe horum vtrunque propterea, quod iidem apud omnes ſint, natura eſſe. ait. n. QVORVM TAMEN HAEC SIGNA SVNT PRIMVM, hæc inquiens quę voce cõtinẽtur, hoc eſt nomina & verba. Quorũ ergo hæc ſigna primũ ſunt, dicit autẽ conceptuũ. nã res quoque ab iis, non tamẽ proxime, ſed interiacentibus ſignificantur conceptibus. At conceptus non aliis etiam ſeſe interſerentibus, ſed primum ac proxime connotantur. Itaque quorum ſigna primum ſunt ea quæ in voce conſiſtunt, hoc eſt ſignificatiua, ac uelut notæ, hi ſunt conceptus: qui affectus Animi ſunt, iidemq; omnibus: atque ob id natura. Verbi igitur IIDEM quod græce ταυτὰ dicitur in dictione illa IIDEM OMNIBVS ANIMI SVNT AFFECTVS, vltima tono acuto Græcis legenda eſt. AC QVARVM inquit SIMVLACRA SVNT HAEC.

hæc autem, affectus Animi nuncupant. Quarum ergo ſimulacra ſunt affectus Animi: ſed quarum ſimulacra? an videlicet rerum: res hæ ſunt inquit quæ apud omnes eædem ſunt. Quamobrem vel hoc loco verbi AEEDEM hoc eſt ταυτὰ in oratione illa res iam ſunt eædem acuto accentu apud Græcos pronuncianda eſt vltima: non penultima circonflexo, ut Herminus: quo abſoluta Ariſtotelis præceptio eſſe uideatur: quæ Literas ac Voces, ex eo quòd non apud omnes eædem ſint, poſitione eſſe: Res quoq; & conceptus natura, quod iidem ſint omnibus approbat. Cæterum quando hæc quodam pacto articulate explicuimus, apponendum iis deinceps eſt qui ſeſe in rerum contemplationem ſubducere, atque abſtractas horum de quibus agitur cauſas contemplari volunt, cum tres ſupra naturales Subſtantias primordiales deſcriptiones gradusq; ſunt, Diuinus, intellectualis, & præter hos quoq; Animarius, res à Deo in ipſum eſſe nos deduci arbitrari: conceptus ab intellectibus progigni: perfici vero ab Animariis voces, nimirum iis qui rationalitate inſigniuntur, ſeparabilemq; ab omni corpore ſubſtantiam obtinent. Nobis enim in præſentia non de qualibet voce, ſed ea quæ res conceptuum interuentu deſignat ex pacto aliquo atq; conuentu ſermo eſt, quæq; ſignificari literis poteſt, quod perinde eſt ac ſi articulatam, & humanam, & dialectum ſeu linguam nomines. Quam bene per inſtrumenta à ſimpliciter dicta voce diſtinguentes Medici, alia quidem vocalia inſtrumenta eſſe aiunt, ceu Pulmonem, aſperamq; Arteriam, quorum ille vocis materiam ſuppeditat, hæc eius uelut effigiationi in grauitate atque acumine, ac ſimilibus conducit: alia vero ad Dialectum ideſt articulatam vocis explicationem vſum afferre, quemadmodum Linguam, Palatum Labia, Dentes, quæ cũ rationalis Animæ motioni præcipue deſeruiant, vt ab Animali prouenientẽ ſimpliciter acutam aut grauem vocem velut materiam quandam ad literas & ſyllabas, atq; omnino dialectum informant excudendas, ad quã ꝓpoſita quoq; hoc nobis tractatu Enunciatiua ſpecies orationis refertur. Inarticulatarum autem vocum quales brutorũ eſſe Animaliũ dicimus, ſiquis cauſam ſcruteť, nihil is ꝓpoſitis quidẽ rebus quærit neceſſariũ, conſtat autẽ cauſam nos illarũ ad inſitas ipſis rationis expertes Anima quarum beneficio ipſum eſſe ſortita ſunt, proxime relaturos. Nam hæ cum occurſantium rerum ſenſus, conce-

praſq; illarum uiſiones ſequantur, tum facultate hac prædita pro ſua cuiuſq; natura ad uocem edendam parant: tum ad hoc, ut motibus omnibus ad quos natura comparata ſunt, pro affectibus qui in in ipſis perpetuo inſunt, cientur. Enimuero putare has quoq; ſignificari literis, id quod iam accidit nonnullis qui Grammatici habentur, riduculum eſt. Imitantur. n. ranas Comœdi his uocibus brecececex coax coax, & porcos hac coi coi: aliaq; animalia ex uocum genere aliis atq; aliis literatis uocibus: non has tamen ipſas illorum uoces eſſe putandum eſt: alioquin & maris fremitum, & rotarum ſtridorem, aliorumq; complurium inanimatorum ſonos articulatos eſſe propterea confitebimur quod Comœdiam cermanus horum quælibet imitari audere. Quod ſi cauſa quoque in elementis aliqua contemplanda eſt quæ his proportione conueniat, ut effectricem quidem : præter Animam partiendi ui præditam quæ ſua indagatione iis ortum præbeat nullam afferemus. Nihil autem prohibet horum exemplum naturalem ipſam effectionem dicere, quæ rebus quas perficit ſingulis magnitudines ac differentias tribuit: quo modo & uoces literæ ampliore numero ſuperaure. Cæterum proditum de his eſſe inquit in libris de Anima: tum ubi dixit, At conceptus Mentis primi quid intererit quo minus ſint phantaſmata? An neq; alii phantaſmata ſunt: uerum non ſine phantaſmatis. tum in quibus imaginationem paſſiui intellectus nomine appellandam cenſuit.

III.

EST *autem quo pacto in Animo cõceptus inter dum quidem ſine uero uel falſo aſſerendo, quandoque autem cui iam horum ineſſe alterum neceſſe ſit; ita quoque in uoce. nam circa compoſitionem ac diuiſionem falſum, uerumq; uerſatur.* Itaque *Nomina ipſa & Verba ſimilia ſunt illi Conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione: ut* Homo, *uel* album? *nimirum ubi nihil addatur, nam neque falſum neque uerum adhuc conſtat.* Huius *uerò indicium eſt: etenim ſignificat quidem* Hircoceruus *aliquid: nondum tamen uerum quodpiam aut falſum: niſi eſſe aut non eſſe adiectum uel ſimpliciter, uel pro tempore fuerit.*

Per hæc ſupradictorum nobis utilitatem Philoſophus ad pro-
poſitum tradit inſtitutæ commentationis.Nam Verum Falſumq;
tum in mentis conceptibus,tum in Voce, non ſimplicibus tamen
iis,ſed compoſitis inquit ſpectari.Simulq; nos uocum ad conce-
ptus proportionem edocet:cum nomina Verbaq; ſimplicibus ſi-
milia eſſe conceptibus affirmet:ac circa horum neutra nec uerita
tem conſiderari,nec falſitatem: conferri autem conceptibus com
poſitionem diuiſionem ve admittentibus cõflatam ex nominibus
uerbisq; ſiue ut cõpoſitis,ſiue ut diuiſis orationẽ: quorũ utrique
ineſſe horũ alterũ neceſſe eſt,uel uerum uel falſum.Et quidẽ con
ceptum ſimplicẽ nullum nec veritatis capacem eſſe,nec falſitatis
ex inductione conſpicuum eſt.Nam qui ſibiipſi conceptum pro-
poſuit Socratis,is nec uerum ullum,nec falſum cogitauit : niſi illi
uel ambulare uel legere uel eſſe fuerit additum.tunc n.ſi ita res ſe
ſe fortaſſe ut exiſtimat cogitatio,habuerit, uerus erit conceptus.
Sin re aliter habente oppoſitum opinetur Animus nosq; non am
bulante u erbi gratia Socrate,ipſum cogitemus ambulare , falſum
arbitremur neceſſe eſt.Simili his modo habent ſeſe & ea uidelicet
quæ ad uocem pertinent.Nam qui ſexcenties pronunciat Socra-
tis nomen , quinque uerbum per ſe dicit ambulare neque uerum
quodpiam is,neq; falſum prodidit.At qui ambo compoſuerit,di-
catq;,Socrates ambulat aut uerum profeſſus eſt,aut falſum . Et
vero qui uerbum ambulare,à Socrate dimouet,quàm ipſe ſubla-
tionem diuiſionis nomine nuncupauit,quaſi Prædicatum à ſubie-
cto per negatiuam particulam,quæ diuiſiui cuiuſdam inſtrumenti
uſum in oratione exhibet,ſeiungentem, dicitq; Socrates non am-
bulat orationem protulit rurſus ueritatis aut falſitatis receptri-
cem Quamobrem ſic pronunciauit Ariſtoteles uerum & falſum
circa compoſitionem ac diuiſionem verſari: nominarq; Affirma-
tionem compoſitionis uocabulo: diuiſionis uero ; negationem:
ſiue in Animi ſententiis:ſiue in prolocutoriis orationibus viſan-
tur . Eſt itaque veritas prorſus & Falſitas circa compoſitionem
vel diuiſionem:non omnis tamen compoſitio vel diuiſio , utriuſ-
que harum capax eſt . Nam qui precatur, uel quauis alia præ-
ter Enunciatiuam oratione utitur nomina & uerba componit,ni-
hil ueri aſſerens , nihil falſi . Sed compoſitionem vel diuiſionem
ſubſtantiuam eſſe conuenit,hoc eſt aliud ineſſe alii uel non ineſſe
ſignificare , id quod in ſola Enunciatiua oratione conſpicitur.

Veruntamen nec cum Verbis copulatio quæ libet Nominum in Enunciatiua abſolutam orationem reddet,hoc eſt ueram aut falſam.Id colligas ex eo ꝙ caſus nominis ſi ipſi eſt cõiungantur,nullũ neque uerũ neq; falsũ declarãt. ſed uel ipſius eſt cũ nominibus quæ recto ꝓferũtur cõplexus,vel in obliquis ea quæ prædicato adiuncta ad perfectam Orationẽ moliẽdam ſufficiunt,veluti cum Socratis eſt liber dicimus.Conſtat igitur verũ & falsum circa orationẽ ſolam conſiderari Enũciatiuam,ſpecies eius Affirmationẽ Negationẽq;:de quibus ipſi tractare propoſitũ in præſentia eſt. Quapropter rem maxime attingit Aphrodiſiei enarratio : quæ ꝑtinere huc dicit traditã de rebus,conceptibus,vocibusq; contemplationem.hæc itaq; ad hũc modũ.Illũ vero attendẽdũ,nõ pronunciare Philoſophum,veritatẽ in compoſitione aut diuiſione haberi omnẽ.Nam qualis in intelligibilibus apud Platonẽ cõpoſitio erit aut diuiſio? Quin & ipſi Ariſtoteli veritas ea nuncupantur quæ in ſimplicisſimorũ re uera entiũ cõſideratur ſubſtantia , vel quæ in intellectuali eorũ ſubſtat comprehẽſione:ab omniq; oppoſitione falſi exempta eſt:de qua ipſe qnoque in Theologica commentatione,atque in tertio de Anima diſſeruit volumine:ſed eam:quę in pronũciatiuis ſubeſt motibus,circaq; Enunciatiuam ſolam oſtẽſa eſt ex locutoriis omnibus orationem poſſe ſubſiſtere.Tum hoc igitur æſtimandum eſt,tum id etiam quod cum Nomina ipſa ideſt per ſe Verbaq; ſimplicibus ſimilia eſſe Conceptibus dixerit,afferreq; horum exempla uoluerit,ſubiunxit V T H O M O, V E L A L B V M: N I M I R V M V B I N I H I L A D D A T V R : Hominemq; vt nomen,Album autem verbi loco accepit quanquam nihilominus homine nomen eſſe videatur:quaſi ſe non penes eam definitionem quæ de Verbis afferri conſueuit. album Verbis annumeraſſe putaueris, ſed penes vocem omnem quæ prædicatum terminum facit Propoſitione Verbum appellandum ſtatuere :de quibus uerbi tractatu exponendo planius diſſeremus. Siquis vero in quæſtionem aduocet quonam pacto Ariſtoteles neque ex Nominibus,neque ex Verbis vllum veritatis aut falſitatis capax eſſe prodiderit tametſi Verba omnia quæ primæ perſonæ apud Grammaticos uocantur , vel veritatem , vel falſitatem declarẽt, vt cum inquam ambulo:& quæ ſecundæ ſunt,ut ambulas & tertiæ quæcunque de certa quadam dicuntur , vt pluit,tonat,coruſcat.Reſpondendum non ipſa per ſe Verba eſſe quæ ve

ritatem aut falſitatem indicent: ſed Verborum eiuſmodi cum pſonarum nominibus de quibus prædicantur complexum. Nam et ſi actu non proferantur illa, ſubaudiuntur tamen: primæ quidem perſonæ uerbis, ego: tu ſecundæ: iis verò tertiæ, quæ de finita quadam dicuntur, ipſa illa finita & certa de qua prædicantur: ut inpluit & tonat, Iupiter nempe. Quamobrem hic quoque integra eſt ex verbo, ſubauditoq; ei nomine conflata Oratio: quæ ueritatem ſeu falſitatem admittit, ego ambulo: tu ambulas: pluit Iupiter. Proinde quæcunque tertiç verba perſonę de nulla finita prędicantur, neque verum, neque falſum indicant ullum, ut Ambulat. Nam uerbum ambulat niſi de quo dicatur conſtet, utiq; nullum neque verum neque falſum ſignificauerit. Sed hæc ſunt conſpicua. Illud verò NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR, ſignificat, ut vera vel falſa fiat Oratio, vel Verbum Nomini, vel Nomen Verbo addi oportere. Quod enim non adiectio quæuis facta nominibus verbis Enunciatiuam obeat orationem, Hircocerui appoſito nomine palam fecit, in quo quidem Hircus nomen, quanquam non totum Ceruus additur nomini: neq; ullum tamen ex eo verum aut falſum contingit, Simulq; oſtendere hoc poteſt argumento à maiore, Nomine nullo ſimplici uerum quidquam aut falſum ſignificari. Nam ſi, quæ magis inter nomina horum quodpiam admittere par eſt, nõ admittant (ſunt autem id genus compoſita, ut Hircoceruus: quæ eo ipſo quod ſint compoſita, capacibus horum dubio procul orationibus conſimilia ſunt) quomodo verum falſum ve aliquod ſignificabunt ſimplicia nomina cum ab Enunciatiuis orationibus quam compoſita longius diſtent? Nomini igitur Hircoceruus conceptum quendá in ſola Poſitum cogitatione indicanti, ſi non eſſe addatur, veram faciet orationem: ſin eſſe falſam conſtituet: cum horum neutrum ante additionem indicaret. Quid vero tandem uult illud ſibi, SIMPLICITER VEL PRO TEMPORE? Itaq; per verbum ſimpliciter indefinite inquam ſignificari. Simpliciter ita dixeris, fuit Hircoceruus: uel Hircoceruus eſt: uel erit Hircoceruus. Pro tempore uero ideſt cum additione temporis, quo uel fuit, uel erit: ut heri fuit anno ve ſuperiore Hircoceruus: vel erit cras, ſucceſſuro ve deinceps anno. Hoc ergo ſimpliciter & pro tempore dictiones declarãt. Porrò illud quoque animaduertendũ, cum Nomina ipſa & Verba ſimilia

eſſe illi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione prodiderit, nihil de Orationibus præterea quæ ex Nominibus Verbiſq; componuntur, id quod conſequens erat, ſubiunxiſſet: vt quę eſſent præditis compoſitione aut diuiſione conceptibus ſimiles. Veruntamen neq; id prorſus reliquit. ſed oſtendit, cum diceret NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR. Nam ex ſeſe hoc declarat, Quæ cũ mutua additione pronunciantur Nomina & Verba, non ſimplicibus etiam ſunt conceptibus ſimilia: ſed iis quæ cũ ſimplicium compoſitione, vel diuiſione vel fiũt. Quandoquidem igitur de his plene à nobis eſt explicatum, deinceps ad Nominis Verbiq; ac cæterorum contemplationẽ, de quibus docturum ſé nos Ariſtoteles ad initio recepit, tranſeundum eſt.

DE NOMINE IIII.

NOMEM *igitur uox eſt ſignificans, compoſito, ſine tempore, cuius pars ſeparata ſignificatrix nulla eſt.*

APertum quidẽ eſt Nomẽ Verbo eſſe in præceptione iure antepoſitũ. quippe ſubſtantias rerũ indicãt Nomina: Verbis autem actiones aut affectus declarantur: antecedunt verò actiones atq; affectus ſubſtantię. Cæterũ VOX materię ratiõnẽ ad Nomẽ & Verbũ conflatamq; ex hiſce obtinens Orationem in definitione reddita nominis, ceu genus accepta eſt eius vocis qua nomen exprimitur ad ſimpliciter ſonorũ differentiã: qui ſæpenumero ab inanimis quoq; eduntur corporibus: Sonus nanque à voce differt ut à ſpecie gnus. Eſtq; ſonus aeris ictus auditui ſenſibilis. Vox autem, ſonus ex animato prodiens, cũ per thoracis compreſſionẽ eliſus ex pulmone aer atractus in arteriam quam uocant aſperam & palatum gargareonem ve ſimul totas impingit, ac pro Animi quopiam impetu timitum quendam perficit ex uerberatione ſenſibilem. id quod in inſtrumentis quæ apud Muſicos flatilia vocantur. vt tibiis, ac fiſtulis accidit: linguã nimirum ac dentibus labiiſq; neceſſariã operã nauãtibus ad uocẽ articulandam: ad vocem ſimpliciter haud omnino conferentibus:

Verbum autem SIGNIFICANS, ſequentiaq; ceu Nominis differentiæ ad alias uoces capiuntur. Ergo ſignificans diſtinguit à uocibus Nomen ſigificatu carentibus: ut blytiri. enax: Nomen .n ſi cuiuſdam nominatur nomen eſt conſtat. uoces quæ uacāt ſignificatione, non eo exiſtente quod nominetur, nequaquā fore nomina Dictio vero illa EX COMPOSITO à uocibus ipſum diſiungit natura ſignificantibus id genus voces brutorū ſunt Animaliū Peregrino.n. quopiā limini ingruente, latrans canis eius in dicauit aduētum: ſed nō ex inſtituto canes inter ſe aliquo atque cō ſenſu in eiuſmodi uocem erumpūt. Porrò in Hominibus id genus voces videre cuiquā liceat: quas per vehementer affectus profundimus: ut gemitum inquā, & cachinnum: quodque de Surdis ab ortu dicebamus, vel Pueris, qui inarticulate, priuſquam ſermonis potentes fiant, loquuntur, quibus ſimiles ſunt brutarum Animantiū voces: quæ tumultuoſe ab iis quandoque, interdum placide, ac cū tranquilla quadam affectione prodeunt. Separat igitur Nomen ab huiuſmodi vocibus additum illud ex compoſito quod idem ſignificat poſitioni. Conuenit enim inter Græcos res hiſce appellare nominibus: aliis inter Indos: inter Aegyptios, aliis, iidemq; res aliquādo eaſdem aliis atque aliis nominant. ſuntq; ſignificatiua hæc noſtri Animi conceptuum. Gemitus autem & cachinni, atque Infantium brutorunq; Animalium uoces, conceptum nullum quidem, ſed affectus quoſdam Animi ac diſpoſitiones notant, Cum enim ſimpliciter uox in duas partes bifariam diuidatur, tum in ſignificatiuam expertemq; ſignificationis, tum in literatam atque illiteratam: quarum alteram articulatam, inarticulatam alteram propterea nuncupant quod locutionem complentes ſyllabæ Animalis unius artubus ſimiles ſint qui à ſe mutuo diuelli queunt: ni mirum cū actu ſint inuicem diſcretæ: quemadmodum elementa: quorum comprehenſio quędam legitima ſyllabas facit: perinde atque naturalia ipſa Elementa, quorum certa quædam commiſtio ſingulos artus abſoluit, Copulationes quatuor fieri quidem accidit ſimplicium coniugationum ex iis uero unam eſſe ad quam Nomen & Verbum, compoſitæq; ex hiſce Orationes referatur Vocē enim aliam ſignificatiuam & literatam eſſe contingit, ut Hominē aliam ſignificatiuam illiteratamq;, ut canis latratum: quandam ſignificatu carētem ac literatam, ut blytiri: aliam nec ſignificātē nec literatam, ut ſibilum qui nulla de cauſa nec quidquam ſignificandi

grátia editur : aut vocis brutorum cuiuſquam Animalium imitationem quæ non imitandi cauſa fiat (hoc enim ſignificatiuum iam eſt)ſed temere, neque ex propoſito. Nomen igitur quandoquidem ſignificatiua vox literataq; eſt, à non ſignificantibus, ſeu ſcripturæ mandari eæ posſint, ſeu nequeant, eo differt quod ſignificet : à ſignificantibus vero illiteratis, quales eæ ſunt quas natura eſſe diximus, quatenus proditur literis . quod Ariſtoteles ex compoſito iure appellauit : quoniam quæ de uocibus pactio fit, Hominum functio eſt duntaxat. Nam neque ea quæ ſupra hominem ſunt, neque inferiora homine conuento vti Natura uoluit : cum non egeant illa. hæc paciſci inter ſe nequeant , Hominum igitur peculiare munus eſt pactio. Ac quoniam non poterant vocum omnium meminiſſe, excogitauit gens quælibet literas, quibus ſuas voces deſcriberet. Quamobrem ex conſtitutione ſancito, rerumq; proprietatem ſignificanti, de quo Philoſophis agitur, literatum conſequens eſt: atque e contra neq; enim munus aliud quodpiam eſt literarum quam notas eſſe humanarum vocum, quas ex compoſito eſſe oſtendimus. Idcirco poſt ipſe quoque pecudum voces illiteratos ſonos nuncupat : quas non eſſe ex compoſito, demonſtrauimus. Verum hæc omnia quandoquidem nomini ſunt uerboq; communia (nam & illud ſignificatrix uox eſt ex compoſito)ad Verborum differentiam adiicit SINE TEMPORE. Porrò ſine tẽpore non hoc deſignat quod eſt nullo unquam pacto indicare tempus: ſed tempus non adſignificare. Recte ergo Philoſophus annotauit Porphyrius nomina quidem eſſe hodiernum , heſternum anniculum, quæ tempus denotent: verum ſignificare ex ſeſe tempus quoddam, nec adſignificare ut verba . horum enim quoduis actionem in primis quampiam , aut pasſionem deſignat : ſecunda vero ratione & tempus quo agere vel pati contingit. Ambulo verbi gratia primum quidem motum talem corporis : ſecundo loco præſens tempus declarat . idcirco & tempus adſignificare dicentur Verba : cum de iis diſputabitur . quaſi præter id quod potisſimum ſignificant , indicationem temporis quoque uelut conſectantem habeant. Ad heſternum non adſignificat tempus , verum ſignificat : quaſi nomen parti huic ipſi temporis inditum : immo uero rei quæ parte hac fuit temporis. Nam ipſum tempus ut proxime exactum diem, vel per heri aduerbium , vel per ip-

ſam orationem proxime exactum diem dicentes ſignificamus:cũ tempus ipſum per ſe oratio declaret: Ad Aduerbium autem, actionum vel paſsionum quæ eo fiunt tempore ex aduerbiorum lege additionem depoſcat. Different autem à Verbis talia quoque Nomina, quod actionem nullam affectum declarent vt verba. quodq́; magis illis circunſcribant tempora in quibus res geruntur. At illud CVIVS PARS SEPARATA SIGNIFICATRIX NVLLA EST, Nomen diſcernit ab iis vocibus quæ ex pluribus conſtat congeſtis. Nominibus: velut cum inquam Animal rationale mortale. Eiuſmodi enim Orationi, quæ imperfecta eſt ad Enunciationem, conſentient cætera omnia: differunt autem ad id genus Orationibus Nomina, quod ſignificatiuæ illarum partes ſint, ſi per ſe dicantur ipſæ, Animal, rationale, mortale, neutiquam vero ſignificent partes nominum: quemadmodum Ho ſyllaba in nomine Homo. ſed ſi partibus aliis adiungatur nominis, conſignificare dicitur: non autem ſignificare.

V.

IN *Nomine enim Armipotens nihil ipſum per ſe potens indicat: quo pacto in oratione armis potens Verumtamen nec quemadmodum res ſeſe in ſimplicibus, ſic in compoſitis quoque habet nominibus. Quippe in illis ſignificatiua nequaquam pars eſt in his autem vult quidem eſſe, cæterum nihil deſignat abiuncta: vt Cælox verbi gratia in nomine Epactrocelox nihil per ſe ipſum indicat.*

His verbis traditur aſſumptarum in Nominis finitione differentiarum vſus: inchoante ab eo differentia quæ poſtremo loco dicta eſt præceptione: Primum enim cuiuſnam rei gratia illud CVIVS PARS SEPARATA SIGNIFICATRIX NVLLA EST Additum fuerit explicatur. ac dictum ſanè inquit hoc eſſe ad ea diſcernenda quæ conſtant nominibus. Igitur in nomine Armipotens nequaquam: potens: ſignificat cum ſignificatiuum tamen ſit in oratione Armis potens: neq; indicat celox quidquam in nomine Epactrocelox ꝙ nauis Piraticæ nomen eſt, neq; in alio quo quàm eius generis. quippe ſimplicium Animi ſigni

ſicatiua conceptuum ſunt talia nomina:quamuis compoſitionem ſ dictione quandam habere videantur:quomodo compoſitorum ſignificatiuæ conceptuum ſunt Orationes:prout de iis antea diſputatum eſt. Ergo & in nomine Armipotens ſi conceptum id ſimplicē declaret eius rei cui eſt hoc inditū nomē, patet potēs ipſum cum uelut eius pars capitur, nō eādē cū eo quod per ſe dicitur facultatem obtinere, Dictum enim per ſe nomen Potens uiribus prædiſtum deſignat.ut uero pars huius nominis Armipotens à ſua integritate auulſum,mortuum quiddam fit in ſignificando: à ſyllabis nihil ſanè differens ſignificatione omnino carentibus: quæ partes ſunt ſimplicium Nominum:quale eſt Plato vel Dion. Quanquam id ſolum intercedat diſcriminis:quod ſimplicium partes per ſe Nominum ne ſignificatiuæ quidem eſſe videantur : duplicium vero, quod quandam viſionem præbeāt quidem ſignificandi:quod velle Ariſtoteles appellauit, non tamen & re vera hoc efficere natura ſint aptæ. Itaque Nomina ſępe hac regula diſtinguemus ab Orationibus, quę per eaſdem ſyllabas cū nominibus pronunciātur: vt in Neapolis ideſt Noua ciuitas:& Heliupolis hoc eſt Solis ciuitas. Vbi enim Nea & polis,vel Heliu & polis, vt ſignificatiua ſumantur,oratio erit quæ vel conditum nuper oppidum indicet,vel Soli ſacrum:cum pars vtraque conceptum quempiam proprium declaret. At cum earum ſignificatiua per ſe neutra fuerit, proprium erit huiuſce ciuitatis nomen :cum ſolus unus conceptus ex toto indicetur,ac pars ob id neutra ſignificare aliquid poſſit. Hæc itaque adduxit Ariſtoteles poſtrema exponenda quam prodidit Nominis differentia. Cæterum cum conſequens deinceps eſſet,ut redditam ante hanc differentiam explicaret:id inquam quod dixit ſine tempore hoc uelut intempeſtiuum præteriit utique deo, cū de Verbo pręcipiendum erit, diſputaturus. vbi docebit quo pacto verbum adſignificando tempore ſegregetur. Quod autem huic antecedit,hoc ex de compoſito exponens inquit.

VI.

E X *Compoſito autem,quoniam nullum natura* Nomen *eſt: ſed quando fuerit nota. Siquidem & illiterati ſoni quidpiam declarant,vt ferarum:quorum nomen eſt nullum.*

Operæ

Operæ precium eſt vel hoc loco quæramus,quonam pacto, cũ, in Cratylo decertet aduerſus Hermogenem Socrates poſitione eſ ſe Nomina dicentem,naturaq; eſſe ea demonſtret,aſſeueret p hæc Ariſtoteles nomen natura nullum eſſe. Reſpondendumq; ipſum id Eſſe natura bifariam ab iis uocari qui natura nomina eſſe uo luerunt. ſimiliter & quod poſitione dicitur duobus modis capi ab iis qui poſitione ea eſſe conſtituunt. Ex iis enim qui ipſa natura eſſe arbitrantur,alii verbum natura ſic intelligunt, vt ipſa Naturæ opificia eſſe exiſtiment: quo modo Cratylus Heraclitusq; cenſebant: cum peculiare quoddam à Natura nomen dicerent cuique aſsignatum rei,ſicut ſenſum quoq; alium cernimus aliis ſenſibus tributum,Quippe naturalibus,non artificialibus uiſibilium rerum imaginibus ſimilia eſſe Nomina: vt umbris atq; iis quæ in aquis & ſpeculis repræſentari conſueuerunt. Ac nominare quidem eos re vera qui tale proferant nomen:qui vero non eiuſmodi ,ne nominare quidem eos,ſed ſonum edere duntaxat,atque obſtrepere. Eſſeq; hoc ſapientis munus,peculiare cuique nomen conſectari à natura fabricatum uti ſanè oculorum acie valentis proprias rerum ſingularum ſpecies atque imagines exacte dignoſcere. Alii ea, quaſi rerum quæ ab ipſis nominantur naturæ conuenientia , ſic natura eſſe aiunt, vt eius verbi gratia qui Principis præditus ſi prudentia,natura nomina ſint Archidamus ideſt domitor Principium,& Archiſilaus hoc eſt Populi Principes:& Ageſilaus hoc eſt dux Populi : & Baſiliſcus ideſt Regulus: & quot quot ſunt eius generis:fatui uero non item.eius quoq; qui dextra vtatur fortuna,Fortunatus & Felix,non eius etiam cui minus illa faueat.Nimirum & hi non naturalibus imaginibus ſimilia eſſe dicentes nomina:ſed iis quæ à pingendi arte perficiuntur: quæ diuerſorum exemplorum ſimulacra diuerſa conficit: ſtudetq; pro uiribus formam cuiuſque exprimere,Quo etiam fit ut ſæpe à Nominibus pedem referentes reſoluentesq; conemur earum rerum quæ ab illis nominantur naturas aucupari:quibus cognitis, impoſita rebus nomina tentemus conſona iis demonſtrare. At qui poſitione Nomina eſſe ſtatuunt , partim verbum poſitione ita pronunciant:quaſi rem quamlibet cuique homini liceat quouis nomine appellare:quo pacto cenſebat Hermogenes partim non ita:ſed à ſolo nominum auctore imponi nomina. Hunc uero naturæ rerũ ſcientẽ eſſe,qui nomen cuiuſque rei naturæ propriũ

dicet ac celebret,aut eum qui ſcienti miniſtrate: doceturq́; ab illo ſingularum eſſentiam rerum:ac decens germanumq́; ipſis nomen excogitare atque imponere iubetur.Hac ipſa vero ratione poſitione eſſe Nomina.quod ea non natura,ſed rationalis Animæ indagatio procrearit,tum ad rei naturam reſpiciens, tum ad maris & fœminæ proportionem qui in mortalibus potisſimum Animalibus cerni natura ſolent.Haud enim inconſideratæ fluuios maſculino Græci dixerint,Maria autem ac Lacus vel ſtagna fœminino genere nominum opifices appellauere.ſed illa quaſi fluminũ receptacula fœmineo genere vocanda cenſuerunt.ſicut etiam Fõtes:utpote qui matris ad ipſos rationem habeant.Fluuios autem velut in ea prorumpentes,proprie ſeſe habere ad maſculi proportionem iudicarunt.in cæterisq́; omnibus eodem modo, vel clarius proportionem,vel obſcurius inuenere.Hac enim conſideratione & intellectum maſculino genere.Animam fœmineo dicere conſtituerunt:cum illum,quaſi valentem illuſtrare:hanc velut ab eo illuſtrari natura idoneam conſpexiſſent.Ita vero procedentes,neque vti in Diis ipſis piguit tali generum differentia:ſed Solem appellare virili genere decreuerunt,Lunam muliebri:ut quæ lumen ab illo mutuetur.Nam ſi lunam AEgypti maſculino articulo nominare conſueuerunt,terræ eam conferunt opinor:quam non Sol,modo,verum ipſa quoque illuminat.Proinde & in conuiuio verba faciens Ariſtophanes maſculum Soli conuenire dixit: Terræ fœminam,maſculo fœminam Lunæ.Conſtatq́; ſapientius AEgyptiis Græcos facere,quoniam luna ratione.prima à Sole lumen excipit:quod poſtea per factam ab ea ipſa refractionem in terram tranſmittit.Sic Cœlum qnoque maſculino genere pronũciant, Terram fœmineo: vt quæ effectricem vim ſuſpiciat illius: planarumq́; ob id genitrix fiat.Quapropter in libris quoque de Animalium generatione Ariſtoteles talem horum nominum per genera diſcretionem probat.Simili his modo cum & eorum quæ mundo excelſiora ſunt actiones eſſe diuerſa,viderint,nimirum quibus oculis ea cerni natura permiſit,eminus quidem, veruntamen eandem & in nominibus quæ hæc ſignificant proportionem deprehenderunt.Quod ſi idem maſculinum & fœmininum apud eoſdem nominari videatur,non ob id ad priſcos & ſapientes Viros noſtræ confuſionem referentes ignorantiæ, confuſa eſſe, nulliq́; cum ratione impoſita nomina exiſtimabimus. ſic enim vel Ety-

mologiæ,quam agnoſcunt omnes, exilium indicemus.verum ſecundum aliam magis atque aliam rei proprietatem genus vtrunq; in eodem aſcitu putabimus:quo modo in Luna quæ maſculino & fœminino proditur genere,diximus:ac diuerſis eiuſdem rei nominibus.Ex his vero facili ratione colligas & eorum nominum quæ neutra vocantur notionem vel ad id quod prius eſt ambobus deduci:velut cum Primum hoc eſt primam omnium cauſam nuncupamus.quod neque eorũ quiſpiã qui Theologiã fabularũ narrationibus obuolutam tradiderunt uel maris (vel fœminæ ſpecie fingere auſus eſt. idq; iure optimo. Coniux eſt.n.fœminæ mas: prorſus autem ſimpliciter cauſæ nihil eſt conſociabile. Sed & cũ Deum maſculino proferimus genere,ſic ipſum, honeſtius genus ſummiſſo præferentes appellamus.Aut ergo huc Græci referunt neutrum quòd vocatur genus,aut ad id quod ex ambobus prouenit:vt compædion ideſt puerulum nominant,aut ſecundum id qđ à potiore in deterius labitur, vt ſperma & hydor hoc eſt ſemen atqne aqua.aut penes id quod commune eſt ambobus.vt Animal aut aliis id genus modis,ne intempeſtiue his immoremur. Conſtat igitur ſecundum eorum ſignificatum quæ natura nominantur ſecundo poſitionis dicto conuenire. Quæ enim ab Auctore inſtituuntur nomina, vt apte ad res quibus indita ſunt ſeſe habentia, vocari natura poſſunt: vt ab aliquo impoſita poſitione. In Cratylo itaque Socrates velut Arbiter Cratylo atque Hermogeni vtrum natura anpoſitione Nomina ſint ex diametro atq; aduerſis ſime disſidentibus adhibitus, neq; ea ſic poſitione eſſe oſtendit vt Hermogenes cenſebat quippe iis & ipſum natura ſecundo natura exiſtendi ſignificatu contineri: atq; iis præſertim quibus res vniuerſales ac demum proprias indicamus: ceu quæ naturam definitam ac certam habeant, nobiſq; comprehenſibilem. Vt enim bene res cedat imponendis primum nominibus in ſingularibus,quæ mutari omnibus modis natura ſolent, Fortunam quæ famæ obſecundet inuocandam eſſe. Neque ita natura vt Heraclitus affirmabat. Nam poſitione quoque ea eſſe: multa quidem ex illorum numero quæ in ſingularibus ſtatuuntur,oneroſa etiam ſignificatione illa poſitionis quam aſſerebat Hermogenes, quæ autem naturam ſignificant ſempiternam, & hæc poſitione: nimirum ſecundo poſitione exiſtendi ſignificatu. Neque igitur Ariſtoteles hoc

tat.atque ut fidem huic ſententiæ arrogaret, ſeruorum quendam ſuorum Sed enim collectiua coniunctione appellauit,& aliū alia. Quam enim naturæ alicuius aut perſonæ ſignificationem habitu ræ ſint id genus uoces ut nomina, uel actionis paſsionis ve ceu Verba,ne comminiſci quidem facile eſt,Quoniam vero, id quod poſitione eſt in nominibus alii,vt Areus patræus, explodere co nantur,nobiſq; preces atque imprecationes obiiciunt in quibus noſtra ſi proferantur nomina, plane eos iuuant aut lædunt qui nominantur,cum tamen pactio inter homines iure conſtet, inter Homines & Deos,ne cogitatu quidem intercedere ualeat, aduer ſus hos quoque dicendum eſt,Cum à dijs nos immortalibus ratio nales procreati, noſtroq; mobiles inſtinctu reuerimus, dominos multarum actionum iure eſſe conſtitutos,cumq; ii noſtra omnia cernant immutabiliter ac conſtitutiones uoſtras accipiant,ad has reſpicientes,nobis,vt qui ſponte commouemur, quod pro digni tate debetur tribuere.Immo vero nos per eiuſmodi viſiones, appetitus,inclinationeſq; quæ ex conſtitutionibus proueniunt, tale in nobis ipſius uitæ genus comparantes,ſecundum hanc con grua nobis frui Deorum prouidentia. Quemadmodum corpora videmus,poſtquam igne conflagrarunt, leuia fieri natura,atque in ſublime obrepere.rurſus interroſius ac grauius mutata, contra pro eo quod tunc in ipſis eſt pondere in præceps deferri. Sole quoque rege ad meridiem ſuperius hemiſpærium totum illuſtrāt, luminis commodis tum uigilantes tum oculis pro naturæ modo præditos frui.dormientes autem,vel conuenientes,vel qui aliter oculos contexerunt,ea ſua ipſorum culpa non aſſequi:verum non inuidia quapiam Dei, qui lucem liberaliter cunctis ſuppeditat. Sed hæc ſatis ſuperq; prodiximus, cum Philoſophorum oſtende re uellemus conſenſum,ac theorema quæri apud veteres ſolitum plane inſcrutatum præteriri nequaquam probaremus. Ab his uero deinceps ſyllogiſmum quem Aphrodiſieus prodit interpres contemplemur,quiq; nomina & Verba natura tantum eſſe videtur aſſerere. Nomina enim & Verba voces ſunt inquit, voces autem natura,natura igitur nomina verbaq; ſunt. Ad hæc itaque di cendum,nomina & Verba,voces eſſe non abſolute, ſed materiæ ratione pronunciari Quo modo igitur ſi quiſquam dixerit, ianua lignum eſt: Lignum,naturæ eſt opus:ianua ergo eſt opus naturæ,ridiculus fuerit(nam ianua lignum eſſe perhibetur materiæ

nomine.haud vero quod naturali materia vtitur. eſſe & ipſum ne ceſſe eſt natura:ſi quidem quæcunq; fabricatur ars,cum ex noſtra exiſtant cogitatione,circa naturalem materiam ſubſiſtunt)eo dẽ & hic pacto vocẽ naturæ donum eſſe fatẽdum eſt: cũ vocales ſimus natura:nomina autem & Verba voces eſſe dictum iri noñ ſimpliciter,ſed tali vel tali ratione formatas fictasq; à locutoria, vt vocant,imaginatione, vocalia inſtrumenta hoc illo ve modo agitante:vel lignum à fabro ad ianuæ fabricationem.Quo pacto igitur lignum prius quàm formam acceperit haud quis vocauerit ianuam,ita nec voces niſi tali vel tali ratione affigiatas, nomina vel verba appellauerit.quamobrem ea formæ beneficio talia eſſe perhibentur:ex mentisq; noſtræ indagatione progenita, atq; ob id poſitione.hæc itaq; ad ſyllogiſmum. Cæterum Ariſtoteles ex compoſito nomen eſſe inde commẽtatur.ꝙ cũ primo ortu nominis atq; impoſitione protinus id eius rei notam eſſe quæ nominatur,nec naturale ſimulacrum appareat,aut totum certe hoc, artificiale ſimulacrum eſſe videatur. Quocirca ſi quis etiam genus inquirat nominis,quoniam vocem materiæ ad ipſum rationem habere affirmamus,notam aſſignabimus, vt eius re vera finitio ſit, Nota ex voce ſignificante, ex compoſito, ſine tempore, cuius pars ſeparata ſignificatrix nulla eſt, ſubſtantiam quandam vel perſonam declarans,nimirum ipſius nunc tradito genere: iis vero quæ antehac atq; nunc in definitionis ordine prodita ſunt, in nominis nos intelligentiam tum ab ipſius materia,tum à forma proxima deducentibus.uelut ſi ſedile explicare quis volens,ſatis eſſe ad ipſius repræſentandã notionẽ ducat,lignũ tali figura ſtructũ eſſe dicere.tametſi dicere exquiſite loquendi liceat, inſtrumentũ eſſe ad hoc vtile,ex ligno,tali fabricatum figura.Erit autẽ hoc idẽ videlicet & Verbi & Orationis genus,ſi inſitam illis ſignificatricem uim ſpectes.Nã de ſe ꝙ ſignificat quodq; ſignificatur mutua relatione prædicantur.Qua de re eorum quæ ſignificantur notæ merito erunt illa quæ ex compoſito ſignificant.Quod autem ad dictionem ꝑtinet,ipſamq; cõplentium ſyllabarum multitudinem, horum quoduis ad quantum referemus.Porro ſi Nomen tum notæ, tum ſimulacri artificialis appellatione vocandum ducimus, mirum non eſt. erit enim quod poſitum eſt ſine ſcopo, nota duntaxat.quod autem ratione excuditur,quatenus ex aliis poteſt ſyllabis aliisq; cõſtare,ſimile notis eſt.vt eius vero quod nomina

tur naturæ conueniens,ſimulacrum,nec nota.Sed hæc velut corollaria ſunt ex ſupradictis ſumẽda,conſona vtiq; iis quæ in Cratylo de nomine ſunt à Socrate tradita.Et enim nomen inquit illæ ſingularum rerum ſubſtantiæ imitationem eſſe,per vocem articulatam,quod idem dictu eſt atque ex elementis ac ſyllabis conſtitutum,quemadmodũ Verba imitationes conſequentium eſſe ideſt eorum quæ ſubſtantiis nituntur.Orationẽ vero eam quæ ex ambobus nomine & verbo compoſita eſt,quaſi ipſe quoque tum per hæc,tum per ea quæ in Sophiſta ſunt ante Ariſtotelem diſputata nomen & Verbum ſolas proprie partes eſſe ſtatuat Orationis. Vſum autem eius dictionis ex compoſito oſtẽdens Philoſophus, SI QVIDEM ET ILLITERATI inquit SONI,.i.voces inarticulatæ QVIDQVAM DECLARANT (Sonum enim in præſentia ceu vocis genus pro ſpecie vſurpauit) VT FERARVM: QVORVM NOMEN EST NVLLVM. perinde quaſi dixiſſet,quoniam abſq; additione hac nihilo magis nomen declararemus,quam,quæ natura pronunciantur,voces illiteratas:vt brutarum Animantium: quas feras, velut Plato quoque appellauit,quaſi cognata iis magis immanitas ex eo ſit quod ratione uacent:naturaq; inepta ſint ciuilibus muneribus perſungendis:ſed aſcititiam manſuetudinem accipiat: vel ex ipſæ in quibus ineſſe quandoque hæc mitiſcentibus videtur. Illud autem QVORVM NOMEN EST NVLLVM, aut pro nullus dictum eſt,quorum ſonorum nullus eſt nomen:aut per verbi phthegmatos id eſt vocis defectum , quarum ferarum nullum phthegmata eſt nomen.haud enim ſanè non eſſe vocum nomina irrationabilium animantium diceret:nam quædam latratus,quædam hinnitus,aut mutitus vocatur.Hæc cum expoſuerit, de cęteris,voce inquam , & ſignificatiua nihil addit quaſi per ſe proſpicua admodum ſint. De infinito autem nomine ſermonem profert,atq; inquit.

VII.

NON *homo uero* Nomen *non eſt.Atqui ne nomen extat quidem quod conueniat appellare.nam neque* Oratio *eſt , neque* Negatio*.Sed ſit infinitum* Nomen*:quoniam cuilibet tum quod eſt,tum quod non eſt,itidem competit.*

Huius autem nunc meminit præcepti, quoniã videbat in Enũciationibus quoque ſæpenumero id genus voces aſſumi: velut cũ dicimus non homo ambulat: quæ nomen nullum ab Antiquioribus meruerunt. Docet igitur & quibus nomine præditis vocibus eaſdem eſſe ſuſpiceris: cum eædem re vera non ſint, ac quonã eas pacto nominare æquum ſit. Itaque tametſi illas eſſe nomina ſuſpicari quis præſertim ex eo posſit, quod ſimili ratione cum veris nominibus ſubiectorum in propoſitionibus locum obtineant, quodq; iis definitio reddita conueniat nominis. (nam tum ipſis competunt proſpicue reliqua: tum neque ſignificatiuæ in his partes per ſe ſunt ipſæ non & homo, quando vt unius verbi non homo parte, capiantur) non eas tamen operæprecium putat Ariſtoteles ſimpliciter nomina vocare: propterea quòd ſignificatiuum vnius naturæ nomen eſt, eius quod nominatur: ſingulæ autem huius generis voces vnum id tollunt quod abſque negatione prolato nomine indicatur omnia præter illud quæ ſunt quæque non ſunt cætera inuehunt Non homo enim de ſolo non dicitur homine. de quo autem, & cane & hircoceruo, & hippocentauro, demũ de iis quæ ſunt ac non ſunt omnibus dicitur. Quapropter totum hoc ipſas infinita nomina uocari iubet nomina quidem, quoniam vt de iis poſt diſputabitur, vnum quodam modo & hæc ſignificãt hoc eſt uniuerſa præter finitam rem tanquam vnum: vt non homo quicquid præter hominem eſt, quaſi vnum deſignat hoc ipſo quod commune quiddam habent omnia, quod homo eſt, id non eſſe. infinitam autem, quoniam quod ab iis indicantur, non aliquã rei exiſtentiam notat, qui mos eſt nominibus, ſed exiſtentię priuationem, pariter iis quæ ſunt & non ſunt congruentem. Quoniã autem id genus voces, aut negationes eſſe quiſquam putare ob negatiuæ particulæ additionem poſſet, aut certe orationes propterea quod compoſitionem quandam referant, idcirco admonet neutro harum nomine eas poſſe, neque negationis, neque ſimpliciter orationis vocari. Non ſunt igitur negationes: quoniam negatio omneis negatiua dempta particula fit affirmatio. nam & hac affirmationem ſuperat. fiunt autem nomina non affirmationes ex huiuſmodi vocibus negatiua detracta particula. Sed neq; ſimpliciter orationes. Neq; enim precationes. neq; iusſiones, neq; vocationes, neq; Interrogationes, neq; Enunciationes deniq; ſunt. quandoquidem Enunciatio omnis aut veri ſignificatrix eſt, aut

ſalſi:quorum neutrum ab id genus vocibus indicatur. Quoniam ergo neutro,vel orationis,vel negationis vocabulo nominare eas licet neq; aliud vllum in vſu habemus eiuſmodi vocibus attributum nomen:ut talibus,nominis:talibus, verbi : affirmationis auté talibus,aliudq́; aliis eas nos inquit infinita nomina vocemus. Per verba autem illa SED SIT INFINITVM NOMEN, conſtat ipſum eius notæ vocibus hoc nomem indidiſſe.

VIII.

AT Philonis,uel Philoni,at talia onnia, nō Nomina ſunt: ſed caſus Nominis. Ratio autem ipſius,in cæteris quidem iiſdē eſt conſentanea:differt uero: quoniam cum uerbo eſt aut fuit uel erit uerum,aut falſum non prodit. Nomen autem perpetuō ut Philonis eſt:uel non eſt.nullum enim adhuc nec uerum, nec falſum pronunciat.

De pronunciatione illa nominum quæ in recto fit,quæri apud Veteres ſolitum eſt,vtrum caſum ipſam appellare,an nequaquàm par ſit:ſed hanc quidem nomen quaſi per eam res quælibet nominetur:alias autem caſus nominis,vt quæ à recto per transfigurationem deducantur. Proſtatq́; poſterioris opinionis uindex Ariſtoteles.quem ſequuntur Peripatetici omnes : tuentur priorem Stoici:& ueluti horum aſſeclæ qui Grammaticam artem profitentur. Enimuero cum aduerſus hos Peripatetici quinq; alias quidē pronunciationes caſus merito appellari dicant ea de cauſa quod à recto exciderint,rectum uero haud ulla ratione par eſſe caſum nominare, ut ab aliquo delapſum : quippe conſtare omnem caſum ab aliquo ſuperius poſito fieri oportere. Reſpondent Stoici hunc quoq; ab animi cecidiſſe conceptu.cum enim volumus quē in nobis ipſis habemus conceptum Socratis prodere, Socrates vocem proferimus. Quemadmodum igitur ſtylus ſuperne dimiſſus rectusq́; humi defixus tum cecidiſſe perhibetur, tum rectum caſum obtinuiſſe,cenſemus eodem pacto & rectum à mentis conceptu excidiſſe.rectum eſſe autem ob principalem in uoce edenda pronunciationis figuram. Verum ſi rectum(inquiunt Peripatetici)caſum ob id cenſetis nominandum utiq; & verba caſibus cō

teneri accidet,atq; aduerbia:quibus ne declinationes quidem ſuſti nere eſt natura inſitum ad hæc ſunt plane abſurda:ueſtriſq; ipſorum præceptionibus repugnãt.Eadem quoq; in eos dici congruũ erit qui generale quoddam ſupponunt nomen,atq; ab illo ſingulare nomen cecidiſſe aiunt.Neque enim aperiunt quid tandem ſit id ꝙ generale nomen uocãt neque ſi conceptum ipſum nominũ uel communiter de omni prędicari dicant,proprium ailquid nominis referent erit.n.in cæteris quoq;Orationis partibus ratio eadem.Quare primas quoque verborum voces(Græci themata nominant)in recto pronunciari dicemus. ſimiliter & quęcunque alię de partibus Orationis prædicantur,Has ob res igitur peripatetica de iis conſtitutio præferenda eſt.Cęterum caſus diſcerni hoc loco Ariſtoteles à Nomine:idq; quoniam perinde finitionem redditam nominis atque idem admittunt:eo nimirum ꝙ Nomen uerbo eſt iunctum vel fuit vel erit,verum aut falſum profiteatur:caſus haud etiam Nam qui Philo eſt pronunciauit, uel fuit Philo,uel Philo erit aut verum aut falsum dixit. Qui autem eſt Philonis uel fuit uel erit uel Philoni eſt nihil ueri prodidit, nihil falſi, propterea quod ad ditionem aliquam poſtulant id genus Orationes ad ſententiam abſoluẽdam. Ergo niſi filius uel amicus vel ager addatur,vt Philonis filius hic eſt vel amicus eſt hic Philonis vel hic Philoni eſt ager nihil ueri nihil falſi conficitur. Poteſt quidem ſpecies alia quæpiam Orationis,ut Vocatiua,uel ſolo uno caſu declarari nominis:quam ob id ipſum Vocatiuam nuncupant:cum nullius verbi adminiculo ad ſignificandum opus habuerit:ut Atride felix,o fortunate,beate . idcirco & in hoc uocem ſupprimimus vocatumq; niſi quod vetet, ad nos ipſos conuertimus:atq; ut vocationis neceſſitatem roget , ad reſpondendum commouemus quaſi perfecta ſit in eo ſententia : Enunciationem tamen facere vel hic , vel caſus aliis quiſpiam ne ſi eſt uerbum quidem accipiat , poteſt . Bene admodum autem Porphyrius annotauit Philoſopus verbum eſt non pro omni acceptum uerbo eſſe,ſed ipſum id ſolum capi quod ab ente eſt detortum, ſolamq; eſſentiam declarat:vt perfectam orationem faciens iunctum nomini obliquis vero,imperfectam.Quippe uerba multa ſunt caſibus conſtructa quæ veras vel falſas orationes molliuntur minime vero applicari nominibus ualẽt ut pœnitet ut quale eſt pœnitet Socratẽ. At Socrates pœnitet inſociabile

eſt.Vbi Stoicorũ quoq; de ſubiectis terminis in propoſitionibus conſtitutionem recenſet ea eſt id genus.Quod prædicatur uel de nomine,vel de caſu prædicatur.quorum utrunque aut perfectum eſt ut prædicatum,ſufficit cum ſubiecto ad concinnandam,Enunciationem.aut imperfectum,additioneq; egens aliqua ut abſolutum prædicatũ reddatur.Si quid ergo prædicatum de nomine cõfecerit enunciationem, Categorema & Symbama apud illos,hoc eſt Prædicatum,& Accidens nominatur.idem enim ſignificant am bo:ut ambulat:uerbi cauſa Socrates ambulat. Sin de caſu, Paraſymbama:vt quod adiacent ſymbamati:velutq; Paracategorema ſit tale eſt verbũ pœnitetvt pœnitet Socratẽ.Eſt.n.pœnitetur,ut ita dixerim,hoc eſt pœnitentia ducit,ſymbama:pœnitet,paraſymbama:quod enunciationem facere nequit additum nomini:ut Socrates pœnitet:hoc enim nulla eſt enunciatio Sed neq; admittere declinationem poteſt,ut ambulo,ambulas, ambulat neq; cum numeris euariare.Nam quo pacto pœnitet hunc dicimus,ita quoq; hos pœnitet. Rurſusq; ſi prædicatum de nomine caſus nominis cuiuſquam additione ad enunciationem faciendam opus habeat.Minuſquam categorema nuncupatur: quale eſt diligit & fauet: ut Plato diligit,nam ſi quem diligat adiicias,ut Dionem,ſi nitam enunciationem facis,quæ eſt , Dionem Plato diligit. Sin quod prædicatur de caſu,alii caſui coniungi ad enunciationem ſtatuendam requirat,Minuſquam paraſymbama dicitur. tale eſt.miſeret:ut peccatorum miſeret Socratem omnia autem hæc Verba nominant.Ac talis quidem Stoicorum de his eſt conſtitutio. Nos uero ſummatim ea quę ab Ariſtotele prodita de nomine ſunt colligentes, proprie Nomen fore quod ad pręſentem inſtitutionem attinet,dicimus uocem ſignificantem,ex compoſito,cuius ſignificatrix pars nulla eſt,ſeparata finitum quicquam indicans,atq; cum uerbo eſt uel fuit uel erit uerum aut falſum declarans,Sed quamobrem non hanc ab initio reddit finitionem Nominis. Ariſtoteles:ne oratio infinitis commemorandis nominibus ac caſibus turbaretur? Proinde multa apud illum ſignificata eſſe Nominis monemus.Etenim uocem omnem ex compoſito cuiuſq; ſignificatiuam rei, Nominis appellatione dignam arbitratur. velut Sapiens quoq; in Sophiſta:qui Nomen ſimpliciter in proprie dictũ Nomen Verbumq; partitur: quo quidem ſignificatu poſſunt & Verba nominum vocabulo contineri. id ipſe vero in ſequenti

bus palam facit, cum ipſa ergo ſi per ſe inquit, dicantur Verba Nomina ſunt, aliquidq; ſignificant: quaſi ea nominum appellatione cenſeri dignum putet, ob ſignificandi facultatem. quandoquidem ceu nomina quoq; interdum ſunt actionum, aut affectuum à quibus indicantur. Vocem quoq; omnem quæ in propoſitione Subiectum facit, Nomen apud ipſum dici comperies. declarabit hoc tertio libri capite his verbis, Nomina autem & Verba ſi traſponantur idem ſignificant. Hac ergo ſignificatione bonus & iuſtus cæteraq; eiuſmodi, ſi in communicatione aliorum quorundam ſpectentur participium ſubiectorum, ac de quibus prædicari natura valent, Verba, nec Nomina uocantur. at contra ambulare & philoſophari non Verba, ſed Nomina quoniam in propoſitionibus terminos faciunt dicentibus ambulare eſt moueri: philoſophari eſt utile. quo etiam fit, ut iungant iis Græci articulum: uelut quæ locum nunc expleant nominum. Quin & Aliter Nomen pro edita à principio nominis finitione dicitur, ſignificatiua vox omnis, ex compoſito, ſine tẽpore, cuius pars nulla ſeparata ſignificatrix eſt: qua ratione & bonus & iuſtus & non homo & Philonis & Philoni eſſe poterunt Nomina. Ad hæc quoq; Nomen appellatur vox omnis quæ proditam nominis definitionem capit, ac finitum aliquid certumq; indicant: quo ſignificatu caſus vocabulo nominũ dici nil uetat. infinita nomina haudquaquam licet. Dat autem intelligi hæc nobis cum omnẽ inquit Affirmationem Negationẽq; aut ex Nomine & Verbo, aut ex infinito Nomine Verboq; cõſtare: utique nomen dirimens ab infinito duntaxat Nomine haud uero etiam à caſibus. Item præter enumeratos modos omnes nominis, appellatur id nomen quod eſt additis finitioni redditę nominis diſtinctionibus perfectum eſt: ſemotis tum caſibus, tum infinitis nominibus. Nomẽ itaque cum quinque appelletur modis, quæ hic ab Ariſtotele produntur uniuerſa recte ſeſe habere affirmandum eſt. Etenim finitio deprompta Nominis tertio enumeratorũ ſignificato ipſius integra eſt. neque poſt additæ cautiones derogant finitioni: ſed ſignificata nos quædam alia docent Nominis: nẽpe quæ de infinitis traditur nominibus quartus quæ de caſibus quintum Verba autẽ illa dictionis, RATIO AVTEM IPSIVS IN CAETERIS QVIDEM IISDEM EST CONSENTANEA, de eo dicitur nomine quod per caſum aliquem profertur: nimirum eſſe id definitionem, quam

rationem uocauit,nihil in cæteris quidem diuerſam ab illa quam à principio edidit finitione nominis habitum. Nam hoc quoque uox eſt ſignificāt,ex compoſito,ſine tempore,cuius pars ſeparata nulla ſignificatrix eſt.cæterum hoc differentia illa ſuperare, quæ caſus à proprie dicto ſegregat nomine:quatenus caſusſi cum uerbo eſt uel fuit uel erit proferantur, Enunciationem nondum abſolutam faciant:ideo nec uerum nec falſum decernant. Nomini autem uel ſolum aliquod unum ex verbis ſatis eſſe ad perfectam cudendam Enunciationem.Sunt porro & verba illa ab Attica conſuetudine deſumpta.nẽpe eorum qui multa ſimul ſuffragia ad populum ſerunt. Nam Scriba cum primam ex conſcriptis ſententiis populo legeret,eius nomen qui ſcripſit patrem,tribuum, rem exponebat:vt Demoſthenes filius Demoſthenis pęanieus hoc affert ſuffragium,Secundo vero,ſiue etiam tertio, ſi ita forte acciderit declarando, aliud quoq: eiuſdem uir lectum iri ſuffragium tantum indicabat,cum ad populum dicere priuſquam id legeret,cætera quidem iiſdem conſentanea ſunt:hęc uero etiam cenſet.Quam obrem hac ipſa quoq; in Gorgia dictione uſus Socrates,eam illis qui in populo conſcribuntur tulit acceptam.

DE VERBO.

IX.

VERBVM *autem eſt id quod ad ſignificat tempus: & cuius pars nulla ſeorſum ſignificat, ſemperq́; eorum nota eſt quæ de alio dicuntur.*Porro *adſignificare inquam tempus, quo modo valetudo nomen eſt: valet autem verbum. adſignificat enim nunc eſſe:*Ac *nota ſemper eſt eorum quæ de alio dicuntur nempe illorum quæ de ſubiecto,vel in ſubiecto ſunt.*An *non.valet,& non laborat,verbum non voco.adſignificat enim tempus ſemperq́; eſt de aliquo. non eſt autem differentiæ inditum nomen.ſed eſto infinitum* Verbum: *quoniam vnicuique tum quod eſt tum quod non eſt pariter competit. Similiter, valebit, quoque,&,valuit,nõ verbum,ſed caſus* Verbi: *eo ſanè à verbo differentia, quod illud præſens tempus, hæc circumiacens adſignificent.*

ABSOLVTA quidē Verbi finitionis redditio, ſimiliter vtique Nominis editæ finitioni, fuerit, uox ſignificās ex cōpoſito, cuius pars nulla ſeorſum ſignificat. Ariſtoteles aūt uelut amator breuitatis poſt habitis omnibus iis quæ Verbo cū Nomine ratione explicata iam ſint ab illo quo differt Verbū à Nomine (differt autem adſignificando tēpore) inſtitutionē de eo conficit. Verum ſi ita ſeſe habet hoc: quid ergo illud Addidit. CVIVS PARS NVLLA SEORSVM SIGNIFICAT: quod in Nominis quoq; ratione poſtulatū eſt? Itaq; ad hanc difficultatem Porphyri cum illud dicimus, quaſdam eſſe Orationes ex verbis cōpoſitas quarū ſignificatiuæ ſunt partes ipſa inquam Verba ex quibus orationem cōſiſtunt: ceu cū dico ambulare eſt moueri. Nāq; ambulare eſt moueri & eſt cū totius partes ſint orationis, ſignificatiua p ſe ſunt ipſa. Ergo ut ab id genus orationibus Verba ſecerneret. quibus partes aliæ uerbi finitionis conueniunt, vox inquam, ſignificatiua, ex cōpoſito, tempus adſignificans, ipſam neceſſario vel hoc loco differētiā adiecit. Sed quo modo non ſignificare tēpus, ſed adſignificare Verbum dixit? An quoniam ſignificare eſt, vt ſupra quoq; admonuimus, aliquid in primis declarare: asſignificare autem, prę ter id ꝙ primum declaratur, ſimul aliud quoq; ſecunda ratione quidquam præ ſe ferre. At verba, cum actiones potiſſimū quaſdam aut affectus declarare uolumus pronunciamus, tempora vero quæ actionibus vel pasſionibus adiacent, in quibus eſſe illæ vel fuiſſe, vel fore perhibētur, cum iis velut ſimul eluceſcētia uidemus. De cætero autē deinceps & conſtructionem quam in propoſitionibus obtinet Verbū docet nos Ariſtoteles: ac SEMPER QVE EORVM inquit NOTA EST QVAE DE ALIO DICVNTVR. ideſt autē, prædicati locum à Verbis perpetuo, nec ſubiecti occupari, idq; non iniuria. Nam ſi actionum ſignificatiua ſunt vel pasſionum, hæ vero non ſunt abſolutæ, nec ipſe per ſeſe exiſtunt, ſed ad alia agunt uel patiuntur relationem habent, patet cōueniens utique iis eſſe vt de illis prædicentur. Sic uero ſtatuit & Plato de iis in Sophiſta, ſignificatiuam quidem omnem vocē Nomen appellari his aſſerens uerbis, Ho. Age ergo quemadmodum de ſpeciebus ac literis diſputauimus, rurſum itidē de Nominibus conſideremus. nam hæc quodam modo ratione id diluceſcit quod

In præſentia quærimus. The. Quidnam intelligendum eſt de Nominibus? Ho. Vtrum inter ſe omnia congruant, ac nullum, vel quædam uelint, quædam uero minime. The. Conſtat hoc ſanè, uel le alia, quædam nolle. Ho. huiuſmodi quiddam ais forſitan. Quæ non interpoſita mora pronunciantur & quidquam indicant, motuo conuenire: quæ continuata nihil ſignificāt, non cohærere. ex quibus uel illud dilucet, orationem unam ante Ariſtotelem dictā eſſe illam à Platone quæ unius rei ſignificatiua eſſet. hoc enim eſt in dictione illa quidquam indicant. ſi quidem & quæ in concinne ſe habent. hoc eſt non interquieſcendo prolata inter ſe Nomina ſine Verbo, uel Verba ſine Nomine, ſignificant omnino ſed plura, & non aliquid. Solas autem ſpecies duas eſſe ſignificatiuarum uocum, Nomen & Verbum: quorum illud ſubſtantias declarat: hoc actiones uel pasſiones: quas ille græce praxes ideſt geſtiones nominauit, his docens conſequentibus. The. Quomodo iſtud quoddam dixiſti? Ho. Quod te arbitratum confiteri exiſtimaui. Eſt enim duplex nobis genus earum declarationum quę circa ſubſtantiam uoce fiunt. The. Quo pacto? Ho. Alterum Nomina uocatum, alterum Verba. The. Dic utrunque. Ho. Declarationem qua geſtiones ſignificantur, Verbum uocamus. The. Etiā. Ho. Signum autem ipſis impoſitum uocis illas gerentibus, Nomen. Ex quibus ip ſe palam cernitur non ſolum actionum aut affectuum ſignificans verbum eſſe dicere, quod geſtionis vocabulo indicatur, ſed ſignum quoque ſeu notam ante Ariſtotelem nominare: nimirum ſigno ſignificatiuum apud utrunque auctorem declarante poſitioneq́; ſignificatiuum: ſed non natura, quo modo ſuperius de iis, cum de Nomine ageretur, explicatum eſt. Quin & aduerbium SEMPER non ſine cauſa adiectum eſt in dictione illa, ac nota ſemper eſt eorum quæ de alio. dicuntur. Hoc enim Verborum maxime proprietatem oſtendit. quoniam & quædam Nomina interdum prædicari nil vetat: ut animal de homine. ſed illa neq; ex eorum numero ſunt quæ ſolum perpetuoq́; prædicantur: neque per ſe ipſa ſine aliquo Verbo prædicata, vt eſt vel non eſt abſolutam orationem efficere natura ualent. At Verba propriam uim ſeruantia ſolum ſemperq́; ipſa per ſe prædicari accidit. Hęc de uerbo locutus, deinceps quæcunq; ad præceptionem contulit, explanare contendit ac iure id primum quod adſignificare tempus dixit, nimirum neceſſario aſſumptum

ut Verbũ à Nomine planè diſtingueretur,aperuit breuiter,Nomi ne & Verbo,quæ circa rem eandem uerſantur ualetudine inquam & ualet mutuo collocatis:oſtenſoq́; Nomine nullius ſignificati uo eſſe temporis:Verbo autem præter eam affectionem quã præ cipue declarat tempus,etiam ſignificare. Ab hoc vero, dictione illa omiſſa cuius pars nulla ſeorſum ſignificat ut quę cum de No mine ageretur, ſatis adepta eſt explanationis, ad reliquum tran ſit:ac ſignificatiua dicta eſſe illorum inquit verba quæ de alio prædicantur, hoc eſt de ſubiecto:uel in ſubiecto. idq́; propterea, quoniam Verba,quo pacto & Nomina,alia quaſi per aſſentiã ſint in iis de quibus prædicantur,completiuaq́; illorum, prædicari di cuntur:ꝙ in Prędicamentis de ſub ecto uocabatur.alia vt acciden tia ſubiectis:ꝙ in ſubiecto appellatur.dQuemadmodum enim de homine animal albumq́; prædicantes,quæ Nomina ſunt,non eadẽ utrunq́; prædicamus modo,ſed animal ut de ſubiecto de homine dicimus,album quaſi in ipſo ſubiecto ipſum eſſe obtineãt, ita res quoq; in prædicatione habebit Verborum.Nam ubi dixero,ambu lare eſt loco dimoueri vel calefacere eſt facere dimoueri loco de ambulando ut de ſubiecto prædicaui:facere de calefaciendo: quo- niam illis generaliora ſunt.cum autem Socrates ambulat pronun ciauero.vel Plato legit pręđicantur per accidens hic de ſubiectis prædicata.Ergo ut ſpecies ambas oſtendat prædicationis,ob id cũ perpetuo prædicari ſolere Verba prodiderit,ita ſubiunxit, modo vt de ſubiecto,modo ut in ſubiecto pręđicari.Sed hæc quidem ex poſitio quadrabit ita ſeſe,ut appoſuimus,habente ſcriptura :quã in plurimis inuenimus exemplaribus.Quod ſi qui habere ſe eam & hoc modo uoluerint,ac nota ſemper eſt eorum que inſu ut ,ut eorum quæ de ſubiecto velut Porphyrius inquit Philoſophus, hic illud de ſubiecto pro in ſubiecto quoq; dicemus acceptum. Quod enim in ſubiecto appellatur, id indifferenter de ſubiecto uocare quandoq; conſueuit.Prior igitur ſcriptura interprætatio q́; eligenda eſt.Verba autem ſubiecta quoque interdum fieri. vt philoſophari ,cum philoſophari dicimus vtile eſt & ambulare in propoſitione illa ambulare eſt moueri neque tunc vt uerba, ſed tanquam nomina in orationibus capi,ob idq́; ipſis pręponi articu lum, ſupra memorauimus.Ac dicere ſane oporter fortaſſis, ab actionibus paſſionibusq́; haberi quaſdã naturas ac proprietates quibus etiam à ſe mutuo differant: & eas dici aliorum quorundã

agentium eſſe vel patientium:ſignificariq; eas à nobis: à quibus interdum velut ex entium numero ſint,ac quandam obtineant naturam,alias circa ſubiecta quædam alia ſubſiſtant ipſe cernuntur. Proinde voces quę ſubſtantias illarum ſignificant, Nomina vocari: Verba autem,quæ ad ſubiecta relationem declarãt, Quare Ppiloſophari & ambulare ac demum quæcunque apud Grãmaticos Infinitiua nominantur,quatenus adſignificant tẽpus ,verba dicuntur,nec Nomina:quoad vero quoquomodo ſubſiſtentia quędã indicant,ipſas inquã actiones vel paſsiones, pręponiturq; ipſis apud Græcos Articulus,qui Nominibus anteire duntaxat ſolet, nec perpetuo locum obtinent prædicatorum, id quod proprium verbi eſſe uult Ariſtoteles,Nomina nec Verba nuncupantur.Cæterum illud attendendum,cum prædicata quoque hæc fiunt,quẽadmodum moueri in propoſitione hæc ambulare eſt moueri uel iuuari in hac philoſopnari eſt iuuari nihil in prædicando à cõfeſſis nominibus,vt animali differre.Neq;.n. poſſunt hæc ſine eſt verbi additione,vel nõ eſt uel dicitur vel debeo:vt in hoc dicere debeo aut id genus aliquo,abſolutam orationem cõficere.Cum igitur ceu quouis modo entiũ quorundã nomina hęc accipimus,tunc & de illis quæ ab his ſignificãtur quidquam enunciare, ac de ipſis quædam plane uerba prædicare aggredimur: ut in veris nominibus facere conſueuimus:Sed dicta ſunt hæc de uerbis iis quæ à Grammaticis infinitiui modi nominantur:quibus etiam ſolis actiones aut paſsiones quæ in ſubiectorum ordine accipiuntur,cum dicendũ & de iis aliquid eſt,ſignificare proprie ſolemus. Si qua vero & in aliis modis aliquando fiant ſubiecta,ut ualeo uerbum eſt ſermonem tunc animaduertas non de affectione nobis ipſa quæ indicatur, ſed de ſignificante illam voce haberi ipſam ut uocem cõſiderãtibus uulgoq; inditũ nomẽ eiuſmodi uoce explicãtibus et enĩ ĩter ea quæ sũt & uoces cẽſenť.easq; ut alia quoq; à ſe mutuo diſcernẽtes,aliis aliisq; ſignificamus nominibus.id ꝙ non ſolũ in uerbis inuenies,ſed ẽt in omni cũ ſignificatiua,tũ experte ſignificationis uoce fieri.Græci.n.ho men ſyndeſmos dicunt.i.hæc quidẽ,cõiunctio:& to to arthrõ.i.hoc hoc articulus:& to id eſt hoc enax nĩhil ſignificans. At Ariſtoteles non ipſum per ſe uocẽ uerbi eſſe eã dixit quæ prædicari ꝑpetuo uelit:ſed qđ ab illa deſignaĩ:eſtq; aut actio quædam , aut affectus ideo ſic etiam dixit, notam ſemper eſſe eorum quæ de alio dicuntur.ac de his quidem ſatis. De Ver

bo autem infinito non prolixiore opus erit nobis oratione.quippe eadem iis dicemus quæ de infinito nomine pronunciauimus, nimirum haud omnino à verborum natura euaſiſſe:id quod breuiter commonuit Ariſtoteles:cũ dixit, A D SIGNIFICAT ENIM TEMPVS: SEMPERQVE EST DE ALIQVO. ac quoniam non de certo aliquo dicitur, propterea totum hoc Infinitum uerbum appellari. Cum uero NON EST AVTEM inquit. DIFFERENTIAE NOMEN INDITVM, Verbi infiniti diuerſitatem qua à finito dirimitur, differentiam nominat. huic uero ait diuerſitati non eſſe inditum nomẽ, quo infinitum hoc uerbum, de quo ſermo eſt, aliud eſſe à Verbo, declarare nobis liceat:quemadmodum nominis à uerbo differentiæ nomen hoc ipſum impoſitum habemus, quod alterum Nomen, alterum Verbum uocatur. Quandoquidẽ igitur non ſic in Verbo quoq; ac Verbo infinito duo poſita habemus nomina, quæ differre hæc inter ſe oſtendere nobis posſint, ſed ipſorũ quidẽ alterum quoddam obtinuit nomen quod Verbũ dicitur:alterum à nominum conditoribus neglectum nulla eiuſmodi uoce donatum eſt qua ſignificetur, diſcrimini asſignatum nomen non eſſe ait in loquendi uſu, hoc eſt Verbi infiniti proprietati qua à finito ſeiungitur:quam quidem proprietatem patres auctoresq; docuit nominum peculiaris cognomenti cuiuſquam dignitate honeſtare. Quapropter nomen ipſe illi ſtatuens, infinitum Verbum id cenſet vocandum:QVONIAM VNICVIQVE TVM QVOD EST, inquit, TVM QVOD NON EST PARITER COMPETIT ſaneq; competere pro eo accipit quòd eſtre uera prædicari. Nã uere quidem aliquid uel de non ente prædicari, quaſi non competens illi, neq; competere natura aptum, nihil prohibet: ut cũ hippocentaurus inquàm, non ualet uel non laborat aliquid uero ei quod ne quidẽ eſt, cõpetere, neutiquã poteſt. Poſt hæc tradit nobis uerborũ ab ipſorũ caſibus differentiã:qũo faciebat in Nominibus, atq; à ſe inquit ea quæ in præſenti dicũtur tẽpore cuiuſcũq; fuerint perſonæ, Verba appellari:ut ualeo & uales & ualet præſenti autẽ eo uidelicet ꝙ in latitudine ſpectatur. nã in momẽto, ut uocant, tẽporis nihil facere licet aut loqui. Quæ uero circũiacens adſignificant tẽpus (CIRCVMIACENS aũt nominat tum præteritũ, tũ futurũ, uelut inſtans ambiẽtia) caſus uerbi nũcupari

ut quæ p transfigurationē ab iis fiant uerbis quæ in præſenti tem pore efferuntur. Itaque ꝓprie verbū eſſe id q̄d in præſenti pronū ciantur tēpore, ac finitum aliquid certumq; ſignificat. Q̄d ſi quis uel hoc loco quæſiuit, quid ſit, qnod non has Ariſtoteles ab initio uerbi definitioni addiderit differentias, Non nos. ut Herminus initio proditam definitionem eſſe imperfectam excuſabimus: ſed apud Philoſophum plura quoque ſignificata uerbi eſſe. atq; alterius haberi quidē illam ſignificati definitionē quæ à principio editur aliud uero quoddam per ea quæ nunc adiiciuntur, philoſopho deſcribi. Tripliciter.n. Verbum apud Ariſtotelē dici cōperies: aut uocē omnē quæ adſignificat tēpus, & cuius pars nulla ſeorſum ſignificat: ſemperq; de alio dicitur: ut principio definiuit. quo q̄dē ſignificatu Verba quoque infinita & Verbi caſus uerborum nomine cenſebuntur. Aut omnem uocem quæ præſens adſignificat tempus duntaxat, ac finitum quidquam declarat: quæ nobis per præſentia uerba ſignificatio traditur. Aut uocem omnem quæ prædicatum facit in propoſitione. quo circa bonus & iuſtus & albus & animal cum accepta prædicata fuerint, Verba, ſi ſignificatū hoc attendas, dicuntur: id quod in neutro priorum ſignificatu fuit. Porrò quod ſignificatum hoc quoq; agnoſcat Verbi, indicauit iam uel inter huiuſce tractationis primordia: cū diceret, Itaq; Nomina ipſa & Verba ſimilia ſunt illi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione: ut homo uel album nimirum ubi nihil addatur. In ſequentibus quoq; ipſum in eadem inuenies perſtare ſententia, ubi Nomina inquit, ſi traſponantur & Verba, idem ſignificant. hoc.n. effatus, hominem albumq; proponit atq; utrunq; in alterius locum tranſmutat: quaſi ſit horū alterū Nomē, alterū Verbum. Ergo ſi in propoſitione Homo eſt albus dicente, Homo aſſumitur Nomē: uti principio quoque eſt acceptum, album ut Verbum capi conſpicuum eſt. Et in ea quæ ad hanc reciprocat, atque album ſubiectum, prædicatum. Hominem facit, patet albū Nomen dictum iri: Hominem Verbum, Sed hæc præter naturam eſt prædicatio: velut cum domino quoque accidiſſe Hominem dicimus. Quo fit ut Hominem non proprie vocari Verbum dixeris, nec album Nomen: vt quod nec ſecundum naturam prædicetur de Homine. At cum de homine album prædicabimus, erit, & prædicatio ſecundum naturam & prædicatum iure uerbi appellatione nuncupabitur. quaſi quod homini impertitur

ſignificet. de eoq; natura ſit idoneum vt ſubiecto prędicari His ergo expoſitis, inſpiciamus ea quæ ab Ariſtotele de Verbo deinceps produntur.

X.

IPSA *ergo ſi per ſe proferantur* Verba, Nomina *ſunt: aliquidq; ſignificant. mentem enim ſiſtit qui loquitur: quiq; audiuit acquieuit. verum ſit ne an, non ſit, nondum indicat.* Neque *enim eſſe vel non eſſe nota eſt rei ac ne ſi ipſum quidem ens ſolum dixeris.* Nam *ipſum quidem nullum eſt: adſignificat autem cōpoſitionem quandam quam ſine compoſitis nō eſt intelligere.*

Cum.n. per ſupradicta finitionem verbi tum communiorem, tum peculiariorem nobis tradiderit. vult per hæc, quonam pacto ſeſe Verba ad verum ſignificandum falſum ve quid piam habeant, explicare. Iam quidem inter initia, vbi communiter de rerum, conceptuum Animi, vocumq; mutua cohærentia diſſerebat, ſimplices voces omnes ſimiles eſſe illis conceptibus prodidit qui compoſitione vel diuiſione carent: atque nec ueritatis capaces eſſe, nec falſitatis. Nunc vero id confirmare apertius vuult oſtendendo eo quod in ſimplicibus uocibus veritatem admittere & falſitatem maxime videtur, Verbum inquam, horum neutrum indicare. Nam ibi parte altera orationis. Nomine in medium adducto, tametſi in quam maxime compoſitum ſit, ut Armipotens, & Hircoceruus ſignificatiuum eſſe quidem ut naturæ cuiuſquam aut notionis non tamen veri vel falſi: niſi Verbum illi quodpiam additum fuerit monſtrabat. Hic autem eadem nobis de verbo tradens præcepta, nempe ſignificatiuum id eſſe actionum quarundam aut paſſionum: non tamen veritatis vel falſitatis: niſi aliquod ipſi fuerit copulatum nomen, IPSA IGITVR SI PER SE, inquit, PROFERANTVR VERBA NOMINA SVNT, ALIQVIDQVE SIGNIFICANT. dicitq; nomina, i. ſignificatiua. proinde planiore hoc faciendo ſubdidit aliquidq; ſignificant. De inde probans hoc, ſignificatiua eſſe inquam Verba quarundam rerum, deinceps addit, MENTEM ENIM SISTIT QVI LOQVITVR: QVI

QVE AVDIVIT ACQVIEVIT: vel hoc nimirum dicens, verbi ualere exempli cauſa prodeuntem porrigentemq́; ſe pariter cum prolationis longitudine expleri nobis intelligentiam,ac quaſi in longum cum dictionis ex promptu delatam,vbi uerbum totum protulerimus,vel audiuerimus,firmari ac ſiſti.uel ſi quis rogauerit quid agat uerbi gratia Socrates,menteq́; ambigua ſit ác uelut errante, eo ꝙ cum plura animaduertat, quorum ſingula ineſſe illi poſſunt,nullum id eſſe quod ineſt certo intelligat,qui reſpondet,atq; ambulat inquit,vel diſputat mẽtem ſtatuiſſe,atq; ab hæſitatione vindicaſſe & eum qui percontatus eſt,quaſi incerto animo fluctuantem,audita verbi reſponſione acquieuiſſe. Quãobrẽ pronſiciatũ verbũ aperte aliquid ſignificauit:ſi hæc prodito illo geſta ſunt.atq; alter cum verbum protulit,quidquam effecit.eius.n.qui ſciſcitatus eſt mentem ſedauit firmauitq́;:alter affectus eſt audiendo:cum acquieuerit. Itaq; ſignificare verba:ex hiſce conſpicuum eſt. VERVM SIT NE, inquit, AN NON SIT NONDVM INDICANT. Per id autem ꝙ ſit ne ait,affirmationem:per id quod an non ſit negationem:vel magis per id quod ſit ne inquit,verum,per id ꝙ an non ſit falſum declarat. Qui.n.res dicit,ut ſunt naturamq́; obtinent,vera dicit:qui vti non ſunt,falſa. Significat igitur aliquid verba inquit,affectum,vel actionem:ſed veritatem aut falſitatem nondum indicant.atq; hoc raciocinatione aſſerendo,ſubinde infert, NEQVE ENIM ESSE VEL NON ESSE NOTA EST REI. Eſt autem hæc probatio à maiore,de eo nimirum quòd Verba verum aut falſum non admittant. Si.n. primitiua magis Verba ac communiora,& in quæ cætera omnia reſoluuntur,ipſum ineſſe vel non ineſſe proxime indicantia, cũ per ſe pronunciantur,verum aut falſum nequaquàm decernunt, multo minus ſanè alia verba horum ſibi aliquod vendicarint. At ſi primum ſit,erit ergo,& ſecundum. Sumit autem verba illa quę principii magis naturam referunt,magisq́; communia ſunt: & in quæ reſoluuntur cætera omnia eſt & non ẽ quę eſſe ac nõ eſſe appellat:perinde quaſi Verba ſingula in participium atq; horum alterum,finita in verbum eſt infinita ín non eſt reſoluantur:ut currit,currens eſt valet valens eſt non currit,currens non eſt, non valet, valens non eſt: Hæc igitur ſic habentia ſi nullum ipſa per ſe verum aut falſum indicent,qũo conſantaneum fuerit rationi,quæ

his poſteriora ſunt,quæq; ineſſe omnino vel non ineſſe per horũ cõmunicationẽ declarant,veri quidquam aut falſi præſtare? Porro eſt vel non eſt nihil per ſeipſum veri vel falſi indicare,vel ex ſe patet fortaſſe,(nam q̃ ſexcẽties eſt,eſt vel nõ eſt,nõ eſt dixerit,horũ neutrũ ſignificauit.) cæterum & eodem & hoc modo probat à maiore,quodam quam verbũ eſt antiquiore petito atque altiore,ideſt ente:à quo verbum eſt vnde ipſum non eſt prodiit. Namne Ens quidem hoc inquit,quod eſt nomen,quomodo nec deductum ab eo verbum eſt notam eſſe rei,hoc eſt vere rem eſſe declarare,ſi ſolum pronunciatum ſit, quòd eſt ſi per ſeipſum dicatur. Significat quidem aliquid & verbum eſt per ſe dictum ſimiliter & ens.ſed horum neutrum,licet ſexcenties prolatum,ſibiipſi vindicat ac ſeppetere dicit veri quidquam aut falſi indecet. Sole. n. vt proditũ eſt ſæpenumero, compoſitæ ex Nominibus Verbiſq; orationes alteri ex iis ſuſcipiendo natura comparatæ ſunt Horũ autẽ vtriuſq;:ens inquam atq; eſt ſimplex proculq; ab omni id genus compoſitione ſemotum eſt.Si ergo habent ita ſeſe Auctoris verba ut appoſuimus.neq; enim eſſe vel non eſſe nota eſt rei,expoſitionem quam attulimus ſolam ea confirmantem reperies.Sin vt Porphyrius philoſophus ſcribit,non enim ipſius eſſe rei nota eſt,vel non eſſe(quanquam progreſſus in priorem ſcripturam atque expoſitionem fertur)poteſt de verbis dictum eſſe communiter omnibus, nempe ſignificatiua quidem illa,vti proditum eſt, quorundam eſſe:ſed non ueritatis vel falſitatis: ut per hæc verba verum ſit ne an non ſit nondum indicant oſtendit. Huius vero per id cauſam reddit quod ait,neque enim ipſius eſſe rei nota eſt vel non eſſe.Eſt autem hoc,non enim ſi ipſum per ſe verbum dicatur,quam declarat rem,ineſſe aut non ineſſe ſignificat. quod ſi faceret,tunc per ſe capax falſitatis veritatiſq; eſſet.Nam qui ambulat dixit,ſignificauit quidem certam actionem, cæterum de ea neque verum aliquod neq; falſum prodidit:niſi ſubiectum quodpiam fuerit additum cui inhærens vel non inhærens ambulare,veram orationem aut falſam confecerit. Itaque verba illa, neque enim ipſius eſſe vel non eſſe nota eſt rei perinde dictu eſt atque à prolato per ſe verbo neque rem eſſe id eſt quam ſignificat indicari:quod facere ſolet affirmatio:neque non eſſe:quod negatione declaratur.atque hæc ſunt de omni Verbo communiter dicta. Illud vero, AGNE SI IPSVM PER SE QVIDEM

ENS SOLVM DIXERIS, vel ſecundum hanc explanationem nullum capax verbum eſſe ueritatis uel falſitatis ab eo quod magis videtur probauerit. Quonam autem pacto demonſtratiuum hoc ſie illius poſſit, niſi per verbi, eſt medium rurſus, quod deductum ab ente commune eſt, verborum omnium Deinceps vero ſubnectit, NAM IPSVM QVIDEM NVLLVM EST. Nullum autem eſſe ens dicit, neq; ut ſignificatu carens, neque vt æquiuoce prædicatum de rebus: ſed nullum eſt inquit neque verum, neque falſum. ADSIGNIFICAT AVTEM COMPOSITIONEM QVANDAM QVAM SINE COMPOSITIS NON EST INTELLIGERE. hoc eſt, pars autem fit compoſitionis: ut ens eſt dicêtis: circa quam compoſitionem uerum falſumq; ſpectatur: quam quidē cōpoſitionem ſine compoſitis id eſt ſimplicibus non eſt contemplari. apertus igitur ſenſus eſt, Adſignificari autem ab ente compoſitionem, neque ab hoc ſolum, ſed à qualibet ſimiliter quoque ſimplicium uocum, non eo modo pronunciatum videtur, quo per verbum adſignificari tempus dicebatur: ſed pro eo quod eſt iuxta aliud quodpiam ſignificare: hoc eſt cuiquam iunctum alii compoſitionem indicare iam falſitatis, aut ueritatis capacem: qua quidem compoſitione priora intelligi oportet. Quod ſi quis hanc adſignificandi expoſitionem non admittat abeat in Alexandri ſententiam: qui per verba illa nam ipſū quidem nullum eſt ac ſequentia: de verbo eſt differere rurſus Ariſtotelem dicit, poſt interſitum ſermonem de ente: quaſi ne id quidem, ubi ipſum per ſe proferantur, ueri quidquam ſignificare aut falſi queat: atque ipſum eſt uel non eſt (eadem enim de utroque ratio habetur) ſi per ſe proferatur ipſum, ueri quidquā ſignificare quidem uel falſi natura ineptū eſſe dicere: cæterum cum, ut uerba quoque alia, nomen ſit, facultatem potiſſimū quidē obtinere entis communicationis priuationis ve ſignificatiuā... ſecundo loco & prædicati cuiuſdam cum ſubiecto copulationis quibus additum, & perfectam orationem facit, & veritatis indicem ac falſitatis. Nam ſi proxime quoque de ſubiecto, nulloq; prædicetur medio tunc poteſtate etiā eſt ipſum, ſumpſius eū ente notat complexū: vt Socrates eſt ens verbum autem non eſt, diuiſionem deſignat, aut vtrunque etiam compoſitionem. Vt enim in libris de Anima explicatum eſt & is qui aliquid non eſſe album dicit, ip-

ſum non eſſe album ſubiecto coniunxit. Verum tradita nobis orationis partium, Nominis inquam, & Verbi, contemplatione Ariſtoteles, ad compoſitam quoque ex iis deinceps Orationem tranſit, atque ait.

DE ENVNCIATIVA ORATIONE. XI.

ORATIO *uox eſt ſignificatiua cuius ex partibus aliqua ſeparata ſignificat ut* Dictio. *uerum non ut* Affirmatio. *Homo uerbi cauſa ſignificat quidem aliquid: non tamen eſſe aut non eſſe. ſed erit* Affirmatio *uel* Negatio *ſi quid fuerit additũ uerum non una hominis ſyllaba. neque enim in ſorex rex ſignificat: ſed uox nunc eſt duntaxat.* In *duplicibus uero aliquid ſignificat quidem: at non per ſe ſicuti diximus.*

QVAM igitur ob cauſam de Nomine & verbo locutus, non de negatione & affirmatione, poſtea de Enunciatione, poſtremoq́; de Oratione diſputet, vt pollicitus à principio fuerat, ſed de iis docendo pergat contra quam in huiuſce operis exordio ipſorum, vt quæ tradi deberent, enumerationem fecerit, prius dictum eſt. eorum autem interpretationem molientes quæ aſcita ad proprietatẽ ſunt Orationis exprimendã, quod quidem vox, ac ſignificatiua ſit prætermus: vt quæ aperte admodum ſint & in orationis partium definitionibus iam percepta. Ex compoſito autem nunc omiſſum eſſe arbitramur, tum velut ex iis notum quæ de nomine, ceu quod ex compoſito conſiſtat, prodita ſunt, In Verbo autem tanquam ſimili ſe modo habente ſuper habitum, tum quaſi paulopoſt opportune addendum, poſt confutatum illum qui oppoſitam orationem, hoc eſt non poſitione, ſed natura eſſe videtur aſſerere: forſitan vero & perinde quaſi à ſequente differentia comprehendatur. Illud autem, CVIVS EX PARTIBVS ALIQVA SEPARATA SIGNIFICAT, ſoli articulatæ adeſt uoci: quæ ex noſtro inſtituto conſtat. At partem aliquam habere ſignificatiuam, orationem à partibus eius p

ſe abſolutis,nomine uerboq; diſtinguit.quoniã illorum neutrius aliqua ſignificatiua pars erat:partes vero ſignificatiuæ quædam ſunt orationis,nomina inquam & Verba.Porro ſignificatiuas eſſe partes orationis ſi per ſe ipſæ capiantur,non ſimpliciter dictũ eſt ſed ex partibus aliqua:ob priuatas nimirum particulas inſitas negationibus,articulos,coniunctionesq́;: vt cum homo , inquam animal eſt vel ſedet quidem Socrates,Plato vero ambulat. Nam hac partes communius quidem Orationis appellantur:per ſe autem ipſa ſi conſiderentur,ſignificatione vacant. Atq; non hæ ſolum,ſed nominum quoque ac Verborum partes,que nihilominus partes eſſe compoſitæ quoque ea ipſis orationis videntur,ſignificatione omnino carent vt proditum eſt ſæpenumero,Has ob res igitur ſignificatiuam eſſe ex partibus Orationis aliquam dicit. Significatiuam vero eſſe VT DICTIO: SED NON VT AFFIRMATIO inquit,quoniam dictio,ut & ante docuimus,vox eſt ſimplex,cum ceu pars enunciatiuæ orationis capitur . declarat autem in ſequentibus aperte hoc Ariſtoteles cum ait,Nomen igitur aut verbum dictio tantum ſit , quandoquidem ei qui ſic voce quidquam declarat,non ita dicere licet vt enunciet.Quoniam igitur ſignificatiuas, quaſdam habet partes omnis Oratio,hæ autem in quibuſdam ſunt Orationibus voces ſimplices,quas,velut in propoſitionibus,Dictiones vocari monuimus, in aliis Affirmationes integræ,ſiue etiam Negationes, vt in oratione dicente Socrates ſedet,& Plato non ſedet,partes hæ , Socrates ſedet,& Plato non ſedet,Verum orationes eæ quarum partes affirmationes negationes ve ſunt , dictiones habent etiam ex quibus illæ gignuntur,quæ autem dictiones obtinent , non affirmationes omnino aut negationes comprehendunt , propterea cũ ſignificatiuam eam partem quæ ſemper eſt in orationibus oſtendere philoſophus vellet,hæc addidit:ne Orationes quaſdam ipſæ quæ partes habent affirmationes vel negationes conſpicatus, partes ſic putares orationis ſignificatiuas eſſe oportere,vt prædicari aliquid vel non prædicari de quoquam ſignificent: ſed opus eſſe intelligeres partem Orationis,quaſi dictricem ſolum vel declaratricem naturæ cuiuſquam aut actionis contemplari . Atque illud fortaſſe quod ex partibus dicit Orationis quaſdam eſſe ſignificatiuas,non per ſe intelligendum eſt ad articulorum , coniunctionum,iiſq; ſimilium differentiam:ſed totum deinceps legẽ

dum ,cuius ex partibus aliqua ſignificat vt dictio:quo diſtingua tur à compoſitis,partibus,ac iam per enunciationẽ prolatis: pin de quaſi ſignificatiuæ partes omnes ſint orationis ſed aliæ dictio nũ modo,atq; in omni oratione ex neceſsitate ſpectentur:aliæ ritu enunciationum,nec cõſpici in ſimplicibus orationibus posſiut: vt hæc quoque locis aliis omnibus conſona ſint Ariſtotelis & Pla tonis:in quibus de partibus orationis , vt quę in nomina ſolũ ac verba diuidantur,præcipiunt:Cæterum admirari minus conuenit ſi nominum partes atque verborum mereri nequaquã arbitrenur vt compoſitæ ex ipſis orationis propriæ partes nominentur.quip pe in omnibus iis quæ exacta perfectaq; ſunt partes ſingulas iudicare ex proxima integritate conſueuimus.exiguum verbi gratia lignum ex nauis deciſum gubernaculo vel carina, horum partẽ ipſorũ quidẽ non tamẽ ad nauẽ referentes appellamus:eodẽ & in cæteris modo quæ tũ arte tũ natura cõſiſtunt.Nã ſyllabas nominamus cõnexiones ſolas elemẽtorũ primas.nomen aũt triſyllabũ uocamus vel quadriſyllabum: ceu ſimplex quodlibet ad id referentes quod proxime ex ipſo compoſitum eſt.Pręterea partes nominum & uerborum ſola pronunciatione,non vi ſignificandi partes ipſorum:eſſe cenſueris.ideo prius quoq; pars eorum nulla ,ſ abiuncta ſit,ſignificatiua eſſe perhibebatur. Quare & orationum partes eſſe atque non eſſe eædem dici poterunt: ipſa vero nomina & verba,cum non ſolum pronunciationem ,ſed ſignificationẽ quoque orationum ſua compoſitione efficiant, primaq; ſignificatiuam obtineat facultatem , partes etiam eſſe orationis primas merito affirmamus.Quamobrem & in Cratylo nomen exiguan eſſe orationis portiunculam prodidit Socrates id videlicet quod cõmuniter de proprie uocato nomine & verbo pṛedicatur.Si quis uero quæſierit , quomodo orationem omnem ſignificatiua prẹditam eſſe cenſeamus particula : tametſi ad Vocatiuam appellatam vel unum nominis vnius caſum ſufficere uideamus, ut in Hector , ſoluemus ſi uocationem vel inuocationem vno etiam per hunc caſum prolato nomine fieri dicamus : non eſſe autem Vocatiuam orationem niſi eam quæ ſic ex pluribus nominibus aut congeſtis caſibus pronunciatur , vt Atride felix, o fortunate, beate , & o Neſtor neleiade:atque his ſimilia:ſi idem non eſt nomẽ atque oratio. Verum enim vero cum orationis partem ſignificatiuam eſſe vt dictionem , ſed non vt affirmationem dıce .

rit,non etiã neque negationẽ,quaſi proſpicuum eſſet, ſubiunxit. quandoquidẽ qui partes orationis non vt affirmationes,ſed ut ſim plices,voces putat conſiderandas,multo minus ſanè illas vt negationes capiẽdas duxerit:quoniã affirmationem quoque neceſſe eſt negatione cõtineri.Hęc uero ipſe interpretando exẽplũ dictionis capit HOMINEM propterea ꝙ ALIQVID SIGNIFICAT QVIDEM inquit NON TAMEN ESSE AVT NON ESSE ,hoc eſt non affirmationem,vel negationem,quo planiore qui dem reddendo ſubinde intulit , SED ERIT AFFIRMATIO VEL NEGATIO SI QVID FVERIT ADDITVM, verbum uidelicet uel affirmatum uel negatum . Quare manifeſtum ex his quoque eſt, enunciationis partem quæ ſignificatrix eſt, Dictionem hoc loco Ariſtoteli,propterea quod ſignificet uocari. Differre autem à ſimplicibus vocibus orationes ſignificatiuis partibus habendis ſubmonens ait VERVM NON VNA NOMINIS SYLLABA: communiter ſubaudito nimirum illo SIGNIFICAT ALIQVID dictum eſt enim homo uerbi cauſa ſignificat quidem aliquid. Illi ergo conſtruendum hoc eſt verum non una hominis ſyllaba. Hoc vero rurſus probans , uocum inquam ſimplicium partes nullius per ſeipſas eſſe ſignificatiuas,probationemq; hic moliens ab eo quod magis uidetur , NEQVE ENIM IN SOREX REX inquit, SIGNIFICAT. SED VOX NVNC EST DVNTAXAT Hoc autem eſt,quoniam rex per ſe pronunciatum , regni poſſeſſorem notat . cum autem ceu partem ipſum nominis ſorex acceperis , omnino ſignificatione uacat . ac nunc ſanè quod velut pars conſideratur, uox eſt ſolummodo, nihil ab una differens earum quę nequaquam ſignificant. Verum in ſimplicibus quidem , ut ſupra quo que dictum eſt , nominibus ſignificatiue partes neutiquam fuerint:ut in homo uel ſorex. Etenim partes huius rex non uelut alii cuiquam iuncta ſorex nomen perfecit: ſed in nomẽ quod regni dominum indicat ſorte fortuna incidit: idcirco ſi ſoricis ut ſimplicis pars capiatur nominis , ne uiſione quidem quidquam declarat. Nemo quippe audito Sorex nomine , in regis intelligentiam uenit : quemadmodum qui Armipotens uel Hir coceruns audiuit , intelligentiæ non expers manet armorum uel cerui. Sic ergo in ſimplicibus.In duplicibus uero , uult qui-

dem inquit cęterum nihil deſignat abiuncta,hoc eſt uidentur quiſ dem ſignificatiuæ eſſe partes:quoniam,& in iis pronũciandis quædam aperte compoſitio plurium uidetur, nominum quanuis una tum animi cõceptio.tũ res ea ſit quæ ex ipſis indicatur:re autẽ vera nullius & hæ ſunt ſignificatiuæ,ſi per ſe ipſæ proferantur. Igitur vt ſummatim explicem,huiuſmodi erit argumentum, ſi quę per ſe ſignificatiuæ ſunt voces vt rex cum aliquorum nominum partes euaſere,prorſus,ubi à ſuis totis demuntur, ſignificatu carent,quid de vna ſyllaba hominis putandum eſt:vel partibus aliis nominum,quę etiam non inſumptæ in nominibus, ſignificatiuæ eſſe nullius uidentur? hæc igitur patent Ex iis vero quæ tradita hic ſunt Ariſtoteli oportet colligere,non eam ſolum quæ perfectam abſolutamq; ſententiam explet,ſed imperfectam quoque orationem uocandam ab eo cenſeri.nam & illi quæcunq; prodita ſunt de oratione conſentiunt.

XII.

E S T *autem ſignificatiua quidem omnis oratio: non ut inſtrumentum uero:ſed,quo modo dictum eſt,ex compoſito.enunciatiua autem non omnis:ſed ea cui uerum competit aut falſum pronunciare competit autem non omnibus.* Deprecatio *uerbi: cauſa eſt oratio quidem:ſed neque uera,neque falſa eſt.* Miſſæ *igitur aliæ fiant :quippe quarum conſideratio* Rhetoricæ *magis aut* Poeticæ *conuenit.at* E*nunciatiua præſentis eſt contemplationis.*

Refellit quędam his uerbis Ariſtoteles ſyllogiſmum , qui non poſitione uidetur orationem,ſed natura eſſe demonſtrare. Quinã eſt igitur ſyllogiſmus?Oratio inſtrumentum eſt uocalis, inquit, i nobis natura exiſtẽtis facultatis.ea nanq;,ut pote quod inſtrumẽtum eſt,quę uolumus inter nos indicamus,omne naturalis facultatis inſtrumentum,& ipſum natura conſtat, quemadmodum oculi cum nobis inſitæ inſtrumenta videndi ſint poteſtatis,aures audiendi,atq; alterius pars quæpiã alia,non naturę ſunt,ſed artis inſtrumenta.ergo natura conſiſtir.Oratio,nihil ex noſtri Animi molitiones obtinens.Duæ itaque cum in ſyllogiſmo ſint propoſitiones aſ

ſumptę,concedit Ariſtoteles maiori: quæ inſtrumentorum omne naturalis omnis poteſtatis natura eſſe dicit. minorem autem corripit,quæ orationem fatetur eſſe naturalis in nobis facultatis in ſtrumētū.Quodnā igitur inſtrumentū ſit vocalis in nobis facultatis,aperiendum eſt:quoniam naturalis cum ſit, eget inſtrumentis: quo modo vires aliȩ quælibet naturæ.ac quid ergo ipſius exiſtés oratio,poſtquam inſtrumentum non eſſe perhibetur, natura non eſt,ſed poſitione.Sunt itaq; facultatis noſtræ vocalis inſtrumenta Pulmo & Arteria illa q̄; uocant aſperam.hæc quidem vt ſimpliciter uocis.Vt uero articulatę ,quænam ſunt naturalis inſtrumenta poteſtatis?Lingua:Palatum atq; alia quæ ſic uocalia ſeu locutoria inſtrumenta nuncupantur.Oratio autem opus erit tali horum inſtrumentorum motu ab illa effectum.idcirco neque vt natura ſit ipſa oratio neceſſe eſt.Nihil enim prohibet quo minus perfecta à naturalibus uiribus opera ſint poſitione: quo pacto in ſaltatione ſeſe res habet.Nam cum naturalis in nobis facultas localis motio ſit, ſaltatio quod opus ab ea demanat,poſitione continetur. licet enim ſaltatori, tali uel tali ratione manus mouenti Achillem verbi gratia ſignificare: cum alterius alias corporis habitu ac geſtu ſpeciem edat, atque eius accidens quodpiam præ ſe ferat. Ergo quemadmodum loco dimoueri natura comparatum eſt,ſaltare, poſitione atque ex compoſito: lignum natura prouenit: ianua poſitione conſtruitur ita vocis formationem quoque naturæ acceptam,ſignificationem autem per nomina ſeu uerba conflatas ex hiſce orationis,quæ ipſum eſſe ex uoce incondita & rudi velut materia obtinent, formam uero à noſtra cogitatione ſunt adeptæ, poſitioni nec naturæ referimus. Ac videtur ſanè homo uocifera facultate,quæ animariarum in nobis cognoſcendi uel appetendi facultatum inſtrumentum eſt, præditus ex natura perinde eſſe ac brutæ animantes.Quod autem ſignificandum utatur nominibus aut uerbis aut ex hiſce conſtitutis orationibus quæ non amplius natura ſed poſitione ſunt,id præ cæteris quibus ratio de eſt habere præcipuum:propterea quoniam ſolus quoque mortalium particeps eſt eius Animæ quę ſuapte.induſtria mouetur, artificioſeq; agere poteſt:ut & in uoce ipſa edenda vis eius artifex dignoſcatur,hęc autem declarant exornatæ orationes metris uel ſine metris compoſitæ.Pluribus igitur uerbis demonſtratum eſt tū Orationem,tum eius partes Nomen & Verbum ex pacto cōſtare.

Verum quoniam ipſam inſtrumentum quoque eſſe affirmamus nominum uel rerum ſignificationis,quodnam illud tandē ſit quod ea uelut inſtrumento utatur dicendum eſt.ac conſtat ſanè cogitatricem eſſe Animam, nam ſolius munus huius eſt oratione uti. Cæterum quodnam pacto cum ex compſito conſiſtat, inſtrumentum eſſe naturalis facultatis cuiuſquam poſſit,ſi cui propter eam regulam quæ omne natura eſſe naturalis facultatis inſtrumentum mone, mirum eſſe uideatur, rationalem hanc dicemus atque artificem in nobis uim natura eſſe excellentiorem ut quæ etiam ſeparabilem ab omni corpore ſubſtantiam habeat. Hęc autem narrari à nobis quæ uel ipſi placeant Ariſtoteli,declarant ea quæ illæ ad calcem ſecundi Naturalis auſcultationis prodidit uoluminis: nēpe bruta animalia non ex arte ,ſed ex natura agere , intellectu orbata, ut pote arte, ex quadam inſita nobis ui quæ naturam ſuperet, progrediente.in quibus non arte,ſed natura quadam inquit nidum ſibi fingere hirundinem: araneolam telam contexere. Quid enim referre opus eſt demonſtrationes illas quæ in cōmentatione de Anima Intellectum eſſe probant à corpore ſeparabilem:Nihil itaq; mirandum eſt,hanc agentem naturæ viribus, illarum quoque uſurpare inſtrumenta quæ naturalia ex neceſſite ſunt.atque alia nonnulla ipſa ſibi artificialia parare inſtrumēta ad proprias actiones obeundas. Quemadmodum igitur tuēdo corpori,hoſtibusq; propulſandis naturalia inſtrumenta facultatis loco dimouētis,quæ ex natura eſt manus & pedes adhibet,adhibet aūt & arte fabricata gladiū & haſtum,ſimiliter & in articulatura. ædificiendiq; ratione,ac cæteris tum actiuis tum effectiuis functionibus,ſic & in ſignificando utitur quidem Anima naturalibus inſtrumentis uociferæ & locutoriæ facultatis Pulmone, Lingua, Palato, Dentibus ,Labiis, utitur vero etiam Oratione, eius ve partibus:artificioſeq; fabricatur illas atque ex compoſito, velut futura ſignificandi inſtrumenta, circaq; naturalem materiam ideſt uocem ipſarum generationem molitur: ut gladii,circa ferum:circa lignum gubernaculi Hactenus cum exhibuerit nobis Ariſtoteles orationis elementa. Nomen inquam & Verbum atque compoſitam ex hiſce dictam q; cummuniter Orationem, ex quibus omne oritur ſermonis idioma, deinceps ad Enunciatiuam accidit orationem ,ut ab initio ſtatutum eſt, contemplandā quam ſimplicis Orationis quādam eſſe ſpeciem diximus : quem

admodum, Vocatiuam, Optatiuam, Interrogatiuam, Imperatiuam : quarum perfecta quæ uis eſt ipſaq; per ſe ſignificatrix abſolutę ſententiæ. Nam ut, hæc immortalis Animus eſt, quicquam indicauit, ſic & uiri iudices & utinam philoſopharer & quando aduenisti & abi ad talem ſignificatu non carent. Ac nihil alias quidem propoſitæ inquit tractationi conuenire: quæ & philoſophatica eſt & dialectica. Rhetoricæ autem uel Poeticæ propriam de iis eſſe meditationem : quoniam qui utranq; ex his colunt, circa ipſas per ſe pſas orationes uerſantur . Oratores quidem numeris, circuitibus, ac figuris intenti Grammatici de metris primarum dictionum uel commiſtarum uel coherentium figuris, & declinationibus, atque id genus omnibus ſoliciti Quin etiã imitari nonnullos conſueuere qui alios uocent, aliquibus imperẽt, alios de quibusdam interrogent, uel precentur. Sæpe uero & ex perſona ſua quibuſdam harum functionibus agunt: aiuntq;, primum quidem o Viri athenienſes Deos omnes immortales Deasq; oro. uel nam huc mihi iſtic exurgens reſponde. Qui ergo de his tractant artibus, orationesq; ſubiectum in contemplationem habent, conſiderent vtrum ſolæ hæ præter enunciatiuam ſpecies orationis habeantur, an & alia quæpiam ſit: atq; in finitas ne an infinitas harum quæuis diuidatur. magis uero qualibus finitis numeris progreſſus pro quauis illarum ab vno fiat ĩ infinitũ. Nam hoc, vt diſſeruit in Philebo Socrates, de ſubiectis ſibi rebus cõtemplari quemq; artificem decet. Hoc autem manus eſſe Rhetoricę uidetur aut Poeticæ, non ex ſeſe, ſed eius quæ communiter ars vocatur Orationum: de qua Plato nos apprime diuinus in Phædro poſt palinodiam docuit, cuius eſt tum Poeticæ principia tũ Rhetoricæ inſpicere. Ad præſentem tractatum vero ſolam in quit orationis enunciatiuæ meditationem pertinere: quoniam principia tradere demonſtratiuæ ſcientiæ propoſuimus qui autem, de his agit, hunc opus eſt in alia ſpecie nulla orationis negocium ſibi præter Enunciatiuam, faceſſere. quam comprehenſam ad demonſtrationem, neceſſariamq; ad eam aſſequendam ſoli contemplari Philoſopho conuenit. qua ſola licet exacte cognoſcere rerum naturam. Cum enim duobus modis. vt Theophraſtus explicauit philoſophus, ad aliud ſeſe habeat oratio, tum ad audientes: quibus aliquid etiam indicat: tum ad res de quibus dicenti auditores ad credendum ducere propoſitum eſt

uerſantur circa eum ipſius habitum qui ad audiétes pertinet Poetica & Rhetorica:quoniam illarum eſt elegantiora ſeligere nomina,non communia atque uulgata concinneq́s hæc inuicem connectere adeo,ut his,atque hæc ſequentibus , ut perſpicuitate dulcedine,aliisq; generibus,prolixitate item & breuitate orationis,ubi tempeſtiue adhibeantur omnia,ducat auditorem, ac ſtupore afficiat,ſuadæq́; mãciparum posſideat.Eius vero reſpectus orationes quo res exiguntur curam potisſimum geret Philoſophus: tum falſum confutando : tum uerum demonſtrando quorum utroque enunciationem controuerſam quandam inſtituit euidentibus enunciationibus concludere. Porrò enunciatiua hæc ipſa oratio cum ſpeciebus aliis orationis omnibus eo conſentiat.ꝙ ſignificatrix ſit,quam obtineat naturam,ac quo pacto à ſpeciebus aliis differat orationis tradit ante hæc nobis Ariſtoteles, ENVNCIATIVA AVTEM, inquiens NON OMNIS SED EA CVI VERVM COMPETIT AVT FALSVM PRONVNCIARE. Ac ſciendum ſané eſt enunciatiuę orationis definitionem per hæc nobis ab illo exhiberi nihil,ut de iis præcipiat affirmationem ſibi ac negationem poſtulante.quod facere,cum infra viſus fuerit nõnullis anſam illis,præbuit,ut Enunciationem in affirmationem negationemq́; diuidi ut æquiuocæ voces in ſignificata,non ut genera in ſpecies ſuſpicarentur.tametſi quænam communem naturam nullam ſignificantis vocis æquiuocæ eſſe queat definitio? Quod ſi in affirmationi quoque definitionem ac negationis confertur Enunciatio: cum Affirmatio quidem enunciatio eſſe alicuius de aliquo,Negatio autem énunciatio alicuius ab aliquo dicetur,quo modo Enunciatio non genus ambarum eſſe clarisſime dilucet : cum ad complendas definitiones æquiuocæ nunquam voces aſciſcantur? Quapropter præfinitionibus de Enunciatiua ſpecie orationis, de qua deinceps docebit potisſimum,ſpecierum eius Affirmationis ac Negationis comtemplationem connectit:cum ait.

XIII.

E S T autem una prima oratio Enunciatiua affirmati deinde Negatio:cæteræ omnes coniunctione una.

Quibus verbis duplicem eſſe orationem unitatem dicit:alteram ipſarum

ipſarum per ſe, velut ſuapte ipſis natura inſitam: vt in hac ſocrates ambulat, alteram poſitione quadam deforis ipſis à vocata ob id ipſum coniunctione adhibitam: vt in hac Socrates ſedet, & Plato ambulat. Nam hic orationes quæ manifeſto quæ ſunt nimirum hæc Socrates ſedet & hæc Plato ambulat, iniecta in medium & coniunctio velut colligare atq; vnire ſuo interuentu viſa eſt. Habent ſeſe eodem pacto & orationes eæ omnes quæ ſuppoſitiuæ nominantur, pluribus.n. conſtant & illæ ſimplicibus orationibus cæterũ à cõtinuatiua uocata cõiunctiõe vniuntur ut Si dies eſt, ſol eſt ſuper terram. Nam rurſus orationes, quæ duæ ſunt, nempe hæc Dies eſt & hęc Sol eſt ſuper terram ſi cõtinuatiua ferruminans coniunctio vnitatis imaginem ac uiſionem perfecit. Eſtq; talium vnitas orationum non unius index ſubſtantiæ (nam multa plane ab iis ſignificantur) ſed unius ſubſtantiarum quas ſignificant conſequentiæ, aut vnius direptionis: uelut in orationibus iis quæ per diſiunctionem efferuntur: ut aut eſt dies, aut eſt nox. ideo & oratio illa quæ ſubſtantiam unam declarat, unaq; proprie eſt, poteſt nondum ſecto ligno, atq; ob id uno vocato proportione conferri, quæ plures indicant ſubſtantias, atq; coniunctione quadam unita eſſe, quodam pacto videtur naui, quæ ex multis conſtans lignis apparentem vnitatem à clauis obtinet, proportione conuenire. Eius autem orationis, quæ proprie una eſt, eaq; de re natura prior, nec ipſum unum coniunctione habet, altera quædam eſt. Affirmatio, altera Negatio. Eſt & quædam Affirmationis à Negatione differentia, non penes ipſum unum quandoquidem una ſimiliter harum utraque eſt orationum: nullo extrinſecus ad unitatem egens adminiculo: ſed penes primum ſi quidem non prima ſimiliter oratio harum utraq; eſt ſed ſimplicitate dictionis prior affirmatio negatione: quoniam negatiua aſſumpta particula fit negatio. ꝙ autem additionem capit, antegreſſum eſſe illi neceſſe eſt ꝙ ex additione perficitur. Hanc ob rem itaque & Ariſtoteles unam ſic primam Orationem enunciatiuam eſſe Affirmationem dixit: deinde Negationem aduerbiumq; deinde non de uno, ſed de prima pronunciat. Ob id ipſum vero rationi conſentanea uidetur Aphrodiſiei ſentẽtia de Enunciatione, quæ genus ipſam Affirmationis eſſe ac Negationis nequaquã permittit, quo modo enim illorum in quibus primum eſſe & ſecundũ, genus id

erit quod de ipſis prædicatur communiter? An hunc obtinent ordinem non eo quod ſint Enunciationes. nam earum pariter vtraque falſitatis capax eſt ac ueritatis: ſed ex accidente quodam extrinſecus, hoc eſt ſimplicitate dictionum. Patere autem proditæ regulæ tunc fatemur locum, cum ex eo ipſo quod communiter prædicatur, ſubiecta illi primum ſecundumq; obtinent. hoc igitur pluribus locis abunde demonſtratum eſt. Hic vero enunciationem communiter de affirmatione prædicantes ac negatione, non affirmationem enunciationem primam eſſe, negationem autem, ſecundam enunciationem fatemur: ſed primum & ſecundum, ut explicuimus, ad dictionum ſimplicitatem intelligendum eſt. Cæterum cum affirmet Ariſtoteles, orationum quamlibet Enunciatiuarum vbi ab affirmatione diſceſſeris ac, negatione, prorſus coniunctione eſſe unam, ita rogauerit quiſpiam: quid de ea dicemus oratione quæ ſuper terram ſole exiſtente dies eſt inquit? neque enim ſimplex hæc eſt oratio: ueq; coniunctione videtur ad vnitatem eguiſſe. Cui reſpondendum, fieri equidem nequaquam poſſe vt abſolutæ Enunciationes quæ ſine coniunctione actu acceptu, ad orationem vnam faciendam inuicem coeant. Nam hæc Sol ſuper terram eſt cum ſit abſoluta, huic Dies eſt abſolutæ & ipſi quidem, quomodo ſine continuatiua poſſit coniunctione admiſceri? At ſæpe antecedentem propoſitionem ſimul cum coniunctione ſic concinne immutamus, vt ipſa per ſe ad enũciationem ſufficere non amplius queat: coniunctionem autem, vel tantundem in hoc valens coniunctioni aduerbium poteſtate comprehendat: at cum ſequente quæ perfecta etiam manſit propoſitione coaleſcat: ut habet res ſeſe in propoſito quoque exemplo. Nam hoc Exiſtente ſuper terram ſole imperfectum imposq; eſt ad Enunciationem. aduerbium autem quando uel ſi continuatiuam coniunctionem poteſtate continet: idemq; illi ſonat quando ſol ſuper terram eſt vel Si ſol eſt ſuper terram: quorum vtrumq; propter coniunctionis aduerbii ve adiectionem imperfectum infirmumq; eſt ad propoſitam enunciationem ſtatuendam: non ſecus atque id quod poteſtate hæc ſeipſo complectitur: ut Sole ſuper terram exiſtente, quo etiam fit ut cum conſequente, quod eſt dies eſt, perinde atque illa coagmentari poſſit.

XIIII.

NECESSE *eſt porrò* Enunciatiuam *orationem omnem ex uerbo, aut caſu uerbi conſtare.* Etenim Hominis *ratio: niſi eſt additum uerbum, uel fuit uel erit aut id genus aliquod fuerit, nondum enunciatiua eſt oratio. propterea quoniam unũ quoddam eſt & non multa* Animal *greſſile bipes.* Haud *enim ſanè ex eo quod prolata prope hæc inter ſe ſint una erit. Sed hoc explicare alterius eſt commentationis.*

Cum de Enunciatiua oratione diſputare, eiuſq; ſpeciebus, Affirmatione ac Negatione inſtituerit, quoniã ex his utraque quoddam prædicatum, ac ſubiectum quoddam habet horum quandam tradit nobis differentiam ad articulatam illorum declarationem quæ deinceps ueniunt dicenda ſibi vſui futuram. Ait enim neceſſe omnino eſſe prædicatum terminum in propoſitione uel uerbum eſſe, vel caſum verbi. forte vero aliquando & infinitum verbum: quemadmodum in Negationibus. id quod videtur cum verbo per hæc comprehendiſſe Ariſtoteles: aut tanquam de Affirmatione in primis differens omiſiſſe. Subiectum vero non nomen prorſus: vel caſum nominis: uel nomen infinitum: ſed interdum quoque orationem ex pluribus conſiſtem nominibus Nam cum Socrates, inquã, valet Socrates ualuit exiſtente ſubiecto in iis nomine, prædicatum alias verbum eſt: alias verbi caſus. At cũ Socrates eſt dico, Socratem pœnitet, non Socrates currit, Socrates animal rationale mortale, eſt ſubiectum in iis non nomen ſolum, aut caſus eſt nominis: ſed quandoq; & infinitum nomen quandoque uero ex pluribus nominibus conſtans oratio. Verum hæc haud ita plane ab Ariſtotele explicantur ob elocutionis breuitatem. Cum enim de prædicato aperte pronunciauerit, de ſubiecto inuitat duntaxat, inquiens, ETENIM HOMINIS RATIO NISI EST ADDITVM VERBVM AVT NON EST VEL FVIT VEL ERIT AVT ID GENVS ALIQVOD FVERIT, NONDVM ENVNCIATIVA EST ORATIO. Sed quamobrem de prædicato quidem diſſeritur his verbis, quaſi non

ſine hoc conſtare queat propoſitio, de ſubiecto autem non ſimile additur: tametſi horum utroque propoſitio ſimiliter egeat, cū hæc prodita etiam ſupra iam ſint, vbi neque nomen, quanuis compoſitum, ſine verbo, neque uerbum ſine ſubiecto quopiam diceбatur verum aliquod poſſe vel falſum indicare: ut in concluſione de verbo didicimus. Licet ergo quæ Porphyrius Philoſophus adducit quæſtionem hanc arceſcentibus reſpondere, ad Enunciationis exiſtentiam vel exiſtendi priuationem indicandam in Prædicatiua ſpecie enunciatiuæ orationis principatum maxime prædicato deberi. eoq́; fieri vt inde etiam tota oratio Prædicatiua nominetur: priuatiuamq́;, in negationibus particulam huic uelut potiori addamus: ut affirmatione per præſtantioris in ipſa particulæ abolitionem ſublata, fiat negatio. atque eam ob cauſam de parte hac ſola ſermonem hoc loco Ariſtoteli fieri: perinde quaſi conſtare ſine hac Enunciatio nō poſſit. Fortasſis vero propoſito ſenſui magis hæc ratio cohæreat, ſi vbi de nomine ſermo erat, monitum ab eo dicamus, qualecunque fuerit id ſumptum, nequaquā ſine verbo conficiendæ Enunciationi poſſe ſufficere. (Etenim ſignificat quidem, inquit. Hircoceruus aliquid: nondum tamen verum quidquam aut falſum: niſi eſſe aut non eſſe adiectum vel ſimpliciter vel pro tempore fuerit.) Et ruſus vbi de verbo diſputabat, eadem de hoc quoque memorantem ad Enunciationem conſtituendam ipſum ſi per ſe proferatur non ſatis eſſe affirmare. Ibi vero non etiam additum eſſe ſine nomine: quandoquidem propter eas propoſitiones quæ ſubiectis vtuntur orationibus ſermo ex ſeſe coargueretur: ſed ſolum & aliud quoddam requiri, cui appoſitum vel compoſitum verbum ſignificantem eſſe vel non eſſe Enunciationem eſſet facturum: At in iis quę poſt illa ſunt tradita cum de oratione diſſerens, vocem ſignificatiuam eē eam dixerit, partemq́; ſignificantem habere q̧ cōiter perfectis imperfectiſq́; Orationibus ineſſe perhibebamus, tranſiueritq́; ad Enunciationis eiusq́; ſpecierū cōtēplationē, quaſi veritus nequis à Finitiuis orationibus, vt quæ ex pluribus cōpoſitæ ſignificatriceſq́; ſunt vnius naturæ, fieri poſſe Enūciationē putauerit, idcirco hæc nunc adiicere: de quibus nihil adhuc videtur diſputaſſe. Cæterum cum in his omnino meminerit definitionem. hæ autem ex pluribus nominibus circa eiuſdem rei ſubſtantiam diuerſantibus compoſitæ ſint

orationes:quæ hanc ob rem quoq; vna ſingulæ ſunt, huius autem ſpeculaminis meditatio multam commentationem poſtulet, vt quando ex congeſtis nominibus vna ſignificetur ſubſtantia vnaq; ex ipſis perficiatur oratio:quando vero,non una intelligatur harum rerum traditionem ad abſolutionem quandam facultatem reiicit, quæ ea quæ ſunt conſiderare quatenus ſunt profitetur. Quamobrem de hoc longa ſerie orationis in Metaphyſicæ aget tum ſeptimo tũ octauo volumine genus affirmans in definitione(vt quæ illic traduntur ſummatim perſtringamus)materiæ ratione eſſe præditũ. Differentiam vero,poſtremamq; potisſimum ac ſoli definiendæ rei congruentem,propriæ ſpecificam fieri per ſectricemq; materiæ:cui ut vniatur, alterius nullius agere adiumento. Non enim cum ſeiuncto quodam vnionem obtinet, per ſeq; ipſum ſubſiſtente. ſed eſt forma, proximæ quædam materiæ diſpoſitio:uniuerſalis nimirum atq; intelligibilis forma eius materiæ quæ intelligibilis appellatur,ꝙ perinde eſt ac ſi eius dixeris quæ generalius capitur,ſenſibilis autẽ ſingularisq; forma illius materiæ quæ ſecũdũ formam ipſam diſponi natura comparata eſt. Has ob res itaque & finitiua Oratio una,non ex diſcretis prius, deinde congresſis inter ſe conſtans proprietatibus, & ſingulariũ rerum vna quælibet eſt.ſic.n.affecta res ſeſe habeat oportet quæ nõ ſine propria affectione ſubſiſtit,vt in æneo globo.neq; animo quiſquam complecti affectam rem poteſt quin & affectionẽ conceperit.Quod igitur finitiuam orationem vnam facit,atque ipſã rem quoque definiendam,id docet in libris illis.Quam autem minus circunſpecte quiſpiam vnius efficiendæ orationis cauſam reddidiſſe, nempe quæ ipſam complent nomina deinceps inter ſeſe non medio intercepta ſilentio proferri,hanc velut fatuam explodit: atque HAVD ENIM SANE inquit EX EO QVOD PROLATA PROPE HAEC INTER SE SINT VNA ERIT. Quippe in ea quidem Oratione quæ una dicitur,nomina ex quibus conſtat illa,deinceps voce non interquieſcente efferri oportet:ceu cum ipſum per ſe proferimus quodlibet,nec finitionem dicimus: ſed nec propoſitionẽ unam facimus inferendo communiter omnibus verbo:verum totidem quod ea quoque quæ in deſiuncta enumeratione exprimũtur nomina:vt animal:deinde rationale:deinde mortale eſt. nam

& verbum eſt cuique ſubaudiri videbitur, attamen ſatis non eſt quæuis nomina inter ſe deinceps nullaq; intermiſſione pronunciare vt orationem unam facias vel Finitiuam uel Enunciatiuam Cum enim uel ſolas ſubſtantias quæ coaleſcere nequeunt, vt ſpecies vel indiuidua vel ſola accidentia ſignificauerint, vna ex iis nũquam fiet oratio velut cum Homo bos equus dico: vel Socrates Plato Alcibiades vel Philoſophus ſimus caluus ambulat: propterea quoniam cohæreſcunt ſubſtantiis accidentia: vt quæ in ſubiectis ipſis ſubſiſtere natura uoluit: non autem vel ſpecie vel numero diſcretæ inuicem ſubſtantiæ: neque item accidentia: quorum ne ſubſiſtere quidem abſque ſubiectis poteſt ullum quamobrem neceſſe quoq; eſt aliquis ſupradictis ſubaudiri infinitum nomen: quod ſubiecti uicem ſuppleat: totamq; orationem aut falſam eſſe: aut ueram faciat.

XV.

VNA autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unum ſignificat: uel coniunctione eſt, una. Plures quæ plura: & non unum: uel quæ uacant coniunctione.

Cum ſimplicium Enunciatiuarum orationum diuiſionem in primam ac ſecundam; tradiderit, docueritq; affirmatiuam ſpeciẽ negatiuæ antecedere, nunc oppoſitionem addit illarum qua vnũ multitudini confertur aliam nimirum ab ea qua primum poſteriori aduerſatur. Haud enim ignorandum eſt, cum duo hæc Dictio Significatioq; in omni Oratione ex neceſſitate ſpectentur circa dictionem duas conſiderari unius orationis differentias: alteram ſimplicis ex pluribusq; ſimplicibus orationibus compoſitis alteram primi & ſecundi: quæ in ſimplicibus habetur potiſſimum atq; horum cauſa in compoſitis: ex qualitate videlicet propoſitionum, affirmatiuo inquam & negatiuo, huiuſmodi ordine prodeunte. Circa ſignificationem vero unam: quæ eſt unius multitudiniſq; ſignificatorum. Ex iis ergo quæ circa dictionem oppoſitiones uiſuntur, cũ unam quæ prioris poſteriorisq; eſt: per ſupra dicta tradiderit, ubi dicebat. Eſt autem una prima Oratio enunciatiua Affirmatio: deinde Negatio, tum has ſolas orationes eas

eſſe docuerit quas unius appellatione dignas arbitremur, cum ſubdidit, cæteræ omnes coniunctione una: hoc eſt non propriè: non etiam tamen addiderit, has quæ vnum coniunctione habere orationes dicuntur, ex ſimplici affirmatione eſſe ac ſimplici negatione compoſitas, quibus ſanè verbis differentiam quoque penes ſimplex & compoſitum Enunciatiuarum orationum tradidiſſet, ſed hoc in aliud tempus differens, in his diſcretionem a ſignificantis nobis apponit illacũ, quæ alteram orationem unam & uere & quoad appareat facit: alteram unam quidem ut apparet, re uera autem plures, paulopoſt uero & oppoſitionem earum plane adiiciet quæ ſimplici & compoſito ex pluribus ſimplicibus orationibus continetur. Quonam igitur pacto à ſignificatis unam orationem ac multas diiudicamus? Vbi uterq; inquit Terminus qui propoſitionem complet, unius cuiuſquam eſt naturæ index, unam eſſe hanc cenſemus propoſitionem: tametſi integram finitionem pro nomine uel ſubiectum, uel prædicatum, uel etiam utrunque acceperis: uti cum inquam Animal rationale mortale ſubſtantia animata ſenſu prædita eſt. cum autem res plures terminus uterlibet ſignificauerit, multas eſſe propoſitiones has totidemq; affirmamus, quotus eſt ſignificatorum numerus, quanuis hæc uno nomine indicentur. Nam quando Aiax, dicimus: cum Hectore depugnauit ſingulari certamine neque de utro nam loquamur Aiace definimus, quo modo unam hanc quiſquam mentis compos propoſitionem appellauerit: quam ſimul cernimus & falſum & uerũ fateri? atque id quonam pacto eueniat, non eſt obſcurum, Cum igitur à ſignificatis hanc nobis hoc loco quæ in propoſitionibus ſpectatur differentiam tradat, unam eſſe orationem ait Enunciatiuam proprie quidem eam quæ unum ſignificat ſecundo loco & illam quæ unum dicitur coniunctione habere. plures autem quæ plura indicant, nec unum: uel quæ coniunctione uacant. Atque in his coniunctione unam orationem audias, non eam quæ aduentitiam unionem in ſolis dictionibus propter coniunctionem obtinet perinde atq; manipulus qui propter uinculum multa cohibens olera vnus eſſe perhibetur: ceu cum ſedet Socrates, & Alcibiades ambulat dicimus: vel Socrates ſedet & Alcibiades ſedet, vel ſedet Socrates & Alcibiades. omnes enim quæ ſic pronunciãtur pluresq; ſunt, in ſola dictione apparentem vnionem poſſi-

dent coniunctionis beneficio:ſed eas quæ in hypotheticis, quos vocant,ſyllogiſmis per connexionem uel diſiunctionē appellatã aſſumuntur:vt ſi Deus bonus,vniuerſum eſt ſempiternum & vel ſempiternum eſt vniuerſum, vel generationi abnoxium,nam & hæ plures cum ſint,nonnullæ in dictione à continuatiua coniunctione appellata,quædam à diſiūctiua colligantur. Sed plus quid dam habent ſupradictis, quod rerum quæ in ipſas conferuntur vel conſequentiam vel ſeparationem declarant. Ipſum hoc ergo vnum quoddam quod ab iis ſignificatur,hæc rerum ſequela vel ſeparatio eſt. Itaq; hac de cauſa dicendum eſt has ſecundo loco vnum habere ab Ariſtotele pronunciari,poſt eas quæ de uno ſubiecto vnum quodpiam prędicatum deſignant: ut ſit ſenſus unã eſſe Enunciatiuam orationem aut quæ unum de uno affirmatiue prædicat uel negatiue:atque ob id prædicatiua nominatur: aut quæ cohærentiam iudicat duarum eſſentiarum, ſeu per conſequẽtiam,ſeu per diſtinctionem eam quam coniunctiones hanc vim obtinentes referunt,dicitq; vel quo exiſtente quid ſit, vel non ſit non exiſtente:atq; idcirco hypothetica nuncupatur. Eas vero quæ in ſola dictione acquiſititiam vnionem præ ſe ferunt,ſuntq; ſeiunctarum eſſentiarum ſignificatiuæ,nec ullum earum conſenſum indicant,nullo pacto exiſtimandum eſt in his eſſe comprehẽſas:etſi copulatiuis vt vocant coniunctionibus continuandæ dictionis gratia vterentur.Quæ enim ratio ſit, non ſuſtinere orationem illam quæ terminum alterum æquiuocũ habeat, propter ſignificatorum multitudinem vnam vocare,quanuis dictione ſimplicem,ei vero quæ compoſitionem in dictione,proſpicuam obtinet,prorſusq; ab eo vno quod eſt ex natura excidit plus quid quàm in hoc ipſo quam illi tribuere:quod eſt eam vnius appellatione dignam arbitrari? Cæterum cum plures eſſe orationes eas prodiderit quæ plura ſignificent, ET NON VNVM adiecit,earum cauſa quæ de quopiam enunciant vniuerſali.Nam ſignificant quidem & illæ res plures ſub ea vniuerſalia de quibus loquuntur relatas: præ multis autem quæ vnam naturam de illis prædicatam omnibus:qua propoſitio quoque una efficitur: quæ aliquid de hoc vniuerſali prædicat.At uoces æquiuocæ multarum duntaxat ſignificatiuæ ſunt rerum, nullius vero quod ſit in ipſis commune:ſi quidem nec uoces eſſent,æquiuocæ. Poſſumus

etiam ut Porphyrius Philoſophus exponit, PLVRA: ET NON VNVM tanquam ad propoſitionum earum diſcretionē dicta eſſe intelligere quæ definitione ſubiecto uel prædicato utunt quandoquidē vident & illæ plura indicare: velut quæ dicit Animal rationale mortale ambulat ipſum animal ipſum rationale ipſum mortale ambulat, ſed hæc ſunt aſcita ad unū quoddā circunſcribendum quod ex ipſis conſtat. ideo unam eſſe propoſitionem hanc dicimus. Si qua autem uel æquiuocum alterum terminum habeat propoſitio, uel & actu multa correget nomina. nec res complicari inuicem poſſint, ut Socrates Plato Alcibiades ambulat uel Socrates ambulat diſputat caleſcit. hæc plures tantummodo: quoniam & ſignificatę res multæ duntaxat ſunt, neque cō plere unam quampiam rei poſſunt naturam. Sed quonam pacto Ariſtoteles iis quæ multa ſignificant enumerandis orationibus ſolas tum eas quæ æquiuocum terminum quempiam obtinent, tū in coniunctas accepit quarum inter neutras illis dabitur locus quæ unionem penes dictionem ſolam per coniunctiones poſſident? An has quoque dicendum eſt ex earum numero cēſeri quæ plura, nec unum ſignificant: non etiam tamen propter æquiuocationem, ſe ꝙ in dictione ſint plures actu qui res diuerſas indicent termini. Quod ſi qui unum ipſis non per ſe, ſed per collationem ad inconiunctas tribuendum putent ſciant ii ſeſe à ſignificatu rurſum ad dictiones delabi. Coniunctione autem vacantes orationes eas videlicet nominauerit quæ ne vnionem quidem habent ex coniunctione apparentem: ut dies eſt, lux eſt: dies non eſt. nox eſt uel rurſus Socrates ſedet, ambulat Alcibiades. in his namque omnibus neque una conſequentia, neque ulla diſiunctio, neque acquiſitia ergo quæpiam vnio quod ad dictionem attinet repræſentatur.

XVI.

NOMEN *igitur aut Verbum Dictio tantum ſit. quandoquidem eum qui ſic uoce quidquam declarat non ita dicere licet ut enunciet, ſiue quoquam interrogante, ſiue nō ſed, ipſum ſponte ſua uolentem.*

De Enunciatione & Affirmatione & Negatione, præterea & Contradictione: ſiue, ut græcis utar nominibus, de Apophanſi &

Cataphaſi, & apophaſi,præterea & Antiphaſi perſequentia do-ſturus,quoniam in iis omnibus phaſeos hoc eſt dictionis nomen adhibetur,ob id merito priuſquam de illis præcipiat.notionē phaſeos exponit:atq; hanc inquit nomina eſſe uel uerba:vt quę partes Enunciatiuæ orationis capiuntur.planeq; id ita ſe habere declarauit,cauſa protinus phaſeos nominis ſubiuncta. Quoniam enim aliquid quidem inquit horum utrunq; non tamen uerum aut falſum notat,eam ob rem phaſis quaſi aliquid ſignificans ac phæ non ideſt oſtendens nominari merito poſſit:non tamen Enunciatio:quaſi neutrum eorum declaret quę prorſus ab Enunciatione indicantur, uerum inquam aut falſum .Hoc autem, nempe apo propoſitionem phaſeos uocabulo adiūctā eſſe in nomine uel uerbo nequaquam oportere.palam fecit his verbis. DICTIO TANTVM SIT. Deinde amborum ſimul cauſas reddidit cur phaſeos ipſis conueniat nomen: apophanſeos non conueniat cum ait, QVANDOQVIDEM EI QVI SIC VOCE QVIDQVAM DECLARAT: & quæ hæc ſequuntur .hoc eſt,quandoquidem etſi ſignificatiuam quarundam rerum uim habeāt,horum tamen ipſum per ſeſe utrunque nullius Enunciationis eſt effectiuum.Dehinc modos apponit quibus enunciare conſueuimus:ſignificatq́, per eos nihil nominibus aut uerbis congruere Enunciationis nomen:ſi cum duo ſint modi quorum altero enunciare eſt neceſſe,neutro illorum nomen aut uerbum proferentes enunciamus:ut poſthac explicabimus,Diſcreuit igiur inter tractatus initia ab Enunciatione nomina & uerba, ab Enunciationis eſſentia nimirum ſumpto argumēto,cum nihil hęc veri uel falſi indicent:quod proprium eſt Enunciationis. In his uero ab iis modis quibus enuncitiuas. orationes vſurpamus ipſa diſtinguere rurſus aggreditur.Quoniam enim vel ab aliquo inter rogati, atque interrogationi occurrentes enunciamus, vel nullo etiam rogante aliis ipſi ſententiam noſtram aperire volumus,qui autem nomen aut uerbum protulerit, horum modorum neutro enunciat,utiq; hæc diuerſa eſſe ab Enunciatione perpſectum eſt. Ipſis itaque per ſe proferendis nominibus aut verbis nemine interrogante nequaquam à nobis enunciari ſæpe proditum eſt. Sed neque fieri poteſt vt nos ad interrogationem per hęc reſponden tes uerum quodpiam aut falſum prodamus: quanquam id ſu-

ſpicari aliquis poſſit. Si quis enim quodnam huic nomen ſit rogauerit, ac Socrates dixerimus: uerum quoddam aut falſum deſignauimus. & quid faciat Socrates interrogat, ſi ambulat reſponderimus, aliquid ueri declaramus aut falſi. Sed, quod in iis quoq; exponendis quę de Verbo prodita ſunt diſſeruimus, interrogationis ad reſponſionem complicatio, cum abſolutam fecerit enunciationem uerum falſum ue ſignificauit: cum interrogatio neq; nomine re uera, neque uerbo contineatur: ſed horum alterum quidem depoſcat, non pedes hæc tamen prolata fuerit. neq; enim in interrogatione aut nomen aut uerbum licet proferre. Hoc autem ita ſe habere, diſcere ab iis enunciationibus poſſumus quę in interrogatione proferuntur. quarum exemplo nominum quoque ac uerborum interrogationes, ſi omnino ſint, cepiſſe propoſitum eſt. Affirmationem nanque interrogantes dicemus nunquid immortalis Animus eſt? & negationem ſimiliter, an non eſt immortalis Animus? Ergo ſi per ſe quoque proferri in interrogatione poſſet nomen, dicere nos oporteret nunquid uerbi gratia homo? nunquid animal? ſimiliter & in uerbo, num currit? at horum quodlibet ſenſu caret. Quod ſi nunquit lauabor? ſenſu non uacat, profecto plane dilucet non ſolum uerbi, ſed totius poteſtate affirmationis, quæ eſt nunquid ego lauabor? interrogationē eſſe. eadem & in iis omnibus ratio eſt quæ de perſona dicuntur finita ac certa. Cum igitur Phaſim Dictionem ue aliud quiddam eſſe ab Enunciatione ſiue Apophanſi fuerit oſtenſum, non eius etiam à Cataphaſi Ariſtoteles uel Apophaſi, uel Antiphaſi hoc eſt Affirmatione, uel negatione, uel Contradictione, differentiam adiecit, ut quæ admodum ſit proſpicua. quod enim prorſus non eſt Enunciatio quō Affirmatio aut Negatio unquā fuerit quarū utraque Enūciatio eſt? & quod non eſt Affirmatio uel Negatio, neque in illas diuiditur quomodo contradictio eſſe poſſit: quæ totum quiddam eſt, compoſitionemq; ex his partibus obtinet? Illud tamen de Enunciatione, quod aliud ſit ab ea nunc Dictionem uocant, cū rationem aliquam poſtulet, merito exploratum eſt à Philoſopho, tum prius à notione eſſentiali Enunciationis, tum nunc à noſtro uſu: ut recitauimus. Conſtat autem uerbum S I T in dictione illa Nomen igitur aut Verbum Dictio tantum ſit nominis dictionis ideſt phaſeos poſitionem in ſimplicibus, quod dicę-

bamus propoſitionum vocibus Ariſtotelis eſſe indicat.ſi quidem & ante Ariſtotelem Timeus apud Platonem dictionis ſeu phaſeos nomine vtitur:ſed in ſolis iis quæ quouis modo prædicantur. Mareriatas igitur formas,cum ſubſiſtentiam in generatione interituq; obtineant,fugere propter aſsiduam fluxionem dicit : neq; uel eam demõſtrationem expectare quæ hoc & huius & huic pronomine deſignetur:uel dictionem quæ de iis tanquam de exiſtentibus & ſtabilibus habeatur.

XVII.

HARVM *autem altera eſt ſimplex* Enunciatio:*ut aliquid de aliquo:uel à quopiam aliquid.* Altera *ex his conſtans: compoſita iam quædam* Oratio.*Atque ſimplex* Enunciatio *uox eſt quæ ineſſe aliquid ſignificat,uel non ineſſe:prout diſcreta ſunt tempora.*

Harum quidem inquit de quibus uel à quopiam interrogati, vel ipſi ſponte noſtra enunciando dicimus,de quibus proxime eſt locutus. Eſſe vero inquit ipſarũ alteram ſimplicem Enunciationẽ: alteram ex pluribus non dictionibus,ſed orationibus compoſitã. Orationẽ aũt quæ unũ habet cõiunctione ſeu p̄dicatiuæ,ſeu ſuppoſitiuæ,ex ſimplicibus Enũciationibus conſtitutã ait:hoc eſt ex duabus affirmationibus:uel duabus negationibus:vel ex affirmatione & negatione. Quandoque uero & Orationes deinceps plures abſque coniunctione proferentes,ut unam eam dicimus quæ ex omnibus conſtituitur:continuitate vel dictionis ſeriẽ coniunctionis uicem gerente:ut ut quoniam grauiter contumeliam paſſus eſt Alcibiades,bellum intulit patriæ. Achiles iratus eſt Achiuis: Aiax ſeipſum iugauit, atque alia quæcunque ſine coniunctione enunciare conſueumus. Interdum etiam plura inter ſe citra coniunctionem connectentes nomina, non ad unius cuiuſdam ſignificationem complicata ut in definitionibus,ſed abiunctarum rerum ſignificatiua, vnum quidpiam de iis prædicamus atq; orationes quidem omnino pronunciamus multa:ꝙ ſubiecta ſint plura enu-

merationem autem quæ iugiter fit coniunctionis loco accipimus: ut Achilles Aiax Diomedes Gręcorum optimi. Conſpicuumq́; eſt orationes multas eſſe illas, quoniam poteſt alia uera eſſe, alia falſa velut ſi quis pro horum aliquo, uel etiam pręter eos Epeū annumeret. Eadem quoque in iis ratio eſt propoſitionibus quæ plura quædam inconiuncte de uno prædicant ſubiecto ut Socrates eius fricat, diſputat, delectatur. perinde quaſi quæ conflatæ ſunt ex pluribus ſimplicioribus orationes, eaq́; de re plures ap pellanť, aliæ ex actu ĩtegris orationibus aut diſiūctis aut deuinctis cōſiſtāt, aliæ nō ex diſcretis orationibus conſtrutæ ſint: ſed uel ex inconiunctis pluribus duntaxat ſubiectis, aut cōiunctis uel ex prædicatis: vel etiam ex utriſque: ut ſi diceremus ambulant diſputantq́; Socrates & Plato aut hæc ipſa ſine coniunctione proferremus. Poſſumus & in ipſis orationibus quæ uocantur ſimplices alio modo multiplicem quandam inuenire ſimplicis compoſitiq́; differentiam: non etiam quatenus ex pluribus conſtent aut nō conſtent orationibus: ſed pro dictionum multitudine quæ ad ſingularum conſtitutionum ſunt inditæ. Nam vere quidem ſimpliciſſima eſt ac prima ea quæ ex maxime neceſſariis conſtat partibus, Nomine inquam & Verbo, haud uero etiam hoc ſenſu proprie ſimplex neque prima quę hanc quouis addito exuperauit. Idcirco & Affirmatione ſimpliciter in collatione ad Negationē capta Ariſtoteles, priorem locum ab Affirmatione obtineri dixit: quanuis tum quod ad unitatem attinet, orationes perinde ſe habeant niſi æquiuocum terminum naciſcantur: tum quòd ad ſimplicitatem ſpectat: quaſi non ex pluribus Orationibus conſiſtant. Quin & in ipſis Affirmationibus multiplex inter ſe diſcrimen reperias. ſimiliter & in Negationibus. Nam quæ ex ſubiecto & prædicato coaleſcunt propoſitiones, ordine eas ſi ſimplicitatem attendas, præcedunt quæ tertium ſibi apprædicatum uendicant: & hæ illas quæ cum modo coniunguntur. Rurſusq́; in iis quæ ex ſubiecto & prædicato concinnantur finito ſubiecto prędite priores iis ſunt quæ ex infinito conſiunt. Et quæ ſubiecto utuntur nomine, iis quæ finitionem loco nominis aſciſcunt, In iis quæ ex tertio apprædicato conſtituuntur, quę nomen prædicant aut uerbum, iis quæ totam finitionem prædicatum faciunt: ut hæc Socrates homo eſt quā illa Socrates animal ē rationale mortale. At

q; hæc ob perſpicuitatē non multa ꝑpenſione digna ſunt. Quonā aūt pacto quæ per hæc dicuntur à paulo ſupra proditis different. Vna autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unū ſignificat, uel coniunctione eſt una. Plures quæ plura: & non unum vel quæ vacant coniunctione atq; iis etiam quæ illa antecedunt, Eſt autē una prima oratio Enunciatiua Affirmatio deinde Negatio, operæpreciū eſt conſideremus. Itaq; dicendum eſt, cum vel à dictionibus, vel à ſignificatis, orationū capiatur differentia, vti prius quoq; aſſerebamus, atq; ea quæ à dictionibus proficiſcitur alteram ex uno ſubiecto in dictione faciat atq; ex uno prædicato poſitiue uel negatiue cōſiſtētē, ſeu uerbū eſt appredicec, ſeu nō: & ſiue adiūctus ſit modus, ſiue nō ſit aliquis atq; abſolute loquēdo affirmationē ſolā, aut ſolā negationē pariat: alterā ex duabus cōpoſitā, affirmationibus vel negationibus, vel affirmatione ac negatione quā coniunctione unā vocauit Ariſtoteles: cūq; in ipſis rurſum ſimplicibus orationibus, & iis quę cōiunctione unū habere dicantur, affirmatiui & negatiui differentia ſpectetur: Diſcretio autē illa orationū quæ à ſignificatis fit, partim plures efficiat, tres Orationū futuras eſſe oppoſitiones: quibus ſimplex cōpoſitæ, prior poſteriori, una pluribus aduerſatur. Quibus igitur dicebat uerbis Eſt aūt una prima oratio Enunciatiua Affirmationis à Negatione penes prius & Poſterius differentiā tradebat ſolasq; has oſtēdebat orationes quæ ꝓprię ſimplices ſunt, à nobis unius appellatione dignas cēſeri cum adderet, cæteræ omnes coniunctione una: quaſi minime nobis liceat unam ſimpliciter illarum quampiam orationum nominare, Commune autem Affirmationi cum Negatione ideſt, ꝙ ambæ ſimplices ſunt Enunciationes: quatenus ab iis etiam diſcernuntur quæ unam coniunctione obtinent. itaque ea illis addens quibus dicebat, Vna eſt autem enunciatiua oratio quæ uel unum ſignificat, vel coniunctione eſt una Plures quæ plura: & non unum diuiſionem nobis in ſignificatis tradebat vnius orationis, ac pluri um. In his vero nunc propoſitis diuiſionem earum in ſimplices docet atque compoſitas: ipſum hoc explicans appertisſime, ſimplicitate Affirmationem & Negationem à coniunctione habentibus unum orationibus differre. quippe communiore uocata Enunciatione in ſimplicem primum atque compoſitam diuiſa, ſimplicem rurſus in Affirmationem ac Negationem dirimit, quarū mutuum

ordinem prius expoſuit. Quod ſi doctrinæ diuiſionum ordine immutato, ſimplicis Enunciationis differentiam a compoſita prius nobis tradidiſſet,ab hac uero quæ ſupra de ordine quē inter ſe habēt Affirmatio & Negatio prodita ſunt,poſtremū uero à ſignificatis diſcrimen addidiſſet unius orationis ad mulas,uelut ſi ita ab initio dixiſſet,Partim ſimplex eſt enunciatiua oratio, partim ex pluribus orationibus compoſita. ſimplex aut prima eſt, aut ſecunda.& harum vtraque uel vna eſt,quæ vnum denotat: vel plures quæ multa ſignificant,uel nemini viſus fuiſſet eadem prodita de iiſdem inculcaſſe.Minime uero putādum eſt,finitionem ſimplicis Enunciationis, ſiue, ut nonnulli uocauerint,deſcriptionem ex Affirmatione reddi ac Negatione: propterea ꝙ Ariſtoteli dicatur,Simplex enunciatio eſt aliquid de aliquo: uel a quopiam aliquid.& rurſus,Vox eſt quæ ineſſe aliquid ſignificat,vel non ineſſe. quorum alia ſunt affirmationes uidelicet alia negationes. quod quidam ſuſpicati,Enūciationem genus non eſſe exiſtimarunt: ſed uocem quæ in diuerſa ſignificata illi ſubiecta equiuoce diſcerpere tur.conueniunt enim æquiuocis uocibus eæ docēdi rationes quæ à ſubiectis ſignificatis ducūtur:propterea ꝙ nullam hæ communē naturam declarant:quam finitiones indicant,Nam finitionem iam ſuperius expoſita habemus Enunciationis,nempe orationem eſſe cui verum competit aut falſum pronunciare.At in his cum ſimplicem Enunciationem à cōpoſita diſtinguere,& quæ ſimplices ſint Enunciationes,ex quibus ortum obtinent compoſitæ, easq́; eſſe Affirmationem ac Negationem dicere,atque ipſarū asſignare definitiones propoſuerit,diuiſionem eius in ſpecies tradit merito, uel notionis rationem à diuiſione in ſpecies deſumptam. Quod autem genus eſſe Philoſopus Enunciationem uelit, plane id aperuit cum in definitionibus illam Affirmationis adhibuerit ac Negationis: eiq́; ut generi differentias præpoſuerit:in affirmatione hanc alicuius de aliquo:in negatione illam alicuius ab aliquo.Cęterum quoniam uerba illa INESSE ALIQVID VEL NON INESSE, tanquam pronunciata in ſolo præſenti tempore ſunt: Enunciationes autem perinde & per præteritum & per futurum dici poſſunt, ea propter adiecit PROVT DISCRETA SVNT TEMPORA.

DE AFFIRMATIONE NEGATIONE ET CONTRADICTIONE.

XVIII.

AFFIRMATIO *autem eſt enunciatio alicuius de aliquo.*Negatio *vero enunciatio alicuius ab aliquo.*

DIVIDIT omnis affirmatio uel Negatio uerum & falſum, ut in iiſdem terminis prędicato & ſubiecto. non diuidit autem æquiuoce, ad aliud atque aliud: ſecundum aliud & aliud in alio & alio aliter atque aliter.

XIX.

Quoniam autem & qnod ineſt licet tanquam non inſit, & tāquam inſit quod non ineſt, & quaſi inſit quod ineſt, & quod non ineſt ceu non inſit enunciare, ſimiliter & circa ea tempora qnæ extra pręſens habentur, utique omne cōtingat & quod affirmauit quiſquam negare: & quod negauit affirmare. Quapropter negationem omni eſſe affirmationi, affirmationemq́; negationi omnī conſtat oppoſitam. Sitq́; hoc Contradictio, *Affirmatio atque* Negatio *quæ ſunt oppoſitæ.*Eam *porrò oppoſitam eſſe inquam quæ eiuſdēm de eodem eſt. non æquiuoce autem: & quaſcunque id genus præfinitiones alias aduerſus moleſtas Sophiſtarum argutationes adhibemus.*

Vult his uerbis finitionem tradere Contradictionis, ac pugnam eſſe dicere Affirmationis & Negationis: quæ uerum ſemper adeo falſumq́; diuidunt, ut altera ipſarum mentiēte, uel altera ſit: atq; e contrario. Ad hoc autem aſſerendum, pugnam falſę eſſe Negationis aduerſus ueram Affirmationem: falſæq; Affirmationis aduerſus ueram Negationem aſſuwpſiſſe ex neceſſitate oppurtuit atq; ut hoc ita ſe habere oſtendat, duas oppoſitiones,

capit:unã à rebus ipſis:alteram à noſtra de rebus diiudicatione. Quandoquidem enim ſermo de Affirmatione Negationeq́; eſt, quarum vtraque in complexu prædicati cuiuſdam cum ſubiecto ſpectatur, ſumitur à rebus quidem oppoſitio illa quæ prædicatũ dicit ſubiecto ineſſe vel non ineſſe. ab eo autem qđ nos de ipſis ſẽtimus, vel etiam pronunciamus, ea quæ ineſſe prædicatum ſubiecto vel non ineſſe à nobis dici affirmat. Itaque cum quatuor hæc ſint duarum oppoſitionum ſegmenta, quod ineſt quod non ineſt dici ineſſe: dici non ineſſe quatuor erunt complexus. Aut enim quod vere ineſt nos quoque ineſſe pronunciamus: aut quod vere ineſt nos dicimus non ineſſe aut qđ non ineſt nos aſſerimus ineſſe aut quod non ineſt non ineſſe. Ergo ſi, quod ineſt ineſſe perhibemus, vt iuſtum eſſe Socratem affirmationem veram facimus, cum quod re vera ineſt in Socrate hoc eſt iuſtum dicimus ineſſe. Sin qđ ineſt non ineſſe, falſam negationem: vt ſi Socratem iuſtum non eſſe prodamus: propterea quoniam quod ineſt iuſtum in Socrate nos non ineſſe confitemur. Rurſus ſi quod non ineſt aſſeueremus ineſſe, vt eſſe iniuſtum Socratem, falſam affirmationem confingimus, cum quod ineſt in Socrate iniuſtum ineſſe contendimus postremo ſi nõ ineſſe enunciamus, quod non ineſt, vt non eſſe Socratem iniuſtum, veram afferimus negationẽ. quod enim re vera nõ ineſt iniuſtum in Socrate. hoc nos quoque non ineſſe arbitramur. quippe quod à nobis ineſſe dicitur vel non ineſſe, affirmationem aut negationẽ facit. nam qui ineſſe quidquam ꝑfatur, conſtat eũ hoc quod ineſſe ait de illo affirmare cui ineſſe ipſum inquit, negare qui dicit non ineſſe: veram autem aut falſam eo promere quod conſonam aut non conſonam rebus enunciet. Manifeſtum enim eſt rurſum, ſi concinnentes rebus Enunciationes proferamus, fore vt veritatem aſſequamur, velut ſi quod ineſſe prodiderimus: vel quod non ineſt non ineſſe. mentiri autem ſi à rerum natura diſcordemus: vt ſi non in eſſe quod ineſt, vel ineſſe quod non ineſt pronunciauerimus. Hinc igitur quatuor nobis propoſitiones emicuere: duæ affirmationes, tum quæ ineſſe quod ineſt, tum quæ ineſſe quod non ineſt affirmat duæ negationes, quæ reliquæ ſunt. & altera vera affirmationum quæ qđ ineſt dicit ineſſe: altera falſa quæ ineſſe quod non ineſt. rurſusq́; ex negationibus hæc vera eſt quæ quod non ineſt fatetur non ineſſe: illa falſa quæ non ineſſe quod

ineſt narrat. Inuenimus igitur propoſitionem prorſus aliquam ueræ affirmationis repugnare. aduerſatur enim falſa Negatio ueræ Affirmationi: & falſæ Affirmationi uera Negatio. Quare non ſine ratione ac uia nobis ſermo ex duabus excitus diuiſionibus in conſpectum ſeſe obſtulit. Quatuor quidem ſunt communiſſimæ ſpecies propoſitionum quæ cum veri & falſi qualitate ſpectantur. oppoſitionum autem in propoſitionibus duæ: vna veræ Affirmationis ad falſam negationem, altera ad veram Negationem falſæ Affirmationis: quas conquirere propoſitum erat binasq; inuenire ad Contradictionem deprehendendam: de qua nobis in præſens agitur. Hanc enim affirmationis pugnam cum Negatione vocandum ariſtoteles Contradictionem cenſet, perinde quaſi nomen ipſe hoc illi impoſuerit, partibus eius in vero & falſo contraria inter ſe aſſerentibus: vt declarant cum ait, SITQVE HOC CONTRADICTIO tametſi neque in affirmatione, neq; in negatione vel enunciatione huiuſmodi quicquam locutus. Si quidem vel apud apprime diuinum Platonem horum quodlibet poſitum nomen reperias. ſicut plurima quoq; ex iis præcepta quæ hoc libro de Enunciatiuæ orationis principiis traduntur, cum locis apud ipſum pluribus diſperſa inuenias, tum vel maxime in Sophiſta quæ poſt ſermones de commiſto Enti non, Ente plures atque admirabiles produntur. quibus oſtēdit & in ratiocinationibus & in opinionibus. & in ea oratione quæ ab his prodit, forasq; effluit compar ipſis nō Ens, hoc eſt falſum ſpectari Namq; in illis, quemadmodum primum Philoſophum decet, de ſolis Logicæ quoque facultatis principiis contemplari ſatis eſſe exiſtimans, quæ de Enunciatiæ orationis principiis conueniebat verba ad eos fecit qui illam in primis coluerunt: variasq; explicare propoſitionum generum, & oppoſitionum, & conſequentiarum differentias omiſit. ſed hæc inde petere, ſtudioſis licet. Illud vero oportet attendamus, cum enumerandus propoſitionibus Ariſtoteles à deterioribus oratione progredi ad meliora, velutq; à priuationib. velit, quoniam falſas propoſitiones primas tradidit, ab iis autem veras, atque inter falſas Negationem falſam falſæ Affirmationi antepoſuit propterea ꝙ & ipſa per ſe Negatio inferior eſt Affirmatione, vt quæ illi collata priuationis rationem habet, voluerit autem veris recenſen-

dis prioris eius meminiſſe quæ falſarum deſcriptarũ priori oppoſita eſt, vt prior falſarũ enumerata cum verarum depugnet priore. ſecundæ autem eius quæ falſarum obſtat ſecundæ, quo rurſus falſarum ſecunda ſecundæ repugnet verarum, eum hac de cauſa veram Affirmationem veræ Negationi neceſſario præpoſuiſſe. Hinc igitur ſeſe oſtendentes habes contradictiones duas: vnam falſæ Negationis ad veram Affirmationem: alteram falſæ Affirmationis ad veram Negationem. neque præter has animo complecti aliam potes. Ob id itaque cùm omni Affirmationi aliquam repugnare Negationem collegerit, veræ quidem falſam falſæ, autẽ veram, eodem pacto & Negationi omni Affirmationem. Contradictionem definiuit pugnam Affirmationis & Negationis quæ veri falſiq́; nomine obiacent. Verum quoniam finitio Contradictionis exactam nondum circunſcriptionem habet, (neque enim falſa quæuis Negatio contradictionem ad veram quamlibet Affirmationem facit: neque ad falſam quamliber Affirmationem vera quæuis Negatio. Quis enim dicentem Homo bipes non eſt contradicere illi arbitretur qui Hominem eſſe animal prodiderit: ptopterea. ſ. ꝙ altera vera Affirmatio ſit: altera falſa Negatio? vel qui Homo lapis non eſt inquit, illi qui Hominem quadrupedem eſſe affirmauerit, quoniam ſeſe ex aduerſo ꝓpoſitiones habeãt?) merito idcirco addit quas oppoſitas Affirmationes ac Negationes haberi oporteat: atque eas nimirum eſſe quæ eodem ſubiecto vtuntur, eundemq́; de ipſo prædicatum declarat: id quod verbis illis palam fecit, QVAE EIVSDEM DE EODEM EST. Hoc autem eſt, Contradicere propoſitionem inquàm ꝓpoſitioni eam quæ prædicati eiuſdem prædicationem facit de eodẽ ſubiecto in altera propoſitione accepto ad quam fit contradictio. Pugnat enim propoſitio illa quæ Homo animal non eſt ait, Homo animal eſt pronuncianti: non autem hæc Homo bipes nõ eſt. ſi quidem ambobus terminis communicant illæ: hæ prædicato diſſentiunt, Homo quoq; eſt lapis dicenti, quæ Homo lapis non eſt inquit opponitur, non quæ equus lapis non eſt. ſi quidem hæ diuerſis utuntur ſubiectis. Ne autem ſatis eſſe exiſtimemus eundem ſola voce ſubiectum atque eundem eſſe prædicatum terminum, cum diſtinctiones illas quæ hæc exacte definiũt in promptu habere nos velit, adiecit. NON AEQVIVOCE AVTEM:

ET QVASCVNQVE ID GENVS PRAEFINITIONES ALIAS ADVERSVS MOLESTAS SOPHISTARVM ARGVTATIONES ADHIBEMVS. Non enim contradicit is Aiax Hectori ſingulari certamine congreſſus eſt pronuncianti, qui non congreſſus eſt ſingulari certamine Aiax Hectori dicit. ambo enim perindeq; verum falſum proferre poſſunt: quanuis propoſitiones iiſdē terminis conſtare videantur. ſed ipſis in ſola dictione, ſeu nuda voce, non in ſignificato identitas eſt, cum ſimul ueras eas aut ſimul falſas ceperimus. Quod ſi vbi de utro tandem Aiace ſermo ſit explicuerimus, verbum congredi, aut quoduis aliud de illo & affirmatiuæ & negatiuæ prædicemus, ſimulq; conditiones alias obſeruauerimus, quas deinceps afferemus, alteram ex propoſitionibus ueram eſſe, alteram falſam neceſſe eſt. Idem & in prædicato ſæpius accidit: quandoquidem eſt & in verbis æquiuocatio. Nam verbum Mando tum iubeo ſignificat, tum etiam mãduco. ac propterea ego mando & ego non mando contradictio non eſt: ſi in alio ſignificato ſumatur. Tum hoc igitur cauendum eſt nec terminorum alterutrum æquiuocum aſciſcamus: tũ etiam ne ad aliud aliudq; capiamus, ob idq; uere affirmari ac negari poſſit velut ſi decem plura, & decem non plura eſſe pronunciemus. conſtat.n. in numero illo paucioribus ueram eſſe affirmationē: negationē vero in æqualibus & amplioribus. Item ne ſecundũ aliud & aliud eidem qui inſit ac non inſit: ut ſi AEthiops niger & non niger eſt dicamus: nam niger eſt cute extima: non niger dentibus. Neq; in alio & alio tempore ineſſe idem poſſit, & non ineſſe: ſed definitum & tempus ſit quo ineſſe quippiam uel non ineſſe prædicamus. quippe ualuit Socrates & non ualuit eſſe uerum poteſt ſi alterum anno uerbi cauſa proxime exacto, alterum pridie capiatur. Ad hæc vero & eodem pacto opus eſt, quod affirmatur negaturq; prædicatum capeſcere. Eodem pacto inquam, uel in utraque actu propoſitione, uel facultate in utraque. ſi quidem affirmatio quæ cernere inquit dormientem. ſimul cum negatione vera eſt quæ non cernere ipſum contendit, cum altera. ſ. in naturæ ſumatur aptitudine, quæ, niſi quid prohibuerit, per videndi facultatē agat, tum ad eius diſcretionem qui uim nōdum recepit, tum eius qui illam amiſit. altera in eo qui tunc per illam non agit. De his

ergo diſſeruit pleniſſime Ariſtoteles in eo libro qui ſophiſtico rum inſcribitur Elenchorum. exponitq; modos omnes tredecim numero, quibus Sophiſtæ aduerſarios minus curioſe diſputantes fallere conantur: ſex qui ad locutionem, ſeptem qui ad ſententiā pertinent: ſiue ab ipſis extra dictionem abſolute ſumuntur. docet q; eorum confutationes. At hic cum modi unius. i. ab æquiuocatio ne meminerit, qui unus eſt inter dictionis modos, ſimili ratione & cæteras cautiones omnes nobis obſeruandas præcipit: quas ad oppoſitionem exactā in contradicentium inuicem propoſitionū neceſſarias omiſit: perinde quaſi exquiſitam de iis perpenſionem nobis tradere tempeſtiuum non eſſet. MOLESTAS autē ARGVTATIONES bene admodum dixit SOPHISTARVM importunas ipſorum interpellationes contentio neſq;: quæ nihil ſanè operoſum habent: ſed iis quibus mens conſtat perturbationem ſolum inanemq; diſtractionem præbent: pro pterea quoniam in Sophiſticis confutationibus demonſtrantem interturbant: neque ab ipſo uel ab auditore comperiri ueritatem ſinunt. Sed quoniam ad finem ea perduximus quæ ad Enunciati uæ orationis principia pertinent, ab his deinceps aliunde ſumpto initio de propoſitionibus ipſis conſpicemur.

DE PROPOSITIONIBVS EX ſubiecto tantum & prædicato compoſitis.

SECTIO SECVNDA.

I.

QVANDOQVIDEM *uero res aliæ ſunt uniuerſales, particulares aliæ, (Vniuerſale autem id uoco qđ prædicari de pluribus eſt natura idoneum: Singulare quod ineptum eſt. ut* Homo *exempli cauſa uniuerſale eſt,* Callias *ſingulare.) ineſſeq; aliquid uel non ineſſe cuiquam interdum uniuerſaliū quandoque uero ſingularium enunciare eſt neceſſe, ſi uniuerſaliter quiſpiam in uniuerſali ineſſe enunciet uel non ineſſe, contrariæ* Enunciationes *erunt. (porrò in uniuerſali enunciare*

uniuerſaliter intelligo,ut omnis homo albus, nullus homo albus.)Quando autem in uniuerſalibus quidem,non autem uniuerſaliter,non ſunt contrariæ,tametſi quæ indicantur, contraria quandoque eſſe poſſunt. Dico *autem non vniuerſaliter in vniuerſalibus enunciare,ut eſt albus homo:non eſt albus homo. Cum enim ſit homo vniuerſale,non tanquam vniuerſaliter vtitur enunciatione.quippe nomen omnis non uniuerſale ipſum ſignificat:ſed vniuerſaliter ineſſe.*

SECVNDVM libri caput hinc exordium ſumit:quod de propoſitionibus vel enunciationibus iis eſſe diximus quæ ex ſubiecto prædicatoq; conſiſtunt.Nos autem prius quam ad auctoris,verborum expoſitionẽ deſcendamus,ea quæ ad totius capitis cognitionem neceſſaria ſunt operæprecium eſt contemplari.ſunt autem hæc. Primum quodnam pacto negationes ex hiſce efficiamus affirmationibus. Dein quomodo propoſitiones vniuerſas quæ ex ſubiecto conſtant & prædicato ſumpſiſſe poterimus quo nihil vereamur non poſſe in hoc propoſitionum genere præter has aliam eſſe dicere. Et præterea quænam ex ipſis contradictorie oppoſitæ inter ſe ſint.quæ non contradicant re vera cum contradicere uideantur. ac qua ratione mutuæ illarum oppoſitiones appellandæ.Ex affirmatione igitur,negatiua aſſumpta particula negationem fieri liquet. quo autem Affirmationis loco ponenda ea ſit, vt Negationem conficiamus,idq; quamobrem,explicandũ eſt.Itaque non ſubiecto illã aio,ſed prædicato cõſtruẽdã primũ quidẽ ꝓpterea qđ potius prædicatũ eſt,vti diximus,ac prius ſubiecto:vnde & tota oratio prædicatiua nominaẽ.Nobis igitur Affirmationẽ tollere atque efficere Negationẽ volentibus,nõ negatiua particula, quæ ſublationis auctor eſt:parti deſpicabiliori,ſed præſtantiori inferẽda.Si quidẽ & animãtiũ,immo vero animatorũ omniũ nõ quæuis ſublata particula totũ labefactauit:ſed ex præcipuis aliqua. Deinde quoniã affirmationẽ quatenus ineſſe qdquã dicit,obſignari exculpiq; prodidimus.Hoc uero etiã affirmat ꝓpoſitio illa quæ negatiuã par-

ticulam ſubiecto coniunxit. Nam qui: nō Socrates ambulat dixit non quod eſt ambulare à Socrate ſuſtulit: quod ſanè facere eum oportebat qui proferre inſtituit Negationem: ſed alium à Socrate quempiam inquit ambulare. quomodo ergo huius Socrates ambulat negatio fuerit: cum neque de eodem loquaẽ ſubiecto, aliiq; ineſſe ambulationẽ afferat? Quãobrẽ neceſſe eſt negatiua particula prædicato duntaxat iuncta Negationẽ fieri: quo modo ſe habet propoſitio ea quæ Socrates non ambulat dicit. Hæc ergo nō Socrates ambulat quoniam negatio non eſſe oſtenſa eſt, propoſitio autem omnis aut negatio eſt, aut affirmatio, erit affirmatio prædita ſubiecto infinito. Nomẽ quippe negatiua accepta particula infinitum nomen vocamus. eiusq; negationem hanc eadem ratione eſſe inuenimus non Socrates non ambulat: particula negatiua ad prædicatum in Affirmatione vtique poſita. Quare duæ circa idem ſubiectum contradictiones fiunt: vna quæ vt finito eo vtitur: altera quæ tanquam infinito. Hæc cum ita ſe habeant, diuiſiones dehinc inſpiciamus: ex quibus propoſitionum earum numerus quæ ex ſubiecto conſtant & prædicato elicere eſt integrũ. ac contradictiones primum illas quæ in iis fiunt numeremus. patet. n. plures duplo propoſitiones contradictionibus futuras. Quandoquidem igitur duos hæ terminos tantum propoſitiones ſubiectum prædicatumq;, & complexum præterea ſubiecti ad prædicatum, nec quidquam præter hæc aliud obtinet, diuiſiones quoq; prorſus ipſarum neceſſe eſt aut à ſubiecto ſolo, aut à ſolo prædicato, aut à prædicati cum ſubiecto cohærentia proficiſci. cohærentiam autem eam nomino, qua vel ſemper ſubiecto prædicatus incumbit: velut cum Solem dicimus moueri: aut hominem eſſe animal. vel ineſt nunquam: ut cum ſtare Solem affirmamus, aut hominem eſſe pennatum. vel cum ineſt quandoq;, alias autem non ineſt: ſicuti cum ambulare perhibemus Socrotem aut legere. Enimuero has cohærentias ii nuncupant propoſitionum materias quibus curæ fuit de harum arte diſſerere. namq; ex iis eſſe aiunt Neceſſariam: alteram impoſſibilem: tertiam Contingentem. quorum ſane nominum cauſa in propatulo eſt. In ſumma cohærentias has, materias ideo, vocandas cenſuerunt, quòd cum rebus quæ ſubiectæ propoſitionibus ſunt ſimul appareant: neq; à noſtra opinione vel prædicatione: ſed ab ipſa re-

rum natura deſumantur. Quod enim ita ſe habet ut ſemper inſit, neceſſariam materiam efficere arbitramur. quę ſemper nõ ineſt impoſſibilem. quod uero alternat, ut alias inſit, alias ſecus, contingentẽ. Quoniam igitur ſubiacent res propoſitionibus, ubiq; uero ſubiectũ uel materiam eſſe, uel materiæ rationẽ ad id obtinere cui ſubiacet affirmamus, eas idcirco materias uocari dignum exiſtimarunt. Diuiſio itaq; hac ratione à ſubiecto fit, Subiectus in propſitione uel ſingularis eſt, uel uniuerſalis. nec mediũ obtinet diuiſio. ſi quidẽ unã, uti aſſerebamus, quæ à ſubiecto ſignificatur, quemadmodum à prædicato ẽt eſſe oportet naturam, ſi una re uera eſſe propoſitio debeat. Hanc porro unam naturam aut de pluribus quibuſdam prædicari, aut de ſolo vno ſubiecto neceſſe eſt. Ac ſi quod uelut ſubiectum aſſumptum eſt ex eorum fuerit numero quæ de uno ſolo prædicantur, ut Socrates uel Plato, ſingularẽ patet Propoſitionem fore. Sin ex iis quæ de pluribus appellantur, ut homo uel animal, uniuerſalẽ. neq; præter hæc cõſtat propoſitio. Porro ſi uniuerſalis ſubiectus ſit, hũc uel ſine aſcititia Prę finitione, uel cũ ea pronunciari eſt neceſſe. Dicuntur autem aſcitiæ Præfinitiones, ſeu græce Proſdioriſmi, uelut adiectiuæ quædã dictiones quæ ſubiectis concinnantur, declarantq; quonam pacto prædicatum ſeſe ad indiuiduorũ. quæ ſubiecto comprehenduntur multitudinẽ habeat, ſiue quaſi inſit ſiue quaſi non inſit ſumatur. Ideo quatuor quoq; numero ſunt, omnis & nullus: aliquis, & non omnis: duæ uniuerſales omnis & nullus: particulares totidẽ aliquis & non omnis. Atq; ex uniuerſalibus affirmatiua altera eſt omnis: ut omnis homo animal quæ ſubiectis homini indiuiduis omnibus animal ineſſe indicat: altera negatiua nullus: ut nullus homo pennatus: nimirum ſignificans hominum nulli ſingulorum ineſſe prædicatum. Et particularium rurſus altera affirmatiua aliquis: ut aliquis homo albus: quæ unicuiquam ineſſe ex iis indiuiduis prædicatum declarat quæ ſubiecti circuitu clauduntur negatiua altera non omnis: ut non omnis homo iuſtus: quæ ipſius omnis ſublatrix eſt: ſignificatq; uerum non eſſe indiuiduis omnibus quæ ſubiecto continentur prædicatum cõpetere. Haud vero in indiuiduis tantum præfinitiones aſcititiæ certas diſtinctiones faciunt: ſed ſi genus forte ſubiectum ſit propoſitionis, conuenient in ſpeciebus iis potiſſimum quæ ad genus illud referũtur: cũ quod

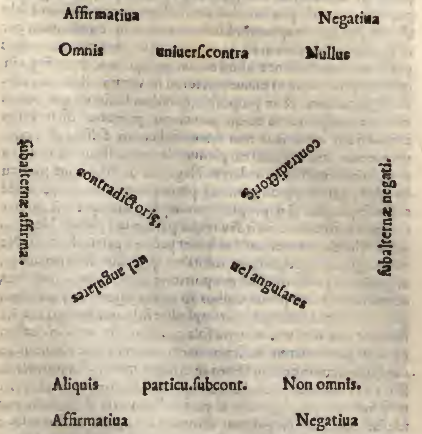
de ipſo prædicatur,ſubſtantiale quidpiam fuerit:ſecunda ratione & indiuiduis quæ à ſpeciebus illis ambiuntur. ſi quidē nec aliter indiuiduis poteſt genus impertiri,niſi per ſuarum ſpecierum interuentum. Ergo cum omne animal ſubſtantia,quoddam animal volucre dicimus,quoniam ſuapte eſſentia prædicata ſubiectis cohærent,ſubſtantiam de ſpeciebus abſolute animalis omnibus prædicari in primis dixeris: volucre de iis quæ ipſo naturæ habilitate impartiuntur:illorumq́; beneficio de iis indiuiduis quæ ſub ſpeciebus colliguntur.Interdū quoq; de ſolis ſpeciebus enunciationem facimus:ceu cum dicimus,omnis Quanti ſpecies conſiſtētis ex partium ſitū obtinentibus coſtat: ſpeciesq́; eſt contiuui:aut forma naturalis omnis ſuam in mundo ſubſiſtentiam habet.Cæterum conſtat accidentia cum & aduentitiam obtineant naturam & eidem ineſſe ac non ineſſe natura ſint apta,dictū iri a nobis de indiuiduis præſertim prædicari: quæ indiuidua modis omnibus tum penes accidentia,tum ſubſtantiam mutari natura voluit.non proprie vero de ſpeciebus:quæ ob incorpoream immutabilemq́; ſuiipſarum naturam ne participes quidem eſſe eorum poſſunt. Si itaq; aſcititia nulla præfinitio ſubiecto adhæreat,impręfinita Propoſitio græce aproſdioriſtos nominatur:ut homo valet.Quod ſi præfinitione aliqua non vacet,præfinita Propoſitio,græce proſdioriſmene dicitur.Verum ſi vniuerſalis ea fuerit præfinitio,vniuerſalis vocatur:ſin particularis.Quatuor igitur nobis oppoſitionum ſpecies in propoſitionibus ex ſubiecti diuiſione in conſpectum prodeunt:ſingularium: quibus non additur præfinitio: vniuerſalium, ſiue vniuerſalium vniuerſaliter: & uniuerſalium non vniuerſaliter(ſic enim quoq; eas vocant per id ab aliis diſcernentes quæ perinde atq; hæ ſubiecto vniuerſali vtuntur, ꝙ in his præfinitiones vniuerſales ſint vniuerſalibus ſubiectis coniunctæ) & præter has particularium,ſiue vniuerſalium vt particularium. Habent enim hæ particulares præfinitiones ſubiectis vniuerſalibus adhibitas,quo fit ut ita quoque appellentur.Porrò differunt eo ſingulares à particularibus,ꝙ in vno quodam finito & certo ſingulares enunciationē conficiant:ut Socrate.particulares, etſi ad vnum aliquod reſpicientes pronuncient, nihil tamen certum ſignificent:ſed in quouis aliquo ueræ eſſe poſſint:ceu cū dicimus aliquis homo iuſtus eſt.nihilo enim magis Socratis gratia verum

affert propoſitio,quam Platonis,uel Ariſtidis.Propterea ſingula# rem recte fini tam Theophraſtus nominat particularem infinitã. Ac diuiditur quidem ſingularis ex aduerſo à ſimpliciter uniuerſa li:ab uniuerſali autem uniuerſaliter particularis. talis igitur à ſubiecto diuiſio eſt propoſitionum.Cęterum à prædicato dicendum eſt quatuor ſpecies has omnes triplicari.Quoniam enim prędicatum uerbum ſit neceſſe eſt tempus autem adſignificari à uerbo docuimus,capiturq; tripliciter Verbum,in præterito inſtante,cõ ſequente,patet ex quatuor a prædicato ſpeciebus quamlibet uariari tribus modis licere:verbi cauſa ſi in ſingularibus dicamus Socrates ualuit:Socrates valet:Socrates valebit. Itaq; ob id in propoſitionibus duodecim ſpecies fiunt oppoſitionum. Namq; Ariſtotelem audiemus docentem quandam quoque fieri à temporibus aliquando propoſitionum differentiam. Quandoquidem vero oppoſitionum harum duodecim trifariam ſingulæ ſecundũ tres materias capi poſſunt,harum oppoſitiones omnes ſex & triginta fieri accidit: finito nimirũ ſubiecto.quibus pares eas numero fieri neceſſe eſt quę ex infinito ſubiecto cõponũtur.Quippe in ſingulis finito ſubiecto utentibus ſi negatiuam ſubiecto particulã addideris,eas quæ ex infinito cõſtant efficies.Fiunt ergo duæ & ſeptuaginta oppoſitiones omnes cõtradictionesq; earũ ꝓpoſitionũ quas pẽſitãdas ꝓpoſuimus.Verũ poſteaquã ipſarũ tradidimus numerũ cõſequẽs eſt deinceps cõſideremus quę in enumeratis oppoſitionibus contradictorie ꝓpoſitiões aduerſæ ĩter ſe ſint,quę cus.& quinã inter ſe reſpectus nõ cõtradictorie ſint obiacẽtiũ. qui uero ad cõprehenſarũ in ipſis utrãq; propoſitionũ habeatur contradictorie repugnantium. Supra enim ſumpſimus Negationem omni eſſe Affirmationi,& Affirmationem Negationi omni contradictorie oppoſitam. Singulares igitur contradictorie depugnare apud omnes in confeſſo eſt. Quæſtionem uero quandam exhibent illę quæ in futuro capiuntur tempore:quam infra exponet,ſoluetq; Ariſtoteles. At de impræfinitis inter eos non conuenit qui de hoc theoremate quidquã pronunciarunt.quomodo autem ſeſe verum habeat nequid intelligi,niſi quo pacto præfinitæ ſe habeant inſpexerimus : de quibus nulla aut fuit, aut eſſe poteſt controuerſia quo circa de his prius agendum eſt. Quoniam igitur Contradictionem finiui-

mus pugnam eſſe Affirmationis & Negationis quæ uerum ſemper falſumq; diuidit, liquet quas vel commentientes quãdoq; pro poſitiones inuenerimus, vel ſimul verum aſſerentes, utique nõ inter ſe eas contradictorie oppoſitas à nobis dictum iri. Ergo quæ uniuerſales ut uniuerſales nominantur, quaſi ſimul falſæ in materia ſint contingente, contradictionem facere haud quaquam dicentur. Veruntamen nec particulares contradicere affirmabimus: ut quæ ſimul ueræ in eadem ſunt materia. tametſi ambæ in cæterarum utraq; materiarum uerum ac falſum ſecernant. Veræ igitur ambæ in materia neceſſaria ſunt Affirmationes: quæ id eſſe aiunt quod ex neceſſitate competit. Negationes falſæ quæ id tollere contendunt. Contra autem iure ſe habent in eã materia quam impoſſibilem uocant. veræ enim ſunt Negationes, quæ impoſſibiles, ob idq; nunquam competẽs aſſerunt non ineſſe. falſæ Affirmationes quæ competere id dicunt. Id contingente ambæ falſæ vniuerſales: ambę particulares uere. quoniam quæ in ea prædicantur materia, aliquando natura fert ineſſe ſubiectis: quandoq; non ineſſe, atq; aliis ineſſe illorũ, aliis minime, ut omnis homo albus: nullus homo albus ambæ hæ falſæ: Affirmatio propter Aethiopas, Negatio propter Scythas, ſi ita forte contingãt. aliquis homo albus: non omnis homo albus hæ videlicet ſimul ueræ ſunt. Qua ergo uniuerſales, ut uniuerſales minime contradicentes oſtendimus, contrarias nuncupant. quoniam cõtraria cũ in medio carentia eodemq; prædita diuidantur, ſimiles hæ contrariis medio carentibus propoſitiones ſunt in neceſſaria impoſſibiliq; materia. Nam & adeſt ex neceſſitate horum alterum ſubiecto: & hæ Propoſitionem alteram ueram obtinent quę rei quoq; eſſentiam hac de cauſa imitatur: quemadmodum eſſentię priuationis imago eſt falſitas. in contingente uerò medium poſſidentibus: quorum poteſt utrunq; ſubiecto non adeſſe. Vel, quoniam ulla contraria non ſatis conſtat uacare medio: quod ceu confeſſum ii cenſet ſumendum, qui eo quo prodidimus modo propoſitionum, quæ contrariæ nominantur, appellationi cauſam reddunt magis dicendum eſt non poſſe in eodem ſubiecto ſimul actu eſſe contraria, poſſe aũt ſimul inde abeſſe. Propoſitiones itaq; hæ cũ ſimul nunquam ueræ ſint, quandoq; uero & ſimul falſæ, cõtrariaq; hac ratione imitentur, contrarię appellari merito poſſunt. Dice

re etiam licet contrarias ob id nuncupari ꝙ ſpacio inter ſe diſtent plurimo.abſunt enim contraria maximo interuallo à ſe mutuo inter ea quę ſub eodem genere colliguntur.Sic vero & harum utraq; ſeſe habet ad alteram: ſiquidem altera ſubiecto comprehenſis indiuiduis omnibus,altera nulli inquit ineſſe prædicatũ Particulares autem Sub contrarias nominant:quaſi ſub contrariis ipſis conſtitutas, affectatricesq; illarum. Nam cum vera altera eſt uniuerſalium,uerax tunc & ſubdita illi particularis eſt propoſitio:vt quę ceu pars eius eſt,atq; ipſius, ambitu continetur. idcirco Affirmationes quoque,particularem, uniuerſalemq; ſimiliter & Negationes uocant Subalternas Particulares igitur ne oppoſitæ quidem inter ſe eſſe proprie dicentur. nam quæ ſpecies iis oppoſitorum conueniet? Quod ſi contradictoriæ his oppoſitas quæras,particulares uniuersalibus cum qualitatibus oppoſitione contradicentes inuenies:hoc eſt uniuerſali Affirmationi particularem Negationem & uniuerſali Negationi particularem Affirmationem. Quocirca quæ in deſcripta inferius tabella ſitum diametricum inter ſe obtinent angulorum præfinitæ propoſitiones,eæ ſibiinuicem contradicunt.ſi quidem hæ uerum & falſum perpetuo diuidunt:neq; id ab re,Nam Contrariæ & Sub contrariæ quali differentes idem retinent quantum.Subalternę quanto diſſentientes eodem quali præditæ ſunt . Hę uero ambobus pugnantes abſolutam perfectamq; inter ſe habent differentiam quo fit ut eæ ſimul falſæ.aut ueræ eſſe nequaquam posſint:Namq; in materia neceſſaria uerum aſſerentibus Affirmationibus falſas Negationes eſſe, contra uero in imposſibili , ex ſupradictis perſpicuum eſt,in contigente autem mentiente uniuerſali Affirmatione,particularis negatio,ut quę illi contradicit, vera eſt uniuerſaliq; fallente negatione,particularis affirmatio,uelut contradicens illi,uerum fatetur.deo ſimul illis mentientibus, hæ ſimul uerum pronunciant.

PPOPOSITIONVM TABELLA

Singulares. Socrates ambulat. Socrates non ambulat. Impræfinitæ, homo ambulat: homo non ambulat: quæ, & vniuerſales non vniuerſaliter dicuntur. omnis autem homo ambulat, nullus homo ambulat. cum aſcititia præfinitione omnis & nullus, vniuerſales vt vniuerſales.

Quam uero imperitiores perturbare in impoſſibili materia cõſueuit particularis Negatio, quæ ſimul mendax eſſe cum vniuerſali uidetur Affirmatione: ceu cum dicimus non omnis homo pennatus: eo quia, ſed quidam eſt, quidam non eſt præfinitio non

omnis ſecum inferre uideatur, id quod in impoſsibilibus falſum planè eſt, conuenit de his quoq; diſſerere. Itaque ex iis quæ ſupra de non omnis præfinitione prodidimus, licet quæſtionis ſolutionem prompte explicare. Dicimus enim non omnis ipſum per ſe duntaxat ſumendum eſt, ut uim propriam obtinens qua omnis præfinitionem tollit nec aliud ſecum quicquam adducit. Ergo in quibus rebus mentiri omnis videtur, in iis verum aſſerit non omnis. Quamobrem & in propoſitis, quoniam falſus eſt qui omnis homo inquit, pennatus his qui non omnis pennatus dicit verus erit. nam aut omnis, aut non omnis. ſed omnis falſum eſt. ergo uerum non omnis. Vt autem plenius illorum difficultati occurramus, dicendum eſt, particularem Negationem ſimili cum particulari Affirmatione, quod quidē ad particulare ipſum attinet, facultate eſſe præditā. Quapropter quo modo particeps ueritatis particularis Affirmatio fuerit, ſeu tāquā particulari ꝑpetuo Negationi, ſeu minus concurrat, eodē uidelicet pacto & particularis erit Negatio. Quandoquidem igitur habitibus quibuſdā Affirmationes, Negationes priuationibus proportione reſpondent, notiores autem habitus ſunt priuationibus ab Affirmatione ut pote cognitione, de Negatione ipſa contemplādū eſt. Itaque uniuerſalis Affirmatio cum uerax in materia ſola neceſſaria ſit, uerā in duabus materiis particularem Affirmationem cernimus, hac nimirum, ac contingente: non eodem tamen in utraque modo: ſed propter ſe ſe ita in contingente, ut alicui competat ſubiecto prædicatū, non nulli non competat, quando & particularis certe Affirmatio particulari concurrit Negationi: ab uniuerſali autem Affirmatione disſidet. in neceſſaria vero non ſua cauſa, ſed propter uniuerſalem: ideo nec tunc illi cum particulari Negatione conuenit. nam aliquis homo animal propter vniuerſale omnis uerum eſt: non uerū tamen eſt & non omnis quemadmodum in impoſsibili propter uniuerſalem Affirmationem quæ per ſe totam mendax eſt, particularis quoque falſa eſt Affirmatio: ut quando dicimus quidam homo pennatus, neque enim propter ſeipſam falſa ipſa eſt. Eadē igitur ratione cum & uniuerſalis uera Negatio ſit in materia ſola impoſsibili, ueram Negationē eſſe particularem neceſſe eſt in duabus materiis, contingente ac neque cognata, neque prorſus aliena (quare propter ſeipſam quoque vera erit particularią; cō

ſentit Affirmationi:ab vniuerſali autē Negatione diſcrepabit)prę terea & in impoſſibili materia: in qua cum uniuerſali erit Negatione: quaſi ueram prædicationem illius obtineat beneficio:à particulari autem Affirmatione dirimetur. his itaq; explicandis longiorem moram traximus quam rei dignitas poſtularet. In ſumma autem ea dicere experiamur quæ de negatiuis ipſis præfinitionibus,cum profundiorem habeant contemplationem, Porphyrius Philoſophus tradit:addentes nimirū & ipſi ſi quid valemus commentando:quo plan ius de iis præcipiatur.Quæſiuerit enim quiſpiam quo pacto cum Negationes ex præfinitis conficimus Affirmationibus,non prædicatis negatiuas,vt ſupra cenſebamus,particulas, ſed præfinitionibus ipſis conſtruamus: quæ partes perhibentur ſubiectorum:non quidem eorum qui per ſeſe dicuntur: ſed qui ab ipſis velut formam ſunt adepti, prædicantur autem nullo modo:ſi eſt id quidem Subiectum de quo inſtituitur oratio:Prædicatum quod fertur de illo: pronunciemusq; de omni homine animal eſſe:haud vero omnem hominem omne eſſe animal,quandoquidem hoc tum falſum eſt, tum fieri nequit. paulopoſt uero & album eſſe de quopiam homine demonſtrabitur,non ipſum tamen album,aliquē eſſe hominem. Quomodo ergo non huius eſſe Affirmationis omnis homo ambulat negationē illam omnis homo non ambulat ſed hanc non omnis ambulat dicamus & huius aliquis ambulat non illam aliquis non ambulat ſed hanc: nullus ambulat:atque ipſum hoc nullus uel magi quod Gręci οὐδεὶς uocant,quam vim habeat declarandum eſt. Quęſtionis igitur occurentes principio potiori propoſitionis ubiq; parti ut Negationem conficiamus per eas quas ſupra attulimus regulas admoueri dicemus oportere negatiuas particulas: Itaque cū ī ſingularibus impræfinitisq; propoſitionibus pręſtātius ſubiecto prædicatum cernamus,nec eo quicquam magis primarium in eiuſmodi propoſitionibus inueniamus negatiuam merito illi particulam adhibuimus. In præfinitis autem cardo eſt & caput præfinitio. quo fit ut inde etiam præfinita propoſitio nominetur. Etenim tametſi conſtruuntur ſubiectis præfinitiones,parteſq; eorum, uti diximus,fiunt, attingunt tamen quodam pacto & prædicata atque uni ne,an omnibus eorum inſit prędicatum declarant quæ ſubiecto comprehenduntur, Quoniam uero non addito numero plu-

dicemus,quod εἷς latius quam τὶς capitur,ſi ſimpliciter ſpectetur Nam cum ſubiecto iungi τὶς,quo pacto & aliæ præfinitiones ſingulæ,perpetuo velit eo quoniã ſignificent ipſæ qũo ſeſe habeãt ſubiecto cõprehenſa,vt prædicato impertiantur,aut ſecus,accipitur quidem & hoc modo εἷς in verſu illo, εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνήρ idest Vnus vir princeps aliquis,& in illo εἷς κοίρανος ἔστω, hoc eſt vnus Rex eſto.ſumitur vero & vt prædicatum, non in iis ſolũ quæ vnica appellãtur,ceu cũ ſol vnus eſt proferimus:vel vnus eſt Mũdus quando & nomẽ ſolus illi,vel actu, vel omnino poteſtate adiungimus,ſed & in ſingulis abſolute iis quæ quouis modo ſunt: vt ipſorum quoque multitudo ſubſiſtentiã habeat: cũ neque prædicari,per ſe præfinitiones valeãt neque aliis rationabiliter prædicatis coniungi:ut ſequens nobis oratio demonſtrabit. Has ob res igitur nomen εἷς,idq; dicebamus,quam τὶς latius capimus. Cæterum cum mutuo cõueniant,quatenus cõplicantur ſubiectis,nõ ſingularibus,quorum nulla pars eſt,ſed quibus prædicari de pluribus natura eſt inſitum,tunc quoq; non nihil inter ſe habere diſcriminis videntur.Nam quoniam ex multis quodlibet,& totũ,quiddam eſt,& eius veluti pars quod de ipſis prædicatur communiter ſi ceu totum quid ſit,quanuis indiuiduum dicas ab iiſdem ſpecie ex aduerſo diſtinctum,unius ad ea cõplexionẽ recidit. ſin tãquã pars ipſius cõmmunis quodã pacto exiſtat,cuiuſquã.qua propter nec cõtradicere in iis licet quæ tota dũtaxat ſunt.eamq; ratione hac unum ad aliquid in particularibus quam & ſingularis. Græcis articulus ad omnis in uniuerſalibus differentiam obtinet.Nam & ho anthropos.id eſt,homo animal & omnis homo animal dixerint.habet.n. atriculus uim uniuerſalis præfinitionis:ut ad calcẽ libri edocebimur.Sed articulus vniuerſalis ſubiecti unioni cõuenit, quo fit ut tũ unicorũ tum indiuiduorũ ſingularis cõiungat,aiunt enim ὁ ἥλιος καὶ ὁ Σωκράτης idest Sol & Socrates. quandoque uero & in eo quòd inter cognata præcellit: ceu cum ὁ ποιητὴς dicunt vel ὁ ῥήτωρ, hoc eſt Poeta vel Orator. omnis autem illorum congruit multitudini quæ ſub ipſum conferuntur. Ergo cum nomen εἷς velut prædicatum tollunt,tunc non ipſi ,ſed verbo eſt negatiuam nectunt particulam : quod & actu omnimo in eiuſmodi propoſitione exprimitur.aptum eſt natura prædicatum ſubiecto copulare. Affirmationis enim verbi cauſa dicentis

hic lapis unus eſt dicet negatio hic lapis nõ eſt unus. Quando au-
tem εἷς uelut ſubiecto applicitum aut τὶς ſummouent, Negatio-
nem facientes particulari contradicentem Affirmationi οὐδεὶς
dicũt, uel οὔτις uerũ cũ οὐδεὶς proferunt, non quaſi τὶς præfini-
tioni, ſed tanquam εἷς nomini occurrunt. ac deuitata οὐχεὶς di-
ctione, uelut ambigua, & οὐεἷς, ut quæ præter ambiguitatem quo-
q; male ſonet, οὐδεὶς uel οὔτις pronunciant. τὶς autem præfini-
tioni occurrere tunc proprie uidentur, cum οὐτίς dicunt: nõ po-
ſitu ſcilicet ſuper τὶς acuto accentu: (non enim græca conſuetudo
huiuſmodi pronunciationẽ nouit.) ſed ſuper οὐ negatione, quale
eſt illud οὔτις ἐμοῦ ζῶντος id eſt. Me quiſquam haud uiuente: &
Μήτις νῦν ἐνάρων, ideſt Nequis nunc ſpolia ſed hoc poeticæ,
οὐδεὶς autem cõmuni uſui familiarius eſt. Hęc habuimus quæ de
pręfinitis propoſitionibus diceremus Quonam autem pacto ſe-
ſe imprę finitę ad contradicendũ habeant, aut ſecus, hoc eſt prę-
finitarum non nullis idem ualeant, per ea quę ſequuntur ſimul cũ
Ariſtotele progredientes explorabimus: Ad hęc igitur ipſa Au-
ctoris uerba inſpiciamus: quibus cum proditam à ſubiecto diuiſio-
nem nobis tradiderit propoſitionũ, diſcreuerit q; ab uniuerſali-
bus ſingularia, id eſſe inquit VNIVERSALE QVOD
PRAEDICARI DE PLVRIBVS EST NA-
TVRA IDONEVM: uniuerſalia nimirum ab iis quę
de pluribus prędicantur ęquiuoce eo ſecernens qđ prędicari de
pluribus natura comparata ſint. hoc autem eſt non lege quapiã
ac poſitione; quemadmodum Aiax & Alexãder, ſed qđ unã indi-
cet naturã: quæ cum id quodlibet ſit ex pluribus, facit ut & illam
ſignificãs nomẽ de ipſis prędicet. Omnino autẽ de uocibus diſſe-
tẽs, diuiſionẽ rerũ facit, ꝓpterea, quoniã Philoſophis nõ de uoci-
bus, potiſſimũ, ut Oratorib. Grammaticisq;, uelut ſupra quoq; do-
cuimus, ſed rerũ cõprehẽſionis gratia agitur. Species itaq; propo-
ſitionũ cũ in uniuerſales ac ſingulares abſumpſerit, diuiſionẽ ad-
dit, uniuerſaliũ in uniuerſales quę ut uniuerſales ſiue uniuerſaliter
uocantur, atq; imprę finitas, nam de particularibus poſthac memi-
nerit. In his autem uniuerſales in uniuerſalibus Enunciationes
cõtrarias eſſe ait: iis ſcilicet de cauſis quas recenſuimus; quę uero
ſunt uniuerſales, non autem uniuerſaliter, hoc eſt imprę finitas,
contrarias quidem non eſſe, illas ut tamen contraria ſint quæ ab

iis ſignificarentur fieri poſſe nonnunquã. Quod igitur vniuerſali ter impręfinitas ipſas nominet. exempla etiã quæ affert id planè indicãt homo albus eſt & homo albus non eſt. eas aũt ita appellat, quoniã vniuerſali ipſarum ſubiecto non ſunt vniuerſales præfinitiones attributæ. ꝙ & ſi in particularib. poteſt congruere, habent tamẽ illæ quoddã peculiare particulares ipſas pfinitiones: à quibus nomẽ quoq; ſibi vendicant. Quomodo aũt non eſſe cõtrariæ dicantur ſed contraria quandoq; ſignificate, hoc Explanatoribus non parum iam exhibuit negocii. Fortasſis aũt ipſis auctoris verbis conſentaneũ fuerit, ſi velle quidem Ariſtotelẽ ſimul veras inter ſe eſſe impręfinitas propoſitiones dicamus: vt ex ſequentibns erit perſpicuũ, atq; ob id non eſſe contrarias eas merito affirmare: haud. n. contrariũ eſt: mutuo ſimul eſſe illas, verum quoniam fieri poteſt aliquando vt ex Negatione illa quæ in affirmatione contrarii vera eſt, ſuſpicentur nonnulli contrarias tunc propoſitiones has ceu contraria quædam ſignificantes, appellari oportere, propterea cauſam ſic opinantibus adiicere paralogiſmi impoſtricis ve ratiocinationis: eademq; iis pronunciare quæ in poſtremo libri theoremate dicentur. Contrarias igitur eo definitas eſſe opiniones putare, quoniã ſunt contrariorum, falſum eſt. Quæ. n. bonũ eſſe bonum, & malũ eſſe malũ arbitratur, eadẽ fortaſſe erit & vera: ſiue plures ſint, ſiue vna. At hæc ſint contraria, verũ non eo quod ſint contrariorũ: ſed magis quod contrario ſe ſe habeant modo. Non igitur pacto conuenire impręfinitis contrariarũ nomẽ plane Ariſtoteles pronũciauit his verbis. Quãdo aũt contraria eſſe quæ indicantur poſſint bene Porphyrius explicauit Philoſophus. Non enim ei ſemper quod affirmatur contrariũ quidpiam eſt inquit. neque dici ſemper vera eſſe de eo poteſt negatio quod eſt affirmatæ rei contrarium: ſed de contrario quãdoque, interdum de priuatione: aliquando de horum neutro: verum tollere id ſolum quod affirmatio prodidit. Par enim eſt impari, & nigrũ albo contrario: veraq; de iis fiunt impar & non album: contrariis Negationes ex neceſſitate comitantibus iis quæ carere medio dicuntur, contingenter autem medio præditis. At huic rei videre oppoſita priuatio eſt vel actionis: vt non in eo qui captus eſt oculis, ſed dormiente, aut conueniente. vel facultatis: vt in cæco, quæ per id ſignificantur quod eſt

non videre. Nonnunquam vero & quod productricem nondum actus poteſtatem accepit, actus inficiatione indicamus ut in catulo recens edito, & quod capax neutiquam eſt facultatis: ut in ligno. nam non cernere & lignum dicimus. ac nullo ſanè horum id quod à negatione ſignificatur dixeris eſſe affirmationi contrarium verum modo priuationem: modo autem non priuationem, ſed diuerſitatem duntaxat. At vero animali alii ue ſubſtantiæ, neque ut contrarium, neque ut digenus priuationem opponi quidquam unquam inuenias: nec quanto definito, aut figuræ, neque actibus iis quæ non ſecundum aliquod contrarium fiunt. Rei enim, calefacere, contrarium eſt, frigeſacere: ſi quidem eſt & calido frigidum. haud vero contrarium huic fuerit rei quæ eſt: intelligere, vel, ambulare. Itaque de cauſa quod negatione ſignificatur, ei quandoque contrarium eſſe ait quod affirmatio declarat: cum ipſę nullo modo inter ſe contrariæ ſint propoſitiones. Hoc autem in ſolis imprę finitis iure annotauit: tum propterea quod vniuerſalium ſolæ hę propoſitionum affirmationes negationesq; habent quæ penes prædicatos ſolos terminos, non penes præfinitiones aliquas fiunt. à quibus, vel ſi per ſeipſæ affirmatiuæ, ac negatiuę capiantur, vt omnis, non omnis, aliquis, nullus rerum ſignificari contrarietatem ne ſuſpicati quidem aliquis posſit. id quod faciunt prædicati, ac tunc maxime cum in medio expertibus cõtrariis Affirmationem ac Negationem conficimus. Eſt enim, ut ſæpe commonuimus, præ finitionum, ſolam multitudinis eorum differẽtiam ſignificare quæ ſubiecto comprehenduntur: quaſi partem obtinentium prædicati qui in propoſitione eſt, aut non obtinentium tum qnoniam ea proſpicue ſunt quæ in aliarum oppoſitionibus accidunt: Vniuerſales exempli cauſa ut uniuerſales ſimul mentiri, proinde eſſe contrarias. Particulares ſimul uerum aſſerere: nec nomen competere illis contrariorum quemquam arbitrari. Angulares ex diametro, ſingularesq; uerum ac falſum diuidere. At in imprę finitis, quoniam neque ſingularis, ac finitus ſubiectus is eſt, neque aliqua illi præfinitio adhæret, manifeſtus haud admodum eſt earum oppoſitionis modus, ſed quiſquam uelut contrarias quoque oppoſitas interdum eas eſſe putauerit. ſignificariq; hoc aſſeuerat Aphrodiſienſis interpres uerbis illis TAMETSI QVAE INDICANTVR CONTRA

RIA QVANDOQVE ESSE POSSVNT: cũ tamen clamet in ſequentibus Ariſtoteles parem ipſis cum particularibus facultatem adeſſe. Particulares autem cum ſeſe ad contrarias ex diametro habeant iuxta ipſum hoc Ariſtotelis placitum, quod eſt ſimul eas in quadam materia hoc eſt contingente uerum fateri, alius quiſquam contradicere quoque impræfinitas ſibi inuicem exiſtimauerit: ſed uelut alteri ſimiliter angularium contradictioni quæ eſt aliquis & nullus. Has ob res igitur ſignificauit hoc ſolum propoſitis verbis Ariſtoteles æquum non eſſe contrarias eas appellare: licet contrarium rerum quandoque indices fiant. pergens vero & ſimul ueras eſſe, non autem contradicere, rationibus aſſerere tentabit. Cæterum cum cauſam aſſignauerit cur impręfinitæ, vniuerſales non uniuerſaliter nominentur, quoniam, ſcilicet de ſubiectis uniuerſalibus non uniuerſaliter pronunciant: cum non ipſis cõiungant uniuerſales præfinitiones quę loqui uniuerſaliter nos de uniuerſalibus faciunt, huius rurſus ipſius cauſam docet, nempe cur uniuerſales præfinitiones auctores id genus fiant enunciationum. uelutq; in affirmatiua quæ eſt omnis præceptionem cõficit: quaſi & in nullus eædem rationes conueniant. Quænam hæc igitur cauſa eſt? quoniam NOMEN inquit OMNIS NON VNIVERSALE IPSVM SIGNIFICAT: SED VNIVERSALITER INESSE. hoc eſt non ipſam ſignificat uniuerſalis ſpeciei, uelut hominis, naturam. Species enim cum una ex ſua ipſius natura exiſtat, comprehendere unireq; perhibeturq; perpetuæ indiuiduorum generationis infinitudinem. omnis uero præfinitionem quomodo de uno dici poſſe concedas? Omnis ergo non ipſum ſignificat uniuerſale: ſed uniuerſaliter ineſſe. ideſt, ſed prædicatum à nobis dici de comprehenſis omnibus ſub ſpecie indiuiduis firmari.

II.

IN *prædicato uero uniuerſali uerum non eſt uniuerſaliter prædicare. quippe nulla erit affirmatio in qua de uniuerſali prædicato uniuerſalis nota prædicetur: ut omnis homo eſt omne animal.*

Quærit his verbis Ariſtoteles an quemadmodum affirmatiua ſubiecto addita præfinito ſpeciem aliam efficit propoſitionum quoque excudere aliam poſſit prædicato adiuncta. Decernit aũt ne exiſtere quidem eiuſmodi poſſe Affirmationem: vt ea quę omnis homo, inquit, omne animal eſt. propterea quoniam qui hoc dicit hominum quemlibet particularium omne animal eſſe ait & equum, & bouem, & reliqua omnia: quamobrem neque fieri vt verus is inſit qui ita pronunciauerit, Iure igitur ne talem fieri quidẽ poſſe Affirmationẽ putat: idq; per nominis huius vera defectũ prodit. quippe nulla vera erit Affirmatio, in qua de vniuerſali prædicato vniuerſalis nota prædicetur: hoc eſt in qua vniuerſali prædicato coniungi vniuerſalem præfinitionẽ liceat: atque hominem dicere, de quo omni, quod inquit vniuerſali prædicatur animal, non ſimpliciter eſſe animal, ſed omne animal, Eam ob rem itaque ne exiſtere quidem id genus affirmationẽ aſſerit: vt quæ veritatem non vnquam aſſequatur: quãdoquidem eſt hęc quoque affirmatio: ſed falſa ſemper, atque ob id aſpernanda: nulliq; prorſus vſui ad ratiocinandi rationem ac viam. ſi quidem præter naturam ſeſe perpetuo habet: neque vllum poteſt ad inuentionem veritatis vſum afferre, id quod finis eſt logicæ facultatis. Porrò cũ plures queant propoſitiones ex diuerſo præfinitionũ tum ad ſubiectum terminum propoſitionis, tum ad prædicatum complexu fieri: iure hanc ſolam protulit: atque ex recte vocatis propoſitionibus illam expunxit quæ omnis præfinitionẽ vtrique termino coniungit. id quod in primo quoque reſolutorium volumine capitis illius principio quo de facultate propoſitionum explicat. Nam de prępoſitionum differens vniuerſalium delectu in quibus conſequens omni ſubiecto prædicatum eſt, ſubdidit. Ipſum autem conſequens non totum ſequi intelligendum eſt, homini in quam omne animal verbi gratia, vel muſicæ omnem ſcientiam: ſed ſimpliciter tantum ſequi quo etiam modo proponimus. etenim inutile alterum eſt, nec fieri poteſt: vt omnem hominem omne animal eſſe: vel iuſtitiam omne bonum. Et vero in priore de Demonſtratione cum in ſyllogiſmis vniuerſales affirmatiuas cõcluſiones colligentibus & maius extremum de omni medio, & hoc rurſus de omni minore prædicari dixiſſet, hoc eſt in vtraque ſyllogiſmum complentium propoſitionum de proprio ſubiecto

omni prædicatum appellari, ſubiecit, prædicatum autem non omne dicitur. Quod igitur iure hanc ſolam vbique velut inutilem damnet, diſcere licebit, ſi cũ quatuor ſint, vti deinceps oſtendemus, quæ perpetuo mẽtiuntur propoſitiones, duæ affirmatiuę, duæ negatiuæ: quædam vniuerſales, quædam particulares, per vnam cæteris, tum quantitate, tum qualitate, digniorem, quę, vt intelligemus, ſemper mentiendi occaſionem tribus etiam reliquis præbet alias quoque ſimili huic ratione peccantes animaduertamus ex propoſitionum quæ congrue proferuntur catalogo delere voluiſſe. Nam ſi artificialem quoque harum rationem exacte ſcrutari oporteat, ac de ipſis quod videtur commemorare, ſexdecim inueniemus propoſitiones, ex præfinitionem ſecundum vtrũque propoſitionis terminum diſtributione fieri. Si quidem cum quatuor eę ſint, atque vna quæuis earum ſubiecto cohæreat, accidit quatuor propoſitionum à prædicato ſingulis præfinitionibus iuncto ſpecies effici. Sit ergo prima præfinitio omnis ſubiecto conſtructa. atque ſi præfinitionem etiam quampiam nectere prædicato velimus, aut omnis homo omne animal dicemus: aut omnis homo nullus lapis, aut omnis homo aliquod animal, aut omnis homo non omne animal. Ac conſtat ſanè trium reliquarum pręter ſublatam ab Ariſtotele veras eſſe ſingulas. Sed cõſtruatur pręfinitio nullus ſubiecto. rurſus ergo dicemus vel nullus homo omne animal vel nullus homo nullum animal vel nullus homo quidam lapis uel nullus homo non omne animal Conſpicuumque eſt vtranque earum quæ vniuerſalem quempiam perfinitionem prædicato coniungit verum eſſe. quoniam, ſcilicet quoddam animal eſt homo: quoddam non eſt. quo circa quoniam eſt quoddam animal, non poteſt nullum eſſe ac vera propoſitio eſt illa quæ nullus homo inquit, eſt nullum animal. quoniam vero non eſt omne eſſe non poteſt. & vera eſt propoſitio quæ nullus homo omne animal eſt pronunciat. Vera autem & ea eſt in impoſſibili materia quæ particularem affirmatiuam præfinitionem prædicato accommodat: vt quæ dicit nullus homo quidam lapis ſola enim falſa nunquam non eſt ea quæ particularem negatiuam præfinitionem prædicato copulat, ſubiecto præfinitionem negatiuam vniuerſalem obtinente, vt nullus homo non omne animal, vel non omnis lapis, vel non omne al-

brum Nam quoniam ea falſa ſemper eſt quæ omnis præfinitionem utriq; complicat,termino,patet ueram ſem per eam eſſe quæ cau ſam mendacii ſummouet,hoc eſt uniuerſalem affirmatiuam præfinitionem prædicato coniunctam ut,quæ omnis homo non omne animal dicit.quare huic contraria quæ nullus,inquit,homo nõ omne animal eſt falſa perpetuo erit. quippe fieri nequit ut ueræ ſimul contrariæ ſint.At aliquis rurſus præfinitio ſubiecto applicetur.aut ergo aliquis homo omne animal pronunciabimus:ac ſem per falſa hæc eſt, eam ob cauſam, qua uniuerſalior hac quoque omnis homo omne animal perpetuo mentitur. quamobrẽ & hæc ſemper,cum ab illa comprehenduntur,ſitq; ipſi conſequens falſa erit.uel aliquis homo nullus lapis uel aliquis homo aliquod animal uel aliquis homo nõ omne animal.atque hæ omnes ueræ. Supereſt non omnis præfinitio ſubiecto copulanda. Rurſus ergo dicemus uel non omnis homo omne animal;& hæc uera eſt ſemper ceu ſemper falſæ illi contradicens omnis homo omne animal. uel non omnis homo nullum animal atq; hæc rurſus uera eſt in neceſſaria contingentiq; materia.quoniam.ſ.falſa in his eſt quæ huic contradicit:ea eſt omnis homo nullum animal aut nullum album. uel non omnis homo quidam lapis. conſtatq; & hanc in materia ueram eſſe impoſſibili. quoniam falſa in hac eſt quæ illi contradicit,nimirum hæc omnis homo quiddam lapis.uel,quod reliquum eſt non omnis homo nõ omne animal.atque hanc rurſus nunquã non falſam eſſe contingit:ut quæ ſemper uerã hanc tollat : omnis homo non omne animal.cauſam uero cur uerum hæc perenniter prodat,iam prædiximus:nempe quoniam uniuerſalem affirmatiuam præfinitionem tollit male ab ea quæ omnis homo omne animal dicit prædicato commiſſam:neque ut uera illa ſit,in neceſſaria quoque permittentem materia, in qua ſubiecto prædicatum neceſſe eſt competat.Itaque cum ſedecim propoſitiones percenſuerimus,quatuor perpetuo mentientes inuenimus:totidem ſem per ueras:reliquas & uerum & falſum nunciare in alia atque alia poſſe materia.atque in ſemper falſis Affirmationes duas: eo conuenientes quatenus omnis præfinitionem prædicato connectunt: differentes uero ſubiecto coniunctis Affirmatiuis præfinitioribus. eæ ſunt omnis homo omne animal & quidam homo omne animal.duas quoque conſortes. Negationes non omnis præfini-

tione prædicato adhibenda. diſſentientes negatiuis præfinitionibus ſubiecto applicitis, nimirum has nullus homo non omne animal & non omnis homo nou omne animal. In ſemper autem ueris ·duas rurſus Affirmationes, quæ ſemper falſis contradicunt Negationibus omnis homo non omne animal & quidam homo non omne animal uel non omnis lapis uel non omne album. Negationes duas, quæ ſemper falſis Affirmationibus contradicunt nullus homo omne animal & non omnis homo omne animal uel omnis lapis uel omne album. Ceteræ omnes, uti dicebamus, & ueræ & falſæ in alia atque alia materia deprehenduntur, itaque ex iis quæ affirmatiuarum alteram præfinitionem ſubiecto adhibent, prædicato autem particularem affirmatiua duntaxat: particularis in neceſſaria ac contingenti materia uera, uniuerſalis in ſola neceſſaria inuenitur. quippe in hac ſola competere vniuerſis prædicatum poteſt ſubiecto cõprehenſis indiuiduis. in reliquis ſcilicet mentientes. eodemq; in ceteris modo. Verum, quod inſpicere ab initio propoſueramus, quam ob cauſam, cum plures ſint quæ perpetuo mentiuntur propoſitiones, ſolam reprobauit eam Ariſtoteles quæ vniuerſalem affirmatiuã præfinitionem vtrique termino connectit? An in ceteris particularem Affirmationẽ quę quidam homo, inquit, eſt omne animal ꝑpetuo mẽtiri propterea plane cernebat quod ab vniuerſali contineretur. Negationes autem conſentire affirmationibus, quaſi per addictas ſubiecto præfinitiones quoq; ipſæ ſunt, particularem negatiuam tollerent prędicato coniunctam. Sic nanque vſu venit vt, ſi negatiua particula vtraq; ab altera tollatur, propoſitio rurſus in priſtinã Affirmationem deueniat. Quid enim intereſt omnis homo omne eſt animal an non omnis homo eſt non omne animal proferas? poteſtate .n. videlicet omnis homo nequaquam non omne animal eſt dicimus: vel nequaquam omnis homo non omne eſt animal ſed omnis homo omne animal eſt: atque vtrique illam inferimus quæ a principio fuerat omnis homo eſt omne animal. Vel rurſus quid intereſt homo quidam omne animal eſt dicere, an nullus eſt homo nõ omne animal? hominem enim facultate iterum nequaquam non omne animal eſſe pronunciamus: vel nequaquam nullum hominem omne animal eſſe: inferimusq; hominem quendam omne eſſe animal. Proinde dictas quoque Negationes licet veris illis ſem-

per propoſitionibus refragantes uidere quibuſcum falſæ etiã ſem per Affirmationes pugnabant. Nam ueræ ſemper illi affirmationi omnis homo nõ omne animal tum hæc omnis homo omne animal ſemper falſa ob prædicatum Affirmatio tum hæc etiam non omnis homo non omne animal propter ſubiectum repugnat, quo fit ut mutuo concurrant. Cæterum dicenti quidam homo non omne animal tum hæc ſimiliter quidam homo omne animal prædicati ratione renititur: tum hæc quoque ſubiecti nomine nullus homo non omne animal: quamobrẽ hæ quoque cõueniunt. Quas ergo citauimus Negationes, ſi vim cum Affirmationibus obtinent eandem qui uniuerſalem ſemper fallacem Affirmationem à propoſitionum catalogo ſimulq; conſequentem illi perpetuo particularem Affirmationem ſecreuerit, poteſt iis reliquas quoq; his improbandis, hoc eſt duas illas Negationes quæ. cum dictis conſonent Affirmationibus, mendaces & ipſæ perpetuo ſunt, eieciſſe. Eſt enim attendendum ſemper falſis ſemper mentiẽdi cauſam à ſola omnis præfinitione prædicato commiſſa fuiſſe inuectã (nanq; ipſis ineſt omnibus actu, uel poteſtate) eiusq; ſublatione uerũ ſemper prodentibus verum fatendi. quippe omnes quoque hæ non omnis pręfinitionem obtinẽt prædicato adiectam, uel actu rurſus, ut quæ in iis Affirmationes ſunt: uel poteſtate: ut Negationes. homo enim nullus omne animal propterea dictu uerum eſt: quoniã omnis non omne eſt animal. ſimiliter. & non omnis homo omne animal quoniam & particularis non omne eſt animal. Quapropter iure Philoſophus a ſola omnis præfinitione prædicato deuincta reiectitias fieri propoſitiones dicit. Conſtat autem et ſi abſq; præfinitione ſubiectum capiamus, addito illi apud Græcos articulo, uel ne hoc quidem addito, idem propoſitionum quæ ſic fiunt cum iis peccatum fore quæ non ſine proditis præfinitionibus dicũtur. ſimilem enim hæc vim obtinebit, quę ho anthropos. i. homo omne animal inquit, huic omnis homo omne animal hęc aũt anthropos hoc eſt homo omne animal illi quidam hõ omne animal. Eadem quoq; de cauſa ſi ſingularem ſubiectum aſciſcamus, omnis præfinitionem tribuere prædicato quod de illo dicitur recuſabimus. Haud enim poteſt qui ſerio ac tanquam uere loquitur Socrates, dicere, eſt omnis homo. Atq; nec ut. ueræ ſemper aut quandoq; fiant propoſitiones, præfinitionem præ

dicate quampiam Ariſtoteles cenſet addendam. Sunt enim omnino ſemper ueræ non minus perpetuo mentientibus deuitandæ iis qui prolatas recenſere enunciationes abſq; ſuperuacua varietate ſtatuerunt:ceu quę nec diuerſum quidquam in neceſſaria aut im poſsibili materia ſignificent:nec nobis conducant ad uerum falſum q; diſcernendum. Quin nec quæ uicisſim admittere horum alteram ualent,præfinitionem habere aliquam debent prædicato adiunctam.Cum enim uim eandem illis obtineat propoſitio eaq; ſine præfinitione prædicationẽ facit,cur nõ ſimpliciores contexemus loco earũ quæ ſuperflua quædam aſſumunt:ut pro illa omnis homo quoddã animal uel omnis homo nõ omne animal hanc om nis homo animal eſt?& illius uice omnis homo nullus lapis hanc omnis homo lapis non eſt uel quę hanc ſimplicior ac ſyncerioris naturæ enunciatur nullus homo eſt lapis?Si quidem & quando ueterũ quoſdam inuenimus qui particularem affirmatiuam præfinitionem addere prędicato uidentur,ut cũ Ariſtoteles Animam ipſe Entelecheam quandã nominat,& Rhetoricem Plato peritiã quandam,dicendum eſt uerbum quandam acceptum eius gratia illic fuiſſe,ut non reciprocare cũ ſubiecto prædicatũ indicarent:uerũ genus eius eẽ:ac differentiarũ quarundã additione egere, ut ſubiecto finitionẽ cõficiant.Sed qũo non ipſis(inquiunt) rebus Ariſtotelis conuincitur,ſi uerum explicamus cum omnis homo ſcientię omnis capax eſt dicimus?uniuerſaliq; prædicato uniuerſalem præfinitionem copulamus?An ꝙ reſpondendum omnis præfinitionem non re uera prædicato coniungi.Nam prædicatur id quod fertur de ſubiecto dicitur autem de homine non ſcientiam eſſe illum ſed ſcientię capacem.Quare ſi omnis præfinitione huic uerbo capax adhibita , tunc uera eſſe poſſet propoſitio, uelut ſi diceremus omnis homo omne eſt capax ſciẽtiæ,utique ratio coargueretur Ariſtotelis:nunc autem ut uera ſit fieri neutiquam poteſt. Qui enim hoc inquit,non aliud quidqam ait,quam quemuis hominem , omnem eſſe hominem:Socratem uerbi cauſa non Socratẽ ſolum eſſe , ſed & Platonem & Alcibiadem , & alios ſingulos. Nam ſi omnis homo ſcientię omne capax eſt,unus , autem omnium eſt & Socrates,ergo iis quoque ſcientiæ capax eſt omne.quã obrem Socrates ipſe,& plato erit : & Alcibiades : & quandoquidem ſunt & ii ſcientiæ capaces . niſi enim Socrates ipſe &

Plato & Alcibiades una ſit,non erit omne ſcientiæ adhuc capax: Ergo uerbum omnis non hoc loco præfinitio,ſed pars eſt prædicati.hoc enim ipſum fertur de homine,ſcientiæ eſſe omnis capacem. Enimuero verbum omnis præfinitionem nõ eſſe prædicati,liquet ex eo quód huic nobis propoſitioni maiorem aliam propoſitionem nectentibus,prioriſq; huius prædicatum,ipſum inquã ſciẽtiæ omnis capax eſſe,alii cuidam quod de ipſo prædicatur ſubiectum facientibus,ut concluſionem quandam ex iis colligamus,vniuerſalem illi,ceu non habenti,præfinitionẽ addimus: uelut ſi omnis homo,diceremus,omnis eſt capax ſcientiæ.omne quod ſcientiæ omnis eſt capax.rationale eſt. ergo omnis homo rationalis. Quanquam ſi omnis uerbum erat præfinitio quid alia nobis pręfinitione opus erat?ac quonam pacto licebat duas inter ſe præfinitiones ordine proferri?Verum nec omnis præfinitionem prædicati eſſe poſſe,neç prædicatum ſcientiam , ſed capax compertum eſt. cui cum earum lege propoſitionum quæ in prima figura conficiuntur ſubiectum in ſecunda fiat propoſitione , alias apud Græcos articulum,alias uniuerſalem præfinitionem addimus.Vniuerſalem ergo affirmatiuã præfinitionẽ prædicato adhiberi nõ oportere,ſiue ſubiecto communius prędicatum fit,ut in hac omnis homo omne animal:ſiue etiam illi adæquatum,ut omnis homo omne riſibile conſtat ex iis quę prodidimus. Nam & in adæquatis terminis non abſimilis abſurditas eſt propterea, quoniã qui omnem hominem omne riſibile eſſe ait,particularem quemlibet Pronunciant hominem eundem eſſe vniuerſis : Socratem exempli cauſa,quoniam eſt homo omne eſſe riſibile:id autem eſt,Socratẽ, omnem eſſe hominem.Hoc igitur vel ex ſuperioribus patet uerbis:in quibus omnis homo omne ſcientiæ capax eſt dici nõ poſſe oſtendebamus,nam & ſcientiæ capax cum homine exæquatur Sed quænam eſt cauſa ut ineptum natura prædicatum ſit præfinitionis omnis additionem ſuſtinere:cum nullus copulari illi poſſe videatur?An quoniam quod affirmatiue prædicatur,ſi de ſubiecto dicatur uniuerſaliter, uult ſemper ſubiectum ſiue ut adæquatum ueluti ipſi quadrans,ſiue quoque vt excedens complecti:& uniuerſalem præterea indiuiduorum illorum multitudinem quæ ſubiecto comprehenduntur ſuo ipſius conſortio eam ſibiipſi colligare atque unire natura aptum eſt.Ergo quod affimatiue præ

dicatur ſi cogere vel ea ſtudet quæ natura diſcreta ſunt,ut quod prius ipſum multo in ſua ipſius ſimplicitate ſpectetur omnis autem verbum non unum quoddam ſed multitudinem declarat,patet fieri nequaquam poſſe ut ea inter ſe coniungantur.Nam uerbum omnis vt ſupra diſſerebat Ariſtoteles,non vniuerſale ipſum ſignificat,ſed vniuerſaliter ineſſe. Cum autem ſe iunctum id omnino fuerit quod negatiue de ſubiecto prædicatur,tunc & de ſubiecto quæcunque ſub prædicatum ueniunt inficiari poſſumus:atq; exempli cauſa omnis homo nullus lapis eſt dicere. Sed inſartam propoſitionem inſtipatamq; faciemus:cum dicere ſimplicius liceat omnis homo lapis nõ eſt atque eo ſim plicius adhuc nullus homo eſt lapis : ne in ſublatione affirmatiuam præfinitionem aſſumamus.

III.

CONTRADICTORIE *igitur oppoſitam affirmationem negationi inquam eam quæ uniuerſaliter illi quæ nõ uniuerſaliter eidem ineſſe ſignificat:ut omnis* Homo *albus.nullus* Homo *albus,quidem* Homo *eſt albus.Contrarie uero , uniuerſalis affirmationem & uniuerſalis negationem : ut omnis* Homo *iuſtus,nullus* Homo *iuſtus.Quamobrem ut ueræ ſimul hæ ſint fieri nequit:at ijs oppoſitas licet quandoque in eodem ſimul eſſe ueras:ut non omnis* Homo *albus , & quidam eſt Homo albus.*

Propoſitionum præfinitarũ oppoſitiones hoc loco tradit nobis Ariſtoteles uniuerſas tum eas quæ in deſcripta ſuperius tabella, diametricum ambulorum obtinent ſitum ? tum uniuerſalium uniuerſaliter:tum earum etiam vniuerſaliũ quæ ut particulares appellantur Atque angulares quidem quas vniuerſales uniuerſaliter nominauit , ut quæ propoſitionum alteram uniuerſaliter habẽt uniuerſalẽ,contradictorie inuicẽ oppoſitas eſſe ait, hoc eſt uerum ſem per ac falſum diuidere, uniuerſalem inquã affirmationẽ particulari negationi negationemq; uniuerſalẽ particulari affirmationi.Ipſas uero uniuerſales vniuerſaliter pro

oppoſitiones non etiam contradictorie,ſed contrarie mutuo ſeſe oppugnare propterea,quòd mendaces ſimul in materia ſint contingente:in qua particulares , quas & Subcontrarias uocant,uerum ſimul inuicem fateri neceſſe eſt . quoniam tunc uera ex iis utraque eſt cum contradictorie ipſi repugnās uniuerſalis propoſitio mentitur.quo fit ut hę nullo inter ſe modo prælientur. Hæc autem tum ex adiectis à Philoſopho patent exemplis :tum ex iis quæ prius nos de ipſis prodidimus.Cæterũ non illud ignorandũ, pro antiphaticos in græco exemplari,ideſt contradictorie, apophanticos etiam,hoc eſt enunciatiue ſcriptum inueniri,per hoc nimirum ſignificante,ut Porphyrius philoſopus inquit , Ariſtotele, qualis affirmationis ad qualem negationem oppoſitionem cenſeat ſumendam nempe eius capiendam eſſe quę uelut enunciatio eſt. Siquidem & finita,ut ait,uerba affirmationum nomine , infinita negationum uocari conſueuerunt.ac ſuſpicari quis potuiſſet:niſi aduerbium enunciatiue eſſet additum,uerba[de id genus uocum oppoſitione fieri.Ad ea quæ ſequuntur :clarum eſt magis priori ſcipturæ conſonare.hac enim ratione & contrariæ dici poterunt enunciatiue obluctari:quas ceu modo quam ſuperiorum diuerſo oppoſitas Ariſtoteles confeſtim adiecit.

IIII.

QVAE ERGO *uniuerſaliũ contradictiones uniuerſaliter ſunt, earum ueram eſſe alteram aut falſam neceſſe eſt.* Et *quæ in ſingularibus habentur : ut albus Socrates eſt . Socrates non eſt albus.Quæ uero in uniuerſalibus, non autem uniuerſaliter,non uera ſemper altera, falſa altera eſt . quippe ſimul uerum eſt dicere,*Hominem *eſſe album , & album* Hominem *non eſſe:&* Hominem *eſſe formoſum & formoſum non eſſe* Hominem.*Nam ſi deformis,eſt etiam non formoſus:& ſi quid ſit,non eſt quoq;.*Videri *autẽ illico propterea.poſſit abſurdum , quod hęc non eſt albus* Homo *ſimulat;illa ſignificare nullus* Homo *eſt albus appareat. hæc autem neque idem ſignificat , neque ſimul eſt neceſſario.*

Propoſitionũ octo illarum ex diuiſione ſubiecti emanãtiũ quæ contradictoriè ſibi obſtent inuicem,quę cõtradicere uideãtur,nec tamẽ cõtradicant,ꝑ hæc nobis Philoſophus tradit: dicitq; an gulares inter ſe diametricas, quas uniuerſales uniuerſaliter nuncupat,quoniã uniuerſalem vniuerſaliter alteram obtinent propoſitionũ,nẽpe omnis affirmationẽ cũ nõ omnis negatione:& negatione nullus cũ affirmatione aliquis cõtradictorie depugnare.& prætereca ſingulares ut Socrates eſt albus cum hac Socrates albus non eſt impræfinitas uero ait,quas & hic uniuerſales nõ uniuerſaliter uocauit,non ſibi mutuo.contradicere,cum nec uerum ſemper fal ſumq; diuidant:ſed in materia contingente cũ particularibus eã dẽ uim obtinẽntes,eſſe ueridicas: in qua uerũ & illę aſſerere cõperiebantur.Quippe ueras ſimul eſſe & eſt albus homo imprę̃finitam affirmationem,ſi in ſcytha quopiã uerbi gratia ſumatur, & hõ albus nõ eſt impræfinitã negationẽ,ſi in quoquàm A Ethiope. & eſt homo formoſus in Achille,uel Nireo:& formoſus hõ non eſt in Therſite,Hæc itaq; ſic pronunciante Ariſtotele: reclamãtibusq; illi claris uiris ac mihi ueneratione proſequendis,par utiq; fuerit nos qui ueritatẽ rebus cũctis amiciorẽ ſimul ac magis uerẽdã duximus,id quod uel ipſi facere nobis ſuadent,theorema non ſicco ut aiunt,pede præterire:ſed tum Ariſtotelis ſententiã ſcrutari,qua imprę̃finitas ſimul ueras eſſæ propoſitiones cẽſet:tũ quæ ab iis cõmemorantur qui cõtra atque ille de ipſis ſtatuũt & ad hęc quoq; naturã ipſam rerũ & harũ ipſarũ ꝑ ſe propoſitionum facultatem inſpicere ut ubi contrarias cognouerimus rationes, easq; res de quibus ſermo eſt,ipſas per ſe contemplauerimus, ueritatẽ de iis exactius diiudicare ualeamus.Ariſtoteles igitur,qđ & prius dicebamus:idem ſonare cũ particularibus imprę̃finitas arbitratur affirmationẽ affirmationi:negationẽ negationi. idẽ nanq;,homo eſt albus dicente,quidam homo albus eſt proferenti indicare. & qui non eſt albus homo illi . qui homo quidam non eſt albus uel non omnis homo albus eſt enunciate.eaq; de re particulares quæ in materia ſimul uerum deferunt ,deferunt autem in contingente,imprę̃finitas quoque in hac mutuo conuenire. An uero propoſitionibus re uera de quibus agimus uis hæc conſtet conſideremus : atq; a notione quapiam de iis communi diiudicationis exordium ſummamus . Impræfinitas propoſitiones

materię rationem ad pręfinitas habere omnes confitemur. hæ ſi quidem acceptis pręfinitionibus,quę formis proportione reſpondent,præfinitas ceu quiddam ex utroque conficiunt. Quoniam igitur materia,ut quæ eſt informis,formam adeptis inferior omnibus eſt,ad eorumq; deteriora nec dum expreſſam diſtinctamq; formam obtinentia,uelut oſcuriore ui prædita, neque ipſam eſſentia mulrum ſuperantia propius accedit,patet impræfinitas neceſſe quoq; eſſe propoſitiones tantundem pręfinitarum deterioribus ualere:Itaque contemplemur quę deteriores eſſe ex præfinitis propoſitionibus dicendæ.atq; idem ſonare iis impręfinitas affirmabimus. Præfinitarum affirmationum particularis uniuerſali dubio procul inferior eſt.propterea impręfinitam affirmationē particulari affirmationi uiribus exæquari eſt neceſſe. De negationibus uero mutuo digladiantur Interpretes. ac qui Ariſtotelem ſequuntur,particularem uniuerſali deteriorem eſſe aiunt quippe in oppoſitione ea propoſitionum quę per quantitatem fit, dignius uniuerſale eſſe particulari:ut affirmatiuum negatiuo in ea quæ ꝑ qualitatem obitur. Alii vero deteriorem particulari eſſe uniuerſalem aſſerunt.quoniam non ſolam in his propoſitionibus quantitatem,ſed cum cōtradictorie qualitatis cōplexu accipimus:cuius ſanè intereſt qualitatis rerum ſubſiſtentiam abolere. Particularis igitur negatio cum uniuerſalem duntaxat affirmationem ſummo uere contendat,poſſitq; particulari interdum affirmationi ut in contingentibus conuenire(nam non omnis albus homo eſt & quidam homo eſt albus ſimul uerum profitentur) ſi per uniuerſalem negationem ſignificatio nequaquam poteſt ulla ſubſiſtentiæ relinqui, per particularem uero non expertes manemus particularis cuiuſdam ſubſiſtentiæ intelligendæ, conſtat inquiunt deteriorem eſſe uniuerſalē negationē particulari negatione oportere. Enim uero hęc ita ſe habere,atque impręfinitam negationem uniuerſali negationi,ſi ut perfecta propoſitio ſumatur, uiribus parem eſſe,non omnis aiunt. Auctorum uſus alius duntaxat,ſed ipſe quoque palam facit Ariſtoteles,qui pluribus ſuorum uoluminum locis impræfinitam negationem pro uniuerſali uſurpat ceu cum uult,fieri non poſſe ut motus ipſe per ſe ſine rebus quę moueantur ſit,pronunciare,non eſt motus inquit præter res ipſas, ac ſine præfinitione negationem facit, perinde atque ſi diceret, ubi à

rebus

rebus diſceſſeris nullus eſt motus:non autem non omnis.& cum ſenſum nullum eſſe præter quinque illos velit aſſerere,non eſt,inquit præter illos quinque alius ſenſus. ergo cum non eſt homo etiam iuſtus dicimus,idem,illi. proferimus nullus homo eſt iuſtus. Quod ſi quis Anytum putet ſubaudiendum, ut non eſt homo iuſtus Anytus uel nō eſt Aethiops albus hō negationēq; impræfinitam hanc non eſt homo iuſtus idem illi non omnis homo iuſtus eſt pronunciare arbitretur,& hanc non eſt albus homo illi non omnis homo eſt albus primum quidem non amplius, inquiunt,pfectam eſſe propoſitionem ſinit deinde nec ea ſeruabit quæ Ariſtoteles de negationum cum affirmationibus oppoſitione prodidit.eæ enim inter ſe oppoſitæ cenſebantur quę eundem ſubiectū, prædicatumq; eundem capiunt:cum dicebat,Eam poro oppoſitā eſſe in quam quę eiuſdem de eodem eſt:non æquiuoce, autem & quaſcunque id genus præfinitioues aliās aduerſus moleſtas Sophiſtarum argutationes adhibemus.Si uero iuſtus homo eſt dicēte affirmatione : uerumq; propter Socratem proferente , negationem eius homo iuſtus non eſt veram propter Anytum eſſe arbitraremur,ſubiectum in negatione aliud ab eo faciemus quod eſt in affirmatione acceptum nec faciet hoc contradictionem. Quapropter ſi contradictionis ſignificatum ſeruabimus,impræfinitasq; uelut pfectas propoſitiones aſſumpſerimus,neque ipſis uelut per ſeipſas imperfectis ſingulares ſubiectos quoſdam ſubaudiendo efficiamus vt in ſingularium ſpeciem decidant, neceſſe eſt inquiunt impræfinitam negationem uniuerſali eſſe conſentaneam. Hoc ergo ita ſeſe habeat,impræfinitaq; affirmando particulari concurrat,ut cum homo,dicimus, quinq; cubitorum eſt magnitudine(ueros enim nos eſſe hoc dicto arbitramur, uel ſi ſolus unus ſit qui eo creuerit magnitudinis)imprefinitas propoſitiones contradictorie inter ſe cenſet eſſe oppoſitas:quo ſeſe modo affirmatio quoque habet particularis atq; uniuerſalis negatio.Si quis vero eligēdam magis eſſe in malis uniuerſalem negationem particulari negatione aſſerat,primum quidem non rerum naturas in Logica facultate inſpici,ſed uocū per ſe ipſarum poteſtatem ignorat.deinde ne ſic quidem poterit conſentientes inter ſe impræfinitas propoſitiones demōſtrare conſtat.n.magis eligendam in malis particularem eſſe affirmationem uniuerſali affirmatione codē ſenſu di-

cturos. Nam ut omnino non eſſe præſtat quam ex parte non eſſe, ſic & eſſe ex parte quam omnino eſſe ſatius eſt. Itaq; impręfinitam in his affirmationem ſimul cum uniuerſali affirmatione, ut quæ particulari deterior eſt, ueram eſſe continget. at enim negationē in his cenſebat ſimul cū particulari negatione eadē de cauſa uerum fateri. Ergo obſiſtentur & in malis eo modo impræfinitæ quo uniuerſalem affirmationem particularis oppugnat negatio. fieri uero neutiquam poteſt ut hæ mutuo concurrant. quocirca ita quoque nunquam non uerum & falſum impręfinitæ propoſitiones diuident. Quod ſi quis impræfinitam cenſeat negationē particulari, quandoque alias uniuerſali cōcurrere negationi, quippe ſi uerbum eſt acuta penultima hac in propoſitione apud Græcos ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν hoc eſt homo iuſtus non eſt capiatur, idem cum hac οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος ἐστὶν ideſt, nullus homo iuſtus eſt dicere: ultima uero acuta huic οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος ἐστὶν ideſt non omnis homo iuſtus eſt conſonare, Primum non perſuadere, ſed legem nobis ferre exiſtimari poterit. deinde aduerſus hunc dicendum eſt uerbum ultimam in fine acuens, Gręcorum inſolens atque inauditum eſſe uſui: tametſi quouis in loco negatiuæ particulæ ſubiungatur. Ergo ſi uerbo eſt penultimam acuente impręfinitam negationem idem vniuerſali vel ipſe fatetur aſſerere, ſemper autē acui ab eo penultimam in id genus propoſitionibus neceſſe eſt, liquet cum vniuerſali concurſam negatione, contradictionemq; ſuæ affirmationi eſſe facturam atque hæc quidem Ariſtoteli refragrantium ratio eſt. An uero ſingulis argumentatione aſſertis licet occurrere: ac neq; rationi conſentaneū vniuerſalem negationem particulari deteriorem eſſe dicere: ſi qualitate non differunt: quantitate uero ſola comparandis inter ſe propoſitionibus uniuerſalē particulari, ut totam parte, non aſcitis rebus de quibus decernunt, præſtantiorem eſſe confitemur. Haud enim amplius quòd propoſuimus, hoc pacto ſeruabimus, iudicium inquam de ſola ea fieri propoſitionum differentia quæ in quantitate ſpectatur: neq; eſſentiam aliquam à particulari per ſe negatione inuehi: ſed uniuerſalem affirmationem duntaxat tolli: nihiloq; eam minus vniuerſali abnegare, ſed quandoque de paucioribus tantum. quamobrem & illi ſubiecta penes quantitatem dicitur: quemadmodum & particularis ſeſe affirmatio ad uni

uerſalem affirmationem habet. Quod ſi impræfinita negatione pro uniuerſali uti videtur Ariſtoteles, nihil mirum eſt. ei nanq; quomodo & particularis, in impoſſibili materia conſentit. liquet autem ſupradictas fuiſſe iuxta hanc à Philoſopho pronunciatas negationes. Non enim contingere vt motus præter res quæ moueantur ſit ullus, aut ſenſus aliquis preter quinque illos, ſed fieri nequaquam poſſe arbitratur. Atque ſi ea Veterum nonnulli in materia contingente ſic abuſi fuiſſe videantur, ceu quæ vniuerſali tantundem ualeat, atque in quibus illa, uera ſit. (hoc enim eſt tantundem valere) manifeſtum eſt non id abſque ullo factum eſſe diſcrimine. ſi quidem ibi impoſſibilem ipſam pro contingente eſſe non diffitebimur (Nam in materia ſola impoſſibili, uera vniuerſalis negatiua eſt propoſitio. in neceſſaria & contingente: id quod ante monuimus, falſa.) ſed tum circunſcriptam tempore ac definitam non eſſe verbi gratia hac tempeſtate iuſtum aut ſapienté hominem. tum {indiuidua diſtinguentem: uelut iuſtos nó eſſe, aut ſapientes} eos qui uel ex conſuetudine ſunt, vel etiam ex auditu nobis cogniti. haud. n. ſane hoc de quibus notitiam nullam uel ex ipſa experientia, vel ex teſtimonio habemus: niſi homines odio magis Gnemone ac Timone proſequamur, pronunciare audebimus ceu nullo pacto eius rei conſortibus cuius particeps eſſe humana ſolet natura: perinde quaſi contingens ita ſit ut ſuppoſuimus. hoc autem idem non eſt vniuerſali negationi. Qui enim uel actu vel animo præfinit indiuidua, quorum prædicatum negat, dubio procul iis concedit quandam ab illo quandoq; in cæteris ſubſiſtentiam haberi. Demum ſi pro uniuerſali impręfinitam negationem, atq; Minime licet habitare ſine malo domum & Non bene permulti imperitant. uere pronunciauerimus, in qua nos materia negatione eſſe uſos iudicabimus? Nam ſi in impoſſibili, nihil erit propoſito conſentaneum ſin in contingente (nam & in hac prolatas eſſe oportet propoſitiones, ſi idem perpetuo ualent,) primum quidem uſu ueniet falſas non eſſe amplius uniuerſales in contingente quamuis ipſas ob eam rem contrarias appellemus. deinde id confirmari ab illis ipſis quod Ariſtoteles aſſerit planè aſſentiemus, impręfinitas ſimul in contingente materia eſſe ueras. Nam ſi negatione ut uera utuntur, de affirmatione autem neq; extitit, neq; ulla exoriri poteſt controuerſia, quaſi uerum

in coutingentibus non omnino edifferat, quemadmodum nec de particulari ambiguitur, apertum eſt impręfinitas ſimul inter ſe ꝓpoſitiones ueras eſſe neceſſario. Verum ſi quis impręfinitam negationem non ſecus atq; uniuerſalem in impoſſibili ſola materia eſſe putet veridicam, primum id quod in quæſtione eſt poſtulabit. deinde quomodo nō ſorte diſtributitium ſit, a ſubiecto idem illi ſignificante qui cum aliquis præfinitione in impręfinita affirmatione iungitur, uel nullo quod actu ſit ſingulari capiendo, & perfectam fieri propoſitionem & ueracem in contingente materia confiteri: horum neutrum in negatione concedere? Cur enim hæc Homo albus eſt idem ualet illi quidam homo eſt albus hæc autem homo albus non eſt non pares illi uires obtinet, quidã homo non eſt albus non album eſſe hominẽ ſignificat? Neceſſe enim nequaquam eſt finita indiuidua ac certas impræfinitis, ut ueræ ſimul ſint, ſi neque particularibus, ſubaudire. Hanc autem eſt homo formoſus ſi ueracem propter Nireũ eſſe, illam uero nō eſt homo formoſus ob Therſitẽ dicamus, neq; ob id impfectas ꝓpoſitiões, neq; ſubiectos diuerſos facimus: niſi eadẽ & in particularibus quærenda ſint, quas & perfectas eſſe, & uerum inter ſe explicare confitemur. quanquam eas propter ſubiecti partes diuerſas, ueras eſſe affirmabimus: quemadmodum illas: ut quidam eſt iuſtus homo quidam homo iuſtus non eſt. Quod ſi uelut abſurdum inferamus, non ab iis, ſi ita capiantur, contradictionem fieri, nihil aſſeremus quod Ariſtotelis uerbis quibus de ea re prodidit, repugnet. ipſum enim hoc eſt quod his verbis exprimitur, non fieri quam ꝓprie uocant contradictionẽ quoniam quãdoque concurrunt. Hæc ita quę pro Ariſtotele, magis uero pro ea quæ nobis uidetur ueritate ceu defenſores afferimus. quodque ab initio propoſuimus, materia nobis uberius ſeſe ad theorematis diiudicationem ſuggerente, quæ in mentem uenere, ſemotis rationibus iis quæ de illo ſunt in utranque partem depromptæ diligentius conſiderare operæprecium eſſe ducimus. ac primum ſanè aggredi nos particularem affirmationem quam impręfinite eadem ui præditam eſſe nequaquam inficiamur, negatiua ipſi copulanda particula ſummouere. id quod facimus duobus modis. quippe hãc uel eſt uerbo, uel præfinitioni coniungimus: Verum cum præmittimus illam præfinitioni, tunc ut præfinitam propoſitionem abolemus. quando autem

verbo eſt perinde atq; cum impręfinita uiribus æquis pollentem. ſi quidem eam & præfinita ſola præfinitione ſuperauit . negationem autem impręfinitæ in ſolo eſt uerbo neceſſe eſt fieri. At uero ſi inficiatio quæ uerbo eſt particulam negatiuam copulat, particularis eſt, quemadmodum uniuerſalis illa quæ eam ipſam præfinitioni anteponit, ergo & impręfinitę affirmationis negatio eādem cum particulari uim obtinebit. Præterea ſyllogiſticas quę in prima figura complexiones fiunt par eſt contemplari. Nam ſi impręfinitam affirmationem idem ualere particulari, ob idq; in quāto vniuerſalium utraq; deteriorem eſſe, concluſionemq; ſimilem alteri ſumptarum in ſyllogiſmo propoſitionum, prorſusq; eſſe in quanto & quali deterioris comitē, & ad hæc etiam uerum indicantibus propoſitionibus, nec uitioſo inter ſe cōplexu laboranti bus, neceſſario ueram eſſe cōcluſionem fatemur, qualem dicemus ex impręfinita affirmatiua minore concluſionem colligi & uniuerſali negatiua maiore: neceſſe eſt.n. aſſentiamus ꝑpter ea quæ præſumpſimus impręfinitam negatiuam cōfici: ac ſi ueræ illæ ſint, ueram. Qui uero fieri poſſit ut uera ipſa per ſe ſit in contingente materia, ſi idem cum uniuerſali loquatur negatione: ut homo eſt iuſtus, nullum iuſtum iniuſtum eſt, homo iniuſtus non eſt utrum hanc cum uniuerſali an cum particulari ueri conſortē eſſe pronūciabimus? Sed nec dum priores rationes ut pote nihil ueri aſſerentes improbamus. uidentur.n. ſi mihi dicendum eſt quod ſentio, neq; poſterius accerſitis repugnare rationibus: ſi quis hoc, quo maxime utriq; nituntur, ſublato nempe infinitam negationem alteri duntaxat præfinitarum, nec unquam reliquæ eſſe conſonam, de iis uelut æquus arbiter iudicium ferat. Fortaſsis enim pro utraque ipſam capi dicendum eſt: idq; non per accidens: ut in impoſſibili materia: in qua uſu quoque euenit ut præfinitæ mutuo negationes cōcurrant: ſed ex ſeſe pro notionibus enunciantium diuerſis. id circo & ſimul cum propria affirmatione uerax eſſe poteſt: & alio, ſicut dictum eſt, illi atque alio mentis ipſam proferentium conceptu contradicere: ut quæ nullam ipſa per ſe certam in quāto poteſtatem habeat. quamobrem utraq; earū ēt diſputationum quæ pugnare uiſæ ſunt, pluribus idoneis uti rationibus forſitan potuit. Porro hæc uere à nobis pronunciari, diſcere ex eo poſſumus, quod æquis inter ſe omniū conſenſu uiribus conſtant impręg

finita particularisq; affirmatio. Ob id uero & propoſitiones illæ quæ negatiuam particulam uerbo eſt uel actu, uel poteſtate in ipſis accepto anteponunt. In particularibus autem, quæ ita fit, ut uoce affirmatio quodammodo propterea eſſe uideatur, quoniam non eſt negatiua particula præfinitioni coniuncta: uim autẽ obtineat negationis, id quod planius poſthac demonſtrabimus, ea quandoq; uniuerſali, interdum particulari idem ualet: quoniã poteſt negans particula & ad ullus præfinitionem, & ad prædicatum exaudiri ac ſi præfinitioni addatur, idem ꝙ nullus: ſi prædicato idem ſignificat quod non omnis. Nam ubi immortalem non eſſe ullum hominem audiuerimus, ſi uerbum non eſſe ullo iunctũ intelligamus, idem putamus atque nullum indicare. quod euidentius apparet ſi dictio non uel non eſt ante ullus ſtatuatur in hoc Non ullus eſt mortalium qui liber eſt: nõ eſt ullus homo immortalis, quod οὐκ ἐστί τις Græci dicuntur: nimirũ τις ad ἐστι accẽtum referente, ſuumq; nequeunte tonum ſuſpicere. At hoc audito. homo quiſpiam in ſenectute non caneſcit uel præditus non eſt quinis digitis ſi uerbum non eſt ad partẽ hanc propoſitionis in ſenectute non caneſcit uel non quinis præditus digitis eſt intelligatur, id quod poſt homo quiſpiam diſtinguentibus nobis planius accidit, propoſitionẽ idẽ illi ſignificare exiſtimamus quod eſt talem quempiam non eſſe & illi non omnem eſſe talem: ut in hoc verſu, Ac quoddam effutiit uerbum, quod non quoque dictũ præſtaret. hoc.n. perinde eſt ac ſi diceremus quoddam ex proditis verbis effari non oportuiſſe. Ac ueram propoſitionem à priore exẽplo effici in materia impoſſibili arbitramur, à ſecundo ueram per ſe, in contingente: propter vniuerſalem uero in impoſſibili. Sin autem in priore uerbum nõ eſt ad immortale in ſecunda uero ad quiſpiã ſiue ullus referatur, particularem eſſe illam ac: tanquam impoſſibilis materia ſit, uniuerſalis beneficio veram putabimus. hanc vero vniuerſalem: falſamq; omnino in materia contingente. Quare & in imprẽfinita dicendũ eſt negatione ſignificari utrunque, vniuerſale & particulare pro enunciantium, ut ſępe proditũ eſt, notionibus, ſi rurſus uel ut ullus præfinitioni quæ poteſtate in imprætinita continetur affirmatione, uel ut prædicato negatiua particula iũgatur. magis tñ hanc quoq; ad uniuerſale declinare tunc dicimus. cũ inficiationis principiũ a negatiua ꝑticula ſumi

mus,dicimusq; nõ eſt hõ pẽnatus:aut iuſtus.& aut uerũ profite-
mur:aut etiam mentitus.idcirco & omnes forſitan qui imprẽfini-
tam negationem pro vniuerſali protulere illam hoc pacto uſur-
paſſe uidentur,atque.Nõ eſt motus præter res ipſas dixere:& Nõ
eſt ſenſus præter quinque illos & Minime licet habitare ſine ma
lo domum & Non bene permulti imperitant: & Non ullus eſt
mortalium qui liber eſt.Qđ ſi & ea quæ circa uniuerſalem affir-
mationem accidũt operæprecium eſt eadem ratione ac uia con-
templari,quandoquidẽ in ſequentibus Ariſtoteles id genus quo
que meminerit propoſitionum,& in hac profecto dicendum eſt,
poſita ante eſt negatione,cum uel ad omnis poſſit,uel ad prædi-
catũ exaudiri,uſu uenire ut propoſitio , ſi uelut omnis præfini
tionem ſummoueat,idem particulari polleat negationi,id qđ rur
ſus manifeſtius apparet,ſi uerbum non eſt in propoſitionis initio
ſtatuatur.ut in hoc non eſt omnis homo ſapiens ſin adimat præ-
dicatum,eadem ui cum uniuerſali negatione prædita ſit:ut omnis
homo non ſapiens eſt & ſapiens non eſt: quæ perinde ualent ac
neminem ſapientem eſſe.hæc autẽ nõ in iis duntaxat propoſitio
nibus euenire quæ ex tertio apprędicato conſtant:ſed iis etiam
quę ex ſubiecto & prædicato exiſtimabimus:ut aliquis homo
non ambulat:uel non ambulat aliquis homo. & omnis homo non
ambulat:vel nõ ambulat omnis homo.In his etenim prima diluci-
dusq; adhuc tertia non negationem obtinentes prædicato adiun
ctam,quantum idem ſeruare cum primitiuis affirmationibus oſtẽ
duntur negatiua uelut particula indidem prædicato conſtructa:
neque admodum ad aliud quidquam exaudienda.Reliquæ cũ ne-
gatiuas habeant particulas quæ conſequentes ipſis præfinitiones
tollere uidentur,declinare ad oppoſitum quãtum magis apparet.
Quamobrem & in im præfinita negatione eadẽ ruſus aſſeremus
quæ in particulari negatiuam particulam obtinente non præfini
tioni,ſed prædicato coniunctam.Neutraq; earum diſputationum
quæ altercari initio putabatur,prorſus uidetur a ſcopo aberrare.
Nobis itaque impręfinitam negationem pro utraq; determina-
tum capere ratio permittit.cæterum non ea Veterum quiſpiam
pro particulari uſus cernitur: quaſi obſcurius id fortasſis indi-
cante: quo etiam pacto declarauimus . quando & præfinitæ
eæ negationes quæ negatiuam particulam uerbo eſt præpo-

nunt rariores ob id ſunt apud Veteres iis quæ præfinitionibus ipſam copulant. Quod ſi ex imprę̨finita affirmatiua minore & uniuerſali negatiua maiore imprę̨finita quæ colligitur negatiua conclufio particulari nunquam non uidetur, non unquam uniuerſali conſonare, nihil eſt quod mireris. Neceſſe eſt enim in primæ figuræ concluſionibus de ſubiecto in minore propoſitione ſumpto prædicatum appellari, non ſolum nomime, ſignificatoq́; eodẽ manente, ſed etiam quantitate quoniam & in hac figura quantitatem accidit cõcluſionis ex minoris ſequi quãtitate. Quapropter ſi in illa prædicatum, ceu nonnulli competens ſubiectorum, eſt poteſtate acceptum, in concluſione quoq; cuidam dicetur ineſſe illorũ. quod in iis clarius apparet coniugationibus quæ ex particulari affirmatiua minore, & uniuerſali abnegatiua maiore cõcluſiones colligunt particulares negatiuas: ut quidam eſt homo iuſtus, nullum iuſtum iniuſtum eſt: homo igitur quidam iniuſtus nõ eſt. cui pro modo ſupradicto tantũdem hoc ualet, homo iniuſtus nõ eſt: Vt enim paucis abſoluam, negatio in ſingularibus, quæ ne imaginem quidem ullus in quantitate admittunt diſcriminis: eandem ex neceſſitate affirmationi quantitatem ſeruat. in omnibus autẽ iis quæ uniuerſali ſubiecto utuntur, eaq; de re inter uniuerſale & particula eſſe ancipites ualent, ſi fuerit in quantitate affirmationi uel actu, uel poteſtate oppoſita, contradicens erit. ſi in uerbo eſt uel actu rurſus in propoſitione, uel poteſtate cõprehenſo, nõ item. ſed in uninerſaliter uniuerſali, ea quæ ſimul quandoque mẽdax eſt: in cæteris quæ poteſt concordare. Hæc cum enucleauerimus, conſideremus deinceps argumenta Ariſtotelis, quibus imprę̨finitas concurrere mutuo propoſitiones in contingente materia ẽẽſet aſſerere. Duæ itaq; cum ſint argumentationes, una à contrariis, altera à non contrariis probationis aggreſſum molitur. Contrariorumq́; exẽpla, formoſum ac deforme: non contrariorũ quod fit, quodq́; eſt accipit. hæc autem non ſunt contraria: ſi in ipſum eſſe iter eſt generatio. atque à contrariis quidem hũc in modum argumentum prouehitur. Imprę̨finitas affirmationes duas inter ſe ueritate conſentientes capit contrariisq́; vtentes prædicatis, tum hanc eſt homo formoſus tum illam deformis homo eſt. quarum prior uerax propter Nireum uerbi gratia, ob Therſiten altera deprehenditur. (Nam imprę̨finitas affirmationes particula

ribus affirmationibus diximus eandem dubio procul facultatem obtinere.) Ergo ſi ueræ ſimul hæc quidam formoſus eſt homo & hæc homo quidam eſt deformis profecto & quæ impræfinitæ pronunciantur ſimul uerum commonſtrant. Alteram igitur ex ſumptis hoc pacto affirmationibus cum idem ſonare alterius oſtendat negationi, colligit uſu uenire ut affirmatio in id genus propoſitionis ſuæ ipſius negationi concurrat. ſimul enim cum hac: inquit deformis eſt homo uera illa eſt homo eſt non formoſus. nam qui deformis eſt, pater poſſe non formoſum hunc eſſe. cum illa autem eſt homo non formoſus hæc non eſt homo formoſus. qui enim non formoſus eſt, liquet formoſus ut ſit nequaquam licere. Quare huic ſimul affirmationi eſt homo formoſus illa non eſt homo formoſus uera erit negatio. Videtur ergo, id quod ante memorabamus, ad uniuerſale magis declinare à negatiua particula incipiens impręfinita negatio. perinde quaſi negatiua particula ad aliquis ſiue ullus præfinitionem, quæ facultate in impręfinita ineſt affirmatione, commodius exaudiatur. Verum ſic quoque utitur illa Ariſtoteles. ut quæ particularem exæquet uiribus. quaſi uel hoc modo poſſit negatiua particula non aſcititiæ præfinitioni, ſed prædicato coniungi. A nō contrariis uero argumentum ſimili cū illo ratione progrediens quod à contrariis deductum eſt, talem uim habet. Duas rurſus affirmationes ſumit impręfinitas, tum eā quæ eſt homo: tum illam quæ homo ſit dicit. quarum uera altera propter illum qui actu eſt, altera propter eum qui in utero fingitur, habetur. Illam ergo quæ homo nō eſt inquit homo ſit proferenti ſimul ueram eſſe cenſet. nam qui homo ſit, nondum eſt homo. Hæc igitur homo ſit ſi ſimul cum hac homo eſt uerum pronunciat, huic uero ſit homo illa, nō eſt homo conſentit, conſtat huic homo eſt illam homo nō eſt ſimul ueracem futuram: id quod oſtendere ab initio propoſuimus. Cæterum quæſiuerit quiſpiam quonam pacto cenſuerit prorſus; Ariſtoteles propoſitionum harum oppoſitionem Contradictionis nomine uocandam: cum ſimul uerum eas fateri autumet: finiendaq; in Reſolutoriis contra dictione, oppoſitionem eam eſſe prodiderit cui medium ex ſeipſa nullum intercedit: Et uero in prædicamentis, in quibus oppoſitorum ſpecies diſcernebat, ea quæ ut affirmatio negatioq; opponuntur eo differere ab aliorum obiacentium oppo-

ſitionibus dixerit q in ſolis his alterũ uerũ eſſe,alterũ falſum neceſſe ſit.Quonã is igitur modo qui hæc ubiq; decernit, hic par eſſe arbitratus eſt ,ppoſitionũ earũ:oppoſitionẽ quę, vt ipſe affirmat,veræ inter ſe ſunt,impræfinitarũ inquã,contradictionẽ nominare?Cum.n.Quæ ergo uniuerſaliũ contradictiones uniuerſaliter ſunt,aſite dixerit,ſubiunxit, Quæ uero in vniuerſalibus, nõ autẽ uniuerſaliter:quaſi harum quoq; oppoſitio contradictionis vocabulo nũcupet.Itaq; hãc quæſtionẽ cõtradictionis nomẽ dicẽdũ eſt pro affirmationis ac negationis pugna capi interdũ quæ uerũ ſemper falſumq; diuidant:ut palã tum ex iis ſit quæ in Prędicamẽtis diſſeruit:tũ ex finitione illa cõtradictionis quę in Reſolutoriis redditur quãdoq; vero communius oppoſitionẽ abſolute omnẽ affirmationis ac negationis quæ eodem ſubiecto,eodemq; prædicato utunt.declarat uero id in ſequentibus,cũ nõ omnẽ inquit uerũ eſſe aut falſam contradictionẽ:quod perinde eſt ac ſi neceſſe non eſſe omnis partem alteram diceret contradictionis uerã eſſe,alteram falſam.Quod ſi in Prædicamẽtis oppoſitarũ affirmationũ & negationũ una uerũ aſſerente mentiri altera & mentiẽte vera eſſe prodebatur,neq; exactam de his diſputationẽ affirmabimus in opere illo inſtitutam ſed de ſingularibus ſolis illic propoſitionibus diſſeruiſſe Philoſophum:quæ inuicem ſecundum eam contradictionem quæ proprie dicitur dubio procul contradicunt. Poſt eas autem argumentationes quibus ueras ſimul eſſe impręfinitas propoſitiones aſſeruit,cum Ipſe quoque animaduerteret ſe minus probabilia viſum iri aliquando nonnullis propterea dicere quoniam præ ſe ferat impræfinita negatio non particulari, ſed uniuerſali conuenire, ILLICO inquit audientibus (illico autem dicit,pro in primo appulſu,& inconſiderate,atque inexplorate)quod de impræfinitis pręceptum tradid it propterea uiſum iri abſurdum , quoniam hæc non eſt homo albus quæ impræfinita eſt negatio,idem illi nullus eſt homo albus: ſignificare videatur quod ſi re uera ſeſe ita haberet,cũ impręfinitam affirmatio nullo diſſentiente particulari ſemper omnino impræfinitę propoſitiones verum ac falſum ſecernerent: quomodo affirmatio particularis atq; uniuerſalis negatio . Nunc uero neque idem dictæ inquit negationes impræfinita atq; uniuerſalis ſignificant: neq; ſimul neceſſario verũ profitentur: nimirum hoc velut aliud

præter id addens quod eſt idem indicare.ſunt enim quæ nō idem ſignificent propoſitiones:ſimul autem uerę ex eo ſint quod ſe mutuo ſequamur:ut impoſsibile eſt eſſe hominem pennatum & neceſſe eſt non eſſe pennatum hominem.harum autem uerum proferrē te uniuerſali,imprēfinita quoq; uera eſt,non tamen contra. Hactenus processit oppoſitionum earum contemplatio quæ in propoſitionibus ineſt ex ſubiecti diuiſione proficiſcentibus.

V.

PORRO *& inficiatione unā conſtat unius affirmationis futurā.idē enim quod affirmauit affirmatio inficiari oportet negationē.atque ab eodē uel aliquo ſingulari,vel vniuerſali quopiā uniuerſaliter aut nō uniuerſaliter ſumpto.* Id aūt intelligo, *ut eſt Socrates albus:nō eſt Socrates albus.*Quod ſi aliud quid *quā eb eodē negauerit,aut idē ab alio,non oppoſita erit ſed ab illa diuerſa.*Huic uero *omnis homo albus* illa *non omnis homo albus & huic quidē homo albus illa nullus homo albus. rurſus huic albus homo eſt illa non eſt albus homo.*Itaque *explicatum eſt unam eſſe affirmationem uni contradictorie oppoſitam negationi:ac quænam ſint illæ.*Aliasq; *eſſe contrarias: & quænam eæ quoque ſint.* Neque *omnem ueram eſſe aut falſam contradictionem:& quamobrem :ac quando uera ſit aut falſa.*

Oppoſitiones omnes perſecutus Ariſtoteles depoſitionū quoddam uelut corollarium colligit:docetq: nos his uerbis cū una affirmatione ſolū vnā poſſe negationē depugnare:plures una non poſſe. Quomodo ergo hoc ex ſupradictis colligi dicemus? An quia vniuerſali uniuerſaliter affirmationi duæ refragari negationes videbantur,vniuerſalis uniuerſaliter,& particularis.ex quibus particularis re uera illi contradicere vniuerſalis in materia contingente conuinci ſimul cum ea mendacii deprehendebatur. Eodem pacto & aduerſus particularem affirmationem duę uidebantur negationes illæ quas ante diximus decertare.harum vniuerſalis ipſam planē oppugnabat,ut quæ cum ea uerum ſemper ac falſum

diſiungit. particularis autem in materia contingente concurre illi comperiebatur. Hoc igitur cum nobis tradat, unam negationẽ unius eſſe affirmationis atque eius rei cauſam afferat, IDEM ENIM inquit QVOD AFFIRMAVIT AFFIRMATIO INFICIARI OPORTET NEGATIONEM, ATQVE AB EODEM. idem autem dicit prædicatum. ab eodem uero nẽpe ſubiecto. Nam præmonitum eſt ſæpenumero, propoſitiones illas neceſſe eſſe eodem ſubiecto uti ac prædicato quæ contradictoriæ interſe ſunt oppoſitæ. Deinde quaſi propoſitionum factã à ſubiecto diuiſionem ad memoriam nobis reuocamus, VEL ALIQVO, inquit, SINGVLARI: VEL VNIVERSALI QVOPIAM VNIVERSALITER AVT NON VNIVERSALITER SVMPTO. Dicit autem uel aliquo ſingulari de oppoſitione ſingularium uidelicet propoſitionum. illud autem uel uniuerſali quopiam de omnibus abſolute uniuerſale ſubiectum uſurpantibus. & horum illud uniuerſaliter de præfinitis, rurſus illud, aut nõ uniuerſaliter de impræfinitis ꝓnũcia. Deinde oppoſitis ſingulariũ exemplis, cum ait, VT EST SOCRATES ALBVS, NON EST SOCRATES ALBVS, priuſquam propoſitionum aliarum exempla ſubiungat, ad cuius rei differentiam proditum ſit exponit idem quod affirmauit affirmatio negari à negatione oportere: dicitq;, QVOD SI ALIVD QVIDQVAM AB EODEM NEGAVERIT AVT IDEM AB ALIO NON OPPPOSITA ERIT SED AB ILLA DIVERSA. Hoc autem eſt, ſi aliud quodpiam inficiatio prędicatum negauerit, nec id quod affirmauerit affirmatio: ut dicente homo albus eſt affirmatione homo iuſtus non eſt dicat negatio nõ hæc erit negatio proditæ affirmationis: ſed ab illa diuerſa. erit enim illius negatio homo albus non eſt. At hæc homo iuſtus nõ eſt prædicato ab hac differt homo albus non eſt. Similiter quoque ſi ab alio quopiam ſubiecto inficiatio prædicatum negauerit, neque ab illo de quo affirmauit ipſum affirmatio, hæc rurſus affirmationis illius negatio non erit. Huius nãque homo ambulat quiſnam negationem eſſe hanc putet equus non ambulat? Eſt enim manifeſtum huius, homo ambulat hanc homo non ambulat ueræ

negationem eſſe.illam uero equus nõ ambulat ab ea ſubiecto ter- mino differre.Hæc interfatus reliqua addit exempla propoſitio- num:atque inquit, HVIC VERO OMNIS HOMO ALBVS, uidelicet aduerſatur(nam hoc de foris oportet ſu- baudiamus) ILLA NON OMNIS HOMO AL- BVS. ET HVIC QVIDAM HOMO ALBVS ILLA NVLLVS HOMO ALBVS. RVRSVS HVIC ALBVS HOMO EST ILLA NON EST ALBVS HOMO quarum præfinitæ uidelicet aliæ ſunt:aliç impræfinitç.Deinde ea concludens quæ corrolario con memorauit, ITAQVE EXPLICATVM EST in quit, VNAM ESSE AFFIRMATIONEM VNI CONTRADICTORIE OPPOSITAM NEGA TIONI: AC QVAENAM SINT ILLAE. Per- cenſuit enim ſpecies omnes propoſitionum,tum ſingularium,tum prçfinitarum,impræfinitarumq; etiam. idq; accidere in uniuerſis oſtendit. Et uero reliqua ex iis quæ de propoſitionum locutus eſt oppoſitionibus concludens intulit, ALIASQVE ESSE CONTRARIAS. Alias autem uocãt,nimirum ab iis quæ contradictorie ſunt oppoſitæ. ET QVAENAM EAE QVOQVE SINT: verbo explicatum eſt communiter tum hic ſub audiendo:tum in iis quæ deinceps ueniunt dicenda. NEQVE OMNEM VERAM ESSE AVT FALSAM CONTRADICTIONEM. Hoc ipſum porro quid indicet iam declarauimus,nẽpe ipſum affirmare à cõ- tradictionis eius partibus quæ communius dicitur,ſignificatq; op- poſitionem quamlibet affirmationis ac negationis iiſdem utentiũ terminis non omniuo uerum ac falſum dirimi,Hoc autem impræ- finitarum gratia dictum eſt propoſitionum: quas in contingente materia ſimul eſſe ueras ea de cauſa cenſebat, ꝙ particularibus propoſitionibus concordent. id quod ipſi uerba indicant illa, ET QVAMOBREM illud quoque AC QVAN- DO VERA SIT AVT FALSA, de impræfinitis & ipſum propoſitionibus fertur.Nam in cæteris præter contingen- tem materiis neceſſaria inquam atque impoſſibili hæ quoque ue- rum ac falſum ſecernunt.

VI.

VNA *autem eſt affirmatio atque negatio quæ vnum de vno ſignificat: ſiue uniuerſale ſit uniuerſaliter: ſiue non, ſimili modo: vt omnis homo albus eſt, non omnis homo albus eſt: eſt homo albus: non eſt homo albus: nullus homo albus, quidam homo eſt albus ſi album unum ſignificat. Quod ſi duobus unum ſit inditum nomen ex quibus unum non conſtat, non una eſt affirmatio, neq; negatio. Si quis uerbi cauſa nomen tunicam equo imponat atq; homini dicatq; album eſſe tunicam, non hæc affirmatio una erit, neq; negatio una.* Nihil *enim refertitan hominem & equum, eſſe album dicas, hoc autem perinde eſt atq; ſi homo eſt albus, & equus albus eſt dixeris,* Ergo *hæ ſi multa ſignificant pluresq; ſunt conſtat primam quoque uel plura uel nihil ſignificare. nō enim quiſpiā eſt homo equus. Quare neque in his partim verā eſſe, partim falsā cōtradictionē neceſſe eſt.*

Quoniam ſupra, vni affirmationi vnam repugnare prodidit negationem, quæ tandē una ſit affirmatio, atq; una negatio per hæc adiicit verba: cum tamen & per antedicta iam nobis horum notitiam tradiderit cum dicebat, Vna autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unum ſignificat, vel coniunctione eſt una. Plures quæ plura, & non vnum. uel quę uacant coniunctione. Verum illic unius ac plurium orationem diſcrimen innuebat: hic uero præceptum accuratione tradit opera. Vnum enim inquit propoſitionem eſſe eam quæ vno ſubiecto, quod ad ſignificatum attinet, ac prædicato vno vtitur, SI VE VNIVERSALE SIT VNIVERSALITER: SIVE NON, SIMILI MODO hoc ē ſiue ſit particularis, ſiue impræfinita, aut etiā ſingularis, quāuis non hic ſingularium exempla poſuerit. Hanc igitur eſt homo albus unam eſſe propoſitionem arbitramur, ſi & homo naturam vnam quandam notet: & album non ęquiuocum capiamus: ſed finitæ rei cuiuſdam ac certæ indicatiuum. Quod

ſi æquiuocum ſubiectum in propoſitione uel prædicatum ſit, non unam amplius putamus eſſe propoſitionem, ſed totidem quot ea fuerint quæ ab aſſumpta æquiuoca voce deſignatur. Igitur ſi, ut ipſe ait, nomen tunicã homini atq; equo imponeremus: dein diceremus tunica eſt alba nihil enuciaremus aliud quàm equum atq; hominem eſſe album. Et quidem hic atq; copulatiua coniunctio viſionem eam præbet, ut una eſſe appareat propoſitio: uidetur q; hominem atq; equum colligare. At ſi detracta coniunctione eſt equus albus eſt homo albus pronunciemus. nullã unius propoſitionis imaginem ſuſpicaberis. Ergo ſi plures conſenſu omnium ſunt quæ hoc pacto propoſitionis dicuntur, patet illam quoq; hæc huic eãdẽ uim obtinet. aitq; tunica eſt alba quã primã appellauit, quaſi ex hac ad eas trãſiuerit quæ diuerſis ex cõfeſſo utũtur ſubiectis, vel nihil uel plura annotare. Nam fieri quidẽ nequit vt unum illa ſignificet quemadmodum vocis æquiuocæ diuiſio in ſignificata tunicæ inquam aperuit. cæterum quoniam omnem vocem aut ſignificationis eſſe expertem, aut aliquid ſignificare eſt neceſſe, ac ſi ſignificet, aut unum, aut plura indicare, liquet proditam quoq; hanc propoſitionem tunica eſt alba vel carituram ſignificatu, vel fore ſignificatiuam: & uel unum quodpiam, uel multa nec unum indicaturam. Itaq; cum unum quid ab ea ſignificari confutatum ſit, reliquorum alterum duorum neceſſe eſt relinqui at enim abſurdum eſt nihil ab illa indicari quanuis & hoc ſit per ſectę gratia diuiſionis in ſpeculaminis examinatione acceptum, plura ergo duntaxat notat. tametſi una eſſe in uoce propoſitio uideatur, ex eo, ꝙ ſubiectum unum eſſe appareat, quoniam tunica nomen eſt unũ pluriũ ſignificatorũ, ut hominis, & equi, indicatiuũ Illud autem, NON ENIM QVISPIAM EST HOMO EQVVS mihi ob id dictũ uidetur: quoniã poſſunt quæ ita ſumuntur propoſitiones non plura quandoque, ſed unum indicare: cum. ſ. rebus in unã finitionẽ aliq collatis pluribus, genere inquã ac differentiis unũ quis nomẽ quoduis impoſuerit. Sit nãq; animali, rationali, mortali, mẽtis ac ſciẽtiæ capaci cõe nomẽ, ut eũ pſit Ariſtoteles tunica cõſtitutũ. nũ igitur cũ alba eſt tunica dicimus, nõ vnã ſed multas eẽ propoſitionẽ hãc affirmabimus? nequaquam quoniam ex omnibus quibus tunica eſt inditũ nomẽ, una quidam natura id eſt hominis completur, eſtq; idem dictu tunicæ

eſt alba,& animal rationale mentis ac ſcientiæ capax album eſt; hoc autem idem illi ſonat:homo eſt albus. Quamobrem non propoſitiones is protulerit multas qui unum quiddam de communiter indito uniuerſis illis prędicat nomine quæ finitionem complét eandem. Quænam igitur diſtinctio eſt earum propoſitionum in quibus non licet unam ab impoſito rebus illi nomine propoſitioné effici,atque in quibus licet? An in quibus una fieri nequit propoſitio,ea neceſſe eſt à ſe inuicé eé diſcreta:ut in homine & equo dicebamus.in quibus autem propoſitio una eſſe poteſt, hæc uel uniuerſaliter nonnunquam,omnino vero ex parte de ſe mutuo affirmari eſt neceſſe,ut hominem exempli cauſa proferebamus in animali,& rationali,& mortali,demumq; iis omnibus quæ ad cõplendam finitionem unam quampiam aſciſcuntur. Quippe horum quodq; cum uniuerſaliter de re finienda prędicetur, de quouis etiam illorum quæ finitionem explent eandem neceſſe eſt ex parte affirmari. Nam quoniam de omni homine prædicatur animal,ſimiliter & rationale,neceſſe eſſe conſtat utrumuis eorum ex parte prædicari de altero ſi quidem & quoddam rationale animal eſt & quoddam animal rationale. Eadem ratio & in animali ac mortali. nam & quoddam mortale eſt animal & quoddam animal mortale.& in rationali ac mortali.etenim quodpiam rationale mortale eſt:& quodpiam mortale rationale. tametſi horum nonnulla vera eſſe uniuerſalium beneficio contingat.itaque hęc ipſe breuiter indicauit cum dixit. NON ENIM QVISPIAM EST HOMO EQVVS. Qua autem ratione præceptum hoc quoque dictę proprie contradictionis contemplationi conducat,docendo ſubiunxit, QVARE NEQVE IN HIS PARTIM VERAM ESSE, PARTIM FALSAM CONTRADICTIONEM NECESSE EST. idem huic nimirum dicens, Quare neque in iis contradictionibus quę æquiuoco ſubiecto uel prædicato utuntur neceſſe eſt alteram mendacem eſſe propoſitionum: alteram verũ fateri.neque immerito id: quandoquidem nihil prohibet diuerſarum rerum quę à uoce æquiuoca ſignificantur aliam eius eſſe participem quod communiter de ipſis prædicatum eſt:aliam non eſſe:ut in hoc declarauimus Aiax ſingulari certamine congreſſus eſt Hectori:& Aiax non cõgreſſus eſt ſingulari certamine.& quẽ

admodum

admodum in hoc prodito exemplo tunica eſt alba, & non eſt alba tunica. Fieri .n. poteſt ut homo uerbi gratia ſi ſit albus. equus non albus, & uerę propoſitiones ambæ, & falſæ ambæ ſint. & altera verum, altera falſum profiteatur.

VII.

IN ijs ergo quæ ſunt & fuerunt neceſſe eſt veram aut falſam eſſe affirmationem vel negationem: in uniuerſaliter quidem vniuerſalibus veram ſemper alteram eſſe alteram falſam & in ſingularibus: uti proditum eſt. At in vniuerſalibus non vniuerſaliter dictis non eſt neceſſe: atque de his quoque diſputatũ eſt. In ſingularibus vero nec dum exiſtentibus, non ſimiliter.

Cum propoſitionum diuiſionem à ſubiecto per præcedẽtia tradiderit nobis Ariſtoteles, diſcreueritq; eas quæ uerũ ſimul aſſerere, ſimulq; mentiri interdum, & quæ uerum ſemper ac falſum dirimere propoſitiones valẽt, p hæc eam addit quæ in ipſis ad diuidẽdum rurſus aut non diuidendum uerum & falſum à prædicato oritur differentiam. Quoniam enim prædicatum neceſſe eſt in propoſitionibus uerbum eſſe, tempus autem à uerbo adſignificari dicebamus, tripartitoq; tempus diuidimus, in pręterirum, præſens futurum, propoſitionem quamlibet in uno trium temporum capi neceſſe eſt. Itaq; cum in ea diuiſione quæ à ſubiecto emanat oppoſitiones quatuor ſint propoſitionum, duę angulares ex diametro omnis ad non omnis & quidam ad nullus tertia impræfinitarum, & præter has illa ſingularium, perſpicaciter admodom, tres oppoſitionũ ſpecies in propoſitionibus ſimili modo ſeſe inquit in omni tempore habere ad uerum falſumq; diſcernendum: aut uerum ſimul declarandum: angulares inquam ex diametro, atque impræfinitas: ſingulas uero non item. Noſtra autem in una ex tribus proditis oppoſitionibus inſtituatur oratio vt palam quoque fiat quonam pacto iuxta modum quem diximus ſingulares ab iis propoſitiones differant. cum eandem uidelicet cõuenire nobis posſint ad ſingulares propoſitiones à duabus reliquis oppoſitionibus ſecernendas. Sumantur ergo particularis affirmatio atq; uniuerſalis negatio has ſi in materia deligas neceſſaria, affirmationem ueram ſemper, negationẽ falſam reperies. ſin in imposſibi-

li,affirmationẽ falſam:veram negationẽ. At in cõtingẽte affirmationẽ,vt quæ cõtingens ex parte eſſe dicit,quẽadmodũ & ineſſe eſt aptũ natura,rurſus veram eẽ cõperies:negationẽ,vero,quæ cõtingens quibuſdã ineſſe natura idoneũ,quibuſdam non ineſſe,omnino tollit,falſam neceſſario. Quo enim modo in præſenti tempore verum hoc eſt quidam homo eſt albus falſum hoc nullus homo albus eſt ſic in præterito quoque hoc homo quidam fuit albus verum eſt nullus homo albus fuit hoc falſum. ſimiliter & in futuro verũ eſt hoc qdam homo albus erit hoc falſum nullus homo erit albus Eadem certe & in altera diametricarum angularium oppoſitione omnis & non omnis ratio congruet. nam partes quoque illius quacũq; acceptæ in materia fuerint, pariter in omni tempore ad verum falſumq; diſtinguendũ ſeſe habere deprehenduntur. Et vero imprꝗfinitas quas vocant propoſitiones,ſi in neceſſaria aut impoſsibili eas materia contempleris, videbis in omni tempore verum ſimiliter ac falſum diuidere.ſin vero in contingente,ſeu veræ ſimul ſint:vt ante docuimus,ſimul iis omni tempore veri aſſertio ſuppetet:neque in præſens verbi gratia ſimul veraces erunt,in præteritum ſeſe uel futurum non ita habebunt. ſeu verum ac falſum diiudicent,imprꝗfinita negatione nõ particulari negationi,ſed uniuerſali conſentiente,omni rurſus tempore,non ſecus ac particularis negatio vniuerſali opponitur negationi,vt ſibi mutuo,contradicant obtinebunt. Tribus igitur iis quas prodidimus oppoſitionibus omni tempore ad faciendam contradictionem vel non faciendam perinde ſeſe habentibus, Ariſtoteles à ſingularibus inquit propoſitionibus in neceſſaria impoſsibiliq; materia ſimiliter aliis in omni tempore verum deſinite falſumq; diuidi. Nãque in materia neceſſaria verã eſſe affirmationẽ neceſſe eſt:quę qđ neceſſario ineſt dicit ineſſe.negationẽ mentiri: vt quæ quod neceſſario ineſt aboleat.in impoſsibili fallere affirmationẽ:quæ impoſsibile ineſſe pronunciat,negationem uelut id tollentem eſſe veridicam. At in materia contingente non etiam, inquit,ſimiliter eas ſeſe in omni tempore habere,cum ad ueri falſiq; diſcretionem ſumuntur.quippe in præterito ac pręſente, utpote exitum re de qua ſermo eſt,conſecuta, quæ ex ſingularibus propoſitionibus verum & quæ falſum proponit eſſe conſpicuã. Nam ſi forte lauetur aut lotus heri Socrates fuerit,vera eſt affir

matio quæ Socrates inquit lauatur:heri lotus eſt Socrates.negationem vero,quæ quod ineſt aut inerat tollere conatur,falſam fore perſpectum eſt.& ſi nō lauetur,aut pridie non fuerit lotus,patet acceptam in præſenti ac præterito tempore negationem neceſſario verum fateri.affirmationem,quæ quod ad exitum deductum nō eſt ineſſe,vel fuiſſe inſitum dicit,falſum aſſerere. At futuro in tempore diuidi quidem & ita inquit à ſingularibus propoſitionibus verum & falſum:non perinde tamen atque illæ quæ in præſenti tempore uel præterito capiuntur.haud enim poteris etiam vtratandem vera ſit,vera falſa illarum definite certoq; dicere:cū ad exitum nondū prodierit,euenire autem ac non euenire res poſsit.Cæterum uidetur quidem hoc logicum eſſe quod ab Ariſtotele nunc agitatur theorema,re autem vera ad partes omnes Philoſophiæ neceſſarium eſt. Nam & in ómni Philoſophia quæ ad mores pertinet neceſſe eſt aſſumamus,non eſſe, fieriq; ex neceſsitate omnia:ſed noſtræ quoque nonnulla eſſe liberæq; uolūtatis.Siquidem cum quædam in poteſtate noſtra ſint actiones, atq; hæc eligere vel non eligere,& agere vel non agere nobis ſit integrum,non nullas laude, quaſdam uituperatione dignas eſſe conſultorias voluntates actionesq; perhibemus:aliosq; ad honeſtas cohortari probasq; actiones atque à contrariis dehortari operæpreciū eſſe ducimus.Quin utile quoque ad naturalē diſputationē uidetur theorema.is enim ſcrutatur qui de rerū agit natura fiant ne ex neceſsitate quæ fiunt omnia: an nōnulla fortuna caſuq; contingant.Similiter & ad rationalē methodū hoc enim ipſum eſt qđ in præſens quæritur,utrum definite verum & falſum diuidat omnis contradictio:an quædam ſit etiam quæ hæc indefinite diſiungat.Inuenies porrò & ad primā philoſophiā theorema ꝑtinere,nam & Theologus quonam pacto mundanæ res à prouidentia gubernentur perquiret.& fiant ne certo atque ex neceſsitate quæ fiunt omnia:ut quæ in ſempiternis inſunt: an aliqua ſint etiam quæ in contingentibus eueniant: quorum generationem particularibus certe aſcribi aliasq; ſe aliter habentibus cauſis neceſſe ſit.Ac ne admodum indoctos quidem comperies homines quidem huiuſce notitiam theorematis negligant.ſed quoſdam qui ꝓinde quaſi gerantur ex neceſsitate omnia,cauſas à quibus aberrant aſsequendis,ad fatum,uel prouidentiam, tum diui-

nam,tum dæmoniam referre contendant : quemadmodum is qui indocte apud Homerum

Non ego iam ſum (inquit)
Iuppiter at Parca eſtq;,& noctiuaga auctor Erinnys,

Alios uero,ceu ſint & quædam noſtræ credita uoluntati, qui omnia neceſsitati cōdonantibus repugnent nobiſq; cenſeant, ut qui ſponte noſtra ipſi commouemur,bonis artibus uirtutiq; incūbendū.Itaq; theorema cū tantum ad uitam omnem noſtram habeat momēri,neceſſe arbitror ex illis rationibus quę addicere omnia neceſsitati conantur,eas exponere atq; diluere quę difficultatem audientibus ingerunt.Hæ uero cū duæ ſint,altera logica magis,altera quæ grauiorē cōmentationem poſtulat, logica uelut in quadam noſtra actione,ut in metendo, elicitur hunc in modum, Si metes inquit,non forte metes,forte non metes:ſed metes omnino.& niſi metes,eodem modo nō forſitan metes fortaſſe vero non metes:uerum non metes prorſus:ſed.n.ex neceſsitate vel metes,non metes.ſublatum igitur ipſum forſitan eſt:ſi neque in metendi & non metendi oppoſitione locum obtineat : cum horum alterū ex neceſsitate eueniat: neque in eo quod ſuppoſitionem utramlibet ſequitur, at ipſum forſitan id erat à quo inuehebatur contingens.ergo contingens deperit.Huic itaque facile eſt rationi occurrere,ſi hoc pacto reſpondebimus:Cum dicitis , ſi metes, nō forte metes,fortaſſe nō metes,ſed metes omnino , quomodo verbum metere ſupponendum cenſetis :num ut neceſſarium , an vero ut contingens?nam ſi ut contingens,id de quo quæritur habemus.ſin ut neceſſarium,primum ipſum id uobis concedi uelut euidens petitis quod in quæſtione poſitum eſt.deinde uerum erit prorſus metere.haud uero dicenti,at enim uel metes,uel non metes,locus patebit.quomodo enim ſi eueniat horum alterum neceſſario,ſitq; uidelicet impoſsibile alterum,conſentaneum fuerit ſed enim aut hoc eſt,aut illud dicere?quamobrem non hoc demum ipſis ragumentum deducitur.Altera ratio,negocii adeo plena,nec confutatu facilis,ut multos quoque ex iis qui perſpicaciores uidentur,in eam abducantur ſententiam quæ contingens abrogat,ex tali diuiſione prouehitur. Aut definite inquiunt exitum dii norunt contingentium:aut nulla prorſus eorum ſunt notione præditi,aut quemadmodum nos indefinitam incertamq; illo-

rũ notitiam obtinent.uerum fieri nequit ut ex iis quæ ſunt quidquam ignorent:cum procreent omnia:concinneq; diſponant: atque impermiſtæ omnino mentes materiæ ſint:immo uero(ſi exactius loquendum eſt)& ſupra intellectualem ipſam proprietatẽ ueræ ſui ipſorum eſſentiæ ſedem ſtatuerint.Neque enim caſu rerum dicemus naturam ordinemq; conſtare.neque dictat ratio deos uel eorum quæ in naturam promunt eſſe ignaros:uel ceu quoſdam ignauos ac deſides tum illorum cognitionem: tum gubernationem negligere.Nanque operoſam arbitrari, negociisq; obnoxiam fieri à nobis deorum uitam,dementisq; tranquillitatis,quæ diis nequaquam conuenit expertem, ſi particularia ab iis curari dicamus,illorum eſt qui deorum cognitionis poteſtatisq; excellentiam.ſi noſtræ conferatur,haudquaquam perſpexere:putantq; ob hanc inſcitiam ex rebus humanis ea quæ ad deos pertinent ęſtimãda eſſe:noſtramq; ad illos imbecillitatẽ transferendã:quaſi Sol rex illuſtrare ſimul queat uniuerſa quæ mundi ambitu clauduntur:niſi corpora quædam nonnullis non pellucida, ſed ſolida quandoque obtendantur:incorporea uero prorſusq; immateriata deorum facultas expedite ſimul tota cunctis pariter rebus adeſſe non poſſit:cum nihil illam præter ineptiam noſtram arcere ualeat.quanquam ne tunc re quidem uera præpediatur Deorũ prouidentia uel ad humanarum rerum cognitionem: uel ad curã de illis gerendam : ſed nobis ipſis perinde accidat atque iis qui in ſolari ſplendore ſomnum capiunt:aut etiam conniuent. Nam quemadmodum illi calore fruuntur qui rebus quæ hic ſunt à Sole exhibetur,illuminatrice autem eius facultate ſe ipſi ſua ex optione priuant, non propter iram quampiam dei qui ſuos ab illis reprimat radios,ita & qui ob flagitioſam quandam uitam excidere à Deorum prouidentia dicuntur,non ſunt prorſus ab ea ſecluſi.Haud enim quiſpiam, quod hoſpes inquit Athenienſis, uel exiguus eſt adeo,ut ſi terræ ima ſubeat,latere prouidentiam queat,uel minima quæq; inſpectantem.neque adeo magnus, ut ultra cœlum euolare,ac cuncta gubernantem euadere prouidentiã poſſit. Verum cum ſeipſi Deorum abdicarint facultatibus quæ bona ex ſeſe nobis tribuunt, eas conſequuntur neceſſario quæ per ultionem ipſos tandem ac pœnam in naturæ ſtatum reducunt.Hæc itaque confeſſa cum ſint in communibus nec peruerſis animorum

conceptibus, atque in decimo de Legibus plane demonſtrata, neque noſtra ignorare dii poſſunt: neque incertam eorum, quaſi de euenturis coniectantes: notitiam habere. Nam primum quidem, uti nos docuit Timæus: ipſeq; theologice diſſerendo pronunciat Ariſtoteles, & ante hos Parmenides non ſolum apud Platonem diſputans, ſed in ſuis quoque carminibus ſcriptum reliquit, nihil eſt apud deos præteritum neque futurum: neque horum utrunque non ens, tum ipſum non amplius, tum uero nondum: quodq; eſt mutatum, & quod natura aptum eſt mutationi. Hæc autē iis quæ uere ſunt, mutationemq; ne cognitione quidem ſuſcipiunt: accommodari non poſſunt. Quippe quod immutabile eſt prorſus illi quoquo modo mutatur præeat neceſſe eſt: ut etiam dum mutatur maneat. Quapropter in diis qui rationem ad ea quæ ſunt principii obtineant fieri nequit ut præteritum aut futurum ſpectetur: ſed omnia ſunt in uno apud ipſos æuo inſtante collocata: temporalibus nimirum menſuris cum vniuerſi ſubſiſtentia ſimul apparentibus: ſolaq; ea mentientibus quæ vel ſubſiſtentiam vel actionem in tempore obtinent. Idcirco & coniecturalem notitiam abiectam eſſe procul à diis neceſſe eſt, & ad rationalis uitæ elimitationē. Deinde quomodo vel tantillum nobis inſitum maturitatis videbitur, ſi deorum cognitioni nihil plus quam noſtræ tribuendum cenſeamus: ſed ambiguam ipſam audeamus, atque indefinitam confiteri? Eiuſdem nanque erit intelligentiæ imo vero amentiæ brutarum quoque cognitionem animantium noſtræ conferre: illaſq;, etiam vniuerſalium atque intelligibilium comprehenſione impertiri. In ſumma ſi deos prorſus neceſſe ſit auctores rerum omnium, vel cauſas eſſe adiunctas, quonam pacto res rerum omnium, vel cauſas eſſe adiunctas, quonam pacto conſentaneum ſit rationi aut opera ab ipſis ignorari ſua, vel ſuorum operum effectus, uel quæ quoquo modo ab illis fiunt: aut ceu nihil ad eos pertinentium neque in eorum poteſtate poſitarum rerum ancipiti notitia eſſe præditos? Neutra vero ex his ſuppoſitionibus noſtra à diis poſſunt modo illo quo diis conuenit prouidentiæ curari hoc autem eſt curam de illis ab ipſa prouidentiū geri eſſentie, eaq; uelut ex prora gubernari: non de ipſis, vt Poetæ aiunt, conſulendo: ſi quidem prudentiæ defectus conſilium eſt: neque alias alia cōſultādo faciēdoq; quippe hoc ab una & ſimpli

cū ipſorū actione alienū eſt ꝑſuſq; immutabili : ptinetq; ad eos ſolos quos tēpus metitur:quiq; actionibus cū cōſultoria electiōe ꝑfunguntur.ſed ipſo eſſe inquiūt:quo pacto Sol nō cōſulēdo,neque ſe mouēdo,ſed ipſo eſſe vel ſi manēs intelligeret,ea implet,in quę poteſt ipſius lumē cōferri.Neque ergo ita fieri illorū poteſt prouidētia:neque ſi ita fiat,de pluuia uerbi cauſa,vel ſeruandis fructibus,aut uictoria,ut qui exitum ignorent, ꝑces ipſis fundere ac ſupplicare,ꝓcul à ſtoliditate fuerit.Qđ ſi hæc fieri nequeūt eaq; nec dicere:nec cogitare fas eſt,atque ab ipſa coarguunt experientia,vt diuinorū actuū libri multis cōditi verſibus,& quę quotidie prope dixerim fiunt.iis qui animaduertere poſſunt indicant,conſtat dicendū eſſe & diſponi à diis cōtingētia,& ipſorū exitū certo cognoſci.quippe magis par erat res ab ipſis ſempiternas deſpici ꝓuidentia ea deſtitutas quæ in ipſas incumbit,quam fluxili prędi tas natura.ſi illæ quidem à ſuiipſarū natura certitudinē obtinēt, taleq; à Deo ſunt immutabilē eſſētiā ſortitæ:quas autē obnoxias generationi propter ſuæ fluxibilitatē materiæ ferri in omnis generis mutatione natura vluit,eæ neque eſſe poſſunt,neque contineri ac digeri,cum nō multum opifice ac perſpectricis cauſæ nō ſolum vniuerſalioris atque obſtractæ, ſed particularioris etiam cuiuſdam ac propinquioris ſint aſſecutæ eorum quæ ſeſe eodem modo perpetuo habent quo pacto & in hominibus cura maiorē indigere pueros uiris uidemus:vel ſtultos prudentibus. Quod ſi norunt dii contingentia,certoq; norunt, ne, id quod diximus indefinitam eorum cognitionem ſtatuamus, Athenasq; à ligneo ſolum muro ex barbarorum periculis ſeruatum iri intelligunt, atque à diuina Salamine filios mulierum perdendos,& illud, Magnum Alye imperium excindet Crœſus ſuperato, & Laium ſi liberos ſuſcipiat domum ſuam uniuerſam funditus euerſurum conſtat hæc non euenire non poſſe: ſin minus, illos neceſſario fore mendaces.Igitur duorum alterum,aut omnia ex neceſſitate euenire,ac velut cognoſci à diis prædiciq; affirmabimus, nomenq; inane ipſum erit cōtingens:aut ne à diis quidē cognoſci hæc humana, neque illis cōſuli arbitramur.at hoc fieri neq; tollitur ergo contingens.Huic itaque rationi,cum ea non facile,id quod dicebamus,queat infringi,ab ipſaq; euidentia,vt vatum prædictiones declarant, confirmari videatur, nos ſecundum diuini Iambli-

chi dictationem occurrentes,diuerſas cognitionum menſuras di uidere operęprecium eſſe putabimus:dicemusq́; cognitionem cũ inter cognoſcentem & rem quæ cognoſcitur media ſit,ſi actus illa cognoſcentis circa id eſt quod cognoſcitur,ut circa album uiſus,modo rẽ præſtantius quam cognobilis ipſius rei naturæ conueniat:modo deterius,quandoq; uero pariter noſſe. Nam quãdo noſtram dicimus mentem ciuilibus reprę ſentandis functionibus res ſingulas cognoſcere,referreq́; ad uniuerſalia , per eaq; uelut propria cognoſcere illas pertentare,patet cognitionem hic ea re quæ cognoſcitur dictum iri præſtantiorem:ſi comminui ſingulare in partes poteſt : atq; in mutatione uerſatur : ratio autem per quam mens eas adminiſtratrix nouit,indiuidua eſt atque immutabilis.Cũ uero ipſa ad ſeſe cõuerſa,purificisq́; perfungens uirtutibus ſuam ipſius eſſentiam contemplatur cognitionẽ neceſſario illi eſſe rei quæ cognoſcitur parem. Quod ſi in ſummũ ſuę ipſius perfectionis apicem euecta , ſpeculatricesq; ſibi uirtutes pro ponens,de diuinis conſiderat diſcretionibus , ac quonam pacto ex uno hæ omniũ deducantur principio& quæ ſit cuiuſq; proprietas cognitionẽ ea re quæ cognoſcitur deteriorẽ eſſe neceſſario. Hæc cum ita ſe habeant noſci à diis tum præſentia omnia, tum præterea,tũ futura,uel quæ nondum ſunt,eo modo quo diis conuenit dicẽdum eſt:hoc eſt autem una certaq́; cognitione atque indeclinabili.id circo & comprehenſam ab iis notitiam eſſe contingentium:ut qui concluſa mũdi ambitu omnia in naturã p̃ducũt:ſunt q́; ſubſtantiarum ſempiternarum auctores: generaſcentium uero cauſæ adiunctæ,pro ſuis illarum quaruncunq́; actionibus nec ipſas ſolum uelut cernunt ſubſtantias:ſed earum quoque facultates functionesq́; tum quæ ſecundum naturam ſunt:tũ quæ præter naturam.quod quidem præter naturam eſſe ſimul ſeſe cum neceſſaria deficientium rerum remiſsione iis inſinuauit,quæ ipſo quoque aliquando impertiri natura uoluit:non in primis:ſed per exilis hærentisq́; modum quem uocant eſſentiæ . Cognoſci uero ab iis contingentia potiore quam ipſorum illorum contingentium naturæ cõpętat modo.idcirco hæc cum incertam obtineant naturam,& euenire & non euenire poſſe.ab illis uero & hæc,ceu melius quam ipſorum natura poſtulet anticipata eorum cognitione definite intelligi.quippe & diuiduas res indiuidue neceſſe ab iis

eſſe nulloq; interuallo,& quæ multiplicata ſunt,formam ſimpli ci:& temporalia ſempiterne, generabiliaq; ingenerabiliter cognoſci.Haud enim profecto dicere pariter rerum fluxui concurrere deorum notitiam ſubſtinebimus: nec eſſe in illis quidquam uel præteritum,uel futurum:neq; in ipſis dici,ut in Timæo accepimus fuit,uel erit quæ mutationem quandam indicant:ſed eſt ſolum:idq; non quod uerbo fuit uel erit connumeratur,atq; ab ipſis ex aduerſo diſiungitur,uerum ante omnem repręſentationem intelligitur temporis:atque conſtantiam ipſorum immutabilitatemq; ſignificat.id quod magnus quoque Parmenides intelligibili omni dicit competere.nam Haudquaquam,inquit, ſimul omne fuit:neque erit:ſed ſolum eſt.Neque quæ contingentia uocamus putare oportet,propterea quod certo à diis cognoſcantur, neceſſarium exitum habitura eſſe.non enim quoniam ea dii norunt,ob id euenient neceſſario:ſed quoniam cum contingentem habeant naturam atque ancipitem,finem talem omnino uel talem obtinebunt,hac de cauſa neceſſe eſt deos quo pacto euentura ſint intelligere.eſtq; idem ſua quidē natura contingens,deorum autem cognitione non infinitum amplius:ſed definitum ac certum.Conſtat uero poſſe uel noſtra notitia definite quandoque contingens noſci:cum ſcilicet nec præterea contingens proprie eſt ſed ſuæ ipſius generationis antegreſſas cauſas ex neceſſitate conſequitur. Globus igitur in parallelo horizonte quieſcens plano,poteſt planicie ſi tum eundem obtinente ab aliquo moueri,ac non moueri. ſin uero inclinata fuerit,non poteſt non ſeſe dimouiſſe. Has ob res Medicos quoque cernimus nihil quandoque de ægrotantibus num conualituri ſint an morituri,uelut ambo contingentia, ſint, effari audere:interdum uero aſſeuerando de horum altero prædicere:quaſi ut aliquod prorſus ægroto accidat,futurum ſit.Cæterum quoniam audacius nonnulli circa propoſiti theorematis quęſtionem uerſantes,demonſtrare ſe putant ne diis quidem certam notitiam ſuppetere contingentium: adducuntq; nobis oracula, quæ ambigue de futuris pronunciant,ea ſunt quæ magnus inquit Syrianus & aduerſus hos diſſerenda. Primum quidem aliam eſſe deorum cognitionem intellectionemq; animaduertendum fuiſſe aliam Prophetidis actionem quæ tum commota ex Deo eſt, tū diuiduam in ſe orationem, & metra, cognitionemq; dubiam pe-

perit. haud enim ſanè quod illuſtratur perinde eſt atque id quod illuminat. Deinde uero & audientium utilitatis cauſa reſponſa à diis ſæpe dari ambigua. quæ ipſorum cogitatum exerceant. nobis enim utuntur dii ceu ſponte mobilibus: noſtraq; hunc in modum gubernant: nobisq; omnia pro noſtra ipſorum dignitate tribuũt. Verum hæc ſunt fortaſſe & audacius agitata: atque à propoſita re in lõgam inquiſitionem aberrantia. in ſumma autem omnia cogẽs ratio, utrum, inquit, & hoc ipſum neceſſario contingit hominibus, omnia uel neceſſitate compulſa eſſe dicere: uel opiniones de modo rerum generandarum in noſtra poſitas eſſe voluntate? Nam ſi verum ſit ſecundum non ergo ex neceſſitate omnia. ſin quod prius eſt, quonam pacto oppoſitum quidam multa geri noſtro arbitratu opinãtur? Prorſus nanque ratione uacat à natura omnia cogente, ut aiunt illi, nos ad ea quæ ab ipſa fiunt condemnanda præter naturam moueri perindeq; eſt ac ſi quis Medicam artem docens, per hoc ipſum diſcipulos parauit ad artis eius quam expetierunt principia tollenda. tametſi ueriſimile eſt quidquam eorum quæ præter autem ſunt ab Artefice non quatenus talis eſt fieri: ut ſi medicamentum ad fœtum perdendum Medicus aut uenenum exhibeat: ceu p ſe mobili præditus animo: nihilq; ars cõferat ad ipſam Animi perfectionem: ſed in corporis aut exteriorum curam incumbat, at fieri nequit ut contrarium ſuo fini quidpiam moliatur natura. Sed nec quo pacto monſtrorum, ſic opinionũ quoque, redundantiam materiæ aut defectum excuſabimus. neque enim fingere ipſis volentibus facile eſt diuerſarũ cauſas opinionẽ reddere ex materiæ differentia. neque fatum etiam cauſam omnium eſſe fatebuntur. ſed de his ſatis. Ad ea uero exponenda quæ ab Ariſtotele hoc loco dicuntur ſtylum reuocantes, primum quæ per hęc traduntur paulo prius proditis conſequentia eſſe affirmabimus proxime enim de affirmationis negationisq; oppoſitione agebatur, quę non ſemper uerum ac falſum ſecernut. His itaque per ſeriem adiicit, qualis affirmatio quali ſic oppoſita ſit negatio ut uerum ſemper ac falſum ipſæ non tamen diſtincte, ſed infinite diuidant. Tradit uero ea primum quæ tum angularibus ex dia metro contradictionibus, tum ſingularium illi communiter competunt: aitq; ipſis ineſſe omnibus hæc in præſenti tempore ac pręterito definite partiri. hoc enim eſt. IN IIS QVAE.

SVNT ET FVERVNT VERA AVT FALSAM ESSE AFFIRMATIONEM VEL NEGATIONEM. Ac prius ſanè hoc diametricis docet ſubeſſe angularibus:quas uniuerſales uniuerſaliter appellauit:quaſi propoſitione præditas altera quæ uniuerſaliter prædicetur. deinde addit & in ſingularibus idem propoſitionibus quod in angularibus ex diametro accidere.hoc enim ſibi uult, illud, VTI PRODITVM EST. Admonet autem neceſſe nequaquam eſſe ex impręfinitis propoſitionibus,ſi in contingente materia capiantur,ueram alteram eſſe,alteram falſam. Deinde ſingularium in futuro propoſitionum á cæteris contradictionum ſpeciebus differentiam ſubdit cum ait, IN SINGVLARIBVS AVTEM NEC DVM EXISTENTIBVS, NON SIMILITER. datq; per hæc nobis intelligi propoſitiones alias tum angulares ex diametro tum impræfinitas perinde habere ſeſe in futuro,atq; in præſenti ac præterito habere,ſingulares non item.Propoſitionum autē de quibus agitur proprio deſignādo,exquiſite admodū in ſingularibus autem nec dū exiſtentibus dixit atque p illud nec dū exiſtentibus id ſignificat quod in materia cōtingente accipitur.Q uod.n.nōdū eſt ut ipſe in Libris de generatione & corruptione explicat,aliud eſt à futuro, ac ſignificat futurum quidem id qđ prorſus eueniet: ceu cū dicimus erit hyems:uel æſtas,uel deliquium.(appellāt hoc Græci eſomenon)ꝙ autem eſt nondū,uocaturq; à Græcis mellon ,id quod euenire ac non euenire poteſt indicat,ut apud illos mello uadizin mello plein quaſi dicas debeo ambulare,debeo nauigare.nos tamen hoc quoq; futurū appellabimus, diſcriminis huius Græcorū declaratione contenti.Cum igitur in aliis materiis neceſſaria atq; impoſſibili ſingulares ſimiliter propoſitiones ut in anticipato & præſenti tempore,ſic etiam in futuro ſeſe habere oſtēdat uero ac falſo præciſe diuidēdo,in cōtingēte nō etiā,quāuis & in hac materia cōtradictiones aliæ omnes ſimili ſeſe ratione in futurum tempus,quo pacto & in reliquis habeant,illud adiecit non ſimiliter ſimul per hoc ſignificans,quatenus hæ non ſimili præterea ſeſe habeant modo ſi in dicta hypotheſi capiantur:nimirum in eo quod uerum quidem omnino ac falſum:non tamen diſtincte, ſed indefinite diſiungant. Neceſſe eſt enim lauari cras aut non laua-

ri Socratem:atq; nec utrumq; fieri, nec neutrum poteſt.utrũ autem ex iis uerum fuerit,nequit ante rei exitum dignoſci:ſi quid ẽ & fieri & non fieri utrumq; poteſt illorum ob ipſam contingentis naturã,hoc igitur breuiter nobis indicauit,cũ non ſimiliter dixit.

VIII.

NAM *ſi uel uera uel falſa affirmatio omnis .aut negatio eſt omne quoque neceſſe eſt eſſe,aut non eſſe. Si enim hic fore aliquid ille idem hoc non fore dixerit,neceſſe conſtat eſſe uerũ ab eorum altero enunciari.ſi affirmatio omnis uel negatio uera eſt aut falſa.haud enim ambo ſimul erunt in talibus.*

Vult his uerbis opinioni illi opitulari quæ contingens de medio tollit: ut ipsam quoad eius fieri poteſt confirmatã redarguat Per hæc autẽ perſonam opinionis huius Aſſertorũ ſuſtinẽs,primũ uelut ſumpticulam quandam arripit, neceſſe nimirũ eſſe ex ſermonũ ueritate rerum eſſentiam ſequi:ex falſitate,eſſentiæ priuationẽ,quòd ipſi illud indicat, NAM SI VERA VEL FALSA AFFIRMATIO OMNIS AVT NEGATIO EST, OMNE QVOQVE NECESSE EST ESSE AVT NON ESSE: Deinde à contradictionis effato progreditur:aitq; neceſſe eſſe ſingulariũ ac contingentium propoſitionum quæ in futuro tempore ſumuntur,veram eſſe alteram.quoniã neq; ambæ ſimul mẽtiri,neq; ſimul ueraces ambæ eẽ poſſunt. Ex his aũt uerũ nõ declarari ab ambabus,hic plane explicat uerbis illis.HAVD ENIM AMBO SIMVL ERVNT IN TALIBVS. Hoc eſt,non enim idem huiuſmodi accidet propoſitionibus ꝙ impræfinitis quæ in cõtingente materia capiũtur.quippe ſimul ueridicas eſſe illas diximus:hæ ſimul uerum atteſtari non poſſunt:ne idem ſimul eidem & inſit,& non inſit:ut tũ lauari poſtridie Socrati tum non lauari.eas autem ſimul falſo quoque proferri non poſſe,adiiciet in ſequentibus. His itaque abolitis,cum probatũ ea re ſit uerũ ab ipſis ac falſum diuidi,definite ẽt hoc inquit fieri demonſtrabimus,ſi duos aliquos ceu vaticinandi ſcientiam ſibi vendicantes ſumpſerimus qui de quopiam ſingulari uelut ægroto diuinare contendant , atq; alter conualiturum illum,alter non conualiturum prædicat. compertum eſt.n.

ueracem ex iis neceſſario alterum eſſe,alterum mendacem. Ergo ſi uerum is prẹfatur qui conualiturum ipſum dicit,fore neceſſe eſt ut cõualeſcat, quippe ſumptum antea eſt ſequi omnino rerũ exitum ex ſermonum ueritate. Quod ſi uerus is eſt qui negationẽ protulit,liquet fieri neutiquam poſſe ut ille ſanitatem recipiat. Quapropter aut eueniet res neceſſario,aut exitum impoſſibilem obtinebit.ſublatum igitur eſt contingens.

IX.

SI ENIM *uerum ſit aut album eſſe dicere aut album nõ eſſe,neceſſe eſt album eſſe uel non eſſe.etſi ſit album uel non album,uerum fuit affirmare aut negare. atque niſi ſit, mentitur: & ſi mentitur,non eſt. Quapropter neceſſe eſt affirmationem ſemper uel negationem ueram eſſe uel falſam. Nihil ergo neq; eſt,neque fit neque à fortuna,neque ab eo quod æque eſſe ac no eſſe poſſit:neque erit,aut non erit:ſed cuncta ex neceſſitate:nec utrumlibet,aut enim qui affirmauit.aut qui negauit uerus erit. nam fieret ſimiliter,aut non fieret.quippe ipſum utrumlibet nihilo magis ita uel non ita ſeſe habet,aut habebit.*

Ariſtoteles cum ſupradictam confirmare ſumptiunculam uelit nempe ex orationum veritate,ſubſiſtentiam rerum,ex falſitate autem ſubſiſtentię priuationem ſequi hoc ita ſe habere demonſtrat exemplis.ſi quidem orationes exemplis. quàm illæ quæ abſq; iis pronunciantur,clarios fieri conſueuere.Aſſumpta igitur eſt enim cauſidica illic coniunctio, SI ENIM VERVM SIT, ut intelligi propoſitum eorum daretur quæ in prẹſens dicuntur: hoc eſt probationem ab his ſupradictis Theorematis contineri. Dicit autem,ſi uerum ſit de quapiam re ut hac ueſte, albam eſſe dicere,neceſſario albam eſſe illam: & ſi albam non eſſe, neceſſario non eſſe albam.Deinde quiddam per hæc ſupradictis adiicit:uultq; ad ſeipſam conuerti ſumptiunculam,non ſolum neceſſe inquàm eſſe ex ueris orationibus rerum ſequi ſubſiſtentiam:ſed ex ſubſiſtentia quoque orationem ueritatem.ideo ET SI SIT ALBVM inquit. VEL NON ALBVM, VERVM

FVIT AFFIRMARE AVT NEGARE ſimul nos per hoc docens quod nō uerum eſt dixiſ,ſed uerum fuit affirmare,id quod perſpicue deinceps addet, non ſolum per id tēpus quo res eueniūt atq; exiſtūt uerū de ipſis ita ſi habeř,ut habēt,ſed ante exitū quoque ueram de iis prædictionem eſſe dicere. Aſſumit q; hoc neceſſario:quaſi ſibi ad ſublationem contingentis futurum uſui ſit:uimq; omnē,uti intelligemus,argumentationis contineat. Hoc igitur uelut ex ratiocinatione colligens iure infert, QVA PROPTER NECESSE EST AFFIRMATIONEM SEMPER VEL NEGATIONEM VERAM ESSE VEL FALSAM: ſub audiendo nimirum definite aduerbio,idq; merito. Nam ſi neceſſe eſt eſſe albam uel non eſſe,nec præter hęc eſt,ſed ſi ſit uera definite de eo prænunciata affirmatio ē:ſin minus ſit negatio,ratione igitur optima uelut concluſionem intulit hoc ſupradictis conſequentem. Quapropter neceſſe eſt affirmationem ſemper uel negationem ueram eſſę uel falſam. Poſtquam autem orationum ueritatem rerumq; ſubſiſtentiam inter ſe commeantes oſtendit,prius quàm cōcluſionem quam diximus inferat, medium hoc interponit, falſitatem quoque orationem rerumq; exiſtentiæ priuationem per uices reflecti,cum inquit, ATQVE NISI SIT, MENTITVR, ET SI MENTITVR, NON EST. Hęc cum ita ſunt,ipſeq; ex prædictis ſumpſerit neceſſe alterā eſſe ſibi mutuo cōtradicētiū in futuro tempore ſingulariū ac contingētium propoſitionum verum definite expromere, alteram mētiri: quaſi,ptopter anticipata abolitio ſequatur ex ſeſe contingentis, NIHL ERGO NEQVE EST, ait, NEQVE FIT NEQVE A FORTVNA, NEQVE AB EO QVOD AEQVE ESSE AC NON ESSE POSSIT. per coniunctionem ergo nimirum prēmiſſarum neceſſitate fieri ſignificans ut contingens depereat.quo tripartito, unum magna ex parte appellatur: ut hominem naſci quinis digitis:aut in ſenectute caneſcere, rara enim ſunt quæ non ſeſe hoc pacto habeant alterū rarius:aut fodiēdo theſaurū offendere,tertiū ex æquo: ut lauari ac nō lauari:uel ambulare & non ambulare. Ac ſanè circa id cōtingēs qđ magna ex parte nūcupatur duæ quędā habētur cauſæ,Natura atque Ars quippe & naturā in re-

bus quas effici recte opera defungi magna ex parte cernimus. rara enim ſunt monſtra.& artes ob ſubiectę fluxibilitatē materiæ quandoque à ſcopo quidē aberrare:profiteri tamē probe ſeſe ple runq; obire quod moliuntur.haud enim iis niſi hoc pollicerentur quiſquam uteretur.Quamobrem aſſeuerat quoq; Orator ſe magna ex parte perſuaſurum eſſe.& Medicus fore plerunq; ut ægrotum ſanitati reſtituat.atq; alius quilibet Artifex ſuum finē ut plurimū aſſecutum iri. Circa rarius contingens hæc duo uerſantur, Fortuna & Caſus eoq; inter ſe differūt,ꝙ à fortuna profectus aliū de niti & pendere.ac præter opinionē raroq; ſuperuenire iis fertur quæ per pręlectionem fiunt hoc autem perinde eſt ac ſi hominum operibus dixeris.uocatur.n.in ſolis hominibus prælectio quos conſulere,atq; hoc præ illo eligere natura uoluit: cum neq; conſilio nobis præſtantiores egeant,neq; conſulere brutæ animantes posſint.Quod ergo,à fortuna prodiit, cum iis, uti diximus,quæ per pręlectionem geruntur:ꝙ autem caſu prouenit,cū iis quæ ſecundum naturam fiunt ſubſiſtit.Si enim noſtrum quiſpiā ut amicum conueniat progreſſus cuidam librum uendenti occurerit quem non dudum exoptauerat ,atque illum coemerit,fortuna incidiſſe in illum dicitur,eundemq; emiſſe: propterea quoniā librum emere ſimul cum quadam extitit pręlectione quę nos ad progreſſum commouit:ſuperuenitq; extrinſecus, à nulla definite proxima cauſa effectum quippe & balneas petens librum emere, uel deos precaturus,aut ſpectaculum quodpiam uiſurus potuiſſet.Sin ex terræ concusſione diducta eius parte aquæ fons qui prius non fuiſſet eruperit,aut qui fuiſſet deperierit, non fortuna, ſed caſu ortus fons eſſe dicetur,aut interiſſe.& ſi de ſublimi quopiam delatus loco ſitum eum acceperit lapis ut ſesſioni uerbi gratia aptus euaſerit caſu non fortuna ſedile eſſe perhibetur : ſi quidem accidens hoc non cum prælectione, ſed cum illius naturali impetu prouenit quo ſuperne deorſum proruit . Circa vero æqualiter contingens ſola , prælectio uerſatur : ut progredi uel non progredi : & diſputare uel non diſputare. atque ſola ſpecies hæc contingentis utrumlibet uocatur , ex eo quod nihil iu hoc plus aut minus exiſtentia eiuſdem priuatione habeatur ſed pars utrauis contradictionis euenire ſimiliter posſit. Itaque contingente, id quod diximus , tollendo, NIHIL

ERGO NEQVE EST, inquit, NEQVE FIT NEQVE A FORTVNA, NEQVE AB EO QVOD AEQVE ESSE AC NON ESSE POSSIT: hoc eſt, nihil ergo neque nunc iam ſiue ut rarius, ſiue ut æqualiter contingens euenit, neque vnquam in poſterum eueniet. Deinde & communem contingentis omnis abolitionem faciens addidit, NEQVE ERIT AVT NON ERIT. quippe omne contingens eo differt à neceſſario eueniente atque impoſsibili quòd neceſſarium fore duntaxat dicimus, & impoſsibile ſolum non fore: contingens autem, vel fore, uel non fore. Nihil ergo neque eſt ait, neque fit contingentium modo. SED CVNCTA EX NECESSITATE: NEC VTRMLIBET. poſtea uelut cauſam eam nobis ad memoriam reuocans qua contingere hæc uiſa ſunt, ſubdit, AVT ENIM QVI AFFIRMAVIT AVT QVI NEGAVIT VERVS ERIT. Quod ſi horum alter uerum finite explicabit propoſitionem autem contradictionis alteram, ſi uerum diſtincte enunciet, contingentis exitium ſequebatur, liquet contingens tū aliud, tum quod eius uelut centrum eſt utrum libet quod Ariſtoteles pro omni contingente accepit, ex rerum natura abolitū iri. Quod ſi quam obtineret ſubſiſtentiā, FIERET SIMILITER AVT NON FIERET. Hoc enim utrumlibet uel eſſe uel fieri arbitramur QVOD NIHILO MAGIS ITA VEL NON ITA SESE HABET AVT HABEBIT. ac ſanè uerbum habet de eo uidelicet quod factum eſt, iamq; in eſſentia exiſtit habebit autem de eo quod faciēdum obueniet dicimus.

X.

ITEM *ſi album nunc eſt, uerum prius fuit album fore affirmare quamobrem uerum fuit ſemper ex ijs quodlibet quæ facta ſunt eſſe aut fore dicere. ſin autem eſſe dicere aut fore ſemper uerum fuit, non poteſt hoc non eſſe neque non fore. at quod non fieri nequit, impoſſibile eſt non fieri. quod non fieri eſt impoſſibile, neceſſe eſt fieri. ergo quæ erunt uniuerſa fieri eſt neceſſe. itaque*

ſe.itaque nullum erit utrumlibet,nihilq́; fortuito . nam ſi quidꝗ quam à fortuna,non utiqꝫ id ex neceſſitate fuerit.

Quæ ſupra minus perſpicue dicta ſunt vt ab acceptis in futurũ tempus de quibus agitur propoſitionibus uerum diſtincte diuidi ac falſum probaret,cui ex ſeſe conſequens erat nullum contingenti inter ea quæ ſunt locum relinqui, uult per hæc nobis apertius tradere:ac maiore ſtudio rationẽ deducit.idcirco vel ut ab alio prĩcipio argumentationẽ moliens,I T E M S I A L B V M,inquit N V N C E S T: ut ſi infans editus modo ſit, uerum fuit pridie dicere album poſtridie ortum iri infantem.neque id pridie magis quã prius quãtolibet tẽpore.(nã quæ ſors hæc fuerit?)quod autem ſemper prædicentes fore vere loquimur,hoc non fore nequaquam poteſt quemadmodum nec quod eſſe dicentes uere affirmamus;hoc poteſt non eſſe.fieri ergo non potuit quin albus infans naſceretur.quoniam uero de ipſo quoque in infinito anteq́ſ cepto tempore facta eſt diuinatio. Q V O D E N I M, inquit, N O N F I E R I N E Q V I T, I M P O S S I B I L E E S T N O N F I E R I Q V O D N O N F I E R I E S T I M P O S S I B I L E, N E C E S S E E S T F I E R I. eoq; promouet rationẽ,ut quod ipſe ſtatuerat, omnia probet neceſſitate contineri,idq;,ex propoſitionibus quæ magis perſpicuæ ſunt,magisq́; conceduntur:ac tantundem illis ualent in quas tranſmutantur,Nam & hæc nequit non fieri & illa' impoſſibile eſt non fieri,eodem pertinent.& hęc impoſſibile eſt non fieri cum illa:neceſſe eſt fieri atq; eodem refertur: quemadmodum & hæc impoſſibile eſt fieri atq; illa neceſſe eſt non fieri in idẽ conueniunt.magis tamen ab hac impoſſibile eſt non fieri utpote euidẽtiore,quã ab illa,neceſſe eſt fieri commouemur. Quapropter Medicus quoq; cum neceſſe(exempli cauſa)ægroto eſſe, ſi ſanari uelit,uenam ſecari dixerit,quaſi rationem quæ id cõfirmet,magisq́; promouere ad credendum debeat,ſubiungi,cum namq; impoſſibile eſt uena non ſecta conſaneſcere.Quocirca merito, inquit,dicebamus. Q V A E E R V N T V N I V E R S A F I E R I E S T N E C E S S E N I H I L Q V E N E Q V E F O R T V I T O, neq; alio cõtingentis modo.Cæterũ aduerſus hãc argumẽtationẽ dicẽdum eſt,quod exitũ nunc obtinuit,ac iam factũ

eſt,uerũ non fuiſſe ante exitũ, omnino albũ ſore dicere. haud.n. qm̃ id in ipſum eẽ a tẽpore eſt depromptũ,idcirco ex neceſſaria ipſum præmolitiõe factũ eſſe putandũ eſt.Quapp ex iis q de illo præſagiũt,nõ uerus is erit q neceſſario fore albũ dicit:ſed qui totũ hoc ipſum contingenter euenturũ prænũciat.Hoc ſi ſit,cõſtat fieri quoq; ut nõ eueniret potuiſſe.nõ n.ipſum contingẽter eẽ euẽturũ,uerũ aliter fuiſſet.Ne ergo qui hæc argutanť ab eo ꝙ iã euaſit id ꝙ adhuc expectať iudicent:ſed ipſum nondum euaſum ſeruãtes,quærant an nec neceſſario ſit euaſurum.haud.n . demonſtrare id poterũt,ut poſt ipſe nos aperte Ariſtoteles docebit.

XI.

*AT uero nec neutrum dicere eſſe uerum licet:ut neque fore neque non fore.*Nam *primum ſi falſa affirmatio ſit, nõ vera erit negatio:& ſi falſa ſit hæc,affirmationem accidit ueram nõ eſſe.*Ad *hæc quoque ſi uerum ſit album eſſe ſimul dicere ac magnum,ambo ſit oportet.quod ſi cras fore,cras erit ſin uero neque erit cras,neque non erit,utique non ipſum erit utrumlibet: ut prælium nauale:nam neque committi nauale præliũ, neque non committi oporteret.*

Quoniam ſupra ad contingentis abolitionem ſumpſit, à propoſitionis de quibus tractatur uerum definite ac falſum dirimi ſumpſit autem hoc propterea quòd ſimul ueræ eſſe inter ſe nequeant,id quod uerbis illis dicebatur,haud enim ambo ſimul erũt in talibus,ac ſuſpicari quis poterat,neceſſe nequaquam eſſe ſimul ueras eſse eas.aut uerum falſumq́; diſcernere,quippe & ſimul poſſe mentiri,ob id nunc oſtendere nec ſimul has mentiri propoſitiones poſse inſtituit: quod nõ ſolum nec quicquam ita dicere uolentem ad contingens introducendum iuuat: ſed & alioquin fieri neutiquam poteſt.Nam uel eadem hypotheſi oſtendetur rẽ eandem & euenire neceſsario:& exitum obtinere impoſſibilem. Itaq; ne hoc quidem dici poſse ait ſingulares contingentesq́; ꝓpoſitiones ſimul inter ſe in futuro tempore eſse mendaces:id qđ uerbis illis indicauit, AT VERO NEC NEVTRVM DICERE ESSE VERVM LICET. quoniam primum

inquit contradictionis dignitatem tollemus,à qua omnes, ut poſte euidentisſima demonſtrationes depromimus. Ad hæc autem uſu ueniet rem ſimul eandem neque ideo fore quoniã fore illam dicens affirmatio mentitur:& rurſus fore : quoniã fallit negatio quæ non fore ipſam pollicetur.quamobrẽ erit ipſa ex necesſitate atq; ex necesſitate non erit:quo quid monſtroſius? Vt autem hoc colligat,ſumpticulam eam iterũ nobis ad memoriam reuocat quę ex orationum inquit ueritate rerum ſequi euentum, idq; non in præſenti tempore dũtaxat,ſed etiam futuro. Si quis enim uere prædicat album cras infantem magnumq; naſciturum, cras naſci oportet infantem ambobus iis quæ diximus præditum.Itaq; ſuppreſſo horum conſequente,ꝙ res quoque non ſint,id ex falſitate ſequi orationum quaſi id prius iam ſimul cum hoc præcepto tradiderit,quod omiſſo conſequens eſt colligit:atq; inquit, SI N VERO NEQVE ERIT CRAS, NEQVE NON ERIT VTIQVE NON IPSVM VTRVMLIBET.i. ſin autem falſæ ſimũl id genus erunt propoſitiones, uel hoc pacto contingens abolebitur.abolebitur uero propterea quoniam ſimul euenit res neceſſario,exitumq; obtinet imposſibilem.

XII.

H Æ C *igitur aliaq; incommoda id genus accidunt,ſi affirmationis omnis ac negationis,ſiue in vniuerſalibus vniuerſaliter,ſiue in ſingularibus dicantur,alteram neceſſe eſt oppoſitarum veram eſſe alteram falſam : nullumq; in ijs quæ fiunt eſſe vtrumlibet:ſed eſſe fieriq; ex necesſitate omnia.*Ergo nec *cõſulere opus eſſet,nec quidquã moliri:ut ſi hoc fecerimus, futurũ illud eſt:hoc niſi fecerimus illud non erit.* Nihil *enim prohibet quin & decem ante annorum millibus hic fore hoc affirmauerit,ille non fore:ut utrum ex ijs uerum dictu tunc fuerit, id ex necesſitate ſit futurum.*Atqui *nihil hoc refert ſiue dixerint nõ nulli contradictionem,ſiue non dixerint.nam res ita ſeſe habere compertum eſt:quamuis non hic quidquam affirmauerit,ille negauerit.*Neque *enim propterea quod affirmatum uel nega-*

tum ſit, erit aut non erit. nec magis decem ante annorum millia bus quam quantolibet tempore. Quapropter ſi ita ſe uniuerſo habuit tempore ut uere alterũ diceretur, hoc fieri neceſſe fuit. ac quæ fiunt ſingula, ita ſeſe ut neceſſario fieret ꝑpetuo habuere: Nam & ſi quis fore uere affirmauit, non poteſt non fieri: & ſemper uerum fuit dictu id quod factum eſt fore.

Inſpicere ab initio propoſitum erat an omnis contradictionis quæ in futuro capitur tempore uerũ explicite ac falſum propoſitiones diuidant. Pluribus uero oſtẽſum eſt huic conſequens eſſe explodi contingẽtis naturam: cum eueniant alia neceſſario quædam impoſſibilem exitum obtineant: nihilq; in noſtra repoſitum eſt uoluntate: quæ poſthac abſurda eſſe demõſtrari oportet, atque euidentiæ repugnare. Itaque rationem omnẽ complectẽs hoc loco Ariſtoteles, tũ propoſiti ab initio problematis meminit tum quædam adiicit quæ ex eo ſequi demonſtrauit: eaq; uocat incõmoda: quanuis incommoda eſſe necdum oſtenderit: nimirũ cõmunibus animorum utẽs notionibus, ac uelut abſurdam eſſe probaturus illico eam rationem quæ cõtingens tollere conatur. Hãc porro à duplici loco redarguit: atque impoſſibilia ea nunc oſtendit quæ ex ipſa conſequuntur: paulopoſt uero & ea criminatur quæ falſo ipſamet ſumpſit. Quippe & ipſam per ſe rem quali prędita natura ſit demonſtrare oportuit: atque in natura rerum eſſe contingens dicere. eos nãque impoſſibilia comitantur plura qui ſummouere illud nituntur. conſtareq; ipſum euidentia demonſtrat. & præterea ſupradictam rationem inualidam oſtẽdere quæ addicere omnia neceſſitati, contingensq; ex rerum natura tentat exigere. Per hæc igitur ea demum tradens impoſſibilia quæ contingens perimentibus conſequentia ſunt, ſi quis omnem, inquit, contradictionem ſimiliter ſe omni tempore habere ad uerum falſumq; diuidendum cenſeat, neque a diametricis tantum angularibus, quas uniuerſales vniuerſaliter ſolet nominare, ueram ſemper alteram definite propoſitionum, alteram falſam in omni materia, ſed a ſingularibus quoque haberi, ex quo de medio tolli contingens ſequebatur, inanem naturæ, quæ conſilii nos compotes fecit, laborem accuſabit. Conſtat enim ſi nihil arbitrarium ſit, fore

ut fruſtra de iis intra conſilia aggrediamur quæ in noſtra uolun-tate poſita ſunt: ac ſimile quid faciamus iis qui quomodo oriatur Sol, aut non oriatur conſultant. At vero nos fruſtra conſilio pol-lentes a natura factos eſſe dicere, prorſus ratione uacat. nã & hoc ipſum per ſe geometricis inquit neceſsitatibus demõſtratũ eſt, nihil fruſtra à natura fieri. atq; euidentia omni certius demonſtra tione confitetur. Quin & ii ipſi qui omnia neceſsitate cogunt & contingens exturbant, ipſam rurſus omnino naturam eſſe fatebũ tur, quæ ut ipſi aiũt definite omnia atq; ex neceſsitate, nihil teme re faciat. Quamobrem quo pacto ridiculum non ſit, & nihil dice re in noſtra facultate relinqui a natura, & nos ab eadẽ cõſultoria ui præditos fieri: quaſi pro noſtro arbitratu aliquid agere vel nõ agere nobis liceat? Si quis. n. cogitatione quis illam perinde uti atq; inſtrumẽto ad actionũ exitũ dicat, verũ nos oportuit reſpõde bimus a nobis ipſis ad eas actiones eſſe incitatos ad q̃s impulit na tura: quẽadmodũ uſu uenire iis cernimus quæ certo ad ſuos fines tendũt itinere, naturæ motu agitata. Quo fit ut nos quoq; cum aliqua in arte quidquam agẽtes naturam imitamur, non commiue conſulendo, ſi perfectam promptamq; artis notitiã teneamus, id ꝙ naturã imitaturo ſuppetere eſt neceſſe. Ergo ſi neceſsitati de berẽtur omnia, NEC CONSVLERE OPVS, inquit, ESSET, NEC QVICQVAM MOLIRI. hoc eſt actionũ principia ag gredi: vt ſi cogitemus ex Aegypto Athenas nauigare, in portũ deſcendere nequaquam oporteret: nec nauẽ quærere: nec ſarcinu las importare. nam uel ſi nihil ex iis curauerimus, neceſſe nos fo ret Athenis eſſe. Deinde modum etiam nobis eum deſcribens quo agitare conſilia ſolemus, VT SI HOC, inquit, FECERI-MVS, FVTVRVM ILLVD EST: HOC NISI FECERIMVS, ILLVD NON ERIT. Si. n. pro-poſitum verbi gratia ſit eo loci proficiſci quo nauigio perueni-re ac iumento poſsis, conſulimus uter eligendus magis ſit eo per ueniendi modus: ac quæ utrunq; ſequuntur commoda vel incom moda alterum alteri conferendo viciſsimq; compenſando æſti-mamus: illum enim qui plus cõmodi afferre, vel minus uidetur incommodi, magis eligimus. Sic uero & Poeta intellexiſſe Achil lem inquit ſi in Troia maneret bellumq; gereret moriturum ſe breui: atque inſignem gloriam adeptutum. ſin a bello diſcederet,

ocioq; frui in patria mallet,uicturū quidem diu,ſed inglorium fu turū:atque gloriam ſenectuti prætuliſſe. Deinde nos rurſus eius cōmonēs argumēti quo amoueri cōtingēs uidebaꝰ, duorū quorū dam inquam contradictionē prædicētiū,explicite uerum alterū pronunciare:ac propterea ꝙ locutus ille eſt euenire qđ in cōſul to effari quis potuiſſet,argumentum refutare ſe poſſe exiſtimans his verbis,ſed nihil geſtū huiuſmodi eſt:neque de re tanquā euē tura quiſquam prædixit,ut etiam ubi uero illi eſſe conceſſerimus, neceſſario rem eueniſſe affirmemus hoc poſitum carpit: atq; non recte dici oſtendit. haud enim euenire propterea rē arbitrabimur ꝙ ii uere præmoneant ꝗ ante eius exitum euenire illam prodide rūt:ſed cōtra ꝓpter rei naturā uera eſt quæ de illa prædicaꝰ ora tio. Nā ut in Prædicamētis quoq; explicarū eſt,tametſi hæc inter ſe reciprocāt,rei natura & uera de ipſa oratio non tamen oratio res ut ſit facit,ſed ut uerax oratio ſit in cauſa eſt rei eſſentia. Qua propter ſi nihil minus habet exitus rei tametſi actu prædicta nō ſit oratio quæ euenturā illā eſſe pollicetꝰ,uetæ prædictiones erūt omnes de iis quæ contingenter fiunt ſi ante euētum vel actu vel poteſtate enuncientur. hoc autem ſi ita ſe habeat, euenit earum quælibet neceſſario,nec potuit illa non eueniſſe.

XIII.

Q V O D ſi hæc eſſe non poſſunt, (cernimus enim tum à conſulendo,tum à quopiam agendo principium eſſe futurum eſſeq; in ijs omnino quæ non ſemper agunt ipſum poſſibile eſſe ſimiliter ac non eſſe in quibus ambo & eſſe & non eſſe cōtin gunt:quamobrem fieri etiam atque non fieri. Atque ita multa ſe habere nobis conſpicuū eſt:ut ueſtis hæc uerbi cauſa diſſeca ri poteſt,nec diſſecabitur:ſed ante deteretur:poteſt & non diſ ſecari ſimiliter. haud enim illi ſuppetiiſſet antea deteri,niſi non diſſecari potuiſſet,quare & in cæteris rebus faciendis quæcun que per huiuſmodi poteſtatem dicuntur) conſtat igitur neque eſſe,neque fieri ex neceſſitate omnia:ſed alia eſſe utrūlibet. ni hiloq; magis affirmationem uel negationem ueram aut falſam

fuiſſe. Alia magis magnaq; ex parte alterum: quanquam fieri & alterum poteſt, alterum minime.

Cũ ſuperius imposſibilia ea nobis tradiderit Ariſtoteles quæ contingẽs adimentes, comitantur, fruſtra nimirum deliberare: fruſtra demum aggredi res agendas. ac quæcũq; iis conſequentia sũt ut fruſtra acceptum quibuſdam referre quod nobis opitulentur: aut alios uelut nobis refragantes accuſare. fruſtra nonnullos ut bonos laudare: uel ut malos uituperare. inania quoque eſſe nomina illa uulgo celebrata, uirtutem ac uitium. (ubi enim locus dari iis poteſt, ſi nihil noſtræ uolũtatis eſt: ſed nos, ut aiunt illi, ad quędam hæc agenda ex necesſitate ducimur: quæ & à ratione uidelicet plane abhorrẽt: & uniuerſam hominum uitam funditus euertunt?) per hæc recta quoque ex ipſa rerum euidentia inſtituit & in rebus contingens eſſe, & in quibus ſit oſtendere: nempe non in ſempiternis, ſed in ſolis iis quæ ipſum eſſe in ortu atque interitu obtinent. Quod igitur magnam ad res adminiſtrandas uim habeat cõſultatio, multaq; ex iis quæ ſunt noſtræ uoluntati debeantur. quæ geſta nequaquam fuiſſent, niſi conſilium nos de iis cepiſſemus, uiasq; iniuiſſemus illarum euentus, oſtendit à ueſtis exemplo: quam prout nobis libet, uel ſcindere poſſumus, uel integram atque inconſciſſam ſeruare: donec uel utendo ac geſtando deteratur, vel ẽt in uſum non adhibita reponatur: ac ſpatio temporis putreſcat. conſtat autem fore ut & in aliis ſæpe innumeris eædem rationes conueniant. quocirca perſpectum eſt eorum omniũ poteſtatẽ quæ ita fiunt, nobis à natura datam quibus ſignificãdis Ariſtoteles, TVM A CONSVLENDO, TVM A QVOPIAM AGENDO PRINCIPIVM ESSE FVTVRVM dixit: communius tunc nomine uſus futuri de eo quod nõdũ euenit, poteſt autem, niſi quid uetet euenire, ꝓ id autem ꝙ agendo quopiam dixit, id declarans quod eſt operationis principia aggredi: qđ prius moliri appellabat. Cęterum quibus in rebus eſſentiam contingens obtineat, breuiter docuit, cum ait, IN IIS ESSE QVAE NON SEMPER AGVNT. quod perinde eſt ac ſi in iis quæ ſunt quandoque, alias verò non ſunt dixeris. hæc enim cum inter ea quæ ſemper ſunt atque illa quæ ſemper non ſunt, media habeantur, quatenus agunt.

prorſus ab iis different quæ ſemper non ſunt ut uero nõ ſemper agentia,disſidebũt ab iis quę ſemper ſunt,ſemperq; agũt. Quæ aũt ſint nõ ſemper agẽtia,breuiter rurſus docuit:atq; inquit IN QVIBVS AMBO ET ESSE ET NON ESSE CONTINGVNT. hoc eſt in iis quæ in generatione atq; interi tu ſunt. Nam neq; ex iis quodpiam quæ ſemper non ſunt agere unquam poteſt.(quomodo.n.id queat cui ne eſſe quidem natura cõcesſit?)neq; ex iis quæ ſemper ſunt põt aliquod quandoq; nõ agere:quippe ſi ſemper ſit,patet perfectum ſemper eſſe : ſuamq; ipſius eſſentiam habere ſecundum naturã.neq;.n. ſempiternũ eſſe alioquin poſſet.quod ſi ſemper eiuſmodi ſit,omnino ſubſtantialẽ actum quendam obtinebit quo ipſum ſemper agere eſt neceſſe:ne ſi uel quouis tempore actus expers maneat,irritam atq; inanem ſuam ipſius naturam oſtendat:atq; ipſum fruſtra iis quæ ſunt annumeretur.Quapropter entia illa quæ partim ſunt : partim non ſunt,expresſit,ab eo quod non ſemper agant.Competit hoc igitur contingentibus omnibus poſſe & eſſe,& non eſſe.quocirca & ante illorum exitum iis poſſe & fieri & non fieri cõpetet. Sed ex ipſis alia ſimiliter ad hoc ſe habent,ut & ſint & non ſint:quare ad id quoque ut fiant atque non fiant:ea nimirum quæ in noſtra pręelectione poſita ſunt,atque utrumlibet uocantur.Alia vel eo magis declinant ut ſint ac fiant,uocanturq; magna ex parte contingentia:vel ut non ſint,neque fiant:ac rarius contingentia nuncupantur.quæ utraque cum ſignificare cõmuniter uoluiſſet ALIA MAGIS MAGNAQVE EX PARTE ALTERVM,dixit, QVANQVAM FIERI ET ALTERVM POTEST, ALTERVM MINIME. Habet enim quod ſic uocatur magna ex parte contingens euẽtum ipſum hoc quod magna ex parte nomino:cum tamẽ & non euenire,quanuis rarius quam euenire poſſit.Rarius autem contingens,quod non euenire plerunque,eueni re tamen etiam poteſt,quanquam rarius quã non euenire.Nobis igitur magna ex parte alterum ipſius eſſe uidelicet ac non eſſe illud permittens,atq; huic oppoſitum & rarius, quod ipſum quoque alterum appellauit, ad id qđ eſt nõ eſſe ac eſſe ut lubet accõmodate, dictiunculis iiſdem complexus eſt ea quæ plurimum inter ſe diſtant ſignificata contingentis, quòd magna inquam ex parte, ac rarius euenit. Conſtat autem perinde atq; res enun-

clationes quoq; de ipſis ſeſe habere ad ueritatem aut falſitatem iudicandam.

XIIII.

NESESSE *eſt igitur id quod eſt eſſe quando eſt,& q non eſt,quando non eſt,non eſſe,non tamen nec quicquid eſt ne ceſſe eſt eſſe:nec quod non eſt neceſſe eſt non eſſe,haud enim ẽ idem id quod eſt uniuerſum,quoniam eſt,ex neceſsitate eſſe:& ſimpliciter eſſe neceſſario.ſimiliter & in eo quod non eſt.* Ea*demq́ in contradictione ratio habetur:eſſe quidem neceſſe eſt omne uel non eſſe:& fore uel non fore:non tamen diuiſione fa cta dicere alterum eſt neceſſe.id uero inquã,ut neceſſe eſt fore cras nauale prælium,uel non fore. non tamen neceſſe eſt committi cras,neque non committi nauale prælium. committi uero aut non committi neceſſe eſt.Quapropter quoniam perinde at que res,ueræ ſunt orationes, patet quo pacto ſe habent quæ ad utrumuis declinant,admittuntq; contraria,neceſſe quoque eſſe ſimiliter ſeſe habere contradictionem;quod in iis quæ non ſem per ſunt,aut non ſemper non ſunt uſu uenit. Quippe horũ neceſſe eſt partem alteram ueram eſſe contradictionis aut falſam. non hanc tamen aut illam: ſed utra euenerit ac magis ſanè ueram eſſe alteram:non iam tamen,ueram aut falſam.* Itaque *exploratum eſt neceſſe non eſſe affirmationis omnis ac negationis oppoſitarum alteram ueram,alteram falſam eſſe.* Non *enim ut in ijs quæ ſunt ſe res habet,ſic in ijs etiam quæ non ſunt:eſſe autem poſſunt uel non eſſe:uerum eo quo dictum eſt modo.*

Propoſitum hoc loco eſt,ipſam,id quod reſtat,infirmam oſtẽdere rationem quæ eliminare contingens uidetur:nihilq́; neceſſarii colligẽtem.Hæc autem inde promouebatur quod ex illis quę iam euenere,ea quæ nondum adſunt iudicanda eſſe cenſebat. Cũ enim ſumpſerit,ſi album quidpiam nũc ſit,neceſſe uerum eſſe illũ qui de eo ipſum hoc ideſt eſſe album dicit:neque nunc modo,ſed

etiã in antegreſſo omni tẽpore uerũ fuiſſe albũ fore prædiceret ceu nihil hoc illo differat:quodq; exacto tẽpore uniuerſo uerum fuit albũ fore affirmare,fieri neceſſe eſſe,quæ fiunt omnia fieri ex neceſsitate colligi par eſſe arbitrabatur. Aduerſus hãc igit ratio nẽ artificioſe admodũ p hęc inſurgens Ariſtoteles priuſquã enun ciationes eas declaret quæ in futurũ tempus, fiunt quomodo ex neceſsitate id habeant quod uerum explicent : ac quo pacto nõ habeant de iis quæ in pręſenti fiunt tempore prius differit at que à rerũ natura diſcrimẽ eorũ ſumẽdo,quoniã uerã oportet ora tionẽ rei de qua pronũciatur ex neceſsitate conſonã eſſe duplex neceſſariũ eſſe inquit:alterũ ſimpliciter ac proprie dictũ : quod ſemper ineſt ſubiecto:quaſi nec ſine ipſo cõſtare ſubiectũ posſit: ipſo,nimirũ ſemp vel ſecũdũ infinitũ tẽpus capiẽdo:ut in æternis: ceu cũ ex neceſsitate Solẽ dicimus moueri:aut angulos eſſe triã guli duobus rectis ęquales.uel quoad ſubiectũ extiterit: ſicut cũ calidũ eſſe ignem hũc aſſerimus:aut Socratẽ eſſe animal. Alterum non huiuſmodi:ſed cũ hac præfinitione adhibita uſque dũ prædicatũ ab eo qui ita ſe habere illud dicit vere fuerit ꝓditũ:abſolute autẽ non item:ſeu ſempiternũ ſubiectũ,ſeu corruptibile ſit.Namque a nube ſeu luna ex neceſsitate Solẽ obſcurari quoaduſque ob ſcuratur verũ eſt,nõ ſimpliciter.& te ſedere ex neceſsitate uel am bulare uſque adeo uerũ eſt donec aliquod tibi ex his adeſt unum: haud uero ẽt ſimpliciter,ſeu proprie.ac ſempiterne.nã neque ſem per ambulamus,aut ſedemus:neq; quoad ipſius eſſe ſumus parti cipes. Eadem & in eo ratio habetur quod ex neceſsitate non eſt. duplex.n.hoc quoque:alterum abſolute:ut non eſſe diametrum cõmenſurabilem lateri:vel Solem minime motu ceſſare : aut ignẽ hunc frigidum non eſſe. Alterum quouſq; non ſit prędicatũ, ut ex neceſsite nõ ambulare cũ nõ ambulat nã uerũ hoc abſolute non eſt ſed vſquequo nõ ambulat.quoniã fieri nequit ut qui non ambulat,cũ non ambulat,etiã ſimul ambulet. Habesq; in his propoſi tionum penes materias traditam differentiam. Nam quod ſimpliciter eſt, neceſſarium ſignificat, quod ſimpliciter non eſt, impoſsibile.quod uero ea tenus eſt quoad ſubiecto prędicatum incumbit, atque nõ eſt quoad nõ ineſt,cõtingent deſignat. His di ſtinctis Ariſtoteles non ſecus atque in iis quæ de rebus prodita ſunt,a ueritate inquit orationũ haberi neceſſariũ. Quippe ex iis

alias ex neceſsitate eſſe veridicas p̱ id quod abſolute neceſſariũ vocant, in qua libuſcunque enuncietur rebus ſiue æternis, ſiue cor curptibilibus: ſiue exiſtentibus, ſiue non exiſtentibus: velut ea quę integra contradictione proferuntur: quale eſt vel ambulare Socratem: uel non ambulare. hoc. n. totum uerum ſit neceſſe eſt, non ſi ſit modo, uerũ niſi ẽt ſit Socrates: & vel calidum eſſe ignẽ, vel nõ calidũ. quanquã in talibus propter rerũ naturã accidat partẽ alteram explicite uerã eſſe contradictionis, nec contradictionẽ dũtaxat integrã. Aliæ igitur inquit orationes per abſolute neceſſariũ id ita habẽt quod ex neceſsitate uerũ profitentur, aliæ modo altero: quouſque adſit uel non adſit prædicatũ ſubiecto: ut ex neceſsitate Ambulare, uel ex neceſsitate nõ ambulare Socratẽ. ita nã que neceſſe eſt uerũ habeãt orationes, id qđ affirmat Ariſtoteles p̱ ut naturã obtinẽt eæ res quę ab illis indicãtur: quãdoquidem & orationes ſunt interpretes rerũ: ob idq; ipſarũ imitãtur naturã: vt Plato nos ante Ariſtotelẽ docuit. Sed quid hæc ad rẽ dixeris: ac quonã pacto p̱ hæc labefactaẽ ea ratio quæ tollere cõtingẽs. videtur? Quoniã inquiã ſi id qđ ex neceſsitate uera ſit p̱ abſolute neceſſariũ omnis haberet oratio, merito qui contingens ea occaſione de medio tollunt quòd cõſentaneas rerum euentui orationes de iis pronunciantes quæ iam euenere, ex necsſitate ueras eſſe conſpiciunt, eas quoque ſumerent orationes quæ ante euẽtum res euenturas eſſe affirmant uerum ex neceſsitate obtinere: accideretq; re uera contingens hoc pacto aboleri. At hoc quoniam, uti diximus integrę ſuppetit contradictioni, eius uero partibus, in quibus, alias ineſt prædicatum ſubiecto, alias non ineſt, nequaquã præterea, patet ab iis quod ſibi proponunt haud quaquam colligi, id quod ipſe exempli gratia neceſſe eſt inquit, omnino cras vel committi uel non committi nauale prælium: non tamen ſi diuiſione facta partem etiam alteram duntaxat contradictionis dixerimus, certo fore omnino pronuuciabimus: aut omnino non fore. Neceſſe igitur eſſe conſtat ab iis orationibus quæ de contingentibus enunciant (ea autem extremorum ſublatione indicauit neceſſarii inquam atque impoſsibilis: quorum alterum quod ſemper eſt, alterum quod ſemper non eſt appellauit) partem alteram definite veram contradictionis haud omnino haberi: quod propoſitum ab initio nobis fuerat penſitandum: ſed

aut ambas falſitatis ueritatisq; ſimiliter receptrices:uelut eas quę de æqualiter contingentibus enunciant:aut alterã prodendæ magis ueritati,alteram falſitati aſſerẽdæ magis idoneam:neque tamẽ uerã :ſemper ueram,neque falſam perpetuo mendacem.id quod uerbis illis indicauit, NON IAM TAMEN VERAM AVT FALSAM. Planum eſt autem in eo quod magna ex parte uocatur contingens,ueram magis affirmationem eſſe,in eo quod rarius,negationem.

XV.

Quoniam autem ea eſt affirmatio quæ aliquid de quoquã ſignificat,atque hoc vel nomen eſt, uel id quod uacat nomine unum autem id ſit ac de vno quod in affirmatione eſt oportet, nomen uero quodq; expers eſt nominis ante proditum eſt(nam ipſum hoc non homo non nomen uoco,ſed Infinitum nomẽ.quippe unum quodam pacto & ab infinito nomine indicatur. quem admodũ & nõ ualent,nõ uerbũ,ſed uerbũ infinitũ,) utiq; uel ex nomine & uerbo:uel ex infinito nomine & uerbo affirmatio omnis negatioq; conſtabit. nulla aũt ſine uerbo affirmatio eſt: neque ulla negatio Namque *eſt uel fuit uel erit uel fit uel alia quæcunque id genus uerba ex eorum quæ poſita ſunt numero habentur.adſignificant enim tempus.Quo circa prima erit affirmatio atque negatio hæc eſt homo:non eſt homo.* De inde *eſt non homo:non eſt non homo.* Rurſus *eſt omnis homo:non eſt omnis homo.eſt omnis non homo:non eſt omnis non homo eadẽ & in exterioribus temporibus ratio eſt.*

Cum ſubtiliter undecunq; ex ſubiecto & prædicato cõſiſtentiũ propoſitionum quarũ finitũ ſubiectum eſt prçceptionẽ confecerit,addit per hæc quot quot illæ ſunt numero:neceſſario totidẽ alias ex ſubiecto rurſus & prædicato propoſitiones fieri: uerum non finito 'etiam ſubiecto exiſtente,ſed infinito: Subiectus igitur ſi uel finitus uel infinitus capiatur;ideq; prædicatus ſit,ſpecies diuerſas efficiet tũ affirmationũ,tũ negationum.Prędicatus uero

alias finitus acceptus,alias infinitus,ſubiecto eodẽ manẽte, neq; affirmatiões neq; negationes faciet diuerſas.Cõſtat.n.ſi finitus is ſit,affirmatiuã neceſſario ꝓpoſitionẽ eſſe.ſin ĩfinitus,negatiuã uel negationi poteſtate æqualẽ.ĩ ſingularibus,negationẽ omnino quę affirmationi cõtradicit. in impræfinitis,negationẽ rurſus omnino, non tamẽ cõtradicẽtẽ prorſus affirmationi:ſed eam quoque inter dũ quæ illi poteſt cõſonare.in præfinitis uero,nec purã q̃d ad uo cẽ attinet,negationẽ:ſed puræ tãtũdẽ negationi ualẽtẽ. rurſus in particularibus uelcõtradicẽtẽ:uel concordãtẽ:uelut impræfinitis. in uinuerſalibus aut contradicẽtẽ,aut contrariã: prout antea diſſeruimus.Qua dę re iure affirmat Ariſtoteles per ſolam ſubiecti differẽtiã ꝑmutari ſpecies id genus contradictionũ.Cęterũ nequis ne fieri quidẽ ex infinito ſubiecto propterea putet propoſitionem ꝙ(ut ſupra explicatũ ẽ)vnũ ſubiectũ prædicatũq; unũ , ab una propoſitione haberi oporteat,unũ aũt nõ nomine, uerũ ſignifica tione,idq́; infinito non cõpetit nomini(unũ.n.id tollens quod à fi nito declaratur,omnibus præter ipſum congruit)idcirco exhibet quoq; Philoſophus huiuſce difficultatis intelligẽtiam:noſq́; memo res reddit in una affirmatione unum eſſe prędicatum: ac de uno ſubiecto prædicari oportere:oſtenditq́; propoſitionibus quoque id ſubeſſe illis quæ ex ſubiecto infinito conſiſtunt, cum ait QVIPPE VNVM QVODAM PACTO ET AB INFINITO NOMINE INDICATVR. neque illud quodã pacto ſuperuacue adiecit:ſed ut nõ naturã unã ſignificare quẽadmodum finitum oſtenderet.Nam illud niſi æquiuocũ ſit,uel genere unum ſignificat:uel ſpecie uel:numero:quorũ finitum eſt quodlibet.at infinitũ non ita,uel ſi ipſum ſingulariter proferamus dicamuſq; non homo:ſed communicationem duntaxat eorum inter ſe omniũ quæ præter id ſunt quod a finito ſignificatur:hoc ipſo quod ipſorum nullũ id ſit quod eſt illud. ideo ſingulariter quoque infinitum dicit.Porro nomen hoc iure nominis expers appellauit,ut indicaret priuatiuum ab ipſo eius declarari quod à finito ſignificatur nomine. Quoniã uero huius nunc primum nomine carentis meminit ſubiecti,iure hoc eſſe illud monet quod prius ſub infiniti nominis appellatione tradidit:ubi uerbi quoq; infiniti nobis intelligentiam exhibeat. Series autem conſpicue eſt dictionis:quanquam innominati ſubiecti præceptione

interiecta redditionē multo poſt facere cōpulſus eſt.habet.n.hunc in modum, QVONIAM AVTEM EA EST AFFIRMATIO QVAE ALIQVID DE QVOQVAM SIGNIFICAT, ATQVE HOC VEL NOMEN EST VEL ID QVOD VACAT NOMINE, VTIQVE VEL EX NOMINE ET VERBO, VEL EX INFINITO NOMINE ET VERBO AFFIRMATIO OMNIS NEGATIO QVE CONSTABIT. Hoc autē uidelicet de affirmatione dicitur ſimplicisſima,ex ſolo ſubiecto ac prædicato ſolo conſtituta,de qua et quoque in præſentia docere propoſitum eſt. Quo fit ut quærendum minus ſit quonam hoc pacto cōuenire uel ex tertio apprædicato confectis queat affirmationibus:vel cum modo coniunctis: Sed quomodo ſubnectit his deinceps,nullam ſine uerbo non affirmationē ſolū,ſed ēt negationē eſſe:ſi ex infinitis verbis negationes fieri accidit?An quod Alexāder inquit reſpōdēdū eſt infinitū & id qđ de ſubiecto uerbū negat negationēq; efficit,eſſe eadē ſubiecto quidē inuicē tamē reſpectu quodā pacto differre.Itaque hoc quod nō ambulat dico ,n p ſeipſum referatur infinitū erit uerbum: ceu quod uelut unū quiddā ſpectetur,partēq; in ſe ſignificatiuā,ut ante proditū,eſt nullā obtineat,At in negatione quæ Socrates inquit non ambulat non exacte loqui diceremur,ſi,non ambulat infinitum uerbū eſſe uellemus :uerum magis ſi finitum per ſe uerbum de ſubiecto negatiue prædicari:ac per negatiuam particulā ſic ab ipſo diſiungi,ut non ambulat hoc loco non ut unum amplius.ſed vt duo capiatur,negatiua nimirum particula diſcretum à ſubiecto prędicatum eſſe oſtendente. Fortasſis vero & illud dici poterit,cum NVLLA AVTEM SINE VERBO AFFIRMATIO EST NEQVE VLLA inquit NEGATIO, uerbi nomen communius de finitio atq; infinito acceptum:cū doceat Ariſtoteles.id quod ſuperius quoque pronunciatū eſt,prorſus uerbo opus eſſe ut enunciatiua fiat oratio, idq; nunc data opera in propoſitionum ex infinito ſubiecto cōſiſtētiū cōtēplatione rurſus adiecerit,nequis infinita nomina.de quibus nūc proxime agitur,vel ipſa p ſe prolata faciēdę negationi ſufficire arbitretur quandoquidē imaginē etiā præ ſe ferunt ſimilis negationibus habendæ facultatis : id quod poſt apertius tradet. Eo autem confirmādo quod ad omnē affirmationē ac nega-

tioné aliquo dixit eſſe opus uerbo, ſubiungit, NANQVE EST VEL FVIT VEL ERIT. &c. quaſi exploratū ſit,neq; à finito,neq; ab infinito nomine,neq; uno,neque pluribus abſolutā orationē abſq; horū aliquo eſt inquam vel fuit ac ſimili bus fieri. Cæterum animaduertere nobis debentibus, hæc quibus tum finita,tum infinita indiguere nomina ad affirmationē aut ne gationē faciendā uerba eſſe,ut quæ redditā verbi finitionē admit tunt,quod eſt tempus quoddā adſignificare, ab iis ordinē, nobis proditę propoſitionū differentiæ tradit,easq; inuicem conferens finito ſubiecto utentes anteire iis inquit quæ infinitum eum obti nent:quaſi ſimpliciores ſint illis,quæ autē ſub eadē ſpecie pronū ciātur,primas velut ſimpliciſſimas eſſe eas quæ aſcititia præfinitione carent præfinitarū cōparatione.ſecūdas, ceu cōpoſitiores il lis,quę aſcitis ipſas præfinitionibus ſuperarūt. Ex iis autē quæ pfi nitiōe uacāt,nō ſingulares,ſed impræfinitas capit.ex præfinitione præ ditis nō particularē affirmationē,ſed uniuſalē:quaſi eadē videlicet in reliquis quoq; propoſitionibus ratio congruat. Vniuer ſalis vero affirmationis quę finitū,quęq; infinitū habet ſubiectū nō proprie negationē eā accepit quæ cōtradictorie illi perpetuo repugnat:ſed,ut ante expoſuimus,quæ ancipiti uidetur natura eſ ſe,atq; cōtradicenti cōtrariæq; concinere magis tamen contradicenti parem uim obtinet.Tales.n.ſunt tum hæc, non eſt omnis homo:tum illa non eſt omnis non homo quarū altera idē huic di cit non omnis homo eſt altera illi non omnis eſt non homo. Idq; propterea quoniā haud propoſitum nunc erat oppoſitionem con tradictoriam rurſus tradere propoſitionum:ſed ſolum ſignificare conflatas ex finitio ſubiecto propoſitiones iis pręcedere quæ ex infinito gignuntur. Forſitan vero & docere nos Philoſophus uoluit, poſſe eiuſmodi quoque propoſitiones in negationum ordinem referri. Illud porro attendendum,exquiſita hic ab Ariſto tele oppoſita eſſe exempla earum propoſitionum quę ex ſubie cto prædicatoq; conſtituuntur:cum eſt homo inquit, & omnis homo: non autem ut ſupra dixit: eſt homo albus & eſt homo formoſus:quæ ex tertio apprędicato propoſitiones erant atq; hoc ea de cauſa,quod nondum illic abſolute tradita erat pro poſitionum earum de quibus agitur contemplatio, quo factum eſt ut liberius exemplis ſit uſus, nunc uero cum ipſam

adamusſim ac membratim explicauerit, iure conuenientia propoſitarum ſpeciei propoſitionum accommodauit exempla. Paret et iam ex iis quæ recenſuimus, non idem finitũ : aut infinitum nomen eſſe dicere. atq; præfinitum uel impræfitum appellare. facit enim priora nominibus addita vel non addita negatiua particula poſteriora præfinitiones conſtituunt. Hactenus Ariſtoteles propoſitionum ex ſubiecto prædicatoq; conſiſtentium commentationem prouexit, quamobrem nos quoq; de iis quæ ſequuntur ab alio exorſi principio dicamus.

ENVMERATIO RERVM EArum quæ ſecunda Sectione continentur.

Subiecti diuiſio in ſingulares, particulares, impræfinitas uniuerſales. Diuidendum & prædicatum non eſſe in præfinitum & impræfinitum. Impræfinitas non contradicere. Vbi etiam quo pacto fiat contradictio habetur. Diuiſio ſimul prædicati in præteritũ, inſtans, futurum. Et materiæ in contingens, neceſſarium, impoſſibile. In quo & non eſſe contingens tribus probatur rationibus: & eſſe duabus aſſeritur. ac refutationes ſublationum duarum contingentis. Diuiſionis reliquum ſubiecti in finitum & infinitum.

DE PROPOSITIONIBVS EX tertio quoque apprædicato conſiſtentibus.

SECTIO TERTIA.

I.

QVANDO *autem ipſum, eſt, tertium apprædicatur, duobus iam modis oppoſitiones dicuntur. id autem intelligi uolo, ut eſt iuſtus homo. nam ipſum eſt tertium ſimul nomen uel uerbum in affirmatione poſitum eſſe aio: Quocirca quatuor ob id ipſum erunt: quarum duæ ad affirmationem ſeſe ac negationem ut priuationes ipſę ſecundum ordinem habebunt: duæ uero nequaquam. Porrò id inquam, nempe ipſum eſt uel iuſto uel non iuſto adhæſurum. quamobrem & negatio. itaq; quatuor erunt. Enimuero id quod dicitur ex infra deſcriptis hiſce intel*

*ligimus,eſt iuſtus homo:huius negatio non eſt iuſtus homo.eſt
non iuſtus homo:huius negatio non eſt non iuſtus homo. ipſum
nanque eſt hoc loco atque ipſum non eſt iuſto & non iuſto adia
cebit.Hæc igitur ita ſunt ordine poſita, ut in Reſolutorijs ex-
plicatum eſt.*

CAPVT Libri tertiũ hinc auſpicatur : quod
de iis eſſe ꝓpoſitionibus diximus quæ ex tertio
apprædicato cõponuntur. Opus vero & in his
eſt,priuſquã ea declaremus quæ ab Ariſtotelo
traduntᷓ,inſpiciamus tũ quonã pacto ĩ hiſce pro
poſitionibus negationes faciamus ex affirmatio
nibus:tũ qua ratione poterimus,iis ea qua cõuenit diligẽtia com-
prehẽſis,numerũ omnẽ illarũ colligere. Subiecto igitur affirma-
tioni inſito conſtructa negatiue particula negationẽ nõ effici con
ſpicuũ eſt.ſi quidẽ nec in iis quæ ex ſubiecto & prædicato cõſti-
tuuntur,hoc modo negationes fiebant.ſed de duabus reliquis præ
ter ſubiectũ dictionibus prædicato & apprædicato queſtio eſt:ut
de uerbo iuſtus atque eſt utri eorũ uox nõ copulãda ſit,ut fiat ne
gatio.Planũ itaque eſt nón prædicato ipſam,ſed apprędicato iun
gẽdã.Nam qui homo nõ iuſtus eſt inquit,quendã ait non iuſtũ eſſe
hominẽ.qui vero iuſtus non eſt homo,iuſtũ homini nõ ineſſe pro-
nunciat.At orationũ Enunciatiuarũ, ut ante didicimus,quæ ineſ
ſe quidquã dicit,affirmatio eſt quæ nõ ineſſe,negatio.Atq; in his
cerne à cõſtructa uerbo eſt negatiua particula ratione optima ne
gationem confici.Quandoquidem enim & prædicatus nomen in
id genus eſt propoſitionibus,vt iuſtus,nec ſolus orationem effi-
cere abſolutam poteſt ſubiecto coniunctus, quodã opus iis fuit
ueluti vinculo.quod illos necteret inter ſeſe,atque integram ora
tionem perficeret:id quod uerbum eſt facit. Erit hoc igitur quod
ſummam in propoſitione poteſtatem obtinet, quo fit ut à ſeipſo
quoque eiuſmodi propoſitionibus appellationem tribuat. eas
nanque ex tertio apprędicato conſiſtentes vocamus . itaq; tol-
lere hoc oportet ut tota affirmatio tollatur:fiatq; negatio.Eſt er
go negatio homo iuſtus non eſt:homo autem non iuſtus eſt af-
firmatio.Verum quoniam negatio quædam eſt omnis affirmatio-

nis, eadem ratione comperiemus ac quia negatione huiuſce fieri eam quæ dicit homo non iuſtus non eſt. Quapropter duæ ſiunt hic impræfinitæ contradictiones finito ſubiecto exiſtente: quanquam ſola facta una eſt in ſimplicibus. Nam prædicatus cum negatiua illic ſumptus particula negationē illico faciebat: hic uero ſpecies alia eſt affirmationis, Eadē & in contradictionibus cæteris omnibus ratio eſt: vt ſingularibus, angularibusq; diametricis: quæ in omni tempore ac materia ſumuntur, finitoq; præditæ ſubiecto ſunt, atque infinito. Plures igitur hæ duplo iis erūt quæ ex ſubiecto ſolū cōſtant ac prædicato. erant aūt duæ illæ & ſeptuaginta, ut oſtēdimus. quocirca quatuor hæ quadraginta ſupra centū erant. ſimul uero omnes ſedecim ſupra ducentas. His præmiſſis ea deinceps conſideremus quæ per ſupra deſcriptam orationis ſeriē ab Ariſtotele produntur: dictaq; obſcure hic admodū ſunt, ac per ænigmata: ad prioris uero calcē priorū Reſolutoriorū uoluminis articulate diſtincteq; tradūtur. unde ēt haurientes interpretes, quæ hic à Philoſopho perhibētur intelligentia aſſequi, luceq; ilis inferre ualuerunt. Cum igitur in iis de quibus in præſentia nobis agitur propoſitionibus, duæ fiāt impræfinitæ cōtradictiones, alteram ſimplicē uocat Ariſtoteles: nēpe eam quæ finitū habet prædicatum: ut quæ hoc ipſo ſimplicior ꝙ altera eſt. alterā infinitā: ꝓpterea qm̄ infinitū eſt illius prædicatū. quāquā ſodalis eius Theophraſtus ex tranſpoſitione ipſam nominat, ob eā quam poſtea cauſā afferemus. Ergo cū ſimplices expoſuerit, ꝓpoſitiones, nimirū has hō iuſtus ē, & hō iuſtus nō ē quærere opæpreciū putat utra ex reliquis harū affirmatiuā ſequatur: hoc aūt ē ſimul eē uerā: ut in qbus ſimplex uera eſt affirmatio, ea ēt ꝙ illi cōſequēs dicitur, uera omnino deprehēdat. Sic nanq; & animal cōſequēs eē homini ꝓpterea dicimus, qm̄ ubi hō, ibidē quoque uerū animal eſt. itaq; ſeſe habente non eam affirmationē quæ ex infinito cōſtat prædicato, ſed eius negationē reperit. quippe in quo uerum eſt hoc homo iuſtus eſt uerbi gratia Socrates in hoc, illud homo nō iuſtus eſt ementitur: uerum autem fatetur illud homo non iuſtus non eſt. Socrates igitur ob id ipſum quod iuſtus eſt, nō iuſtus eſſe nequaquam dici, non eſſe uero non iuſtus dici poterit: cum ipſum non iuſtum ab eo tollatur quod illi aſſerimus non ineſſe: d æq; iuſti negationes unam eius rurſus poſitionem declarēt,

ea de cauſa quod capax iuſtitiæ ſubiectum ſit. Cum itaque propoſitiones in tabella expoſuerit, quàm nos quoque infra ſubiunximus, infinitamq; negationem ſub ſimplici affirmatione ſtatuerit, neceſſario deinceps infinitam affirmationem ſub ſimplici negatione collocat. ideoq; ex tranſpoſitione eas appellauit Theophraſtus, quoniam tranſpoſitus in tabellæ deſcriptione eſt ordo illarũ eſtq; harũ negatio ſub ſimplici affirmatione conſtituta: ſub negatione uero ſimplici, affirmat. o. uel etiam quoniam finito trãſpoſito prædicato, poſitoq; infinito factæ ſunt. Cæterum quoniã ſimplici uerum fatente affirmatione ueram prorſus ex tranſpoſitione negationem eſſe compertum eſt, num etiam ita reciprocat ratio, ut ſi uera negatio ſit indefiniti, uerum omnino ſimplex affirmatio declaret? An minime: ſed uera in quibuſdam prodita inficiatio eſt: falſa ſimplex affirmatio: ut in iis qui homines prorſus nõ ſunt. Verum itaque eſt canẽ dicere non iuſtum non eẽ hominem. omnino nanque qui homo non eſt, conſtat hunc neque iuſtum dici hominem poſſe, neque non iuſtum. falſum tamen eſt iuſtum hominem ipſum eſſe enunciare. quamobrem negatio ex trãſpoſitione amplior ſimplici affirmatione erit. Arctior ergò affirmatio ex trãſpoſitione erit negatione ſimplici. nam ſi uera in omnibus ſimplex affirmatio uel negatio eſt, ſimiliter quoque uel affirmatio ex tranſpoſitione uel negatio, ueram autem negationem ex tranſpoſitione in pluribus eſſe ſimplici affirmatione confeſſum eſt, affirmatio ergo ex tranſpoſitione uera in cæteris erit, iisq; paucioribus quam quæ ſimplici negatione conprehenduntur. Fingamus exempli cauſa mille numero eſſe quæ ſunt omnia: ſimpliciq; affirmatione ex compoſito uerũ in quadringẽtis proferente, negatio ex tranſpoſitione, cum latius eius ueritas pateat, uerum in ſexcentis verbi gratia fateat. Patet igĩ ex ꝓpoſitionib' cæteris duab. negationẽ ſimplicẽ uerã in ſexcentis reliqs futurã: affirmationẽ ex trãſpoſitione, cũ in cæteris quadringentis uerũ præter ſimplicẽ aperiat negationẽ, minus affirmatione ſimplici fore uniuerſalem. Verum ſic quidem uti ꝓpterea cogimur quoniã mutuo ſibi cõtradicũt impræfinitæ, ſi alterã illarũ in re qualibet uerã eẽ cenſeamus. Rectius autem fortaſſe, magisq; Ariſtotelis menti conſentaneum fuerit, a rebus comprobare anguſtiorem negatione ſimplici affirmationem eſſe eam quæ præfinitione caret, atq; in-

finita nominatur. Nam ſi quis eſt non iuſtus homo, is iuſtus hō non eſt: non tamen ſi quiſquam non eſt homo iuſtus, iam hō quoque non iuſtus eſt. quippe in eo qui prorſus homo non eſt, uera ē ſimplex negatio: infinita affirmatio mentitur. Enim uero prior argumentatio, qua uel Ariſtoteles ipſe ad finem primi Reſolutorum uti uidetur, in contradicentibus ſibi mutuo propoſitionibus, id qđ ibi ſuppoſuit, recte ꝓuehetur. in iis uero quæ ſimul quādoq; aſſerere uerum poſſunt nequaquam procedet. In ſumma illud attendendum, impræfinitas in ſubiecti partibus diuerſis dicere quipem ſimul uerum poſſe, non ſecus ac particulares a nobis deprehendit, ut ante explicuimus. uerum ſi de uno atque eodem illas uel actu prædicemus, uel cogitatione, uerū cum eo falſumq; diuidere iure affirmari. Quippe tum ex iis quæ ſunt quodlibet: tum ex iis quæ non ſunt, uel iuſtum uerbi cauſa eſſe hominem neceſſe eſt uel non eſſe. Perſpicuū uero eſt ſi propoſitiones de quibus loquimur hac intelligentia contemplemur, ueram quoque à nobis ampliorem in ipſis eſſe atque arctiorem dici prædicationē. quo etiam pacto cū animal perhibemus homine uniuerſalius patere. Nihil. n. ꝑ hoc aliud ſignificamus, quam in quibus prædicare uerum eſt hominis nomen, in iiſdem prædicari & animal poſſe: non tamen contra. ſic igitur habent hæ mutuam conſequentiam. Cæterum quoniam propoſitiones quoque alias in tabellæ deſcriptione nōnullas Ariſtoteles capit, quæ quidem & ipſæ ſimplices ſunt, eoq; ab iis differunt quæ hoc ipſum ſimplices nuncupantur quod non habitum, ſed priuationem habeant prædicatū: quales hæ ſunt, homo iniuſtus eſt: homo iniuſtus non eſt. Quippe iuſtum finis quidam & forma & habitus uel quaſi perfectio eſt. ideo ſimplex hæc propoſitio homo iuſtus eſt uocatur. Iniuſtum autem infinitudo & formæ priuatio. proinde priuatiua propoſitio eſt ea quæ Socrates iniuſtus eſt dicit. In his enim priuationem nomino abſentiā ſimpliciter formæ, non negatione ſignificatam, ſed uel formæ nomine in priuatiuam particulam aſſumente, ut in inſuetus inimicus, iniuſtus atq; id genus uniuerſis: uel alio etiam nomine ſeu contrariorū deterioris, ut in malo: ſeu neq; contrarii, ut in nudo. & uel eam quæ ad formam redire natura idonea ſit, eo nimirum ſignificatu priuationis qui in Phyſicis cōmētationibus traditus eſt, ut in muſicum: uel nec aptam reuerti, quo modo ſeſe

in Prædicamentis cæcitas habere dicebatur. ſimiliter namq; in ſignificatis omnibus ratio congruet. Quoniam igitur, id quod probabamus priuatiuas propoſitiones inter ſimplices & eas quæ ex transpoſitione appellãtur, ſtatuit medias, has quoque intueamur quid ad utrinq; ſitas obtineant conſequentiæ. ſi quidem hoc inuento: dilucida nobis Ariſtotelis dictio deinceps erit: alioqui minime. Itaque compertum eſt neque harum affirmationem ex affirmatione ſimplici, ſed negationem ſequi. nam qui iuſtus homo eſt, non dicitur quidem eſſe iniuſtus: non eſſe tamen iniuſtus perhibetur. Quo fit ut etiam priuatiuarum negatio propoſitionum in deſcripta tabella ſua ſimplici affirmatione, affirmatio ſub negatione conſtituta ſit. Sed utrum quemadmodum in quibus ſimplex affirmatio, in iis priuatiua uera negatio eſt, ſic ordine quoq; inuerſo ſeſe res habet? An nequaquam; ſi quidem uera in pluribus priuatiua eſt; in quibus infinitam etiam negationem ſimplici uniuerſaliorem affirmatione deprehendimus, hoc eſt in omnes præter hominem effuſam. Hæc autem priuatiua inquam negatio non in iis duntaxat quæ præter hominem ſunt ſimplicem affirmationem ſuperat, ſed in iis ẽt qui ſunt quidem homines, neq; uero habitus, neq; id genus priuationis participes habentur, uelut illis qui neq; iuſtũ habitum obtinent, nãq; iniuſtum. Porro ex iis quæ ante prodidimus conſtat priuatiuam affirmationem minus vniuerſalẽ negatione ſimplici futuram. Ambæ itaq; inficiationes tũ priuatiua, tum infinita ſimplicem affirmationem ſequuntur: eãdẽq; ad illam rationem habent, quippe uniuerſaliores ambas illa eſſe oſtendimus. Eodem pacto affirmationes quoque ipſarum rationem eandem ad ſimplicem negationem obtinebunt nã & has illa minus amplas eſſe monſtrauimus. Deinceps ergo conſideremus an quẽadmodum ſimplices ſeſe ꝓpoſitiones habent ad eas quæ ex tranſpoſitione appellantur, ſic priuatiuæ etiam ad ipſas rurſus ex tranſpoſitione ꝓpoſitiones habeantur. hoc eſt an quo mõ ſimplex affirmatio negatione reſtrictior eſt infinitum prædicatum habente, ſic priuatiua quoq; negatio particularior quam ea ſit. & ſicut latior eſt ſimplex negatio quam infinita affirmatio ipſi ſubiuncta, ita priuatiua quoq; affirmatio. Atqui id econtrario uerũ eſt omne. neq;.n. minor priuatiua negatio, ſed maior eſt quàm infinita, neq; affirmatio maior eſt affirmati ue, ſed minor. Quod

ita ſe habere,capiendo ab affirmationibus argumentationis principio,quandoquidem & notiores ſunt affirmationes, ceu magis finitæ negationibus,facile oſtendemus.Conſtat igitur in paucioribus affirmatione tranſpoſititia priuatiuam affirmationem enunciari.Nã ſi quis iniuſtus quidẽ eſt hõ,patet hũc eſſe nõ iuſtũ nõ tamen ſi nõ iuſtus eſt quiſpiam,is quoque iam eſt iniuſtus: tum propter habitum medium: tũ eius cauſa quem nondum alterutrius participem eſſe natura voluit:velut in pueris.Quocirca priuatiua negatio uera in pluribus quam negatio ex tranſpoſitione erit. Etenim in prędictis quidem habitibus,medio,ac puerorum,priuatiua uera negatio eſt:quoniã iniuſti homines nõ ſunt:falſa tamẽ inficiatio eſt ex tranſpoſitione:quia uera eius eſt affirmatio.ſunt .n.nõ iuſti homines.Has ob res igitur ſimplici affirmationi uerba hæc minor ambabus in margine aſcribemus,ſub ipſa nimirum poſitis negationibus. eius uero negationi maior ambabus nẽpe ſub ipſa deſcriptis. Et trãſpoſititiæ negationi maior ſimplici affirmatione.q̃ppe amplior quàm ſola illa eſt inuẽta.affirmationiq́; eius ut conſequens eſt minor ſimplici negatione. Rurſus quoque priuatiuæ negationi maior etiam ſub ſequente:quandoquidem maior ambabus hinc inde deſcriptis comperta eſt:affirmationi autẽ uidelicet minor ipſam quoque comitante. Quare propoſitiones ex tranſpoſitione rationem eam ad ſimplices quam priuatiuæ habere exploratum eſt.haud uero ſimplices eandem cum priuatiuis ad tranſpoſititias obtinere.

minor ambabus	maior ambabus :
Homo iniuſtus non eſt.	Homo iniuſtus eſt.
maior ẽt ſubſequente.	minor ipſã quoq; comitãte.
Homo iniuſtus non eſt.	Homo iniuſtus eſt .
maior ſimplici affirmat.	minor ſimplici negatione.
Homo non iuſtus non eſt.	Homo non iuſtus eſt
Eſt iuſtus non homo.	Non eſt iuſtus non homo.
Non eſt iniuſtus nõ homo.	Eſt iniuſtus non homo .
Nõ eſt nõ iuſtus nõ homo.	Eſt non iuſtus nõ homo.

Reliquum eſt igitur ad dictionem accedamus Ariſtotelis : nihilq́; ex ſupradictis oſtendamus fruſtra à nobis decantatum.

QVANDO igitur IPSVM EST,inquit, TERTIVM APPRAEDICATVR: non quaſi tria in propoſitione prædicata eſſe cenſeat,tertium uero inter ea locum ipſum eſt obtinere:ſed tertium in propoſitione præter duos terminos,ſubiectum & prædicatum:ſecundo tamen & ipſum loco ut prædicetur habere,ac uelut inſuper prædicetur. Ergo cum homo iuſtus eſt dicimus,iuſtum de ſubiecto homine prima ratione prædicamus.quandoquidem hoc de ipſo enunciare propoſuimus.quoniam uero id ſubiecto copulatum enunciationi condendæ ſatis non erat,ipſum eſt illis additur:quod ea,uti prius dictũ eſt, colliget: ſuperq; de ſubiecto prædicetur.itaque totum hoc de ipſo iuſtum eſſe pronunciamus.Haud uero eſt uerbum omnino,quoniam tertium habeatur in propoſitiõe,iam ẽt apprædicatur. Qua propter in ea quæ Socrates Philoſophus,eſt inquit,prædicatur uerbum eſt dun taxat,nõ aũt apprædicatur:propterea quod totum hoc Socrates Philoſophus ut unum capitur:ac ſubdita à Latinis diſtinctione ſubiectum fit:vel addito apud Græcos articulo: qui non prædicatis,ſed ſolis uult ſubiectis coniungi: loquimur autẽ de illo quod ſit:necdum perierit.Sed nec quando Sol ex neceſsitate eſt dicimus,ne tunc quidem apprædicatur eſt verbum: quanquam ſimplex hoc loco ſubiectum eſt.ſed hoc quod ex neceſsitate eſt in quam,modus eſt,non prædicatum. Verum de propoſitionibus cum modo, cum ſpeciem præter has aliam obtineant quas nunc propoſuimus,docebit poſthac nos Ariſtoteles. Non ſimpliciter autem quando uerbum in propoſitionibus apprædicatur quodpiam dixit: ſed quodnam id ſit quod apprædicari natura aptum eſt,exquiſite diſtinxit,nimirum ipſum eſt ſolum.quod ita ſe habere ſuo deinceps loco demonſtrabimus.Quando igitur ipſum inquit eſt in propoſitiõe tertium apprædicatur,duobus iam modis oppoſitiones dicuntur propoſitionum:quæ unico modo de prius traditis propoſitionibus dicebantur. Dein prius quam doceat quonam pacto duplici ratione proferantur, exponit exemplo quando apprædicari ipſum eſt. perhibeatur. quod nomen uel uerbum appellauit. ſi quidem uerbum eſt, quaſi adſignificet tempus. nec quidquam prohibet quo minus & nomen vocetur: eo nimirum ſenſu quo ſignificatiuas afferebamus uoces omnes nominum appellatione cenſeri. Atq; nec ita illatione duobus

modis oppoſitiones has dici cõprobauit. uerum in præſentia perinde quaſi cõſpicuum id ſit pro intellectualis eius ipſius habitus magnitudine concluſionẽ ſolam, magis uero quod concluſioni conſequens eſt enunciauit, cum intulit, QVOCIRCA OB ID IPSVM (intelligit autem duobus modis oppoſitiones proferri) HAE QVATVOR ERVNT, quod per defectum partis pronunciatum eſt, quatuor enim partes, ac propoſitiones quatuor duarum ſunt oppoſitionum, ſimplicis, atq; infinito prædicato utentis. Deinceps vero aperte eius quoq; probationem affert quod duobus modis hoc loco dicantur oppoſitiones quæ eodem utũtur ſubiecto: quatuorq́; earum partes fiant: cum ait, PORRO ID INQVAM, NEMPE IPSVM EST VEL IVSTO, VEL NON IVSTO ADHAESVRVM: &c. ubi differentiam ac ſequelam propoſitionum ut in expoſita tabella contemplari operæprecium eſſe exiſtimat. Atq; hæc ſanè manifeſta ſunt: præter uerba illa QVAMOBREM ET NEGATIO quæ hoc indicant, quamobrem & ipſum non eſt quod negationẽ facit, uel iuſto, vel non iuſto, quemadmodum ipſum eſt adiacebit. qua de re duas alterum affirmationes, alterum negationes conficiet duas. Cæterum quoniam inter id quod, ut commonuimus, cõcluſioni conſequens dixit, quocirca quatuor hæ ob id ipſum erũt & probationem, duas eſſe oppoſitiones, quatuorq́; earum partes aſſerentem, QVARVM DVAE, inquit, AD AFFIRMATIONEM SESE AC NEGATIONEM VT PRIVATIONES IPSAE SECVNDVM ORDINEM DICVNTVR: DVAE VERO NEQVAQVAM. atque atræ Sphingis uocem (ut Lycophronis utar uerbis) imitatur nec parum explanatoribus faceſſit negocii, quidnam pauca hæc uerba ſibi uelle exiſtimabimus? Itaq; per hæc inquam eã innui à Philoſopho propoſitionum conſequentiam quam lõga oratione demõſtrauimus. affirmationemq́; ac negationẽ ſimplices propoſitiones non utpote exemplaria nuncupari, quandoquidem tranſpoſititias conſtituunt hæ, ſi negatiuas prædicatis particulas adhibuerint. Ex relatis uero quatuor inquam duarum oppoſitionum partibus (nam ſupra dictum eſt. Quocirca quatuor hæ ob id ipſum erunt.) ex iis ergo duæ uidelicet partes, (propoſitiones autem intelligit ex tranſpoſitione,) ad affirmationem ac negationẽ,

hoc eſt ſimplices,ſeſe ſecundum ordinem habebunt,ideſt ſecundũ naturæ ſocietatem,ac ſimilitudinẽ rationis, ut priuationes ipſæ. hoc eſt,quem ordinem ac locum,quam ve proportionem priuatiuæ propoſitiones ad ſimplices obtinent , quatenus in pluribus quam illæ uel in paucioribns uiſuntur , eundem ẽt quæ ex tranſpoſitione habentur.Duæ uero nequaquam inquit,nempe partes rurſus quatuor illarum.ſed quænam hæ fuerint?nimirum reliquæ præter antedictas ideſt ſimplices negationes non ſe ſecundum ordinem ut priuationes habebunt id quod ipſe uoce illa nequaquã paulo ante indicauit,cum dixit,duæ uero nequaquã. Sed ad quas non ſeſe habebunt ſimplices ꝑpoſitiones ſecundũ ordinẽ, ut priuationes ipſæ?An uidelicet ad reliquas ab iis partes duas quatuor illarum,hoc eſt ad eas quæ ex tranſpoſitione appellantur.Nam& hoc antea demonſtratum eſt, non quemadmodum habent ſeſe ad tranſpoſititias priuatiuæ uero in pluribus quam illæ uel paucioribus explicando,ita ſimplices quoque habere. Nobis igitur ea quæ de conſequentia anticipauimus propoſitionum ad dictionẽ intelligendã Ariſtotelis contulere.Porrò diligentiores interpretes expoſitionem quoq; huiuſce dictionis aliã ſcribere nouimus: quam etiã magis aiunt probare:ut quæ longe ſimplicior ſit ſuperiore:neq; nos Ariſtotelis,ut ipſi loquuntur,ſententiam uaticinari cogat.Cenſent.n.affirmationem ac negationem non ſimplices propoſitiones uocari:ſed affirmatiuam & negatiuam ſpeciẽ ipsã ꝑpoſitionum.Ex quatuor uero duarum oppoſitionum partibus, ſimplicis ac trãſpoſititiæ, duas illas,ex tranſpoſitione ad ſpeciẽ ipſam facultatẽq; ſeſe affirmationis & negationis ut priuatiuæ propoſitiones ita habere.Sed quomodo ſe habent illæ? Nempe non ſimpliciter affirmationes ac negationes,ſed totum hoc,priuatiuæ affirmationis ac negationis dicuntur.quo pacto & mortuus homo,non homo abſolute,ſed totum hoc:homo mortuus uocaт. Habent igitur ſeſe hoc modo inquiunt tranſpoſititiæ ad affirmatiuam ſpeciem ipſam ac negatiuã.Haud enim affirmationes ſimpliciter,negationes ve ſunt:ſed hoc totum,infinitæ affirmationes, uel negationes infinitæ.Reliquas autẽ partes duas,hoc eſt ſimplicis oppoſitionis non perinde ſe ad affirmatiuã ac negatiuã ſpeciẽ habere,qppe affirmatiões has negationesq; ſuapte natura eẽ poſſeq; ſine ulla additione hiſce appellari nominib.hæc illi. Me

uero haud ſanè expoſitio tametſi nō parū habeat ꝓbabilitatis,ad ducit. Abſurdū nāq; eſſe arbitror,cū clamet clara uoce Ariſtoteles quæ hoc loco diſſeruntur uelle ſe ex iis intelligi quæ in Reſolutoriis de iis ipſis ꝓdita ſunt,nos qui ea quæ ad ſupradictā ꝓpoſitionū conſequentiā ꝑtinent euidenter ad modū ad calcē primi Reſolutoriorū uoluminis tradita habemus,id quod uel ipſi confitētur,ad hęc cōniuere:atque aliā Ariſtotelis planè ſententiā augurari.ſed ad quid nobis proderit dixeris conſequentiā proditā noſſe propoſitionū? Ad trāſumptionē eā inquā propoſitionum quę in ratiocinationibus ſæpenumero fit.Si quis enim iuſtum eſſe conceſſerit Socratem,ergo iniuſtū non eſſe,& non iuſtū non eſſe merito dicemus:ſin ipſum vero iniuſtū non eē condonarit, iuſtumq; igitur eſſe ſumēdū putabimus uel nō eſſe non iuſtū,fatua erit trāſumptio.poteſt aūt res illi nequaquā ſuccedere,qui quales propoſitiones qualibus ampliores ſint nō prius diſtinxerit.Cæterū quoniā putant nonnulli ꝑfectas non has amplius manere propoſitiones,ſed prædicari duntaxat,cū inficiationes priuatiuam tranſpoſitiamq; in ligno verbi gratia ueras eſſe arbitramur affirmationem autem mentiri ſimplicem reſpondendū iis eſt , cum lignum actu in propoſitione ceperimus, lignūq; dixerimus iuſtum eſſe hominem, totū certe hoc hominem iuſtum eſſe a nobis prædicatū effici quidē,ſed impræfinitam propoſitionem non etiam manere verum,ut in ſimpliciter ligno,fore uniuerſalem.declaratq; id apud Græcos articulus:qui facultatem uniuerſalis obtinet præfinitionis,ut vero in hoc ligno, ſingularem. Quod ſi ſpeciem ſeruemus propoſitionis,nec illi quidquam actu addamus , nihil prohibet quo minus & lignum ab ipſa,& equus,aliaq; ſexcenta:in quibus vel mentiri uel uera eſſe dicitur, poteſtate comprehendātur. Nam Affirmationē uelut eam quæ homo iuſtus eſt dicit, quaſi id genus quidpiam eſſe pronunciet,veram in ſolis eſſe hominibus licet,atque iis quidem iuſtis.mentiri autem in quibus vel ſubiectus non congruit,uel prędicatus neceſſe ē.negationē uero ut affirmationi decertantem,in quibus vera illa ſit, eſſe mendacem uerum autem annunciare in quibus illa fallatur.Sic porrò in ſequētibus Ariſtoteles huius eſt albus homo illā eſt non albus homo negationē non eſſe oſtēdet:quoniā uſu ueniet ut uera eſſe in ligno deprehendatur cum in eo falſa ſit affirmatio.Et vero cum Nireus ſor

moſus homo eſt dicimus,nō tria a nobis prædicata fieri putandū eſt.Totum hoc nāq; ut unum quid formoſum hominem prædicamus de Nireo:atq; ipſum eſt apprędicamus:perindeq; loquimur ac ſi quis Nireus dicat animal eſt rationale mortale. At hoc in ſolis fieri poteſt impræfinitis. neq; enim in præfinitis committitur vt præfinita tota propoſitio de quoquā prædicetur : quemadmodum impræfinita.quandoquidē præfinitionē prædicato coniungere ratio nequaquā dictat.neq; in ſingularibus:quoniā fieri nequit, ut prædicetur de aliis indiuidua:quo modo nec alia de ſupremis generibus. Ex hiſce uero & quæſtionē illam de cōtradictione ſoluemus.Cum.n.in omni uel uerā eſſe affirmationē dicimus,vel negationē oportere,non utrāq; pronunciamus contradictionis omnis partem de quouis prædicari poſſe vniuerſam: ut has de Socrate Theætetus ſedet:& Theætetus non ſedet:alterā tamē ex iis veram eſſe neceſſario.ſi quidē hoc tum in pręfinitis, tum in ſingularibus,ut admonuimus ratione uacat. ſed partiū affirmationē in propoſitionibus ac negationē facientiū,hoc eſt earū quæ affirmatiue & negatiue prædicantur,poſſe vtranq; de quouis tū ente prędicari,tum non ente:atq; cum eo de quo prędicantur abſolutam propoſitionem conficere.ſolam tamen illarū alteram neceſſario uerum fateri:ut ſedet,non ſedet:album eſt, album non eſt.Dictū autē illud in omni de ſolis iis quæ prædicātur uerba fieri indicat: quæ ſi uni omnium cuiquā iungantur,propoſitionem alteram ueram faciunt alteram falſam. De ſimplicibus uero affirmationibus compoſitum prædicatum obtinenribus quæſierit quiſpiam, qua ratione infinitam in his & quā tranſpoſititiam vocant affirmationem conſtituemus:num negatiua particula cuiq; prædicatum componentium nominum,an illorum uni applicanda.& hoc quale ſit:ne ratio forte diſtributiua eſſe videatur . Itaque negatiuā arbitror particulam,ſiue omnia per ſubſtantiam cōpoſita de ſubiecto:ut in definitionibas appellentur,ſiue etiam vnum ex iis quodpiam ex accidente,ceu cum Socrates homo albus eſt dicimus,omni anteponi prædicato debere,vt affirmatio qua de quæritur fiat, ipſamq; particulam ad vniuerſum prædicatum ut vnū nec,ad partem eam duntaxat cui connexa eſt exaudiendam. Nam qui hominem non irrationale animal eſſe inquit, uel AEthiopem nō album hominem, is hac in re perinde loquitur atque ille qui

ſcietē eſſe nō boni Socratē dicit. At hæc planè ſimplex ē affirmatio:quę infinitū quiddā hoc eſt nō bonū finito prædicato quod eſt ſcire cōiungit:eaque de cauſa ſimul illi uerax eſt quæ boni ſcientē ipſum eſſe pronunciat.quāquā infinita uere affirmatio nūquā ſimplici cōcurrere in eodē poteſt,vt in primo Reſolutoriorū explicatum eſt.Eadem in iis omnibus ratio eſt:in quibus quod prædicato additur non quaſi ſubiecto ſuppetens dicitur:ſed uelut cuidā eius actioni ſubſtratū. Haud.n. idem eſt dictu Socratem eſſe bonū,quod eſt eſſentiæ,& ſcire quod bonū non eſt nam hoc actionis cuiuſquā eſt indicatiuū:uel eſſe nō Alcibiadē,& à mare non Alcibiadē.etenim idem eſſe hoc aliquid ſimul & non hoc nequaquā poteſt: idem autē quin ſimul circa oppoſita agat negari nequit.quāobrē fieri nequaquā cōceditur vt idē ſimul bonus non bonusq; ſit.at ambo vt ſimul ſciat fieri poteſt.Quod ſi hoc homo albus eſt & eſt homo non albus cōcurrere inuicē in æthiope, aut alio quopiā uno prædicata nō poſſunt,id euenire propterea dicemus,quod albū,uel niſi homini iungatur,de ſubiecto & finite & infinite prædicari aptū natura ſit,atque affirmationes duas facere quæ cōcinere inter ſe nequeāt. Prorſus vero operæpreciū eſt attendamus,una contradictione uel oppoſitione infinitæ ad finitam affirmationis conſiderari ex iis quodlibet quæ ad cōpoſitā prędicationē efficiendā accepta ſunt, nequaquā poſſe. Neque enim vna eſſe omnino illa poteſt propoſitio in qua plura prædicata aſſumuntur.Quo fit ut minus mirādū ſit,quędā uere ex iis,quędā falſo prędicari:ut poſt plane oſtendetur. ſed eorū quæ cōponuntur,an uere prędicentur,intueri per ſe oportet ſingula, particulareſq; hoc mōprædicationes attexere uniuerſalioribus ;queq; adſunt ex accidente iis quæ per ſe prædicantur. Qua de re prædicatū in ea propoſitione quę planè eſt una,uel nomē capitur quod naturam unam declaret:vel oratio idē dubio procul indicans nomini:ſiue in uſu ſit id:ſiue à nominum impoſitoribus neglectum Rurſusq; hanc ob rem recte ſe habet quod ſtatuimus , negatiuā omnino opus eſſe particulā,ut infinita negatio fiat,uniuerſo prędicato anteponi.ac de his ſatis. Quandoquidem autē ſcriptum in pluribus eſſe aiunt exemplaribus ipſum eſt uel homini uel nō homini adhæſurum,ſciendum eſt,quando ita legatur, uerbū homo id quod Porphyrius Philoſophus tradit,non tanquam ſubiectum

ſed uelut prædicatum nos pro iuſto uel albo acceptum eſſe dicturos: ut in propoſitione callias homo eſt pronunciante.

II.

SIMILI modo res ſeſe habebit vel ſi uniuerſaliter nominis affirmatio fuerit: ut omnis eſt homo iuſtus huius negatio, non omnis eſt homo iuſtus. omnis eſt homo non iuſtus: nõ omnis eſt homo non iuſtus. Verum non fit: ut per diametrum oppoſitæ ſimiliter verum pronuncient. tametſi fiat nonnunquam.

Vult proditã in impræfinitis propoſitionibus conſequẽtiã in vnã etiã angulariũ contradictionũ omnis & non omnis a nobis ſpectari: nempe in hac quoque, ſimplicibus ſumendis ac tranſpoſititiis, & priuatiuis inſuper propoſitionibus, vſu venire ut tranſpoſititiæ eãdem ad ſimplices quã priuatiuæ rationẽ obtineant, ſimplices uero non hanc rationẽ præterea quẽadmodũ priuatiuæ ad tranſpoſititias ſeruẽt. Nam & hoc loco ſub ſimplici uidelicet affirmatione contradictonum reliquarum negationes collocabũtur, (haud enim ſanè affirmationes;) affirmationes autem ſub negatione: rurſusq; affirmatiõe ſimplici uniuerſalior utraq; erit ſub iunctarum illi negationum. Quippe ſi iuſti ſint omnes homines tum quæ iniuſtos non omnes, tum quæ non omes non iuſtos eſſe dicit, vera eſt. ſi quidẽ & falſa utraq; eſt oppoſitarum illis affirmationum. Quod ſi nonnulli iuſti ſint homines, quidam non iuſti, dictarum negationum vera eſt utraq;: falſa ſimplex affirmatio. Quo autem pacto ampliores affirmatione ſimplici ſubditæ illi negationes ſunt, ita & ſimplici videlicet negatione magis particulares ſub illa deſcriptæ affirmationes deprehenduntur. quo fit vt ad ſimplices propoſitiones ſubiunctarum illis proportio ſeruetur. nec tamen in his quoq; priorum ad tranſpoſititias conuenientia permanet. Nam affirmatio ſimplex uera in paucioribus oſtenſa eſt quam infinita negatio: & negatio fuſior affirmatione. Ex priuatiuis vero negatio rurſus immenſior tranſpoſititia erit negatione, & tranſpoſititia affirmatione contractior affirmatio. Hoc porro ita ſe habere, ea inquam quæ de priuatiuis & tranſpoſititiis prodita ſunt, ſi ab affirmationibus rurſus argumentemur, facile demõſtrabimus. Nam ſi ſint omnes homines iniuſti & quę nõ iu

ſtos eſſe omnes dicit uerum profitebitur. qui enim iniuſtus, eſt li quet hunc eſſe non iuſtum. At ſi iniuſti alii ſint homines, alii me dium obtineant habitum, uera eſt ea propoſitio quæ non iuſtos omnes eſſe indicat: falſa quæ omnes iniuſtos aſſeuerat. Itaq; eadē, vti diximus, uel in iis propoſitionibus accidunt quæ in impræfini tis uiſitauimus.

Homo iuſtus eſt.	Homo iuſtus non eſt.
Homo iniuſtus non eſt.	Homo iniuſtus eſt.
Homo non iuſtus non eſt.	Homo non iuſtus eſt.
Omnis homo iuſtus eſt.	Non omnis homo iuſtus eſt.
Non omnis homo iniuſtus eſt.	Omnis homo iniuſtus eſt.
Non omnis homo nō iuſtus ē.	Omnis homo non iuſtus eſt.

Nobis vero & prius tradi ab Ariſtotele propoſitionum quas recenſuimus vt in impræfinitis propoſitionibus cōſequētiā, cum diceret, quarū duæ ad affirmationē ſeſe ac negationē ut priuationes ipſæ ſecundū ordinem habebūt: duæ uero nequaquā & nūc ſe in affirmtaionis uniuerſalis cōtradictione ad pticularē negationē ſpectari à nobis eadem uelle, nec aliud quidquā, manifeſto indi cauit cū ſubdidit, VERVM NON FIT VT PER DIAMETRVM OPPOSITAE SIMILITER VERVM PRONVNCIENT: TAMETSI FIAT NONNVNQVAM. Qui bus uerbis impræfinitarum utique tabellæ propoſitionum ac præfinitarum intelligit differentiam. Accidit enim affirmationes mutuo per diametrum in utraque illarum eſſe oppoſitas: ſimplicem inquam & tranſpoſititiam uel ſimplicem ac priuatiuam. ſimi liter: & negationes. Verum fit in impræfinitis ut & affirmationes in materia contingente ſimul uerum oſtendant. & negationes: ut quæ viribus particulares exæquent. In præfinitis autem, de quibus nūc agit, affirmatione uniuerſali & particulari negatione fieri nequit ut ueræ affirmationes in quauis materia ſint: quanquā ueras ſimul negationes eſſe in materia ſola contingente eueniat quandoquidem nanque alii iuſti homines, quidam iniuſti, non nulli habitu medio prediti ſunt, patet futurum eſſe ut inficiationes propoſitę omnes uerum differant non omnis homo iu-

ſtus,non omnis homo iniuſtus:non omnis homo non iuſtus. Itaq; uerba illa tametſi fiat nonnunquam non eo ſunt pacto intelligen da,quaſi veræ ſimul eæ quandoque ſint omnes quæ per diametrũ collocantur.(hoc.n.fieri nequit)ſed quaſi ex iis nonnullæ:ut nega tiones,verum ſimul,prout explicatum eſt,in contingente materia dicernãt:quæ neq; neceſſaria eſt,neq; impoſſibilis: atq; hæc non ſtatuentem ſolum aperte inueniemus, ſed ad calcem quoque pri mi Reſolutoriorum demonſtrantem Ariſtotelem: Vnde commo-tus ſuſpicari quis poſſet,ſoli deſcriptæ imprẹfinitarum tabellæ conuenire,non fieri ut per diametrũ oppoſitæ ſimiliter verũ pro nuncient Quippe ibi diſſeritur,quaſi impræfinitæ negationes alio quoq; præter affirmationes modo ſimul quandoq; ueræ eſſe poſ-ſint.haud enim in ſubiecto partibus tantum diuerſis,id quod affir mationes faciunt,ſed etiam in eodem verum declarant:cum tamẽ aliud à ſubiecto id ſumpto in primitiua propoſitione fuerit.Nam de ligno,verbi gratia propoſitiones has homo iuſtus non eſt & iniuſtus non eſt & non iuſtus nõ eſt,vere prædicabis: tametſi nul la affirmationum uera in quouis eſſe præter hominem queat.Sed cum neque uerba hæc tabellæ illius deſcribendæ præceptioni ad iecerit,effatusq́; de prẹfinitis Philoſophus,illas in cõſequẽtiis ſimi liter ſe ſe impræfinitis habere,ſubiunxerit,Verum non fit ut p dia metrum oppoſitæ ſimiliter verum pronuncient, nihil nobis aliud intelligendum relinquit,quam deſcriptarum tabellarum quãdam a ſe tradi in eo differentiam quod non ſimiliter,ut inquit ipſe op poſitæ per diametrũ in iis ſimul veræ ſint.Verum niſi oſcitanter audiẽda ſint verba Ariſtotelis,quærere operæprecium eſſe arbi-tror,quam ob cauſam in ſola affirmationis uniuerſalis ad negatio-nem particularẽ oppoſitione ſimiliter ſeſe habere affirmet atq; in imprẹfinitis oppoſitis propoſitionibus cõſequentiã.Fortaſſis igi tur quaſi in cõtradictionibus reliquis tum particularis affirmatio nis ad uniuerſalem negationem,tum ſingularium non eadem am plius ſeruetur ſequela. Nã in cõtradictione aliquis & nullus,ne-que affirmationem ſimplicem priuatiua negatione oſtendere uel fuſiorem vel contractiorem licet. Neq; enim ſi quis iuſtus ho mo eſt iam nullus erit iniuſtus.neque ſi iniuſtus nullus,iam cuiuſ quam iuſtus habebitur.quid enim ſi habitu omnes eſſent medio? quapropter nihil eſt ꝙ ullam aſſerere conſequentiam conemur.

Quod ſi tranſpoſititiis ſimplices conferas,affirmationes ex negationibus,haud uero negationes quoque ex affirmationibus ſequi comperies.Si enim non iuſtus nemo eſt patet omnem quoque & particulatim ſingulos fore iuſtos,non tamen ſi iuſtus eſt quiſpiã opus iam fuerit neminem eſſe non iuſtum. Verum enim uero neque in ſingularibus dictam inuenies accomodari proportionem. quippe accidit affirmationẽ ſimplicẽ tranſpoſititiuãq; negationẽ in ſe mutuo conuerti,Socrates iuſtus eſt,Socrates non iuſtus non eſt priuatiuam uero negationẽ utraq; illarũ uniuerſaliorem ex eo eſſe,quod in ipſo uel medio,ſi ita ſuppoſueris,habitu prædito uera ſit.Si quis uero & in ſingularibus conuenientiã propterea quã diximus propoſitionum conſequentiæ ſeruari exiſtimet, quod affirmatiue indiuidua de nullo ab ipſis alio, neque de ſuiipſorum parte,cum ſint indiuidua vere prædicentur: negentur tamen uere de quouis alio:ceu cum Theætetus non eſt Socrates dicimus:quo modo nec generaliſſimorum poteſt ullum re uera affirmari: negari nil vetat:cum quantitatis dicimus non eſt ſubſtantia.ſi igitur has Socrates non iuſtus non eſt & iniuſtus non eſt vniuerſaliores eſſe illa Socrates iuſtus eſt ob id cenſet, quod in iis quæ præter Socratem ſunt,illam exuperent,primum ſe & affirmationem vniuerſam ſumere ut prædicatam intelligat:cui totam conferens negationem iu pluribus quam illa ueram eſſe pronunciat. Deinde neq; totum hoc negatiue de quoquam prædicare Socrates iuſtus uel non iuſtus rationem eſſe.ſi quidem actu ſubſiſtentia & iuſtum ſimul & iniuſtum in hominum ſpectantes multitudine, vtrunque eorum merito cum nomine homo tum affirmamus de quibuſdam, tum negamus, Indiuiduo tamen nulli cum ſimul utrunq;liceat impertiri,nomen Socrates de Theæteto re vera inficiabimur. Ac ſi æquiuocum ſubiecto prædicatum,ſit,non eſſe hunc uerbi cauſa Philoſophum illum,aut iuſtum illum Socratem pronunciando uel apud Latinos pronomine, vel apud Græcos articulo, quod ipſi adiacet proferimus.Porrò Græci ſine articulo Socratem iuſtum non eſſe nequaquam dicunt:cum hoc neq; in auctorum ſuorum vſum receptum ſit,neq; ratione defendatur.

III.

D V Æ *igitur hæ oppoſitæ inter ſe ſunt.* Aliæ *autem duæ ad ipſum non homo uelut ſubiectum quodpiam,adiuncto:ut eſt*

iuſtus

iuſtus nõ hõ,nõ eſt iuſtus non hõ.eſt nõ iuſtus nõ hõ,nõ eſt nõ iuſtus non homo. Atque plures his nõ ſunt oppoſitiones. Hæ uero ſeorſum ab illis ipſæ p ſeipſas erũt:ut quæ nõ hõ nomine utãtur.

Quodnã his herbis pręceptũ tradatur in propatulo eſt. Ait.n. tot ẽt eſſe in ꝓpoſitionibus ex tertio prædicato cõpoſitis quæ in finito ſubiecto utãtur cõtradictionesquot in iis erant quę ex finito ſubiecto cõficiebãtur. Duæ aũt erant illę in ſpecie qualibet ꝓpoſitionum quæ a ſubiecto nominatur:ut ſingulares, vel indefinitæ: vel uniuerſales,uel particulares.& hę pariter duę.quarũ ẽt exẽpla oppoſuit,ſimpliciũ atque ex tranſpoſitione dictarũ. non hõ iuſtus eſt:non homo iuſtus nõ eſt.ſimplices hæ ſunt ex infinito ſubiecto.non homo non iuſtus eſt:nõ homo non iuſtus non eſt hæ & Infinitæ,ſiue ex trãſpoſitione:& ex ſubiecto rurſus infinito conflatę. At dictio illa, ALIAE AVTEM DVAE AD IPSVM NON HOMO VEL VT SVBIECTVM QVODPIAM, ADIVNCTO, per defectum prolata eſt.poterit.n.ſic integra explicari,Oppoſitæ uero contradictiones aliæ duæ ſunt, hoc eſt ex oppoſitis propoſitionibus gignuntur ad ipſum non homo uelut ſubiectum quodpiã in propoſitionibus ſumptũ,ſi ipſi nõ homo prædicatum uidelicet atq; apprædicatum fuerit additum ac prædicatum uel finitum vel infinitum:apprædicatum vel affirmatiuum uel negatiuum. Sumamus igitur hoc pacto ex diuiſione propoſitiones eas omnes quæ ex tertio apprædicato conſiunt. Neceſſe eſt nanque eæ uel ambos terminos ſubiectum & prædicatum finitos obtineant:uel infinitos ambos:uel finitum unum,alterum infinitũ: idq; bifariam.planumq; eſt quonam pacto. & uel affirmatiuas eſſe has,vel negatiuas:quæ enumeratæ omnes ſunt:meritoq; pronunciare auſus eſt,plures iis contradictiones nequaquam fore. Deinde perfectas propoſitiones eas quoq; eſſe docens quæ ex infinito conſtant ſubiecto, ſeorſum has ab illis ipſas per ſeipſas eſſe inquit,quę nomine non homo tanquam ſubiecto utuntur: nihilq; illis minus ob id ad enunciandum obtinere.

III.

IN *quibus autem eſt ipſum,nequaquã congruit, ut in uerbo ualere & ambulare idem in ijs quod ſic ponit facit, ac ſi ip*

ſum eſt adhiberetur:ut omnis homo ualet,omnis homo non ua-let.ualet omnis non homo,nō ualet omnis nō homo.Haud.n.nō omnis hō dicendum eſt:ſed nō negatio homini applicanda.quippe omnis non uniuerſale ipſum ſignificat: ſed uniuerſaliter in-eſſe.idq; ex hoc patet ualet homo,non ualet homo:ualet nō homo,non ualet non homo.Hæ nanque ab illis eo differunt quod non ſint uniuerſaliter. Quapropter ipſum omnis uel nullus aliud nihil adſignificant quam de uniuerſo nomine uel affirmatione fieri,uel negationē.cætera igitur eadē oportet addātur.

Nonnulli qui locū hunc expoſuere,per hæc uerba dicere Ariſtotelē putarunt, in iis propoſitionibus q̄ ipſius eſt vice verbum aliud q̄dpiā habent appædicatū.ut ambulare,aut valere,velut in his hō iuſtus ualet,hō iuſtus ambulat eundē ordinē ac conſequentiam fieri propoſitionū qui & in ipſum eſt appædicatum habentibus inerat, cū omnino & ab Ariſtotelis ſententia, & ab ipſius orationis ſubtilitate aberrent. Neq:.n. nobis apponere uidetur Philoſophus huiuſmodi ꝓpoſitionis exēpla:neq; pōt verbū quodpiā aliud præter ipſum eſt appædicatū fieri.Idq; nō ſolū credendū eſt Ariſtoteli:qui tum planè ſuperius ſolū eſt ipſum in id genus appædicari propoſitionibus dixit,tum in Reſolutoriis pronūciat Terminum eſſe eum in quem diſſoluitur propoſitio,prædicatum atq; ſubiectum:ſubditq; adiiciendo diuidendo ve ipſo eſſe vel non eſſe:neq; de ullo verbo præter hoc alio mentionem facit:ſed & nos in ſequentibus,id quod ſupra etiam ſumus polliciti,euidēter demōſtrabimus:ubi quæret Ariſtoteles quādo poſſint ac quādo nequeāt prædicationē unā efficere quæ p ſe ac ſeorſum prędicantur mutuo cōplexa.Alii per hæc quæri exiſtimarūt an quēadmodū in iis quæ verbū eſt appædicatū actu habent,negatiua particula prædicato nomini,ut iuſto,antepoſita, nō negationē,ſed affirmationē ex trāſpoſitione,ut hō nō iuſtus eſt facit, ſic ēt in quibus ipſum eſt in prædicato verbo poteſtate comprehenditur,uerbo nimirum illo:ut antea quoque dicebamus,in peculiare illi participium & uerbum eſt diſſoluēdo,rurſus præfixa participio negatiua particula nō negationem ſit,ſed tranſpoſititiam

affirmationem factura. Nam quæ hō ambulat inquit propoſitio, idem hanc illi dicere homo ambulans eſt nemo ambigit. per hæc autem inquiunt quæritur an homo non ambulans eſt affirmatio rurſus ex tranſpoſitione ſit, non autē inficiatio nuncupanda: cū neq; problema dignum, vt arbitror, quæſtione ſit. quæ enim forte obtingens attributio fuerit, ut hanc hō nō iuſtus eſt affirmationē, illam uero homo non ualens eſt negationē nominemus? neq; eiuſ modi quidquam Ariſtoteles per ea quæ dicit declaret. Forſitan igitur magis ipſis Ariſtotelis verbis cohæreat, ſi cū contradictiones dicamus, ex ſubiecto infinito conſtitutas, nobis prius in ſimplicisſimis propoſitionibus quæ ex ſubiecto ſolum & prædicato conſtāt tradiderit, per ſupra autem proxime dicta & in iis quæ ex tertio apprædicato cōſiſtunt: cūq; in quibus id protulit exemplis uerbū eſt prius ut prædicatum acceperit, cū dixit eſt nō hō, non eſt non homo: & eſt omnis non homo, non eſt omnis non homo proximis autem uerbis ut apprædicatum etiam traderet, diceretq;, Duæ igit hæ oppoſitæ inter ſe ſunt: aliæ autem duæ ad ipſum nō homo, eſt iuſtus non homo, nō eſt iuſtus non homo, eſt non iuſtus non homo non eſt non iuſtus non homo per hæc docere nos inſtituiſſe, vel in iis propoſitionibus quæ loco ipſius eſt uerbum aliud non apprædicatum aliquod (nam hoc fieri non poſſe affirmauimus) ſed prædicatum habent, ſubiecto uero rurſus infinito utuntur, ea ratione fieri inficiationes, qua & in uerbo eſt actu prædicato conſtituebantur. Quamobrem quo pacto negatiua in illis uerbo eſt copulāda particula negationes faciebat, dicebatq;: non eſt non homo & non eſt omnis non homo ita nunc quoque huius ualet omnis non homo hanc aſſerit non ualet omnis nō hō negationem eſſe. Conſtat autem ſi & ipſarum re uera efficere negationes uelimus, eundem nos tum in iis quæ uerbum eſt actu prædicant, tum pro ipſo eſt uerbum aliud quodpiam reponunt, in utriſq; modum ſeruaturos. Cæterum cum uniuerſalis nunc ſolius meminerit affirmationis quæ infinitum obtinet ſubiectum, & ualere uerbum de illo prædicat, quomodo facienda eius negatio ſit requirit ut ſatisfaciente in iis contemplatione, methodum ex ſæpius proditis nobis exhibeat, qua & in aliis affirmationibus negationes concinnabimus. Id porrò nunc Ariſtoteles videtur theorema exulceraſſe, quaſi ueritus nequis ad negationem con

ficiendã nihil putet referre,ſi negatiuã particulã à ſubiecto infinito dimoueat,eãq; præfinitiõi antepcnat. Apte autẽ id declarat cũ inquit,HAVD ENIM NON OMNIS HOMO DICENDVM EST: SED NON NEGATIO HOMINI APPLICANDA:hoc eſt,Nõ enim hæc nõ omnis hõ ualet affirmationis illius omnis nõ hõ ualet dicẽda eſt negatio:ſed ipsũ nõ qđ negationẽ utpote negationis efficiẽs appellauit in negatione quoque homini applicandũ:ut idem ſubiectus,quomodo & idem prædicatus in utriſque propoſitionibus maneat:id quod à contradictorie inter ſe depugnaturis propoſitionibus haberi eſt neceſſe.

Eſt non homo.	Non eſt non homo.
Eſt omnis non homo.	Non eſt omnis non homo.
Eſt iuſtus non homo.	Non eſt iuſtus non homo.
Eſt non iuſtus non homo.	Nõ eſt non iuſtus non hõ.

Huiuſce igitur rei gratia,nempe ut propoſitionibus ipſum eſt actu habentibus eas quæ facultate illud aſſumunt ſimiles redderet,contradictionesq; eodem modo in utriſque faciendas doceret,uerbum ualere in ualens participium & ipſum eſt diſſoluere in exemplis ab initio uiſus eſt. Deinde adductus primum ex infinito ſubiecto propoſitionum exemplis,ut quæ notiora ſint, magisq; nos deducere ad eas posſint pernoſcendas quæ ex infinito ſubiecto componũtur:eas ſubiungit quæ conficiũtur ex illis atq; infinito utũtur ſubiecto:de quibus ſibi agendũ propoſuit, quonã in ipſis modo negationes ex affirmationibus gignantur. In his autem ſolum declarat cauſamq; explicat cur non alio pacto fiant negationes, cum uero huius dixerit ualet omnis non homo non illam nõ omnis homo ualet negationem appellari oportere,addit huiuſce rei cauſam,ſtatimq; ſubiectit,QVIPPE OMNIS NON VNIVERSALE IPSVM SIGNIFICAT: SED VNIVERSALITER INESSE. quod quid nã ſignificet Philoſopho, p ſupradicta præſtitimus,cum pauca hæc ipſa uerba exponeremus. Nunc uero perinde acceptum eſt,quaſi eundem oportere in contradicentibus propoſitionibus ſubiectum capi indicet:quod nõ amplius cõtingit:cum omnis nõ hõ ualet affirmationem dicimus.

ab non omnis homo ualet negatione oppugnari. Debet.n. in inficiatióne ab iis prædicatum negari de quibus ipſum affirmatione prædicamus. at hoc in expoſita non facimus negatione. Nam cum uerbum ualere de omnibus non hominibus affirmatio prædicarit, negat ipſum de hominibus dicta negatio. Porrò uim hãc ab uniuerſalibus haberi præfinitionibus, ſignificatiq; in vniuerſali affirmatione ineſſe iis omnibus prædicatum quæ ſubiecto continentur: in vniuerſali negatione omnibus non ineſſe, plane declarauit: iiſdem propoſitionibus quas ante alias finito ſubiecto, alias infinito accepto cum vniuerſali præfinitione expoſuit, abſque præfinitione ordine aſcribendis: ut omnis præfinitionem indicaret, qua poſteriores à prioribus propoſitiones ſuperantur, illis præſtitiſſe, ut prædicationem de indiuiduis omnibus facerẽt ſubiecto comprehenſis: id quod impræfinitæ propoſitiones non habent. Quaſi uero hæc omnis homo non ualet illi nullus homo ualet & hæc omnis non homo non ualet illi nullus ualet non homo tantundem ſignificet, iure cõcludens inquit, QVAMOBREM IPSVM OMNIS VEL NVLLVS NIHIL ALIVD ADSIGNIFICANT QVAM DE VNIVERSO NOMINE VEL AFFIRMATIONEM FIERI, VEL NEGATIONEM. hoc eſt de omnibus naturæ ſubiecti conſortibus uel affirmat is predicatum uel negat qui vniuerſaliter enunciat. Itaque cũ in ſolis his oppoſitæ inter ſe propoſitiones diſcernantur, CAETERA, inquit, EADEM OPORTET ADDANTVR quibus nos hortatur uerbis ut ſubiectum terminum ac prædicatũ in contradicentibus propoſitionibus eundem ſeruemus.

V.

QVANDOQVIDEM *uero huic omne eſt animal iuſtum contraria eſt ea negatio quæ nullum iuſtum eſſe animal ſignificat: patet has nec unquam ſimul ueras, neque in eodem futuras: iis oppoſitas fore nonnunquam: ut non omne iuſtum animal & quoddam eſt animal iuſtum.*

Docturus nos infra Ariſtoteles uniuerſalẽ quandã negationẽ affirmationi cuidam uniuerſali, nẽpe ſimplicem tranſpoſititiæ, & trãſpoſititiã ſimplici comitẽ eẽ, p hæc iure anticipat decernitq;

quo pacto in ꝓpoſitionibus ex ſubiecto ac prædicato cõſtructis uniuerſales uniuerſaliter,cõtrarias appellauit ſimulq́; mẽtiri inui cẽ dixit,iis cõtradicẽtes inter ſe uerũ profiteri:ubi Quãobrẽ, inquit,ut ueræ ſimul hæ ſint fieri neqt : at uero iis oppoſitas licet quandoq; in eodẽ,ita ſanè & in ꝓpoſitionibus.ipſum eſt appredi cãtibus , quas nũc cõſiderãdas ꝓpoſuit,cẽſere ſe uniuerſales,quę circa terminos nihil habent diſcriminis,neq; ſimul quãdoq; ueras inter ſe eẽ:neq; eas ſignificare q̃ ſimul cõcurrere in eodẽ poſſunt. q̃ uero iis cõtradictorie repugnat,mutuo nõnunquàm cõcurrere. ꝓ uocẽ nõnunquàm nimirũ ſignificans,ſuppetere ipſis in materia ſola cõtingẽte ut uerũ pronuncient.Nos igit,uti ꝓditũ eſt,verba illa NEC VNQVAM SIMVL VERAS, NEQVE IN EODEM FVTVRAS diſtincte audimus:alteraq́; in ipſis accipimus verbis,altera in reb.quę ab ipſis indicant . Accidit aũt ut hæc mutuo conueniãt.Nã ſi ueræ ſimul ſint orationes , & quę in ipſis prædicant eidẽ ſimul inſunt:& cõtra . Cõſtatq; ut ueræ ſimul orationes ſint,cãm eo,qđ res ſimul exiſtant,referri. Alii ſane uerbũ neq; tametſi bis acceptũ,ſuperuacuũ eẽ arbitrati,per utraſq; has dictiones,tũ ſimul tũ in eodẽ circũſcribi id aiũt quod oppoſitionẽ id genus obſignat propoſitionum . Nam & ſimul ueræ eſſe,inquiunt,propoſitiones ualent quæ non in eodem ſumũtur: ut omnis homo bipes.nullus equus bipes.& rurſus ueræ in eodẽ, non ſimul tamen ceu cum omnis homo iuſtus in aureo, quod uocant,genere dicimus.nullus homo iuſtus in eo quod ferreum nominant.quanuis nobis Ariſtoteles quales oppoſitas inter ſe eſſe uelit propoſitiones inter initia tradiderit : nempe eas quæ eiuſdem de eodem ſunt,& quæ hæc ſequuntur.poſitq́; temporis mutatio circa ſingularium naturam ſpectari:nullum autem in uniuerſalibus locum obtineat : niſi fabuloſis ſimus uſuri figmentis ad euertenda ea quæ planè ſunt demonſtrata.

VI.

PORRO & hæ conſequentes ſunt, nempe huic omnis eſt homo non iuſtus illa nullus eſt homo iuſtus huic autem quidam iuſtus homo eſt oppoſita,quæ non omnem eſſe dicit non iuſtum hominem.neceſſe eſt enim aliquem eſſe.

Contemplationis principio propoſitionum illarum quæ ex tertio apprædicato formanĩ,docebamur,quonam pacto integræ earum contradictiones inuicem ſeſe ordine conſequentiaq́;,habe rent:conferebanturq́; partes inter ſeſe ipſarũ,ſimplex uniuerſa-lis affirmatio particulari tranſpoſititiæ negationi,ut illi quæ con ſequitur,eaq́; amplior eſt.affirmatio uero ex trãſpoſitiõe uniuer ſalis ſimplici negationi,ceu modum ad illam eundem obtinenti. Nunc vero propoſitiones tradit eas nobis Ariſtoteles quæ quantitatem eandem quidem habent:mutuo uero ſe conſequunt̃ non tota amplius contradictione toti conferenda:ſed, ut dictum eſt, unius propoſitionis cõſonãtia ad propoſitionem unã ſpectanda. Huic igitur omnis homo non iuſtus eſt conſequentem illam eſſe ait nullus homo eſt iuſtus. Huic autem quidam iuſtus eſt homo illam non omnis homo non iuſtus eſt. Eſt enim,inquit, manifeſtũ, ſi uerum hoc ſit non omnis homo non iuſtus eſt neceſſario quen dã eſſe hominẽ iuſtũ. Nã ſi falſa illa ſit aliquis eſt iuſtus hõ nõ uera hæc erit nõ omnis hõ nõ iuſtus qđ erat ſuppoſitũ: ſed quæ cũ hac cõflictatur omnis nõ iuſtus.quamobrem particulares,quemadmodum uniuerſales,propoſitiones mutuo ſe cõſequuntur. Ariſtoteles ergo ſolis nõnullarum inuicem ſeſe cõſequentium propoſitionum allatis nobis exẽplis,a theoremate diſceſſit. At dux ac præceptor noſter deq́; nobis benemeritus artificioſas admodum regulas nobis tradebat quibus liceret propoſitæ omni propoſitioni cõſequentem inuenire. Quandoquidem nanque tum ut totæ ſpectantur propoſitiones,tum partes obtinent, uel ab eo qđ in partibus earũ diſcrimine,uel eo quod in totis ipſis uiſitur oppoſitiones illarum capiebat. Verum partes cum duæ ſint propoſitionum,ſubiectus terminus ac prædicatus,duo autẽ & circa eas totas ut totas qualitatem ac quantitatem contemplemur, oppoſitiones propoſitionum quatuor modis capi cõtingit. Nam ſi ſubiectorum nomine eas diuidas,uel finito ſubiecto præditas dices uel infinito,ſi prædicatorum,uel eſſe ſimplices, uel ex tranſpoſitione. Rurſusq́; ſi a quantitate diuiſionem facias illarũ,alias uniuerſales eſſe phibueris, particulares alias, quaſdam indefinitas uel ſingulares. A qualitate affirmationes aliquas, negationes non nullas. Hæc cũ ita ſint,ad ꝓpoſitionẽ reſpicere ꝓpoſitã ſuadebat quo pacto in ſingulis his ſeſe habeat,ſi inuenire conſequentẽ uel

lemus:atq; hãc illi comitẽ eſſe affirmare,nẽpe ſubiecto termino & quantitate ei cõſimilẽ:cæteris ambobus disſimilẽ. Propoſitũ ſit nanque huic omnis hõ iuſtus eſt: vel animal eſt quo & particeps ueritatis oratio ſit,conſequẽtẽ inuenire: eoq; potiſſimum quod neque prodat exempla Ariſtoteles id genus propoſitionis. Ergo quoniã habet hæc finitum ſubiectum,ſimplexq; eſt,itemq; uniuerſalis atque affirmatiua,propoſitionem finito præditam ſubiecto:haut uero etiam ſimplicem,ſed ex tranſpoſitione,&rurſus quæ uniuerſalis & ipſa quidem ſit,non etiã tamen affirmatio ſed negatio,comitẽ huius eſſe oportebit. Quænam igitur propoſitio erit ex finito ſubiecto conſiſtens tranſpoſititia uniuerſalis negatio?illa nimirũ quę nullus hõ nõ iuſtus eſt uel nõ animal ẽ inquit. hæc igitur illã ſequetur. eodẽ pacto& propoſitioni cuiq; alii,ſiue finitum ſubiectum ſiue infinitum obtineat,conſequentẽ reperies. Proderũt. n. hæ nobis regulæ ad ea quoq; quæ de conſequentia ꝑpoſitionũ ab Ariſtotele ex infinito ſubiecto conſiſtentium deinceps ueniunt dicenda. In præfinitis igitur non negationes tantũ ſequi ex affirmationibus accidit,ſed affirmationes quoq; ex negationibus,id ꝙ uel ipſe poſt oppoſitã particularẽ negationẽ apuit,cũ illud ſubiũxit, NECESSE EST ENIM ALIQVAM ESSE. Qđ ſi modo fit in impræfinitis,negationes ex affirmationibus,nõ affirmationes omnino ex negationibus ſequenť. idq; iure optimo.ſi qdẽ in iis ꝑꝑ ſubiectos præfinitionibus carẽtes,põt & in quopiã alio pręter id ꝙ a ſubiecto ſignificať negatiua ꝑpoſitio cõuenire:ut canis nõ eſt iuſtus hõ. At in præfinitis ex qbus quoq; Ariſtoteles deprõpſit excẽpla,nõ hoc fieri ẽt poteſt:qm ꝑpoſitionẽ nõ amplius præfinitã ſeruabimus:ſed præfinitionẽ etiã prædicato iũgemus.uti cũ dicimus canis eſt nullus homo iuſtus. Itaq; cũ de ſolis iis indiuiduis quæ a ſubiecto ambiunť uniuerſale in præfinitis dici prædicatũ poſſit, accipit earũ ꝑpoſitionum quæ hunc in modũ pronũciantur utranq; ſequi ex altera. In illo uero. HVIC AVTEM QVIDAM IVSTVS HOMO EST OPPOSITA, QVAE NON OMNEM ESSE DICIT NON IVSTVM HOMINEM, patet uerbũ oppoſita nẽpe uniuerſali a principio enumeratæ affirmationi quæ eſt omnis hõ eſt nõ iuſtus ab eo intelligi cui contradictorie hæc oppoſita habetur,non omnis homo non iuſtus eſt. Porrò ſi quem hæc angat

difficultas,quo in iis quæ nō ſunt cōgruent regulæ illæ quas ſupra de propoſitionū conſequentia tradidimus vt in Hircoceruo. nam ſimplex in eo vera eſt vniuerſalis negatio:quæ nulli Hircoceruo iuſtum,exempli cauſa ineſſe pronunciat, vniuerſalis vero ex tranſpoſita affirmatio mentitur: quæ illi ineſſe omni non iuſtum fatetur,cū & hæc vera eſſe debeat:ſi nihil fuit quod prodi tas regulas reprehenderes,Primum quidem Ariſtotelem audiat, qui non hic ſolum ex particulari ſimplici affirmatione particularem inquit tranſpoſititiam negationem ſequi:conuertiq; ad eam neceſſario:cum ait:huic autē quidam iuſtus homo eſt oppoſita: quæ non omnem eſſe dicit non iuſtum hominem. NECESSE EST ENIM ALIQVEM ESSE, iuſtum videlicet,ſi ſit vera negatio:ſed vbi de propoſitionum quoq; ex infinito ſubiecto cōditarū conſequentia differit, vniuerſali ſimplici negationi idem ſignificare tranſpoſititiam vniuerſalem affirmationem exclamauit.Nam hæc inquit omnis nō iuſtus non homo illi nullus iuſtus nō homo idem deſignat,cum eadem & in vniuerſalibus iis videlicet ſpectentur ꝓpoſitionibus quæ finitum habent ſubiectum. Haud enim diſcrimē a ſubiectis aliquod circa propoſitiones eas accidit quæ ſe mutuo ſequuntur.Deinde communibus intelligat ſeſe animi repugnare conceptibus,ſi uel ex iis quæ ſunt,vel ex iis quæ nō ſunt quidquā eſſe affirmet,qđ neq; hoc,neq; nō hoc,vt neque bonū neque nō bonū eſſe poſſit.Nāque ex omnibus quæ hoc pacto affirmanī,finita in ſolis iis vera quæ ipſa admittere natura idonea ſunt:cū illis actu impertiūtur,in omnibus præter illa mētiri eſt neceſſe:Infinita autē ex oppoſito ſeſe illis in falſo veroq; ꝓferendo habitura eſſe cōſtat.nā hoc eſt nō iuſtus non in hominibus iniuſtis modo,vel medio habitu præditis,vel eo etiā conſequendo natura nōdum aptis,ſed in lapide quoq; verbi cauſa, & qui in ore omnium eſt Hircoceruo,verum eſſe deprehenditur. Quod ſi verbum eſt vere de quopiam qđ nō ſit dici,monſtrum eſſe arbitreī,putetq; de quo prædicaī hoc,id in ipſum eſſe prorſus tranſire,primū condiſcat pperam ſe quæ aſſeruntur vt negatiua id genus propoſitio nequaquam eſſe oſtendatur,ad veram eam nō eſſe demōſtrandam trāsferre:Nam negatio quidē nō eſſe merito propterea dicitur,qm̄ aliquid omnino quanquàm infinitum eſſe ſtatuit non ob id tamē aut falſo dici illam,aut facere vt res ea ſit de

qua prædicatur affirmabimus. Si .n. ipſum per ſe ſolum eſt de eo quod non ſit appellaretur, ut eſt Hircocereuus utiq; aliquid diceretur. nunc uero totũ hoc ineſſe illi fertur ideſt eſſe non tali, ut nõ iuſto non ſimpliciter tamẽ eſſe. Prædicatur nãque ꝑ accidens hoc loco eſt verbum de Hircoceruo: vt infra de propoſitione Poetam eſſe illũ affirmãte qui nõ amplius Homerus eſt, diſſeretur. atque in his vera nihilominus erit propoſitio, quam in quoquã ex iis quę ſunt, ad recipiẽdũ vero ineptis, aut iuſtitia minime præditis hominibus: ceu cũ lapis nõ iuſtus eſt dicimus, uel eſt Anytus non iuſtus. Si quis autẽ quærat, cui non exiſtenti Hircoceruo non iuſtũ ineſſe perhibentes verũ affirmemus, reſpondebimus, ineſſe illi quẽ mente cõcepimus: de quo tũ opinabile prædicãtes tũ nominabile quanquã finita ſunt, uere ꝓnunciabimus. Nam quod nullo eſt modo, id neq; in opinione uerſari, neq; indicari poteſt nomine: neque aliã quãpiã prædicationẽ ſuſcipit, quaſi neque ꝓferri ſingulariter, neque alio quopiã queat numero: ut hoſpes Eleata diſſeruit. haud enim ei quod neutiquã eſt vnitatẽ aut numerũ copulare, linũ eſt lino annectere. Ad id de quo quędã prędicare aggredimur, hoc neceſſe eſt antea nobis ſit animo conceptũ atq; uel in ſola imaginatione eſſentiam obtineat uniuerſam: aut ante noſtrã quoque cogitationem ipſum per ſeſe exiſtat. Omninoq; ignorare ea nequaquã conuenit quæ ſunt in tertio Metaphyſices pulcherrime diſputata, nempe diuinã re uera eſſe primi entis facultatem: quę nõ ſolũ ad materiam uſque etiam prorſus informem: ſed ad priuationes quoque, & negationes, atq; ipſum non ens porrigitur: ſiquidẽ & ipſum non ens hoc ipſum eſſe nõ ens affirmamus. Enim uero ſi ex eo quod affirmatio infinita eodem quo ſimplex negatio reciprocare ueqeat modo, nec affirmatio ſimplex quo infinita negatio diuerſam ſe illarum uim putet oſtendere, iuſtius hoc exiſtimarit ex eo quod differens qualitas ſit, ꝓpoſitionũ. nã qui tãdẽ eadẽ affirmationi nullo diſcrimine fieri poſſit negatio? Sed, neque id cenſuerit quiſpiã: neque propterea ſimiles eſſe earum conuerſiones ratio eſt, quod uerum ipſæ iiſdem referant. Vniuerſalis nanque infitiatio, cum abſolutam rerum earum quas ſignificat diſcretionem declaret, ad ſeſe ob id ipſum commeat. eſt enim diſiunctum quod diſiunctum eſt: ut lapide ab omni iuſtum, lapisq; ab omni iuſto. At uniuerſalis affirmatio cũ non hoc prętereа, ſed contrariũ profitea

tur quandāq; prędicati cū ſubiecto cōpoſitionē præferat,uel ſi infinitū aliquod ſubiecto coniungat,nō ipſa poteſt ad ſeipſam cōuerti.quandoquidē cogitur ei omni quod infinite ab initio prædicatū eſt ſubiectū ineſſe dicere,quod illius ex pers quidē ſit infinitudinis,cum eo tamē pariter extendi non poſſit.haud.n. conſentit ratio quoniā non iuſtum omni couenit lapidi, iam lapidem quoq; omni non iuſto competere,nam latius patet quā lapis non iuſtum. Quod ſi afferat ea quæ in tertię ſectionis principio de ꝓpoſitionū tum ſimpliciū,tum ex tranſpoſitione,tum etiā priuatiuarum ꝓdita ſunt conſequentia,quibus oſtendebamus homo iuſtus nō eſt ſimplicem negationē infinita illa affirmatione homo nō iuſtus eſt eſſe ampliorē animadnertat non ipſam per ſe a nobis finiti prædicati negationem affirmatione infiniti uniuerſaliorem eſſe pronunciari:ut hoc iuſtus nō eſt illo eſt nō iuſtus(hoc.n. eſt falſum,) ſed integras propoſitiones ſi prædicatas capiamus,dictam negationē affirmatione eſſe communiorem deprehendi:propterea quod uera & in iis qui planè non ſunt homines negatio eſt : ceu pronuncians de cane ipſum non eſſe iuſtum hominem.falſa vero affirmatio:non quod ipſum non iuſtum de illo prędicet,ſed quod ea quæ præter hominem ſunt,homines eſſe dicat non iuſtos. Itaque magis erat quærendum quomodo conuenire hæc illis potuerint quæ ad finem primi Reſolutoriorum differuntur uoluminis:nempe ſubiectū quidquā illi eſſe quod non æquale eſt:idq; eſſe:inęquale:nihil uero illi quod nō ē æquale.Ad quod uidelicet reſpondebimus, ſtatui hæc in iis Ariſtoteli in quibus uerbum eſt per ſe prædicatur.Atque hæc illorum indulta ſint miſerationi qui facile propter ingenii tarditatem falluntur.iis uero qui animum intendere ac res penſitare quoquo modo poſſunt,oratio non neceſſario circa argutationes quaſdam adoleſcentulorum morari uidebitur. Hæc cum enucleauerimus,patet proditas regulas in impræfinitis quoque ꝓpoſitionibus profecturas,niſi totas propoſitiones prædicatas ceperimus,ſed ſolam prędicatorum illarum ad ſubiectos coherentiā attendamus.Nam quidquid iuſtum non eſt , neceſſe eſt eſſe non iuſtum.& quidquid eſt non iuſtum,id non eſſe iuſtum eſt neceſſe. ipſo nimirū eſſe cum fertur de non ente per accidēs prędicādo.& quidquid eſt non iuſtum neceſſe eſt iuſtum non eſſe. quæ ſapiens quoque Eleata planè dicernit in Sophiſta.

VII.

ILLVD *vero etiam dilucet, ſi uerum ſit in ſingularibus rogatum inficiari, verum quoque eſſe affirmare ut num ſapiẽs eſt Socrates? non. Socrates ergo non ſapiens eſt. At in vniuerſali bus nõ uerã eam quæ ſimiliter dicitur. ſed uerã negationẽ eſſe: ut eſt ne ſapiens omnis homo? non omnis igitur homo non ſapiens eſt. hoc enim eſt falſum: ſed non omnis igitur homo ſapiẽs, uerum. Eſt autem oppoſita hæc illa: contraria.*

Hoc illi conſequens præceptũ eſt quod proxime tradidit, fidẽq; ex eo accipit Prius enim nos quali ueræ affirmationi uera ſimul futura negatio ſit, quę ſimiliter illi ſeſe in quãto habeat docebit. nunc uero exponit quali mẽtiente affirmatione ſimplici affirmationem ex tranſpoſitu iiſdẽ terminis, quãtoq; eodẽ prolatã verũ fateri ſit neceſſe quali vero non licet. Atque in ſingularibus quidẽ inquit ſimplex affirmatio ſi conuincatur mendacii, tranſpoſititiã affirmationẽ verã neceſſario futuram. In vniuerſalibus uero vniuerſaliter, falſam trãſpoſititiã neceſſe cum ſimplici eſſe affirmatione. Deinde utile præceptum ad diſputantium quoque reddens colloquia, noſq; attentiores faciens ne ab eo quod in propoſitionibus accidit nonnullis, in omnibus etiam ſimiliter prolatis eodẽ pacto rem ſeſe habere facile concedemus, ſermonem deducit, qua ſi propoſitiones de interrogatione proferantur. Atq; ſi ad eum inquit qui de ſingulari affirmatione quapiam ſimplici rogetur, ut num ſapiens eſt Socrates? uerum fuerit, ſi ita ſtatuerimus, negare, hoc eſt negatiuã partem reſpondere, atque non dicere: de ipſo quoque negare, uerum planè erit, hoc eſt tranſpoſititiam affirmationem negatiua particula prædicato antepoſita conſtituere: ac Socrates ergo non ſapiẽs eſt: uel non iniuſtus, uel non pennatus, ut & re ipſa vera oratio ſit pronunciare. Ad eum uero qui uniuerſaliter de affirmatione aliqua ſimplici interrogat, ut eſt ne ſapiẽs omnis homo? verum quidem eſt inficiari, ac non reſpondere: rurſus tamen interrogationem reſponſionemq; componere, atque in affirmationis unius tranſpoſititiæ ſpeciem effingere, quæ eſt omnis igitur homo non ſapiens, eſt uerum præterea non erit, Huiuſce ſce autem rei cauſa eſt quod affirmatio tranſpoſititia in ſingulari

bus ſimplici inficiationi tantundē valet:ut ex traditis nuper regulis didicimus.ſimplici autem mentiente affirmatione, tum uera ex neceſsitate illius negatio eſt, tum tranſpoſititia affirmatio quæ uiribus illā exæquat.in uniuerſalibus uero affirmatio trāſpoſititia non negationi quæ ſimplici affirmationi cōtradicit, ſed illius contrariæ pares uires obtinet.Qui enim omnis homo non ſapiens eſt ait,idē loquitur dicēti nullus homo eſt ſapiens. ac uerbum ſapiens a ſingularibus omnibus ſeiungit hominibus.non aūt ab eo duntaxat tollit quod eſt prædicari de omnibus,id ꝙ facit is qui non omnis homo eſt ſapiens inquit.Quandoquidē igitur neceſſe eſt ſimul falſas inter ſe eſſe contrarias, affirmationem ex trāſpoſitione,ſecūdum traditas regulas de propoſitionū conſequentia,idem ſonare negationi illi diximus quæ ſimplici contraria eſt affirmationi:atq; hanc ob id ſimul cum illa mentiri eſt neceſſe:quod in ſingularibus propoſitionibus fieri nequaquā potuit.ſi quidem in illis affirmationi una ſola oppoſita eſt negatio,quę illi cōtradicit:nulla uero ut contraria.at depugnātibus cū uniuerſali affirmatione duabus negationibus.contraria illi uidelicet,ſimul cum ea mendax erit, tranſpoſititiaq; affirmatio tantundem illi obtinens uirium:quæ autem contradictorie illam oppugnat,uerū profitebitur.quocirca uerum hoc eſſe ait non omnis igitur ſapiēs homo.Sed quid de cæteris dicemus affirmationibus tum impræfinita,tum particulari?Itaq; habere has ſeſe pinde inquā acſingularis propterea quoniā nec ſimulcum iis falſa quæpiā eſt ſed uel ſimul uera uel cum ipſarum utraq; uerum falſumq; diuidit.Quapropter mentiente hac interrogatione eſt ne homo pennatus?neque hæc ergo non pennatus homo eſt neq; illa quidam igitur non pennatus eſt homo. tranſpoſititia falſa eſt affirmatio.

VIII.

PER *infinita autem nomina uerbaq; oppoſitæ, ut in non homo.& non iuſtus ſine nomine & uerbo uideri tanquam negationes poſſunt.verum non ſunt.*Nam *neceſſe eſt ueram ſemper eſſe aut mentiri negationem.qui autem dixit non homo nihil eo magis qui homo protulit,immo etiam minus uerum effatus eſt,aut falſum:niſi additum quidpiam fuerit.*

Cum ꝓpoſitiones nobis ex infinito ſubiecto cõſtitutas ad ſecũdi capitis cõcluſionẽ traderet indicauit, vt ibi quoque annotauimus infinita nomina uenire in ſuſpicionẽ poſſe vt negationes eſſe exiſtimẽtur: nec ita tamẽ ſe habere, ubi dixit: nulla aũt ſine verbo affirmatio eſt. Hic uero cum & prius duplicẽ nobis tradiderit propoſitionũ differentiã, ſitq́; deinceps illaturus, alterã a finitudineq́; ſubiectorũ, alterã a finitudine ꝑdicatorũ atq; infinitudine veritus iure ẽ ne, nõ negatiua ꝑticula nominibus addita in ſubiectis infinitis, & uerbis in infinitis prædicatis fieret ut imperitiores nõ nulli uel ab ipſis ſi ꝑ ſe dicerent, infinitis nominibus, uerbisq́; infinitis fieri poſſe negatiões putarẽt, ꝓtinusq́; errorẽ ſanauit qui oriri inde potuiſſet: cũ quãtũ a negationibus diſtẽt oſtenderit. Itaq; PER INFINITA AVTEM, inquit, NOMINA VERBA QVE OPPOSITAE, idq́; breuitatis cauſa ꝑ defectũ pronunciauit, neq;.n. quænã oppoſitæ ſint explicatũ eſt: nec quibus oppoſitæ. integra autẽ hæc fuerit lectio, Voces autẽ ꝑ infinita nomina verbaq́; oppoſitę ꝑ finita oppoſitis, ipſarũ illarũ finitarũ uideri negationes poſſũt: infinitorũ qdẽ nominũ uoces negationes eẽ ſine uerbo ĩfinitorũ aũt uerborũ, ſine nomine negationes: quaſi ex ambobus nomine & uerbo cõpleri debeat uera negatio. nõ tamẽ ẽẽ re uera negationes ſunt, inquit. idq́; in ſecũda figura euidẽter colligit: cũ ait neceſſe omnino eſſe negationes, cũ in enũciatiuarũ orationũ genere ſint, aut uerũ: aut falſum ꝓfiteri. ab infinitis aut nominibus ut nõ homine, uerbisq́; infinitis ut nõ iuſto, neq; uerũ ullũ poſſe, neq; falſum indicari. atq; hęc proptera negationes nõ eẽ. Porrò ꝙ nihil veri ſignificẽt aut falſi, finitis ea nominibus cõferẽs & verbis, argumentoq́; utens a maiore & minore euidẽter ꝓbauit. Nã ſi finita naturã quandã finitã declarãt, atque hac ipſa re ſunt infinitis magis idonea ad uerũ aliquod falſum ve indicãdũ ſi ſpectari hæc in ſimplicibus vocibus natura uoluiſſet, nec tamẽ eiuſmodi quidquã ſignificãt, vt ſępe ante cõmemorauimus, ergo infinita cũ naturas quæ a finitis indicãtur de medio tollãt, nullãq́; in uehã aliã, ſed oĩbus quę ſunt quęq; nõ ſunt cõuenire ſimiliter poſſint, lõge magis aberũt ut uerũ aliquod aut falſum ſignificẽt. id ꝙ ipſe indicauit, cũ ea dixit minus illis verũ aut falſum ꝓferre, NISI ADDITVM QVIDPIAM FVERIT. Nã ſi uel infinito nomini uerbũ quodpiã addiderimus, nõ id ſolũ ꝙ a prędicãdo uer

bũ appellat,ut iuſtus ſed huic inſuper & illud ꝙ adſignificat tempus quoddã:uel uerbo infinito ꝙ quoniã pdicatur ita dicit, ut nõ iuſtus tũ nomẽ,tũ ꝙ a tempore uerbũ uocatur, uel huic ꝙ eſt non ambulat atq; aliis quæ propter tempus infinita verba nuncupantur nomen duntaxat,tunc abſolutam numeris omnibus orationẽ conficimus ueritatis aut falſitatis receptricem.

IX.

ENIM *uero hæc eſt omnis iuſtus non homo idem nulli ſignificat illarũ.neque huic oppoſita:nempe hæc omnis non homo iuſtus non eſt.* At *hæc omnis non iuſtus non homo idem illi indicat uullus non homo iuſtus.*

Quæ differuntur hoc loco continua ſerie ſuperioribus iuncta eſſe oportebat quæ de conſequentibus mutuo ſe propoſitionibus prodita ſunt,in quibus dicebat,Porrò & hæ conſequentes ſunt. Ibi enim cum propoſitionum nobis earũ quæ ex finito conſtant ſubiecto conſequentiam tradiderit,hic docet qua ratione ſubiecto quoque infinito præditę ſeſe inuicem ſequantur. Sed præceptionis continuitatem proxime quidem infinitorum diſcretio nominum uerborumq; a negationibus diremit.ante illud vero,cum quibus ſimplicibus mentientibus affirmationibus explicabat quæ infinitum prædicatum obtinentes verũ neceſſario faterentur id quod modo quodam iis repugnat quæ de conſequẽtia dicta ſunt : cum tamen ſit illis propinquum,propoſitionesq; alias ex finitis vtriſque capiat terminis,alias ex finito ſubiecto conſiſtentes,prædicato infinito.Ergo poſt illa conſequentiam nobis,vt dictum eſt,traditurus earum propoſitionu m quæ ex infinito ſubiecto complẽtur, neceſſario tum ad præmiſſa , tum ad ea quę poſt addenda erant,de infinitis ipſis vocibus,quam uim habeãt diſputauit. Idcirco poſt hæc quoque cum illis conſequens tradat iure adiicit qua ratione ſubiecto infinito præditæ propoſitiones ſeſe inuicem ſequantur.Ac primum monet ſpeciem eſſe aliam id genus propoſitionum ab iis quæ ex finito ſubiecto formantur,Nam verba illa. NVLLI ILLARVM, de iis intelligit quæ finito ſunt prædicato quarum prius docuit conſequentiam. quomodo enim ſignificare idẽ infiniti ſubiecti propoſitiones finiti propoſitionibus ualeant? Deinde cũ una & in his expoſita ꝓpoſitione quæ ambo infinita

ſubiectũ prędicatũq; obtinet,nimirũ hac omnis non homo non iuſtus eſt conſequẽtem eã eſſe illi nullus non homo iuſtus eſt pronunciauerit,ad alterius pręcepit conſiderationẽ perexit. Quod ſi quis & alii qualicunq; ex finito ſubiecto conflatæ uelit propoſitioni conſequentẽ inuenire,facile is ab illis regulis quas ſupra edidimus,inuentionẽ tenebit.Conſtat autem fore,vt ea quæ poſt conſtantium ex finito ſubiecto propoſitionũ conſequentiæ contemplationem de eo prodita ſunt, quod mentiente ſimplici in ipſis affirmatione,tranſpoſititia quãdoque vera,interdũ falſa deprehẽdatur,in iis etiã quæ ſubiectũ habẽt infinitũ nõ ſecus atque ĩ illis conueniant,id quod videtur Ariſtoteles ceu manifeſtũ omiſiſſe.

X.

NOMINA *autem & uerba ſi tranſponantur, idem ſignificant: ut eſt albus homo,eſt homo albus.* Hoc *enim niſi ſit, plures erunt eiuſdem negationes:ſed oſtẽſum eſt:unius eſſe unã. Huius nanque eſt albus homo negatio eſt non eſt albus homo. huius uero eſt homo albus niſi illi eſt albus homo:eadem ſit,uel illa erit negatio non eſt albus non homo uel hæc non eſt homo albus.Sed altera, nempe illa non eſt albus non homo huius non homo eſt albus negatio eſt.huiuſce vero altera eſt albus homo quamobrem duæ erunt vnius.* Itaque *traſponendo nomine & uerbo eadem affirmtaionem ac negationem fieri cõpertum eſt.*

Conſequens hoc quoqe præceptũ iis eſt quæ ſupra nobis tradita ſunt.Cum.n.de cõſequẽtibus,quod perinde eſt ac ſi de uerũ ſimul proferẽtibus dixeris,inuicẽ propoſitionibus diſſeruiſſet,p hæc nos propoſitiones eſſe docet nonnullus quę diuerſæ quidẽ eſſe,ſimulq; verũ mutuo videntur aſſerere:nullã tamen inter ſe reuera præter quã in dictione differentiã obtinent.;id genus autẽ eas eſſe in quibus tranſpoſita,quod ipſe ait nomina & verba, hoc eſt ſubiecta prædicataq; ſunt:vt quæ ipſe attulit exẽpla declarant eſt homo albus & eſt albus homo quippe in huiuſce generis propoſitionibus cum circa prædicatum ſolũ tranſpoſitio fiat atque ſubiectum nomen dixit,uerbũq; tranſponi:uocatq; tranſpoſitionis nomine,ordinis mutationem quæ ad pronunciationẽ pertinet, ideſt

hoc

hoc ante illud nos in ꝓpoſitione,uel ante hoc illud ꝓferre. Nullá enim in propoſitionibus penes ſignificata tranſpoſitio talis nominum & verborũ immutationem facit. ná in cocinnanda locutione talis nominũ ordo ac uerborũ plurimũ affert diſcriminis. haud. n. hoc dicere in Piræũ deſcẽdi heri ꝓinde auribus gratũ ẽ atque illud heri in Piræũ deſcẽdi. Quãobrẽ oratoribus nõ ſolũ nominũ ac verborũ delectus, ſed talis quoq; ipſorũ cõpoſitionis plurima ratio habeť. qđ uero ad ipſũ attinet ſignificatũ de quo pcipua cura ẽ Philoſophis, nihil hoc illo differt. Diciť & alia quędá tráſpoſitio nominũ ac verborũ, a finitis tráſitus ad infinita: quæ ꝓpoſitiones prorſus euariat. ſed nihil hoc ad ea quæ nũc ab Ariſtotele tradũtur. Exquiſite aũtẽ admodũ a nominũ atq; verborũ tráſpoſitione dũtaxat propoſitiones eaſdẽ ſeruari dixit: vt hõ iuſtus ẽ, hõ eſt iuſtus: iuſtus homo eſt, iuſtus eſt homo: eſt homo iuſtus. eſt iuſtus hõ. Ná negatiua particula ſi per ſeipſa tráſponatur, omnino propoſitiones immutat. ac ſi ſubiecto iungatur affirmationẽ facit ex infinito ſubiecto cõſiſtentẽ. ſin prædicato, tráſpoſititiá affirmationẽ: ſin uerbo eſt aut in præfinitis ꝓpoſitionibus aſcitæ præfinitioni copuletur, negationẽ cõſtituit: ſin vero cũ uerbo eſt cui in primitiua cõſtructa eſt ꝓpoſitione quis ipſam tráſponat, ſic quoque eadẽ ꝓpterea manet ꝓpoſitio, quoniá infinitũ id uerbũ ſit ꝙ eſt tranſpoſitũ, nõ aũt per ſe negatiua particula: ut nõ eſt homo albus homo non eſt albus, homo albus non eſt. atque hæc quidem patent. Ariſtoteles vero a ſecundo ex hypotheticis, ſequentis abolitione ſimul tollendo antecedente, propoſiti problematis demonſtrationem facit, nempe eaſdem eſſe & eſt homo albus & eſt albus homo. Nam ſi eædem, inquit, quas diximus, non ſint propoſitiones, accidit affirmationis, eiuſdem eſſe negationes plures. ſed hoc fieri nequit: ut ſupra oſtenſum eſt: cum dixit. Porrò & inficiationem unam conſtat unius affirmationis futuram. non igitur quas commemorauimus propoſitiones mutuo differunt. Sed undenam ſi propoſitiones diuerſę eæ ſint de quibus loquimur, plures affirmationis eiusdem ſequitur haberi inficiationes? quoniam ſi diuerſa eſt hæc: inquit, eſt albus homo affirmatio, ab illa eſt homo albus negationes quoq; diuerſæ erunt illarum: ſi unius affirmationis eſt una negatio. ſed huius eſt albus hõ negatio eſt nõ eſt albus homo huius ergo eſt hõ albus alia quædá erit

negatio.Itaq; uel hanc non eſt homo albus uel illam non eſt non homo albus eius eſſe negationem dices. Sed illa non eſt nõ homo albus illius eſt negatio eſt nõ homo albus affirmationis. eodẽ modo & quacunq; præter hanc non eſt hõ albus aliam acceperis, eã alterius cuiuſpiam negationẽ eẽ inuenies affirmationis. Neceſſe eſt igitur hanc non eſt homo albus affirmationis illius eſt homo albus negationem eſſe. uerum hæc non eſt homo albus huiuſce quoq; affirmationis eſt albus homo negatio eſt: nõ propterea qđ, ut quidam arbitrantur, uerum & falſum cum ea non in hac ſolum aut illa, ut in ꝓpoſitionibus quibuſdã, uelut cõtrariis, aut particularibus fieri accidit, ſed abſolute in omni materia perpetuo diuidant. (hæc.n.illorũ ſunt, quibus quæ de his præcepit Ariſtoteles memoria excidere.) ſed qm̃ ſolis hæ præfinitionibus differunt a præfinitis. huic autẽ omnis eſt albus hõ contradicit harũ dubio procul utraq; non omnis eſt albus hõ nõ omnis eſt homo albus, eodem pacto in aliquis ẽt & nullus. Quapropter uel in impræfinitis id ita ſe habebit: non quoad contradicant: ſed quatenus nihil minus quam reliqua utrauis habeat ut eiuſdẽ affirmationis negatio ſit. Quare id ꝙ dicebamus, duæ unius affirmatiõis, huius nimirum eſt albus homo inficiationes erunt, & hæc non eſt albus hõ & hæc non eſt homo albus. Fieri igitur poterat ut idem breuius colligeretur, ſi qua ratione duas affirmamus negationes uni affirmationi repugnare, eædem duarum prædictarum affirmationum unam fore negationem hanc dicas. nõ eſt albus homo. Sed uidetur Ariſtoteles affirmationem, quaſi finis quædam formaq; ſit, unam ſumpſiſſe: rationemq; abducere ad incommodum: quod eſt cum eadẽ ceu forma priuationes duas confligere. Illud uero aliquis in quæſtionẽ aduocarit, ꝙ iam nobis quidam ſoluendum propoſuit, quanam igitur ratione contigerit ut uniuerſalis affirmatiua propoſitio in ſe ipſa reflectatur: ſi uerum quod ab Ariſtotele traditur præceptum ſit. Huic nanque affirmationi omnis hõ animal uerum, ſimul nũciabit quæ omne animal hominẽ eſſe affirmat, ſubiecti ſolum in ipſis ac prædicati ordine inuerſo. Cui reſpõdebimus, in ſola maxime pronunciatione cenſeri ab Ariſtotele tranſpoſitionem fieri terminorum, eandemq; utriuſque poteſtatem ſeruari, ideſt & ſubiectum uel poſt tranſpoſitionem ſubiectũ manere: ſimili modo & prædicatum. Non enim ex eo ſubiectum

ac prædicatum diiudicamus quod primum in propoſitione aut ſecundum dicatur : ſed ex illis diſtinctionibus quas de ipſis olim tradidimus, nempe quod alterum ſit id de quo habetur oratio: alterũ quod fertur de illo. quodq; aut apud Græcos articulũ hoc uel apud omnes præfinitionem aliquam habeat, aut poſſit aſſumere: illud nequaquam itaq; in expoſitis ab Ariſtotele propoſitionibus, & homo in utraq; ſubiacet (nam de eo ſermo eſt) & album prædicatur. At in illis omnis homo animal, omne animal homo neque idẽ ſubiectus eſt: nec prædicatus id quod præfinitio declarat, alias alii termino coniuncta. Deinde quod de negatiua diſſerebamus particula. ſi ſola tranſponatur, alias ex aliis propoſitiones fieri. ſin cum parte ea propoſitionis cui connexa ab initio eſt quouis modo tranſponatur, propoſitionem eandẽ ſeruari: idem fieri & in præfinitionibus accidit: quæ ſi ſolæ alio transferantur, propoſitiones inuertent quandoque: falſasq; ex ueris efficiunt: quemadmodum res ſeſe in proditis habet exemplis. quod ſi cũ terminis iis traſponantur quibus principio adhæſere, propoſitiones faciunt eaſdem: ut omnis homo animal eſt, eſt omnis homo animal, animal omnis homo eſt, eſt animal omnis homo: ac quotquot aliter modis interſerere eas licet. Videtur ergo ſignificatum quandoque in negationibus diuerſum, id quod antea diximus, ipſius non eſt tranſpoſitione fieri. ſed primum cum ſecundũ quoque in eodem cum priore propoſitione ſenſu proferimus, nulla erit in ſignificatis differentia. Deinde uerba facit Ariſtoteles in affirmationibus: in quibus verbo eſt in eadem ſede ſeruato ſolum ſubiectum ac prædicatum tranſpoſuit: perinde quaſi & in negationibus eadem fieri debeant, ſine uiſio quidem futura ulla ſit immutandæ propoſitionis.

XI.

VNVM *autem de pluribus, uel plura de uno affirmare ac negare, niſi unum quidpiam id ſit quod ex pluribus illis declaratur, non eſt affirmatio una neque negatio.* Porrò unum in*quam non ſi nomen poſitum unum ſit, non autem unum ex ijs aliquid conſtet: ut homo fortaſſis & animal eſt & bipes, & cicur ſed & unum quiddam ex hiſce conficitur. haud uero unum ex*

albo & homine & ambulante. Quare nec ſi unum de his aliquid affirmauerit quiſpiam, erit una affirmatio: ſed uox una, affirmationes multæ: neque ſi hæc de uno, ſed plures ſimiliter.

Superius quoque propoſitionis eius quæ uere una eſſet: & quę eſſe quidem uideretur, nec tamen eſſet, diſcretionem tradidit nobis Philoſophus: ubi dixit, Vna autem eſt affirmatio atque negatio quæ unũ de uno ſignificat, & uero de eodem nũc rurſus theoremate diſputat non idem repetens neque propterea quod cum de ſimpliciſsimis antea propoſitionibus uerba fecerit, de iis agat in præſentia quę ex tertio appraedicato formantur. (nam neque hoc abſurdum forſitan eſſet, in ſpecie propoſitionũ utraque oſtẽdere deſcretionem quã diximus enunciariuarum orationum eadem ratione fieri.) Verum ſi mihi id dicẽdum eſt quod ſentio, cũ prius de iis negationibus quæ ad aliquam interrogationẽ fiunt, quando posſint coniunctæ interrogationibus affirmationem ex tranſpoſitione ueram facere, quãdo ſecus, diſſeruerit, vult quod rudius illic ſumptum eſt, articulate iterum explicando circunſpectiores nos reddere, ne prompte una reſponſione factæ interrogationi occurramus. haud enim ſanè & cum uidetur eſſe una, re uera tamen non una fuerit. Itaque ad id noſcendum, quænã una inquam dialectica interrogatio, & quæ non una ſit, habẽdæ ad manum regulæ erant illæ unius ac non unius propoſitionis diſcernendæ: ſi interrogatio ipſa dialectica, quædã ſit propoſitio. Quo circa retractare nũc Ariſtoteles conſiderationem huiuſce uidet præcepti. Id autẽ palam facit ex illo qđ præceptionem qua quãdo non una reſponſione occurrere interrogationi oporteat intelligitur, uelut horum concluſionem inferat: dicatq;. Itaq; ſi diſputatoria interrogatio, reſponſionis poſtulatio eſt, & reliqua, reſpõſio ad hæc una non erit. (neque enim una eſt interrogatio.) Ac de propoſitorum quidem ſcopo atque ordine hæc dicta ſufficiãt. De iis uero ea loquitur non quæ ſuperius docuit (nam hoc eadẽ inculcantis planè eſſet:) ſed aliam quoque nobis differentiam tradit eius ꝓpoſitionis quæ re uera una eſt ac eius quæ una eſſe dũtaxat uidetur. Cæterum quo facilius quæ cõmemoranda ſunt aſſequamur, quoniam qui in propoſitionibus termini ſumuntur, & uoces quędam ſint neceſſe eſt, & res quaſdã ſignificent, quatuor ut

ſiant illarum differentiæ uſu uenire arbitramur. Nam aut ſimplices ambo in uoce & ſignificato, uel in neutro, uel in altero ſunt, idq; duobus modis fieri perſpectum eſt. Ergo ſi uterq; in ambobus ſimplicitatis compos eſt terminus, propoſitionem unam eſſe nemo inficiabitur: uti cum homo animal eſt pronunciamus. Ac ſi in ſolo ſignificato, nõ autẽ in dictiõe, ſic habeatur quoq; erit una: quàmuis ob eã uarietatẽ quę circa dictionem, uel in uno termino uel in ambobus uiſitatur, ut aperte una ſit, minus obtineat: ceu cum homo animal rationale mortale eſt dicimus. uel animal rationale mortale ſubſtantia eſt compos animæ, ſenſus particeps. Quod ſi in ſola dictione terminus adſit ſimplicitas, quorum. ſ. aut ambos aut alterũ etiam æquiuocos ceperis, non etiam una eſt propoſitio. Sed antea nobis hac in re differentiam tradebat, cum diceret. Quod ſi duobus unum ſit inditum nomen. & Si qs uerbi cauſa nomen tunicam equo imponat, atque homini. Reſtat igitẽ una adhuc differentia, qua termini tum dictio, ne tum ſignificatis uel ambo rurſus uel ſolus alter multiplicati aſſumuntur. Sed cum uero ſimilius eſſe exiſtimarit Ariſtoteles ad unam illam quæ una non eſt propoſitionem putandã, alterum duntaxat terminum in ambobus uarium, altero uere uno exiſtente, magis quam utrunque ſuppoſuiſſe, ac ſimul, quaſi una cum hoc a maiore oſtendatur ſuppoſitio altera quæ utrunque terminum nullius eſſe ſupponit ſimplicitatis participem, in hac ſermonem deducit: nec ſi unũ de multis uel multa de uno affirmatiue aut negatiue prædicentur, negationẽ unam fieri cenſet: niſi unum quidpiam ex pluribus illis prædicatis aut ſubiectis gignatur: ut in ſola rurſus dictione ſpectetur uarietas, ſignificatum ſit ſimplex: quomodo rem ſeſe habere in definitionibus diximus. Cæterum cum ſubiungat hoc Ariſtoteles, PORRO VNVM INQVAM, NON SI NOMEN POSITVM VNVM SIT: NON AVTEM VNVM EX IIS ALIQVID CONSTET, id illi iungi autumarunt quidã interpretes NISI VNVM QVIDPIAM ID SIT QVOD EX PLVRIBVS ILLIS CONFICITVR: quaſi declarante per hæc philoſopho quonam pacto habere ſe unum illud debeat quod conſtare ex pluribus dicitur: nempe uno quidem plane præditum eſſe nomine: nõ tamen nomine duntaxat unũ id eſſe oportere: ceu cum acceptum de ipſis æquiuoce prædicatum fuerit ſed

ſignificato potisſimum.Nihilq; quod ait ab eo quod iam antea proditum eſt, putant differre Si qs uerbi cauſa nomen tunicam equo imponat atque homini eãdemq; rurſus de iis commemorari arbitrantur. Ac dicere ſatius forſitan ſit,magisq; ſequentibus conſentaneum, cũ bis in iis quæ ante ꝓxime recitata ſunt unius meminerit,tum cum dixit unum autem de pluribus, uel plura de uno tum rurſus cum deinceps addidit niſi unũ quidpiam id ſit qđ ex pluribus illis conficitur ſitque prius illud uelut actu in propoſitione acceptum,unumq; re ex confeſſo eſſe debeat:poſterius uero non ut actu quidem ſumptum,debeat tamen ſi una futura propoſitio ſit, ex pluribus actu aſcitis conſtare, hæc eum nunc ad utrunque unius ſignificatum referre.ac per uerba illa.Porrò unũ inquam,propoſitum ſibi eſſe a principio docere de uno bis antedicto cautiones tradere:per ea autem quæ deinceps addit, non ſi nomen poſitũ unũ ſit,non autem unum ex iis aliquid conſtet bis rurſus unius meminiſſe.non tamen de eodem,ut quiſquam exiſtimauerit,atque uno termino differere:atq; diſtinguere qua ratione ipſe ſi unus,qua uero niſi unus ſit ſumptus multas eſſe pro una propoſitiones accidat:ſed alterũ,nempe illud ſi nomen poſitum unum ſit de uno re uera accepto termino tum uoce, tum ſignificatu pronunciare.illud uero non autem unum ex iis aliquid conſtet de altero quod actu in uoce multitudinẽ obtinet. Nã ſi ſubiecto uel prædicato uno quopiam poſito nomine, atque unam rẽ aliquam ſignificante,ex multis iis de illo prædicatis aut illi ſubiectis unũ quiddã nõ conſtet,nõ una amplius eſt ꝓpoſitio:ſed quot quot prædicata uel ſubiecta numero fuerint. Hoc autem qđ ſibi uult illud eſſe,planisſime iis quæ apponit exemplis declarat.nam uelut ſubiecto uno quopiam accepto homine,plures ſimul de eo uoces prædicat rerum illatum ſignificatrices quæ per eſſentiam de ſubiecto appellantur:mutuoq; ad finitionem illius conficiendam poſſunt ſuapte natura coniũgi.poſterius uero,plures quidẽ ſimul iterum uoces: uerum ea ſignificantes quæ in ſubiecto per accidens inſunt,eaq; de re coaleſcere inter ſe nequeunt.ac propoſitionẽ eã inquit quæ ex uno ſubiecto & cõtextilibus prædicatis cõficiẽ,nõ ſolũ uoce,ſed poteſtate quoque unam eſſe,cũ complicata inter ſe plura illa de uno ſubiecto prædicauerimus.quę autẽ ex uno ſubiecto coagmẽtationiq; ineptis prædicatis cõſtituitur,

unam eam uere fieri nunquam:uel ſi illis nos uoce conſertis inui cem accidentibus,ſimul omnia ut unum quid prædicare de ſubie cto contenderimus. Ita nanque uſu ueniet,ut & propoſitio uoce una eẽ uideatur,facultate uero ipſius unius particeps neutiquam ſit. Atque hæc hunc in modum explicando,nuſquam in iis loqui de æquiuoco prædicato,uel ſubiecto quidquam uidetur. Cum au tem de iis prius ipſis:uti diximus,quæ per eſſentiam prædicantur mentionem faciat,de ſubiecto prædicari differenter ea poſſe indicat. Nam nõ uoce ſolum quãdoque,ſed etiam ſignificatis prędicantur ut multa,nec unam,ſed plures propoſitiones efficiunt. interdũ uero ſola uoce obtinent multitudinem:atque unam planẽ propoſitionẽ reddunt. Quippe animali & bipede & cicure quæ per eſſentiam prædicantur de homine complereq; eius finitionẽ poſſunt,exempli gratia ut FORTASSIS quoq; aduerbium il lis præpoſitum declarat, capiendo, SED ET VNVN QVIDDAM EX HISCE, inquit, CONFICITVR. perinde quaſi cum homo animal eſt,& bipes,& cicur dicimus,plu ra ſumpta ſint propter coniunctiones prædicata, ac propoſitiones faciant multas. Simile enim quidpiam nobis fit, ac ſi diceremus homo animal eſt:homo eſt bipes. homo cicur eſt:quod planẽ eſt propoſitiones deinceps multas pronunciare quæ eodem utantur ſubiecto. Quando uero prædicatis citra coniunctiones aſſumptis mutuoq; connexis homo animans bipes cicur eſt deinceps proferimus,neque illorum continuitatem quæ finitionem complent medio ſilentio interſecamus,unum acceptum ſit prædicatum:unamq; omnino propoſitionem conſtituat. Hæc cum de his diſſeruerit,de iis addit poſtea quæ de quoquam prædicãtur. ex accidente:atque unam inquit prædicationem,uel ꝓpoſitionẽ unam,etſi ea ſine interuallo prædicauerimus fieri nunquã poſſe ut in finitionibus faciebamus. Nõ.n. quomodo animans & bipes & cicur inter ſeſe ad naturæ unius conſtitutionem commiſcebã tur,ſic plura quoque uel inter ſe, uel communi eorum ſubiecto miſta accidentia unam præſtare poſſunt naturam Quare nec qui homo albus ambulans eſt dixit, propoſitionem unam protulit: quandoquidem nec unũ eſt prædicatũ:ut poſt enucleate diſputabitur. eſtq; perinde,ac ſi homo albus eſt,hõ ambulans eſt diceremus,nec qui Socrates homo albus ambulãs eſt pronũciauit:quo-

niam neque in his prædicatum unum quodpiam ſit ceu multis ac cidentibus homini aſcitis, Sed de his poſt exactius agetur.

XII.

ITAQVE ſi diſputatoria interrogatio reſpondendæ uel propoſitionis, uel contradictionis partis alterius poſtulatio eſt. propoſitio autē unius pars eſt cōtradictionis, utique reſponſio ad hæc una nō erit (neque enim una eſt interrogatio.) ne ſi uera quidem ſuerit. De ijs autem in Topicis diſputatum eſt. Simul uero dilucet neque ipſum quid eſt diſputatoriā eſſe interrogationē. Datū enim ſit ex interrogatione opus eſt utram partem uelit contradictionis eligere. ſed qui interrogat, diſtinctionem, utrum hoc homo ſit, an non hoc, oportet adhibeat.

Tradunt ueteres duplicem ſpeciem eſſe interrogationis: alteram diſputatoriæ ſeu dialecticæ: alteram eius quæ precunctatrix Græce piſmatice nominatur. Atque interrogationē diſputatoriā quidem illam eſſe aiunt, ad quam licet particulam ſolam etiam uel non dicendo reſpōdere. ſignificandoq; annuere duntaxat aut renuere: ut eſt ne immortalis animus? Ad eum enim qui hoc interrogauit explendum, annuiſſe ēt ſolummodo uel renuiſſe ſatis eſt. quando id quod eſt conſequens, alteram duntaxat qui interrogat partem dixerit contradictionis. Nam uel etiam, particulam proferendo. uel annuendo, interrogatiuæ pronunciatam partem contradictionis, ſiue affirmatiua ſeu negatiua ſit, ueram eſſe confitemur. Sæpe enim & per negationem rogamur: ut an nō eſt animus immortalis? per particulam autem non, reſpondendo, renuēdoq;, aduerſus interrogationem depugnamus: reliquam uero fatemur ueram eſſe contradictionis partem. Quod ſi quis contradictionem totam in interrogatione protulerit, ut num immortalis animus eſt, an ſecus? Ita quoq; uel etiam uel non, reſpondenti dicendum eſt. Verum ſi affirmationem magis pbet, etiam dicet: ipſamq; illi particulæ affirmationem addet, atque etiam immortalis eſt pronunciabit. Nam niſi adiiciatur affirmatio, incertū, eſt ad utrā interrogatæ partē contradictionis aduerbium hoc etiam, ſit reſponſum. Sin negationem, & non reſpondebit, & eandem rurſus

negationem adiunget, dicetq; non, non eſt immortalis. ac diſputa toriam quidem interrogationem id genus eſſe ait. Percunctatricem uero, ad quam, neque etiam neque non, accommodari queunt particulæ: alia uero dictione, quandoq; & longiore oratione illi qui interrogatur opus eſt reſponſionem. Quippe eorum eſt percunctatrix interrogatio qui quidquam de aliquo doceri uolūt ut quando uenisti? quis uocat? ubi nam habitus? unde immortalē conſtat animum eſſe? cur magnes ferrum attrahit lapis? Atque ei qui percunctatrice interrogatione prouocatur, quidquid uelit qđ interrogationi poſſit congruere, cum innumera ſint illa, ſeu uerū uidelicet, ſeu falſum profiteatur, reſpondere eſt integrum. Qui uero diſputatoria cietur interrogatione, is contradictionis, cuius pars eſt prolata interrogatio: uel affirmationem, uel negationem, aliudq; præter hæc nihil reſpondere compellitur. Hæc igitur cū ita ſint, iure inquit Ariſtoteles, SI DISPVTATORIA INTERROGATIO RESPONSIONIS POSTVLATIO EST, non cuiuſlibet, ſed VEL PROPOSITIONIS ideſt partis ipſius quæ actu ab interrogante prolata eſt contradictionis, atque interrogato ad diiudicationem propoſita, id quod tūc fit: uti diximus, cum qui interrogatus eſt aut etiam reſponderit, aut quoque annuerit. VEL CONTRADICTIONIS PARTIS ALTERIVS: quæ non actu quidem ab interrogante prodita eſt: ſed in ipſa interrogatione, ut negatiuæ reſponſiones declarant, poteſtate comprehenditur. per has enim partem reliquā contradictionis præter interrogationem nobis placere enunciamus, ut quæ poteſtate interrogatione ad diiudicādum propoſita eſt. nam ſi nullo modo facta ſit interrogatio, patet nullā fieri reſponſionē poſſe. Ergo ſi hæc ita ſe habent, eumq; oportet qui diſputatoriæ occurrit interrogationi per ſolā propoſitionē reſpōdere unam quandam ab eo qui interrogauit uel actu uel facultate oblatam, una autem propoſitio unius pars eſt contradictionis, cōtradictio uero una, ut ante explicatū eſt, eiuſdē eſt de eodē, nec ullo modo æquiuocatione utitur, ſi hæc ita ſe habent omnia, quæ partim cōmemorauit Ariſtoteles, partim uelut commemoratis conſequentia omiſit, VTIQVE RESPONSIO AD HAEC, inquit, VNA NON ERIT. hæc autem illa intelligit, de quibus ꝓxime agebāt; hoc eſt interrogationes qbus ꝓpoſitiones no

bis proponũtur nõnullæ quæ ſecundũ paulo ante de ipſis traditæ præfinitiones videnť eſſe una:re vera ſunt multæ. Cauſamq; adie cit illico,cur non vna reſponſione occurrere eiuſmodi oporteat interrogationibus:cũ dicit: NE QVE ENIM VNA EST INTERROGATIO. Quo fit ut qui ad hãc reſpõ det,is ſecũdũ aliud aliudq; eorũ quæ uel ut ſubiecta uel ut prædicata ſignificã tur a ꝑpoſitione ſimul & uerũ dicat:& mentiatur:ſed tanquã ęqui uoca ea ſint,ut ſupradictũ eſt,ſeu diuerſis ẽt in ꝑpoſitiõe actu ac ceptis uocẽtur nominibus:uelut in ꝑxime expoſitis tradebatur. Nam quo modo una poterit reſponſione uunquid Aiax cũ Hecto re in ſingulare certamen deſcẽdit?uel utrũ ne Socrates albus am bulans eſt? interroganti obuiare ſi alterũ illi interrogatũ ſuppe- tat,alterũ non inſit? Enimuero hæc nos Plato quoque ante Ari ſtotelem docuit. Itaq; Polum in Gorgia reprehendit Socrates à quo rogabatur an non ipſi uniuerſa quæ velint,quæq; optima eſſe exiſtimarent Oratores uelut tyranni facere uiderentur: ut illum qui plures ſimul interrogationes proferet ea de cauſa quod uolũ tatis& exiſtimationis differẽtiã ignoraret. Quoniã uero ſæpius ac cidit ut eadem uera in ſignificatis omnibus interrogationis reſ- ponſio ſit vt in hac num Aiax ad Troiam profectus eſt miles ? & in hac eſt ne Socrates albus ambulans?cum ambo fuerint in So- crate,idcirco nos docendo rectas non a fortuna, ſed ex arte reſ- ponſiones facere,illud apponit NE SI VERA QVIDEM FVERIT ꝙ illi coniungendum eſt utique reſponſio ad hæc una non erit.Nam etſi uerum ſit an Aiax aduerſus Illium milita- uerit rogãti una oratione conſentire, tamen euitandum id genus reſpondendi eſt ne regulas tranſgredi aſſueſcamus dialecticas . ſi gnificandumq; omnino multa illum ſimul interrogaſſe: quod mi- nime decet:uſu autem ueniſſe ut ad ea uniuerſa quæ interrogatio ne continentur,eadem reſponſio congrueret, Quamobrem neque ad eũ qui an homo ipſe,& animal,& bipes,& manſuetus ſit roget reſponſio una facienda,quoniam neq; hæc vna eſt ꝑpoſitio. de hiſce uero latius ipſe in octauo libro Topicæ diſſeruit commen tationis. Verum quoniam inter ſe Aphrodiſienſis enarrator diui- naſq; Iamblichus de dialectica interrogatione contendunt,alterq; locum hunc ſequitur, uultq; diſputatoriã ipſam interrogationem partis alterius eẽ duntaxat contradictionis: alter ea, magis quæ

in reſolutoriorũ pœmio de illa producũt, ac cõtradictionis illum cenſet totius interrogationẽ eſſe.(eſt enim ibi inquit, diſputatoria ꝓpoſitio ſciſcitanti, interrogatio cõtradictionis: ratiocinãti, ſumptio apparentis opinabilisq́;) patet ex ſupradictis quo pacto arbitraturi ſimus de cõtrouerſia. Nã pars tantũ altera quidẽ contradictionis p interrogationẽ actu ꝓferenda eſt: ſi is qui ſolũ etiã aut nõ reſpondet, recte appoſite ſit occurſurus: altera tamen ẽt facultate proponitur. Quanuis enim interrogationes quaſdam apud apprime diuinũ inueniamus Platonẽ quæ cõtradictionẽ totam actu interrogent, ut illud in Phædone, Porrò ad prudentiã ipſam obtinendã utrum corpus impedimento eſt, an nequaquam ad qđ potiſſimũ reſpiciens decernit magnus Iamblichus contradictionẽ uniuerſam in diſputatoria interrogatione contineri. Sed intelligendũ eſt apud Platonẽ nõ in eorũ congreſſibus quibus cũ diſputaret ꝑmanere Socratẽ eo propoſito quo uerſatur is q dialecticus ex Ariſtotelis uocatur ſententia. Nã qui ſic Dialecticus dicitur eo ſpectat ſolũ ut alloquentẽ ſuperet. demũq; ipſum ad cõtradictionẽ deducat. Socrates uero & alloquentes corrigit ſi peccent: & finẽ nõ uictoriam ſtatuit, ſed ueritatis comprehenſionẽ. Quapropter etſi contradictionẽ inueneris ab eo proponi uniuerſam. id fieri uel exercendorũ alloquentium gratia comperieris: uel protinus aperire ad utram partem contradictionis reſpõdere alloquẽtem uelit, non etiam tantum, aut non dicentẽ ſed declarantẽ quoque ad utrã contradictionis partẽ reſpondẽdo occurrat. Ac diſputatoria demũ propoſitio uſus in primis dialectici gratia uſurpatur ſyllogiſmi: quæ cũ pars huius ſit, neq; particulã nunquid, aut ſimilẽ habebit adiũctã, ſumetq; partẽ alteram contradictionis dũtaxat quæ alloquenti uidebĩ. At quoniam eo inferior eſt quam demonſtratiua, quod non a rebus ipſis, ſed ab iis quæ concedit aduerſarius ſumatur idcirco & per interrogationẽ ei proponit qui cum ſermo inſtitutus eſt: ut de illorum ueritate quod ſibi uidetur diiudicet. nec ſolum ipſa ſed, ut dictum eſt, & contradictionis pars reliqua: aſſumitq́; particulam nũquid ꝓpter interrogationis figurã. Sed qdnã ideſt qđ ab Ariſtotele ceu corollarii uice deinceps additur: cum inquit, SIMVL VERO DILVCET NEQVE IPSVM QVID EST DISPVTATORIAM ESSE INTERROGATIONEM. & cuinam

hoc uult cõſequẽs eſſe?Itaq; ab iis cõſtat pẽdere quę de diſputatoria locutus eſt interrogatione:eã nimirã reſpondẽdæ uel propoſitionis,vel cõtradictionis partis alterius poſtulationẽ eſſe. Nam ſi diſputatoria id genus eſt interrogatio,ut detur permitaturq; alloquenti utrã partem reſpondere contradictionis velit, non huiuſmodi autem ipſius quid eſt interrogatio habetur, sed rei naturæ inſtitutionẽ expoſitionẽq; expoſtulat,cõpertũ eſt ipſius quid ẽ interrogationẽ nequaquã fore dialecticam. Verũ ſi omnino ipſius quid eſt percunctationem ĩ ĩterrogationẽ diſputatoriã formare libeat.oportet nos ipſos finitione quæ nobis eſſe rei uidetur actu ꝓferenda interrogare:ut utrũ homo animal eſt bipes mãſuetum?ſi per affirmationẽ ſcilicet placeat interrogare uel ſi per negationẽ maluerimus utrum homo animal bipes manſuetum non eſt? id quod breuiter ipſe per verba illa, AN NON HOC indicauit.

XIII.

QVONIAN *uero prædicãtur adeo quædã cõpoſita ut ex ijs quæ ſeparatim prædicãtur unũ fiat prædicamẽtum uniuerſum,alia minime,quænã fuerit differẽtia?*De homine.n. *uerũ eſt & ſeorſum animal dicere: & bipes ſeorſum : atque hæc ut unum. & hominem atque album: & hæc tanquã unum. ſed non ſi ſutor,bonuſq; ſit,ſutor quoque eſt bonus.* Nam *ſi propterea quod verum eſt vtrunque,etiã quod ex iunctis ambobus cõſtat eſſe oportet,multa quoque ſequẽtur incõmoda.* Q*uippe de homine & homo uerũ eſt & albũ pronunciare:quare & uniuerſum.rurſus ſi album ſimul ẽt totum quã ob rem erit homo albus albus:excurretq; id in immenſum.et rurſus muſicus albus ambulans:eademq; ſæpius contexta in infinitum.Præterea ſi Socrates Socrates,& homo eſt erit & Socrates Socrates homo & ſi homo & bipes,erit & homo homo bipes.*Itaque *ſi cõplexus quiſquam abſolute fieri arbitrabitur,conſtat.uſu venire ut multa dicãtur abſurda.quo autẽ pacto ſtatuendum ſit,modo explicamus.* Ex *ijs igitur quæ prædicantur,& in quibus prædicari contin-*

git, quæcunque per accidens uel de eodem. uel alterum de altero dicitur, hæc unũ non erunt. Homo *exempli cauſa albus eſt & muſicus: ſed unum non eſt album & muſicum: & cum ambo ſint accidentia. neque ſi* verum *dictu ſit quod album eſt id muſicum eſſe: unum tamen quidquam erit muſicum album. nam quod eſt album, id per accidens muſicum eſt. qua de re unum quiddã non erit album muſicum: quocirca nec ſutor bonus ſimpliciter: ſed animal bipes. haud enim per accidens. Itẽ nec quæ inſunt in alio. quapropter neque album repetitur: nec qui homo eſt, is hõ animal eſt, aut bipes: ſi quidẽ ſunt in homine bipes, & animal.*

Cum ſupra ex diuerſis iis quæ de eodem prædicantur alia poſſe coniungi atque unã quãdã dixerit prædicationẽ facere ex omnibus alia vero non poſſe, vllãq; ibi nobis regulã horũ diſcernendorum tradiderit, ſed tranſiuerit illico ad theorematis præceptionem ad quod illud vtile erat, non oportere inquam reſponſionem unam ad eam interrogationẽ fieri quæ plane una non eſſet, uult ꝑ hæc quod omiſſum illic eſt deinceps addere. ſumptoq; hoc uelut confeſſo, poſſe ex iis quæ prædicata de eodem ſunt pluribus nominibus rebusq;, aliqua, ſi inter ſe quoque componantur, ac uelut coaleſcant, unũ quodpiã prædicamẽtũ ex ipſis uniuerſum efficere: ut in hoc dicebamus animal bipes mãſuetũ: quædã non poſſe: ut in albo, & ambulante, quænã differentia, ſit quærendum cenſet: hoc uero eſt, quænã ſit talis differentiæ cauſa: & quamobrem illa concreſcant, hæc minime. Prius autem oſtendit in iis re uera quæ plura prędicãtur eſſe id genus differentiã, in eo inquam ꝙ natura cõponi apta ſeptaq;. ſint, quã eius cauſam inſpexerit. ſi quidẽ & conſequẽs erat ut ꝙ ſit antequam cur ſit diſceremus. Habilia itaque cõponi natura eſſe nonnulla ad prædicationis unius conſtitutionẽ palam facit tum ſumendo animali: tũ bipede: quæ nõ diſcrete ſolũmodo, ſed ſimul quoq; prędicantur de ſi homine: cũ animal bipes ipſum eſſe ꝑnunciamus. & rurſus homine atq; albo: quæ tum diſcrete de hoc prædicantur homine, tum coniunctè: cum Socrates, dicimus, homo eſt albus. Eſſe autẽ quæ cõponi nequeant, demõſtrat in ſuppoſitione ſutorẽ quendam ſumẽte qui nõ exqui

ſite arte didicerit,ſed prædìtus morum fuerit probitate : qualis Simo ille extitiſſe Socrati familiaris videtur. Nam de hoc ſutorem eſſe & bonũ,ſeorſum utrunque vere prædicabis, at ex ambobus compoſitũ,ſutorẽ eſſe bonũ.nõ itẽ,Quippe bonũ per ſe ſi de quouis dicatur ſingulari homine.ut de homine prædicatur,atque eius ipſius uitæ ſpeciẽ indicat.ſin copuletur ſutori,atq; ita prædicetur,non ad ſpeciem uitæ hominis præterea,ſed ad artis qualitatem exauditur.Quamobrẽ & apud Platonem Gorgias a Socrate non abſolute Orator,ſed totũ hoc bonus orator appellari uoluit nimirũ hac re ſeipſum ab iis diſcernẽs qui arte uitioſe vterentur.Quoniã autem uero ſimile erat imperitiorum nõnullos arbitrari quæ prædicantur ſeorſum,ea ſimul quoq; p̃dicari plane oportere,ſorteq; attributũ putari nos in quibuſdã hoc fieri,ĩ aliis haud etiam poſſe dicere,atq; aduerſus id aggredi,quod de ſutore &,bono dictum eſt diſceptare,propterea neceſſit atẽ nobis adducens diſcutiendi theorematis,oſtendit quod ita opinantes incõmodis urgeantur atque NAM SI,inquit, PROPTEREA QVOD VERVM EST VTRVNQVE, cui ſubaudiendũ eſt,ex iis quæ ſeorſum prædicãtur.ſi ob id igitur,ETIAM QVOD EX-IVNCTIS AMBOBVS CONSTAT ESSE OPORTET,rurſusq; huic ſubaudiendũ eſt verũ ut ſi quoniã uerũ hoc eſt,prædicamentum quoque uerũ ſit oportet quod ex utroque conſiſtit, MVLTA SEQVENTVR INCOMMODA. nugetur enim is oportebit qui itã exiſtimat.& præter id quod nugetur,ab hominũ ſenſu ab horrentia & ſuperuacua quædã dicit atque inania. Si.n.uere & hominem & albũ prædicauerimus de Socrate,& uere & ſimul vtrunque prædicabimus,eum hominẽ eſſe albũ. uerũ ſi quæcunque ſeparatim prędicantur ea cõpoſita prædicari ẽt poſſunt.rurſusq; ſi cõpoſitæ huic inſuper prædicationi albũ, ipſum p̃ ſe de Socrate prędicatũ aſciuerimus,oportebit ex utraque iterum prædicatione,cõpoſita,ſimplici vnã fieri prædicationẽ uniuerſam ut eſt Socrates hõ albus albus dicatur : idq; in infinitũ p̃uehẽ. quod plane nugantiũ eſt.Rurſum ſi muſicus & albus & ambulalans non ſeparatim ſolũ,ſed ſimul etiã prędicantur de Socrate, præterq; cõpoſitã ex his prædicationẽ albũ ipſum per ſe iterum prædicauerimus,muſicum eſſe album ambulantẽ albũ dicemus,& rurſus ſi muſicũ forte prædicatũ per ſe fuerit,muſicũ album ambu-

lantem album muſicum,atq; eadem,quod ipſe inquit, ſępius contexta:quibus præter nugationem fit etiam prędicatio quā ne co gitatione quidē aſſequi valeas. Aliud uero quoddā his tertiū ad dēs incōmodū,pdicari de eo quē cernis hoc inquit:uerbi gratia, Socratē eſſe atq; hominē.quapropter dicendū erit & eum qui cernitur Socratē hominē eſſe:& rurſus de Socrate hominē & bipedē ſeorſum quidē utrunq; recte prædicabis,non tamē ꝙ ex utroq; cōficitur ꝙ eſt homo bipes. Hæc.n.præter rationem ſunt planeq; redundantia:ſiquidem euidens eſt & Socratem hominem eſſe neceſſario:& hominē bipedē. Nam & ſi,id quod expoſuimus, quæ per eſſentiam prædicantur,uel ſimpliciter uel ex parte natura ſibi inuicem cohęreſcere Idonea ſunt,ut genus ac formatrices differentiæ, non tamen quouis ordine inter ſe connectere ea conuenit. haud enim quæ magis particularia ſunt ſtatuemus priora:atq; ab his uniuerſaliora quæq; illis ex neceſsitate conſequentia ſunt collocabimus.uerum contra,magis uniuerſalia magis particularibus anteponemus. His igitur cum harum rerum præfinitionem neceſſariam eſſe demonſtrauerit, ipſam deinceps addit:cum ait, EX IIS QVAE de quibusdā prędicantur ſubiectis.quę IN QVIBVS PRAEDICARI CONTINGIT appellauit. id eſt & ſubiectis,de quibus prędicata appellari contingit. Ex iis ergo quæ prædicantur de propriis alia ſubiectis perſe, alia per accidens nuncupantur.de quibus primum uerba facit. atque ſiue ambo prædicata per accidens de ſubiecto ſumantur,ſiue alterum de ſubiecto & in quo ipſum eſſe ab illis haberi natura uoluit, alterum uero de altero,nullo modo ab iis una fiet prędicatio. Neq; enim ſi per accidens de Socrate & muſicum & album prædices,unam ex iis cumperies prędicationem fieri,neq; ſi muſicū de Socrate, album de muſico prædicatum acceperis, ita quoque inuenies. Porrò hypotheſin hanc Ariſtoteles ex abundanti aſſumpſit, quando quidem neceſſe eſt prædicari album in primis de Socrate:quemadmodum muſicum:non quidem per eſſentiam,ut quod accidens eſt per naturam tamen.propterea quoniā eo comparata ingenio ſunt accidentia,ut & ſuis inhæreant ſubiectis, & de iis prædicentur: haud uero etiam potiſsimum de muſico,neque ſecundum naturā: ſed re uera per accidens:quoniam:accidit ut ambo in eodē ſubiecto concurrant: At neceſſe eſt denique diſiunctiue Ariſtoteli

pronunciatas hypotheſes ſeſe inuicē ſequi. Nam ſiue de eodem ſubiecto duo prædicētur accidētia plane & de ſe mutuo p accidēs prædicabuntur. ſiue unū ſubſtātiæ ſit, alterū accidēs, prædicabitur accidens per naturā ſubſtantiali: ſubſtantiale de accidēte præter naturā ut hō de albo. ſiue alterū a principio capiamus prædicatio nem complentium, qua de re quærimus vna ne ſit, an ſecus, per accidens de reliquo prędicatum, neceſſe eſt ipſum per ſe ſolium prius acceptum de ſubiecto prędicatū ſit. nam hoc ipſum eſt qđ veſtigatur in præſens, quænā ſeorſum prædicata, posſint & prædicari coniuncta. Fortasſisq; non ſunt hæc verba diſiunctiue audiē da: ſed dicendum eſt uel particulam pro & uſurpatā ut illud quoque apud Homerū iuuenis ue ſenex ue pro & iuuenis & ſenex. atque vt cōmentationes ſuas nōnullas inſcribere conſueuerūt veteres Nicocles uel Lyſimachus & Phædo uel de anima non ut ex aduerſo diſtinguerēt ſed ut orationē nobis permitterent utroq; nomine appellare: quaſi ita ſonet Ariſtotelis uerba & de eodem, & alterum de altero. Quænā igitur cauſa ſi ut quę hoc pacto prędicantur, natura combinari non posſint? quoniam disſimilem diſiūctāq; inter ſe prorſus habent naturā, ac ſub prędicamētis quando q; cēſentur diuerſis: nec ad naturam unam efficiendam ipſa miſceri inuicem queunt. Quod ſi ita ſe habeant hæc, patet recte a nobis dictum antea, nihil aliud apprædicari in propoſitionibus præter ipſum eſt poſſe ut ambulare. Nanque in hoc modo iuſtus ambulat ſi nomen iuſtus prædicari, uerbum ambulat apprædicari dixeris, non eſt id genus propoſitio una: ſi quidem. per accidens ambo de homine prædicata ad prædicationem unam faciendam mutuo tēperari natura non poſſunt. At uerbū eſt ceu quod nō p ſe ēt ſolū de ſubiecto, ut ambulat uerbūq; aliud quodlibet prædicetur: ſed eius rei gratia tantum aſſumatur, ut prędicatū ſubiecto deuinciat, ſolum ex uerbis tum coagmentari prædicato natura comparatum eſt: apprædicariq; ipſum dicitur: tum unam prædicationem, ītegramq; ob id propoſitionem pręſtare. Vtrum ergo (quidam aiunt) nec qui Hippocrates bonus medicus eſt dicit, aut Zeuxis bonus eſt pictor prædicationem unam protulit: quoniam utrunq; bonum atq; ars inquam ſubiecto accidit? An aliud in his eſt quod ſeiunctim prædicatur bonum: aliud uero quod mechanicæ arti copulatur. Nam quod per ſe prædicatur, id quod

antea

antea quoque commemorauimus ipſos indicat mores. Animi.quod aũt arti coniunctũ eſt,non itē:ſed uelut genus quoddam artis,aut artes exercentiũ capi uidetur.Spectatur.n.in prædicamẽtis omnibus bonũ,uerũ quod in qualitate cõprehenditur,cum illis diuiditur quibus impertiri ipſum natura uoluit. Ergo & quoddã circa Animũ ſit bonũ neceſſe eſt uiſendũ:quod uel penes Animi mores ſumit,uel cognitionē: eãq; uel ſcientiariã uerbi gratia, vel artificialē.Itaque quo pacto quale ipſum dicimus genus eſſe artificis,ita bonum quoque in quali poſitũ neceſſe eſt eius boni quo præditus artifex eſt genus eſſe.Quod igitur hoc loco de Medico & pictore ac demũ Artifice per ſe prædicatur bonũ,merito prædicationē unã facit per inde atque ſi diceremus id eſt color albus quod cernitur.poteſt.n.& accidens per ſe prędicari cũ de ſuiipſius aliqua ſpecie dicitur.& ſubſtantia per accidens cum eam de accidente prædicabimus:uelut cum dixerimus quod albũ eſt id lignũ eſſe.De hiſce vero fuſius explicatũ eſt in priore libro dē Demonſtratione.Neque hoc erit pręterea bonũ ex iis quæ de ſubiecto in primis appellantur.ſed ſi modo dicatur potisſimum.Quo fit ut nec ſi ſumptum ſolũ ſit:pręedicari queat:quo modo nec per ſe etiã prædicatum bonum de ſubiecto,præcipue de arte prædicabitur: verum per accidens:vt in exemplo ſutor bonus. quapropter nec prædicationem totam unam efficere poteſt illi coniunctum. ſed quomodo ex homine & albo prædicationem unam fieri arbitramur,ſi neque ambo per ſe prædicantur de Socrate , ſed per accidens,quoque alterum de altero? An quoniã non ſunt ambo ſubiecto accidentia quando utrunque etiam contingit illorum prædicari de altero pręter naturam,planeq; per accidēs.ea autē quæ ſolo hoc modo pdicãtur reprobabat Ariſtoteles:vt quæ coaleſcere inter ſe nequeant.At album homini ſociari natura aptum, eiuſq; qualitatem Significans,non ſubſtantialem,ſed illam uelut ſuperficiariam in eo quod ſimpliciter quale dicitur prouenientem,iure, cum illo prædicationem unam facit quę unam ſignificat, non ſimplicem,ſed quandam vocatam ſubſtantiam. Hæc cum de iis diſſeruerit quæ prædicantur per accidens,nec conſociari natura valent.dixeritq; ob id non ſimpliciter verum eſſe illud SVTOR BONVS, hoc eſt non ſemper verum eſſe,quoniam concurrere interdum ea nequaquam mirum eſt, ſubdit, SED ANIMAL BI

PES. HAVD ENIM PER ACCIDENS. quorumuis eſt uerborum. Quæ uero non per accidens, ſed p̄ ſe prædicantur, componi inuicem, atque unam prædicationem poſſe efficere. uerũ neq; hæc ſi quouis capiantur modo, nec quouis inter ſe ordine cõplicētur. haud enim ſanè quæ in altero prædicato iam ſunt uel actu uel poteſtate comprehenſa capiemus iterũ: ne ſimus nugaces, aut prolixa quædam dicere cogamur: quod rurſum eſt nugari. uerbi gratia ſi hominem bipes eſſe animal dixerimus, non per ſe iterũ capiemus bipes: propterea quod actu in priore prædicato ſit ſumptum. Cumq; Socratem hominem epronũciauerimus, non aſciſcemus aliud prædicatum, ut quod priori copulari debeat, bipedem aut animal eſſe. quandoquidem horum utrunq; ante eſt in priore prædicato facultate comprehenſum.

XIIII.

VERVM eſt autē ſimpliciter quoque de aliquo, ut quēdā hominē, hominē, uel albũ quendā hominē, hominē albũ eſſe dicere: nõ tamē ꝑpetuo. ſed quādo in adiuncto oppoſitũ ineſt, quodpiā, quod contradictio comitatur, nõ uerũ, ſed falſum eſt: ut mortuum hominē, hominē uocare: uerũ autem cum non ineſt. ſemper non uerum eſt: quando non ineſt, non ſemper uerum. ut Homerus *quiddam eſt, uelut* Poeta. *Vtrum ergo etiam eſt?* An *nequaquam. prædicatur enim per accidens uerbum eſt de* Ho*mero.* Poe*tam nanque illum eſſe, ſed per ſe de* Homero *nõ prædicatur eſt uerbum. Quamobrem in quibus prædicationibus neque eſt contrarietas, ſi loco nominum rationes dicantur, prædicanturq; per ſe, nec p̄ accidens quæ prædicantur, in ijs ipſum aliquid ſimpliciter quoque uerum dictu erit.* At *id quod non eſt, quoniam eſt opinabile, uerum non eſt eſſe quidpiam dicere nam de illo non quod ſit, ſed quod non ſit opinio eſt.*

Quæritur hic ꝓxime tradito oppoſitũ præceptũ Supra enim quærebatur quando quæ priuatim prædicãr, ſimul prædicari etiā poſſint. in his, quando ſimul prædicata ſeparatim quoque prædicari queant. Prædicationē autē quandam eā uocat, quæ ex ſimul

prædicatis cõpoſita eſt ſimpliciter uero illã quæ ſimplex eſt,ac ſine additione ulla ꝓfertur:propterea q̃m arctant ubiq; additiones,magisq; ea reddunt perticularia quæ ab additiones ipſas ſuſtinentibus declarantur:uelut cum prolato animali rationale addiderimus:deinde mortale:poſtea grammaticum:dehinc aliud q̃d atque aliud.Clarũ eſt enim ſingulis nos additionibus inuenturos magis particulare ſignificatũ fieri. Quapropter, VERVM EST AVTEM,inquit, SIMPLICITER QVOQVE DE ALIQVO ideſt de quo cõpoſitã facimus prædicationẽ, de eo quoque ſine additione uerũ eſt prædicatũ ꝓnunciare:ut Ariſtarchum nõ grammaticũ hominẽ duntaxat:ſed & ſimpliciter hominem:ſimpliciterq; grãmaticum.nec Galatam album duntaxat hominem,ſed& album ſimpliciter,& ſimpliciter hominem.Quoniã uero nõ ita ꝑpetuo res habet(quippe hominẽ mortuũ totũ hoc mortuum hominẽ uocamus.haud uero etiã hominẽ poſſumus ſine additione appellare.quoniã eſt homo animal rationale mortale:animal autẽ ſubſtantia animæ cõpos & ſenſus,at mortuus nec animatus,nec ſentiendi ut præditus eſt:ſed oppoſitis continetur. adulterinũ quoque denariũ,ac lapideã nauẽ hoc totũ utrunque dixeris,neque tamẽ denariũ,neque nauẽ appellabis)patet diſtinctione nobis quadã opus fore quãdo liceat ac quando nõ liceat docẽte quæ ſimul prędicãtur,diſcrete prædicari.Hãc itaque Ariſtoteles rudius primũ tradit regulã:deinde exactius.Atque initio quidẽ Quando inquit in eo quod ſimplici prædicationi additum eſt,oppoſitio inſit aliqua quæ illi cui facta eſt additio repugnet ſiue ex ſeſe in illorum appareat nominibus,ceu cũ Eunuchum uirum ſimul & non uirum dicimus,& ueſpertilionem auem,& non auem ſimul,ſimiliter pumicem quoque lapidem & non lapidem, & inuicem principem atque nõ principem,ſiue in ipſorum finitionibus deprehendatur: ut in homine & mortuo, tunc ut ſimul prædicata diſiunctim quoq; prædicentur fieri nequaquam poſſe. quando autem nulla in iis mutua ſit oppoſitio,tũc poſſe fieri.Poſtea uero expoſitam regulam,nempe quando coniuncte prædicata diſtingui non poſſint,affirmat recte traditam:cum ait, AVT CVM INEST, SEMPER NON VERVM EST diſtinguere nobis poſt uerbum ineſt debentibus, oppoſitio uidelicet illi inſita quod priori prædicato adiectum eſt. (hoc enim iam di-

ctum,hic quoque ſubaudiemus:)ut autẽ huic conſequens aduerbium ſemper ſubiungere:hoc eſt,ex neceſsitate nõ uerum,ſed falſum eſt compoſitam prædicationẽ diſiungi. Alterã autẽ quæ, niſi in ſimul prædicatis oppoſitio ſit admitti ipſorum inquit diſcretionẽ poſſe,ueram non ſemper eſſe confirmat:ſed cautionem aliã poſtulare:affertq; illico probationem. Nãque Homerũ, totũ hoc, Poetam eſſe dicimus quoniã opus extat illius. ſimpliciter eſſe nõ dicimus,quoniam eſt uerbũ qđ de Homero prædicatur,nullo medio,nõ ad Homerum illum qui eſt in poeſi, ſed ad ipſum uirum exauditur. is autẽ nõ eſt. Cũ uero prędicatur eſt uerbũ de Homero nomini Poeta cõiunctum,Poeta de ipſo potisſimum ac per ſe prædicabitur(ꝑ ſe autem nõ per eſſentiam, ſed per naturam intelligi uolo,)eſt autem uerbũ de Poeta per ſe, de Homero per accidens. Itaq; ſi qđ per ſe prædicatum eſt exemeris, nihil ſanum præterea ſonat ꝙ ꝑ accidens prædicatur,tametſi nullã queas Poetæ oppoſitionem ad uerbũ eſt inuenire neque ex ſeſe in nominibus,ut in uiro,& nõ uiro neq; in eorũ definitionibus,ut in homine mortuo, Quãobrẽ recte dicebamus non ſemper uerũ eſſe, cũ in ſimul prædicatis nõ ineſt oppoſitio,poſſe etiam per ſeſe prædicari quodlibet. Idcirco repetito ſermonis principio ꝓcenſet Ariſtoteles diſcretæ prædicationis regulas:ac quando neque illorũ inquit definitionibus quæ ſimul prædicantur ſubeſt contrarietas,neque per accidens,uerũ ꝑ ſe de eodẽ prædicata ſubiecto fuerint, poteſt tunc planè fieri,ut quod prædicatum eſt coniunctim, ſine complexu quoque prædicetur. Porro illud minime obſcurum eſt ſi quis eſt uerbum in hoc Homerus Poeta eſt exemplo poſitum pro fuit dicat acceptum,quemadmodum fuit pro eſt Græci ſæpe numero capiunt ueteres,ut in illo quid fuit pro quid eſt: & in definitione ipſum quid fuit eſſe pro ipſum quid eſt rei eſſe,hũc ipſũ quoque ꝑ ſe eſt de Homero præter Ariſtotelis ſententiam prædicari conceſſurum. Quod autem ad uerba attinet,illud, OPPOSITVM INEST QVODPIAM QVOD CONTRADICTIO COMITATVR non ea ratione dictũ eſt ut oppoſitã quædam ſequatur,quædam non ſequatur contradictio:ſed pro eo quod eſt,ex quibus omnibus contradictoria inter ſe oppoſitio ſequitur:ut quæ eſt cõmunisſima. Nam oppoſitorum neutrum id quod alterum eſt, Poſt hæc uero ceu refellens eos qui uerbũ eſt

ſi cum opinabili prædicetur de non ente, nobis non ens opinabile eſt dicentibus, iam per ſe quoque de hoc prædicatũ iri poſſe arbitrantur, recteq; a nobis non ens eſt dictum iri: perinde atque in aliis, in qbus quæ cõpoſita eſt, diſcreta etiã fieri poteſt prædicatio, ſubiũgit, AT QVOD NON EST, QVONIAM EST OPINABILE, VERVM NON EST ESSE QVIDPIAM DICERE. cauſamq; propter quam uerum nõ ſit adiicit: cum ait, NAM DE ILLO NON QVOD SIT, SED QVOD NON SIT OPINIO EST. Quoniam.n. ipſum hoc quod non ſit, de non ente opinabamur, patet nos opinabile ipſum dicturos merito: non ob id tamen ipſum eſſe cõfeſſuros. Atq; inuehi quidem uidetur in ea quæ tum in Sophiſta, tum ad finem quinti de Rep. Plato diſſerit, ac ipſum non ens inquit nõ eſſe opinabile. Sciendum tamen cum plures gradus nobis ille tradat non entis, tum eius quod ſupra entia, idem eſt autem ac ſi ſupra omnem ſpeciẽ dixeris (haud enim aliter & formas omnes a materia ſeparabiles inſeparabileſq;, & ipſam in poſtremis informem prorſus materiam produxiſſet) tum eius qđ in diuerſitate ſpectatur, eſtq; in rebus omnibus, atque ob id non minus quam ipſum ens eſſe perhibetur, tum illius qđ obnoxium ſignificat generationi, per diminutionẽ ab illo planè ente ac ſupra mutationem omnẽ locato: tum illius etiã quod de materia prædicatur ꝓpter delapſum formarũ omnium ſecũdũ diſſimilẽ eius ad primũ celebratam ſimilitudinẽ: cumq; & unumquoddam eſſe ex ſignificatis dicat non entis in aliorum extremis repoſitum id nimirum quod de nulla ex parte nulloq; modo ente appellatur, hoc & ineffabile eſſe & inopinabile aſſeuerat: at quoniam quod numerabile eſt, id effari aut opinari licet: id quod ſupra quoque prodidimus. effabileq; eſſe aut opinabile dictiõe uel opinione iudicatur, eſtq; ad aliquid: per reſpectũ ad dictionẽ opinionẽ ue eſſe eiuſmodi dicitur. Quandoquidem igitur ſi alterũ ſit relatiuorũ, eſſe & alterũ neceſſe eſt, ea uero eſt dictio atque opinio ſecundum quam dictile uel opinabile eſſe dicitur, hac ratione & quod nullo eſt modo in ipſa de ſe dictione atque opinione erit. Itaque hæc Plato pronunciat, quæ confutari nõ poſſunt: & recte ueritus Ariſtoteles ne quidam, ut par eſt, Platonis ſententiæ profunditatem minime aſſecuti, dici ab illo exiſtimarint, quod nullo eſt modo, ſi

effabile aut opinabile uocetur,ex eorum quæ ſunt fieri numero, non eo pacto quo recenſuimus,ſed quaſi obtineat ex ſe ſubſiſtētiam,idcirco uerum inquit non eſſe,id q̄d non eſt cum opinabile eſſe dicatur,ſic ens fieri affirmare.ut uel ſine reſpectu illo ad nos relato ſubſiſtentiam habeat:cuiuſmodinon ens eſſe id cenſet q̄d in diuerſitate poſitū eſt: quodq; in omnibus iis quæ ſunt inquit disſipatum eſſe,neq; eo quod proprie eſt minus exiſtere. Hactenus prouexit Ariſtoteles ꝑpoſitionum earum contemplationē quæ ex tertio appræđicato componuntur:pulchraq; nobis complura de ipſis præcepta tradidit:ac multis ſane uiſus eſt ordinem iis nullum indidiſſe.quo factum eſt,ut librum nonnulli inter cōmentarios magis reponendum putarint.Nobis uero ꝑ ſingula capita præcipua cura incubuit,ut ſequelæ continuitatem oſtenderemus.Sed ad propoſitiones cum modo coniunctas accedamus.

DE PROPOSITIONIBVS cum modo coniunctis.

SECTIO IIII.

I.

HÆC *Cum explicuerimus,conſiderandum eſt quonā ꝑacto affirmationes ac negationes inter ſeſe id genus habeāt, poſſibile eſſe ac nō poſſibile,& cōtingēs ac nō cōtingēs præterea de impoſſibiliſq; ac neceſſario.ſūt enī quædā in ijs dubitatiōes.*

CVM ad abſolutam numeris omnibus eorū cōtemplationem quæ hoc nobis opere propoſita ſunt,adhuc ſuperſit propoſitionum illarum conſideratio quæ cum modo proferūtur,tradit, eā hoc capite libri Ariſtoteles:duoq; hæc ſola nobis de ipſis exponit præcepta, negationū modū affirmationibus opponendarū:præditarumq; itē diuerſis modis ꝑpoſitionū ſequelā.Nobis uero ſi exacta traditarum nunc propoſitionum habenda notitia ſit eaq;, facilius aſſequenda quæ de ipſis diſſeruntur philoſopho,ante uerborum explanationē, & q̄d

modus ſit pcipiendum eſt : & utrum finitus ſit illorum numerus; nobiſq́; cognitus,ac quot qualeſq́; eligat modos Ariſtoteles ad ꝓpoſitionum harũ præceptionẽ,& quamobrẽ hos,& nõ alios: & qua ratione differant a uocatis materiis qui aſſumuntur modi,cũ illarum appellẽtur nominibus:itẽ an omiſſus modus ex iis nullus ſit qui in propoſita propoſitionem contemplatione aſciſci debuerit:præterea negationes ex affirmationibus quo pacto faciamus in hoc genere propoſitionum:id qđ de ipſis conſiderari primũ Ariſtoteli dicebamus his accedit omnibus,quonam pacto harum quoque numerum propoſitionum omniũ ex diuiſione cõprehenderimus.Modus itaque uox eſt quæ quo pacto inſit in ſubiecto prædicatum ſignificat:ut cito cum Luna,dicimus cito reſtituitur: uel bene ut Socrates bene diſputat uel admodũ ut Dionẽ admodũ diligit Plato:uel ſemper ut in illo Sol ſemper mouetur. Numerus nõ eſt illorũ natura infinitus:neq; nobis tamen comprehẽſibilis,quemadmodũ neque uniuerſaliũ ſubiectorũ aut prædicatorum:quæ nec ipſa colligi numero poſſunt Solos autem quatuor aſſumit Ariſtoteles ad propoſitionũ quæ modum obtinent contemplationẽ neceſſariũ,poſſibilẽ,contingentẽ & ad hos impoſſibilem:ut qui vniuerſales maxime ſunt:& ipſi rerum naturæ familiariſſimi. Quanam igitur poſſibile habere uult ad cõtingens differentiam? An qđ ſolo nomine id quod proprie eſt poſſibile differt a contingẽte:poſſibile uero ſimpliciter proprie contingente latius dicitur:id quod poſthac ipſo nos docente Ariſtotele intelligemus. Verũ nunc quaſi iidẽ ſint, inſpiciamus quo pacto differant a materiis modi,quandoquidem has quoque diuidebamus in neceſſariam,impoſſibilem,& contingentem.Itaque dicẽdum eſt, cenſeri a nobis materias in ipſa rerum earum quæ ſunt in propoſitionibus ſumptæ natura ſpectari. Quippe neceſſe planẽ eſt, uel ſemper ineſſe ſubiecto prædicatũ,uel nunquam:aut ineſſe interdum alias ſecus,qua etiam ratione materias uocari eas diximus, quaſi ſine his ne ſubſiſtere quidẽ propoſitiones ualeant. Modos uero in eo ipſe qđ a nobis pronuncientur ſubſiſtentiam habere, quodq́; complentibus propoſitionem terminis extrinſecus addãtur.Quo fit ut,quod ad materiam attinet,ueram eſſe propoſitionem ſæpius accidat : ob additum modum mentiatur. Nam quæ ſol mouetur propoſitio inquit,uera eſt.quæ aduerbio contingens

ter apponēdo,cōtingenter hunc dicit moueri,propter modum ſolum mendax deprehenditur. ſic & Socrates ualet aut albus eſt propoſitionem ueram quandoque,modus adiunctus neceſsitatis falſam reddidit:cū Socratem dicimus neceſſario ualere: aut albū eſſe neceſſario.Ne uero exiſtimaueris ſolos affines materiis modos accōmodari oportere propoſitionibus. Nā quēadmodum de ſubiecto quolibet ꝙ cuiquam libeat prædicari eſt integrū, fiunt autē ueræ aliæ propoſitiones,quædā ementitæ, ſic & propoſitioni quæ caret modo quencunque adaptare quis modū uelit licet adiicere.Hæc cū ſint manifeſta,cōſideremus deinceps utrū & alius præter hos modus cognatus iis,alibiq; in ꝓpoſitionū contēplatiōe acceptus Ariſtoteli,in hac uero cui nūc incūbimus tractatione omiſſus,an nequaquā ſit.hunc enim inexiſtentē hoc eſt qui ineſſe dicitur interpretes plurimi Ariſtotelis eſſe arbitrantur: & ante neceſſariū contingentēq; in Reſolutoriis enumeratū. Mihi uero hi plane a ueritate aberrare,atque Ariſtotelis ſentētia uidētur.haud enim modus omnino eſt ipſum ineſſe.ſed cū diuiſæ propoſitiones in modo carentes ſint ac præditas modo, propoſitiones modi expertes ab ipſo ineſſe informari aio:nimirū ad ea reſpiciens quæ ſuperius de oppoſitione inficiationum modo carentium ad affirmationes præcepta ſunt:ubi dicebat.Quoniam autē & quod ineſt licet,tanquàm nō inſit,& quæ ab his ſequuntur: penesq; ipſum ineſſe ac nō ineſſe oppoſitiones fieri propoſitionum illarum decernebat quod idem penes ipſum eſſe dixeris ac non eſſe.ſecundum quod uel hic contradictoria propoſitionū omniū qbus modus nō adhibetur oppoſitio fieri plane cenſetur. ſiue ipſum eſt actu ſiue etiam poteſtate obtineant: cum quæ modū aſciſcunt,id genus non ſuſtineant oppoſitionis:ſed ipſis modi inter ſe opponātur,Quamobrem Ariſtoteles quoq; cū propoſitiones cū modo coniunctas tradere hoc capite ꝓpoſuerit.primum hoc de iis quęrendum cenſuit quiſnam cōtradictoriæ ſit illarū oppoſitiōis modus,quaſi nec prius quidquā fuerit de modis locutus: nec ipſum ineſſe ac non ineſſe commune quid cum modis habeāt.Itaq; tū his de cauſis ipſum ineſſe modus eſſe aliquis haud quaquam mihi uidetur:tum quoniam ipſum hoc modum eſſe arbitramur eum qui quo pacto in ſubiecto inſit prædicatum indicat.q ergo rationi ſit conſentaneum ipſum ineſſe modū appella

re qui exiſtendi qualitatẽ declaret?tũ etiã quia propoſitam de ꝓ poſitionibus commẽtationẽ, & de ſyllogiſmis in Reſolutoriis deſcriptã imperfectã eſſe confitebimur: cũ neq; omnes hic uniuerſales neceſſarioſq; tractatui modos aſſumptos dicamus:neq; illic cõfectiones ſyllogiſmorũ ex ꝓpoſitionibus traditas omnibus:ſed ex ſolis modũ habẽtibus:tametſi ex propoſitionibus abſolute omnis Ariſtoteles diuiſionẽ illic faciat:cũ ait. Quandoquidẽ uero ꝓ poſitio eſt omnis vel eius quod eſt ineſſe,vel ex neceſsitate ineſſe vel ineſſe contingere. Hoc igitur & ex iis quæ prodidimus euidẽter demõſtratũ arbitror, & pluribus colligi adhuc poteſt rationibus. At uero neque ipſum ſolũ,cũ ſolum animal ſenſus eſſe capax dicimus,aut ſolũ gresſile,modus eſſe quis ualet:ut quidã au tumant(neq; .n.copularetur ſubiecto,)ſed aſcititia magis eſt præfinitio:non ſimplex tamen:affirmatiua quædã inquam aut negatiua:nec quæ ſubiecto cuiquam ſiue finito, ſiue infinito,ut quatuor quælibet illarum præfinitionem quæ ad propoſitionum ſunt cõtemplationem ſuſceptæ,accomodari poſsit:ſed quæ actu de uno quod in propoſitione dicitur, poteſtate uero de aliis quoque & quę ſunt:& quæ non ſunt enũciationẽ facit. Quare & ex affirmatiuarũ altera præfinitionũ,ſolaq; negatiuarum eſt vniuerſali commiſta.Nam qui ſolum animal ſentiens uel ſolum animal gresſile dixerit,is aliud nihil ſignificat,quam ineſſe animali quod de eo prædicatur,uel omni ut ſentiens.vel alicui,uelut gresſile,alii uero præter animal nulli competere. Quapropter ne una quidem proprie id genus eſt propoſitio:ut quæ pluribus aperte ſubiectis animali & non animali utatur:idemq; affirmet de horũ altero uniuerſaliter,uel ex parte de altero uniuerſaliter neget. Ac neceſſe propterea non eſt quod de prædicato uniuerſaliter appellatur,ut animatum,cum omne,dicimus,ſenſu præditum,uel gradiens omne animatum eſt de ſubiecto eo rurſus prædicari quod in prima propoſitione fuit acceptum.Nam ipſum quidẽ de animali per primum tertium ue primæ modum figurę prædicari eſt neceſſe:haud uero etiam de ſolo.neque enim de iis prætera quæ præter animal ſunt,quaſi negatiua minor fiat propoſitio,neceſſe eſt negari. Itaque ſi ipſum proprie capiatur ſolum(hoc eſt autem ut nomen) quocunque dicatur,trium generum, modus non eſt : ſed aſcititia pręfinitio , uti prodidimus:ſubiectoq; annectitur :cuius diſcretio

ne,a cæteris oībus præter ipſum declarat. Etenim ſi pdicato quoq; iunctū.quādoq; videatur,vt in hoc Socrates veſtē ſolā eſt attritā indutus ſimile & hoc ſimplicibus habebit prefinitionibus:ut in illo omnis hō omnis eſt capax ſciētiæ. Quod ſi aduerbialiter dicatur,idēq; aduerbio duntaxat valeat,tunc modus eſt, qui non ſubiecto,ſed prædicato cōiungitur:ſignificatq; illo ſubiectū ſyncere nō cum oppoſito impertiri. Proinde Deū immortalē ſolummodo rationalē vero Animā,corpusq; illud quod in orbē circūmagitur & immortalia & nō immortalia eſſe dicimus:quibus alterū ratione ſubſtantiæ,alterū ppter actionē tribuimus:uel ambo ēt ppter ſubſtātiā,alio immortalis alioq; ſignificatu. Nā Timæus quoq; rationalē noſtri ſubſtātiā immortalibus æquiuocā appellat:cœleſtia vero corpora nō omnino immortalia. Verū ne tūc vox quidē hæc ſolū ſiue quod eius uice accipit aduerbiū dūtaxat pluribus illis atq; innumerabilibus modis,ut bene,& pſpicue, plus quidquā obtinebit,ut ad ppoſitā nunc ppoſitionū cōtemplationē aſciſcatur. Quonā aūt pacto negationes ex ppoſitis conficiamus affirmationibus ea perſequendo quę de illis produntur Ariſtoteli, latius inſpectabimus. Nunc eliciēdi numeri gratia ppoſitionū illarum quæ modū ſibi uendicāt,breuibus ſummonēdo.in iis quoq; parti ppoſitionū præſtātisſimæ negatiuā particulā dicimus iunctā eſſe oportere,vt ſublata affirmatione fiat negatio. Porrò pars pręſtantisſima ppoſitarū nobis in præſentia ppoſitionū modus ipſe eſt: a quo ēt velut ab informāte nomē ſortiuntur. Quapp huiuſce Socratē posſibile eſt ambulare non hæc erit negatio Socratem poſſibile eſt non ambulare (ita nanq; ſimul contradictio verū pro-fitebitur:quoniā euenire ſimul & non euenire pōt contingens) ſed illa non posſibile eſt ambulare Socratem & illius posſibile ē eſſe Socratem muſicū non illa Socratē non muſicū eſſe neq; illa Socratem muſicū non eē posſibile eſt uerū hæc non posſibile eſt muſicum Socratem eſſe.idq; merito, quandoquidem nanq; modus eſt ipſum posſibile,ſignificat autem modus exiſtentiæ qualitatem quandam,oportet exiſtentia eadem manente,quæ in ſubiectis prædicatis apprędicarisq; terminis viſitatur, qualitatem ſitne an non ſit iudicari.fieriq; ab ea,ſi ponendo proferatur, affirmationem:ſin inficiando ,negationem. Eadem & in ceteris modis ratio eſt,neceſſario atq; impoſſibili.quippe vnam conuenit eādem

q; omnium eiuſdem ſpeciei propoſitionum eſſe oppoſitionis regulã. Hæc cum ita ſint, neceſſe dicimus eſſe modum quemlibet propoſitionibus adiici vel ſubiecto & prædicato, vel ex tertio ap prędicato cõſtitutis. Sed ex ſubiecto & pdicato cõſiſtetiũ quatuor neceſſe eſt fieri differentias nam aut terminos ambos finitos habebunt: ut posſibile eſt ambulare Socraté. vel infinitos ambos: ut non Socratem posſibile eſt non ambulare. Vel finitum ſubiectũ, prędicatũ infinitum, vt non ambulare Socraté posſibile eſt. aut cõtra non Socratem posſibile eſt ambulare. Octo vero earum quæ ex tertio conſtant apprędicato. Aut enim terminum utrunque, & apprædicatũ finite capiemus, aut infinite omnia: uel finite duo, reliquum infinite: vel è contrario. vnum finite, duo infinite. Verum ſi ue finita duo ſint, unũ infinitum, tribus modis complicari propoſitiones accidet. Nã aut finita capiemus duo prima, ſubiectũ prędicatũq; inquã, vel extremã, ſubiectũ & apprędicatũ, vel poſteriora, ſubiectum apprædicatũq;. Ac ſi unũ ſolum finite ſumatur, tres rurſus propoſitiones fieri contingit: finito uel ſubiecto, vel prædicato, vel apprædicato, exiſtente. atq; octo illarum propoſitionũ patent exempla. Per ſingulos igitur duodecim, vt explicuimus, modos ſingulares contradictiones fieri accidit. totidé uero & im prędinitas videlicet: præterea & uniuerſales, particularesq;. ſimul omnes auté octo & quadraginta. Itaq; triplicatis his propter prædicatorum differentiam a temporibus, triplicatisq; iis rurſus quæ fiunt propter materias. inueniemus in quouis modo duas & triginta ſupra quadragintas cõtradictiones fieri. Ergo cum tres ſint maxime principes modi, propterea quoniam posſibile uel ſoli concurrit contingenti, uel vſq; etiam ad neceſſarium extenditur, non tamen extra ſumptos tres cadit modos, uſu venit vt contradictiones omnes cum modo copulatas numero mille ducentę ac nonaginta ſex fiant. Prius autem eas quæ ex ſubiecto & prędicato componuntur, duas & ſeptuaginta eſſe monſtrauimus. quę ex tertio apprædicato formantur, quatuor & quadraginta ſupra centum eſſe. Quamobrem ſimul omnes quæ in libro de Interpretatione contradictiones traduntur, mille erunt quingentæ ac duodecim. Propoſitiones autem duplo his videlicet plures nempe tria millia & quatuor ac uiginti. Cum igitur omnia quę ppoſuimus p ſecuti fuerimus, ipſam deinceps inſpiciamus Ariſtotelis dictioné.

NAM *ſi ex ijs quæ cóplicantur eæ inter ſe ſunt oppoſitæ cótradictiones quæ p̃ ipſum eſſe conſtituuntnr ac non eſſe ut huius eſſe hominē hoc negatio ſit hominē non eſſe non autē eſſe nō hominem & huius hominem eſſe album hoc hominē album non eſſe ſed non eſſe non album hominem Si enim de omni affirmatio eſt uel negatio,uerum erit lignū non albū hominē dicere.Quod ſi ita eſt,quibus ēt ipſum eſſe non additur, idē efficit id quod ipſius eſſe loco dicitur:uerbi gratia huius hō ambulat non hoc ambulat non homo negatio erit:ſed hoc hō nō ambulat. nihil.n.refert ambulare hominē dixeris,an hominē eſſe ambulantē.Quare ſi ubiq; hoc pacto,huius quoque poſſibile eſſe non illud nō poſſibile eſſe uerū hoc poſſibile nō eē erit negatio. Sed poſſe idē uidetur & eſſe & nō eſſe.quod.n.ſecari aut ambulare eſt poſſibile,id omne & nō ſecari poſſibile eſt,& nō ambulare.*Ratio *eſt,quoniā quidquid poſſibile ita eſt, nō p̃petuo agit: qua de re negatio quoque illi cōpetet.poteſt.n.& nō ambulare. id quod ambulandi facultate præditū eſt:& non cerni uiſibile. At uero fieri nequit ut oppoſitæ ueræ de eodē fiāt affirmatiōes negationesq;.* Huius *ergo poſſibile eſſe nō illa negatio eſt, poſſibile nō eſſe.quippe ex his accidit vel idē ſimul de eodē affirmare ac negare,uel non p̃ ipſum eſſe ac non eſſe ea quæ adduntur affirmationes negationesq; fieri:Quod ſi illud nequaquā cōceditur,erit hoc utiq; eligendū.Eſt igitur huius,poſſibile eſſe,negatio hoc non poſſibile eſſe uerū nō illud poſſibile non eſſe.*Ea *dē uero & de eo qđ contingens eſſe dicimus ratio eſt: ſi qui dē illius quoque negatio eſt hoc nō cōtingens eſſe.ſimili modo & in alijs,ut impoſſibili ac neceſſario.* Nā *queādmodū ipſum eſſe ac non eſſe additiones fiunt in illis,res aūt ſubiectæ tū albū tum hō,ſic in his eſſe & nō eſſe uelut ſubiectū efficiuntur additio-*

nes uero ipſum poſſe atque cõtingere:quæ perinde atque in il lis ipſum eſſe atque non eſſe uerũ falſumq́; dirimunt. Porrò *hu ius poſſibile nõ eſſe,non illud non poſſibile eſſe negatio eſt:ſed hoc non poſſibile non eſſe. & huius poſsibile eſſe non illud poſsibile non eſſe,uerum hoc nõ poſſibile eſſe. Quapropter ſe mutuo ſequi propoſitiones hæ poſſibile eſſe & poſſibile non eſ ſe uideri etiam poſſunt.idem nanq; eſſe poteſt ac non eſſe.haud enim contradictiones inter ſe ſunt hæ poſſibile eſſe & poſſibile non eſſe:ſed eſſe poſsibile & non poſsibile eſſe,uerum nunquã ſimul eodem profitentur.cum ſint oppoſitæ.neque hæ poſsibile non eſſe & non eſſe non poſſibile in eodem ſimul ueraces ali- quando ſunt.*Similiter *huius quoque neceſſe eſt eſſe, non illud neceſſe eſt non eſſe uerum hoc non neceſſe eſt eſſe negatio eſt. huius uero neceſſe non eſſe,hoc non neceſſe non eſſe. & huius impoſsibile eſſe non illud impoſſibile non eſſe,ſed hoc non im- poſsibile eſſe,huius autem impoſſibile non eſſe, hoc non impoſ ſibile non eſſe.*Atque in *uniuerſum uti proditum eſt,ipſum eſ- ſe & non eſſe ceu ſubiecta ponenda ſunt:hæc autem affirmatio non ac negationem facientia,ipſi eſſe atque non eſſe coniungen- da.*Exi*ſtimareq́; has oportet oppoſitas eſſe dictiones, poſſibile non poſsibile contingens,non contigens impoſſibile:non impoſ ſibile,neceſſarium,non neceſſarium,uerum:non uerum.*

Vult per hæc quemadmodũ diximus, ſcrutari quonã pacto ex affirmationibus cum modo compoſitis negationes fieri oporteat. Quod aũt probabile de ipſis quiſquã eſſe exiſtimaſſet,cũ tamẽ nõ ſit,in his inquã propoſitionibus perinde atque in modo carẽtibus fieri negationes,hoc anticipatũ prius refellit, quã quo modo ſeſe uerũ habeat exponat.fiebant autem negationes affirmationũ quæ ſine modo ac præfinitione proferuntur,negatiua particula uer- bo eſt in propoſitionibus uel actu,uel omnino poteſtate accepto præponẽda.Hoc igitur progredi in propoſitionibus modo aſſu-

mētibus nō poſſe oſtēdit.tētatq; pluribus veriſimile plane eſſe an te aſſerere nequi poſteriornm hiſce auditis rationibus, rectè ſeſe habere eas rati:fieri & in his ꝓpoſitionibus illo modo cōtradi-ctiones putent,itaque NAM SI EX IIS, inquit, QVAE IN VICEM COMPLICANTVR vocibus ꝓpoſitionibusq;.EAE INTER SE SVNT OPPOSITAE CON-TRADICTIONIS QVAE PER IPSVM ESSE CONSTITVVNTVR AC NON ESSE ,id quod per de-fectū magis ob ſermonis breuitatē ꝓtulit,cū dicere uelit. Nā ſi ex cōtextis inter ſe uocibus atque in ꝓpoſitiones euadētibus eæ ſibi mutuo ſunt oppoſitę ad cōtradictiones faciēdas quæ oppoſi-tionē per ipſum eſſe habent ac nō eſſe: vel magis hoc pacto, ne plura ſubaudire extrinſecus cogamur,Si ex iis quæ cōplicantur, hoc eſt ad cōtradictiones cōſtituēdas cōbinātur ꝓpoſitiones , eæ mutuo ſunt oppoſitę quæ ꝑ ipſum eſſe atque nō eſſe diſcernūtur, Ac prius buā cōſequēs īferat,nēpe hoc ita ſeſe & ī iis habere ꝓpo ſitionibus opus fore quas modus metitur, ſubiectis illi ſtatim ꝓ-poſitionum earū exēplis quæ modo uacant,priuſq; earū quę ip-ſum eſt actu,ab his uero quæ facultate habēt, atque inter eas,quæ uerbū eſt actu poſſident præpoſita illa quę ex ſubiecto & prædi-cato cōficitur,hoc eſt illi quæ ex tertio apprędicato conſtat præ miſſa,oſtendit in omnibus,non alio pacto fieri negationē,niſi con iuncta fuerit eſt verbo negatiua particula. In iis vero quæ ex ter-tio apprædicato conſiunt,illos etiam redarguit qui negatiua par ticula nō ante uerbū eſt ſed ante prędicatū ponēda negationē fie ri putāt:vt huius homo albus eſt illa homo eſt nō albus negatio dicatur.Nam ſi poſtulatū dabimus,inquit,contradictionis, ac de omni quodcunque quis acceperit conſitebimur verā affirmationē aut negationē eſſe oportere,opus ſane erit & hiſce propoſitioni-bus albus eſt homo & homo eſt nō albus in ligno ſumēdis, alterā verum explicet:ceu quæ contradictorie oppoſitę eſſe perhibean tur:nec ſimul mētiri vnquā poſſunt.Quapropter quoniā falſa du bio ꝓcul affirmatio eſt quæ lignū dicit hominē eſſe albū, neceſſe eſt uerū prædicet negatio quę lignū hominē non albū eſſe ꝓnun-ciat.Hoc ergo ſi plane eſt abſurdū,patet huiuſce homo albus eſt hanc homo albus non eſt quæ negatiuam particulā ipſi eſt uerbo copulat , negationem futuram . Itaque cum & in iis quæ ipſum

eſt facultate obtinent, rem ita ſeſe habere commõſtrauerit, ut in hac homo ambulat uerbo ambulare in participium & uerbum eſt, reſoluendo, nobiſq; permittendo, vt ſi in reſoluta propoſitione ac uerbum eſt actu obtinente, negatiuam ipſi eſt, particulam cõiungentes negationem facimus, opus fore raciocinemur & in ea quæ facultate ipſum habet, continenti id propoſitionis parti negatiuam particulam annectere. Hæc igitur cum ita ſeſe habere in omnibus propoſitionibus oſtenderit modo carentibus ſubiicit, QVARE SI VBIQVE HOC PACTO, HVIVS QVOQVE POSSIBILE ESSE NON ILLVD NON POSSIBILE ESSE, VERVM HOC POSSIBILE NON ESSE ERIT NEGATIO. planeq; ꝓpoſitionũ aliarũ ſimilitudine ratiocinãdũ cenſet in modũ quoque ſibi vendicãtibus factũ iri nobis inficiationẽ negatiua particula verbo eſt ſed nõ modo anteponẽda. confutationẽ aũt infert ſic opinãtiũ ex aperienda modo prędicarũ carentiũq; ꝓpoſitionũ differẽtia: ea eſt, in iis quæ ſine modo ſunt ꝓpoſitiones ad verbũ eſt & non eſt mutuo depugnãtes ſecundũ traditas antea diſtinctiones ſimul aut veras inuicem aut falſas eſſe. in modũ vero aſſumentibus, quę hoc pacto in poſſibili & contingente oppoſitæ ſunt, eas nõ ſibi inuicẽ cõtradicere ſed ſimul ueras eẽ deprehẽdi. quæ autẽ negatiuas particulas modis ꝑmittũt, cõtradictionis effatũ ſeruare, cũ nec ſimul verę nec ſimul mẽdaces unquã fiant. Porrò cur in poſſibili & cõtingẽte diuerſæ penes ipſum eſſe & non eſſe ſimul ueræ ſint propoſitiones, cauſam a rebus ipſis depromit: quam appellat rationẽ: ut Plato quoque in Gorgia, ego uero artem, inquit, eam rem haudquaquã nomino quæcunque ratione vacat. illam autem dico, QVONIAM QVIDQVID POSSIBILE ITA EST. hoc eſt: quod nõ in neceſſario, vt poſt explicabitur, ſed in ſolo dicitur contingente, NON PERPETVO AGIT: neque eſt ſemper: quoniã nõ præterea contingẽs eſſet: uerũ ſimul vt & ſit, & non ſit, & fiat ac nõ fiat, ſicut præfinitũ ante eſt, poteſtatem obtinet. quare & enunciationum quæ de ipſis dicuntur uera vtraq; erit, & quæ eſſe ipſum poſſe, & quę poſſe non eſſe: & quę poſſe fieri dicit, & quę poſſe non fieri. Itaq; repudiandum hunc cenſet, qui contradictionem nõ facit, oppoſitionibus modum. Atque idcirco in omnibus modum arceſſentibus propoſitionibus negatiua particula modis præ-

ſigenda fieri negationes inquit:ut artificioſe una eadẽq; utentes in omnibus regula, negationes contradictionesq; aſſequamur. Quandoquidẽ nõ videtur ꝓdita illa in poſsibili cõfutatio, nõ in quã penes ipſum eẽ ac nõ eẽ cõtradictiones fieri,in neceſſario mo do etiã aut imposſibili eſſe conſentanea.Haud.n.huic prętereane ceſſe eſſe uera ſimul illa eſt neceſſe nõ eſſe:uel huic imposſibile eſſe illa imposſibile nõ eſſe Sed licet vel in vtroq; modo ratiocina ri neq; has mutuo ſibi cõtradicere:ſi quidẽ incontingẽtibus am bæ falſæ eẽ deprehẽdũtur. Neq;.n.eẽ neceſſeẽ,neq, ẽt neceſſe nõ eſſe id qđ poteſt eſſe ac non eſſe:neq; eẽ impos ſibile,neque impoſ ſibile nõ eſſe.Quapropter affirmationes negationesq; penes mo dos & ĩ his fieri cõuenit.Verũ illud oportet intelligas ſi in modũ ſumente ꝓpoſitione ſolũ eſſe infinitiuũ fuerit poſitũ uerbũ negationẽ penes modũ ſolũ proculdubio fieri:ſed pfectã nõ eſſe id genus ꝓpoſitionẽ:ꝓpterea quoniã ad orationẽ perfectã enunciatiuã opus eſt uerbo quod p indicatiuũ modũ,vt grãmatici uocãt,pfe ratur. Quocirca uel ipſum uerbũ eſt hic quod actu pronũcietur poſtulabimus:ſi enunciationẽ velut in tertia quadã faciamus pſona.uel quodpiã aliud quod ipſum eſt in ſeipſo facultate cõprehen dat.Sed in vniuerſum hoc de abſolutis p ſe enunciationibus dictũ eſt omnibus.In his uero quæ cũ modo dicuntur ipſo ſolo eſt uerbo egemus quod uel efferatur actu uel extrinſecus ꝓpoſitioni ſubaudiatur.Aut.n.verbo eſt actu exprimẽdo poſsibile eſt ambulare Socratẽ dicimus poſsibileq; eſt eſſe Socratẽ muſicum aut licet ſine eſt propoſitionibus efferamus, dicamusq; Socratẽ poſsibi le ambulare,& poſsibile muſicũ Socratẽ eſſe, tamen ipſum eſt in utraq; ſubaudiendũ putamus. Cum igitur in ſuſcipiente modũ propoſitione non fuerit eſt uerbũ actu ꝓditum, negationem con ſenſu omniũ faciet negatiua particula ſoli modo,ſed non ipſi eſſe infinitiuo uerbo,multoq; minus etiã ſubiecto termino vel prædi cato adiuncta.quando vero & ipſum eſt in ꝓpoſitionibus actu p nunciamus,negationem faciemus non magis modo, quam uerbo eſt copulanda particula.Huius nanq; cras pugnam committi naua lem poſsibile eſt affirmationis non magis negationem eſſe hanc di xeris non poſsibile eſt committi cras naualem pugnam quam illam poſsibile non eſt cras naualem pugnam committi.neq; enim hæc, tametſi verbo eſt negatiuam iungat particulam,ſimul unquã

proditæ

prodite erit affirmationi. Vtrũ ergo dicendũ eſt in'oĩbus ꝓpoſitio nibus tũ modo præfinitis tũ carẽtibus, vna ratione ac via negatiua particula verbo eſt applicanda negationẽ nobis fieri, ac quẽadmodũ in iis eueniebat affirmationibus quæ ſine modo cũ aſcititia præfinitione enunciantur eſt in ipſis verbo actu poſito, fieri duobus modis negationes, alias præfinitione, alias ipſo eſt ſiue actu ſiue poteſtate dicatur, negatiuã particulam aſſumẽte: ſi vero abſq; eſt omnino efferẽtur ꝓpoſitiones, in ſola præfinitione cõfici negationẽ: vt in his omnis homo animal non omnis homo animal ſic in ꝓpoſitionibus quoq; modũ capeſſentibus, verbũq; eſt actu habentibus fieri duobus modis negationẽ affirmabimus, nõnunquam modo, quandoq; eſt verbo negatiuã ſibi particulã uendicãte, ſin nõ habeant, penes modũ, ſolũ, ut Ariſtoteles quoq; nos docuit? An neq; in præfinitis modo vacantibus ꝓpoſitionibus quæ penes uerbum eſt fiunt negationes cõtradicere affirmationibus dicebamus: uerũ cõtrariam fieri in uniuerſalibus: in particularibus ſub cõtrariã. neque ſi hoc ita ſeſe in modo carẽtibus habebat, iam & in modo præditis negationes neceſſe fuit, uti prædiximus, bifariam effici. Omnino nanq; ne differentiã quidẽ in ui vllam hęc obtinet Affirmatio, Socratem poſſibile ambulare ab hac poſſibile eſt ambulare Socratẽ: uel hæc Socratẽ muſicũ eẽ poſſibile ab hac poſſibile ẽ Socratẽ muſicũ eẽ. eodẽ modo neq; hæc negatio nõ poſſibile Socratẽ ambulare ab hac ambulare nõ eſt poſſibile Socratẽ neq; hęc nõ poſſibile eẽ Socratẽ muſicũ ab illa poſſibile nõ eſt muſicũ Socratẽ eẽ. quãdo quidẽ nec ſi poſſibile ꝑ ſeipſum dicamus, uelut q̃d aliud præter quã hoc quod dico poſſibile eſt nos ꝓferre arbitramur. neque ipſa plane duo diuerſaq; pronunciamus: ſed quaſi totum quodpiam unum hoc ipſum poſſibile eſt dicimus, ipſumq; hoc enunciamus, ſubeſſe in rebus iis talis exiſtẽdi modus quæ ꝓpoſitione explicantur. idcirco neq; hoc nõ poſſibile ab hoc poſſibile non eſt aliud quidpiam erit. quãobrẽ nihil eſt quod illis quæ de his Ariſtoteles tradidit quidquam addamus. Eadẽ & in iis ratio habetur ꝓpoſitionibus quæ verbũ, eſt poteſtate comprehendunt. Namque huius affirmationis bene ambulat Socrates verbum ambulat indicatiuum obtinẽtis in quo non eſſe ſed eſt continetur, non hanc magis non bene ambulat Socrates eſſe negationem putes quam hanc Socrates bene non ambulat, Quod ſi non

ambulante omnino Socrate, id mētiatur qui bene ambulare illum dixit, utrum etiā tunc negationē faciemus negatiua particula modo an magis prædicato adiecta? An ipſam dicendum eſt ſemper modo, nō ſemper tamen eodē ſenſu applicandā. Nam quo pacto affirmationē duobus modis mentiri accidit, tum nō ambulante omnino Socrate tū ambulante quidem, uerum non recte ambulāte, ita uidelicet res ſeſe & in negatione habebit Socrates nequaquā bene ambulat dicente. Si quis uero de præfinitis cum modo quærat affirmationibus, qua ratione faciendæ in iis negationes ſint, utrum negatiua præfinitioni an modo nectenda particula: ſi quidem im impræfinitis omnem de ipſis commentationē tractauit Ariſtoteles, facile eſt reſpondere, neque in his ipſam alii cuiquā præter quā modo conſtruendā. propoſitiones enim nō terminos priuatiuos eſse oportet. Sin minus, accidet rurſus ueram ſimul eſſe contradictionem in proprie poſſibili & contingente, ubi cōtrarias puoque in æqualiter contingente cōcurrere uſu uenit. nā qđ omni cōtingit, hoc prorſus & nō omni in ſignificatione omni cōtingentis, quandoquidē non etiā contingenter omni ineſset, quādoque uero & nulli. Conſtatq; nequaquā fore ut hæc ab illis diſcrepent quæ inter initia prodidimus, præfinitionē omnis & nullus, cum aliquis præfinitione ac non omnis in materia contingente, uel ſi in futuro capiātur tempore, perpetuo depugnare. nā illic cum propoſitiones uelut exiſtētes inſpiceremus, hæc de ipſis decernebamus Et uero illud quoque omnis & nullus in materia cōtingente ſimul mentiri: propterea quoniam ſimul falſas eſse ambas ſic uniuerſales hac in materia neceſſe eſt: ut quæ ipſum contingens, quod ineſse nonnullis, quibuſdam uero nō ineſse natura eſt aptū, omni uel nulli pronunciant dubio procul cōpetiturum: nō ſecus atq; in prædictionibus fit de iis quæ eueniunt neceſſario uel non eueniunt: in quibus erit aut nō erit, dicere conſueuimus: id quod neq; in ampliore, neque in anguſtiore, contingente locū obtinet, dicentibus nobis omnis homo caneſcet in ſenectute: nullus erit ſedigitus. Particulares autē ueraces eſse ambas: qua de re contradicere eas uniuerſalibus merito accidit. Nunc uero de iis agitur propoſitionibus quę cum contingenti modo proferuntur uniuerſaliterq; aſseueramus in indiuiduis omnibus, aut nullo prędicatum fore: quandoquidē nec particulatim cuiquam inerit. Sed

uerum quoq; aſſerimus, nõ eo qđ natura eſt uniuerſali capido (haud.n.hoc poteſt omne quopiam ex iis quæ contingenter de ipſo prædicantur aut impertiri aut priuari) ſed qđ diſtinctionibus adiectis quibuſdam eo deductũ eſt ut per ſeipſum uniuerſum capax fiat accidentis: ceu cũ dicimus cõtingit ut omnes futuri hac tempeſtate Athenienſes in ſenectute caneſcant: ſed & non omnes & contingit ſedigitum fieri neminẽ: ſed poteſt & aliquis fieri. & cõtingit hoc anno atque in hac regione nullo canicularium die imbrẽ inceſſere: ſed inceſſere & quodã poteſt imber: & omni brumali uerbi gratia, uel huius menſis: uerũ poteſt & non omni. Quapropter cũ uniuerſales dicimus particularibus in huiuſmodi cõtradicere ꝓpoſitionibus in q̃bus prædicatũ aut iã exiſtit, aut exitit, aut prorſus fore ut exiſtat in ſubiecto phibemus, ita ꝓnũciamus, quo nobis ẽt modo Ariſtoteles in primæ huiuſce libri Sectionis cõcluſione tradidit, cũ uim diſcriberet cõtradictionis. Cæterũ ſi quæratur quiſpiã utrũ hæc cõtingit nullũ eſſe iuſtũ hominẽ affirmatio ſit, an negatio nũcupãda, affirmationẽ omniũ conſenſu reſpondebimus: propterea quoniã abſq; negatiua particula aſſumptus eſt modus. præterq; proditã in rebus ipſis demonſtrationẽ, teſtẽ huiuſce rei citabimus Ariſtotelẽ: qui ꝓpoſitiones has contingit nulli uel non omni & nulli neceſſe uel non omni negationes quidem appellat in Reſolutoriorũ tractatu: ob eam q̃ poſt cauſam exponemus: docet autem in illis ipſis, non plane negationes, uerum affirmationes eſſe. Itaq; Nunc uero tantum inquit, præter ſupradicta compertum nobis ſit, hoc contingere nulli, uel cuiquam non ineſſe, affirmatiuam figuram obtinere: cum non aduerbium cuiquam nomini, non uerbo ineſſe in oratione illa cuiquam non ineſſe coniungatur: perindeq; ſignificet propoſitio atq; non omni competere. infertq; huius illico probationem: cum ait, quippe uerbum contingit, non ſecus atq; eſt ipſum ſtatuitur. & quæ hæc ſequuntur. Cũ igitur in opere propoſitò de interpretatione oppoſitiones Philoſophus, omniſq; generis differentias tradere nobis inſtituerit propoſitionum, iure negationũ modum expoſuit nobis præcipuum. in Reſolutoriis uero in quibus compoſitiones docere nos propoſuit ſyllogiſmorum, propoſitiones de quibus & ex quibus conſtituuntur ſyllogiſmi in affirmatiua, quã ipſe appellat, figura omnes accerſit: quoniã finitum

quid uolumus in ſyllogiſmis certũq; colligere:qđ autẽ finitũ eſt, id ex finitis conſtat ꝓpoſitionibus:magiſq; finitæ affirmationes eſſe quam negationes uidẽtur ut quæ formis proportione reſpõdeant:faciliuſq; in iis hac de cauſa ad ratiocinãdũ aptos ineptos ve aſſequimur propoſitionũ cõplexus.Vocat autẽ ex iis alias affirmationes,negationes alias, non ſolũ a præfinitionibus diuiſione eiuſmodi ipſarum faciẽda,ſed eo etiã qm̃ accidit, ut quæ ſunt in libris illis ceu negationes acceptæ,idem quibuſdã planẽ negationibus ſonent:iis inquã quæ & modũ ſimul & affirmatiuã præfinitionẽ tollunt:pinde quaſi ſint,ꝙ de ipſis iamblicus inquit Philoſophus,uoce affirmatiuæ,negatiuæ uero facultate.Quandoquidẽ nanq; oppoſitiones ꝓpoſitionũ penes uel modos,uel quantitatem uel qualitatẽ capiamus,obiacent uero ſecundũ modos neceſſariæ propoſitiones cõtingentibus, quoniam rem illæ de qua ꝓnunciant,eodẽ pacto ꝑpetuo ſeſe habere indicãt, hæ modo eſſe modo nõ eſſe,nimirum impoſſibilis cũ neceſſarii numeratis hac in re propoſitionibus,quare & idẽ eas poſſe dicentem audiemus Ariſtotelem,in quanto uniuerſales particularibus,affirmatiuæ negatiuis in quali,in cõtingẽte & neceſſario,ſi modum mõ:quantũ quanto,quale quali opponentes,affirmationi quæ tanquã negatio accepta ẽſt capiamus oppoſitam, ut huic cõtingit nulli illam neceſſe cuiquam huiuſq; negationẽ quæ proprie, hoc eſt penes modũ fit,ſumpſerimus, nempe illam non neceſſe alicui conſonã huic illam quæ in Reſolutoriis uelut negatio aſſumpta eſt inuenimus.nam quod alicui neceſſe non eſt,id nulli cõtingit: & contra. Eadem & in reliquis propoſitionibus quæ penes hos modos sũt non ſolum præfinitis,ſed etiam impræfinitis ratio eſt, ſi quis harum quoque illas quæ particulam uerbo eſſe, negatiuam copulant,eadẽ atq; in præfinitis intelligentia negationes cenſet uocãdas.Nanq; huic contingit nõ eſſe cõtradicit illa penes modũ qualitatemq; neceſſe eſt eſſe conſentit uero illa non neceſſe eſt eſſe quæ proprie negatio eſt.huic uero neceſſe non eſſe illa contradicit contingit eſſe concurrit illa non contingit eſſe.An uero & cõcurrentes ſecundũ modũ quem diximus inter ſe propoſitiones mutuam quandam habeant differentiam,tempeſtiuum non eſt in præſentia curioſius diſputare: ſed eius eſt quæ de miſtionibus in priorum Reſolutoriorum priore habetur cõtemplationis.Neq;

enim breuis,neq; in confeſſo perſpicacioribus eſt ea ratio quæ diſcernere illas conatur. ut quæ ex falſa ſuppoſitione prodeat, quæ ſuppoſitio in omni pariter cõtingente cum uniuerſali negatione reciprocare uniuerſalem affirmationẽ putat:nihilq́;, quod ad hoc attinet,æqualiter contingente plus quam ut plurimum uocato obtinet:uerũ cogitur ut contingere quinis digitis naſci omnes homines,ita nullum etiam confiteri. In eo autẽ quod ineſſe dicitur,quoniam ſpecies huic nulla oppoſita eſt propoſitionis, ſi in quanto ſolum & quali oppoſitam ſumpſerimus, ut huic ineſt nulli hanc cuiquam ineſt,huius negationem quæ eſt non ineſt cuiquam illi nulli ineſt idem ſonare inueniemus Qua propter nihil eſt ꝙ in utrouis tractatu deſideretur:id ꝙ ſuſpicari quis potuiſſet cum eas in neutro opere quæ tanquam negationes in altero acceptæ ſunt,tradi uideat:ſed genus cõueniens docendi Ariſtoteles utriq; ſeruauit. Quod ſi propoſitio illa quæ cõtingit udena ideſt nullum eſſe,inquit pennatũ hominem proprie eſſe, uidetur negatio,nihil eſt ꝙ mireris,nam hic negatiua particula ad ipſum quoq; modũ uelut illi adiũcta exauditur:atq; hoc pacto proprie negationẽ facit.Sed eſt hoc apud Græcos magis cõſpicuũ: quippe ſi græce pro udena medena.i.nullũ grãmaticũ eſse cõtingit hominẽ dixerimus,nõ negationẽ amplius ꝓferre,ſed trãſpoſititiã dubio procul affirmationẽ uidebimur:qm̃ me græcũ aduerbiũ negandi,nõ quẽadmodũ u generis eiuſdẽ aduerbiũ,modis in negatiõibus præponi natura eſt aptũ.haud.n.quo modo uc endechetæ. i. non cõtingit poſsunt ita & me endechetæ dicere. Sed ad ea redeamus exponenda q̃ deinceps tradita ſunt Ariſtoteli: dicamusq́; uelle eum proportionẽ quandã in modo præditis uocantibusq; propoſitionibus a nobis capi geometricam:cũ quę,inquit, in modo carẽtibus habẽt ordinẽ ſubiectæ res ac prædicatæ ad ipſum eẽ & nõ eẽ eundẽ in modo utẽtibus,hoc eſſe & nõ eſſe ad modos obtinere.utq; in modũ nõ habẽtibus negatiuã particulã neq; ſubiecto neq; prædicato ad negationẽ faciendã copulari,ſed ſoli uerbo eẽ oportebat,eodem pacto & in his ſi non uerbo eſſe ſed modo coniungatur,negationem eſſe facturam. Hæc ergo propoſitio Socratem poſsibile eſt iuſtum non eſſe non erit negatio:ſed infinitis atq; ex tranſpoſitione uocatis affirmationibus proportione reſpondebit.eritq́; ſecundum proditam methodum hæc illius,

negatio non poſsibile eſt Socratem iuſtum non eſſe. nã & has in propoſitionibus modum accipientibus trãſpoſititias nominant. ſimplices autem eas quæ uerbum eſſe abſque negatiua aſſumunt particula non poſsibile eſt eſſe Socratem iuſtum. At Ariſtoteles uel hoc loco breuitati ſtudens affirmationem ſimplicem per hoc poſsibile eſſe, tantum ſignificat tranſpoſititiam per hoc poſsibile non eſſe: nobis nimirum relinquens quaſcunque iis uelimus res ſubiectas prædicatasq; ſubiicere. Differentiam autẽ hanc contradictionũ, ſimplicis inquam ac tranſpoſititiæ uel cæteris modis cenſet, contingẽte & neceſſario & impoſsibili ſpectandam. ſuntq; manifeſta ea quæ de illis produntur: præter, illud, EA QVAE AFFIRMATIONEM AC NEGATIONEM FACIENTIA: quod de modis dicitur. Hos enim inquit conuenit uel affirmatiue ac ſine particula negatiua acceptos, ut poſsibile, neceſſarium uel negatiue & cum negatiua particula, ut non poſsibile, non neceſſarium cum uerbo eẽ ac non eſſe conſtruere atq; connectere. Conſtatq; ſumptos affirmatiuos, ſi uerbo eſſe complicentur, ſimplices affirmationes: ſin non eſſe tranſpoſititias eſſe facturos. negatiuos uero ſi ipſi eſſe adhibeantur, ſimplices negationes: ſin nõ eſſe tranſpoſititias reddituros. Tum igitur id eſt hoc pacto attendendum: tum quod poſtea quam oppoſitiones penes dictos enumerauit modos, adiicit, VERVM, NON VERVM nimirum nos monitos uolens, alios quoq; præter ante dictos quatuor, poſsibilem, contingentem, neceſſarium, impoſsibilẽ, eſſe innumerabiles modos: uerum ſe ad præceptionem propoſitionum, ob cauſã quam ſupra reddidimus, his eſſe contentum.

III.

ET *uero ratione fiunt conſequentiæ ſic ſtatuentibus.* P*oſſibili nanque eſſe conſequens eſt eſſe contingere: idq; cum illo cõuertitur, & non impoſſibile eſſe, & non neceſſe eſſe. poſſibili uero non eſſe, & contingenti non eſſe, non neceſſe non eſſe, & impoſſibile non eſſe.* N*on poſſibili eſſe, & non contingenti eſſe, neceſſe non eſſe, & impoſſibile eſſe.* N*on poſſibili autem nõ eſſe, & contingenti non eſſe, neceſſe eſſe, & impoſſibile non eſſe.* P*orrò id quod dicimus ex ſubſcriptione ſpectetur.*

PAGELLA.

PRIMA.	SECVNDA.
Poſſibile eſſe.	Non poſſibile eſſe.
Contingens eſſe.	Non contingens eſſe.
Non impoſſibile eſſe.	Impoſſibile eſſe.
Non neceſſe eſse.	Neceſse non eſse.
Poſſibile non eſse.	Non poſſibile non eſse.
Contingens non eſse.	Non contingens non eſse.
Non impoſſibile non eē.	Impoſſibile non eſse.
Non neceſse non eſse.	Neceſse eſse.

ITAQVE *impoſſibile & non impoſſibile contingenti & poſſibili, & non contingenti & non poſſibili conſequentia quidem contradictoriæ ſunt, uerũ ordine obuerſo. Quippe hoc poſſibile eſſe impoſſibilis ipſius negatio, nimirum hæc nõ impoſſibile eſſe comitatur. negationem uero affirmatio. nõ poſſibili nanque eſſe, conſequens eſt eſſe impoſſibile. ſiquidẽ affirmatio eſt eſſe impoſſibile: non impoſſibile eſſe negatio. At neceſſarium quonam pacto ſeſe habeat uidendum. atque nõ ita ſe habere conſpicuum eſt uerum ſequi contrarias, contradictiones uero eſſe ſepoſitas. Non enim huius, neceſſe non eſſe, illud. non neceſſe eſſe, negatio eſt: cum ſimul poſſint ambæ uerum in eodem fateri. nam quod non eſſe eſt neceſſe. id nõ neceſſe eſt eſſe.*

Conſtat in his de propoſitionũ illarũ agi conſequentia quæ cũ modo proferuntur. Cum autem ſint quatuor modi, poſſibile, contingens, de quorum conuenientia diſcrimineq; poſthac diſputabitur, & præter hos neceſſarium, & impoſſibile, cumq; ex quatuor ſingulis propoſitionis duæ ſimplices, duæ ex tranſpoſitione ſpectentur, quatuor poſſibilis propoſitionibus ordine congruo in tabella expoſitis, inſpicit quo pacto aliorum cuiuſlibet modorum propoſitiones ad has obtineant conſequentiam, hanc inquam, uerbi gratia poſſibile eſse poſſibilis affirmationem,

quæ propoſitio contingentis,quæ neceſſarii,quæ impoſsibilis cō ſequatur:eodem & in cæteris modo:Ponitq; primum propoſitio nes omnes contingentis propoſitionibus poſsibilis cōſequentes eſſe omnibus,eas quæ ſimiliter illis dicūtur, affirmationi ſimplici ſimplicē affirmationē:trāſpoſititiā tranſpoſititiæ.ſimili modo & in negationibus.Per hæc igitur à ſe idē nullo diſcrimine ſonare poſsibile & cōtingens poni,nō ſolum declarat cum POSSIBILI ESSE, inquit, CONSEQVENS EST ESSE CONTINGERE,ſed etiam cum addit, IDQVE CVM ILLO CONVERTITVR. Impoſsibilis uero propoſitiones rurſus ſimplices poſsibilis cōtingentisq; ſimplicibus cōſequentes eſſe pronū ciat:nō ſimiles tamen ſimplicibus: VERVM ORDINE,ut ipſe loquitur, OBVERSO, nempe ſimplici primæ pagellæ affirmationi ſimplicē negationem ſecundæ. negationi ſimili poſsibilis & contingentis quæ in eadem eſt pagella ſimplicē quæ in prima pagella eſt impoſsibilis affirmationem:eadem ratione & in trāſ poſititiis.patetq; id iure optimo fieri.Nā qđ poſsibile eē eſt,contingitq; ēe,id impoſsibile eē ridiculū.uerū eſt autē non impoſsibile eſſe dicere:quod autem non poſsibile eſt eſſe, neque eſſe contingit,impoſsibile id eſſe manifeſtū eſt nobis falſum iri: ut non poſsibile,neq; cōtingens eſt diametrū eſſe commenſurabilem coſtæ.ergo impoſsibile eſt cōmenſurabilem coſtæ eſſe diametrum. eadem & in iis dicemus quæ ex tranſpoſitione proferuntur. Simplicibus uero eſſe ac poſsibilis ac cōtingētis affirmationibus,ſimpliciq; impoſsibilis comitem negationi ſimplicem rurſus principio negationem ponit neceſſarii, ſitq; ut ſub his poſsibile eſſe contingens eſſe non impoſsibile eſſe hæc non neceſſe eſſe ſtatuatur.Nanque poſsibile & contingens cum inter neceſſarium & impoſsibile poſita uideantur, neutrique eadem eſſe extremorum, merito negationem utranque ſequentem habere uiſa ſunt. Sub ſimplicibus autem poſsibilis ac contingentis negationibus, impoſsibilisq; affirmatione ſimplici,non etiam affirmationem ſimplicem neceſſarii,ſed tranſpoſititiam ponit, Quod enim non poſſibile & non contingēs & impoſsibile eſt eſſe,id neceſſe eſſe, dici non poteſt:ſed neceſſe ut non ſit eſſe perſpicuum eſt.ſi impoſsibile eſt coſtæ diametrum eſſe commenſurabilem, eam non eſſe commenſurabilem neceſſe eſt.Rurſum ſub tranſpoſititiis poſsi-

bilis affirmationibus & contingentis tranſpoſititia locata impoſſibilis negatione: iure ſub illarum negationibus affirmationem reponit è regione ſuæ ipſius inficiationi oppoſitam. Rurſus uero ſub affirmationibus quas diximus tranſpoſititiaq; negatione impoſſibilis, negationem ſimiliter ſeſe habentem conſtituit neceſſarii, hoc eſt ſub illis poſſibile nõ eſſe, contingens non eſſe, non impoſſibile non eſſe hanc non neceſſe non eſſe ſub harum autem oppoſitis, hoc eſt ſub his non poſſibile non eſſe, non contingens non eſſe, impoſſibile nõn eſſe non tranſpoſititiam affirmationem præterea neceſſarii. (nam ſupra iam ſub ſimplici poſſibilis negatione deſita eſt, & eas quæ hanc ſequuntur) ſed affirmationẽ ſimplicẽ neceſſe eſt eſſe: quæ ſola etiam ex neceſſarii propoſitionibus illocata remanſerat: cum ab ipſo iam tres aliæ ſingulæ, quo modo expoſuimus, in ſua ſedẽ ſint conſtitutæ. His in præſentia hunc in modum digeſtis, uult in tabella quoque, quam ſubſcriptionem uocauit, quaſi iis de quibus docuit ſubiecta, proditam ab eo ceu pictura quadẽ ſpectemus ꝓpoſitionũ ſequelã. atque à ſimplici poſſibilis affirmatione ſumpto initio, deinceps ab aliis modis hac ratione cõſequentes enumerat. Exinde docẽdo ꝓgreditur. aſſumptaq; in eadẽ delineamẽti uelut pagella tranſpoſititia poſſibilis affirmatione, ab hac rurſus ordine reliquorum propoſitiones modorum conſequentes ſubiungit, tum deinde ad percenſendas tranſit propoſitiones in altera delineamenti pagella deſcriptas. Cæterũ quoniã culpa nõ uacat proſcriptio prodita propoſitionũ, tametſi ꝓbabilis minus ꝑſpicacibus ob redditas cauſas uideri queat, per ſequẽtia qđ ibi uitioſe expoſitũ eſt corrigere inſtituit. Prius autẽ nos rogat attẽdamus, in edita propoſitionum tabella quonam ſe ordine impoſſibilis, quo neceſſarii propoſitiones habeant: ut liceat quidnam id ſit ꝙ in illa perperam habetur contemplari. quamobrem hæc quoque ſubnectit, ITAQVE IMPOSSIBILE ET NON IMPOSSIBILE CONTINGENTI ET POSSIBILI, &c. quibus uerbis affirmatiuas negatiuasq; impoſſibilis propoſitiones expoſitas eſſe ex conſequentia, ſubditasq; poſſibilis ac cõtingẽtis affirmatiuis negatiuiſq; ꝓpoſitionibus dicit, negationibus aduerſus proprias affirmationes rectà deſcriptis: totaq; ſimplici impoſſibilis contradictione ſub ſimplicibus conſtituta illarum contradictionibus: totaq; trãſpo-

ſititia ſub iis quæ ex tranſpoſitione nominãtur,ſed ordine,quem admodum inquit,obuerſo:nimium obuerſione illa circa ſolum qualitatis ordinẽ ſpectãda:propterea quoniã cõſequẽtes illarum ſunt affirmationibus negationes impoſſibilis nom impoſſibile,in quã,eſſe ſimplex negatio,& tranſpoſititia negatio non impoſſibi le nõ eſſe.affirmationes negationibus,tũ affirmatio ſimplex hæc impoſſibile eẽ tũ affirmatio illa ex trãſpoſitione impoſſibile nõ eſſe. Quãuis.n.quibuſdã cũ priuatiue enunciẽtur ad ſpeciem declinare uideantur negationum,tamen totum hoc eas eſſe priuatiuas affirmationes confitemur.ideoq; ſolum hoc uoluit in iis Ariſtoles annotaſſe.Propoſitiones ergo impoſſibilis iuſto,id ꝙ diximus ordine expoſitas ait:minime uero illas neceſſarii.quippe cõtradictionem facientes in eo propoſitiones ut neceſſe eſſe ſimplicem affirmationem & non neceſſe eſſe ſimplicẽ negationẽ,ſeparatim neque recta inter ſe oppoſitione expoſitas eſſe: cum ſimplex hæc affirmatio neceſſe eſſe infra in ſecunda pagella ſub tranſpoſititia impoſſibilis affirmatiõe cõſtituta ſit,eius uero negatio parte primę pagellæ ſuperiore ſub ſimplici negatione impoſſibilis; rurſus hæc affirmatio neceſſe non eſſe parte ſuperiore ſecundæ pagellæ,negatio illius in fine primæ exponatur:quæ autem recta ſibi obſtant inuicem,non ab iis contradictionẽ etiam fieri:id quod modorum omnium aliorum eodem inter ſe ..uerſu oppoſitæ propoſitiones habent.Namque hæ non neceſſe eſſe & neceſſe non eſſe quę ſimplicibus poſſibilis propoſitionibus ſunt conſequẽtes, ſimul mutuo ſunt in materia neceſſaria mendaces. quæ uero tranſpoſititiis,nempe hæ nõneceſſe non eſſe & neceſſe eſſe ĩ impoſſibili.quo factum etiam eſt,ut contrarias eas appellauerit, qua ratione modo carẽtes quoque cũ inter ſe cõmentiuntur,contrarias nuncupamus.Falſum igitur eæ ſibi inuicem in proditis nunciant materiis quæ ẽ regione ſunt expoſitæ neceſſarii propoſitiones.& contra,uerę ſimul eſſe in aliis uidẽtur nonnullis.Nam rurſus eæ quæ ſimplices comitantur,uerum inter ſe produnt in impoſſibili materia:quod Ariſtoteles inquit,cum ait, QVOD NON ESSE EST NECESSE, ID NON NECESSE EST ESSE. quæ uero tranſpoſititias,in neceſſaria.

IIII.

ENIMVERO *in cauſa id ẽ quo minus perinde atque*

aliæ neceſſariū ſequat̃ quod idē ualens impoſſibile,cōtra ac neceſſariū reddit̃. Nam qđ eſſe eſt impoſſibile,id neceſſe eſt non quidē eſſe,uerū nō eſſe. qđ aūt non eſſe impoſſibile eſt neceſſe id eſſe. Quamobrem ſi illa ſimiliter poſſibile ipſum & nō poſſibile, hæc è cōtrario ſequuntur. quādoquidē nō idē ſignificat neceſſariū atque impoſſibile: ſed obuerſo uti dictum eſt, ordine.

Cōſequēs ſane erat ut ꝓpoſitionū ꝓſcriptionis prius correctionē traderet poſthac aſſerēdā: ꝓperaq; ſeſe ī tabella ſupra expoſita habere demōſtraret negatiōes neceſſarii. Neque.n.ſimplicē aliorū modorū ſimplicibus eſſe ꝓpoſitionibus, ſed trāſpoſititiis ex aduerſo ſuæ ipſius affirmationi iūctā oportuit, neque trāſpoſititiis illā q̄ ex trāſpoſitiōe appellat̃: uerū ſimplicibus hāc quoq; ê directo ſuę comitē affirmationis: atq; ita quæ ꝑ hęc dicunt̃, adiiceret cōtradictionē trāſpoſititiā, neceſſarii iur̃, ſub ſimplici poſſibilis atque impoſſibilis cōſtitutā eſſe cōtradictione: ſub trāſpoſititia ſimplicē. Cōuenit.n.rē eſſe prius intelligas, quā cur illa ſit quæras. Verū forte Ariſtoteles poſt illegitimū factæ ab initio ꝓſcriptionis indicatū ordinē neceſſarii ꝓpoſitionū, quaſi ꝑſpicacioribus cōſequērē illarū expoſitionē ꝓtinus intelligētibus, cauſā ꝑ hęc reddere iuſtę ipſarū cōſequētiæ uoluit. Sed quā eſſe cauſā dicit, ut ſimplicibus poſſibilis impoſſibilisq; propoſitionibus trāſpoſititiæ ſubiectæ ſint neceſſarii, trāſpſiotitiis ſimplices? QVONIAM IDEM, inquit, VALENS IMPOSSIBILE CONTRA AC NECESSARIVM REDDITVR, atq; idē ea ualere quidē ait quoniā eodē ſemper modo habet ſeſe utrunq; illorū neq; eſt capax cōtrarii: cū alterū ſit ſemper, alterū ſemper nō ſit. cōtra autē reddi, ꝓpterea ꝙ cū ipſum eſſe horū alteri adhibemus modorū, ꝓpoſitionemq; facimus ſimplicem, alteri ipſum apponimus non eſſe ac tranſpoſititiā propoſitionē conſtituimus. Nam quod eſſe neceſſe eſt, id nō eſſe eſt impoſſibile: & quod eē impoſſibile eſt, id neceſſe eſt nō eē. Has igit̃ impoſſibilis ꝓpoſitiones ſi ꝓpoſitionibus, inquit, poſſibilis & cōtingentis cōſequentes eē ſimplicitate illis, uel tranſpoſitione ſimiles diximus, ſuccedere ipſis eas accidet neceſſarii quæ, ut ipſe ait, econtratio in his ſeſe habent, hoc eſt tranſpoſititias ſimplicibus: & tranſpoſititiis ſimpli-

ces. His hunc in modum enunciatis, repetit ea quæ de neceſſarii at que impoſſibilis communitate & differentia prodidit, eaq́; nobis uult in depromptu haberi, nempe idem inter ſe ordine obuerſo valere. Nanque ipſum neceſſe eſſe impoſſibile dixeris ad non eſſe: & eſſe impoſſibile, neceſſarium rurſus ad non eſſe.

V.

A N *fieri nequit ut diſpoſitæ ſint hoc pacto neceſſarii contradictiones.* Nam *quod neceſſe eſt eſſe, id eſſe poſſibile eſt, ſin minus, negatio conſequetur. quippe cū aut affirmare neceſſe ſit, aut negare. quamobrē ſi poſſibile eſſe nequaquā eſt, impoſſibile eſt eſſe. ergo id eē eſt impoſſibile, quod neceſſe eſt eſſe: quod eſt abſurdū.* At *vero ex hoc poſſibile eſt eſſe illud ſequitur non impoſſibile eſſe ex hoc uero illud non neceſſe eſt eſſe quo fit ut quod neceſſe eſt, id non ſit neceſſe: quod minime conuenit.* At*qui neque hoc neceſſe eſt eſſe neque hoc neceſſe nō eſſe, illi poſſibile eſt eſſe conſequentia ſūnt. ambo nanque accidere illi poſſunt: horum utrumuis verum fuerit, non uera etiā erunt illa. nam ſimul poſſibile eſt eſſe & non eſſe quod ſi eſſe uel non eſſe neceſſe ſit, non erit utrunque poſſibile.* Reliquū *eſt igitur ut hoc non neceſſe non eſſe ex illo poſſibile eſt eſſe proueniat id. n. uel de hoc, neceſſe eſt eſſe, uerum eſt.* Etenim *fit hæc cōtradictio ex hoc non poſſibile eſt eſſe, conſequenti. quippe hoc, impoſſibile eſt eſſe, & neceſſe eſt nō eſſe, illi cōſequens eſt: cuius hæc eſt inficiatio, nō neceſſe eſt nō eſſe. Itaque & hæ quo modo diximus cōtradictiōes ſequūtur: nihilq́; accidit incōmodi ſic collocātibus.*

Proſcriptio ſupradicta p hæc cōfutatᷓ neceſſarii negationū, exquiſitusq́; adeo traditur ordo illarū in deſcripta modū admittētiū ꝓpoſitionū tabella, ut nihil diſcrepet, nihil nō ſuo loco poſitū ſit: ſed ordinē legitimū obtineat tota deſcriptio. Primū vero quæritur quænā ex quatuor neceſſarii ꝓpoſitionibus, duabus ſimplicibus, tranſpoſititiis reliquis, ſimplicē ſequi dicēda ſit poſſibilis affirmationē. Atq; nec, vt ante dicebamus, negationē ſimplicē, nempe

hāc nō neceſſe eſſe nec vtrāuis affirmationū ceu cōſequētē demō ſtrat illi ſubnectit oportere,ſed ſolā hāc nō neceſſe nō eē traſpoſi titiā negationem:quæ ad rectū ſuæ ipſius affirmationi obiacebit. Colligiturq; ex his,cōuenire vt ſimplex negatio ſub trāſpoſitiria posſibilis affirmatione ſtatuatur,recta quidē & ipſa ꝓpriæ affirmationi occurſura,quaſi tres aliæ ſint neceſſarii ꝓpoſitiones iam ſuis locis in tabella ꝑ ordiuē deſitæ.Sic.n.ſeſe his habētibus, non amplius q̄ ſibi mutuo cōtradicūt à ſe inuicē ſeorſum deſcriptas eē,vt prius,accidit,cōpetētēq; ſibiipſis locū ſortiētur cōtradictiones neceſſarii:quæ pariter cū imposſibilis cōtradictionibus porriguntur:cōtra vero asſignātur atque ille:id qđ proxime ꝓditū eſt. FIERI igitur inquit Ariſtoteles, NEQVIT VT DISPOSITAE SINT HOC PACTO NECESSARII CONTRADICTIONES. qđ perinde eſt ac ſi dicat: fieri nequit vt eo modo diſpoſitæ integrā ad alias obtineāt cōſequētiā,Hāc porro nō neceſſe eſſe ſimplicē negationē ſimplici illi affirmationi posſibile eē nō recte à nobis,velut ei cōſequētē,fuiſſe ſubiunctā, præ repta uelut ſumptiuncula demōſtrat.ea eſt,huic ſimplici neceſſe eſt eſſe cōſequētē illā eſſe neceſſario posſibile eſt eſſe.ꝓbatq; id abductione vtens ad imposſibile hūc in modū.Nam ſi hæc,inquit posſibile eē ex illa neceſſe eē nequaquā ſequit,hæc nō posſibile eſſe eius negatio cōſequet. quippe uerā eē in oībus vel affirmationē uel negationē neceſſe eſt.Verū ſi hæc nō posſibile eē illā ſequeret neceſſe eſt eſſe quoniā tū huic,tū ei tantūdē valēti,quæ eſt nō contingēs eſſe conſequētē illā imposſibile eē dicebamus:fieret ut hæc neceſſe esſe & imposſibile esſe uerum inter ſe conferent :quod à ratione plane abhorret.hæc igitur posſibile eſſe illā neceſſe eſſe oportet ſequatur.Itaque hoc præſumpto facile oſtenditur non recte à nobis ꝓditū,hanc nō neceſſe eē ſequi ex illa posſibile eſſe. Nā ſi huic neceſſe eſſe cōſequēs illa eſt posſibile eſſe ut ſumptiuncula demōſtrauit:huius aūt posſibile eſſe illā nō neceſſe eſſe conſectatricē eſſe arbitraremur,ut initio in tabella deſiipſimus, ex hac igitur neceſſe eſſe ꝓueniret eius negatio,nō neceſſe eſſe quod fieri nequit.Non ergo ſub hoc poſſibile eſſe collocāda hæc ē non necesſe eē ſimplex negatio neceſſarii.Verū neque vtrauis illius affirmationū,uel hæc,neceſſe eſſe uel illa neceſſe nō eſſe.ſiquidē ex iis utraque naturā quādā finitā declarat:altera,nimirū ſimplex.

illá quæ ſemper ſit:altera,hoc eſt trāſpoſititia, illā quæ ſemper nō ſit.At eē poſſibile ancipitē obtinet naturā: atque in ipſum nō eē cadit nōnūqnā.qđ.n.poſſibile eſt eē,pōt id quādoque & non eē.quocirca neque harū utralibet cū illa poſſibile eſſe ſimul erit. Itaque tribus exploſis neceſſarii ꝓpoſitionibus uelut illā ſeq poſſibile eē,nequeuntibus, hæc nō neceſſe nō eē,trāſpoſititia negatio ſola relinquit.quāobrē hæc illi comes adiudicāda eſt:quēadmodū ſimplici illi negationi,nō poſſibile eē cōſequētē eē illā dicebamus neceſſe nō eē trāſpoſititiā affirmationē.Patetq; ſimplicē hāc negationē nō neceſſe eē in eū locū quē in ſuperiore tabella hæc nō neceſſe nō eē,obtinebat,à nobis trāſpoſitū iri:quo ſit vt ꝓpoſitiones omnes oībus cōſonas reddamus.Cæterū nequis quo pacto illā,nō neceſſe eē,ſequi nō poſſe ex hac,poſſibile eē hoc ꝓſumpto oſtēdebamus,poſſibile eē,illi neceſſe eē,ſuccedere,eodē modo neq; illā nō neceſſe nō eē ex ea ꝓgredi demōſtrari poſſe arbitreē,illud addit ID ENIM VEL DE HOC NECESSE EST ESSE VERVM EST. Haud.n.amplius abſurditas cōtinget:ſi ex hoc neceſſe eſſe illud poſſibile eſſe ſequi dicamus.ex hoc uero poſſibile eē illud nō neceſſe nō eē,quippe has ob res uſu ueniet ut hoc nō neceſſe nō eſſe,illi,neceſſe eē cōſequēs ſit:qđ nō ſolū abſurdum non eſt ſed etiā uerū.Nam quod exiſtentiā habet neceſſariam,nequit hoc neceſſariam quoq; priuationem habere exiſtendi.

PROSCRIPTIO VERIOR modum adhibentium propoſitionum conſequentiæ.

PAGELLA.

PRIMA	SECVNDA.
Poſſibile eſse.	Non poſſibile eſſe.
Contingens eſſe.	Non contingens eſſe.
Non impoſſibile eſſe.	Impoſſibile eſſe.
Non neceſſe non eſse.	Neceſſe non eſſe.
Poſſibile non eſſe.	Non poſſibile non eſſe.
Contingens non eſſe.	Non contingens non eſſe.
Non impoſſibile non eē.	Impoſſibile non eſse.
Non neceſſe eſle.	Neceſſe eſſe.

Verum his ita proditis, iure per ea quæ ſequuntur quærit Ariſtoteles utrum hæc posſibile eſſe, ſequi i llam neceſſe eſse an nō ſequi, dici conueniat: propterea quoniā hæc ambo vera eſse non posſunt. Horum autem uidetur utrunq; communire: alterum abductione ad imposſibile. alterum recta. dicitq;.

VI.

CÆTERVM *quæſiuerit quiſpiam an huic neceſſe eſſe conſequens illud ſit poſſibile eſſe. niſi enim ſequatur, contradictio nō poſſibile eē cōſequetur. Ac ſi quis nō hāc eē contradictionem putet, illud neceſſe eſt fateatur poſſibile non eſſe: quorum vtrunque de hoc neceſſe eſt eſſe: falſum pronunciat. At uero contra poſſibile eſſe idem ſecari videtur & non ſecari: & eſſe & non eſſe, qua propter quod neceſſe eſt eſſe id continget non eſſe, quod falſum eſt.* Conſtat *igitur non quidquid poſſibile eſt vel eſſe uel ambulare: oppoſita etiā poſſe: ſed eſſe in quibus uerum non ſit: primum quidem in ijs quæ non per rationem poſſunt: ut ignis calefactorius eſt: poteſtatemq; obtinet rationis expertem.* Compotes *igitur rationis facultates eædem plurium atque contrariorum ſunt. ratione carentes, non omnes: ſed quemadmodum diximus, calefacere non poteſt ignis & non calefacere: nec quæcunque alia ſemper agunt. Poſſunt tamen nonnulla quoque irrationalibus prædita facultatibus oppoſita ſimul ſuſcipere.* Verum *hoc illius gratia prodidimus, quod oppoſitorū non omnis capax uis eſt: nec quæ ſub eadem ſpecie dicuntur. Sunt uero quædam æquiuocè poteſtates.* Nam *poſſibile non ſimpliciter appellatur: ſed alterum quia uerum eſt, ceu quod actu exiſtat: ut poſſibile eſt quenquam ambulare, quoniam ambulat: ac demum poſſibile eſt eſſe, quoniam id actu iam eſt quod poſſibile eſſe perhibetur. alteram uero propterea quoniam ageret: ut ambulare poſſibile hūc eſſe, quoniam ambularet.* Atque *hæc quidem in ſolis mobilibus uis ineſt: illa uel in ijs quæ nequaquā*

mouentur. Vtrunque autem potẽs ambulare aut eſſe, tum quod ambulat iam atque agit, tum quod greſſile eſt, uere dixeris. Itaque quod poſſibile eſt hoc modo, minime verũ id de neceſſario ſimpliciter nominare: uerum autem eſt alterum. Quamobrem quoniam particulari conſequẽs uniuerſale eſt ipſum eſſe poſſe, ex eo quod ex neceſſitate eſſe ſequetur: uerum non omne.

Cum.n.ex quatuor neceſſarii ꝓpoſitionibus hãc ſolã nõ neceſ
ſe nõ eẽ poſſe ex hac ſequi ꝓbaret posſibile eſſe ex aliis nullã, pri
mũ quidẽ hanc nõ neceſſe eſſe nõ ſequi ex ea poſſe demõſtrabat:
aſſumebatq́; huic neceſſe eſſe cõſequẽs eſſe illud posſibile eſſe: idq́;
per abductionẽ ad imposſibile aſſerebat: quã nũc ẽt nobis tentat
ad memoriã reuocare: adducitq; illã maiore ſtudio: cũ ex cautio
ne abundãte adiiciat, tametſi quis huius posſibile eſſe non hoc nõ
posſibile eſſe, verũ illã posſibile non eſſe negationẽ eſſe arbitre-
tur nihil tamen ob id plus illi acceſſurũ. fateri.n.cogetur is, quod
neceſſe dicimus eſſe, hoc ut posſibile ſit non eſſe, fore nonnunquã
quod a ratione planisſime abeſt. Tum deinde cũ ad affirmationes
tranſiret neceſſarii cõfutandas, quaſi illi conſonans eſſe neq; harũ
utralibet posſit, contrariũ ꝓxime dictis ꝓnunciabat, quod ipſum
quoque ꝑ hæc repetit: nimirũ quod neceſſe, eſt eſſe, id vt quando
que nõ ſit, eſſe imposſibile: quo modo quod neceſſe eſt nõ eſſe, im
posſibile eſſe ut aliquando ſit. quod vero posſibile eſt eſſe, ex eo-
rum quæ alias ſunt, alias nõ ſunt numero cenſeri. eoq́; fieri ut rur
ſus non hoc etiam posſibile eſſe ex illo, neceſſe eſſe has ob res cõ
ſequatur. Quęſtione igitur ſoluẽda, in cauſa eſſe affirmat posſibi-
lis æquiuocationẽ ut rationũ appareat cõtrarietas: qua ſequi po
posſibile ex neceſſario, rurſusq́; alio ſenſu atque alio nõ ſequi cõ
tingit. Nanque posſibile partim eſſe inquit, quod actu iã eſt: ut cũ
ambulare dicimus poſſe, ambulãtẽ: Solẽq́; illuſtrare poſſe, uel mo
ueri. partim per facultatẽ atque aptitudinẽ duntaxat: ceu cum am
bulare ſedentẽ poſſe, & ambulãtẽ poſſe dicimus nõ ambulare. Sed
eius quod actu conſtat, alterũ cognatũ eſſe ac natura inſitum rei
que ipſum poſſe ꝓhibeĩ, eiusq́; ſpecificũ: alterũ aduẽtitiũ, nec ſem
per pręſens ſubiecto. Atque natura quidẽ, inſiti, formãq́; ſubie-
ctis, uti diximus, largiẽris, æternũ hoc eſſe atque in æternis rebus
ſubſiſtere:

ſubſiſtere:vt cœlũ in orbẽ moueri:vel terrã in medio ſitã eſſe uni uerſi:uel Deũ bonũ eſſe.illud nõ quidẽ æternũ,neque in ſubiectis æternis cõſpectabile:quod tamẽ donec fuerint ſubiecta,cũ illis exiſtit:velut cũ hũc ignẽ poſſe dicimus calefacere : & niuẽ hãc refrigerare:cũ reliquũ videlicet eius quod actu eſt ſignificatũ,nẽpe in ſubiectis nõ natura cõditi,ſi iis cõſideret quæ ex poteſtate in actũ trãſiere:quo modo ſedẽtem ambulare poſſe dicebamus. Rurſus eius quod in ſempiternis dicitur rebus,alterũ in ſubſtantiis à materia prorſus abſtractis inquit,ſpectari:ut deorum bonitatẽ intellectionemq́;:alterum ꝓxime ab illo pendere,atq; exiſtere in corporibus quidẽ,verum ſimplicibus,& quæ nihil habẽt cõtrarii:ſemperq; ſolo circulari motu agitantur:ſuntq́; ab omni moleſtia mortaliũ rerũ excepta. Eius vero rurſus quod à facultate emanat,alterum id eſſe affirmatio quod mutari poteſt in actũ:ſicut cũ puerum in Imperatorẽ diximus poſſe euadere:niſi externa re aliqua impediatur alterũ quod nunquam ad actũ ꝓmouebitur: ſed ipſum eſſe in hoc ſolum obtinet ꝙ facultate ſit : velut in magnitudinũ omniũq; abſolute continuorũ ſectione in infinitũ progreſſuq; numerorũ in ampliorẽ multitudinẽ,Cum igitur tot euariet differentiis poſſibile,ſignificata ſequi eius ex neceſſario quędam ait: alia nõ ſequi.Nam quæ prædicata de actu exiſtentibus poſſibilia in iis quæ ſubiectis ſiue ſempiternis:ſiue corruptibilibus ex ſui natura inſunt,dicuntur,hæc in iis etiã quæ ex neceſſitate ſunt uerũ fateri.propterea quoniã ſunt & ipſa ex neceſſitate:quaſi non ancipiti illa cõſtent natura ut eſſe ac non eſſe poſſint.haud enim poteſt ignis calidus non eſſe:nec cœlũ non in ambitũ moueri.Quod autem à poteſtate in actum migrauit,ut in ambulare verbo dicebamus,quodq́; in aptitudine vel natura comparata in actum mutari,vel neq; idonea,ſed ipſum eſſe in eo duntaxat ꝙ ſemper poſſit obtinẽte ſpectatur,nõ etiã conuenire neceſſario.Quapropter & ſequi ex neceſſario poſſibile,& nõ ſequi aſſerentes,recte dicimus,alio nimirũ,vt ante de ipſo ꝓdidimus , alioq; mẽtis conceptu.Quanquã.n.non diſtincte huiuſmodi poſſibile ut unica ſpecies illa actu exiſtentis,verum ſimpliciter poſſibile ex neceſſario ſequi ꝓnunciabamus,nihil tamen cõmemorabamus abſurdi.Nã quo modo tereſtrẽ tamẽ ſimpliciter etiã canem nominamus , & Aiacẽ Telamonis abſolute quoque Aiacem, ſic & id genus poſſibile,

ſimpliciter etiam posſibile appellamus.ſiquidem neceſse quoq; eſt cuiq; conſequentes eorum quæ ab ipſis indicantur eſse æquiuocas uoces:ut genera ſpeciebus. Sed tradit nobis hæc poſt Ariſtoteles:ſolutionemq; promit dubitationis abſolutisſimam. In primis uero omnium aduerſus eam rationem uerba facit quæ cō ſequens eſse negat posſibile propterea neceſsario, ꝙ idem eſse poſse atque nō eſse uideatur, ac PLANVM EST ITAQVE ait, NON QVIDQVID POSSIBILE EST VEL ESSE, VEL AMBVLARE, OPPOSITA ETIAM POSSE: hoc eſt non eſse, & non ambulare non ꝙ in ambobus his ipſis q̃ ſunt exempli loco accepta, id quod dicitur intelligendum exiſtimet (nam contrarium ipſum manifeſtum plane eſt, ambulandi facultatem non huiuſce duntaxat, uerum oppoſiti quoque eſse) ſed oſtendere nobis uelit, unicam eſse in quibuſdam quæ posſibilia dicuntur, facultatem, minimeq; ancipitē. in quibus non etiam res illi ſuccedet qui hoc posſibile eſse, ex illo neceſse eſse, conſequi negat. additq; qualia ſint ea quæ hoc pacto ſeſe habent, nempe ex iis nonnulla quæ rationali carent eſsentia: uelut inanima: quæ ſuis effectricibus agunt facultatibus. Itaque cum calefaciat ignis, non poteſt & non calefacere: & gleba cum in præceps feratur, nō ferri etiam nequit: niſi quis eam per uim extrinſecus uetet. Quod autem dictum hoc uelit non in omnia rationalis expertia facultatis extendi, ut brutis etiam competat animantibus, declarat cū deinceps addit, POSSVNT TAMEN NONNVLLA QVOQVE IRRATIONALIBVS PRAEDITA FACVLTATIBVS, OPPOSITA SIMVL SVSCIPERE. Nam & pasſiuæ inanimatorum facultates apertè ambigua natura prę ditæ ſunt: ut ueſtis & ſecari & non ſecari ſimiliter poteſt. & effectrices rationis expertium animalium non unicæ coactæq; ſunt: ut in igne ac niue dicebamus. Nam canis, uerbi gratia, cum ambulare queat: poteſt & non ambulare: cū obuenientes ſibi uiſiones ſequatur. Quoniam uero ea ratio quæ posſibile non ſequi ex neceſſario aſtruebat, ab iis promouebatur facultatibus quæ in generatione atque interitu ſunt, quaſi minus aptum ex ſui natura neceſſarium ſit ut utroque pertineat: hæ uero non ſolū eſſe, ſed nō eſſe ēt posſint, ob id occurrēdi principiū ab his ipſis ſumens, PRIMVM QVIDEM, inquit, IN IIS QVAE NON PER RA

TIONEM POSSVNT. Quæ enim in ſempiternis uis ineſt: ea potisſimum ambiguitatem effugit, conſonaq; eſt neceſſario: de qua deinceps diſputat: atque ea qua conuenit diligentia difficultatem ſoluit. Sunt uero & generaſcentiũ corruptibiliumq; facultates nonnullæ quæ, ſi ſubiecta ſeruetur, non utroque uergant ſed exiſtant cum iis & non exiſtant. Quo fit ut is qui poſſe quod posſibile eſt eſſe, id omne etiã non eſſe pronunciat: uel ex his ſolis, ut ait, quæ ſemper agũt confutetur: ſemper nunc intelligendo aduerbio non ad tẽporis infinitudinẽ, ſed quoad fuerit ſubiectũ. Itaque ſermonem illum qui poſſe quod eſſe posſibile eſt, id omne etiã non eſſe dicit, non in ſolis uerum eſſe facultatibus ratione carentibus, quæ eiuſdem eſſe inter ſe ſpeciei hoc ipſo quod irrationale eſſe perhibentur, ex ante dictis conſpicuum eſt. Quoniã uero contrariorum eſſe facultates eas, inquit, uniuerſas quæ rationis compotes habentur, compertum in hominibus id quidem eſt ſiue artis capias ſiue uoluntatis rationem. nam qui poteſt ſanare is non ſanare etiam poteſt. planiusq; in iis etiamnũ quæ ex præelectrice uoluntate fiũt. inter quas locus etiam conſiliis datur. Ergo qui lauari poteſt uel ambulare, poteſt is quoque non lauari nec ambulare. quippe præelectio noſtra, ut pluribus ante aſſertum eſt rationibus, noſtræ eſt dominationis. & quæ fiunt conſulto, quælibet agere atque non agere nobis eſt integrum: In diis autem quid nam dicemus? quam Alexander quoque difficultatem proponit, Aut enim participes rationis eſſe illorum facultates negabimus: ſi definitæ ſint, ſemperq; eodem pacto ſeſe habeant ab omni mutatione exceptæ: aut niſi ratione uacent, eas quoque oppoſitorum eſſe confitebimur. Recte igitur ille nodum ſoluit: cogitatricemq; hoc loco acceptam rationem eſſe ait, quæ ab imperfecto ad perfectum, a propoſitionibusq; ad concluſionem progreditur: qualis noſtra eſt: uerum non intellectualem, quæq; actu uno ſimplici cuncta ſemperq; ſtante intuetur: qualem ipſe eſſe affirmat deorum mentẽ: quæ ab omni prorſus exempta materia eſt, actumq; obtinet ipſi ſubſtãtiæ concorrentem. An uero nec ferre in illis conuenit huiuſce rationis nomen? nam mentem Ariſtoteles ipſe cenſet uocandam, oſtenditq; quodam loco digniorem uel ipſa mente naturam obtinere. Sed hæc in prima reſponſione, ut ſæpe commemorauimus, qua iis occurritur qui contingens nõ ſe-

qui ex neceſſario arbitrantur, quaſi dicat Philoſophus ne in iis quidē facultatibus quæ cognatæ maxime inter ſe ſunt, ſub unaq; ratione, quam ſpeciem appellauit, ſpectantur (ratione carentibus intelligo) recte affirmari quidquid eſſe poteſt, poſſe & non eſſe. His uero ſubiungit deinceps exactiſsimam correctionem theorematis: oſtenditq; quonam pacto uere utrunque & conſequens eſſe, & non eſſe neceſſario posſibile, alio nimirum atque alio ipſius ſignificatu dicebatur: atque SVNT VERO QVAEDAM AEQVIVOCAE, inquit, POTESTATES: perinde ac ſi dixiſſet, ne ſi eiuſdem quidem eſſe inuicem ſpeciei maxime facultates omnes conceſſerimus rationis expertes, poteſt citata difficultas procedere. Illud tamen ignorandum haudquaquam eſt, quæ ſunt in rebus uniuerſis facultates, quo minus ſub genus unū quodpiam referantur, non parum abeſſe: conueniunt enim ſolo nomine: natura quàm maxime differunt. Deinde diuiſionem quoque facit illarum: quam nos anticipando tradidimus: ac quale prædicetur ſignificatum posſibilis de neceſſario, quale uero non prædicetur oſtendit. Hæc ergo cum ex iis pateant quæ ante diximus, ordine ſingula diſcutientes quæ in ſerie lectionis conſiderationem poſtulant, illic primū, ATQVE HAEC QVIDEM IN SOLIS MOBILIBVS VIS INEST: ILLA VEL IN IIS QVAE NEQVAQVAM MOVENTVR, mobilia dicta eſſe arbitramur, quæ quidem moueri natura idonea ſunt, nec iam tamen mouentur. ſolaq; id genus ea ſunt quæ generationi ac corruptioni debentur. Vim autem eam acceptam eſſe nō q̄ in ſola eſt aptitudine, ſed quæ ab actu ſeparari ex ſui poteſt natura: ut in ſolis quoque generationem atque interitum ſuſtinētibus uiſitetur. Proinde huic Philoſophus ea quæ penes actum intelligitur facultate opponenda, ſubiunxit, illa uel in iis quæ nequaquam mouentur: nimirum coniunctione indicans illa, in his quoq; ſpectari forſitan poſſe aliquando huiuſmodi poteſtatem, cum ſuam ipſorum perfectionē receperint: ad quam properantem habebāt uim aptitudinis. ante hæc tamē in iis quæ p̄petuo mouent̄, hoc eſt in cęleſtibus: & prius his in immobilibus ideſt intelligibilibus cauſis ac diuinis. cum aptitudinis facultati nullus patere in intelligibilibus queat locus: in cœleſtibus relinquatur quidem, ut localis illorum mutatio declarat, ſemper tamen ſit actui cōiuncta. nam, quod de

ipſis appoſite effatus eſt in Metheoris,abſolutus eſt ſemper illorũ motus.Illud præterea, VTRVNQVE AVTEM POTENS SEV POSSIBILE AMBVLARE AVT ESSE bifariã ſcribi admonemus.aut enim quo modo expoſuimus:aut ꝑ poſſibili nõ impoſſibile.Ergo ſi poſſibile ſcribat, hic ſermo erit de eo ꝙ ꝓpoſitũ initio fuerat,nimirum poſſibilis nomẽ de utraq; prædicari facultate,tũ quæ ad actũ,tum quæ ad aptitudinẽ pertinet.idcirco ut prædicatũ de actuaria,nõ aptitudinem ſignificante,conſequens erit neceſſario.ut appellatũ de ea quoque quæ per aptitudinẽ dicitur,ob idq; ſeſe ambiguã præbente, non etiam ex illo ſequetur.atque huic illud conſentaneum eſt quod deinceps addit, QVAMOBREM QVONAM PARTICVLARI CONSEQVENS VNIVERSALE EST, IPSVM ESSE POSSE EX EO QVOD EX NECESSITATE EST SEQVITVR: VERVM NON OMNE. Sin pro poſſibili legatur non impoſſibile , uelut excuſationem eius hanc ab illo poni dixerim,quod ꝓpoſitionem non impoſſibile eſt in primæ tabellæ deſcriptione ſub hac poſſibile eſſe locatam permiſerit:illã uero tranſpoſuerit non neceſſe eſſe,eiusq; loco hanc nõ neceſſe nõ eſſe conſtituerit.Vtiq; enim dixerit , hoc non impoſſibile eſſe utriq; ſignificato poſſibilis , uelut hoc quoq; non neceſſe nõ eſſe concordat.ea propter hæc ambo illi poſſibile eſſe in ſecunda tabella ſubiunximus.Illud uero non neceſſe eſſe cum poſſibili cõueniat aptitudinem indicanti,ab actum uero exprimẽte ſubiectisq; cognato diſcrepet,iure ſepoſuimus:ne ſimpliciter poſſibili conſequens eſſet.Sed impoſſibilis quidẽ neceſſariiq; propoſitiones ut poſſibilis conſentirent propoſitionibus ꝑ hæc forſitã uidemur curaſſe,uerum poſitis in tabella contingentis propoſitionibus ab initio propoſita adhuc quæſtio fuerit.Nam pro poſſibili rurſus accepto contingente,ꝓcontabimur utrum huic neceſse eſse cõſequens illud ſit cõtingens eſse:an ſecus.Si.n.ſequatur,quandoquidẽ inter neceſsarium & impoſſibile poſitum contingens , poteſt quãdoque & nõ eſse,qđ neceſse eſt eſse,contingens erit nõ eſse. Sin minus conſequens ſit,incidemus in maius incõmodũ.cũ fateri cogamur fore,ut nõ cõtingens ſit qđ neceſse eſt eſse . Itaq; ad hæc reſpondẽdũ,primũ à poſſibili contingens diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele uideri . propterea traditam hoc libro diuiſionẽ

poſſibilis inter initia Reſolutoriorũ ubi de cõuerſionibus tracta tur,planè & in cõtingente dici inueniemus:ubi.In cõtingente uero,inquit,quoniam uerbũ contingere pluribus appellatur modis (nanq; & neceſſariũ,& nõ neceſſarium,& poſſibile cõtingere dicimus)ponitq; illic pro eo poſſibile quod ad utrũq; ꝓpẽſum eſt, necdũ euenit:ut hic ſeſe habere contingens arbitramur. Qđ ſi uel definitione ꝓmenda cõtingẽtis,neq; neceſſariũ eẽ ipſum ꝓnũciet,neq; impoſſibile,rationẽ nõ eẽ ſimpliciter cõtingentis dicemus:uerũ eius qđ ꝓprie appellatur,mediũq; inter id qđ ſemper eſt & ſemp nõ eſt,locum obtinet,atq; hãc pariter poſſibili quoq; ꝓprie dicto cõgruere. Deinde ſi ſolum proprie contingẽs capiamus,ipſum quidẽ uidelicet nõ fore conſequens neceſſario:ſed ex eo nõ cõtingens eẽ cõſecuturũ:nõ quaſi ſubſiſtentiã rei funditus tollat:ſed contingentẽ ſolũ ſubſiſtẽdi modũ,quo pacto & qđ cõtingens eſt,id nõ neceſſariũ eẽ exiſtimamus.ſignificatuq; hoc tamẽ contingẽtis recte affirmauit Ariſtoteles ex hoc contingẽs eẽ illud ſeq nõ neceſſe nõ eẽ. Qm̃.n. diſtat uniuerſo ſui ſignificatu contingẽs ab impoſſibili,eẽ uero impoſſibile idẽ illi neceſſe nõ eẽ indicat,uſꝗueniet ut hoc cõtingẽs eẽ ab illo neceſſe nõ eſſe diſſẽtiat:illi cõſonet non neceſſe nõ eſſe.ſic uero & ex hoc nõ neceſſe eſſe cõuenientius conſequi illud dicemus non contingens nõ eſſe. Verũ ſi ſupponamus à poſſibili & cõtingẽte id ſolũ ſignificariqđ his ꝓprie uocatur nominibus,finiuitq; ipſe in Reſolutoriis, cum dixit,Cõtingens autẽ id nomino,quo , cũ neceſſariũ minime ſit, eſſe poſito,nõ quidquã accidit impoſſibile,quas pone iunctas iis eſſe impoſſibilis neceſſariiq; propoſitiones putabimus?Itaq; qđ ad cõſequẽtiã illam attinet quæ ab his poſſibile eẽ & cõtingẽs eẽ deducitur:recte ſeſe habere inquàm uidebitur initio deſcripta propoſitionũ tabella.Nã proprie poſſibile atq; contingens neq; eſſe impoſſibile,neq; neceſſe eſt eſſe.uerum ſi curandũ eſt ut omnes congeſtæ in ordinem propoſitiones mutuo cõſentiant,haud et hæc non neceſſe eſſe poteſt illi non impoſſibile eſſe ſubiugari: propterea quoniam hoc non impoſſibile cũ unũ tollat impoſſibile,in duobus ab ipſo reliquis tum contingente, tum neceſſario uerum explicat.non neceſſarium autẽ uno abolendo neceſſario, uerum in cæteris duobus profatur,cõtingente atq; impoſſibili. Hæc igitur,non impoſſibile inquàm ac nõ neceſſarium, cũ inferẽ-

do cõmunicent contingente,habeant uero & quiddam inter ſe contrarii,quatenus ab horum altero neceſſarium, impoſſibile ab altero inuehitur,cõuenire inter ſe nequeunt.At hoc non neceſſe non eẽ illi non impoſſibile eſſe uniuerſum cõſentit: ſiquidẽ eorũ quoque affirmationes impoſſibile eſſe & neceſſe non eſſe idẽ inter ſe ualent.Quod ſi quis hac difficultate urgeat,quã ob cauſã igitur non hanc non neceſſe eſſe in primæ tabellæ deſcriptione ſub hac poſſibile eſſe conſtitutam reliquit,illã uero nõ impoſſibile eẽ aliò tranſtulit:eiusq́; loco illã nõ impoſſibile non eẽ quæ conſonare huic poteſt non neceſſe eſſe repoſuit? Primũ hæc(dicimus)nõ impoſſibile eẽ prior quàm illa nõ neceſſe eẽ in tabellæ collocata diſpoſitione fuerat:ridiculumq́; erat,cũ accidere idem debuiſſet,nõ poſterioris cũ prioribus conſonãtiã curare:ſed quonã modo prius poſteriori uideri poſſet cõſentaneũ.Dein qm̃ hęc poſſibile eſſe & continges eſſe tum res ineſſe de quibus appellantur.tum hoc pacto ineſſe pronũciant.itaq; has ob res illa impoſſibile eſſe & neceſſe eẽ ab his,alio tamen,alioq́; intellectu diſcrepabunt.nempe hoc impoſſibile eſſe quaſi rei ſubſiſtentiã deſtruat illud uero neceſſe eſſe nõ ita,ſed uelut ſolo exiſtendi modo à poſſibili & contingente euariet.Ergo ex iis hæc magis impoſſibile eſſe quam illa neceſſe eſſe expugnetur: quamobrẽ magis quoque hæc ipſis nõ impoſſibile eſſe iũcta erit.quàm illa nõ neceſſe eſſe. Itaq; iure hac nõ impoſſibile eſſe relicta Ariſtoteles uelut ipſis conſequente,ſolam illam non neceſſe eſſe alio loco tranſpoſuit.

VII.

IDEOQ. *neceſſarium & non neceſſarium eſſe uel nõ eſſe omnium fortaſſis principium eſt. inſpiciendaq́; alia ſunt uelut his conſequentia.Itaque ex ijs conſtat quæ pronunciauimus,quod ex neceſſitate eſt,actu id eſſe.quapropter ſi priora ſunt ſempiterna,prior quoque facultate eſt actus. Ac ſunt quidem actus alia ſine poteſtate:ut primæ ſubſtantiæ. nonnulla cũ poteſtate:quæ priora natura,poſteriora ſunt tempore. quædã uero nec actus unquam ſunt,ſed facultates tantummodo.*

Exquiſitiore hic conſequentia contemplationemq́; neceſſarii

ppoſitiones cenſet in tabella deſcripta cæterorũ modorum propoſitionibus anteire, comitesq; his eſse illas: nõ eo ſolum quod cõmunius eſse posſibile affirmabatur necesſario, de earũq; diſserentem conſequentia ſubiicere ante oportebat, ac uelut antecedens quod peculiarius eſt ſumere, quonã autẽ pacto ſequi ex hoc cõmunius poſſet, nõ cõtra: ſed etiã qm̃ necesſariũ ſempiternis diuinisq; cõperit rebus. posſibile autẽ qđ à necesſario differt atque cõtingens à materia expullulant. in hac ſiquidem propterq; hanc ea cõſtat facultas quæ in aptitudine ſpectatur: ceu poteſtate om nia, nihil actu obtinentẽ, imposſibile uero uel extra ea quæ ſunt planè excidit. neque enim imposſibile eſse diceretur ſi quoquo modo in ea quæ ſunt haberet acceſsũ uel in materia, uel quæ hac obſcurior eſt, priuatione. quippe priuatio eſt ad generationẽ neceſsario: quandoquidem ex illa eorũ quæ fiunt in ipſum eſse mutatio emanat. at imposſibile mutari in posſibile nunquã poteſt. Quocirca ex hac opus erit neceſse eſse quæ æternã ſubſiſtentiã notat, eæ ſequantur aliorum modorum quæ ipſum non eſse, uti deſcriptum eſt, tollunt, nimirum hæ non posſibile non eſse, non contingens nõ eſse, imposſibile non eſse. ex hac uero neceſse nõ eſse illæ non posſibile eſse, nõ contingẽs eſse: imposſibile eſse. ex his autem manifeſta eſt & oppoſitarum ipſis conſequentia.

EXQVISITISSIMA CONSEquentia modum proferentium propoſitionum.

Neceſsé eſse.	Non neceſse eſse.
Non posſibile non eſse.	Posſibile non eſse.
Non contingens non eſse.	Contingens non eſse.
Imposſibile non eſse.	Non imposſibile non eſse.
Neceſse non eſse.	Non neceſse non eſse.
Non posſibile eſse.	Posſibile eſse.
Non contingens eſse.	Contingens eſse.
Imposſibile eſse.	Non imposſibile eſse.

Ab his uero deinceps oſtendere cum uelit naturalem ſe digeſtionem rerum perſequendo neceſsarii propoſitiones antecedere

aliis cenſere,exponere rerũ inſtituit ordines quo modo propoſitæ conuenit contẽplationi.Ante hoc autẽ uelut ſumptiunculam quandã aſciſcit,priorẽ actũ facultate aptitudinẽ referente natura eſſe.probatq; hoc,quoddã uelut corollariũ Geometrarũ more ex antedictis colligens ad hoc aſſerendũ utile,nẽpe in eo ſolo quod actu eſt neceſſarium ſpectari.idq; nõ iniuria. Nã cũ poſſibile de ambobus,uti proditũ eſt,aptitudine actuq; prædicetur,alterũ ex ſignificatis qđ de actu fertur ſolũ poſſe ullum eſt neceſſario conſonare,quamobrẽ ꝓprie quoque neceſſariũ, quale eſt id qđ non modo eſt,modo non eſt,ſed eadem perpetuo ratione ſe habet, in iis quæ ſemper actu ſunt ſolis dicetur. Ergo ſi proprie neceſſariũ rebus cõuenit ſempiternis,proprie autem poſſibile, quod cõſtat aptitudine,ſolis competit generationem interitumq; agnoſcentibus,erit ut ſempiterna ad generationẽ corruptionẽq; ſubeuntia, ſic actus ad poteſtatem.at natũra ſempiterna ſunt iis quæ gignũtur priora.natura igitur actus quoque poteſtate prior eſt. His ratione hunc in modũ collectis,philoſophice deinceps admodum atque acrius contemplando de ordinata decentiq; rerum progreſſione ac declinatione decernit iis conſentanea quæ ratiocinando comprobauit,nempe prima omnium ſummaq; plane entia,qualia ſunt intelligibilia diuinaq;,ſyncerum eſſe actum,uerum talem eſſe dictum iri.hoc nanque entibus iiſce conueniet quæ ipſum eſſe acceptum materiæ referunt:eaq; de re tum compoſita ſunt,tum aptitudinis poteſtate impartiuntur, quatenus forma uel ſemper uel quandoque communicari iis poteſt. quandoquidem ſemper quoque actu forma eſt: poteſtate materia: actu uero quod ex utraque conſtat,quaſi forma,ſeu:quod idẽ dictu eſt, actu imparti tum.At in illis,uelut à materia tum ſubſtantia,tũ recta minimeq; de ipſis peruerſa notione prorſus exemptis:nullus aptitudini locus relinquetur.ideo neque mutationi cuiquam, neque tempori, neque formæ uel aliquatenus uel in perpetuũ uendicandæ, quapropter nec talis actus ſunt,nec dicũtur. Porrò formas ipſas à materia ſeparabiles actuũ ſyncerorum nomine appellamus: cum actum quo modo in compoſitis,nequaquam ſecernamus à ſubſtãtia:ſed eas in hoc ſubſtantiatas dicamus Proinde ueros deos actus eẽ ſubſtantia in duodecimo Metaphyſices uolumine affirmat.Et enim in mutationi accommodatis, in quibus hoc quod eſt pote-

ſtate & habitu & actu eſſe ſpectatur poteſtatem ad habitum, habitum ad actum, ut ad peculiarem finem, properantem cernimus. neque enim ſi actus ipſius expers maneat, quidquam emolumēti præſtabit. Has ob res uero ſapiens Agrigentinus cum Poetas fabuloſa de diis vt humana ſpecie præditis fingentes increparet, de Apolline in primis, de quo proxime verba facerat, eodemq; modo de omni numine abſolute differendo ſubiunxit,

Humanum neq; enim caput eſt in membra radactum.
Non equidem gemina erumpunt ramalia dorſo.
Non pes, non agile eſtq; genu, non hirta pudenda.
Verum ſacra atq; immenſa is tantummodo Mens eſt,
Curis exagitans totum pernicibus orbem.

Atque p̄ uerbū ſacra cauſam quoque latenter innuit mēte excelſiorē: Quāquā nec fabularū auctores iis qui illas audirent, tradere occaſiones neglexerunt, qiubus ei quod dici uidetur fidē nō eſſent habituri: niſi aūt ſtolide ſint affecto animo, uerū quæſituri ſenſum eſſent, qui à quouis fabularū figmēto clāculū ænigmate indicatur. Nam quoniā pacto humanū ſpeciē referāt quę ex Cœlo & Terra, ſiue iis quę ſunt in ꝑpatulo, ſiue ut vere tradiē atq; hos trāſcendentibus abditis cauſis dicuntur genita? quis uero Cœli pudenda ut verba ſonant exciſionesq; illorum capere ſuſtinebit? atque ex ipſis in mare proiectis natam Venerem? deuorationes quoque, ac rurſus uomitus liberorum? & quæcunque fingunt ſimplicioribus opitulātes fabulę præ ſe ita ferētia? quo modo autē in diis cōcubitus dicimus? non ne ſimiles illi intelligemus quē Cœli & Terræ fuiſſe fabulātur? Sed redeamus unde in hæc ſumus egreſſi, miſeratione nimirū commoti in adoleſcētulos qui fabulas ipſas hiſtoriam eſſe autumant, neque intelligunt.

Sunt igitur huiuſmodi ſimplices formę atque intelligibiles. Quæ uero compoſitæ, atque ab illis progreſſum ſortitæ, materiæ fiunt participes, quæ formę uel perpetuo retinendæ idonea ſit, ut cęleſtia, ſi in iis quoque materiæ nomen cōmunius oportet appellare, uel ipſam per uices ſuſcipere atque amittere, uelut quæ Lunę ſubiacent, has actu, uerum non actus eſſe affirmabimus. Atque in quibus ipſum poteſtate eſſe tēpore ab eo quod eſt eſſe actū diſtinguitur, in iis tempore prius erit poteſtate eſſe: actu eſſe prius natura. prius nanque ad hoc apte ſeſe quidquā habeat opor

tet,quo etiam ad illud poſtea queat deduci ad quod ſeſe commode habuit.Verum quoniam perfectum id eſt quod actu conſtat, imperfectum quod facultate habetur,prius autem natura perfectum eſt imperfecto,(nanque à ſuperioribes ſecundum naturam ad inferiora procedit decenti ordine ſucceſsiua rerũ generatio)pſpicuũ eſt fore,ut quod actu cẽſetur,ei quod poteſtate cõſiſtit natura antecedat niſi.n.prius hõ actu extiterit,:quo mõ pcreari queat embryũ,quẽ dicimus hominẽ eſſe poteſtate?Multũ uero latitudinis,ſeu magis pfunditatis facultate,&actu ſeſe habẽtis cõplexus obtinebit:cum ab actu ĩn aliquibus ualẽter adeo poſsideatur facultas ut p ſolã rationem cogitationẽq; ab eo diuellatur uelut in cæleſtiũ habetur ſubſtãtia.neque.n.fuit aliquãdo Sol poteſtate:deinde actu euaſit:ſi fieri nequit ut,cũ Deus ſit,ordinẽ in rebus uniuerſis præcedat remeritas:indecensq; rerũ digeſtio decentẽ:cõditorq; uniuerſi nonnunqnã facultate & imperfectus opifex,alias actu perfectusq; ſit:demumq; prælectionis atq; ex hac puenientis ab eo quod primũ nolit ĩ id quod poſteat fabricari mũdũ uelit mutationes,ac tẽporis cõſors Deus ille ſit qui uniuerſam in ordine mutationẽ quæ perpetuo fit,ipſamq; eſſentiam mutabiliũ , atq; eſſe ipſum temporis in rerum naturam producit.In quibuſdam ipſa tempore quidem ſeiungatur,ita tamen,ut ſequentem ex neceſsitate actum habeat quemadmodnm in circulari ipſorum motu deprehenditur:erat enim Sol prius poteſtate uerbi cauſa in Ariete. poſt actu in ipſo eſt ſed non põt non eſſe,propter continuitatem inquietudinemq; circularis motionis.Sunt tamen nonnulla in quibus etiam diſcerni ab actu tempore queat facultas : quæq; non omnino properantẽ ipſam habeant:velut in iis quæ ſub generationẽ cadunt.Haud enim embryum ipſum quoniam facultate homo eſt,iam neceſſe eſt quoque ut uſque ad abſolutum tẽpus utero geſtatum homo actu fiat.declarant id fœtus qui abortu eliduntur. Extremum obtinent ordinem in rerum natura q̃ ſola facultate cõſiſtunt:neque ad actũ produci unquam poſſunt:ut in infinitũ ſectio continuorum,& auctio numeri.nunquam.n.ex iis quidquam actu fiet infinitum.nec tamen deficit in ipſis uel diuidendi progreſſus, uel augendi:habentq; ad hoc aptitudinẽ duntaxat.Rerum igitur decoro ordine cõſtitutam degenerationem cerne. Aliæ ſynceri ſunt actus ab omni mutatione motuq; inde proueniẽte abſolu-

ræ. Aliæ cum ſemper moueãtur, actũ habent quatenus ſunt, faculta ti coniunctum. quòd vero ad delationem pertinet, tempore quidẽ ab illa diſcretum: eius tamen neceſſario comitẽ. Nonnulla cũ quo dam obtineant tempore, ut & ſint, & motu agitentur, facultatem habent ad utrũq;, quæ uelut ꝓdidimus, antegreditur actui: neque eius compos planè eſt. Aliqua, poſtremo cum in ſola conſiſtant fa cultate, deduci in actum ex ſui nequeant natura.

THEOREMA DE VI OPPO- ſitarum propoſitio num.

I.

VTRVM *aũt affirmatio negationi, an affirmatio ẽ affir mationi contraria, oratioq; orationi quę omnẽ iuſtũ eẽ pronũciat hominẽ, nullũ hominẽ iuſtũ perhibẽti: an quæ omnẽ hominẽ iuſtũ inquit, omnẽ hominẽ iniuſtũ aſſerenti? uerbi gratia utra ex hiſce cõtraria eſt Callias iuſtus ẽ: nõ ẽ iuſtus Callias: ẽ Callias iniuſtus? Nam ſi quæ uoce explicant̃ ijs quæ mẽte uolutamus cõſequentia ſunt, contrarii vero in illis contraria eſt opinio, ut quæ omnen iuſtũ eẽ hominẽ putat, omnẽ hominẽ iniuſtũ eẽ cẽſenti, neceſſe ẽ in ijs quoque affirmationibus quæ uoce proferunt̃ res ſeſe ꝓinde ha beat. Quod ſi illic cõtrarii minus opinio cõtraria ẽ, neque affir- matio affirmationi cõtraria, ſed prodita erit negatio. Qua d̃ re cõſiderãdũ eſt qualiſnã falſa opinio ueræ cõtraria ſit opinioni; utrũ illa negationis, an quæ cõtrariũ eſſe opinat̃. id aũt ita intel- ligo, uera de bono eſt opinio quædã bonũ id eſſe: alia falſa non eſſe bonum: alia uero eſſe malum: utra ueræ contraria ſit harũ. atque ſi una ſint, contrariam eſſe ad utram pertineat.*

ABSOLVTA eſt quatuor libri capitum il- lorum præceptio quæ inter initia enumerauimus commentatioq; de interpretatione finẽ ut mihi uideturquem debuerat recepit. Nam quæ ſequũ tur aut legitima nõ eſſe Ariſtotelis ſuſpicor, ſed ab aliquo qui eo, fuerit poſterior addita: cum il

lud animaduertã cõtraria ſentire in libris ſuis omnibus videri Phi loſophũ iis quę hoc loco diſſerũtur. aut ab eo quidẽ fuiſſe cõſcri pta, verũ ut qui lectorem modo exercere ad rationes eas diiudicandas quæ ꝓbabiliter quidẽ, non tamen vere dicerẽtur uolue rit. perindeq; faciat atq; is qui nõ facile cõfutandas rationes tradi dit quæ abolere motũ uidẽtur. id quod uel in Prædicamẽtis, cũ de ad aliquid ſeſe habentibus ageret, nouimus feciſſe: vbi non ſimul omnino natura eẽ quæ ſunt ad aliquid aſſerere cõtẽdebat: ſed ſen ſibile prius ſenſu eẽ: & ſciẽtia ſcibile. cũ tamẽ in ſecũdo naturalis Auſcultationis Theorema de cõiunctà Relatiuorũ ſubſiſtẽtia, dilu cide, ſubtiliter, breuiq; ſimul oratione explicauerit nobiſq; illorũ ſoluendorum anſas præbuerit, quæ in Prædicamẽtis ꝓdidiſſet quæ cauſa Porphyrio quoque fuit, opinor, Philoſopho, ut huiuſce theorematis expoſitionẽ recuſarit. Quod ſi uel nobis gerendus eſt mos cõſuetudini, dignaq; hæc, uelut elaborata Ariſtoteli, ſunt habenda, quibus nonnihil curæ impendamus inſtitutum illi eſſe di cendũ eſt theorema quoddã inſpicere eius operis quod in manibus eſt propoſito cõſentaneũ. Nã cũ uera ſit quædam affirmatio, vt iuſtus eſt Socratas duæq; huic falſæ refragentur ꝓpoſitiones tum ipſius negatio Socrates iuſtus non eſt, tũ quæ illi contrarium quòd ab initio prædicatum eſt, de eodem affirmat ſubiecto, ut quæ Socrates iniuſtus eſt inquit, utra ex falſis dicenda ſit inquirit fortius ueræ repugnare: vtrum negatio ne an affirmatio contrarii. Atq; acerbiorẽ negationis aduerſus affirmationẽ eſſe quam affirmationis contrarii pugnã iudicat. Eodem' pacto uel ſi falſa principalis affirmatio ſit, quæ huic reluctantur uerum decernant. Ideo factum quoque eſt ut utrunq; ipſe, perinde quaſi nihil refe rat, in problemate poſuerit, modoq; qualis uera opinio falſę opi nioni aduerſetur, modo utra ex falſis veræ contraria ſit. Idem de oppoſitione pronunciat uniuerſalium quoq; propoſitionum, quas contrarias appellauimus. Proinde & neceſſario propoſitum uide tur theorema ſuſcitare: cum doceat non temere contrarias nos illas uocandas cenſuiſſe. Ac nunc quidem oppoſitionum duntaxat earũ quas commemorauimus mentionem fecit. ad finem autẽ uniuerſalium quoq; oppoſitionis ad particulares meminit. ut pro poſitum ſit in demonſtrationem, inficiationis pugnam cum affirmatione, tum contrarię in quibus contraria eſſe negatio poteſt

affirmationi,tum in omnibus eius quæ illi contradicit,maiore diſſidio laborare,ſi cæteris contrariarũ affirmationum differentiis cõferatur.Iure autem neq; impræfinitas hoc loco,neq;,ſubcõtrarias ab eo fuiſſe acceptas,ſuo loco deinceps oſtendemus . Hęc igitur de iis ipſe hunc in modum ſtatuit:fortaſſe eo reſpiciens quod inficiationẽ abſolute in oĩbus &quæ ſunt & q̃ nõ ſunt capere,affirmationiq; opponere nobis liceat.non tamen in omnibus etiam contrarii ſit affirmatio.Nam cum quod initio prædicatum eſt à cõtrario nullo oppugnatur,ſiue ſubſtãtia ſit id,ſiue quantũ:ſiue ab aliis prędicamentis emanet,quæ non accipiãt contrarietatem,ſiue contrariorum etiam quorundam medium ſit , tunc vt affirmationem inuenias contrarii fieri nequaquam poſſe compertum eſt . cum & oppoſitioni quæ neceſſaria ad oppoſitionum commentationem viſa eſt , contradictorię inquam , dignitatem ante cæteras omnes comparare alioqui velit. At Syrianus ille magnus optime ſubtilisſimeq; de hac quęſtione arbitratus eſt,euidenterq́; ad modum oſtendit quo naturæ pacto res ſeſe habeant , mutuiq; diſcriminis,atq; animi noſtri communes conceptus ac ſponte innatos conſentientes iis eſſe affirmat quæ voce proferimus:& ipſum per ſe quodlibet argumentum in quæſtionem uocat:docetq; articulate quid recte in ipſis,quid probabiliter,non tamen exquiſite tradatur , poſtremoq; omnium planè diuinum Platonem teſtem adducit,qui negationem inquit,in Sophiſta diuerſum quidem aliquid ſignificare ab affirmatione:non tamen illi cõtrarium: propterea quoniam contrarium unũ eſt uni.neque enim iniuſtam naturã eſſe,ut vni plures hoſtes cõparet à magni uero negatione , id quod traditur in Sophiſta,qua non magnum dicimus,nihilo magis paruum quam æquale indicari.Quamobrem in ſexto quoq; de Rep. curam cenſet maiorem robuſtioribus naturis quàm exilioribus, quo minus corrumpantur,deberi.cauſamq́; huiuſce affert.rei Magis enim contrarium malum bono quàm nõ bono eſt inquit,ideſt reliquo eorum quæ à mali negatione ſignificantur : quamuis hoc tanquam euidens omiſſum,ipſumq́; non bonum ſit pro neq; malo neq; bono acceptum. Et uero perfectiori ipſius Ariſtotelis traditioni parere nos iubet,q in decimo Theologicę tractationis diſtãtiam affirmat cõtrarii plurimã eſſe à contrario: verũ non negationis ad affirmationem cum ait,Quandoquidẽ uero plus ac minus

differre inter ſe illa contingit quæ differunt, eſt & differẽtia quædam maxima.uocatq; hanc contrarietatem: & quæ ab his deinceps addit:non logica magis ut hoc loco probatione utens :quo mentem,uti dictum eſt,noſtram exerceat:ſed in ipſis quæ ſunt aſſerens rebus cęterarũ maximam eſſe contrariorum differentiã.proinde perfectã eſſe eã,nihilq; habere quod cadere extra ipſius ambitũ queat.Sic in prędicamentis quoq; nõ iuſtũ & nõ iniuſtum iuſti eſſe atque iniuſti quæ cõtraria ſunt,ſpacioq; inter ſe diſtãt plurimo,medium dixit:id quod cæteris quoq; cõtrariis ſubeſſe omnibus prodidit:ſi editam in Prędicamentorum tractatu definitionẽ illorũ attendamus.In commentationibus itẽ omnibus naturalibus contraria fieri ex contrariis cenſet: ut quæ mutuo plurimum diſtent:ac finita certaq; ſint. Quod ſi ex iis quę in medio ſunt fiant nonnunqnam,quæq; ſimpliciter ab eius quod fit negatione, partim uero ab huic contrarii affirmatione declarantur, ut albũ ex fuſco, quod ſimpliciter non album,partim autem eſt nigrum ea fieri ex illis dicit,non quoad ille ſimpliciter ab eius quod fit negatione indicentur:ſed quatenus contrario quadantenus impertiantur,perinde quaſi inficiatio non perfectam omnino ab affirmatione differentiam comprehendat.Proinde minime ab iis diſſentiens quę prodidit Plato in Sophiſta, contrarium id quod eſt, ei quod non eſt pronunciat non eſſe,ubi de contrariis motibus mutationibusq; in quinto decernit Naturalis Auſcultationis. Conſonum his quoq; prœmium eſt operis Topici,in quo Subcontraria nominantur illa quę inuicem oppoſita contradictoriæ ſunt quaſi non pfectã inter ſe contrarietatẽ obtineãt. Satis igitur iis eſt qui poſſunt iudicandæ horum ueritati imcũbere,ſi ea legunt quæ à diuino illo viro in hæc ſunt conſcripta.Verum quoniam cum ſolã ſcribere,de his perpenſionẽ ſtatuerit ,nequaquã in ipſorum verborũ declaratione uerſatur,quo gregarius quoq; expleatur auditor, tẽtauimus nos huiuſce etiam theorematis , qua forma ſuperiora quoq; exegimus , explanationem moliri. In diſcusſionibus uero cum nihil excogitare præter ea quæ contemplatus ipſe eſt nobis liceat,nõ recuſabimus uel ad uerbum ea ſcribere aliquando quæ uir ille memoriæ prodidit.Primum itaq; ipſo per ſe ꝓblemate inſpectando tametſi nonnulla ſit in non albo aduerſus album contrarietas,hanc tamen à nigro dicemus,nõ per accidens, ut ab ama

ro uel calido,ſed pro ipſa oppoſitionis natura contineri. quippe amarũ nihilo magis albi quam calidi uel alterius cuiuſuis genere diuerſi ſublationem indicat.nigrũ p ſe potiſſimũq; ſolũ oppugnãs album,definite videlicet ac per ſe unius albi interlitionem notat. haud vero ipſum prorſus ẽt non albũ controuerſiam illam obtinent quam nigrum aduerſus albũ ſuſcepit.eſt.n.non album principiũ quo ab albo diſcedatur,ut ĩ decimo diſputatũ ẽ Metaphyſices.Procedens vero atq; in totũ perueniens,fineq; iã obtinens,fit nigrum ac partim id quod eſt aufert duntaxat:partim ab hoc contrarium etiã ponit.Nam ſi uel in ſimplicibus uocibus nõ albũ cõtrarium eẽ quis albo dixerit,primũ eodẽ priuationẽ ac contrarietatem aget.Deinde non unum ẽt vni contrarium dicet: ſiquidem quod eſt non album,id & fuſcum & luteum,& flauum atq; nigrum eſt.Tertio loco oppoſitum erit indefinitum incertumq;, finito ac certo.dicitur enim de omni uel albũ uel non album. quapropter contrariæ ſubſtantiæ erunt albo:quantitateſq; :ac cætera genera. Sed quæ proprie contraria uocantur,aut ſpecies ambo ſint oportet:facultatemq; utrunq; & actum habeat: alterumq; par uiribus alteri ſit:ut & confligere inter ſe valeant:neq;una ſpecies ab altera corrumpantur,perfectionemq; labefactet uniuerſi, ut in albo res ſeſe habet ac nigro calidoq; ac frigido : reliquiſq; ſimilibus. Aut extremus ab altero delapſus alterum ſit,ac finito ſignificetur nomine:ſiue priuatiue,quẽadmodũ ĩ iniuſtitia atque,amẽtia dicatur ſiue non etiam:ut in timiditate:aptumq; ſit ex ſui natura in illud reuerti:ut in modeſtia & petulantia uirtuteq; omni & uitio:demũ q; bono ac malo.Malum nanq; non forma finiſq; eſt ueluti bonũ dicitur tamen ipſum quoque uelut extremus à bono elapſus : ac tunc finito ſignificatum nomine contrarium eſſe,cum natura idoneum eſt in ſpeciem ac bonum referri.Cum autem eiuſdem in ſubiecto formæ præſentiam abſemtiamq; abſolute contemplamur aliam quandam facimus nec contrariorum oppoſitionem. Vbi enim priuationem habet abſentia, uel eius ipſius poteſtatis quæ formæ iteratur aduentus fit priuatio illa de qua præceptum eſt in Prædicamẽtis.Sin ſolius actus abſentia ſit,fit ea priuatio quæ ex ſui natura remeare in ſpeciem poteſt:quam hæc de cauſa,licet infinito declaretur nomine formæ contrariam in naturali auſcultatione appellandam cenſui. Hæc igitur uelut in digreſſu tranſegimus:

mus: nimirum cum apud veteres compertes contrariorũ oppoſitorũq; p priuationẽ & habitũ ſignificationes diuerſas, deq; boni & mali oppoſitione tradere articulate uoluerimus:quæ multis negociũ exhibere cõſueuerunt. Quod ſi ita res ſeſe in ſimplicibus habet uocibus,patet in enunciatiuis quoque orationibus quę contrariũ affirmat,cõtrariũ affirmãti maxime repugnare. Societas nãque diſſidiũq; ꝓpoſitionũ ex cõplẽtium ipſas vocũ ſimpliciũ facultate ſpectatur. Enimuero non ita ſolum à nobis exiſtimari ſed per animi quoque conceptiones ex ſeſe ingenitas neque à doctore traditas humanã vita ſeruari,hinc erit conſpicuũ, Expetendũ omnibus bonũ eſt:fugiendũ omnibus malũ,quis ergo niſi uicino uti liceat bono,duobus ipſi ꝓpoſitis in uiſum ſumendis,non bono,cõſenſu ue omniũ malo,prę eo qui nõ iuuet illũ eligat qui lædere conetur! Nã ſi idẽ ſimul nõ bonus malusq; ſit,fugiẽdus magis erit nõ quoniã ſit ĩ utilis,uerũ quatenus ꝑter id ẽt noxius.eadẽ & in non iuſto ratio eſt atq; iniuſto,cæteriſq; ſimilibus. Itaq; cũ aperta ex hiſce rerũ natura enunciatiuarũq; orationum facultas de quibus agitur fuerit,conſideremus deinceps quę de illis ꝓpoſita argumentatione aſſerũtur. Is igitur qui uerborũ omniũ ſeu theorematis eſt auctor,quæſtionẽ in iis tractat ꝓpoſitionibus quæ ꝓnũciatiuæ ſunt orationis:duaſq; affirmationes capit,uniuerſalem alterẽ uniuerſaliter, alteram ſingularem opponitq; ſingulari tum veram eius negationem,tum affirmationem contrarii. vniuerſali autem vt negationem non illam quę ei contradicit, ſed quæ vt cõtraria repugnat,hoc eſt uniuerſalem negationem oppoſitam ſtatuit.& præter hanc,uniuerſalem contrariam affirmationem. inſtituitq; vtrum negationes eæ ſint quæ magis aduerſentur affirmationibus,an contrariorum affirmationes inuenire. Cauteq; admodum quæſtionem ad ſuum reuocat propoſitę rei principium,internas inquam uocatas orationes,opinioneſq; de rebus animo inſitas à quibus foras fluentes orationes proferimus:uultq; quo modo oppoſitiones quas diximus propoſitionum in opinionibus uiſę fuerint,ſic in uocalibus quoque ſeſe habere enũciationibus.hoc ergo recte ab ipſo excogitatum eſt,ſciteq; proditum. Quod ſi uniuerſales propoſitiones eas quas vocant contrarias,proprie contrariorum ſimilitudine,hoc nomine,ceu ſimul quandoque mentientes appellamus,patet pugnam mutuamq; illarum controuerſiam leuiorem ea pugna ducendã eſſe,qua dicta preſertim potiſſimũq;

contraria confliƈtantur,hæ uero utiq; fuerint quæ audent contraria de eodem affirmare.Sed hoc uel examinãdis particulatim argumentis exaƈtius conſiderabimus,& præterea quonã paƈto contradiƈtionis oppoſitio ſeſe ad contrarium affirmationem oppoſitionem habeat:quæ nobis in præſentia in contemplationem propoſita.Quod aũt ad uerba attinet,illud, NAM SI QVAE VOCE EXPLICANTVR. pro ſi ergo diƈtũ eſt. neque enim cauſam alicuius reddit quod ſupra dixerit,ut ob id locum habeat cauſalis coniunƈtio:ſed rationem ac uiam docet qua cõfligentes maxime propoſitiones à cauſis ipſis proficiſcendo æſtimemus. Quod antem ad finem proditum eſt diƈtionis.

ATQVE SI VNA SINT, CONTRARIAM ESSE AD VTRAM PERTINEAT talem habet ſenſum, opinio eſt de aliquo bono uelut modeſtia,quæ hoc ipſum dicit nempe eſſe bonum:altera quæ bonum aſſerit non eſſe.tertia quę malum eſſe.ait. Vſu igitur uenire inquit, ut & negatio que modeſtiam bonũ inquit non eſſe,& affirmatio contrarii quæ modeſtiam eſſe malum putat,alias diſſentiant inuicem, alias uero concurrant. Quandoquidẽ enim alia medio prædita cõtraria ſunt,alia carent,ſi ex interceptorum medio cõtrariorum ea numero ſunt quæ prædicantur,affirmatio contrarii conſequens nõ erit negationi. neq; enim quod nõ eſt albũ,id ut nigrũ ſit neceſſe iam eſt,ſin ex iis conſtãt quæ uacãt medio,idẽ ſignificant tum negatio,tum affirmatio cõtrarii, cum de aliquo pronunciant quod capax eẽ ex ſui natura contrarietatis queat.Nam quo modo quod eſt impar,id non par protinus eſt,ſic quod eſt non par,ut impar ſit eſt neceſſe. In quibus igitur negatio contrariiq; affirmatio concurrunt, non etiam fieri poteſt ut utra ex iis ceu diuerſis quæramus primæ magis affirmationi aduerſetur:una ſiquidem ambæ quodam paƈto ſunt facultate. Vult aũt ſcrutari:qua in re hæc quæ facultate una eſt, cũ initio poſita affirmatione magis dimicet:utrũ quatenus id neget quod ineſt,an quod non ineſt affirmet.refragantur exempli cauſa propoſitioni ternarium eſſe parem dicenti, tum quæ ternarium parem inquit non eſſe,tum quæ imparem eſſe confitetur:cum idẽ ſignificent ambæ. Itaq; nõ par hoc atq; impar qua in re magis pari reluƈtetur,utrũ quatenus non an impar ſit,exquirit.

II.

CONTRARIAS *igitur eo definitas eſſe opiniones*

putare, quoniã ſunt contrariorũ, mendaciũ eſt. Quæ.n.bonum, eẽ bonũ & malũ eẽ malũ arbitratur, eadẽ fortaſſe, ueraq́; ẽ: ſiue plures ſint, ſiue una. At hæc ſunt contraria: uerũ non eo ꝙ ſint contrariorum ſed magis quod contrario ſeſe habeant modo.

Cõceptũ ipſum mẽtis vnde ꝓmouẽtur ii qui ĩ opinionibus quę de cõtrariis habentur pugnã dicunt ꝓpoſitionũ ſpectari uehemẽtiſſimã, criminarii uult primũ ſermo iis qui aduerſus hoc uelut aduerſarius litigator ſeſe opponere conatur: atque nõ ſanũ inquit contrariorũ opinionũ iudiciũ hoc eẽ q̃d eſt de contrariis rebus ꝓnunciare. Proinde illã quę modeſtiã bonũ, & quę petulãtiã malũ eẽ opinatur de contrariis quidẽ tũ ſubiectis, tũ prædicatis decernere, nõ mutuo tamẽ eẽ contrarias: propterea quoniã hę ſimul uerę ſunt: cõtrariæ aũt nũquã ſimul uerũ cõmoſtrãt. omnino nanque ut ſimul cõtraria ſint, fieri nequit. ſed manis æſtimari cõtrarias opiniones oportere, quatenus de rebus iiſdẽ contrario mõ enũciantur: quo pacto ſeſe habent affirmatio negatioq́;: ut ſequẽtibus aſſerere tẽtabit argumẽtis. Illud porrò SIVE PLVRES SINT, SIVE VNA, de iiſce ꝓditũ eſt quæ bonũ, bonũ dicunt, & malũ eſſe malũ: quoniã plures quidẽ ſunt: ut quæ tũ ſubiectis, tũ prædicatis utunt̃ diuerſis: cæterũ una uideri etiã poſſunt: non in eo ſolũ q̃d uerũ ſimul fateãtur: ſed ẽt ꝙ ab uno ſenſu ꝓmant̃, animiq́; affectu. Aduerſus hæc uero dicendũ eſt, qui contrariarũ pugnam affirmationum contradictoriæ præſtare arbitrantur, nõ eas opiniones quæ de contrariis ſimpliciter rebus ſtatuunt, contrarias eſſe affirmaturos. haud.n.ſanè eas dicent quę contraria de contrariis, ſed quæ contraria de eodem exiſtimant. hæ. nanq; eæ ſunt quæ reuera contrario modo opinantur.

III.

ITAQVE ſi boni opinio eſt, bonũ id eẽ, alia non bonũ, eſt uero aliud quid, q̃d nõ ineſt, nec põt ineſſe, nulla ex aliis ponenda, nec quæ ineſſe ꝙ non ineſt opinãtur, nec quæ ꝙ ineſt nõ ineſſe. infinitæ.n.utræq́; ſunt, tũ quæ ineſſe ꝙ nõ ineſt, tũ quæ ꝙ ineſt non ineſſe arbitrantur. uerũ eæ in quibus deceptio eſt. at hæ ſunt illæ ex quibus generationes emanant. emanant autẽ ex oppoſitis generationes. quamobrem deceptiones quoque.

Secũdũ hoc argumẽtũ ad propoſitũ nobis problema traditur,
qđ contradictionẽ deinceps affirmationũ cõtrariarũ oppoſitioni
cõparat.deduciturq; hũc in modũ.Quãdoquidẽ uolumus quæ ex
falſis opinionibus maxime contraria ueræ ſit inuenire,poſtulato
utẽs manifeſto,unũ eẽ uni cõtrariũ,colligit ratiocinãdo negatio
nẽ maxime eẽ affirmationi infensã.Qm̃.n.infinitæ inqt ſunt q̃ cũ
illa depugnãt falſæ affirmatiões negationesq; , cẽſentq; alteræ
ineẽ ea q̃ nõ in ſunt alteræ q̃ inſunt nõ ineẽ, aduerſus eã uerbi cã
affirmationẽ q̃ bonũ qđ bonũ eſt putat,p̃liant affirmatiões eæ q̃
bonũ fugiẽdũ,bonũ eẽ malũ,bonũ noxiũ eẽ arbitrant. negatiões
uero illæ q̃ bonũ nõ eligẽdũ exiſtimãt,bonũ non utile, bonũ non
amandũ.neq; aliã magis alia dicemus falſitatis teneri, harũ nullã
oportet illi cõtrariã eẽ dicere q̃ bonũ id eẽ qđ bonũ eſt opinat.
ambæ ſiquidẽ hæ infinitæ incõprehẽſibilesq; ſunt.unũ aũt uni,&
finitũ finito contrariũ eſt.Quanã igitur utẽtes regula unã illã ac
definite pugnãtẽ inueniemus? nimirũ deceptionis,inqt,principio
ac uelut radice.hoc.n.unũ ex confeſſo eſt:ac finitũ.Fallimur.n.cũ
id ꝙ bonũ eſt,& noxium uel malũ:& non utile uel non exopta-
bile autumamus.ſed unũ horũ omniũ principiũ.i.qđ ipſum non eẽ
bonũ putetur.Porrò cũ principium hoc deceptionis quodnã ſit
oſtendere nobis uelit,eẽ id dixit ex quo emanat generatio. gene
rationẽ uero conſtare ex oppoſitis,hoc eſt ex propriis eorũ que
fiunt priuationibus negationibusq;.albũ nãque ex non albo fit al
bũ:& hõ ex nõ homine:ſimiliq; modo in iis abſolute q̃ fiunt om
nibus.quocirca fraus quoque in his eſt,inqt, finitaq; cõtrarietas:
præcipuaq; hanc ob rẽ pugna. Ad hæc igitur dicendũ eſt,unũ qui
dẽ unius omniũ cõſẽſu hoſtẽ eẽ oportere,minime tamẽ cõuenire
ut quæ qđ bonũ eſt,id malũ eẽ ſuſpicat,uelut una ponat ex mul
tis,& quæ nõ ſuppetũt bono,ea illi ineſſe p̃nũciabimus Nã quẽ
admodũ inter negationes quæ nõ ineſſe illi ea q̃ inſunt affirmãt,
una erat q̃ definite cũ illa certabat,nẽpe ea q̃ qđ eſt bonũ id non
bonũ eẽ,ſic inter infinitas affirmationes q̃ ipſi nõ ſuppetẽtia, di-
cũt ſuppetere,una eſt finita q̃ aduerſus eã præliũ cõmiſcet , ac qđ
bonũ eſt,id malũ eẽ atteſtat. Atq; infinita q̃dẽ eẽ hæc & incõpre
hẽſibilia que negatiõe ſignificant.eoq; fieri ut in omnibus & quę
ſunt & q̃ nõ ſunt,uerũ cũ affirmatione falſumq; diuidãt.unũ autẽ
planeq; finitũ ab affirmatione indicari,Tum hæc igit ſunt hoc pa
cto aſſerenda:tũ ẽt principiũ re uera fallaciæ eẽ errorẽ illũ q in

cõtradictiõe euenit. hoc ipm uero certiſſimũ eẽ argumẽtũ, inter ea q̃ p cõtradictionẽ ſunt oppoſita, ſpacii plurimũ nõ intercedere, neq;.n. decipi in iis cõtigiſſe. quãdoquidẽ in ſimilibus atq; iis quæ natura pxima inter ſe ſunt nos magis decipi cõptũ eſt, quàm in iis quæ magno interuallo ſeiũgũtur. palũbẽ quis, exẽpli cauſa, cõſpicatus, colũbã magis quàm coruũ crediderit. lupũq; ſic cõſpexerit, canẽ magis quã leonẽ eẽ exiſtimarit. Quapp imponere Iudicibus aggredi Oratores inquit in Phædro Socrates: imponẽdiq; aggreſſũ nõ ab iis quæ multũ diſtẽt, uerũ à ſimilibus moliri. Quippe artis peritiores accuſãdo, uirtutes ad pxima trãsferũt uitia, uocãtq; ſi qnis cautus ẽ, nõ audacẽ, ſed timidũ, & frugi hominẽ, auarũ, nõ pdigũ. defendẽdo, uitia ad pximas agunt uirtutes: nepotẽq;, liberalẽ: & audacẽ, fortẽ appellant. Ad hæc quoq; recte pditũ affirmabimus generationes oẽs abſolute uniuerſaliterq; ex priuationibus fieri, q̃s ipſæ negationes declarãt. cũ. tñ id qđ. fit. cõtrariũ habet, tũc, ut in Naturalibus cõmẽtationibus didicimus, id qđ fit, ex cõtrario potiſſimũ fieri. ex negatione nõ potiſſimũ: ſed quatenus negatio tũ cõtrariũ ſignificat, tũ qđ interuenit mediũ. media aũt ex cõtrariis pficiſcunt. Albũ nanq; ex nõ albo quidẽ fit, uerũ nõ quo uis nõ albo: ſed uel nigro uel mediis. ex mediis autẽ, ppterea quoniã eorũ quodlibet aliquatenus nigro impertitur.

IIII.

SI igitur bonũ. & bonũ eſt, & nõ malũ: alterumq; p ſe, p accidẽs alterũ eſt (accidit nãq; illi eſſe nõ malo) magis autẽ de quolibet uero illa eſt quæ p ſe conſtat, erit & falſa: ſi ẽt uera. Quæ ergo nõ bonũ eſſe id retur qđ bonũ ẽ, de eo qđ p ſe ineſt mẽtitĩ, quæ aũt qđ bonũ eſt, malũ eſſe, de eo qđ p accidẽs cõpetit qua de re magis falſa negatiõis quã cõtrarii fuerit opinio. Maxime uero is qui cõtraria opiniõe præditus eſt, in quauis re mẽdax deprehẽdit. ſunt.n. eorũ cõtraria quæ in eadẽ re plurimũ differunt. Itaque ſi contraria ex his altera eſt, magis uero contraria eſt opinio negationis, patet hanc fore contrariam.

Cũ in tertio hoc argumẽto de eodẽ prædicata cõtraria ut de aliquo bono, tũ ipſum bonũ rurſus, tũ malũ & affirmatiue &, negatiue acceperit, ut quatuor ppoſitiones ob id fiant, duæ ueræ alte

ra quę bonū eē bonū,altera quę bonū nō malū eſſe ait, reliquæ falſæ,quas inter ſe quoque cōparare ꝓpoſitū eſt,& quę bonū nō bonū,& quę bonū malū eē pronunciat,qđ in falſis uſu uenit,ratiocinari experit ex eo qđ in ueris cōſpicitur. Q m̄.n.ex ueris,inqt,altera ꝑ ſe uera eſt,altera ex accidente,ꝑ ſe qdē illā quę bonū,bonū eē,illa ꝑ accidens quę bonū nō malū eē aſſentitur,ꝓpterea ꝗ bonū nō ipſa ponit ex ſeſe,ſed oppoſitū dūtaxat tollit.(cū.n.magis ꝓprie eē locutus,ſi ueram eſſe ꝑ aliud dixiſſet,ꝑ accidēs dixit) ſiquidē nō quouis ꝑimēdo qđ præter bonū eſt,habet ut uerū perhibeat,ſed ex eo ꝙ cū certo illius hoſte dimicet. Pugnat uero cū ea quę ꝑ ſe uera eſt,illa quę bonū nō eē bonū:cū uera autē ꝑ accidens,ut ipſe ait,illa quę qđ bonū eſt id malū eē cōfitetur.quę autem per ſe ueram tollit,per ſe mentitur: & quę per accidens adimit ueram : mentitur per accidens fallit .n. per ſe ea quę quod bonū eſt,eē inquit nō bonū:fallit illa ꝑ accidēs quę qđ bonū eſt, id malū eſſe ait.ꝑ ſe aūt falſa mēdacior eſt quàm falſa ex accidēte quo pacto & ꝑ ſe uera, ꝑ accidens ueraci uerior eſt: utpote quę ipſam rei ꝓdat eſſentiā,quę uero mandacior eſt,à uera lōgius diſtat ꝗ minus falſa,magiſq; ob id illi aduerſat,magis ergo cū uera affirmatione cōfligit eius negatio qui falſa affirmatio:id qđ ꝓpoſitū erat demōſtrare.His igitur ſatis acute adductis,illud attētione dignū ducimus, putari ab hoc auctore eā quę malū inquit eē qđ bonū eſt,falli ꝓpterea ꝙ illā deleat quę qđ ē bonū,id nō malū eē opinatur:eaq; de cauſa ꝑ accidēs cōuincat mendacii:ꝑ inde quaſi ꝑ eius abolitionē quę ꝑ accidens uera eſt:mētiat.magis.n. dicendū eſt, ꝓpterea qm̄ qđ bonū ē id malū eē aſſerētē deſtruat, uerā eē illā quę id eē nō malū iudicat:haud uero quoniā illā inter imat quę qđ eſt bonū id eē inquit nō malū , falſā eſſe hāc quę ipſū malū uult eē:uerū ꝑ ſe atque in primis.Nā ſi de aliquo medio indiſcretoq; ꝓpoſitiones id genus decernerent,ꝑ ſe uera negatio illa eēt quę nō malū eſſe idē ſtatuit falleretur aūt affirmatio quę eſſe id malū dicit,quoniā nō malū ipſū eſſe dicētē ſubuertit.Nūc uero cū de bono fiat enūciatio,ꝑ ſeipſam uidelicet ac ꝑ ſeipſā, nō ꝑ aliā falſa eſt ea quę ipſum eſſe malū fatetur:ut quę cōtrariū illi ꝓferat.Ergo neq; magis cōtraria eſt opinio negationis,neq; is qui hac præditus eſt opinione,mēdacior deprehēdit:ſed qui cōtrariæ affirmationi cōſentit.Sūmouet.n.id ſolū negatio qđ eſt, in ſubiecto ſyncere prædicatū ineſſe. affirmatio præter quàm qđ

id agat,inſup & cõtrariũ illi attribuit.ꝓinde ipſũ neq; pure neq;
impromiſcue quoq̃ mõ ineẽ ſubiecto cõcedit.Sic uero de quouis
ẽt loq cõſueuimus, ſi à bono ſeiungere ipſũ libeat,nẽpe nõ bonũ
eẽ nõ ſolũ illum,uel bonum nõ eẽ,ſed plane ẽt malũ.Cæterũ hęc
quoq; argumentatio cũ aſſerere apertisſime nitatur magis cõtra
rie primæ oppoſitã affirmationi negationẽ eſſe,quàm affirmatio
nẽ cõtrarii,finitionemq; cõtrariorũ contradictionis oppoſitioni
magis quàm cõtrariis ipſis cõuenire, cõſtat ſtultum omnino eſſe
dicere ꝓpoſitũ in his nequaquã eſſe magis cõtrariã negationẽ af
firmatione cõtraria,ſed ſimpliciter oppoſitorũ,nõ cõtrariorũ ſen
ſu magis oppoſitam eẽ demõſtrare:ipſumq; id qđ ẽ eẽ oppoſitũ,
magis negationi cõgruere,ceu tollere affirmationẽ uolenti,quã
affirmationi cõtrariæ:quę nõ aufert,uerũ non ſecus ponit ac pri
ma affirmatio:cũ nec huiuſmodi quidquã præſeferant auctoris
uerba:ſed quę mẽtiatur magis,lõgiusq; à principali affirmatione
abſit:nec ullius cõpos rationis queſtio ſit.Neq;.n.quęſiuerit quiſ
piã utrũ inficiatio magis quàm affirmatio neget cõtrarii:neq; ubi
quærimus quænã oppoſita magis ſit:aliud quidquam indagamus
quàm que à prima ſit remotior:ſi oppoſitorũ ſignificatio ſeditio
nẽ quãdã & pugnã eorũ quæ oppoſita eſſe dicuntur uel leuiorẽ
oſtendit uel contentiorẽ.Enimuero maior inter ſpecies cõtrarias
quã in ſpecie q̃libet ab eo qđ nõ eſt ad id qđ eſt patet dimẽſio.
eſt.n.in finibus terminisq; ſpaciũ maximũ:haud uero nõ termini
eſt ad terminũ.Alioqui nanq; genere diuerſa,id qđ in Metaphy-
ſica tradit,neq; cõparari inter ſe ualẽt,ut albũ uel calidũ homi-
ni:neq; multo magis ei qđ nõ ẽ.Quo fit ut albũ inter ea que à nõ
albo ſignificãt ſolis genere cõfinibus cõparari queat,ex iis uero q̃
genere cõueniunt,interuallũ inter cõtraria ꝑſpicue latisſimũ ſit.
Qđ ſi quis ipſum nõ ens enti magis dicat quã ens enti oppoſitũ
eẽ oportere,animaduertat is entiũ,q̃ ſimpliciter entia sũt,ne mu-
tuã quidẽ oppoſitionẽ quãpiã eẽ:quẽadmodũ nec colorum, qua
sũt colores:ut diſſerit in Philebo.ſolũq; id repugnare, tametſi in
definite,nõ ens enti,nõ ꝙ ẽ nullo mõ:ſiquidẽ ineffabile atq; ino-
pinabile ẽ illud:ſed,ut demõſtratũ eſt in Sophiſta,qđ ꝑ diuerſita
tẽ ẽ nõ ens.quãquã ne hoc quidẽ re uera cũ illo cõtẽdit(qui.n.id
cõtẽdat,qđ nec cũ illo recuſat cõiũgi?) immo uero circa ipſum
omnino ſpectatur:ceu cũ ens ſimpliciter nõ id eẽ dicimus quod
eſt motus:uel quies:uel præter ipſum ſpecies alia: ſimiliter nec

illarũ quãlibet qđ ſimpliciter ens eſt illud eẽ:cæterũ illius cõmu nicatione in entiũ numero cenſeri,ſed uim ſignificat diuerſitatis in rebus omnibus diſſipatã. Demũ nõ de ea diuerſitate in præſentia nobis agiť qua ſimpliciter non ens à ſimpliciter ente dirimiť. cui nec cõtrariũ obſtat,nec de quo præditũ aliud quidpiã cõtrarietate pœdicari idoneũ eſt:ſed de oppoſitione illa tũ cõtrariorũ,tũ infinitorũ nominũ aut uerborũ ad finita,que in particularibus ineſt entibus Ex uocibus nanq; ſimplicibus eas que cũ negatiua particula ꝓferuntur,infinitorum nominum uerborumq; infinitorum uocabulo nuncupamus: quoniã uere de quouis prædicantur tam quod eſt tũ nõ eſt,eo duntaxat excepto qđ à finito indicatur. quapp in negatiuis quoq; orationibus ſimilia neceſſe eſt contingant. Verum ne digna quidem memoratu forſitan ſunt hæc friuola nugamenta:ſed ad ſequentia pergamus.

V.

CÆTERVM *compoſita eſt ea quæ malum id eſſe qđ bonum eſt putat,etenim neceſſe eſt forſitan pariter ue idem ipſe non bonum eſſe arbitretur.*

Quartũ breuibus expoſitũ argumentũ hõi ſenſũ obtinet,Simplex inquit opinio eſt illa in qua aliud quidquã inſup intelligere nequaquã cogimur.nõ ſimplex in qua & aliud quid opinari eſt neceſſe.Eſt ergo ſimplex opinio que qđ bonũ eſt id eſſe bonũ ſtatuit.quo & que ipſum nõ bonũ eſſe ſuſpicať.haud.n. aliã neceſſe eſt in earũ utralibet opinionẽ quãpiã inuehi.nõ ſimplex uero illa eſt que malũ id eẽ qđ bonũ eſt credit. nã & alia ſimul cũ hac neceſſe eſt inferatur opinio que ipſum nõ eſſe bonũ putet. Itaq; ſi ſimplici opinio nõ cõpoſita ſed ſimplex opponẽda eſt,negatio nõ dicemus affirmationi oppoſitã:nõ affirmationẽ cõtrarii. Hæc uero ẽt ſoluemus:dicemusq; ob id ipſum opinionẽ illã que qđ bonũ eſt eſſe malũ dicit,plurimũ ab ea receſsiſſe que ipm bonũ eſſe arbitrať:quoniã p nõ boni ſpaciũ confecto itinere ad extremũ puenit. Eſt.n.primus à bono egreſſus,non bonũ:extremus elapſus malũ,quãobrẽ que hoc affirmat,pugnãtius oppoſita eſt: ceu que negationẽ quoq; boni cõtineať. An uero ẽt negatio cõpoſita eſt boni quippe neceſſe planẽ eſt ipm nõ bonũ, ſi inter ea que ſunt reponať,aliud ẽt quid ſit,ſed infinitũ.quocirca neq; contrarium hac rõne fuerit.eſt.n.unũ uni cõtrariũ:& finitũ finito. Porrò iſos

aduerbiũ uel ꝑpariter à Græcis adiectũ eſt.eadẽ nanq; intelligẽtia qđ bonũ eſt,id & malũ eẽ,& nõ bonũ dicimus.uel ꝑ forſitã: ut hoc argumẽtũ uerisimile quidẽ,nõ tñ neceſſariũ eſſe oſtẽdatur primũ ſane,quoniã utrunq; contrariũ,ipm p ſe ſpectabile,ſpecies uult ſimplex eſſe.dein quoniã qđ nõ bonũ,introducat, cõplicatã exiſtimet,erit hęc quoq; cõpoſita que qđ bonũ ẽ,id bonũ eſſe in quit:q̃ ſi nõ malũ inferat.Qđ ſi que nõ bonũ eſſe ait, non una ex iis eſt propoſitionibus que inter ſe conferunt,nihil refert. Nam ſimplex compoſitumq;,non relatione ad definitas quaſdam propoſitiones,ſed ad ſuam cuiusq; uim contemplamur.

VI.

ITEM. ſi ſimiliter uel in aliis res ſeſe habeat oportet,recte hac quoq; ratione dictũ uidebitur.nã aut ubiq; aut nuſquã contradictionis repugnantiæ dabitur locus. Quibus aũt nõ ex tãt cõtraria,falſa de his eſt ea q̃ ueræ aduerſatur.uerbi gratia falſus eſt qui nõ homine illũ qui hõ ẽ,eẽ exiſtimat.Itaq; ſi cõtrariæ negatiões hæ sũt,erũt aliæ quoq; illæ q̃ sũt contradictionis.

Perſpicua quinti huiuſce argumẽti tum ſententia,tum locutio eſt:que animaduertere nos iubet, utra ex collatis inuicẽ ꝓpoſitionibus utilis eẽ ad id queat,ut uniuerſali regula una propoſitio/nẽ quãpiam inuenias cum propoſita quauis affirmatione decertantem:eſſeq; hanc illi proprie oppoſitam dicas: ob idq; decernẽtem cõtradictionis pugnam præſtare.Facilẽ ẽ.n. affirmationis omnis negationẽ inuenire,quodcunq; in affirmatione prædicatũ fuerit fieri uero nõ põt ut affirmationem cotrarii deprehendas, niſi ꝙ prædicatum in affirmatione eſt,cõtrarium habeat.nanque huic Socrates eſt homo quænam contraria ſit affirmatio? at hæc Socrates homo non eſt falſa negatio illam oppugnat uerum aſſerẽtem.Quemadmodum igit ſolam in his negationem affirmationi aduerſam eẽ confitemur, ſic in iis quoque in quibus affirmationem inuenire contrarii licet,negationem eſſe illam cenſet que maxime obnitatur.Dicendum eſt aũt ubi minus oppoſitio ſuppetit,contrarii, nos uel ſola priuationis negationisq; oppoſitione eſſe contentos.in quibus aũt contrarii copia ſuppeditari ẽt põt, in iis longius à ſe inuicem abeſſe contrarias affirmationes quàm negationem ab affirmatione arbitrari.Porrò ab initio nobis ex-

plicatũ eſt,uideri ab ea quæ nũc ꝓdĩt diſputatione,ꝓpter cõmunitatem hãc quæ uel in omnia porrigitur oppoſitionem extollit ſic contradictionis:ut quæ cæteras non rerum ſolum cõprehẽſarum numero,ſed oppoſitionis quoque exuperet uehementia.

VII.

PRÆTEREA *ſimili modo ſeſe boni habet opinio,bonum id eſſe:& non boni,eſſe nõ bonũ ad has quoq;,boni, non eſſe bonũ,& bonũ eẽ,non boni , quænã igitur contraria fuerit ꝙ bonũ non eſt id bonũ non eſſe uere opinanti?haud.n.ſanẽ quæ malũ eſſe arbitratur:ſiquidẽ uera interdũ eſſet.ut uera eſt nunquã ueræ contraria.nã quoddã non bonũ malũ eſt. quare ſimul ueras eſſe contingit.* N*eq; ea rurſus quæ uon malũ eẽ autumat. quandoquidẽ uera hæc quoq; eſt.ſimul nanq; eſſe & hæc poſſunt.*R*eſtat igitur ut non boni opinio bonũ id eſſe contraria illi ſit quæ qđ bonũ non eſt, non bonũ eẽ id cenſet.eſt. n. hæc falſa. Quapp & quæ quod bonum eſt,id bonum credit non eſſe,bonnm eſſe quod bonum eſt aſſentienti erit contraria.*

Poſtremũ hoc allatũ ad Problema nec confutatu facilius eſt argumẽtũ:qđ adducĩt hũc in modũ, Cõtradictiones has duas capit boni alterã finito utẽtẽ ſubiecto,alterã infinito bonũ eſt bonũ bonũ nõ eſt bonũ:non bonũ bonũ eſt,non bonũ bonũ non eſt cenſetq; nõ ſecus verã affirmationẽ ad oppoſitã falſam negationẽ ſe ſe habere,atque uera inficiatio ad oppoſitã falſam affirmationẽ .i.vt hæc non bonum non eſt bonum ad illam habẽt non bonum bonum eſt,ſic illam quoque bonũ eſt bonũ illi, bonum bonum nõ eſt ruſpondere. Deinde propoſitionibus ambabus eius cõtradictionis ꝙ malũ de eodem ꝑdicat ſubiecto.i.non bono , nimirum illis non bonũ malũ eſt,& non bonũ non eſt malum uera collatã negatione,neutri ipſam illarũ contrariam eſſe cõmonſtrat.ſiquidẽ in prauo habitu conſonans eſt illi ꝙ qđ bonũ nõ eſt , id malũ eſſe affirmat.non malum aũt eẽ qđ nõ eſt bonũ dicenti,tũ in medio,tũ in neutrius ex ſui natura extremorũ participe:ut lapide uel ligno nãque in his & nõ bonũ uerũ eſt,& nõ malum.fieri aũt nequit ut contrariæ ſiut ꝙ concordãt:quemadmodum nec uerũ ſimul aſſerat ꝙ ſunt contrariæ:ut partim ex euidentia cõpertum eſt:partim ab

ipſo ab huiuſce finem tractatus probabit. Ergo ſi opinioni q̃ nõ eſſe bonum qđ bonũ non eſt uere fatet, nec ea q̃ qđ bonũ nõ eſt malũ eſſe inqt, cõtraria eſt, nec q̃ nõ malũ eſſe qđ nõ bonũ ẽ dicit, uerum ſola cõtradicẽs illi q̃ bonũ eſſe ait qđ nõ eſt bonũ, affirmationi quoque bonũ eſſe qđ bonũ eſt ꝓferenti neque ea rapugnat, q̃ malũ id eſſe qđ eſt bonũ ꝓhibet, nec quæ qđ bonũ eſt eſſe non malũ, ſed ſoli huic quoque erit cõtraria q̃ ipſi contradicit, bonũq; iudicat bonũ non eſſe. hoc aũt fuit qđ demonſtrare ꝓpoſuerat. Porrò ad hoc quoque argumentũ dicendũ eſt facile eſſet qđ bonũ non eſt, id non eſſe bonũ ꝓnuncianti, cum negatio ſit, prædicatũq; ob ib infinitum obtineat, propoſitionẽ reperire q̃ p contradictionem repugnet: cõperire aut q̃ cõtrarium aliqd affirmet, fieri nequaquàm poſſe. nihil nanque eſt cõtrariũ infinito. ſiqdẽ cõtraria q̃ ſunt, ea ſpecies eſſe opportet maximo à ſe inuicẽ interuallo disiunctas. nõ bonũ aũt & non albũ priuationes q̃dã, nec ſpecies ſunt. itaque cũ deeſt illa q̃ affirmare eius cõtrariũ põt. opponere cõtradictoriẽ ipſi repugnãtem ſolemus. At ei q̃ bonũ eſſe qđ bonũ eſt prodit, non ſolum eius negationẽ, ſed cõtrarii quoque affirmationem refragari quandoquidẽ & cũ ipſo bono & albo, nõ bonum & non album, ut cum habitibus priuationes. malũ autem & nigrũ ut cõtraria cõflictanẽ. Nõ igiẽ hæc ꝓinde ſeſe habet ĩ omnibus q̃ qđ bonũ nõ eſt nõ eſſe bonũ, ad illã q̃ bonũ eſſe qđ nõ ẽ bonum declarat, atque ea q̃ qđ bonum eſt bonum eẽ, ad illã q̃ nõ bonũ eſſe qđ ẽ bonũ decernit. ſiquidẽ huic nõ ẽ bonũ qđ bonũ nõ ẽ ſola eius obluctatur affirmatio: reliquæ ſimul ueræ eſſe poſſunt. fieri uero nequaquã põt, ut huic eſt bonum qđ bonum eſt uerum cũ illa profiteatur malũ ẽ qđ ẽ bonũ. Cæterũ manifeſta ſunt auctoris uerba ex iis q̃ ꝓdidimus: ꝓterq; qđ illud. EST ENIM HAEC FALSA. ſcribi ẽt inqt Alexander HAEC ENIM EST VERA. qđ ſi eſt.n. hæc falſa ſcribaẽ, de illa dictũ erit q̃ bonũ eẽ id memorat qđ bonũ nõ eſt ſin hæc.n. eſt uera de illa q̃ bonũ nõ eẽ qđ nõ bonũ ẽ rẽt: q̃; uerã quoq; eẽ ante cõmouit, ꝓinde atque ſi diceret, hæc.n. falſa ẽ nunq̃ ꝓſpicuũ ẽ aũt priorũ lectionẽ ꝓſtare.

VIII.

CONSTAT *aũt nihil relatũ ire uel ſi uniuerſaliter affirmationẽ ponamus. nam contraria erit uniuerſalis negatio ut*

prædicatum,ineſt cũ articulo ſubiectum proferant: ideq; ſe dicere uniuerſali exiſtimẽt:haud uero ẽt in quibus nõ omni: dicunt.n. ho anthropos.i.hõ animal eſt,aut bipes. nõ tñ ho anthropos albus eſt,aut iuſtus.Cæterũ meminiſſe ea cõuenit q̃ nos de his antea diſſeruimus,à p̃finitione inquã omnis repræſentari illorũ multitudinẽ q̃ ſub uniuerſale ſubiectũ referunt.à ſingulari autẽ articulo unã ipſius naturam à moltitudine ꝑfectã.Ex dualibus autẽ articulis pluralibusq; ſiquid de iis quoque dicẽdũ eſt, habẽt ab omnis p̃finitione duales pſpicuã differẽtiã.neque.n.de ſolis duobus prædicat omnis neque illi dici de pluribus ualẽt. procœmiũq; tractationis de Cœlo huiuſce rei cãm docebit.Quoniã vero plurales articuli nihil ptãte differre ab eo uidẽtur , ut mortalis eſt omnis hõ,& mortales hæ anthropœ ſunt.i.homines,diſcernere hos quoque fortaſſe poterimux,ſi in quibus omnis uerũ ẽ,in iis pluralem quoque articulũ planè uerum fore affirmemus. Nanque illi omnis mortalis hoc uidelicet omnis mortales idem ſignificat,in hoc uero hœ Græcorũ articulus neceſſe ẽ ptãte cõprehẽdatur, quo fit ut omnes quoque omiſſa præfinitione, uerũ ſit iis aſſerturus,qui hæ anthropœ hoc eſt homines dicit mortales.Nõ tamẽ reciprocabit rõ,ut velimus ubi pluralibus articulis ꝑferendis uerũ nunciamus, ibi omnis quoque dicẽda præfinitione ꝑtinus uerũ fateri. Vult n.hæc p̃termiſſum nihil ex iis facere q̃ ſub uniuerſali cõtinẽtur.ui ri autẽ aſſertorẽ eẽ pluralẽ articulũ arbitramur,uel ſi ſolum in plurimis p̃dicatum uerũ ſit.Magis igĩ uerũ eum eẽ cõcedimus qui, quaſi hœ articulo ſubſtantiuis ſingulis addito,ſapiẽtes, dicat,ſunt Athenienſes:Lacedæmonii tolerantes: calui Myconii, quàm ille qui oẽs p̃finitionẽ horũ ſingulis appoſiti.Ac,demũ ſi p̃ter articulũ ꝑferẽda ẽt p̃finitione,enunciationẽ fieri ducimus planè cõmunẽ,neque illã fruſtra addimus,nõ ſtatim ergo à pronunciato ſolo articulo,ſub cõmuni cõcipi uniuerſa cenſemus , Quare nec apud Homerũ Iupiter ſimpliciter Græcos in p̃lium educere Agamẽnoni p ſomnum iuſſit:ſed aduerbiũ illud paſſydie hoc eſt cum omni exercitu adiecit qđ cum minus ille animaduertiſſet, ſibi ipſe auctor extitit ut ſpe fruſtraretur,& Demoſthenes cũ p̃cibus patere ſe à Diis deabusq; dixiſſet omnibus. ſubdidit:cũ abſolutiorẽ oĩs numinis comprehenſionem additione illa fieri poſſe exiſtimaret.Sed ad rẽ redeamus:dicamusq; ſiue finitus ſiue infinitus ſubiectus ſit uniuerſalis,iunctum illi ſingularem articulũ uniuerſalis p̃fi

nitionis uim habiturũ.idcirco ipſe quoque illud adiecit. SIMILITER ET IN NON BONO.Quibus uerbis,aut ĩ his ẽt ĩquit infinito ſubiecto p̃ditis ꝓpoſitionibus p̃cipua in contradicẽtibus ꝓpoſitionibus,ꝗ ſunt ẽ bonũ qđ bonũ nõ.ẽ,& bonũ nõ ẽ qđ nõ eſt bonũ pucta ſpectat.Nam,ut ante ꝓditũ eſt,nõ põt affirmatio cõtrarii cũ harũ uera decertare.nihiloq; magis argumẽta cætera quadrabunt omnia finitũ ſubiectũ ꝗ infinitũ habentibus: ſiue p̃finitiones uniuerſales ſubiecti,ſiue articulum harum loco obtineãt,nõ.n.nobis.de ſubiectorũ,ſed p̃dicatorũ differentia tractatur. Aut ſi ꝓpius ẽt ſpectes,poſſe argumẽtũ ſextum ait vel in iis ꝑficere ꝓpoſitionibus.ꝗ p̃finitiones ibidẽ uniuerſales obtinent:ut ante in iis oſtendebat ꝗ articulos p̃finitionum loco haberent.rõne colligere qdẽ ſtatuẽtibus nobis,hanc omne bonũ, bonũ eſt huic magis,nullũ bonũ eſt bonũ ꝗ illi oẽ bonũ malũ eſt repugnare ad huiuſce uero ꝓbationẽ ſumẽtib.vt hęc ſeſe nullũ nõ bonũ bonũ ẽ, uere negatio ad illa cẽ nõ bonũ,bonũ eſt falſam affirmationẽ habet,ita ꝗ omne bonũ cẽ bonũ affirmatio prædicat uera, ad falſam illam habere negationẽ ꝗ nullũ bonum eſſe bonum dicit. demonſtrantibusq; cum hac nullum non bonum bonum eſt neq; illam ꝗ nullum nõ bonũ cẽ malũ pronunciat,totam præliari:neq; eam ꝗ nullũ non bonum non malum eſſe conſentit.(falſa.n.tota harum neutra,ſed quadantenus utraq; eſt,)ſolam autem hanc ipſi cẽ cõtrariam oẽ non bonum bonum eſt. quoniam & altera tota uera eſt:altera tota mentitur.atq; ob id cenſentibus huic ẽt oẽ bonum eſt bonum ſolam proprie contrariam illã, nullũ bonũ bonũ eſt negationem eſſe:uerum non affirmationẽ cõtrarii,ꝗ malũ eſſe id quod bonum eſt uniuerſum ſtatuit.Enimuero , quæ aduerſus hæc quoq; proferre oporteat dilucet. namq; hæc omne bonum eſt malum tum ex ſe tota mendax eſt tum per ſeipſam totam cũ illa omnem bonum bonum eſt pugnat potisſimum.Potior tamẽ habenda eſt prior expoſitio:ut quæ hanc quoq; in ſeipſa comprehendat.

IX.

QVOCIRCA *ſi ſic habet res ĩ opinione quæ autẽ uoce proferuntur affirmationes negationesq; ſigna ſunt eorũ quæ animo cõcipiũtur patet affirmationi quoq; negationem,quæ uni*

uerſaliter de eodem fertur: eſſe contrariã: ut huic quæ omne bonum eſſe bonum: uel omnẽ hominem bonum eſſe, illam quæ nullum bonum eſſe dicit, uel nullum hominem. contradictoriè uero oppoſitam quæ non omne eſſe, uel non omnem.

Cum enunciationes quæ pronunciatiua oratione exprimuntur conferre inuicẽ, quo mõ expoſitum eſt, ab initio conſtituiſſet, ſeſe ab opiniones recepit: cenſuitq; in his meditandum eẽ theorema: ceu quę principii rõnẽ ad prolatitias propoſitiones habant. Itaq; cũ qđ ſe tanq̃ uerũ pollicitus fuerat demõſtraturum, id in opinionibus ſubducta rõne collegerit, uult eadem & in propoſitionibus dictione cõſiſtentibus cõuenire, atque contrarie uniuerſalem negationẽ uniuerſali affirmationi, particularem uniuerſali contradictoriè eẽ oppoſitã. harũ autem utranq; oppoſitionũ pugna cõtrariarum inter ſe affirmationum uehementiorem eſſe.

X.

ILLVD *vero etiã liquet fieri utra quaquã poſſe, ut veraveræ cõtraria neq; opinio neq; cõtradictio ſit. Nã cõtrariæ quidẽ eæ ſunt quæ circa oppoſita uerſantur. at eundẽ circa eadẽ uerũ eſſe contingit. minime autẽ licet ſimul in eodẽ ineſſe cõtraria.*

Cum hoc in ſexta argumẽtatione tãquã manifeſtũ uſurpauerit, ſimul uerũ aſſerentes opiniones ꝓpoſitionesq; non eſſe cõtrarias, ipſum hoc in pręſentia, q̃q̃ euidens ſit, ꝑ ſecundam figurã aſſerit, his aſcitis ſumptionibus, quæ ſimul uerum profitentur opiniones propoſitionesq; ſimul in eodẽ eẽ ueras (hoc nanq; eſt ſimul uerũ profiteri) contraria uero ſimul in eodem uera eẽ nequaquàm poſſe colligitq; ueri ſimul, conſcias opiniones ac ꝓpoſitiones nõ eſſe cõtrarias. Negatiuã aũt ꝓpoſitionẽ ꝑparatoria ratiocinatione confirmat (ſic.n.ꝓ ſyllogiſmũ interpreter) quã in prima texit figura medioq; utitẽ termino, haudquaquã fieri poſſe ut oppoſitis contraria oppoſita uera ſimul in eodem ſint. itaq; concedit nullo pacto, ut uerum ſimul dicant contraria. Ipſe uero tum maiorẽ propoſitionem præparatoriæ ratiocinationis propter breuitatem omiſit, tũ principalis problematis cõcluſionẽ. hæc igitur vis eſt probationis. Quod autẽ ad uerba attinet, illud, NEQVE CONTRADICTIO, perinde ẽ ac ſi dixiſſet, neq; propoſitio ex qua cõtradictio oritur: hoc eſt neutiquã fieri ut quę in ue

ro conſentiunt,contradictionem uel in animo inditis uel in uoce pronunciatis,ut uocant,orationibus pariāt. Illud quoq; NAM CONTRARIAE QVIDEM EAE SVNT QVAE CIRCA OPPOSITA VERSANTVR, in Græca oratione ſic pote habente, ἐναντίαι μέν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα minus congrue dictum videtur.quippe ſubiecto.i.contrariis addito articulo cōſētaneā erat.αἱ ἐναντίαι μὲν γὰρ περὶ τὰ ἀντικείμενα.dicere.Quod autem ſequitur, AT EVNDEM CIRCA EADEM VERVM ESSE CONTINGIT, affirmatiua propoſitio eſt ſyllogiſmi, ſignificatq; per hoc circa eadem uerū eſſe quomodo ſimul ueræ eſſe id genus ꝓpoſitiones dicātur nimirum eo quod circa eadem concurrant.intelligit autem ſubiecta communia propoſitionum earum quæ ſimul uerum perhibentur fateri.Per uerbum autem contingit modum declarat in his poſitæ ueritatis,hoc eſt uerum dicere & non dicere poſſe ꝓpoſitiones illas quę eodem utuntur ſubiecto.quæ uero non ex materia ſed ex ipſa ꝓpoſitionum ut ſimul uerum exponunt,ut impræfinitæ particularesq́;.neceſſe plane eſſe ut eodem hę ſubiecto utantur,atque eodem tempore uerum decernat. Poſtremo illud, MINIME AVTEM LICET SIMVL IN EODEM INESSE CONTRARIA conclusio quidem prępáratoriæ uult eſſe raciocinationis:re autem uera concluſionis continet cauſam.Nam concluſio uera hæc eſt,ut ſimul uera contraria ſint, fieri nullo modo poſſe,quo autem minus apta ſint uero inter ſe enunciando,id eſſe in cauſa ꝙ eidem ſimul ineſſe illa minime liceat.

FINIS.

VENETIIS Ex officina Franciſci Bindoni, et Maphei Paſini. Anno à virginis partu. 1550.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE